47387/B/1

19893

C XVI m 18

J. la haye

Digitized by the Internet Archive
in 2019 with funding from
Wellcome Library

https://archive.org/details/b30533442_0001

T 1316 2eme
2 C.

4 2.600

PARTHENOLOGIA
HISTORICO-MEDICA,
HOC EST,

VIRGINITATIS CONSIDERATIO,

QUA
AD EAM PERTINENTES
PUBERTAS & MENSTRUATIO,
CUM IPSARUM MATURITATE,
ITEM
VARIA DE INSOLITIS MENSIUM VIIS
ATQUE DUBIIS VIRGINITATIS SIGNIS,
NEC NON
DE PARTIUM GENITALIUM MULIEBRIUM,
PRO VIRGINITATIS CUSTODIA,
OLIM INSTITUTA
CONSUTIONE ET INFIBULATIONE
VARIIS ATQUE SELECTIS OBSERVATIONIBUS
CUM INDICE LOCUPLETISSIMO
TRADUNTUR
A

D. MARTINO SCHURIGIO,
PHYSICO DRESDENSI.

DRESDÆ & LIPSIÆ,
APUD CHRISTOPHORI HEKELII B. FILIUM,
M DCC XXIX.

Verwijderd K. B.
KONINKL. BIBLIOTHEEK TE 'S HAGE.

WELLCOME
HISTORICAL
MEDICAL
LIBRARY

PRÆFATIUNCULA.

IMmediate equidem Muliebribus ſive Tractatui noſtro de Mulierum Organis genitalibus primarius eorundem uſus, Generatio ſcilicet atque Conceptio, annectendus eſſet; Quia vero pro hoc ſcopo non quælibet puellarum ætas apta atque idonea eſt, ſed certa maturitas atque perfectæ Virginitatis tempus requiritur, ſtatim hujus deſcriptionem ſeu Parthenologiam præmittere volui. Ad cujus proinde perfectionem cum ſimul Pubertas atque Menſtruatio pertineant, hunc Tractatulum in tribus ſectionibus proponere animus eſt, quarum prima de Pubertatis principio & fine, item de ejusdem ſignis & vera feminarum ad humani generis procreationem maturitate agit; ſecunda Emmenologiam ſeu doctrinam de Menſtruatione explicat, ab ordinaria Menſium proruptione atque ceſſatione incipiendo, ſimulque varia extraordinaria tum ratio-

ne infantiæ & juventutis, tum ratione ſenii exempla allegando menſtruique ſanguinis modo conſuetas modo inſolitas & quidem per omnes fere totius corporis partes effluentis vias monſtrando; quibus etiam multa a Menſium ſuppreſſione dependentia ſymptomata periculoſa anneƈtuntur. In tertia porro ſeƈtione ipſa Parthenologia ſive Virginitatis deſcriptio, encomium & honor; ſigna item, partim ex variis miraculis, partim ex Corporis partibus deſumenda recenſentur, eorumque veritas vel potius incertitudo indagatur. Denique etiam Virginitatis, per Vulvæ conſutionem & Infibulationem conſervandæ, modus, item Virginum Caſtratio & alia curioſa ex variis Autoribus adducuntur. Quibus, ſi benevolo Leƈtori tenuis hic Colleƈtanea mea edendi modus arriſerit, in poſterum Feminarum Congreſſum, conceptionem & alia huc pertinentia anneƈtere allaborabo.

PARTHE-

PARTHENOLOGIÆ
SECTIO I.
DE PUBERTATE.
CAPUT I.
De Pubertatis Tempore.

§. 1.

DIcitur pubertas a pube, quod vocabulum non tantum illam *Derivatio.* partem in infima ventris regione, cui circa pubertatis annos crines increſcere in Muliebr. Sect. 1. c. 2. p. 11. diximus, ſed ipſam quoque lanuginem ſeu pilos ſupra pudendorum regionem progerminantes, denotat; ipſaque ætas, qua dicta lanugo erumpere incipit, pubertas vocatur. Non autem ſolummodo in hac pubis parte, ſed etiam ſub alis ſeu axillis utriusque ſexus, inſuperque in maribus circa mentum & in aliis partibus dicta ætas lanuginem protrudit; & circa hunc dictorum pilorum proventum uterque ſexus ad generationem & propagationem habilis judicatur. Siquidem juxta Paul. Zacch. *Quæſt. med. legal. Lib. 1. Tit. 1. Qu. 6. n. 5. fol. m. 17.* Pubertas id vitæ ſpatium dici poteſt, in quo, primum pube in pudendis aliisque corporis partibus erumpente, primum ad generandum aptus homo fit: Videtur enim hujus proprium, pilos in prædictis partibus procreare, quibus omnino deſtituta reperitur ſuperior ætas. Juxta Mich. Albert. *Jurispr. Medic. cap. 2. §. 2. p. 21.* Periodi pubertatis tantum complectuntur terminum, qui a prima nativitate usque ad proximam facultatem generandi & concipiendi ſeſe extendunt.

§. 2. Di-

§. 2.

Pubertatis tempus. Diſcrepant tamen Autores circa tempus pubertatis, tam ratione principii, quam finis, dum Johannes Fernelius *Phyſiolog. Lib.3. c.10. p.m. 77.* Pubertatem ab anno decimo ad decimum octavum provehi ſtatuit. Theodoro Craanen *Diſſert. de Homin. c.161. pag. 707.* puellæ maturæ dicuntur, cum annum agunt duodecimum, maſculi vero, cum annum habent decimum quartum. Alii puellas poſt impletum duodecimum annum, & mares poſt exceſſum decimi quarti puberes æſtimant. Imprimis autem Medici pubertatis terminum plerumque in noſtris regionibus ab anno decimo quarto puellarum inchoare defendunt. Juris periti vero hunc annum maſculis, feminis autem duodecimum attribuunt. Inquit enim Paulus Zacchias *l. a. n. 28. fol. 18.* Terminus hic quatuordecim annorum locum habet in maſculis, ſecundum legum peritos, nam in feminis aliud procedere voluerunt, ſcilicet quod hæ in duodecimo ad pubertatem perveniant. Et Septimius Florens Tertullianus *de Virginib. veland. Oper. fol. m. 454.* inquit: Ethnici tempus obſervant, ut ex lege naturæ jura ſua ætatibus reddant: Nam feminas quidem a duodecim annis, maſculum vero a duobus amplius ad negotia mittunt, pubertatem in annis, non ſponſalibus aut nuptiis decernentes, hoc eſt, ex annorum numero, non habitu corporis judicantes. Id ipſum & Macrobius *Lib. 7. Saturnal. cap. 7.* confirmat, inquiens, ſecundum jura publica duodecimum annum in femina, & quartum decimum in puero definire pubertatis ætatem. vid. Henr. Salmuth. *Comment. in Guidon. Panciroll. L.1. Tract. 43. p. 156.* ubi pergit: Pubertatem non uno eodemq; modo æſtimatam fuiſſe a veteribus, Ulpianus in fragmentis docet *Inſtitutit. 11. §. ult.* Aliam enim Caſſianorum hac de re fuiſſe ſententiam: Aliam Proculejorum: Aliam item Priſci. Puberem, ait Ulpianus, Casſiani eum eſſe dicunt, qui habitu corporis puber apparet, hoc eſt, qui generare poteſt. Proculeji autem eum dicebat eſſe puberem, qui quatuordecim annos expleverat; verum Priſcus, in quem utrumque concurrit, & habitus corporis & annorum numerum puberem definivit. At licet Ulpianus non exprimat, quænam ex his obtinuerit ſententia, prævaluiſſe tamen Proculejos, non obſcure innuit Tertullianus loco citato, & alii, v. g. Galenus *in Aphoriſm. Hippoc. Com. 4. Aph. 27. f. 322.* pueros quidem poſt annum quartum decimum pubeſcere incipere inquit: Qui vero prope hanc ætatem accedunt, ſunt qui duodecimum, aut tertium decimum aut quartum decimum etiam agunt annum.

§. 3.

§. 3.

Quamvis etiam nonnunquam pueri ante ordinarios pubertatis annos generantes, atque puellæ pari modo concipientes ac parientes a Medicis annotentur, vid. Spermatalog. noſtr. *cap. 4. §. 16. pag. 185. ſeqq.* ordinarie tamen Jurisconſulti atque Politici, hoc in paſſu, communem Medicorum ſententiam ſecuti, veram pubertatem vel in medium annorum diſcretionis tempus, ſive in dictos annos vel etiam maturiorem ætatem ponunt, uti Medicus quidam Batavus J. V. E. *in Tract. Venus Minſieke Gaſthuis pag. 126. ſeq.* tam de Jurisconſultis quam Politicis ſequentia ſcribit: Nu ſal ik ſeggen van d'ouderdommen der Menſchen, die de Rechtsgeleerden, in dusdanige ſtoffe gewoon't gevoelen der Geneesmeeſteren gemeenelijk te volgen, vaſt geſtelt hebben tot en tyt om de trouwen, op't midden van de jaren van beſcheidentheit. En om dat de gene uitnemend ongemeen zyn, die mit haer 9. of 10. jaren beginnen de teelen, ſo wel als de gene, die dat op hare 16. of 18. jaren niet ſouden konnen doen, ſo hebben ſy vaſt geſtelt den ouderdom van veertien jaren voor de Jongelingen, en twaelf vor de dochteren, deſe jaren kommende in't midden van de houbaerheit; ſoo dat de gene, die onder deſe laeſte jaren zyn, onmondige geacht worden; en de wet laet niet toe haer van Overſpel te beſchuldigen, noch te mogen trouwen. Indien iemand haer ſchend door een gants onryp houwelijck, de Richters verklaren dat houwelijck nul en van geender waerden, en ſtellen de gene, die dat besloten mogten hebben, in den ſelfden ſtaet, daer ſy van de voren in waren; om dat het, ſeggen ſy, tot de weſentlijkheit van't houwelijck dient, in ſtaet de zyn van een Kind de teelen, en ſy die onder deſe jaren zyn, worden niet gedacht daer toe bequaem de weſen. De Staets-lieden, die in acht nemen de geduurſamheit van een bloienden ſtaet, zyn niet van 't gevoelen der Rechtsgeleerden, over den tijt wanneer de jonge lieden moeten trouwen. Sy weten, dat het niet alleenig is de goetheit van't geweſt, de vruchtbaerheit van het aerdrijk, noch de rijkdommen der inwoondern, die een Monarch ontſacchelijk maken, maer de Geſontheit en friſſe Kloekheit der Volkeren, die onder hem wonen. Den Ouderdom van twalf of van veertien jaren is al te ſwak, om een geſchenk aen den Staet de doen van vernunftige en wakere mannen: En deſe ſelfde Staets-lieden leeren

ren van de Geneesmeeſtern, dat men een hooger ouderdom hebben moet, om mannen te teelen, bequaem om een Konigkrijk de beheerſchen, of om een vryen Staet de beſtieren. In der daed de buik eener Vrouw is al te eng in deſen Ouderdom, om wel-gemaekte Kinderen voort te brengen: hare inwendige deelen zyn noch niet wyd genoeg, om die de voldragen; en een ſoo jonge Vrouw kan geen genoegſame Kracht hebben, om de gelijk haer ſelven noch de doen aen waſſen, en hare vrucht de voeden. De Kraembedden moeten haer gemeenelijk ſeer drowig zyn, en har doen vreeſen het leven te ſullen verlieſen met dat het aen een ander te geven. Aen d'andere zyde heeft een man 't verſtand en het lichaem noch veel de ſwack ob den ouderdom van vertien jaren; ſijn zaed is noch niet genoegſam gekookt, noch genoeg doorwrocht om een kloek en verſtandig Kind voort te brengen; en indien men dan bequaem is om te teelen, die Kinderen, die darvan voortkomen, zyn of veel de klein, of veel te teer. Vel juxta verba Nicolai Venette *de la Generat. de l'Homme Part. 2. cap. 3. Art. 3. pag. m. 119. ſeq.* Je diray, pour continuer à parler des âges des hommes, que les Jurisconſultes, qui dans ces ſortes de matiere ne ſuivent pour l'ordinaire, que le ſentiment des Medecins, ont fixé un temps pour le mariage au milieu de l'âge de discretion. Et parce que ceux-là ſont extrement rares, qui commencent à engendrer à 9. ou à 10. ans auſſi bien, que celles, qui ne pouroient le faire à ſeize ou à dixhuit, ils ont determiné l'âge de quatorze ans pour les garçons, & de douze pour les filles, ces années ſe rencontrant dans le milieu de la puberté, ſi bien que ceux, qui ſont au deſſous de des derniers âges ſont eſtimez pupilles; & la loy ne permet pas, qu'ils ſoient accuſez d'adultere, ny qu'ils puiſſent ſe marier. Si quelqu'un la viole par un mariage prematuré, les Juges déclarent ce mariage nul & invalide, & mettent ceux, qui l'auroient contracté au meſme eſtat, qu'ils eſtoient auparavant, parce qu'il eſt, diſent ils, de l'eſſence du mariage d'eſtre en eſtat de faire un enfant, & que ceux, qui ſont au deſſous de ces âges, ne ſont preſumez pas en eſtre capables. Les Politiques, qui conſiderent la durée d'un eſtat floriſſant, ne ſont pas du ſentiment des Jurisconſultes, pour le temps, qu'il faut marier les jeunes gens. Ils ſavent, que ce n'eſt pas ſeulement la bonté du climat, la fertilité de la terre, ny

les richeſſes des habitans, qui ſont un Monarque rédoutable, mais la ſanté & la vigueur des peuples, qui luy appartiennent. L'âge de douze & de quatorze ans eſt un âge trop foible pour faire un preſent a l'eſtat d'hommes ſpirituels & robuſtes, & ces meſmes Politiques apprennent des Medecins, qu'il faut un âge plus avancé pour engendrer des hommes, capables de gouverner un Royaume, ou de menager une Republique. En effet le ventre d'une femme eſt trop étroit à cet âge la, pour engendrer des enfants bienfaits; les parties internes ne ſont pas aſſez larges pour les porter à terme; & une femme ſi jeune ne peut ſuffire tout enſemble & à ſon propre accroiſſement, & à la nourriture de ſon enfant. Les couches doivent eſtre ordinairement funeſtes, & doivent luy faire apprehender de perdre la vie, en la donnant à un autre. D'ailleurs un jeune homme a l'eſprit & le corps trop foibles à l'âge de quatorze ans; ſa ſemence n'eſt ny aſſez curte, ny aſſez digerée, pour produire un enfant fort & ſpirituel; & s'il eſt alors capable d'engendrer les enfans, qui en viennent, ſont ou trop petit, ou trop delicats.

§. 4.

Rationem, cur non unus omnium ſit certisſimus pubertatis terminus, Galenus *l. a.* a caliditatis & frigiditatis temperatura deſumit; calidi, inquiens, citius, frigidi vero tardius pubeſcunt. Theodorus Craan *de Homin. cap. 161. pag. 707.* poſt deſcriptionem ſucceſſivæ pubertatis pergit: Videmus, pubertatem venire cum annis. Ita puellæ maturæ dicuntur, cum annum agunt duodecimum; maſculi vero cum annum habent decimum quartum. Sed diverſa temperamenta hic etiam multum conferunt, nec non diverſitas regionum, in quibus degunt, hinc alii citius, alii tardius ad maturitatem & pubertatem accedunt; hinc eſt, quod in India puellæ ſeptimo anno patiantur menſes, hic demum decimo quarto, decimo quinto, decimo octavo & decimo nono anno; illic calor eſt major, hic minor, hinc temperamentum exoritur calidum vel frigidum, hinc pubertas citius vel tardius exoritur. Ex J. C. Dietrich. hæc allegat Georgius Francus in Paul. Zacch. *Quæſt. Med. leg. l. a. fol. 18. pag. 28.* ex ortu pilorum barbæ & pubis naſcitur juſta pubes, atque ſolent alii aliis citius & pubeſcere & barbeſcere, aliasque ætatum mutationes ſubire. Varietatis hujus cauſæ diverſitas temperamentorum ſive naturarum, & locorum, in quibus

Pubertatis nullus certus terminus.

quibus habitatur, & ratio victus, ſub qua & ſtudia hominum complectenda. Quo fit, ut pubertas certo definiri tempore nequeat, quia ab anno decimo per ſubſequentes ad duodevigeſimum errat. Quod confirmat Henricus Snellen *de Theor. Mechanic. Part. 2. pag. 94.* pubertas, inquiens, certo & conſtanti tempore non efflorescit, & rariſſime ſecundo ſeptenario contingit, ſed ab duodecimo anno ad vigeſimum communiſſima ſunt tempora, etiam absque ullo feminarum incommodo. Hermanno Friderico Teichmeyero *Inſtit. Medicin. Forenſ. cap. 1. pag. 5.* hæc femellarum ætas duodecim annorum nimis præcox videtur, quia puella concipere nequit prius, quam menſtrua patiatur; experientia vero docet, femellarum vix centeſimam anno decimo quarto purgationem ſuſtinere. Maturitatem autem ſeu pubertatem virginum variis etiam modis accelerari poſſe, ſcribit Georg. Frideric. Rallius *de Generat. animal. Sect. 5. pag. 164.* nullum, inquiens, eſt dubium, quin juvencularum etiam uterus non raro ob familiarem ſæpiusque inſtitutam cum maribus converſationem, accedentibus imprimis blandis laſcivisque de rebus venereis confabulationibus, mutuis amplexibus & oſculis, aliisque amoris, præſertim laſcivientis, illecebris, ad maturitatem diſponatur, citius etiam, quam alias fieri conſuetum eſt, dum nempe his & ſimilibus de cauſis ſpiritus, alias ſopiti, commoventur, adque partes genitales copioſius ruentes, earum temperiem ſenſim immutant & ad maturitatem debitam easdem perducunt. Idemque ſimili modo maribus etiam adoleſcentulis evenire, nec a ratione, nec ab experientia alienum eſt. Ob hanc cauſam præſtitutum alias a natura ordinarium maturitatis terminum non raro ab utroque ſexu anticipari, non eſt, quod dubitemus aſſerere. An pubertas a fermento dependeat, vid. Melchior. Geuderi *Diatrib. de Ferment. cap. 11. pag. 224. ſeq. & cap. 12. pag. 242. ſeq.*

§. 5.

Cur feminæ citius maribus pubeſcant?

Alii vero rationem, cur pubertatis tempus femellis duobus annis minus, quam maſculis ſit conſtitutum, ſive cur celerius feminæ augeantur atque pubeſcant, quam mares, non a feminarum majori calore, ſed potius debilitate deſumunt. Inquit enim Henricus Salmuth *l. a. pag. 156.* quod cito admoventur generationi feminæ, non nimii caloris, ſed naturæ infirmioris eſt: Sicuti exilia poma celerius matureſcunt, robuſta ſerius. Et modo allegatus

gatus Batavus *pag.123. ſeq.* calidius feminarum temperamentum prolixe ſequentibus verbis impugnat: Wegens dat de Vrouwen eerder vaerdig zijn om Kinderen te teelen, hebben eenige Geneesmeeſters gedreven, dat ſy van een warmer gematigtheit waren. Want indien, in 't gemeen ſprekende, ſeggen ſy, die meerder bloed hebben, ſoo hebben ſy ock meerder warmte; dewijl de natuurlijke warmte meerder ſit, daer dit humeur meeſt is. Anderſins ondervind men, ſeggen zy, dat de Vrouwen vernunftiger en werkſamer zijn dan de mannen, om dat ſy meerder bloed hebbende, ock meerder geeſten hebben, die oirſaek van hare werkſaemheit zijn. Sy hebben noch eer hair aen hare natuurlijke deelen; en men heeft 'er geſien, die ſchier noch niet tot de jaren van beſcheidentheit gekommen waren, aen welke de Natuur hare natuurlijke deelen begon te dekken met hair 't welk ſy daer deed waſſen: deſe ſelfde Vrouwen groeien noch eerder, en worden eer oud, om dat de warmte krachtiger werkkende op hare lichamen als op die der mannen, ſy hare werkkingen ook eerder vordert, en hare vochtigheden eerder verdrijft. Voorts zijn ſy veel verliefder dan de mannen; en gelijk de muſchen niet lang leven, on dat ſy te warm en te geil zijn, ſoo hebben die Vrouwen ook te minder geduurſaemheit, om dat ſy een verslindent vyer hebben, dat haer allenxkens verteert. Men vind huidensdaegs noch Meſſalinen, die door hare bovenmalige warmte, in ſtaet ſouden zijn on te twiſten met vele van de dapperſte mannen, wie van haer beiden heeter mogt weſen. In der daed ſy lijden de koude met meerder ſtantvaſtigheit; en indien hare natuurlijke Warmte, die ſy overvloedig hebben, ſich nied ſtelde tegen de koude des winters, wy ſouden alſoo vele Vrouwen als mannen haer ſien beklagen over de geſtrengheit van dit ſaiſoen. His argumentis ita reſpondet dictus Autor *pag.124.* My dunckt dat ik geen moite ſou hebben om het tegen deel te bewyſen van 't geene men ſeit over de gematigtheit der Vrouwen. Ik ſou doen ſien, dat de groote menigte van bloed veel eer koomt uit de mittelmatigheit van warmte, als uit hare overmaet: dat de Vrouwen veel eer loſer dan vernunftiger zijn: dat of ſy eerder teelen en oud worden, ſulks ook een teeken is van de ſwakheit harer warmte: dat d'overdadige liefde niet voornamelijk toegeſchreven kan zijn aen de kragt van deſe ſelfde warmte, maer

aen

aen d'ongeſtadigheit van hare inbeelding, of veel eer aen de voorſienigheit van de Natuur, die haer gemaekt heeft om ons tot ſpeeltuig te dienen naer onſe ernſtigſte beſiegheden. Boven dit indien ſy niet ſoo ſeer van de koude bevangen worden, daervan moet men de oirſaek niet ſoekken dan in hare gemeenelijkke poeſelachtigheit, die ſich ſonder obhouden ſtelt tegen het voortbrengen van de werkkelijkſte hoedanigheden. De man in tegendeel werkt met meerder geſtadigheit; voed ſich met meerder welſtant; verdedigt ſich met meerder moedigheit en tegenwoordigheit des geeſtes; en begeeft ſich met meerder vaerdigheit tot een Kind te teelen &c. Verba Nicolai de Venette *l. a. Art. 2. pag. 116.* ſic ſonant: Sur ce que femmes ſont plûtoſt preſtes à engendrer, que les hommes, quelques Medecins ont ſoûtenu, qu'elles eſtoient d'un temperament plus chaud. Car ſi, parlant en general, diſent-ils, elles ont plus de ſang, elles ont auſſi plus de chaleur, puisque la chaleur naturelle reſide davantage, où il y a plus de cette humeur. D'ailleurs, on remarque, ajoutent-ils, que les femmes ſont plus ingenieuſes & plus agiſſantes, que les hommes, parce qu'ayant plus de ſang, elles ont auſſi plus d'eſprits, qui ſont la cauſe de leur activité. Elles ont encore plûtoſt du poil aux parties naturelles, & il s'en eſt veu, qui n'eſtoient presque pas entrées dans l'âge de diſcretion, à qui la nature commençoit à voiler leurs parties naturelles par le poil, qu'elle y faiſoit naître: Ces meſmes femmes croiſſent & vieilliſſent encore plûtoſt, parceque la chaleur agiſſant plus fortement ſur leur corps, que ſur ceux des hommes, elle en avance auſſi plûtoſt les actions, & en diſſipe plûtoſt les humidités. D'ailleurs on remarque, ajoutent-ils, que les femmes ſont plus ingenieuſes & plus agiſſantes, que les hommes, parce qu'ayant plus de ſang, elles ont auſſi plus d'eſprits, qui ſont la cauſe de leur activité. Elles ont encore plûtoſt du poil aux parties naturelles, & il s'en eſt vû qui n'eſtoient preſque pas entrées dans l'âge de diſcretion, a qui la nature commençoit à voiler leurs parties naturelles par le poil, qu'elle y fai ſoit naître: Ces mêmes femmes croiſſent & vieilleſſent encore plûtoſt, parce que la chaleur agiſſant plus fortement ſur leur corps que ſur ceux des hommes, elle en avance auſſi plûtoſt les actions, & en diſſipe plûtoſt les humidités. Au reſte elles ſont beaucoup plus amoureuſes que les hommes: Et comme

me les paſſeraux ne vivent pas long-temps, parce qu'ils ſont trop chauds, & trop ſusceptibles de l'Amour, les femmes auſſi durent beaucoup moins, parce qu'elles on une chaleur devorante, qui les conſume peu a peu. Il ſe trouve encore aujourd'huy des Meſſalines, qui, par l'excés, de leur chaleur, ſeroient en eſtat de diſputer avec pluſiers hommes des plus vigoureux, le quel des deux eſt le plus chaud. En effet, elles ſouffrent le froid avec plus de conſtance; & ſi la chaleur naturelle, qu'elles ont abandonnent, ne s'oppoſoit au froid de l'Hyver, nous verrions autant de femmes, que d'hommes ſe plaindre de la rigueur de cette ſaiſon. S'il m'eſtoit permis de m'eloigner un peu de la matiere, que je traite, il me ſemble, que je n'auroit pas de peine à prouver le contraire de ce que l'on dit du temperement des femmes. Je feroit voir, que la grande quantité de ſang vient plûtoſt de la mediocrité de la chaleur, que de ſon excés: que les femmes ſont plûtoſt legeres, qu'ingenieuſes: que ſi elles engendrent & vieilleſſent plûtoſt, c'eſt auſſi une marque de la foibleſſe de leur chaleur: que l'excés de l'Amour ne peut eſtre principalement attribué à la force de cette meſme chaleur, mais à l'inconſtance de leur imagination, ou plûtoſt à la Providence de la Nature, qui les a faites pour nous ſervir de joüer aprés nos plus ſerieuſes occupations. Aprés tout, ſi elles ne ſont pas ſi ſusceptibles du froid, il ne faut en chercher la cauſe, que dans leur embonpoint ordinaire, qui s'oppoſe inceſſament à la penetration & des qualités les plus actives. L'homme au contraire agit avec plus de fermeté; ſe nourrit avec plus de bonheur; ſe deffend avec plus de courage & de preſence d'eſprit, raiſonne avec plus de force, & contribüe à faire un enfant avec plus de promptitude &c.

§. 6.

Secundum Pauli Zacch. *l. a. fol. 21. n. 52.* duplici ex cauſa, ſi veram rationem quæramus, femina citius mare pubeſcit, ob naturalem ejus perfectionem, & ob innatam ſui temperamenti humiditatem. Imperfectior enim eſt femina mare: Quatenus igitur femina reſpectu maris imperfectior, minus ſpatium requirit, ut ſuam integram perfectionem aſſequatur, quam requirat vir, cujus perfectio major absque dubio eſt: Tempora enim perfectionis & imperfectionis, hoc eſt, augmenti & decrementi reſpondere ſibi debent. Item Hippocrates *de Part. ſeptimeſtr. Oper.*

Sect.3.fol.m.39. inquit: Puellæ citius quam pueri pubeſcunt, ſapiunt & ſeneſcunt, propter corporum imbecillitatem & victus rationem. Theodorus Craan *l. a. pag. 762.* rationem, cur feminæ citiùs adoleſcant, quam maſculi, hanc reddit, quia earum corpus eſt rarius, mollius, magis ductile & expanſibile. Cum minus durabilia per naturam celerius compleantur, & femininus ſexus maſculino virtute inferior exiſtat, conſectarium inde eſt, femellas animi & corporis perfectionem ſibi congruentem citius acquirere: Cùm exploratum ſit, quod in maſculo per ſeptennium, in femina autem per ſenarium naturaliter fiat mutatio, vid. Guid. Pancirol. *Rer. memorab. Lib. 2. Tit. 10. pag. m. 171.* Nonnulli diverſæ pubertatis hanc reddunt rationem, quia mulier citius finitur & conſumitur, ideo citius perficitur; & ratio eſt naturalis, ſicut naturaliter videmus in plantis & herbis & animalibus, quæ ſicut cito conſumuntur, cito perficiuntur; ideo mulier citius perficitur, quia mala herba cito creſcit. vid. Conſuetud. Ducat. Burgund. *Rubr. 6. §. 4. fol. m. 859.* Verior tamen Henrico Coccejo Juris ratio hæc eſt: major utique vis eſt in actu generationis, quam conceptionis, unde plus temporis illius, quam hujus facultas ad ſui maturitatem requirere videtur. Citius ergo matureſcere poteſt concipiendi potentia in feminis, quam generandi in maſculis. v. P. Zacch. *l. a. fol. 20. n. 50.*

§. 7.

Pubertatis finis. Hactenus de pubertatis principio egimus, reſtaret nunc etiam finis ſeu terminus ad quem; cum vero hæc materia non æque ad Medicos, quam Juriſconſultos pertineat, paucis ſolummodo monemus, eandem non unum ſed multiplicem apud Leges earumque Interpretes terminum ſortitam fuiſſe; dum quandoque annus decimus quartus, & decimus quintus, decimus ſeptimus & octavus, quandoque etiam vigeſimus quintus conſtituitur. Item Juriſconſultis pubertas altera vocatur naturalis & minus plena, cujus terminus eſt annus decimus quartus, quæ in privatis actionibus regulariter obtinet; altera plenior & perfectior, annus ſcilicet decimus ſeptimus completus, ſive annus decimus octavus cœptus, quæ in publicis negotiis, beneficiis & actibus legis attenditur. Quod autem de anno decimo ſeptimo & octavo diximus, idem etiam ad annum decimum quartum & decimum quintum applicari debet, ſcilicet per annum decimum

quartum

quartum intelligi plenum, per decimum quintum vero inchoatum. Sic ſingulari alimentorum favore ſancitum eſt, quod alimentis usque ad pubertatem relictis pubertas in feminis ad annum decimum quartum, in maſculis ad annum decimum octavum extendatur. vid. Coccej. in P. Zacch. Quæſt. *l.a. fol.21.ſeq.* & juxta verba Joachimi Mynſingeri *Singul. Obſervat. Centur. 3. Obſ.12.fol.m.70.* alimenta ſi relinquantur puero, vel puellæ, maſculus percipiet usque ad plenam pubertatem, ſcilicet usque ad annum decimum octavum, femina vero usque ad decimum quartum completum, idque favore alimentorum. Alimentorum autem appellatione non cibaria tantum, ſed etiam veſtitus & habitatio continetur &c. Et Paulo Zacchiæ *l.a. fol.22. n.68.* dicendum videtur, quod quemadmodum non eſt unus idemque terminus pubeſcendi, ſic neque pubertatem finiendi, utplurimum tamen eam ad vigeſimum quintum annum extendi, ſi ad animi corporisque conſtitutionem reſpicias; tam corpus enim, quam animus usque ad hunc terminum ſemper proficere videntur, ita ut tam hic, quam illud hoc tempore perfici videantur: At ſi ad generandi virtutem reſpiciamus, recte in vigeſimo pubertatem dici poſſe abſolutam, hoc namque ætatis ſpatio aptiſſimus jam ad generandum homo videtur eſſe. Sicuti autem quælibet, ita etiam hæc regula de pubertate, ſive maturitate ad concipiendum, varias ob cauſas ſuas patitur exceptiones, ſiquidem nonnunquam dantur puellæ, annum duodecimum & decimum quartum dudum ſupergreſſæ, quæ tamen ob pubertatis ſignorum defectum puberibus annumerari nondum poſſunt. Dum enim hæc ſcribo, *Obſervatio.* quædam mihi conqueritur femina, ſibi domi eſſe filiam, aliquatenus gibboſam, cætera vero ſanam, niſi quod jamjam ſeptem menſes ultra decimum octavum ætatis annum abſolviſſet, nulla tamen hactenus menſtruationis nota in ipſa apparuiſſet. Ad quæſitum autem fatebatur dicta mater, nullam hactenus circa filiæ ſuæ partes pudendas deprehendi crinium progerminationem, neque etiam ullum ibidem loci ſentiri pruritum. Quapropter ego hujus virginis tempus pubertatis nondum inſtare judicans, emenagoga ſive menſes pellentia medicamenta, quæ mater anxie efflagitabat, præſcribere recuſabam, ſed potius balneorum & thermarum uſum cum fructu ſuadebam. Pubertatis proinde terminum admodum eſſe fallacem, exinde liquet, quod etiam maribus accidere poteſt.

 Unde

Unde ſecundum Herm. Frid. Teichmeyer. *Inſtitut. Medic. Legal. cap. 1. Qv. 6. pag. 5.* experientia docet, femellarum vix centeſimam anno decimo quarto purgationem ſuſtinere. Et pari ratione de pubertate maſculorum dubitare vel inde licet, quod Medici anno jam decimo quarto puberes maſculos abſolute pronunciare haud poſſint. Sunt enim, ſi qui ſunt, pauci, qui anno hocce pubeſcunt; plures, qui ſexto demum, ac decimo anno, immo etiam paulo nonnunquam tardius ad pubertatem maturiores evadunt. Petrus Müllerus *Diſp. de Jure Prægnant. cap. 2. pag. 9. ſeq.* communiſſimum putat circa annum decimum ſeptimum accedere demum puellis robur geſtando utero ſufficiens; & florentiſſima ætas optima & intra quadrageſimum annum omnis concipiendi habilitas terminatur, quo elapſo prolem difficulter concipit mulier propter diminutionem caloris naturalis & impotentiam ſeminis &c.

CAPUT II.

De Pubertatis Signis.

§. 1.

Pubertas an ex inſpectione cognoſcenda?

CUm vero allegatus puellarum ſeu femellarum annus duodecimus non adeo certus pubertatis terminus neque infallibile maturitatis ſignum deprehendatur, quid mirum, quod olim, cum ſola ætatis quæſtio veniret in controverſiam, juxta Guerneri Rolfincii *de Part. Generat. dicat. Part. 2. cap. 34. pag. 186.* Romanæ Leges ex Platonis inſtituto nudari virgines jubebant, quia pubertas & ætas ad conjugium viripotens nota & facili annorum poterat dijudicari regula. Poſt commodius viſum, intermittere inſpectionem, & pubertatem quatuordecim annis definire. De hac Platonis lege ſequentia ſcribit Johannes Benedictus Sinibaldus *Geneanthrop. Lib. 2. Tr. 3. cap. 3. pag. 215.* Plato de legibus hæc habet: pateant curioſis aures: jucunda ſimul & ſcitu digna edicturus ſum, convenientiam vero ætatis ad nuptias & econtra Judex nudos omnino mares, nudas quoque ad pubem usque feminas conſpiciens, judicet. Hanc Platonis legem aliquando extitiſſe in uſu, teſtatur Blondus, qui in calce primi libri Romæ Triumphantis narrat, prope oppidum Cyntianum templum fuiſſe, quod dicebatur Fortunæ virilis, quo virgines viripotentes perductæ

ductæ convenire ſolerent, quas deinde templi illius ſacerdos penitus nudatas undique inſpicere conſueviſſet, quatenus & approbaret opportunam conceptioni ætatem, & corporis vitia judicaret apparentia. O quam libenter reſolutæ viri libidinis laſcivum hoc ſacerdotium curarent? &c. Hanc tamen partium genitalium inſpectionem Romanis nunquam in mentem veniſſe, ſed ab ipſorum gravitate caſtimoniaque fuiſſe alieniſſimam, nonnulli Autores ſtatuunt; alii vocabulum adſpectus facile ferre concedunt, ut externam totius corporis potius, quam ejusmodi occultam & inverecundam obſervationem intelligamus; alii talem corporum inſpectionem pubertatis explorandæ gratia antiquitus in uſu fuiſſe defendunt, ita tamen, ut quidem in more promiſcua illa inſpectio partium neceſſariarum non fuerit, aliquis tamen uſus ejus in contrahendis nuptiis, in agnoſcendis liberis ſimilibusque caſibus, quoad mares, ſuperfuerit. Etenim ſi quis pater infantis negabatur, eo, quod nec dum eſſet pubes, ille ſecundum Paul. Zacch. *Quæſt. Med. leg. l. a. fol. 23.* refutari nequibat ex eo, quod major eſſet annis quatuordecim, ſi tamen gignendo ſeſe imparem adfirmaret: Id enim, ſi aliter purgare ſe non poſſet, exhibitione τῶν αἰδιῶν probari oporteret. Si quis nuptias major quidem annis quatuordecim, nec dum tamen generandi capax, iniiſſe dicebatur, ante Juſtinianum non erant perfectæ nuptiæ. Ubi autem hac de re ambigebatur, vix erat, ut aliter, quam inſpectione partium genitalium decidi poſſe videretur. Huc pertinet exemplum apud Quintilianum *Declam. 29.* in verbis: Poſtea nudari filium atque in conſpectu judicum conſtitui cogit, & interrogat, an ille maritus eſſet, qui fieri pater non poſſet? Lex autem Juſtiniani *Libri Inſtitut. de Nupt. ſub titulo:* Quibus modis tutela finitur, ſic habetur: Pubertatem autem veteres quidem non ſolum ex annis, ſed etiam ex habitu corporis in maſculis æſtimari volebant: Noſtra autem Majeſtas dignum eſſe caſtitate noſtrorum temporum exiſtimans bene putavit, quod in feminis etiam antiquis impudicum eſſe viſum eſt, id eſt, inſpectionem habitudinis corporis, hoc etiam in maſculos extendere; & ideo ſancta conſtitutione promulgata, pubertatem in maſculis poſt decimum quartum annum completum illico initium accipere diſpoſuimus, antiquitatis normam in feminis bene poſitam in ſuo ordine relinquentes, ut poſt duodecimum annum completum viripoten-

ripotentes eſſe credantur. vid. Joh. Sinibald. *Geneanthrop. Lib. 2. Tr.3. cap.3. pag. 216.* Henricus Salmuth *Annot. in Guid. Pancirol. de Reb. memorab. deperdit. Lib. 1. Tit. 43. pag. 157.* de hac inſpectione inter alia ita ſcribit: Jacobus Rævardus nullis rationibus perſuaderi ſibi poſſe putavit, tantam improbitatem Romanos unquam vel conniventibus oculis in ſua Republica toleraſſe, ideoque Juſtinianum cum ſuo Tribonio tanquam omnino bardos & ſtupidos in reprehenſionem vocat, atque ita rem interpretatur, ut per habitum corporis non inhoneſtam & inverecundam illam corporis indagationem aut inſpectionem, ſed potius univerſi corporis diſpoſitionem, formam & figuram, ſive aliquam ipſius ad liberorum procreationem naturalem prorſum idoneam commoditatem intelligat. Quæ interpretatio pia eſt, & non parum juvatur eo, quod Tullius Lib. 1. Officior. prodidit: Omnes, qui ſana mente ſunt, ea, quæ natura occultavit, removere ab oculis, & quam occultiſſime dare operam ipſi neceſſitati. Attamen Michael Alberti *Jurisprud. Med. cap. 2. §. 8: pag. 25.* tandem in caſu neceſſitatis ocularem admittit inſpectionem, quæ in arduis circumſtantiis tam in maribus, quam feminis inſtituenda, & quæ tam in Jure Saxonico, quam Germanico, Civili & Canonico conceſſa ſit. Talemque inſpectionem genitalium ocularem Romanis quoque fuiſſe uſitatam, ex Hoffmanni de Jure præſentandi item de Juven. contrah. ſponſal. allegat.

§. 2.

Pubertatis nota. Hac proinde declarandæ pubertatis gratia olim inſtituta partium genitalium ad Mandatum Cæſareum exploſa & ceſſante inſpectione, alia, & quidem imprimis tria, poſuere Medici atque Juriſconſulti pubertatis ſigna, ſcilicet ætatem, ut ſupra diximus, quatuordecim annorum, pilos in pudendis, & coeundi potentiam. Sicut autem ex ætate nullus certus pubeſcendi terminus, ita etiam ex pilorum, circa partes pudendas, eruptione vel præſentia nullum certum ætatis tempus indicatur, quatenus nonnunquam infantum recens natorum pubes crinibus longis veſtita obſervatur, quale exemplum in Spermatologia noſtra *Cap. 3. §. 16. pag. 109. ex Joh. Wolff. memorab. Tom. 1. fol. 434. & des Memoires concern. les Arts 1672. pag. 27.* adduximus, dont le poil, qui couvroit les parties naturelles, eſtoit ſi epais, & ſi long, que la choſe eſt comme incroyable. Imo ſi tertio ex coeundi potentia pubertas demon-

demonſtrari deberet, tunc ſane contra prohibitam a Juſtiniano partium generationi inſervientium inſpectionem, denuo partes pudendæ in ipſo coitu eſſent examinandæ atque inſpiciendæ, quod ſane pariter non ſolum cum honeſtatis detrimento, ſed etiam absque peccato fieri vix poſſet. Quæ inſpectio quoque circa pubis crines eſſet neceſſaria.

§. 3.

Quapropter de aliis pubertatis ſignis ſolliciti Medici eadem a lanugine, pollutionibus, mammarum turgeſcentia, voce gravi, prurigine, incipiente menſtruatione, & aliis corporis mutationibus deſumere ſolent. Inquit enim Michael Ettmullerus *Oper. med. Vol. 1. fol. m. 164.* ut virilis ſexus, ſimulac genituræ in eodem fit generatio, ſingulares ſuas patitur alterationes, ita & mulier, ſimulatque genituram generare incipit, & ad generationem apta fit, circa annum circiter decimum quartum inter cæteras mutationes corporis, quas cum viro habet communes, non minorem incurrit alterationem. Nam præterquam, quod puberes fiant mulieres, hoc eſt, quod lanugo in monte Veneris efflorеſcere incipiat, pollutiones patiuntur, quæ quidem res non ſemper, nec in omnibus ſubjectis contingit, etiam mammæ turgeſcere incipiunt, vox gravior, & in ſpecie propriam habent unam, menſtruam nempe purgationem. Qui fluxus menſtruus incipit tempore pubertatis, dum habiles fiunt ad generationem, id quod fit ordinarie circa decimum quartum ætatis annum. Et ſecundum Joh. Bened. Sinibald. *Geneanthrop. Lib. 2. Tr. 3. cap. 3. pag. 215.* tunc pubeſcens dicitur virgo, quum pilis ad inguina apparentibus incipiunt fluere menſes: Quo ipſo tempore & libidinis prurigo titillat, uterusque conceptioni commodus deſignatur. Senecæ *Lib. 4. de Benefic.* pubertas intelligitur, cum vox obſoleta facta eſt, & membra completa ſunt, & pudor ubique veſtitur, & menſes tributa dependunt. vid. Petr. Müller. *Diſput. de Jure Prægnant. cap. 2. pag. 8.* Genuina pubertatis in maribus ſigna ſecundum Mich. Albert. *Juriſpr. med. cap. 2. §. 8. pag. 25.* ſunt ſequentia: 1) Mutatio ſoni in loquela & cantu, 2) barba & pilorum obſcœnorum effloreſcentia, 3) geneſis aut ſecretio ſeminis, 4) ſtimulus ad Venerem, 5) ætas apta, 6) probatio ætatis ex Annalibus Eccleſiaſticis & curialibus, (aus Tauff- und Kirchen-Büchern, aus Schatz- Schoß- und Rent-Regiſtern, aus Erb- Amt- und Gerichts-Büchern) & tandem 7) ocularis

Alia ſigna.

7) ocularis inſpectio. Sic Chriſtianus Johannes Langius *Phyſiolog. Theſ.37. Oper.Part.1.fol.218.* ſcribit: Feminam quod attinet, poſtquam illa muliebris patientiæ leges ſuſcipiendas a natura apta, per pubeſcentiam & menſtruum ſanguinis fluxum declarata eſt. Incidit autem hoc tempus noſtris in oris utplurimum circa decimum quartum nativitatis annum, in utroque ſexu, ubi regio pubis lanugine exornatur, & in puellis mammæ ſororiantes elevari primum cum prurigine moleſto incipiunt; Genitalia vero, prævia corporis inſigni laſſitudine, æſtu circa uterum, tenſione vicinarum partium, aliisque plus minus gravibus ſymptomatibus copiam ſanguinis ſingulis fere circuitibus Lunæ fundunt. Juxta Autorem Batavum ſupra allegatum *pag. 120.* By de gene, die tot de jaren van beſcheidentheit gekommen zijn, verandert de ſtem, en word grover door de natuurlijke warmte, die ſich in den boeſem vermeerdert; dan begint na den bok te ruikken door d'onangename dampen, die ſich verheffen uit het zaed; dan koomt 'er hair aen de natuurlijke deelen, en men gevoelt daer veelvondige jeukkerigheden; dan begint ein Jongeling te branden door het vyer der liefde, en kamen ſijne natuurlijke deelen ſich te ſchikken nae d'omhelſingen der Vrowen. Et ſecundum Chriſtian. Frid. Garmann. *de Mirac. mortuor. Lib. 1. Tit. 4. §. 3. pag. 145.* in puellis veſtis illa animæ urbana ſeu decor formæ, tanquam in ſpeculo elucet, imprimis ubi ad pubertatem vergunt, atque lunare tributum exſolvere incipiunt. Tunc namque ferocia & elaſticitas ſpirituum in ſanguine orgaſmum ciet, ruborem cutis & faciei ſplendidum pingit, oculi fulgent, ſcintillant, labia roſeo colore tinguntur, mammæ ſororiare deprehenduntur & in orbem retundantur. Verba Johannis Theod. Schenkii *Diſputat. de immoderat. Menſ. profluv. cap. 1. pag. 5.* ſic ſonant: Natura certa lege atque ordine agens tempus univerſale decimum quartum Menſium fluxus annum deſtinavit, quo tempore multis, utplurimum iisque variis mutationibus obnoxiæ ſunt feminæ; ſuccedit enim pubes, mammæ intumeſcunt, Venerisque non exigui interdum ſentiuntur ſtimuli. His ſignis viſis gaudet, maritum ſibi ſpondet, mammis ſororiantibus ſuperbit, amat amari, jungi, pungi; quod tamen caſta mente legatur, monet Schenckius. Et cum primum effloreſcere incipiunt flores, floridæ admodum ſunt virgines, libidinisque æſtu tentari ſolent, punctionibus imprimis

mis cieri, tuncque locum invenit Ariſtotelis conſilium, diligentiſſime eas cuſtodiendas eſſe. Utriusque ſexus pubertatem prolixe his verbis deſcribit Lambertus Velthuyſius *Tract. de Generat. cap. 4. Oper. pag. m. 1304.* cum tam mas, quam femina habeat partes generationi dicatas, iisque partibus ſit propria definitaque temperies, ab aliis corporis partibus longe diverſa, mutuantur ſpiritus, & a ſpiritibus totum corpus ab illis partibus aliquas proprietates. Hujus rei veritas neminem fugit: Cum vis earum partium tot effectibus ſe prodat, quando, ſuperatis impedimentis tenellæ ætatis, emergere incipit; & efficaciam ſuam diffundere per corpus. In juvene circa pubertatis annos pili circa mentum & pubis regionem oriuntur, vox gravior evadit, moribus laſcivire incipit, cogitationes de venere frequentes, copulæ appetitus, & amor erga femininum ſexum: Denique ultro ita mores & corporis habitum, & colloquia componere inſtituit, quibus putat ſe optime poſſe pellicere virginem in ſui amorem; & quamvis in quibusdam circumſtantiis hæ actiones nonnihil varient, in ſe tamen ſpectatæ, in omnibus juvenibus, niſi præter naturæ curſum quædam temperamenti proprietas obſtet, ſibi ſimiles ſunt, ita ut ab inſtitutione & diſciplina hæc non proficiſcantur. Et cum anima in ſe ſpectata hujusmodi inclinationibus a natura imbuta non ſit, dicendum, omnes hujusmodi actiones in genere ſpectatas procedere a partium genitalium temperie; quæ ſpiritus ſua qualitate impregnans, eas iis communicat corporeas proprietates, quæ corpus permeantes, & præſertim in cerebrum influentes, ita corpus afficiunt, eosque nervorum tubulos ſubeunt, unde tales motus & actiones excitantur. Et quemadmodum juvenes in tales mores proclives ſunt, ita etiam virgines juvenculæ circa pubertatis annos multas experiuntur mutationes; mammulæ incipiunt ſororiare, menſtrua profluere, pubes excreſcere, amatorii affectus excitari &c. Hæc Velthuyſius. Johannes Fernelius *Phyſiol. Lib. 7. cap. 7. pag. m. 779.* ait: Ut maribus, ſic etiam feminis circa annos pubertatis ingens incidit corporis univerſi mutatio, ac tum temporis increſcente jam & vegetiore facto nativo colore, pubes erumpit, ubera tumeſcunt, corpus libidine titillatur, exuberans ſanguis calore veluti extenuatus diffunditur, vixque ſuis receptaculis coercitus viam ſibi parat, qua dimanet. Ipſe etiam Ariſtoteles *Hiſtor. Animal. Lib. 7. cap. 1. fol. m. 432.* ſcribit: Mas primum

mum ſemen genitale magna ex parte incipit ferre, anno peracto bis ſeptimo: ſimul etiam pubeſcere incipit eo tempore, ut ſtirpes ſemen laturas primum florere Alcmeon Ctotoniata ait. Vox item per id tempus mutari in ſonum aſperiorem inæquabilioremque incipit, quanquam nondum gravem, neque etiam acuta præterea eſt, neque tota æquabilis, ſed ſimilis fidibus incontentis & aſperis, quod caprire denominant; idque potiſſimum incidit iis, qui rem veneream incipiunt agere: Iis etiam vox tranſit in ſonum virilem, mammæ etiam extuberant, & genitale non ſolum magnitudine, ſed etiam ſpecie proficit. Evenit porro id temporis, qui jam fricari contrectarique per libidinem cœperint, ut, cum ſemen emittunt, non modo voluptate, verum dolore quoque afficiantur. Feminis etiam per id tempus exſurgunt ubera, quod fratrare dicitur, & quæ menſtrua vocantur, erumpunt; ſed menſes tunc plurimis fluunt, cum jam ubera ad duos digitos prominent, & vox eodem tempore puellarum mutatur in graviorem; fit etiam, ut per id tempus cuſtodiri præcipue debeant: Maxime enim ad uſum rei venereæ incitantur, cum hæc incipiunt &c. Virgines, cum mammæ intumeſcunt & ſororiantur, diligenter cuſtodiri debere, monet etiam Johannes Riolanus *Anthropogr. Lib. 2. cap. 35. fol. 195.* Horum pubertatis ſignorum meminit etiam Propheta Ezechiel *cap. 16. verſ. 7.* Ubera, inquiens, tua intumuerunt & pilus tuus germinavit, & ecce tempus tuum erat tempus annorum, vel juxta verſionem Sebaſtiani Schmidii: Veniſti in decora decorum; ubera ſolidata ſunt, & crinis tuus crevit; eras tamen adhuc nuda & nudata. Et ſecundum verba Tremellii & Junii, ubera tua ſororiaverant & pilus tuus germinaverat, quamvis eſſes nudiſſima.

§. 4.

Ex lanugine. In ſpecie autem de lanugine ſcribit Hippocrates vel Autor libri de natura pueri *Oper. Sect. 3. fol. 20.* tales pilos a moderato humore & cuticulæ raritate procreſcere: Sicubi, inquiens, ſumma cuticula rara evadit, ibi poſtea quoque pili naſcuntur, veluti in mento, pube & alio quovis loco. Nam ſimulac genitale ſemen oritur, caro & extrema cuticula rarior evadit, venulæque magis quam antea aperiuntur. Cum enim adhuc puer eſt, venulæque tenues exiſtunt, neque per eas genitura ferri poteſt. Eademque ratio eſt de menſibus virginum. At ſimulac menſibus & geniture

genituræ via patet, tum puero & virgini, extrema cuticula rareſcente, pilus in pube naſcitur, ſimulque moderatum neque pauciorem, quo alatur, humorem habet. Juxta Petri Dionis *Anatom. demonſtr. 7. pag. 331.* Pili in pube poſt natales non ſuccreſcunt, niſi circiter eo tempore, quo ſemen maribus incipit ineſſe, femellæ vero menſtruales fieri. Femellis nulli creſcunt in mento ejusmodi pili, quoniam menſtrua horum materiam evacuant. Citius autem feminas, quam mares, pubeſcere, atque caneſcere, quandoque etiam ante annos diſcretionis partes pudendas crinibus obtectas habere, ex hactenus dictis apparet; de quibus plura vid. *in Muliebr. noſtr. Sect. 1. cap. 3. §. 1. ſeq.* Cum vero ibidem etiam aliquot exempla lanuginis in puellis recens natis jamjam apparentis adduxeris, exinde etiam patet, pilos circa pubem non ſemper pubertatem indicare. De hoc pubertatis ſigno ita ſcribit Michael Albert. *Jurispr. Med. Part. 1. cap. 2. §. 7. pag. 24.* Pubertas vulgo a pube derivatur, quæ in lanuginoſa & piloſa effloreſcentia præcipue circa genitalia conſiſtit, licet hæc excretio non abſolutum pubertatis ſignum exiſtat, ſiquidem in nonnullis hominibus ante pubertatem adhuc pubes & barba effloreſcant, in aliis vero tardius oriantur.

§. 5.

Imprimis autem pubertas ætati venereæ adſcribitur, qua ſcilicet mares ſemen emittere, atque feminæ menſtruationem pati incipiunt; virginibus enim, juxta Hippocr. *de Genitur. Oper. Sect. 3. fol. 12.* intra pubertatis annos, menſes minime prodeunt; ubi vero adoleverint, tum virgo, tum puer, venæ, quæ ad pueri pudendum & in virginis uterum feruntur, incremento accepto, ampliores redduntur & aperiuntur, & ob eam cauſam virgini menſtrua prodeunt. Sic Paulo Zacchiæ *Quæſt. med. leg. l. a. fol. 18.* evidens atque infallibile pubertatis ſignum eſt concipere & generare, marem autem generare non poſſe, priusquam ſemen emittat; nec mulierem concipere, priusquam menſtrua patiatur. Ergo tunc pubeſcere dicendum putat marem dictus Autor, cum primum ſemen emittit, feminam, cum primos menſes experitur. Hinc etiam absque dubio apud Judæos virginibus ante menſtruationem nubere non licebat teſte Septimio Florente Tertulliano, qui *de Virginib. veland. fol. m. 453.* ſcribit: Penes Iſrahel illicitum eſt ad virum tradere virginem, niſi poſt conteſtatam ſanguine *Ex menſtruatione.*

maturitatem; ita ante hunc indicem acerba res eſt. De pubertate ſcribit Johannes Bernhardus Gladbachius *Prax. med. Id. de Cachex. §. 108. pag. 179.* dum puellæ primo menſium fluxum patiuntur, pubertatis annos attingunt, id eſt, omnia fermenta redduntur ſubtiliora, & ſanguis tanta quantitate abundat, quanta non ſolum ad corpus ſuum, ſed & ad fœtum nutriendum ſufficit: Mammæ primo menſtruationis anno magis creſcunt, quam reliquis annis præcedentibus, vox fit gravior, venere divexantur, amplexusque ab eo tempore exoptant dulciſſimos. Verbo: in flore ætatis ſuæ ſunt conſtitutæ, forma redditur elegantior, omnia organa firmantur & ad perfectionem ſuam perveniunt: Hinc non poſſunt non omnes in corpore ſecretiones felicius peragi, omniaque fermenta ſubtiliora & magis activa reddi. Ad quæſtionem, quo tempore virgo ſit nubilis? ita reſpondet Hermannus Fridericus Teichmeyerus *Inſtitut. Medicin. legal. cap. 4. pag. 32.* cum ſemen aliqua ferre poteſt. Non autem ferre hoc poteſt, antequam menſtrua patiatur. Hæc enim ambo uno eodemque tempore evenire ſolent, quia tam ſemen, tam menſtruum ad generationem deſtinavit natura, menſesque fluentes indicium præbent. 1) Mulierem tanta ſanguinis copia abundare, ut & ſuo ipſius corpori alendo, & fœtui nutriendo ſufficiat, 2) Ovula ſeu ſemen ad debitam ſui perveniſſe maturitatem. Menſium vero fluxus communiſſime decimo quarto vel quinto anno contingit, quo tempore virgo quoque nubilis evadit. Et Mich. Albert. *Jurisprud. Medicin. cap. 2. §. 10. pag. 27.* inquit: Non modo ætas apta ad feminarum pubertatem ſpectat, ſed etiam præcipue eo requiritur, ut menſium legitimo fluxu illæ ſint præditæ.

§. 6.

Objectio. Contra hanc equidem Autorum ſententiam opponi poſſet, quod, cum nonnunquam obſervatores puellas paucorum tantummodo v. g. quatuor, quinque &c. annorum, menſtruationem paſſas; imo quandoque tam pueros ſeptimo, nono & decimo ætatis anno coitum exercentes, feminasque impraegnantes, quam etiam puellas quinquennes, ſeptennes & novennes impraegnatas, ſicque diu ordinarium pubertatis tempus, puerperas annotarint, qualia exempla in Spermatologia noſtra *cap. 4. §. 16. pag. 185. ſeqq.* reperies, interdum etiam, uti in ſequentibus videbimus, menſium fluxus in quibusdam feminis, vel nimis ſero

vel

vel plane non appareat, propterea etiam prima menſtruationis eruptio pro vero pubertatis ſive maturæ virginitatis ſigno haberi non debeat. Ad quod tamen reſpondemus, allegatas poſteaque recenſendas præcocis menſtruorum fluxus obſervationes tantum extraordinarias atque rarioribus annumerandas, minimeque ordinario naturæ ſtatui atque ſolenni menſtruationis primæ tempori, adſcribendas eſſe; cum in plerisque feminis menſtruationis principium circa pubertatis tempus ordinarium apparere conſtet. Imo quamvis etiam ſecundum talia exempla tam pueri generantes, quam puellæ mature menſtruatæ atque parientes juſtum pubertatis annum nondum attigerint, quod tamen non impuberes fuerint, teſtatur effectus, indeque, quam fallacia ſint pubertatis ſigna, docemur. vid. etiam Paul. Zacch. *l. a. fol. 23. n. 74. ſeq.* Ita ſcribit etiam Michael Albert. *l. a.* ad pubertatem etiam præcipue requiritur menſium legitimus fluxus; ubi juſtus, communis & ordinarius terminus erumpentium menſium prævalet, ita ut præmaturi menſes minime ad familiarem pubertatis regulam extendi debeant; multo minus iterum illi caſus rariores huc trahendi ſunt, quando feminæ ſine menſtruis fœcundæ obſervatæ ſunt. De menſtruatione autem alibi plura occurrent, quemadmodum porro menſes ſerotini & partus vetularum nihil probant, ut ætas talis adulta ad ſigna indubiæ & conſtantis pubertatis referri queat.

CAPUT III.

De Tempore Matrimonii.

§. 1.

VUlgo proinde mares circa pubertatis tempus ſemen ejaculantes & feminæ menſtruationem habentes non modo ad propagationem, ſed ad nuptias quoque celebrandas habiles judicantur, absque dubio, quia tunc temporis ob majorem partium genitalium perfectionem, & largum humorum ad easdem affluxum ſalaces evadunt, venerisque ſtimulum indies majorem perſentiunt, eamque ob cauſam vel uri coguntur, vel nubere deſiderant. Hinc ſcribit Henricus Salmuth *l. a. pag. 171. ſeq.* Conſtat utique pubertatis tempus in maſculo definiri decimo quarto ætatis anno, in femella duodecimo; non mirum igitur, idipſum quoque *Tempus matrimonii.*

 puberta-

pubertatis tempus etiam nuptiis contrahendis commodum atque idoneum Jure civili fuiſſe judicatum *l. minorem 4. ff. de rit. nupt.* Quamvis enim pontificum placitis vis coeundi attendatur potius, quam annorum habeatur ratio: *Cap. puberes & ibi gl. Ex. de Deſponſat. impub.* quandoquidem qui morbum vitiatæ naturæ humanæ norunt, ne cui laqueus injiciatur, graviter judicarunt, non debere certis annorum cancellis nuptiarum libertatem concludi: Ne legitimo hoc remedio deſtituta juventus turpius polluatur & ruat in libidines nefarias. *Fr. Balduin. in princ. Inſtit. de Nupt.* Vix tamen eſt, ut ante decimum quartum a maſculo mulierem iniri poſſe dicamus; cum circa annos bis ſeptem pubertas demum contingere plerumque ſoleat. Indeque eſt, quod Juſtinianus non credat, quenquam eſſe tam acceleratæ & effuſæ libidinis, qui ante decimum quintum annum cogatur uxorem ducere. Cujus vero ætatis, ad onus conjugii ſubeundum eligi debeat vir, ſeu quo anno uxorem ducere debeat, vid. Joh. Bened. Sinibald. *Geneanthrop. Lib. 2. Tr. 3. cap. 4. pag. 217. ſeq.*

§. 2.

Cautela. Neque etiam ſtatim virginibus apparente menſtruatione prima nuptiæ ſunt celebrandæ, quia utplurimum tunc temporis adhunc debiles nimis ſunt, quare etiam nonnulli nuptias ad minimum poſt annum a prima menſtruatione vel longius differendas eſſe ſuadent, ſiquidem juxta allegatum Sinibaldum *l. a. cap. 3. pag. 215.* Xenophon Philoſophus nuptiis decimum quartum annum dedicat, cui pariter ſubſcribit Heſiodus iis verbis, virgo autem pubeſcens anno decimo quarto nubat decimo quinto. Vult autem Heſiodus, poſt annum a fluore menſtruo mulierem nubere debere, non autem ipſa inchoante pube, quoniam rei cujusque principium imperfectum ac debile eſt. Lycurgus Rex Lacedæmoniorum ſapientiſſimus lege ſanxit, ne quæ puella nuberet ante annos decem & octo. Plato feminas non niſi vigeſimo anno nubere voluit. vid. Paul. Zacch. *l. a. fol. 20. n. 40.* Qui Autor etiam *Lib. 4. Tit. 2. Qv. 4. n. 7. ſeq. fol. 382.* prolixius de hac materia tractat inquiens: Cum quæritur de tempore nubendi in virginibus, vel intelligimus de tempore, quo aptæ ſunt ad copulam, & utcunque ad generationem; vel intelligimus de tempore, quo expedit eas nubere reſpectu habito ad faciliorem & perfectiorem generationem inde proventuram, quod tunc non modo absque periculo

conci-

concipiant, ſed fœtus quoque validiores & undiquaque perfe-ctos procreare ſoleant. Si in priori ſenſu intelligatur quæſitum, jam id deciſum habemus, quod, ubi menſtruantur mulieres, nubere poſſint; imo, ut hoc ingenue fatear, ſi de ſimplici potentia ad concubitum quæſtio ſit, etiam antequam menſtrua patiantur, nubere eas poſſe crediderim; & ratio eſt, quia perſuaſum habeo, mulierem ante ſemen intra ſe generare, quam menſtrua patiatur, ſaltem per aliquod tempus non diuturnum: Et idcirco nonnullæ puellæ, quæ adhuc per ætatem non purgabantur, tamen generare viſæ ſunt, quod quidem absque ſemine fieri non potuit, absque menſtruorum apparentia potuit, natura ipſum matris ſanguinem, quanquam non admodum ſuperfluentem, in fœtus alimentum deſtinante. Si vero in poſteriori ſenſu quæſtionem accipiamus, ſecundum vetuſtiorum opiniones, non ante decimum octavum annum nubere virgo debet: Quod etiam notarunt recentiores. Hoc enim tempore menſtrua facilius & in majori quantitate, & calor magis vegetus eſt, unde etiam ſemen magis concoctum magisque proli gignendæ aptum generatur; quin etiam & laboribus ferendi uteri & pariendi, & liberos nutriendi facilius ſufficiunt; viæ etiam in ipſis laxiores, patentiores factæ, faciliorem exitum fœtus præbent, unde & ipſæ matres & ipſi fœtus minus periclitantur, cum partus inſtat: Contra quam fiat in tenerioribus juvenculis, quæ ob contrarias omnino cauſas aut non concipiunt, aut fœtus maxime imbecillos procreant, qui in naſcendo cum ipſis matribus facili negotio periculo ſubjiciuntur, & ſi forte fortuna ſuperſtites remaneant, vitam valetudinariam perpetuo degunt: Expedit itaque Reipublicæ, ut virgines non ante decimum octavum annum, ſaltem utplurimum, nubant.

§. 3.

Sane Reipublicæ intereſt, præmatura venere juventutem non enervari, quod in femellis æque receptum eſt: Cum periculoſum perinde atque nefarium ſit, veneri ſubjici puellam nondum viripotentem. Hinc cum Imperator Honorius Thetmantiam Stilichonis filiam ſibi matrimonio jungi cuperet; Zoſimus immaturam virginem maritali connubio tradere, nihil aliud eſſe dixit, quam injuriam naturæ facere. vid. Henr. Salmuth *Comment. in Guid. Pancirol. Part. 2. Tit. 10. pag. 172.* ubi plura reperies. Inquit etiam Michael Alberti *Jurisprud. Medic. Part. pr. cap. 2. §. 4. pag. 22.* quam-

Ratione Reipublicæ.

quamvis quidem in prædictis annis (ſc. 12. & 14.) pubertatis acceſſum & præſentiam, non modo Imperator Juſtinianus, ſed alii quoque conſtituerint, propterea tamen minime ſequitur, ut ejusmodi ephebi mox ad matrimonium ruant, licet naturale pubertatis initium adſit, ſiquidem ejusmodi juniores perſonæ præmaturo tali matrimonio vires corporis & animi enervare, & variis adventitiis calamitatibus ex hac ratione ſe ſubjicere ſolent, ut propterea periti Medici & æqui Judices præceps tale matrimonium admittere haud debeant, quemadmodum olim veteres Germanos turpitudini adſcribebatur, quando homines ante vigeſimum ætatis annum conjugium inire ſusceperunt, ſicuti alii JCti acceleratum tale conjugium non facile adprobare ſolent. Inquit etiam Chriſtianus Warlizius *de Morb. bibl. cap. 12. de Vener. enervat. pag. 376.* Veneris œſtrum & effrenis coeundi appetentia detrimentum inſigne parit juvenibus, qui nimis cito ad veneris ſacra properant, in ejus caſtris militantes, & in teneriori ætate laſciviunt, quorum corpus ſtatim in libidinem deſpumat. Hi enim robur ætatis frangunt, ac effœtum corpus tradunt ſenectuti, vitæque plurimum detrahunt.

§. 4.

Secundum verba Autoris I. V. E. van Venus Minſieke Gaſthuis *pag. 129. ſeq.* is het beſte hier over het algemeenſte gevoelen te volgen, dit is, een Man volwaſſen te achten, met 25. jaren en een Dochter met 20. Dan is het dat ſy veel beter in ſtaet zyn on te trouwen, als wanneer ſy noch jonger waren: Want om van dusdanigen Man te ſpreken, hem ontbreekt in deſen Ouderdom niets om eene Vrouw te vernoegen; ſijne natuurlijkke deelen hebben hare groote, nodig om ſich wel te ſchikken in de verliefde Omhelſingen; en ſijn zaed is vruchtbaer. Die geeſten, die tot de teeling moeten dienen, worden dan in grooter Overvloed voortgebragt; en ſijne Roede is ſchier altijt in ſtaet om te geven, daer een Menſch van kan komen, ſelfs tegen den Wille desgenen die haer draegt. Eindelijk moet deſe Man te eerder trouwen, door dien hy is van een warme en vochtige gematigtheit, van een ſiedend, galachtig en ſwaermoedig bloed; hy heeft een middelmatige geſtalte, een groot Hooft, flonkkernde Oogen, een grooten Neus, een wyde Mond, bloſende Wangen, een ronde Kin: Men moet tot diergelijkken

gelijkken inſicht ſulks ook ſeggen van een Dochter van 20. jaren, die in de navolging van de Fabiola, dar Hieronimus van ſpreekt, niet leven kan ſonder de vermakelijkheden van Venus, en ſonder den raed te volgen, die de Kerk geeft, met ſich uit te trouwen. In der daed den Ouderdom van twaelf of van veertien jaren is al te teeder om het jok des houwelijks te dragen; het moeten ſterkke en kloekke perſoonen zijn, indien ſy daer in vermoegens willen hebben. Gallica Nicolai Venette verba *l. a. pag. 122.* hæc ſunt: meilleur eſt de ſuivre la deſſu le ſentement le plus commun, c'eſt à dire d'eſtimer parfait un homme à 25. ans, & une fille à 20. C'eſt alors qu'ils ſont tous deux plûtoſt en eſtat de ſe marier, que dans un âge moins avancé; car pour parler de cet homme, il ne luy manque rien à cet âge-la pour contenter une femme, ſes parties naturelles ont les dimenſions, qu'elles doivent avoir pour bien agir dans les embraſſements amoureux; ſa ſemence eſt feconde; les eſprits, qui doivent ſervir à la generation, s'engendrent alors en plus grande abondance, & ſa verge eſt presque toûjours en eſtat de fournir, de quoy faire un homme contre la volonté meſme de celuy qui la porte: Enfin cet homme doit d'autant plûtoſt ſe marier, qu'il eſt d'un temperament chaud & humide, d'un ſang bouillant, bilieux & melancholique: qu'il a la taille mediocre, la teſte groſſe, les yeux etincelans, le nez gros, la bouche bien fenduë, les jouës teintes de ſang & le menton arrondu. L'on endoit à proportion dire autant d'une fille de vingt ans, qui à l'imitation de cette Fabiola, dont parle St. Jerome, ne peut vivre ſans jouir des plaiſirs de l'Amour, & ſans ſuivre le conſeil, que l'Egliſe donne en ſe mariant. En effet l'âge de douze ou de quatorze ans eſt un âge trop tendre pour ſouffrir le jouy du mariage: Il faut des perſonnes fortes & robuſtes, ſi elles veulent y avoir de contentement.

§. 5.

Babylonii etiam filias ſuas ante pubertatem ad matrimonium non admittebant, ſed ubi virgines effectæ eſſent nubiles, ſecundum Herodot. *Lib. 1. n. 36. pag. m. 79. ſeq.* eas cum congregaſſent, univerſas unum in locum recipiebant, quas circumſiſtente virorum frequentia, ſurgens præco ſigillatim vendebat, ſed primum pulcherrimam omnium, ſecundum hanc (ut quamplurimo ven- *Babyloniorum ritus.*

 ditur

ditur auro) aliam evocabat, quæ poſt illam eſſet ſpecioſiſſima. Vendebatur autem in contubernium. Babylonii igitur, qui locupletes & iidem cælibes erant, pulcherrimas quasque mercabantur, ut quisque licitando alterum ſuperaverat. At alii ex plebe qui eſſent cœlibes, his non opus erat pulchra forma, ideo turpiores virgines ſimulque pecunias accipiebant. Nam præco, ubi virginum ſpecioſiſſimarum peregiſſet venditionem, excitabat deformoſiſſimam, quis vellet quam minimo auri ſumpto eam in matrimonium habere, donec illi, qui minimo contentus eſſet, femina addiceretur. Ita aurum ex ſpecioſis virginibus conficiebatur, & ſic ſpecioſæ deformes ac debiles collocabant. Quarum nullam cuique emptori fas erat ſine fidejuſſoribus abducere, ſed datis fidejuſſoribus deducenda illa in uxorem, ita demum licebat abducere, ſi de hoc non conveniebat, lex lata erat, ut aurum illi redhiberet. Quin etiam ex alio pago venientibus licebat uxorem mercari ſi vellet.

§. 6.

Cum autem in prima hac Parthenologiæ Sectione aliquoties inter maturæ pubertatis atque perfectæ virginitatis ſigna a Medicis primario menſium fluxus fuerit requiſitus, nobis etiam, quamvis idem in quibusdam feminis non ſemper ordinario pubertatis tempore, ſed quandoque nimis ſero, vel etiam nunquam per totam vitam appareat, in ſecunda hac Sectione ad Menſtruationem ſeu Emmenologiam progredi nobis placet.

SECTIO II.

DE MENSTRUATIONE.

CAPUT I.

De Menſtruationis Cauſa.

§. 1.

Connexio. QUanquam ſanguis menſtruus a reliquo feminarum ſanguine parum aut nihil differat, ut adeo ad Hæmatologiam, non immerito referri poſſet; quia tamen in antecedentibus, imprimis circa pubertatem, menſtruationis, tanquam ſigni puber-

pubertatis, & circa virginitatis notas, cruentationis in primo coitu, quam nonnulli a ſanguine menſtruo derivant, mentionem fecimus, ſtatim hanc illis annectere libet.

§. 2.

Variis hæc ſanguinis excretio, menſtrua tam Medicis, quam mulierculis appellari ſolet denominationibus, & quidem communiter audit menſes ſeu menſtruum, quaſi ſub intelligi debeat purgamentum vel tributum, ſcilicet ab illa temporis periodo, qua ordinarie contingere conſuevit, hinc etiam aliis cum Joanne Baptiſta Helmontio *fol. m. 446.* lunare tributum, vel lunaris purgatio dicitur, quia ſecundum certas lunæ mutationes, & ſingulis lunæ circuitibus ordinarie hæmorrhogia hæc per muliebria apparet. Aliis Autoribus vocabulum beneficium placet, quod menſibus rite fluentibus bene mulieribus ſit, econtra vero ſuppreſſa menſtrua plerumque varia ſymptomata preſſo pede ſequantur; imprimis Italicæ mulieres menſes nomine dei benefizii, & ſecundum Felicis Plater. *Quæſt. Phyſiolog. 37. pag. m. 66.* di Marcheſe magnifico appellare amant, uti Gallice l'ordinaire vocant, quod in ſtatu ſano tempore ordinario redire debeant; hinc noſtratibus mulierculis conſuetum ſeu conſuetudo, item tempus ſeu tempora audiunt; aliis roſa, quia menſes in ſubjectis ſanis roſæ inſtar colorem obtineant rubicundiſſimum; unde etiam vena ſaphæna Germanis mulierculis atque Chirurgis die Roſen-Ader dicitur, quia tempore ſuppreſſi menſium fluxus eadem vena ſecari ſolet, ut defectus ille reſtituatur; Ruſticæ menſes quoque roſarium den Roſenkrantz appellant. Aliis menſtruum vocatur etiam flos, & quidem ideo, quia ſicut flores fructum præcedunt, neque arbores fructum ferunt, niſi antea floruerint, ita etiam feminæ non, niſi prius menſes ipſis fluxerint, concipere poſſint, uti falſo mulierculæ credunt, de quo inferius plura. *Denominationes.*

§. 3.

De his & aliis appellationibus ſecundum noſtra collectanea ita ſcribit Johannes Joachimus Becherus *Oedip. Chimic. Tit. 5. §. 2. p. m. 140.* Semen femininum menſtruum vocant, eo quod in regno animali ſanguis ſit, qui ſingulis menſibus effluxione ex utero apud feminas egeritur, unde a menſtruali fluxu ſanguis menſtruus aut menſtruum vocatur. Secundum Daniel. Becker. *Microcoſm. med. cap. 7. pag. m. 21.* hoc excrementum vocant menſes, menſtruas ſive *Juxta Autores.*

lunares purgationes, tempora, malam ſeptimanam, conſuetudinem, quod illis conſuetum, & ſolo hoc malo ſingulis menſibus recurrente, per ſeptem fere dies infeſtentur: Item flores; ut enim flos fructum antecedit, ita utplurimum non niſi poſt hujus purgationem femina fructus profert: Vel etiam quod floris & roſæ inſtar colorem in ſanis obtineat rubicundiſſimum. Ex ſententia Roder. a Caſtro *de Nat. Mul. Lib. 2. cap. 9. pag. 76.* mulieres menſes vocant conſuetudinem, aliæ etiam malam ſeptimam (die böſe Sieben) quod hæ fluxiones ſeptem numero dies fieri ſoleant: Item flores, quoniam ut flos fructum antecedit, ita utplurimum non niſi poſt hujusmodi purgationem femina concipit; vocant etiam, per translationem cardinalem propter colorem. Juxta Ambroſ. Paræi *Lib. 23. cap. 49. fol. 532.* ſeptimanas Galli plerique appellant, quia ſedentariis & guloſis ſeptem fere dierum ſpatio duret. Johannes Gothofredus Bergerus inquit *Phyſiolog. med. cap. 20. pag. m. 249.* ſanguinis menſtrui purgatio per muliebria proficiſcitur, quæ, quia ab ineunte adoleſcentia, ad limen usque ſenectutis, per longius annorum ſpatium, ſtatis vicibus ac ſingulis fere menſibus, ſi nihil affecta male valetudine, nec dum femina conceperit, nec dum fœtum ubere alat, lunæ velut tributum redditur, fluxus menſtrui, itemque menſium tributique lunaris nominibus in ſcholis Medicorum inſignitur. Secundum Felic. Plater. *l. a.* menſtruas purgationes menſtruæ, quod ſingulis menſibus fluant, vocant; & ad illius nominis imitationem Itali meſtruo: Germani Zeit, id eſt, tempus, ut & Itali, il tempo, quod certo tempore: vel Monat-Zeit, quod menſtruo tempore invadat, vocant. Flores, fleurs Galli, & Germani quoque Blume, atque ſi tunc floreſceret mulier, appellant: jucundo nomine, quod alioquin in mulieribus dedecus eſſe cenſetur, opprobrium hoc ipſarum tegentes. Prolixe etiam de his nominibus agit Johannes Benedictus Sinibaldus *Geneanthrop. Lib. 6. Tract. 1. cap. 1. pag. m. 578.* his verbis, quoniam ſanguis hic apud mulieres ejusque menſtrui fluxus flores vulgato nomine appellantur, non immerito ingenioſus quispiam de hujusmodi Onomatopœia ſciſcitabitur. Cui tamen primo reſponſum velim, ideo flores nuncupari, quoniam in ipſo primo juventæ flore apparent. Secundo, quod veluti arbor, e qua flores erumpunt, non ſterilis ſed fœcunda cenſetur: Ita mulier illa fœcunda audit utplurimum, cui menſtrualis catharſis

tharſis debito modo, tempore ac menſura accidit. Flores inſuper vocari poſſunt, quod floridus hic ſanguis, non fœtidus, non tabo remixtus eſſe debet, ſi generationis officio deſervire debeat. Vel tandem, ſi maris, appelles flores, quod floridas puellas ſanguineus ille reddat fluxus; quod adeo verum eſt, ut, quæ illo defraudantur, compendio labantur in Chloroſin, Cachexiam, Phthiſin, Hydropem & ſimiles, non minus pernicioſas, quam deformes ægritudines, formam videlicet, ſpeciem atque omnem vitæ floridum decorem deturpantes ac deſtruentes. Solent præterea menſtruæ purgationes tempora paſſim vocitari, primo quidem, quia ſtatis temporibus recurrunt, ideoque non perpetuæ, ſed temporariæ fiunt; ſecundo quia definita ſui curſus, tam univerſalis, quam particularis, tempora obtinent: Tertio quod temporarium commodum mulieribus afferant. Cur vero apud Italos mulieres, pergit idem Autor, recepto Marchionis nomine vocitentur, mehercle ignoro, neque potui talem ingenio conſequi Etymologiam. In mentem ſcilicet venit, honeſtatis gratia rem pudendam conſpicuo ac titulari quodam nomine circumſcribi libuiſſe; aut etiam dicas, quod, ſicut Marchiones ſua obtinent nobilitatis inſignia atque dignitatis coronam; ita mulier per menſtrua ſua fœcunditatis edat monilia, quibus ille ſexus coronatur &c. Quis vero omnes menſtruationis denominationes, mulieribus ſolitas, expiſcari aut explicare poterit; loqui enim noſtrates nonnunquam ſolent, ſe literas accepiſſe, patruelem vel materteram veniſſe; **ich habe Briefe erhalten, der Herr Vetter oder die Frau Muhme iſt gekommen ꝛc.**

§. 4.

Solet autem his nominibus appellari certa illa ſanguinis quantitas, quæ a puellis pubeſcentibus ſeu feminis adoleſcentibus, atque ad conceptionem & propagationem matureſcentibus, nec non in ſtatu naturali & ſano, absque ingravidatione aut lactatione degentibus, ad conſiſtentem usque ætatem ſingulis menſium periodis, cum inſigni earundem emolumento, per ſinum muliebrem ſeu uterum excerni atque effundi obſervatur. ***Definitio.***

§. 5.

Hujus menſtruationis cauſas antequam conſideremus, Benevolus Lector rogandus mihi videtur, ut, cum circa easdem Autorum ſententiæ admodum differant, meam in recenſendis eorum verbis ***Cauſa menſtruationis: Plethora a deſidia.***

verbis prolixitatem ignoſcat, ſcilicet cauſam hujus menſtruationis ſeu periodicæ ſanguinis per uterum evacuationis tribuebant veteres, v. g. Galenus & alii, plerumque frigidiori ac humidiori feminarum temperamento atque deſidiæ, quia utplurimum domi ſederent, nec vehementioribus motionibus atque laboribus exercerentur, aut ſub claro ſole viverent; atque ob utraque hæc multitudinem humorum coacervarent, ideoque ipſam evacuationem plenitudinis, tanquam remedium, natura obtinere opus haberent. Item ſecundum eundem Galenum & alios tribuuntur mulieri menſtrua, quæ ſanitatis gratia vacuentur, embryoni autem nutrimentum præbeant, per conceptum ſuppreſſa. Id confirmat etiam Rodericus a Caſtro *de Nat. mul. Lib. 2. cap. 9. pag. 75.* ſcilicet feminam frigidiorem humidioremque mare eſſe, idcirco ſanguine magis abundare; quod a Caſtro ita explicat: Femina alimentum quidem, quantum expedit, concoquit, verum propter caloris imbecillitatem id, quod redundat, per halitum digerere nequit, proinde plus ſanguinis, quam illi pro nutritione partium fit ex uſu, accumulat, cujus partem cum ſibi concoxerit & ſimilaverit, reliquam tanquam ſuperfluam per uterum excernit. Pro deſidia aut motus defectu ſtare quoque videtur Georgius Wolffg. Wedelius, quia in agreſtibus, exercitiis deditis, venationibus, equitationibus, ſaltationibus vel laboribus magis duris, minus fundantur menſes vel plane non, *Phyſiol. med. Sect. 3. cap. 29. pag. 207.*

§. 6.

Refutatur a Bohnio, Attamen feminis neque propter deſidiam, nec propter frigidius temperamentum menſes fluere monſtrat Johannes Bohnius *Circul. anat. phyſiolog. Progymn. 16. pag. 240.* Egregia ſane, inquiens, & Dictatoribus Medicinæ ſummis digna fabula! Ad deſidiam natas aſſerit feminas Galenus, quarum nihilominus pleræque miſſis Amazonibus & Spartanis mulieribus, noſtris temporibus maximos & tantum non virorum operis pares ſubeunt labores v. g. agreſtes. Frigidius feminarum temperamentum ſub certis conditionibus largior, qua ratione tamen hoc ad ſanguinis plenitudinem conferat, non aſſequor, licet frigiditati humiditas combinetur: Cum calidum & humidum potius temperamentum, etiam ex vertiginoſorum ejusmodi ſcriptorum hypotheſi, plethoræ inducendæ accommodatum ſit. Nec ratio, quam ſubnectunt,

ctunt, plus probabilitatis habet, quippe non minus tertiam, quam ſecundam digeſtionem in feminis vigere, & humorem nutritium productum eas quoque in ſubſtantiam partium alendarum commode ſatis convertere, vel ideo negari nequit, quod æque ac mares carnoſitatem ac obeſitatem corporis non raro contrahant. Præterea transſpirant ac ſudant feminæ pariter ac viri: teſtis hujus, unicus quidem, ſed pluribus major, erit hircus, quem olent puellæ viro maturæ cum maritatis. Nonne ergo idem calor, qui multo ſanguini conficiendo aptus, ejus quoque ſuperfluitates ſeroſas per habitum expellere queat &c. Franciſcus Bayle *Diſſert. 1. de Cauſ. Flux. menſtr. pag. m. 6.* de hac Galeni ſententia ita ſcribit: Si ſingula accuratius expendamus, ſtatim patebit, quam inani fundamento nitantur. Galenici aſſerunt, mulieres eſſe ad deſidiam natas. Contrarium ſane ſuadent hiſtoriæ Amazonum & mulierum Spartanarum: Contrarium teſtantur noſtris temporibus, quos ſubeunt labores mulieres ruſticæ, & quæ caſtra ſequuntur. Amazones olim, quamvis eſſent ab otio & deſidia maxime alienæ, quamvis ſub dio vitam agerent, & aſſiduis militiæ laboribus exercerentur; menſtruo tamen circuitu purgabantur & pariebant; quod idem in mulieribus ruſticis & caſtrenſibus licet obſervare. Unde manifeſtum fit, ad menſtruam mulierum evacuationem nullatenus opus eſſe ea plenitudine, quæ per otium & deſidiam cumuletur. Adde, quod plurimæ ſtatas habeant vacuationis periodos, quibus ſanguinis copia infra mediocritatem conſiſtit: Et aliquando plenitudo ipſa impedit conſuetam vacuationem, quæ non ante concitatur, quam fuerit per venæ ſectionem ſanguinis multitudo imminuta &c. Ubi dictus Autor porro quærit, cur, ſi hæc evacuatio a plenitudine promoveatur, ſanguis potius per uterum, quam per aliam quamvis partem vacuetur? etenim ſi ſanguis ideo profunditur, quia multitudine excedit, & vaſa diſtendendo earum oſcula aperit, manifeſta conſequutione deducitur, ea vaſa, quæ ſunt debiliora citius a diſtendente plenitudine apertis oſculis, exitum ſanguini eſſe datura: Et ea de cauſa ante patebunt vaſa ſanguinea narium, pulmonum & aliarum partium, quam vaſa uteri &c. Et contra hanc menſium a feminarum vita ſedentaria & temperamento frigido derivandam evacuationem inquit Jean Bapt. Verduc *de l'Uſage des Parties Tom. 1. chap. 16. pag. m. 236.* pourquoi

a Franciſco Bayle,

a Verducio,

quoi dire, que les femmes ſont nées pour le repos & pour garder la maiſon? ne voit-en pas tous les jours des femmes occupées à de rudes exercices, comme toutes les pauvres femmes de village, qui travaillent autant, ſans comparaiſon, que peuvent faire des chevaux. Si l'on veut remonter jusqu'à l'hiſtoire de premiers temps, on trouvera des femmes plus courageuſes, que des hommes; on en trouvera, qui ont eſſuyé toutes les fatigues de la guerre, comme les Amazones & les femmes de Sparte. Ainſi tout ce que l'on dit du temperament froid & humide des femmes, qui contribuoit à faire plus de ſang & donc un vieux conte, au quel il ne faut pas s'arrêter; car pour ſe ſervir du mot de temperament, combien y-at-il des femmes, qui paroisſent d'un temperament chaud & humide? Eſt ce que la transſpiration ne ſe fait pas dans les femmes, comme dans les hommes. Il ne faut pas croire encore, que la ſeconde & la troiſieme coction ſoient moins parfaites dans les femmes, & qu'elles engendrent plus des ſuperfluités que les hommes; n'eſt ce pas la meme chaleur, dans les deux ſexe, qui contribüe aux digeſtions, aux filtrations des liquers & à la transſpirations. Et Lambertus Velthuſius *Tr. de Generat. pag. 134.* equidem non repugnat menſtruorum materiam eſſe talem ſanguinem, qui ita in corpore abundat, ut ſine ſanitatis jactura, imo cum multo levamine evacuetur: Nunquam tamen tam exigua ſanguinis copia, in corpore retenta, tot gravia produceret ſymptomata, ſi menſtruorum fluxus copiam ſanguinis pro cauſa haberet: Nam multis menſtrua fluere non deſinunt, quæ jejuniis ſe macerant, & ſobrietate ſanguinem ſibi minuunt. Multæ licet per nares copiam ſanguinis evacuarint, menſtruorum fluxum tamen paſſæ ſunt. Neque veroſimile eſt, puellas circa annum decimum quartum plethora laborare: Et mulieres circa annum quinquageſimum ab omni redundante ſanguine liberas eſſe. Præterquam quod plethora nunquam tam pauci ſanguinis emiſſione curetur. His adde, quod viri plus ſanguinis habeant, quam mulieres, iis tamen a natura proſpectum non eſt, ut juſto majorem copiam certis intervallis evacuare posſint. Et non pauca extant exempla earum virginum, quibus menſtruus effluxus copioſus eſt, & quæ magis ſanguine indigent, quam quod eo redundant. Et quis concedet, viragines, quibus menſtrua parcius, vel omnino non fluunt, minus ſanguinis habere, quam

a Velthuſio.

quam pallidas & molles virgines? Et quomodo ſanguinis copia eſt fluxus menſtrui cauſa? cum nunquam felicius ſuppreſſa menſtrua provocentur, quam cum venæ ſectione in talo facta ante fluxus tempus ſanguis e corpore educatur.

§. 7.

His & ſimilibus rationibus ſententiæ Galeni contradicit etiam Gualtherus Charletonus *de Cauſ. Catamen. pag. 33. ſeqq.* Si ſingula, inquiens, ſigillatim & ex ordine Galeni verba accuratius examinemus, facile conſtabit, cuncta infirmiſſimis niti fundamentis. Primo enim, mulieres a natura eſſe ad deſidiam vitamque otio transmittendam donatas comparatasque, ut dura & naturæ benignitati haud parum injuria, ita & in ſe falſiſſima etiam theſis eſt. Ex omnibus enim, quas ſol unquam conſpexit, gentibus, nullam adeo delicatam ac deſidem, nullam languori pigritiæque ita deditam fuiſſe, cujus mulieres maximam partem domeſticis aut agreſtibus laboribus dietim non exercerentur, experientia temporum nobis innotuit. De Spartanis, quæ in urbe, in agris, in caſtris, ubique aſſiduos & pene Herculeos exantlare labores patriæ legum ſeveritate cogebantur; nihilominus tamen tum menſibus purgabantur, tum viros faciebant numeroſa prole beatos. De his, inquam, quid dicent Galeni hac in re defenſores? quid dicent etiam de Hiſtoriis Amazonum? quæ quamvis eſſent ab otio & deſidia maxime alienæ, quamvis ſub dio claroque ſole vitam degerent, & immenſis militiæ laboribus frangerentur, menſtruo tamen circuitu naturæ tributum ſolvebant, concipiebant uterique pignora dabant. Quid denique dicent de mulieribus ruſticis & caſtrenſibus, ubique terrarum perpetui fere laboris moleſtias gnaviter ferentibus, hocque ſine ullo vel ſanitatis vel fœcunditatis incommodo? argumento utique fortiſſimo, mulieribus ad menſtruam evacuationem nil opus eſſe ea ſanguinis plenitudine, quæ per otium & ſegnitiem accumuletur. Secundo quotidiana Medicorum experientia compertum eſt, mulierum haud paucas catamenia conſueto modo & interdum profuſe pati, quibus tamen ſanguinis copia infra mediocritatem conſiſtit. Novi equidem tabe ac maraſmo pene confectas, quæ tamen ſtatis temporibus ſanguinem ex utero emitterent. Et (quod adhuc magis iſtius, quem hic impugnamus, erroris mœnia concutit) haud raro contingit, ut ipſa ſanguinis plenitudo impedimento ſit, quo minus

Sententia Charletoni.

nus mulieres præfinitis a natura temporibus expurgentur: Nec ante revocari menſtrua poſſint, quam fuerit per artificialem aphæreſin, Chirurgi manu adminiſtratam, abundantia ſanguinis imminuta. Tertio, ſi mulieribus ſanguis eo duntaxat nomine profunditur, quia quantitate modum excedit, & vaſorum oſcula diſtendendo aperit; per legitimam conſequentiam inferri poteſt, ea vaſa, quæ debiliora ſunt, citius a diſtendente plenitudine apertis oſculis exitum ſanguini eſſe datura. Neque etiam minus ſubleſtæ fidei eſt duplex illa, quam menſtruæ mulierum evacuationi Galenus aſſignat, cauſa finalis, ut ſcilicet mulieres menſibus a ſuperflui ſanguinis, quem per ignaviam accumularunt, onere levatæ magis proſpera valetudine utantur; utque in gravidis exceſſus ſanguinis cedat in fœtus nutrimentum: Harum enim neutra, ſi ad æquos, & ad veritatis trutinam omnia perpendentes judices deferretur, ſtare poteſt. Contra priorem inſurget univerſa natio femellarum apud Tapuyas in Braſilia, quæ per totum vitæ curſum catameniis deſtituuntur, nec minus tamen illibata perfruuntur ſanitate. Poſteriore ſententia, ſcilicet ſanguinis pleonaſmum in prægnantibus nutriendo fœtui inſervire, utut longinquitate temporis, patronorumque ingenti multitudine commendata; nihil tamen futilius, nihil magis a veritate alienum fingi poteſt. vid. etiam Gulielm. Cockburn *Oecon. Corp. animal. pag. m. 171. ſeq.*

§. 8.

a Diemerbroccio, Contra hanc menſtruationem a ſanguine ſuperante pugnat etiam Isbrandus de Diemerbroc *Anat. Lib. 1. cap. 25. fol. 141.* ſequentibus rationibus. Vana eſt eorum opinio, qui a ſanguine exſuperante, in uteri vaſis collecto, menſtrua moveri arbitrantur: Quoniam vaſa illa tantam ſanguinis copiam, quanta ſingulis periodis excernitur, continere non poſſent: Vel ſi eam paulatim colligerent, & ſic per menſem aſſervarent, deberent valde tumida fieri, cum tamen per avtopſiam pateat, quod in diſſectis, & quidem plethoricis, eo tempore mortuis, quo menſtruæ evacuationis fluxus jam imminebat, aut fieri incipiebat, nullus vaſorum uteri ſolito major tumor conſpiciatur: Adde, quod etiam macilentis, & ſæpe jejunantibus, quibus nulla eſt ſanguinis redundantia, menſtruorum fluxus procedat. Denique quod continuata ſanguinis circulatio talem ejus ſtagnationem in uteri vaſis non permit-

permittat, quæ ſi contingeret, ſanguis illic citam putredinem incurreret, & mulierem diu ante excretionis periodum gravibus ſymptomatibus affligeret; cum econtra menſtruus ſanguis non ſit putridus, & bonitate a reliquo ſanguine per ſe non differat. Contra ſanguinis plethoram, ut ſolam menſtruorum cauſam, juxta Mart. Liſter. *de Humor. cap. 45. pag. 423.* multa faciunt, 1) ſanguinis accumulati ſymptomata non gradatim attingere, 2) ex calore in menſtruis inſtantibus conſtat, ſanguinem intumeſcere, & non ex mera ejus plethora erumpere. 3) Effervefcentiæ ſubitæ vehementia, ut ex qualibet corporis parte ſanguis erumpere cogatur, ex ore puta, naribus, pulmone, ventriculo, tibiis, &c. cauſam menſtruorum eſſe valde activam indicat. Et *pag. ſeq.* pergit idem Autor: Si mulier ſolum animal menſtruale ſit, menſtruorum ratio ex ſuperfluo ſanguine fieri non poteſt: Aliter reliqua animalia omnia nunquam ſanguine ſuperabundarent: Quod falſum eſt. Nam ex pleno victu tanta ſanguinis copia, æque, puta, premuntur, ut niſi ſæpius miſſus ſit, in plures morbos inciderent; & tamen nihil iis iſtiusmodi a partibus genitalibus unquam movetur. Secundum Regnerum de Graaf *de Mulier. Organ. cap. 9. pag. m. 260. ſeq.* opinionem, menſtruæ purgationis motum a ſolo exuberante ſanguine, qui in uteri vaſa perlabitur, eaque copia & calore diſtendit ac aperit, derivantem, non ratio tantum, ſed & frequens cadaverum diſſectio prorſus refellendam eſſe demonſtrat; ſiquidem nulla probabilitate nititur, quod ſanguis (qui perenni circulationis lege continuo per omnes corporis partes movetur) tanto temporis ſpatio in uteri vaſis ſtagnaret; quibus addendum, uteri vaſa haudquaquam tantam ſanguinis copiam continere poſſe, quanta una periodo evacuari ſolet: Præterea in mulieribus inſtante menſtruorum fluxu ſubitanea morte extinctis ac diſſectis, uteri vaſa mirum in modum diſtenta inveniri deberent; at illud nunquam invenire potuimus, nec ab aliis inventum legimus: Et licet aliquantulum magis quandoque turgerent, illud profecto parum facere poſſet ad quantitatem ſingulis menſibus expurgari ſolitam.

a Liſtero.

a Graafio.

§. 9.

Recenſitæ vero Galeni ſententiæ contradicentes Autores recentiores iterum in diverſas opiniones abeunt, dum alii hanc menſtruationis cauſam efficientem ſatis probabiliter a ſola vaſorum

Autorum diverſæ ſententiæ.

rum repletione ſeu plethora & exſuperantia petunt; de ſanguine enim menſtruo Johannes Bohnius *Circul. Prog. 16. pag. 246. ſeq.* ſupponit, feminam fœtui concipiendo & geſtando a natura eſſe deſtinatam, adeoque viſcera digeſtionum non ſibi & individuo propria, ſed proli ac ſpeciei etiam propagandæ miniſtrantia habere, i. e. quæ plus humiditatis nutritiæ atque ſanguinis conficiant, quam conſervationi individuali impendatur ac impendi queat. Ne vero ſucci hi, quos in aliena commoda cumulat eadem, copia & mole ipſi extra geſtationis aut lactationis negotium exitioſa evadant, ſtatis temporibus vaſa deplentur, tantumque illius maſſæ rejicitur, quantum pro allevando parum corpore hujusque viribus congruum, donec congeſtis priſtinis copiis, niſi imprægnatio ſuperveniat, novam ſarcinam denuo deponat eadem mulier. Sanguinis ergo plenitudo reciprocæ hujus evacuationis ſtimulus primarius eſt, non per deſidiam quidem & otium aut temperamentum frigidius, quo Galenus, Hippocrates & Ariſtoteles inclinant, nec præ nimio fervore & caliditate, quam alii, v. g. Democritus, hujus exuberantiæ augurantur cauſam, contracta, ſed per habitudinem illam totius, qua Creator ſexum ſequiorem a maſculino diſtinctum voluit, & per quam illum concipiendo & geſtando fœtui, in prima ſtatim creatione, præfecit ac adaptavit. Pleniorem diſpoſitionem hanc cumulativam reddere aut ejus formalitatem ſpecioſius determinare, nemini forſan mortalium conceſſum, ſed illi tantum, cui ſoli generationis myſteria innoteſcunt, ſcilicet naturæ ſummæ: Sufficiat plethoram aliquam ſubeſſe, quæ evacuationem hanc urgeat, quam inde potiſſimum colligo, quod hac interrupta male ſe habeant mulieres, ſanguinis ſubtractione mitigentur ſymptomata hinc dependentia, nec per evacuationem illam viribus evacuatæ aliquid decedat. Ergo quod evacuabatur, erat exuberans quoddam. Archibaldus Pitcarnius fluxus menſtrui cauſam agnoſcit, quod in homine creſcendi finem adepto plus ſanguinis quotidie generetur, quam ad nutriendum requiritur, eadem manente per aliquot annos ab eo tempore vi ventriculi: Hinc quantitatem ſanguinis, quæ ſupra amiſſum indies congeritur, inveniri cenſet, ſi quantitas expulſi per numerum dierum horarumve inter duas hæmorrhagias intercedentium dividatur &c. *vid. Act. Erudit. Lipſ. 1714. pag. 481.* Secundum Joh. Gothofr. Berger. *Phyſiolog. ſeu de Natur. hum. c. 20. pag. 254.*

Explicatio Bohnii,

Pitcarnii,

Bergeri,

pag. 254. ſanarum feminarum ſanguis menſtruus natura roſeus purpureusque eſt, magnamque lymphæ gelatinoſæ atque alibilis copiam continet; cujus cum menſis uniuscujusvis curriculo tantum ſemper congeratur, quantum proprii conditio corporis ferre & capere canalium ſuorum alveo vix ægreque poſſit, neceſſe eſt, redundantem ejus partem ſingulis quibusque menſibus deſpumari. Item Chriſtiano Vatero *Phyſiolog. experim. Sect. 7. Art. 2. cap. 3. pag. 639.* videtur hujus evacuationis menſtruæ, quæ certis tantum intervallis ſive periodis fit cauſa non tam lunæ, aut fermento intra uterum latenti, ſed ſoli turgeſcentiæ & copiæ ſanguinis, tot intervallis redeuntis, tribuenda, ſaltem quod diverſitas aeris, temperamentorum, ætatum, alimentorum aliarumque circumſtantiarum, eandem modo citiorem, modo tardiorem, largiorem vel parciorem efficiat. Et Jean Baptiſte Verduc *de l'Uſage des Parties Tom. 1. cap. 16. pag. 234.* ſcribit: Le ſang, qui s'ecoule tous les mois des parties naturelles des femmes, eſt un grand ſecours pour les ſoulager & pour les preſerver d'un grand nombre des maladies. C'eſt icy où la puiſſance de Dieu ſe fait admirer, car on peut aſſurer, que l'Auteur de la nature a donné plus de ſang aux femmes, qu'il n'en faut pour les nourrir; parceque prevoyant, que les femmes & les femelles des animaux doivent dans un temps nourrir un autre animal, il a fallu qu'elles euſſent plus de ſang, que les máles: quoiqu'il ne ſerve pas à la nourriture du fœtus, il eſt pourtant neceſſaire, que les femmes en ayent en abondance, pour charier le chyle dans l'enfant; c'eſt donc ce ſang ſurabondant, qui s'evacüe tous les mois dans les femmes, lorsqu'elle ne ſont point groſſe.

Vateri,

Verduccii,

§. 10.

Quid de hac materia ſentiat Johannes Freind in ſua Emmenologia contractis verbis ex *Actis Eruditor. Lipſ. An. 1705. p. 175.* huc inſerere liceat: Scilicet plethoram cum Galeno ſtatuit menſium cauſam, eandemque a perſpiratione impedita dependere perſuaſus eſt dictus Autor. Minor enim in feminis materiæ perſpirabilis ſecretio; ob minorem ſanguinis velocitatem, quæ ex pulſu & capillarium vaſorum anguſtia, quæ ex textura in ſexu ſequiore delicatula probari poteſt, obſervatur. Aortæ truncus deſcendens multo amplior in feminis, quam in viris, ut non modo ad

Freindii,

muſculos excludendo fœtui inſervientes,ſed ad uterum etiam major ſanguinis quantitas deferatur; quæ vaſorum capacitas & multitudo facit, ut non alium, niſi per uterum ſibi exitum quærant menſes. Cum eousque increbuerit ſanguinis momentum, ut ei oppugnando vaſa minime ſufficiant, locum facile cedunt, ut per ipſorum tunicas ſanguis erumpat; vaſa vero uterina, utpote carne parum ſuffulta, ad cedendum ſunt facillima. Suum etiam hoc in negotio confert ſymbolum valvularum in venis uterinis defectus; nihil enim, hoc ſuppoſito, obſtat, quo minus ſanguis omnis, qui in ramis amplioribus continetur, retro verſus capillarium anguſtias corruat, & tenella orificia ita premat, ut impulſu quovis diſſiliant. Qui negant, plethoram eſſe menſium cauſam, nihil probant, dum graciliſſimas etiam feminas per uterum purgari opponunt &c. De cauſis hujus plethoræ & quare fiat in feminis, vid. ipſius Joh. Freind *Emmenol. cap.3. pag. 13. ſeq.* Similiter etiam Abrahamus Cyprianus *Epiſt. de Fœt. tubar. pag. m.57.* non fermentationem in ſanguine aliasque cauſas ab antiquis recenſitas pro vera fluxus menſtrui cauſa admittit, ſed ſolummodo ſanguinis bene conſtituti nimis magnam copiam exitum quærentis, ubi nempe is ad certam quantitatem naturæ moleſtam pervenit, & per illas vias, quæ huic exonerationi idoneæ & deſtinatæ ſunt, evacuari conatur, quales ſunt ipſæ glandulæ uteri & vaginæ. Hæc exoneratio in feminis non gravidis eſt neceſſaria; nam præter externa quædam conformationis diſcrimina inter virilis & feminei corporis conſtitutionem ea maxime naturalis eſt differentia, quod in feminis, iis præcipue, quæ ad pubertatem pervenerunt, ſanguificatio ſit copioſior, quam quæ ad nutritionem proprii corporis requiratur, adeo ut tempore graviditatis fœtum ſuo ſanguine, ad hunc finem redundante, poſſint nutrire, in non gravidis autem illa nimia ſanguinis quantitas dicto modo debeat evacuari. Si enim hæc facultas plus ſanguinis conficiendi tantummodo, ubi ingravidantur, in feminis vigeret, eademque mox a partu iterum ceſſaret, quomodo quæſo id fieri poſſet absque magna & inſolita naturæ femineæ mutatione? verum illa ſanguinis ſuperfluentis copia atque ubertas ſicuti circa pubertatem primo oritur, ita ingraveſcente ætate in feminis ſenioribus tandem accidit, ubi natura jam non ſufficit ad pleniorem illam ſanguificationem. Hanc ſententiam tuetur quoque Chriſtianus Johannes Langius *Phyſiolog.*

Cypriani,

Langii,

log. Theſ. 37. fol. m. 218. inquiens, in puellis circa decimum quartum nativitatis annum genitalia prævia corporis inſigni laſſitudine, æſtu circa uterum, tenſione vicinarum partium, aliisque plus minus gravibus ſymptomatibus copiam ſanguinis ſingulis fere circuitibus lunæ fundunt. Etenim cum non ſolum feminæ opus habeant nutritiva materia ad conſervandam propriam corporis machinam, verum quoque ſi impræegnatæ fuerint, aut recenter pepererint, pro nutriendo fœtu in utero non minus, quam recenter nato, ſucco alibili majori in quantitate, quam mas, luxuriant. Ne tamen dicta materia abundans noceat ipſis, morbosque generet extra hæc tempora, ſemper illa intervallis menſtruis e mulieribus ſeu illorum genitalibus exterminatur ſub ſanguinis forma.

§. 11.

Alii vero plethoram ſeu ſolam venarum adimpletionem pro vera menſtrui fluxus cauſa non agnoſcunt, uti non modo §. 6. ex Franciſco Bayle & aliis adduximus, ſed ſcribit etiam Cornelius Stalpart van der Wiel *Obſ. rar. Part. poſt. Obſ. 19. Schol. p. 232.* docet uſus, plethoram nonnunquam ſolitum impedire menſtruorum curſum, qui ſæpe non promovetur, niſi per venæ ſectionem quadam ſanguinis emiſſa quantitate; hoc autem in praxi non ſemel expertus fui. Si vero mulieres ſanguinem illum quovis menſe propter plethoram emitterent, cauſa demonſtranda eſſet, cur per uterum magis, quam per aliam corporis partem ejiceretur. Si enim ſanguis abundans vaſa diſtendit, eorumque aperit oſtiola, debiliora certe vaſa, apertis illis, ante omnia ſanguinem effunderent. Inquit etiam Michael Ettmüllerus *Oper. Vol. 1. fol. m. 165.* vulgo cauſam efficientem menſtrui dicunt eſſe ſanguinem ſua copia peccantem, quod non eſt: Si enim ſola quantitate efficiente efflueret, quotidie tantum derivandum eſſet, quantum excederet; vel ſi cumularetur toto menſis tempore, ultimis diebus prægravarentur ejusmodi onere, & fluxus in principio eſſet maximus. Quibus rationibus quoque addi poſſet, dari ſæpe in praxi medica feminas, quæ ob graviſſimos morbos largasque ac diuturnas ſatis hæmorrhagias, ſanguinis defectu laborant, nihilominus tamen adhuc menſtruam purgationem ordinarie experiuntur. Quod confirmat Bernhardus Ramazzinus *de Morb. Artific. cap. 19. pag. m. 130.* referens ſibi non ſemel, non ſine magna admiratione obſerva-

Aliorum

Stalpartii.

obſervare licuiſſe, mulieres diuturnis morbis confectas & ad maraſmum fere deductas, ac præcipue nobilem monialem per decennium in lecto decumbentem prorſus exhauſtam, cui quolibet menſe, ſtatis diebus, menſes, quamvis in ſatis modica quantitate & ad paucas ſtillas, apparuerunt. Conſtat etiam juxta Juſti Veſti *Oeconom. Corp. anim. Diſſ. 7. §. 20. pag. 101.* quod mulieres macilentæ & minus plethoricæ, laſciviores tamen, plus cruoris profundant menſtrua purgatione, quam carnoſæ & plethoricæ, quæ impetu venereo non ita vexantur. Hinc cadit Galenicorum aſſertum, qui ſtatuunt, ex copia ſanguinis dependere iſtum fluxum. Si autem hoc eſſet verum, ſequeretur, mulieres minus plethoricas nullo menſium fluxu laborare, quod eſt contra experientiam. In menſium etiam obſtructione poſt venam ſectam ſæpiſſime ſequitur menſium fluxus; ſi autem a ſanguinis copia ille proveniret, certe poſt ſanguinis emiſſionem non ſequeretur, ſed potius inhiberetur. Carolus Muſitanus *de Morb. Mulier. Quæſt. 2. Art. 4. pag. 52.* inquit: Eſto demus, excrementi ſanguinei quantitatem naturam ad expurgationem ſtimulare, non autem dicimus cauſam eſſe, propter quam determinate hujus purgationis fit circuitus, & ratio eſt, quia non ſemper omnes mulieres, imo neque perpetuo una mulier eandem ſanguinis quantitatem expurgat, ſed nunc majorem, nunc minorem; & cum hac quantitatis varietate non variatur circuitus: Sed ſi talis circuitus ab eadem quantitate proveniret, tunc quantitate variata variaretur circuitus.

§. 12.

an a Luna? Quapropter alii Autores, ſola hac ſanguinis abundantia non contenti, eandem equidem tempore proruptionis menſium adeſſe concedunt, interim tamen circa certas menſtruationis periodos ſeu reciprocationes ſimul ſolliciti, varias hujus menſtruæ excretionis cauſas efficientes indagare allaborarunt, ratione difficultatis autem menſtrui periodos cum oceani fluxu & refluxu compararunt. Scribit enim Gulielmus Cockburn *Oeconom. Corp. animal. pag. m. 170.* menſtruæ purgationis disquiſitionem ob rei difficultatem magnam pati diligentiam: Nec enim, pergit idem, fluxus oceani reciprocus magis priorum ac hujus ſæculi Philoſophos inani labore exercuit, quam Medicos menſtruus fluxus. In utroque ſtatæ periodi, & arcanum quoddam naturæ myſterium ſtupen-

ſtupentes omnium animos admiratione defigunt. At cum hac noſtra ætate difficultates oceani improbus labor ac mortalium ſolertia plurimum vicit, quidni etiam & nos idem circa fluxum mulierum moliamur? ut, ſi forte ſcopum aſſequi non liceat, propius tamen acceſſiſſe conemur. Hæc tamen allegati Autoris Anglici, Cockburnii, verba ex alio Anglico Autore, nimirum Franciſco Bayle (non Boyle, uti hunc locum in aliquot Autoribus, neſcio an ſcriptoris, an potius typothetæ, errore allegatum reperi) mutuata videntur, cujus verba, *Diſſert. de Cauſ. flux. menſtr. mulier. pag. 1.* quoque ſic ſonant: Fluxus oceani reciprocus non magis priorum ſeculorum Philoſophos inani labore exercuit, quam Medicos fluxus menſtruus mulierum. In utroque enim ſtatæ periodi, & arcanum quoddam naturæ myſterium, ſtupentes omnium animos admiratione defigunt. In utroque curioſa hominum ingenia, ſcrutandæ originis, & gloriæ conſequendæ prurigo ſuccendit. In utroque denique ardua difficultatum perplexitas, & varia naturæ phænomena, impoſſibilem eſſe tanti laboris exitum ad hoc usque ſeculum ſuaſerunt. Sed vicit tandem noſtra ætate difficultates omnes oceani improbus labor ac ſolertia mortalium; qui non ſolum Deo propitio omnes ejus plagas atque oras emenſi ſunt, verum etiam originem æſtuum ac tantorum motuum veram cauſam feliciter ſunt aſſequuti: Quidni etiam & nos idem circa fluxum mulierum, Deo auſpice, præſtare moliamur? ut ſi forte ſcopum aſſequi non liceat, propius quam cæteri acceſſiſſe videamur.

§. 13.

Sicuti autem plurimi Phyſici oceani ſeu maris motum reciprocum (quo illud ſingulo duodecim horarum & 24. minutorum ſpatio regulariter accreſcit & decreſcit, intumeſcit ac detumeſcit, fluit ac refluit, ita tamen ut hoc in nonnullis locis magis, in aliis minus fiat; in quibusdam ſerius, in quibusdam citius, in aliis tardius fluxus & refluxus ſit initium, in his diutius fluat, in aliis contra plus temporis in refluxu impendat, &c.) lunæ motui & operationi, adſcribunt magnamque inter lunæ & oceani motum connexionem eſſe defendunt; ita etiam oceani microcoſmici ſeu regularem menſtrui ſanguinis reciprocationem a luna dependere, non modo veteres, ſed recentiorum quoque non pauci ſtatuunt, hinc etiam communiter in Medicorum libris legimus, ad *Affirmant*

ſingulas lunæ mutationes feminarum ſanguinem juxta ætates moveri; ut ſcilicet circa novilunium juvenculæ, decreſcente vero ipſa vetulæ hæc ſua purgamenta excernere cogantur, juxta notum verſiculum:

Luna vetus vetulas, juvenes nova luna repurgat:

Venette Unde ſcribit Nicolaus Venette *Tabl. de l'Amour pag. m. 407.* Les autres attribuent le flux des regles à des cauſes ſuperieures & ſe perſuadent, que la lune eſt la maiſtreſſe des mouvements, que nous y obſervons. Car ils ont remarqué, que la mer s'enfloit d'avantage: que les os des animaux eſtoient plus pleins de moële; que les arbres avoient plus de ſeve, & que les femmes ſouffroient auſſi plûtoſt l'epanchement de leurs humeurs au renouveau, ou au plein, qu'en tout autre temps: ſi bien que comme la lune a beaucoup d'empire ſur les choſes humides; les femmes etant d'un temperament froid & humide, & propres par conſequent à ſouffrir les impreſſions de cet aſtre, ils ne doutent pas auſſi, qu'il ne leur faſſe reſſentir les effets de ſa vertu. *Fernelius* Johannes Fernelius menſium circuitum vel certis naturæ legibus ſtatisque periodis, vel ſempiternis & immutabilibus lunæ curſibus adſcribit; quæ ut luminum varietate, tum creſcens, tum ſeneſcens, menſem dimetitur, ſic hominis, ut ſane reliquorum omnium humores rata ordinis conſtantia regit ac moderatur. vid. Joh. Fernel. *Phyſiolog. Lib. 7. cap. 7. pag. m. 180.* Inquit etiam Stephanus *Blancardus.* Blancardus *Inſtit. Medic. Part. 1. cap. 9. Op. pag. 216.* menſtruus fluxus a lunæ motu dependere videtur, qui menſtruali tempore ſemper abſolvitur. Aſt nunc hæ, cras illæ menſtruum patiuntur fluxum? Sed hoc fit pro variis quadris & aſpectibus lunæ ad tellurem; non omnia fermentantur ab omnibus, ergo non omnium ſanguis mutabitur ab eodem æthere, ſed hujus ab illo, qui cras influit a luna ad nos, alterius ab alio, qui hodie, alius ab illo, qui perendie, & ſic porro; & ſtatuendum, a diverſis quadris diverſum ad nos mitti ætherem, non uniformem ab omnibus ſimul. Sic omnium ſanguis non mutatur a quolibet lunari æthere, ſed a certo tantum.

§. 14.

a Luna per fermentationem Stalpartius Ex recentioribus porro lunæ motui menſtruationem primario adſcribit Cornelius Stalpart van der Wiel *Obſ. rar. Cent. poſt. Obſ. 19. Schol. pag. 230.* inquiens, fermentationis virtutem in ſanguine

guine mulierum juniorum ſecundum diverſas lunæ phaſes provenire annotamus. Cur enim alias tam accurate, ſtatoque ſemper circuitus lunæ tempore, fluxus ille oriretur? Quidni æque in microcoſmo præſtet luna, ac in macrocoſmo, ubi maria & flumina turgere facit, præſertim, quando ex mulieribus fermentum aliquod ſalinum, uteri ſubſtantia contentum, & ex ſanguine ſenſim ibidem collectum, accedit? Nullus tamen, ad fluxum hunc majorem ſanguinis requiri, quantitatem inficior, quam quidem hujusmodi mulieres ad corpora ſuſtentanda indigent. Experimur enim nonnullas, etiamſi magna careant ſanguinis quantitate, inſuperque parum alimenti propter triſtitiam aliamque cauſam asſumant, accurate in conſueta lunæ phaſi fluxui iſti obnoxias eſſe. Quamvis etiam dictus Autor fermentationem motumque ſanguinis majorem ſimul requirat, illam tamen peregrinum lunæ aerem producere *pag. 232.* inquit. De hac materia quoque Johannes Jacobus Waldſchmidius *Prax. Medic. pag. m. 873. ſeq.* prolixe tractans poſt varia de luna ejusque operatione ex Carteſio præſuppoſita ita concludit: His præmiſſis ſtatuimus, quod fluxus menſium, ſeu periodica talis ſanguinis fermentatio, dependeat ab effluviis ſeu corpuſculis nonnullis, novam aliquam fermentationem in maſſa ſanguinea producentibus, vel fermentationem vitalem valde augentibus; quæ effluvia ſeu corpuſcula e luna cum radiis ſolaribus, a luna reflexis, ſparguntur in aerem, cum corporibus ſublunaribus communicantur, & ſanguinem noſtrum intrant; quamvis autem continuo a luna certa corpuſcula mittantur ad hæc inferiora, non tamen ſunt ſufficientia, ut tales alterationes producere poſſint; cum vero circa novilunium & plenilunium valde notabiliter corpuſcula ſpargantur, quid mirum, ſi tam notabiles obſervemus in corporibus alterationes & fermentationes in maſſa ſanguinea, ita ut menſes erumpant. Item hanc lunæ, ratione menſium, operationem defendit variisque objectionibus reſpondet ex recentioribus Richardus Mead Tract. de Imperio ſolis ac lunæ in corpora humana & morbis inde oriundis in Guilh. Musgrav. *de Arthrit. anamol. pag. m. 367.* inquiens, permagni eſſe momenti lunam ad concitanda illa mulierum profluvia, quibus a menſtruis, quas ſervant, vicibus impoſitum eſt nomen, non ex opinione vana, ſed ſedula obſervatione comperta reaffirmarunt veteres. Et recurrerent ſane, dubio procul, univerſis feminis

eadem certa lege hæ purgationes, niſi obſtarent aliæ graviores cauſæ & ſideris hujus influxui intercederent varia ſingularum victus vitæque ratio, infinitum temperamentorum diſcrimen & incerta denique plurimorum caſuum vis & efficientia. Certum eſt, in regionibus propius ad æquatorem ſitis (ubi validiſſimam eſſe lunarem actionem oſtenſum eſt) copioſius fluere menſes; in iis contra, quæ polis ſunt viciniores (cum illa ibi ſit debilior) parcius. Id in borealibus imprimis obſervavit Hippocrates, qui & hanc reddit in Scythicis mulieribus ſterilitatis cauſam. Vel juxta verba Johannis Baptiſtæ Wenckii *de Muliebr. Menſtr. Sangu.* nonnulli Autores menſtrui ſanguinis effluvium aſtris, tanquam ſupremis & univerſalibus cauſis addicunt, atque lunam hujus menſtrualis effluxus, qui ordinarie in mulieribus obſervatur, cauſam eſſe adſtruunt, hac ratione innixi, quod mare intumeſcat, animalium oſſium cavitas medulla, arbores ſucco abundent, mulierum quoque profluvium abundantius in novi-ac plenilunio prorumpat, quam in aliis intermediis lunæ periodis. Quemadmodum enim luna magnum ſuper humida & fluibilia dominium obtinet, feminæ autem frigidæ, humidæ, atque ad omnes harum qualitatum impreſſiones ſuſcipiendas propenſum obtinent temperamentum. Sic pariter, qui hujus ſunt opinionis, minime dubitant, hujus quoque planetæ influxibus atque operationibus eas ſubjacere. *vid. M. N. C. Dec. 3. An. 4. App. pag. 205.* Quod menſes lunæ motum ſequantur, defendit hacque ratione explicat Theodorus Craan *Oecon. animal. pag. 280.* Prout luna alias exhibet phaſes, id eſt, alium ſitum atque reſpectum verſus noſtram terram, ita etiam alium ætherem ad noſtram tellurem transmittit: Ita quando eſt plena, alium; quando eſt nova, alium: alium, cum falcata eſt. Prout illæ particulæ ſanguinis craſſiores auſcultare nequeunt peculiari huic ætheris transfluxui, fit harum particularum præcipitatio, & menſtruus fluxus: Singulis quoniam menſibus eadem ejusdem aeris actio redit a luna, in eodem exiſtente loco, verſus nos eundem ætherem propellente. Tantum nos effectum iſti adſcribere cauſæ, ſi cui mirum videatur, cogitet idem in variis in terra hærentibus ſeminibus obtinere. Nulla etenim alia eſt ratio, cur hoc menſe hæ potius, aliæ alio progerminent plantæ; niſi dicamus ſolem pro vario ſitu, quem habet ad tellurem, varium huic communicare aerem: Ita ut alius potius hoc menſe, alius

alio

alio ſemen pullulare faciat. Et *Tract. de Homin. cap. 64. pag. 716.* idem Autor cauſam periodi menſtruationis petendam eſſe ſcribit a luminari majore, videlicet luna, cujus circuitus circa tellurem noſtram facit hanc periodum, facit menſem lunarem, qui complet circiter viginti novem dies, ita ut hac periodo lunari introducatur alia materia primi elementi ad ætherem noſtrum, quam antea, quæ determinet ſanguinis fermentationes, modo requiſito ad menſtruum fluxum. Revera hactenus aliud inventum non eſt, præter illud luminare, quod telluri proximum eſt, quod ſuam periodum intra illud determinatum tempus abſolvit, & quod tantas in hac noſtra tellure facit mutationes. Ibidem etiam dictus Autor quibusdam reſpondet objectionibus. vid. etiam Joh. Muralt. *Colleg. Anat. Lect. 20. pag. 335. ſeq.* item *Vademec. Anat. Exercit. 4. pag. m. 148. ſeq.*

§. 15.

Hunc tamen menſtrui ſanguinis fluxum a motu & influxu lunæ dependere negant alii, quandoquidem evacuationes iſtas non ſemper lunæ phaſes ſequi, ſed in iisdem ſubjectis modo nova, modo veteri, creſcente & decreſcente luna contingere, quotidiana experientia teſtetur, unde lunæ energiam hic non ſimpliciter neceſſariam & ſaltem remotiſſimam eſſe, ſcribit Chriſtianus Vater *Phyſiolog. Sect. 7. Art. 2. cap. 3. pag. 641.* Utut etiam Chriſtianus Johannes Langius lunæ vim in atmoſphæram & per conſequens in noſtra corpora non neget, falſiſſimum tamen eſſe ait, quod puellæ omnes ad novam, vetulæ ad veterem lunam, purgentur; toties enim querelas audimus puellarum de emanſione menſium ad decrementum lunæ, vetularumque ad incrementum. vid. Chr. Joh. Langii *Phyſiol. Theſ. 37. Oper. Tom. 1. fol. 223.* Et juxta verba Nicolai Venette *de la Generat. de l'Homme cap. 4. Art. 5. pag. 408.* La lune n'eſt pas toûjours la maîtreſſe des regles, elles coulent auſſi-bien au dernier quartier, qu'au renouveau ou au plein. Inquit etiam Isbrandus de Diemerbroc *Anat. Lib. 1. cap. 25. fol. m. 140.* Ariſtoteles a lunæ influxu & motu menſtrua mulieribus moveri ſcripſit; Quæ tamen opinio nullis fundamentis innititur, imo rationem ſibi plane contrariam habet; quia ſecundum illam ſententiam omnibus mulieribus eodem tempore menſtrua moverentur, eaque duntaxat profluerent certo illo tempore, quo luna ad determinatum illud cœli punctum mota **Negant alii.**

talem ſpecificam influxionem facit; cum tamen durante toto menſtruo lunæ decurſu nulla dies, imo etiam nulla hora ſit, qua non hic illic in terrarum orbe innumeris mulieribus menſtrua fluant. A lunæ circumvolutionibus menſes moveri in peculiari tractatu, Lunare Tributum, refutat Johannes Baptiſta Helmontius *fol. m. 446.* quia luna non accumulat vel expellit cruorem, licet uteri purgatio coincidat cum curſu lunæ. Nam iſtud coincidere utrique termino eſt per accidens. Etenim alioqui, ſi iſta muliebris purgatio a luna ipſa eſſet, omnes feminæ utique eadem die, ſaltem quæ in eodem habitarent climate, eſſent menſtruæ. Vel ſaltem juvenculæ omnes cum novilunio idem pariter paterentur. Quod falſum eſt: ſiquidem citius aut tardius pro idioſyncraſiæ varietate hoc ipſis contingit.

§. 16.

Aliorum ſententia. Quamvis etiam Georgius Philippus Nenterus *Phyſiolog. cap. 4. pag. 183.* concedat, quod magna cum probalitate quidam ſtatuant, lunam eſſe fluxus menſtrui cauſam, ideo quod phaſes lunæ fere ordinarie ſequatur: Ita quidem, ut ab anno decimo quarto ad vigeſimum usque menſes circa novilunium, ab anno vigeſimo ad trigeſimum circa primam falcem, ad annum quadrageſimum circa plenilunium, & tandem ad annum quadrageſimum nonum circa ultimam falcem, menſes fluant; aliam tamen ſibi magis probabiliorem ſententiam Nenterus fovet, quod ſcilicet effluxus ſanguinis menſtrui rationem quandam criticæ periodi fovere videatur. Ex praxi enim notum ſit, in morbis acutis, ubi materia eſt admodum noxia, criſin aut commotiones criticas fieri ſeptimo die: Ubi vero nocendi vis non eſt adeo urgens, decimo quarto: In mitiori autem caſu vigeſimo aut vigeſimo primo contingere. Cum itaque materia menſium, excretioni deſtinatâ, mitis ſit, videtur quoque eandem periodi longioris criticam evacuationem ſequi, ita ut demum tertia periodo ſive ſeptimana prælapſa evacuetur. Quod autem luna non abſolutum in menſes habeat imperium, pergit idem Nenterus, exinde apparere poteſt, quod multæ feminarum non juxta phaſes lunæ, ſed ſecundum menſtruum dierum numerum menſium fluxum experiantur. Et juxta Gulielm. Cockburn *l. a. pag. 172.* docet experientia, quantum decipiantur ii, qui menſtruo lunæ motu ac influxu mulieres regi aſſerunt, ac variis aſtri hujus phaſibus, pro varietate ætatis mulie-

mulierum fluxum concitari, cum cujusque ætatis mulieres quacunque lunæ phaſe vacuentur, feminæ licet omnes, ejusdem ſaltem ætatis, eodem cœlo ac ſolo viventes, eodem die ac tempore purgari deberent. Idem ſentit etiam Johannes Freind *Emmenolog. cap. 2. pag. 8. ſeq.* his verbis: Qui menſium cauſam a luna petunt, hoc unico omnes ducuntur argumento, quod fluxus uterini periodus lunæ curſibus reſpondeat, adeoque ad illius imperium dirigatur: Quod ſane argumentum facile & breviter convelli poteſt, ſi quis reponat, menſtruis periodos contingere lunæ minime congruentes, ſiquidem eæ frequentius creſcente adhuc menſe, quam exacto recurrunt. Quodſi huic profluvio præeſſet luna, mulieres omnes, quibus eadem eſſet regio, ætas atque temperies, eodem tempore iisdemque vicibus ad menſtrua cieret: Quod tamen ita parum fit, ut ne fieri quidem poſſit. Et Martinus Liſterus *de Humor. cap. 45. pag. 425.* ait: Ad lunam quidem referunt mulierum profluvia menſtrua; hancque in iis concitandis permagni eſſe momenti volunt. A luna quidem nomen habent, ſed a periodo menſtrua potius, ut arbitror, quam a cauſa. Huic quotidianus menſtruorum recurſus obſtat in aliis atque aliis mulieribus, victu ſimili utentibus. Nam in hac urbe omni die menſis purgationes mille mulieribus ſolvuntur, æque commode & ſalubriter, ac quibus novis ac plenis lunis eadem contigerint. Prolixe etiam hanc ſententiam de lunæ operatione refutat Carolus Muſitanus *de Morb. mulier. Quæſt. 2. Art. 5. pag. 53. ſeq.*

§. 17.

Alii equidem hoc in paſſu plethoram concedunt, ad excretionem vero regularem fermentum & fermentationem ſeu effervescentiam, ebullitionem, turgeſcentiam vel motum internum requirunt; hinc Isbrandus de Diemerbroc *l. a.* inquit: Extra imprægnationem qui ſingulis menſibus redundat ſanguis, ſtatis periodis cum fermentatione ſeu effervescentia quadam, copioſius per arterias ad uterum propellitur, cumque in ejus ſubſtantia interiore admodum paucæ ſunt venæ, per quas tantæ copiæ circulatio commode fieri posſit, & orificia modo dictorum tubulorum ſint laxa & mollia, hinc fit, quod redundans ſanguis, qui ob copiam ſatis cito circulari nequit, per dehiſcentia & aperta tubulorum orificia, nec non per fines vaſorum in collo uteri deſinentium, ut ſupervacuus & naturæ ſua copia moleſtus foras effluat. In quibus vero

an a fermento?

Affirmatur a Diermerbroc.

bus vero dicti tubuli firmius occluſi ſunt, in illis menſtrua ſolummodo profluunt per fines vaſorum in collo uteri ſeu vagina deſinentium, vel plane ſubſiſtunt, imprimis ſi etiam fermentifica illa qualitas ad tantam perfectionem nondum devenit, ut talem efferveſcentiam in ſanguine ſuſcitare poſſit. *a Zypæo* Franciſcus Zypæus *Fundam. Medicin. Part. 1. cap. 1. Art. 7. pag. 84.* cauſam menſtruorum etiam judicat quoddam uteri fermentum, quod ſingulis præter propter menſibus in actum deducitur, cujus generationem in corde arbitratur; & *pag. 86.* addit: Præ aliis cauſis majori probabilitate ſtabilitum eſt illud uteri fermentum, paulatim in ſanguinem depoſitum, quo multum ignis in ſe colligens rareſcit & fervorem concipit, & eo tandem mediante in uteri ſubſtantiam, cujus arteriarum & nervorum filamenta irritando & ſtimulando, ſanguinem ad oſcula vaſorum & ſpirituum influxum in circulares uteri fibras, quo ſucceſſive uterus & arteriæ conſtringuntur, determinat, quibus uterus turget, dilatatur, ſanguinemque fluidiorem exſudat, quousque fermentum una effluxerit. Talem fermentationem a liquore veſicularum ſeminalium ſeu ovariorum abundante atque per vaſa lymphatica in ſaccum chyliferum, indeque ad cor regrediente, derivat Heydentryk Overkamp. *Oeconom. animal. cap. 19. pag. m. 385. ſeq.* *ab Ettmüllero* Secundum Michael. Ettmüller. *Oper. Vol. 1. fol. m. 166.* turget ſanguis quavis menſtrua periodo intenſius, & ſimul vellicantur & quaſi titillantur ſingulariter genitalia propter vim peculiarem fermentativam, ab uteri glandulis beneficio ſanguinis & lymphæ refluentem, nec non ipſius lymphæ genitalis glanduloſorum corporum, collum veſicæ ambientium, univerſæ maſſæ ſanguineæ communicatam, & etiam ipſi lymphæ ſeminali uteri & proſtatarum conceſſam, a qua, uti acriores hæ factæ pruritum venereum inſolitum fere excitant, & iſtam fermentationem ſanguini inducunt, quæ ſingulis tamen menſibus redit, quia tanto temporis ſpatio ſanguis ad ſufficientem turgeſcentiam diſponitur & excitatur; ita ratione illius in ſanguine alterationis ſingulares iſtæ mulierum ſub pubertatis annis mutationes eveniunt. Probabile etiam eſt, prout in maribus ex teſtibus egregia alteratio totius corporis emanat, ita ex mulierum lympha genitali toti maſſæ ſanguineæ egregia fermentatio & turgeſcentia inducatur, adeo ut turgeſcens fermentando & ebulliendo egrediatur, vid. etiam Stephan. Blancard. *Inſtitut. Medicin.*

Part.

Part.1.cap.9. Oper. Tom.1.pag.215.ſeq. Item Martinus Kergerus *a Kergero* *de Fermentat.Sect.3.cap.2.pag.m.214.* ſanguinem, inquit, menſtruum ſtatis temporibus turgere, ubi arteriæ uteri non prompte ad emiſſionem hiant, vaſa circa uterum, arteriam aortam & venam cavam eo loci præcipue tendi, dolores atque anxietates, hypochondriorum duritiem, reſpirationis difficultatem aliaque mala effici notiſſimum. Si itaque blanda & naturali fermentatione ſanguis cietur, nihil obſtabit, quo minus hunc in feminis ſanguinis naturalem fluxum eidem fermentationi lunæ influxu acrius ſtimulatæ debeamus. Si enim ſola quantitate efficiente proflueret, quotidie tantum derivandum eſſet, quantum excederet: Vel ſi cumularetur toto menſis tempore, ultimis diebus inſigniter prægravarentur ejusmodi onere, & fluxus in principio eſſet maximus. Fermenti communis odore menſes ſubſiſtentes propelli, non levi indicio eſt, fermentationis beneficio menſium fluxum acceptum ferendum: Naturam quoque alios humores vitioſos, ſi qui adſunt, fermentatione ſeparatos a proba maſſa ſanguinis, cum hoc ſanguine ſingulis menſibus evacuare, veriſimile eſt. Omnia hæc Kergeri verba etiam in Matthiæ Tilingii *Diſquiſ. de Fermentat.pag.76.* leguntur. Lamberto Velthuſio *de Generat.pag.* *a Velthuſio* *m.135.* fermentatio profecta a ſemine mulieris in ſanguine humidiore & infirmiore virtutem ſuam exerente, cauſa eſt fluxus menſtruorum: Vis enim illa ſeminalis certis intervallis fermentationem excitans, propellit aliquam ſanguinis partem verſus uterum & partes genitales: Eo modo, quo omnia fere humida ad ſummum florem ſui humoris regurgitant. Graviſſimorum etiam ſymptomatum, quæ obſtructionem menſtruorum ſequuntur, cauſa eſt motus fermentationis, ſanguini impreſſus, qui per menſtruorum effluxum mitigari & ad quietem componi ſolet. Videtur etiam cauſa menſtrui efficiens Michaeli Ettmüllero *Oper. Vol.1.fol.165.* non ſanguis copia peccans, ſed potius obſervabilis in ſanguine ſub qualibet menſtrua excretione & ſingularis quædam fermentatio aucta, turgeſcentia & ebullitio extraordinaria ſeu præternaturalis, qua rapidius concitatus in ſuis vaſis detineri non poteſt, ſed per vaſa hypogaſtrica circa uterum diſtendendo, & dilatando eorum orificiola ex vaſis vaginæ per anaſtomoſin ſic effunditur &c. Confirmat hoc fermentum etiam Johannes Baptiſta de Wenckh *M.N.C.Dec.3.An.4.Append.pag. 208.* ubi

expreſſe de hac materia tractat, & *An. 9 & 10. Obſ. 136. pag. 260.* inquiens: Quod ſi fœtus in utero non exiſtat, neque lactet, mulierque in fœcunditatis annis conſtituta nullum aliud impedimentum patiatur, menſtruo paſſim temporis ſpatio, ſanguinis in illius corpore exuberans copia producitur, qui vi aliqua fermentativa, ex partibus genitalibus per refluxum communicata, turgeſcens, ſuapte natura ad vaſa genitalia rapidius & uberius defertur, tanquam ad loca a natura fœtui nutriendo, ſi adſit, aut ad ubera, ſi lactet, deſtinata; illo autem abſente venarum uteri & vaginæ oſcula extendit, indeque pedetentim effunditur. Hanc fermentationem motumque ſanguinis majorem ab aere lunæ peregrino produci ſtatuit Cornelius Stalpartius van der Wiel, uti paulo ante ex ipſius *Cent. 2. pag. 232.* diximus. Et Regnerus de Graaf *de Mulier. Organ. cap. 9. pag. 261.* menſtruorum colluviem ſtatis circuitibus per uterum excernendam a fermentatione potius, quam lunæ motu aut ſola ſanguinis copia excitari arbitratur, quam etiam fermentationem non in uteri vaſis tantum, ſed in tota maſſa ſanguinea contingere, ob varia mulieribus circa menſium evacuationem ſolita ſymptomata exiſtimat.

§. 18.

Tale fermentum pro ſanguinis menſtrui ſecretione in utero imprimis quærit Franciſcus Bayle *Diſſert. allegat.* in qua cauſas fluxus menſtrui mulierum indagando, rejectis omnibus reliquis opinionibus, talem a ſalibus quibusdam ortam turgeſcentiam defendit. Ipſius autem verba *l. a. pag. 22.* ſic ſonant: Uterus habet plexum fibrarum, quibus conſtat ita comparatum, ut poſtquam ad debitum pervenit incrementum, ſalis cujuspiam ſeu fermenti particulas e ſanguine ſenſim decerpat, aut ex eodem ſanguine materiam idoneam ſecernat, quæ in fibrarum interſtitiis hæret, ibique in ſales quosdam aut corpuſcula fermentativa, tanquam in proplasmatis efformatur. Quibus ſalibus & particulis fermentativis ubi turgere incipit uterus, ſtatim ignem uberius colligit, fervorem concipit, dilatatur, rareſcit, tubulorum oſcula, in ipſius cavitatem hiantia aperiuntur, ſanguis ipſe fermenti vim excipiens attenuatur, & per reſeratos ductus in uteri cavitatem effluit, indeque foras effunditur. Quia vero primo fermenti impetu non patet ſanguini ſatis liber exitus, cum rareſcat, vaſa in utero & circa uterum diſtendit, æſtusque ad ſpinam ſentitur. Ubi

a Bayle

vero

vero ſanguis libere fluit; collectum fermentum abſtergit, qua ratione aqua e terra, quam abluit, nitrum ejicit. Reſtituto deinde in ſtatum priſtinum utero, idem fermentum colligitur eodem modo, quo prius, & niſi quid obſtet, ſpatio æquali, pari quantitate congeſtum, & ad ſimilem exaltationem evectum novam efficit in utero fermentationem: Et ecce cauſam circuitu-um &c. Et Nicolaus Venette *l. a. pag. 408.* ſcribit, que le flux de regles n'eſt cauſé que par une fermentation, que fait la ſemence de cette fille ſur toute la maſſe de ſon ſang: je me perſvade d'avoir trouvé la plus veritable cauſe de ces epanchemens periodiques &c. Hancque fermentationem dictus Autor pluribus demonſtrare nititur.

§. 19.

Item ſecundum verba Caroli Muſitani *de Morb. Mulier. Quæſt. 2. Art. 5. pag. 55.* fit periodica ſanguinis excretio tunc, cum ſordibus expurgari debet; purgari namque eſt res a miſtione alienorum & ad rem non facientium corporum liberari; nec natura indiſtinctum excernit ſanguinem, ſed tantum impurum, alias potius debilitaret, quam juvaret. Hæc nullatenus contingere poteſt, niſi per intrinſecam fermentationem, id eſt fermentum, quo natura omnia perficit; contingit igitur per quandam ſanguinis fermentationem in menſtruo ſecretio, non aliter ac impuræ partes a puris in muſto per fermentationem intrinſecam in dolio quaſi facto motu violento per collectionem ſequeſtrantur, & in ejus fundum ſequeſtrantur. Menſtruus ſanguis abundat particulis ſalinis volatilibus, quæ per inſenſiles evacuationes, ac in hominibus (maribus) non reſolvuntur, ob pororum anguſtias & ob magnam pinguedinis copiam ſub cute latentem: Inſuper mulieres quodam ſcatent ſale acido, & hoc accidit, quia præ hominibus (viris) fel non admodum habent calidum, quapropter hoc fel ciborum reliquiis a ventriculo per pylorum demiſſis ſe immiſcent in duodeno, & tali menſtruo in liquorem reſolvuntur, ut reliquus æthereus ſpiritus, qui antea in centro coercebatur, ad ſuperficiem evocatus in inteſtinorum fibras ſe inſinuat. Si hic liquor amariſſimus non ſit admodum calidus, tunc pars ætherea, quæ in corporis fermenteſcentis ſuperficiem non totaliter ſe intricat, & quia ſalis indolem præ ſe ferre debet, ob materiæ ætherogeneitatem in ſalſum non transmutatur, ſed acidus evadit, & ſpirituoſa

a Muſitano

 ciborum

ciborum pars non probe ab acido liberatur & fluidior redditur: Quapropter virgines, quibus fel viget, vel parum vel nihil menſtruantur. Quoties particulæ ſalinæ non reſolvuntur, in ſanguinis maſſa detinentur, ipſum reddunt impurum, & per menſem commoda acidi ſalis portio in eodemmet congeritur ſanguine: Supra hoc acidi corpus ſalinæ particulæ exaltantur, & magnus in ſanguine excitatur præceps fermentum, non aliter ac fervor ex alcali & acido, ac quod omnino fæculentum & impurum eſt, a puro cum ſero ad uteri emunctoria deponitur, & guttatim foras deturbatur &c. Et Johannes Bernhardus Gladbachius *Prax. Medic. pag. 279. ſeq.* inquit: Dum puellæ primo hunc fluxum patiuntur, pubertatis annos attingunt, id eſt, omnia fermenta redduntur ſubtiliora, & ſanguis magna quantitate abundat. Ob eandem rationem organa ovarii firmiora redduntur, per quæ de ſanguine ſecernitur fermentum aliquod, quod per vaſa lymphatica in maſſam ſanguineam revehitur, hanc motu inteſtino agitat, blandamque particularum fermentationem intendit, unde vaſa expanduntur, mammæ intumeſcunt, adeſt laſſitudo membrorum, hæmorrhagia narium, dolor pulſatorius circa lumbos. Dum itaque ſanguis a fermento illo expanditur, exitum ſibi parat, vaſa perrumpit ac per pudenda effluit. Varias equidem pro uteri fermento ab aliis Autoribus adductas rationes recenſet etiam, ſimul tamen eaſdem rejicit Melchior Fridericus Geuderus *de Ferment. cap. 12. pag. 242. ſeqq. 255. ſeqq.* Emanuel Kœnig ſententiam ſuam ita explicat: Singulis menſibus ſanguis per uterum fluit, inſtar victimæ recens mactatæ, dum natura onus ſuperfluum in fœtus, ſi adeſſet, alimoniam collectum ſicque gravans, excuſſura per conſuetudinem eo dirigitur, & ſanguis turbatur & in fermentationem, a qua floris calendulæ odorem ſpirat, cietur, multum contribuente influxu lunæ, humorum dominæ, cujus ſingulæ quadraturæ etiam in maribus ſanguinem in rapidiorem æſtum ciere videntur &c. vid. Eman. Kœnig *Regn. animal. Sect. 1. Art. 15. pag. 56.* item Raymund. Vieuſſens *Nov. Vaſor. corpor. hum. Syſtemat. pag. 10. ſeq.*

a Gladbachio

§. 20.

Negatur.

Hæc tamen menſtrui a fermento deducta cauſa efficiens non omnibus arridet, exempli gratia Gulielmus Cockburn *Oecon. Corp. anim. pag. 173. ſeq.* ita ſcribit: Sunt, qui menſtruorum circuitus

cuitus fermento cuidam uterino adſcribunt, quod hactenus torpidum ac deliteſcens ſingulis menſibus ſemel tantum in actum prorumpat, & ſanguinem extraordinarie commoveat ac menſtruatim deturbet. Verum ante omnia probari debebat, ejusmodi fermenti inexiſtentia, quam hactenus nihilominus ſuppoſitam tantum obſervare licuit. Cum, quod pro illa ſtabilienda ab analogia ventriculi aliorumque viſcerum petitur argumentum, dum ſua propria contigerint ſingulis horum fermenta, nec utero tale denegari queat, mancum ſatis eſt, dum de illorum adhuc exiſtentia non immerito dubitatur. Nec ſtantibus his mox utero quoque ſimilis activitas fermentativa concedi debet, & quidem non perpetua, ſed temporaria, quæque per univerſum corpus ſe diffundens totam ſanguinis maſſam effluviis activis imbuat, ut hæc circuitibus lunaribus magis volatiliſata efferveſcat. In ambiguo enim relinquitur, unde hoc fermentum uterus recipiat, cur circa pubertatis demum annos ſe manifeſtet? aut ubi deliteſcat & congeratur in impuberibus, & ſub menſtruæ evacuationis intervallis? cur menſtruas idem obſervet exaltationes, & ſanguinis motus continuo novas introducat exacerbationes? Fermentationem autem hanc a ſale provenire contendere vult Franciſcus Bayle ex ſalium lixivioſorum natura, quaſi eorum fermentandi vis, in ſanguinem præprimis, eſſet manifeſta: Partim quod feminæ callioſæ facilius & brevioribus periodis evacuentur, ac etiam quod vegetabilia menſes moventia ſale volatili abundent; ac denique quod ſal aſſumptum ad venerem ſtimulet & fœcunditatem inducat. At memorata jam ſanguinis fermentatione negata, ad ſalia pluribus quoque Cockburn reſpondet. Opinionem illorum, qui cauſam menſtruationis in fermentum uterinum rejiciunt, per hæmorrhagias periodicas in aliis partibus occurrentes refutat Gulielmus Muſgravius, in Tranſactionibus Philoſophicis Anglicanis, ubi ſervi cujusdam meminit, qui ab infantia ad vigeſimum quartum ætatis annum paſſus eſt periodicam hæmorrhagiam in ſiniſtræ manus pollice. Ex hujus enim latere dextro prope unguem tempore plenilunii (varius enim ante vel poſt diem unum plenilunii comparuit hic fluxus) absque ulla cephalalgia, dyſpnœa, vel aliis plethoræ ſignis, poſt aliqualem rigiditatem, in ultimo dicti pollicis articulo, ſanguis ſubito & cum impetu per diverſos rivulos, ad quatuor uncias, & poſtquam decimum

ſextum annum juvenis ſuperaverat, ad libram dimidiam conſueverat proſilire. Eodem loco dictus Autor etiam bina menſtruæ, & quidem per penem prodeuntis, hæmorrhagiæ exempla adduxit, addita hac contra uteri fermentum quæſtione: Quomodo tale fermentum locale ſupponi poſſit in menſtruatione, ſeu menſium ex utero effluxu, cum dentur evacuationes ſimiles in partibus, ubi tale fermentum ſtabilire haut liceat? vid. Act. Erudit. Lipſ. *Anno 1702. Februar. pag. 95. & 96.* Talia autem exempla alibi plura referemus. Contra hoc uteri fermentum atque Franciſci Bayle comparationem uteri cum terra agit etiam Johannes Gothofredus Bergerus *Phyſiol. med. cap. 20. pag. 200. ſeq.* ubi denique concludit: Hæc ſatis quidem ingenioſe dicta ſunt; ſed conficta ea eſſe hoc unicum evidenter docet, quod ipſe uterus ſentinam ſanguinis menſtrui excipere, magnasque eo tempore mutationes experiri credatur, cum tamen id negotii ſoli vaginæ vel ſinui muliebri datum ſit, nullaque prorſus mutatio ipſo in utero conſequatur. Nulla in corpore dari fermenta, neque exinde menſtruationis ſeu menſtrui fluxus cauſam peti poſſe, docet Georgius Philippus Nenterus *Phyſiol. Introduct. pag. 27. & cap. 4. membr. 4. Art. 1. Punct. 13. pag. 183.* ſecundum Joh. Frid. Ortlob *Oeconom. animal. Diſſert. 19. §. 3. pag. 148. ſeq.* Fermentum aliquod menſium ſecretorium in utero, aut ſalium quorundam in tubulis uterinis ab humiditate aeris diſſolutorum & calore ſolis exagitatorum, turgeſcentiam cum Baylo & Charletono fingere vix licet. Quippe 1) uti in ſequentibus conſtabit, ex utero menſes non proveniunt, 2) dantur exempla, ubi per alias potius vias e. g. apud Kerkringium per verticem & dextræ manus pollicem proruperunt, & ipſi novi feminam, cui ordinario ex pulmonibus rejiciuntur, cujus mater ſimili affectu laboravit, & filia eandem viam, hæreditario quaſi jure, ſervat: Et quomodo 3) vel fermentum, vel ſalia ejusmodi ad uterum venirent? quomodo ad pubertatis annos laterent? quo in vetulis tranſirent? & cur humanæ potiſſimum vel eadem ſuſciperent, vel aeris & ſolis activitati paterent? Quamvis autem allegatus Ortlob Charletono eandem cum Bayle opinionem de uteri fermento tribuat, ipſe tamen Gualterus Charletonus *de Cauſ. Catamen. c. 6. per totum p. 65. ſeq.* novum fermenti uterini commentum repudiat; & capite ſequenti ſeptimo *pag. 103. ſeq.* ſententiam ſuam de cauſa menſtrui fluxus efficiente ſive concitante explicat.

Quia

Quia vero Charletonus omnibus fere Franciſci Bayle rationibus atque ſimilitudine terræ utitur, atque a Bayle ſolummodo in eo differt, quod dicti Bayle fermentum uteri ipſe tantummodo fervorem uteri appellet, facillime Ortlobius excuſari poterit. Imo Johannes Bohnius *Circul. Anat. Phyſiol. Progymn.16.pag.247.* ambos hos Autores, Bayle & Charletonum, adeo amice & verbotenus fere conſpirare, ſcribit: Ut quisnam horum alterius armiger nuncupari debeat, ipſe incertus ſit, ſed lectorem potius judicare ſinat. Varias rationes tam pro, quam contra uteri & menſtruationis fermentum inter ſe communicant, Johannes Jacobus Huderus & Joh. Conradus Peierus *Exercit.5. ſeqq. pag. 22. ſeqq. ad 37.* Hoc uteri fermentum pluribus quoque refutat Melchior Frider. Geuderus *de Ferment. cap. 12. pag. 242. ſeqq. 253.*

§. 21.

Aliis vero Autoribus loco fermenti uterini cum dicto Charletono fervor, vel effervescentia, turgeſcentia, rarefactio, orgaſmus, ebullitio vel motus inteſtinus placet. Unde quamvis Chriſtianus Johannes Langius *Phyſiol. Theſ.37. Oper. Tom.1. fol. 223.* inſignem convenientiam inter macro- & micro-coſmum admittat, nihilominus illud terræ fermentum æque ac uterinum, a Bayle ſuppoſitum, ipſi manet in dubio, niſi in voce fermenti ludere, omnemque turgeſcentiam ac motum inteſtinum, a cauſa externa, v.g. in hoc caſu a tepore dependentem, hoc titulo inſignire velis, in quo tamen ſignificatu aut ſumma vis inferatur termino, aut Langii theſi non contradicat, utpote qui ultro admittit, a cauſa quadam, movente ſanguinem, orgaſmum illum menſtruum dependere, quamvis eam fermenti titulo propterea inſigniendam eſſe non ſatis cauſæ putet. Inquit etiam Johannes Fridericus Ortlob *l. a. pag.148. ſeq.* quia ſapientiſſimo hujus univerſi conditori placuit, ut feminæ gerendo utero & alendo fœtui deſtinatæ ſint, opus erat, ut rarefacta uteri ſubſtantia majore ſanguinis quantitate, quam reliquo tempore adimpleretur, quo exinde alimonia embryoni debita provenire poſſit. Quapropter Deus immortalis commodum judicavit, ut feminæ, gerendo utero aptæ, ſanguinis ſui quandam turgeſcentiam aut orgaſmum experirentur, qui, ſi ingravidari eas contigerit, circumſtantiis in imprægnatione requiſitis accommodaretur. Quod ſi vero non contigerit, ut gravidæ fiant, facile moles ſanguinis aucta individui

an fervor vel motus inteſtinus.

illius

illius corporis proportionem ſuperaret & moleſtiam crearet, adeoque neceſſe erat, ut ſtatis temporibus ſuperfluus ſanguis iterum evacuetur, & ad proportionem corpori debitam reducatur. Quæ ita ſeſe habere facile patebit, ſi attendamus 1) menſtrua facta ingravidatione ordinarie retineri, in non gravidis autem, & quidem 2) a tempore, quo impraegnari poſſunt, ad illud, quo effœtæ evadunt, fluere, & præſertim 3) hanc turgeſcentiam univerſalem eſſe, & ſic interdum ex aliis corporis partibus ſanguinem hunc erumpere. Licet enim certa plerisque periodus aliam quoque cauſam ſubeſſe ſuadeat, id tamen neceſſarium non eſt. Etenim prout aliæ ad menſem ejusmodi turgeſcentiam ſine incommodo perferre poſſunt, ita aliæ plethoricæ citiorem purgationem deſiderant, aliæ longiorem moram ſine noxa ſuſtinent. Et quoniam humanis feminis nullum ſtatum tempus impraegnationis eſt, ſed omni tempore concipere poſſunt, opus erat, ut turgeſcentia neceſſaria perpetua ſit, quæ ſi in finem debitum eam impendi non contingat, evacuationem ejusmodi efflagitat. Aſt cauſas quoque alias externas, e. g. aeris diverſam conſtitutionem & diætæ varium diſcrimen, ſanguinem ad orgaſmum illum facilius aut difficilius ſuscipiendum varie moderari, negari vix poteſt &c. Secundum alios ſanguini muliebri ſeminaliter impreſſa eſt hæc proprietas, ut juſto ſtatoque tempore efferveſcat ac ebulliat, & in illa ebullitione non ſecus, ac mel igni appoſitum ſpumam evomit, ſuam impuritatem a ſe ſequeſtrat ac ejiciat. Sic & mare habet ſuum tempus, in quo deſpumat, uti loquitur Johannes Ludovicus Hannemannus, *M. N. C. Dec. 2. An. 5. Obſ. 120. Schol. pag. 239.* ubi pergit: Utut nunc hanc virtutem ſequeſtratricem habeat innatam, ea autem aſtrorum influxui reſpondet, non quod ab eo cauſaliter menſtrua purgatio dependeat, ſed analogia microcoſmi tanta eſt cum macrocoſmo, ut alteratio unius & alterum alteret propter conſenſum. Hic enim ſeminaliter ſic diſpoſitus eſt, ut omnes alterationes macrocoſmi in ſe percipiat.

§. 22.

ob tincturam renum. Statuit etiam Roſinus Lentilius, in renum ſubſtantia exteriore certam tincturam genitalem ſeu auram elaborari, alterando ſanguini in puberibus, pro excitanda laſcivia dicatam, a qua etiam ſanguis ad menſtruas excretiones in femellis incitetur. *v. Ephemer. Acad. N. C. Cent. 1 & 2. Obſ. 168. Schol. pag. 355.* ubi ita pergit: profi-

proficiſcatur hic menſtruus fluxus a plethora, rideantur omnes illi, qui ſupponunt fermentum aliquod, ſanguinem iſtis periodis rarefaciens atque ad excretionem ſtimulans, quod hodie facit in Emmenologia ſua Freundius, quidquid mechanizet hic Autor, & ejus ſimiles, certe ſine peculiari quodam ὀργάσμῳ menſtruationis negotium concipere vix licebit. Si non adeſt rarefactio, ſi non ebullitio quædam, cur ſemel apertis uteri arteriolis (nam ex his ſolis ſanguis menſtruus profluit) non tota maſſa ſanguinea exit, pulſu præſertim conniventiam arteriolarum ſemel apertarum impediente, jugum vero fluxum promovente? Imo, quid de menſibus immodicis dicendum? Num & hi ſemper a plethora? Atqui hoc ſi eſſet, cur, quæ immodico fluxu laborant, denique multæ palleſcunt, cachecticæ, hydropicæ fiunt? Colligitur itaque circa iſta vaſa ſucceſſive ſanguis ſuperfluus, cujus ſi quantitas competens collecta fuit, ab aura hac genitali ſuſcitatur orgaſmus, oſcula arteriolarum aperiuntur, ſanguis guttatim exſtillat; ſufficienti poſt quantitate depleta, ceſſante tunc orgaſmo, denuo clauduntur vaſa & fluxus deſiſtit. Juxta Martin. Liſter. *Diſſert. de Humorib. cap. 43. pag. 403.* in excretione reliquorum omnium humorum, in partibus excernentibus eſt quædam voluptas; contra mulieribus menſtruatis & horroris alicujus & laſſitudinis ſenſus eſt; item capitis gravitas cum cervicis dolore, mammarumque inſigni duritie atque intumeſcentia; id quod & plenitudinem chyli veteraſcentis, ejusque efferveſcentiam erumpendique impetum ſignificat. Et ſecundum Henr. Snellen *Delineat. Theor. mechan. Part. 2. pag. 104.* ſigna menſtruationem antecedentia, v. g. dolor & æſtus partium vicinarum, ſufficienter arguunt motus quosdam præcedere inteſtinos, qui ſub fermentationis vocabulo apud ſcriptores obveniunt, qui ipſum ſanguinem inſolito more diſponunt. Item ſecundum Juſti Veſti *l. a. pag. 102.* ſeminalis aura certis periodis ex ordine naturæ in ſexu ſequiore penetrat in ſanguinem, eundem conſpurcat & alterat, alterationes & ebullitiones quaſi febriles periodicas, fluxum illum utplurimum antecedentes, producit. Ad menſium fluxum periodicum Gulielmus Cockburn *l. a.* requirit, 1) ſanguinis molem, 2) ejusdem impetum, & 3) vaſorum ſoliditatem, vid. *pag. 178. ſeq. & 187.*

§. 23.

alii certas particulas requirunt

Alii Autores immediatam menſtrui cauſam equidem fermentationem eſſe concedunt, mediatam vero certas particulas ſeminales ſalino-ſulphureas, per venas maſſæ ſanguineæ ſucceſſive commixtas, quæ blando & lento ſuo motu ſanguinem & fermentationem facile commutare poſſent. vid. Joh. Bapt. Wenckius *M. N. C. Dec. 3. An. 4. App. pag. 222. ſeq.* Alii hanc evacuationem a qualitate manifeſta, particulis ſcilicet acribus & corroſivis deducunt, unde ſcribit Nicolaus Venette *l. a. pag. 406.* Les autres croyent, que ce, qui cauſe lés fleurs aux femmes eſt une qualité ſouvent manifeſte & quelque fois cachée, ſi bien que les regles des femmes eſtant aprés penetrantes, corroſives & malignes, il n'y a pas lieu de douter, qu'elle ne puiſſent ouvrir de temps en temps les vaiſſeaux de la matrice pour ſe faire paſſage & pour delivrer ainſi les femmes des maux, où elles tomberoient par la demeure de ce ſang tout-à-fait ennemy de la nature, d'où vient qu'il y en a eu, qui s'en ſont dechargées par differentes parties de leur corps, la nature ne pouvant ſouffrir cet excrement parmy ſes liqueurs les plus pures. Quidam ſtatuunt, fluidorum humorum, & menſium liquiditatem & progreſſum deberi cuidam portioni ſpirituoſæ particularum materiæ magis immerſarum, quæ corporum ſolidorum momenta ad majores actus ſollicitat & promovet, ita ut hæc niſui illi minus reſiſtant. Eadem ſæpius valet ratio in corruptis & depravatis menſtruis, ubi ex talium particularum copia, quæ vehementius in obſtantia vaſa illidunt, menſtruatio prodigioſa abſolvitur, durans aliquando ad octo, decem, duodecim, quatuordecim dies. vid. Henr. Snellen *Delineat. Theor. mechan. Part. 2. pag. 103.* Quamvis autem talem acrimoniam & particulas acres in ſcorbuticis & aliis bilioſis feminis concedamus, vix tamen in ſanis menſtruationis periodi ab iisdem evinci poterunt. Aliis v. g. Danieli Tauvry *Anatom. cap. 12. pag. 209.* conjectura naſcitur, ſemen femineum in ductibus per menſem aut circiter morans acre evadere, atque ſine voluptatis excitatione, ſed cum fervore inſigni effluere: Deinceps vero vaſorum orificia aperire, & excitare effluxum ſanguinis, qui in ſe ab illo, qui in reliquo corpore circulatur, non differt, ſed cum hoc fermento permixtus acris demum evadit.

portionem ſpirituoſam & acrem

§. 24. Non-

§. 24.

Nonnulli alias adhuc periodicæ menſtruationis quærunt cauſas, e.g. decentiam. Cum enim, inquiunt, neceſſe ſit, mulieres vacuari ſanguine ſuperfluo, decuit illam vacuationem per quædam intervalla fieri; ne, ſi continua foret, eæ eſſent ſuis viris minus acceptæ. vid. Franc. Bayle *l. a. pag. 5.* Alii etiam aliquid abſtruſi & incogniti in origine & periodo hujus profluvii latere, atque potius naturæ legem & ordinem, quam aliam cognoſcibilem cauſam, hanc profluvii neceſſitatem & moleſtiam, ſive, ut loqui amat amicus, ſuperbiæ frenum, mulieribus inpoſuiſſe opinantur. Cui ſententiæ addictus videtur Johannes Fernelius *Phyſiolog. Lib. 7. cap. 7. pag. m. 180.* menſium, inquiens, circuitus cauſa aut in naturæ conſuetudinem, quæ omnia certis legibus ſtatisque periodis exequitur, aut in ſempiternos & immutabiles lunæ curſus referenda eſt. *vid. etiam M. N. C. Dec. 3. An. 4. Append. pag. 205.* Male tamen hoc decretum divinum allegari, inquit Gulielmus Cockburn *l. a. pag. 177. ſeq.* addens, manifeſtum equidem eſſe, mulierum corpus a ſupremo opifice ita fuiſſe compactum, ut menſtruo evacuaretur circuitu. At inquirendum ſit, quæ vis? quæ inſtrumenta ſint adhibita? quibus, per certa intervalla, ex naturæ præſcripto ſanguinis illa concitatur evacuatio & perficitur?

alii decentiam;

vel naturam.

§. 25.

Cum autem nulla harum opinionum allegatarum, licet alia aliis probabilior videatur, adeo firmo ſtet talo, quin varia contra easdem dubia moveri poſſint ac ſoleant; ſane cuinam ſubſcribam, anceps hæreo, atque planiorem diſpoſitionem cumulativam reddere, aut ejus formalitatem ſpecioſius determinare, nemini forſan mortalium conceſſum, ſed illi tantum, cui ſoli generationis myſteria innoteſcunt, ſcilicet naturæ ſummæ, cum Bohnio *l. a. pag. 247.* credo, ſimulque monitum Eliæ Camerarii *Medicin. Conciliatric. cap. 8. pag. 117. ſeq.* adnecto, ſcilicet cum femina ſapientiſſimi Creatoris voluntate non pro individuo ſolum proprioque corpore, ſed & pro ſpeciei conſervatione & fœtus, nemine forſan diſſentiente, ſanguificet, ſatis id tironi fuerit, ſi noverit, certo ſtatutoque (in naturali ſtatu) tempore turgeſcentiam in ſanguine motumque inteſtinum majorem excitari, ſub quo vaſcula circa uterum aperiantur, ejusque partem aliquam effundant; quamvis liberum ipſi ſit, de cauſis fluxus remotioribus certare, quando

Cauſa videtur incerta.

nunc lunam, nunc fermentum, nunc ipſam abundantiam majori quidem veriſimilitudine allegari deprehendet; tutius tamen erit, conſervare animum a præjudiciis liberum, usque dum ad praxin acceſſerit, ubi frequentiſſima circa fluxum iſtum ſymptomata plura ipſum docebunt, in conciliandis his hypotheſibus, quam prolixæ controverſiæ, quæ cæterum circa iſtas opiniones attendenda ſint, in circulo Bohniano erudite tradita deprehendet.

§. 27.

Cauſa finalis. Finalem vero menſtrui ſanguinis cauſam olim veteres quidam in formandi fœtus, quem ex hoc & ſeminis virilis commiſcela conſiſtere ſtatuebant, materia quærebant, alii ipſorum cum Galeno hunc ſanguinem pro fœtus, tam in utero materno adhuc detenti, quam jamjam excluſi, nutrimento agnoſcebant, uti ex hactenus allegatis videre licuit; quam tamen ſententiam alii rejiciunt, uti alibi de conceptione, fœtusque nutritione & lactatione pluribus videbimus.

§. 28.

Sanguis menſtruus an idem cum reliquo? Hunc ſanguinem menſtruum veteres pro ſanguine imperfecte cocto & cruditatis nota inſignito habebant, eumque perpetuum uteri inquilinum eſſe ac certo tempore effluere credebant; plerique vero recentiorum dictum ſanguinem eundem, qui & qualis in univerſa corporis maſſa reperitur, judicant. Stante enim circulatione ſeu motu ſanguinis progreſſivo ſufficienter liquet, ſanguinem certis periodis ex utero profluentem nunquam ibidem ſtagnaſſe, ſed a reliqua maſſa, pariter uti ad reliquas corporis partes, per arterias advehi, perque venas revehi; hinc etiam in largo nimis menſium fluxu ſeu hæmorrhagia uterina tanta interdum oritur ſanguinis profuſio, ut coerceri nullo modo queat, ſed ſanguinis ex toto corpore effluxus, quandoque lethalis, ſubſequatur; ut adeo nullum reſtet dubium, tam ſanguinis ad uterum congeſtionem ſeu propulſionem, quam ejusdem ex utero excretionem, ſeu exonerationem menſtruam, a ſanguine univerſali dependere, easdemque cum reliqua cruoris per totum corpus circulante maſſa qualitates habere, nec ipſi aliquid venenoſi ſimpliciter attribui debere. Quodſi vero tota humorum maſſa vitio quodam laboret, vel etiam viæ, per quas ſanguis menſtruus evacuari ſolet, inflammatæ vel exulceratæ fuerint, tunc ſane, faciliime eundem ſanguinem noxias quoque qualitates contrahere

poſſe,

poſſe, non negamus, cum varia exinde ſymptomata, imprimis a menſium obſtructione exorta, legantur, de quibus infra pluribus.

§. 29.

Quam ſententiam etiam alii confirmant Autores, v. g. Julius Cæſar Claudinus *Reſponſ. med. 23. pag. 158. ſeq.* inquit, ſanguis menſtruus ejusdem rationis cum ſanguine, qui in venis continetur, exiſtit, ut ex colore rubeo illius, itemque ex loco, in quo ipſe conſervatur, & per quem ſecernitur (ſunt enim venæ uteri) manifeſte colligitur; accedit, quod, ſi cohibeatur menſtrui evacuatio, ſanguis per alias partes erumpit; quod ubi accidit, neceſſarium eſt, ſanguinem per partes illas prodeuntem eſſe ejusdem naturæ cum eo, qui in venis totius continetur, ergo & menſtruum, quod mediate ad tertiam coctionem refertur; ex quibus facile eſt intelligere, ſanguinem hunc menſtruum utilem eſſe, eſt enim ejusdem rationis cum ſanguine, qui eſt in venis. Et *Reſponſ. 24. pag. 165.* inquit idem: Non eſt dicendum, ut aliqui dicunt, menſtruum quidem ex propria natura eſſe benignum, ſed propter moram, quam in utero contrahit, malum evadere: Neque, ut quidam alii ajunt, quod menſtruum habeat partes bonas, utiles, malas ac inutiles. Nam quantum ad primum attinet, menſtruum ſecundum naturam, quamdiu eſt in utero, tamdiu conſervatur, quia eſt in proprio loco, nempe in venis uteri; quod ſi menſtruum præter naturam ibidem moretur, jam pravum ſine dubio evadit &c. Dicit etiam Gulielmus Cockburn *Oeconom. animal. pag. 186. ſeq.* cum evacuatio hæc ſit tantum ſanguis per venas & arterias fluens, ob auctam molem ac impetum naturalem per arterias prorumpens; ſequitur, eum a cætero ſanguine non differre, licet non æque purus excerni poterit ſanguis propter impuritates, quovis modo in itinere collectas, ulcera & ſimilia, quæ in vagina, aut eandem inter & pudenda reperiri poſſunt; quare menſtruus ſanguis in ſtatu naturali effectus ab alio ſanguine multum diverſos ſortiri non poteſt. Juxta Franc. Sylvii *Prax. med. Lib. 3. cap. 3. fol. m. 364.* menſtrua feminarum purgatio pro materia ſua agnoſcit ſanguinem non inutilem aut noxium, ſed utilem ac ſuperfluum in feminis ad generationem promovendam, fœtumque tum in utero ſitum, tum nuper natum alendum. Et Nicolaus Venette *de la Generat. de l'Homme Part. 3. cap. 4. Art. 5. pag. 408.* inquit: Le

Autorum aſſenſus.

ſang des regles n'eſt pas ſi mauvais, que l'on ſe le perſuade, pourvû que les femmes ſoient ſaines, puisqu'il ſert de nourriture à l'enfant, qu'elles portent dans leurs entrailles, & qu'elles le nourriſſent enſuite du lait de leurs mammelles. Secundum verba Johannis Baptiſtæ Wenckii, menſtruus ſanguis, qui ſingulis menſibus (uti mulieribus, quæ nec conceptione nec nimia ætate gravantur, contingere ſolet) profluit, eſt quædam portio ſanguinis, qui in totius corporis arteriis continetur. Verum quidem eſt, quod hoc fluxu mediante ſæpius quoque a noxiis & ſuperfluis humoribus, quibus earum turget corpus, evacuentur, qua ratione etiam ſanguis iſte impurus atque corruptus apparet. *v. M. N. C. Dec. 3. An. 4. App. pag. 203. vid. etiam pag. 205. ſeq.* Item ſentit Daniel Sennertus *Practic. Lib. 4. Part. 2. Sect. 2. cap. 1. Qv. 2. pag. 135.* ſanguinem menſtruum ſua natura ſaltem copia peccare, non qualitate ſeu manifeſta ſeu occulta. Si tamen vitioſi humores in corpore cumulentur, eos cum ſanguine menſtruo evacuari, eique permiſceri, aut, ſi ſanguis menſtruus in corpore præter naturam retineatur & corrumpatur, præcipue ſi vitioſos humores admixtos habeat, gravia ſymptomata inducere &c.

CAPUT II.

De Menſtruationis Loco.

§. I.

Menſtruationis locus. LOcum, per quem menſtrua profluere ſolent, uterum eſſe, ſupra diximus, quia vero, an per uteri cavitatem, an per ejusdem vaginam talis effluxus fiat, Autores adhuc diſcrepant, uteri ante omnia ſtructura ejusque vaſa pluribus eſſent indaganda, de quibus tamen, præter ea, quæ in Muliebrib. noſtris Sect. 3. de utero adduximus, alii Autores Anatomico-Phyſiologici videri poſſunt, v. g. Gualter. Charleton *de Cauſ. Catamenior. cap. 3. pag. m. 14. ſeqq.* Isbrand. de Diemerbr. *Anatom. Lib. 1. cap. 25. fol. m. 137. ſeqq.* Petr. Dionis *Anat. Demonſtr. 4. pag. 227.* Philipp. Verheyen. *Anat. Tract. 2. cap. 23. pag. 182. ſeq.* Dan. Tauvry *Anatom. p. 201. ſeq.* Mich. Bernh. Valent. *de Nov. Matric. Anat. Diſſert. Epiſt. 9. p. 204. ſeq.* Joh. Gothofr. Berger. *Phyſiolog. cap. 20. p. 255. ſeq.* Thom. Bartholin. *Anat. Lib. 1. cap. 28. p. 260. ſeq.* Raym. Vieuſſens *Nov. Vaſor. Corp. human. Syſtem. p. 2. ſeq.* ubi de tubulis veſiculo-lymphaticis

plura

plura reperies, Regner. de Graaf *de Part. Genital. Mulier. per totum.* Caſp. Bartholin. *Inſtit. Anat. Lib. 1. cap. 28. pag. 126. 132. ſeq.* & Stephan. Blancard. *Anatom. Part. 2. cap. 27. pag. m. 126. ſeq.* qui tamen Autor omnia fideliter atque verbotenus ex allegato Regnero de Graaf absque Autoris mentione, una cum tractatu de Virorum Organ. ſcilicet *a pag. 94. usque ad pag. 187.* exſcripſit. **Plagium.**

§. 2.

Diſcrepant autem, uti jam dixi, inter ſe Autores generali uteri vocabulo non contenti, dum alii menſtruum ſanguinem ex ipſo utero proprie ſic dicto, ſeu ejusdem cavitate & fundo tantum; alii ex ipſius vagina ſolummodo, alii ex utroque loco ſimul, aut quandoque, certo ſcilicet tempore, ex illo, quandoque ex hoc profluere defendant. **an per fundum uteri**

§. 3.

Et primo quidem per uteri fundum ſeu cavitatem menſium evacuatio ob ſequentes imprimis rationes derivanda videtur, 1) quod fœtus nutrimentum, toto geſtationis tempore a ſanguine materno deciduum, ad ipſum uterum per hujus vaſa deponatur, & enixo fœtu lochiorum nomine ex eodem prorumpat, 2) quod plura ac majora vaſa ad uteri fundum, quam ad hujus canalem ſeu vaginam abeant, 3) quod feminæ, quibus menſtrua imminent, de lumborum conquerantur dolore, qui a vaſorum hypogaſtriorum diſtenſione contingat. 4) Uteri membrana interna, ex obſervatione Highmori, a prominentibus venarum orificiis aſpera compareat: ac 5) menſtruorum eruptio gravidis ac fœtubus non raro funeſta exiſtat, & abortum concitet. vid. Johannes Bohnius *Circul. anat. phyſiol. Progym. 16. pag. 243. ſeq.* Chriſtian. Joh. Lang. *Oper. Part. 1. fol. 221.* Jean Baptiſte Verduc *de l'Uſage des parties Tom. 1. cap. 16. pag. 246.* Sanguinem menſtruum ex ipſa uteri cavitate profluere exiſtimat etiam Michael Bernhardus Valentini *Noſocom. Acad. Caſ. 11. in Prax. Medicin. infall. pag. 622. ſeq.* & quidem motus præter alia experimento Bidlovii, qui ceram arteriis hypogaſtricis ope ſiphonis injectam magna copia in uteri cavitatem penetrare obſervavit. Nec alium in finem tot in utero carunculæ naſcuntur, per quas & fœtui in primis menſibus nutrimentum miniſtratur. Et Stephanus Blancardus *Inſtit. Medicin. Part. 1. cap. 9. Oper. Tom. 1. pag. 217.* inquit: Ex uteri fundo funduntur menſtrua, nempe eo loci, ubi placenta connecti conſuevit; **ex uteri cavitate**

is ſin-

is ſingulis quaſi menſibus ad generandum ſemel præparatur. Si porro in gravidis totus matricis fundus a placenta uterina non occupetur, nonnihil quoque ſanguinis, menſtruo tempore elapſo, experiuntur, quod alias non fit. Regnerus de Graaf *de Mulier. Organ. cap.9. pag. 256. ſeqq.* hanc ſententiam variis firmare rationibus conatur; menſtruam, inquiens, eluviem exiſtimamus naturaliter per uterum expurgari, & non per vaginam, pudendum, aut alias corporis partes, per quas perperam ejus fluxum derivari quidam autumant. Rationes vero, quibus ſuam ſententiam tuetur, deſumit a fœtus nutrimento, quod toto geſtationis tempore a materno ſanguine derivat, item a lochiis, quæ per nullas alias vias, quam per uterum tranſire ſcribit, idque puerperarum diſſectionibus confirmat; adducta ſimul autoritate Roderici a Caſtro *de Mulier. Natur. Lib. 2. c. 11.* qui tamen Autor a Graafio allegatus *pag. m. 86.* huic ſententiæ potius contradicit, atque interdum per uteri ſinum, interdum ad ipſius cervicem menſes expurgari ſentit.

§. 4.

juxta alios Autores

Formalitatem hujus per uteri cavitatem effluxus menſtrui, poſt demonſtrata varia hactenus incognita vaſa, uterique ſubſtantiam ſpongioſam, ita explicat Raymundus Vieuſſens *Nov. Vaſor. Corpor. hum. Syſtem. pag. m. 10. ſeq.* Veroſimillimum eſt, fermentum illud, quo in filiabus adultis & mulieribus non gravidis fluxus menſtruus excitatur, nihil aliud eſſe, quam fæces relictas a lympha, quam intra ſpongioſam uteri ſubſtantiam percolari atque defæcari jamjam judicavi. Fæces autem illas utpote participes ſubdulcis ſaporis lymphæ, a qua ſeparatæ fuerunt, & diverſi generis ſalibus imprægnatas, acoris, fervoris atque fermentationis capaces eſſe conſtat. Ac re quidem ipſa, ut a decimo quarto ætatis feminarum anno ad quinquageſimum circiter annum ſingulis menſibus congeri ſolent; ita ſenſim aceſcunt, incaleſcunt, tandemque in motum fermentativum concitantur. Hujusce motus vi tota ſpongioſa ſubſtantia, intra quam, velut intra ſibi propriam matricem, eæ fæces congeruntur, rareſcit & in tumorem aſſurgit; adeoque ſanguifera, quibus irrigatur, vaſa ita comprimit, ut ſanguinis motum aliquatenus præpediat; & diutius, quam par eſſet, in iis morari cogat. Hinc fit, ut parietes arteriarum uterinarum ſupra modum ad invicem diducantur: Interea-

que

que temporis ſpiracula lymphaticorum tubulorum ex iis proficiſcentium ita pateſiunt, ut non modo lymphæ, quam ex arterioſo ſanguine ſecernere ſolent, ſed & ipſi ſanguini dilutiori aditum præbeant, & interjectu pororum extremorum finium ſubrotundorum ſpongioſæ ſubſtantiæ absque ulla vaſorum ruptione in cavitatem uteri exonerent; e quo proprio pondere & motu, juvante ſcilicet elaſtica parietum uterinorum vi, eliminatur. Scribit etiam Louis Belleſontaine *dans la Medecin dogmat. Tom. I. Exerc. 7. pag. 40.* Les menſtrues ſe vuident par la matrice, comme par un organe deſtiné à cela. La raiſon eſt, que les arteres de la matrice ouvrent leur orifices au dedans de ſa cavité, & que toutes ces embouchures manquent de veines pour reconduire le ſang vers le coeur. Menſtrua ex ſolis excretoriis ductibus, ad glandulas uterinas pertinentibus, prodire, juxta Martin. Liſter. *de Humor. cap. 43. pag. 401.* ex ipſa partium anatomia ſatis conſtat; teſtatur etiam Ruyſchius, ſe reperiſſe in utero menſtruato cruorem coagulatum in ejus cavitate, aliumque in tuba Fallopiana & ad ipſum ovarium. Extat autem hæc a Martino Liſtero allegata obſervatio in Fred. Ruyſch. *Obſerv. anat. chir. Obſ. 85. pag. 110.* ubi cruorem non modo in uteri cavitate coagulatum, & utero adhærentem obſervatum, ſed tubam quoque ejusdem lateris eodem conſperſam, atque in ovarii ſuperficie talem cruorem coagulatum copioſe firmiterque adhærentem a Roonhuſio demonſtratum fuiſſe refert, dictumque ſanguinem ex uteri cavitate per dictos ductus ore uteri clauſo ad pelvim perveniſſe ſtatuit. Sic Johannes Jacobus Harderus *Apiar. Obſ. 84. Schol. pag. 321.* ſe in puerperæ aliquot poſt partum ſeptimanis ſectione cruoris portionem idoneam in uteri cavo reperiſſe refert. Inquit etiam Andreas Veſalius *de human. Corp. Fabric. Lib. 5. cap. 15. pag. 415.* mulieres uteri procidentia laborantes ex ore fundi uteri ſanguinem menſtruum excernere indubitatum eſt, idque non ſemel ipſe vidi, ac quia ad genituram fundi uteri ſubſtantiam extenuari, ipſiusque venas recludi neceſſum eſt: Non ambigo, ex fundi venis, non vero cervicis, menſtruas purgationes ſanis alioquin provenire, etiamſi id ſectione nondum deprehenderim. Idem in femina quadam annotavit Johannes Conradus Peyerus, qui *M. N. C. Dec. 2. An. 1. Obſ. 84. pag. 197. ſeq.* per patulum uteri, in vaginam dependulam prolapſi, orificium menſtrua ſtatis temporum intervallis

Obſervatio. promanare vidiſſe ſcribit. Id quod mihi ipſi quoque in femina ruſtica, Chriſtiani Kirchhübelii uxore, ante aliquot annos obſervare licuit. Ipſa enim ex elevatione, ut dicebat, magni ponderis tanta laborabat uteri procidentia, ut ſtatim poſt extractum ex vagina uteri magnum ex cera confectum peſſarium tota vagina inverſa, non rugoſa ſeu plicata, ſed tota lævis, inſtarque ſcroti vervecini (unde etiam femina dicta vulgo der Stär-Sack audiebat) una cum ipſo utero prolaberetur, atque ex ejusdem uteri orificio, quod in infima prolapſæ vaginæ parte accurate ſe viſui offerebat, ſimul aliquot ſanguinis guttulæ in terram deciderent, quas a fluxu menſtruo provenire femina referebat.

§. 5.

Item Refert etiam Samuel Graſſius, Filius, ſe anno 1712. in noſocomio Vratislavienſi circa ſcaturiginem menſium in femina quadraginta circiter annorum uterum diſſectum, quoad omnem cavitatem ſanguine tinctum vidiſſe, vagina ne quidem veſtigia ullius cruentationis oſtentante. Hujus autem feminæ miniſtrans ancilla eandem ante triduum menſibus modice purgatam fuiſſe aſſeverabat. vid. Ephemerid. Academ. Natur. Curioſ. *Cent. 5. & 6. Obſ. 24. pag. 36. & 38.* Et Franciſcus Mauriceau hanc recenſet obſervationem de femina ſuſpenſa, *dans les Obſervations ſur la Groſſeſſe Obſ. 49. pag. 31.* Le 12. Janvier 1672. je remarquay tres-manifeſtement en la diſſection d'une femme, qui avoit eſté penduë pour ſes crimes, dans le temps qu'elle avoit actuellement ſes menſtruës, ce que j'avois deja bien reconnu par la diſſection du corps de pluſieurs autres femmes, ſemblables a celle-cy; qui eſt, que les menſtruës de la femme, quand elle n'eſt pas groſſe, s'ecoulent toujours de la cavité interieure du propre corps de la matrice, & non pas ſeulement des vaiſſeaux, qui aboutiſſent à ſon orifice interne, auſſi bien, quand elle n'eſt pas groſſe; que quand elle l'eſt, comme quelques Auteurs le voudroient perſuader. C'eſt ce qu'on reconnoiſſoit manifeſtement en cette femme; car toute la cavité du fond de la matrice eſtoit enduite des petits grumeaux de ſang caillé, & ſes vaiſſeaux paroiſſoient beaucoup plus gros, que ceux de ſon col, & meſme tout pleins de ce ſang caillé, vers les orifices, qui ſe degorgoient dans le fond de la matrice. Idem Autor etiam in femina uteri cavitatem ſanguine tinctam *l. a. Obſ. 322. pag. 188.* annotavit. Et *Obſ. 96. pag. 57.*

pag. 57. ſimillimum exemplum, uti modo de Kirchhübelii uxore recenſui, communicat his verbis: La matrice (de cette pauvre fille) qui eſtoit pour lors presque auſſi groſſe, que la teſte d'un enfant, luy ſortoit entierement hors de la partie honteuſe, luy pendant par dela le milieu des cuiſſes; & au bas de cette monſtrueuſe tumeur, qui paroiſſoit, comme une groſſe veſſie charnuë, la quelle n'eſtoit autre choſe, que la ſubſtance du col de la matrice extremement dilatée & bourſouflée, on ſentoit le propre corps de la matrice; à l'extremité du quel on voyoit ſon orifice interne tres-petit, par le quel les menſtruës ſortoient reglement dans le temps ordinaire &c. Item Jean Palfyn *des Parties de la Femme pag.* 112. hunc evacuationis locum contra alios Autores, abortum inde timentes, pluribus defendit, ita loquens: Enfin à moins que de poſer cette verité, il n'y a plus lieu de craindre les avortemens, parceque la nature feroit ſouvent, ce que, ſon miniſtre eſt parfois obligé de faire par le ſecours de la ſaignée, de peur de la ſuffocation du foetus, par la grande quantité de ſang; Et la pluspart des Medecins ne ſont ils pas témoins, que pour faire porter des enfans à des femmes plethores jusques au terme ordinaire, il faut leur faire ouvrir la veine pour en diminuer la maſſe. On oppoſe fort judicieuſement, que ſi les menſtruës ſe purgent par la matrice dans la grosſeſſe, celles qui en ſont incommodées, devroient toujours avorter. L'on peut répondre à cette objection en diſant, que ſi les menſtruës ne coulent pas avec excez, & ne diſtillent que par cette partie de la matrice, qui ne touche point du tout au placenta, pour lors la femme ne doit pas abſolument avorter. Mais ſi la décharge en eſt grande & l'epanchement du ſang conſiderable, & qu'il coule des orifices des vaiſſeaux, qui viennent s'ouvrir ſous le placenta, il eſt certain, qu'il le detachera, que l'enfant n'y pourra plus vivre & partant que la femme devra avorter.

§. 6.

Alii econtra, & quidem plerique recentiorum, menſes non per uteri fundum, ſed per ejusdem vaginam, (quam nonnulli etiam cervicem vocant) ſive ex vaſis vaginalibus tantum, præſertim in virginibus, ac non gravidis, ſemper deponi defendunt, vid. Reald. Columbi *Anatom. Lib. 2. cap. 15. pag. m. 448. ſeq. & Lib. 6. pag. 318.* *alii ex vagina.*

pag.318. ubi per venas cervicis menſtrua expurgari, ſæpenumero vidiſſe ſe oculis propriis, ſcribit, & quidem in aliquibus mulieribus, quæ violenta morte periere, dum adhuc illis menſes fluerent: Neque in his modo, ſed etiam in aliis quibusdam, quibus inſtabant & mox fluxuri erant; idque præſertim, pergit idem, Piſis accidit, dum mulierem ejusmodi, cui Sanctæ nomen erat, ſuffocatam in publico theatro ſecarem; in hac hujusmodi venæ, quæ in aliis non admodum magnæ eſſe ſolent, inſignes erant & nigerrimæ, & propterea ſatis perſpicuæ. Quamobrem licuit ſpectatoribus per Sanctæ, revera autem potius dæmoniacæ, cadaver in animum inducere, per quas venas fluunt menſtrua, eas non tranſire per uterum. Et Severinus Pinæus *de Not. Virginit. Lib. 2. cap. 1. p. m. 87.* in duarum mulierum, quibus ſuspenſionis tempore menſes fluebant, cadaveribus colli uteri venas ampliſſimas, ſanguinem menſtruum copioſum in collum uteri verum & ſinum pudoris, & nullas in corporis uteri cavum effundentes vidiſſe refert. Juxta Johan. de Muralt. *Clav. Medicin. ſive Experim. anat. Exercit. 9. pag. 420.* vaginæ uterinæ interior ſuperficies vaſa accepit numeroſa ab hypogaſtricis ramis, per quæ ſanguis & ſpiritus in congreſſu affluit, & ſingulis menſibus in juſtæ ætatis mulieribus effluit. Item Hieronymus Fabricius ab Aquapend. *de Chirurg. Operat. edit. Patavin. fol. m. 281.* inquit, in mulieribus menſes erumpunt per uteri cervicem, ſeu vaginam, ſecus quam in brutis. In matrona Fionenſi, cui partes pudendæ in primo partu difficili dilaceratæ fuerant, poſtmodum colli uteri latera omni parte concreverant, tamque arcte coaluerant, ut ſubtiliorem ſtilum non admitteret, menſtrua ſtatis vicibus per venulas extremo collo inſertas parce fluxiſſe, refert Thomas Bartholinus *Cent. 2. Hiſtor. 31. pag. 192. ſeq.* Secundum Gulielm. Cockburn *Oeconom. Corp. animal. p. m. 183.* mulierum evacuatio fit ab aucta ſanguinis mole, ita ut arterias capillares uteri perrumpat; ſi ſint itaque quædam ejusdem partes, quarum arteriæ ſunt tenuiores, eisdem rationibus per has potius, quam alias fiet hæc evacuatio: Atqui vaginæ vaſa illis uteri tenuiores pronunciat αὐτοψία, ergo ex uteri vagina potius quam ipſo utero ſanguis ſic auctus effluet. Quod confirmat etiam Carolus Piſo *Obſerv. de Morb. a Colluv. ſeroſ. Sect. 2. Part. 2. cap. 7. p. m. 159. ſeq.* inquiens: Uterus præſtantiſſimo operi natus, generationi ſcilicet hominis, parum prudenter, ne dicam inique, male

male vulgo audit, tanquam ſentina ſanguinis in toto excrementitii, quod officium uni pudoris ſinui a natura eſt demandatum; nam experimento plurium Anatomicorum & noſtro in puellæ, quo tempore menſes fluerent, ſtrangulatæ, cadavere ſuperioribus annis publice diſſecto ſolus ſinus pudoris obſervatus ſanguine perfuſus tinctusque menſtruo, uterus autem prorſus ſiccus & arcte connivens. Duplici etiam exemplo id corroborat Johannes Bohnius *Circul. anat. phyſiolog. Progym. 16. pag. 244.* his verbis: Piſonis obſervationem renovabat, magisque firmabat, ante ſexennium circiter a me diſſectum infanticidæ corpus: Cujus pudenda cum vagina uteri, quamvis menſtruo fluore conſpurcata reperirem, cavitatem nihilominus uteri cum aperirem, mundam ac nitidam mecum conſpiciebant præſentes. Imo proximo elapſo anno in puella, in oppidulo vicino, læſionis ab extra illatæ explorandæ cauſa, juſſu magiſtratus, a me pariter diſſecta, ſimile quid, i. e. ſolam vaginam cruentam, cavum autem uteri omnis ſpurcitiei expers vidi. Idem in pago prope Jenam in puella, quæ ſibi manus intulerat, & poſtea in infanticida ſe obſervaſſe refert Johannes Gothofredus Bergerus *Phyſiol. cap. 20. pag. 252.* Certus etiam Medicus, nomine Gofey, idem judicat, inquiens: Qui ſuperficialem ſaltem cognitionem ſtructuræ uſusque partium genitalium poſſidet, is facile fatebitur, ſanguinem in purgatione illa feminarum menſtrua profluentem non ex ipſa matrice effluere, ſed ex orificiis vaſorum circa partem vaginæ ſuperiorem apertis provenire, id quod ex ſectionibus cadaverum ſæpius patuit. Cadavera enim feminarum tempore menſium mortuarum cum aperuerit, invenit uterum mundum, politum quaſi, omnibusque impuritatibus ſanguineis vacuum; vagina vero erat ſanguine conſpurcata, multasque oſtendebat inæqualitates, ſive eminentias, quæ merito pro extremitatibus vaſorum, per quas ſanguis fluebat, apertis habentur. vid. Dan. Hoffmann. *Annotat. med. ad Hypotheſes Goveyanas pag. 74. ſeq.* Hoffmanni vero de hac Goveyana ſententia judicium paulo inferius reperies.

§. 7.

Quid proinde mirum, quod alii quoque Autores hanc menſtruæ evacuationis viam defendant? e. g. Johannes Baptiſta Lamzweerde *Natural. Molar. Uter. Hiſtor. cap. 18. pag. 153.* ſcribens: Accuratior hujus ſæculi nos docet Anatomia, ſanguinem men- *alii Autores.*

ſtruum extra imprægnationem ſtatis ſuis periodis non interiores ſubire uteri lares, nec tinctura ſua candidum ſpumoſæ veneris inquinare domicilium, ſed viam eligere per fines vaſorum, in collo uteri deſinentium, & per dehiſcentia tubulorum orificia, qui ſunt arteriarum canaliculi, quæ per anfractuoſos ductus uteri ſubſtantiam inter utramque perreptant membranam &c. Secundum Philipp. Hœchſtetter. *Obſerv. med. Dec. 6. Obſ. 4. Schol. pag. 698.* manifeſtum eſt, menſtrua in purgatione virginum in uterum non fluere, ſed ad collum ejus, & ex hujus vaſis deponi. Videatur hiſtoria Columbi paulo ante recenſita. Item ſecundum Joh. Gothofr. Berger. *Phyſiol. cap. 20. pag. 251. ſeq.* ipſe uterus ſentinam ſanguinis menſtrui excipere, magnasque eo tempore mutationes experiri creditur, cum tamen id negotii ſoli vaginæ vel ſinui muliebri datum ſit, nullaque prorſus mutatio in utero conſequatur: Collum uteri vaſa accepit numeroſa ab hypogaſtricis ramis, per quæ ſanguis & ſpiritus in congreſſu affluit, & ſingulis menſibus effluit, in juſtæ ætatis muliebribus, inquit Johannes van Horne *Microcoſm. §. 69. pag. m. 247.* vid. etiam Henr. Snell. *Theor. mechan. delin. Part. 2. p. 184.* ubi hunc fluxum ab utero non prodire, ſed ex ejus collo majori fontis hujus originem ruſpandam eſſe ſentit. Et Chriſtianus Johannes Langius *Oper. Part. 1. fol. 219.* ait: E vaſis ſanguineis intra vaginam uterinam diſperſis ſtillare hunc ſanguinem avtopſia docet, quæ in feminis, tempore hujus evacuationis violenter interemtis, unice locum hunc conſpurcatum & pollutum, uterum ipſum ab hac ſpurcitie liberum oſtendit. Mollium mobiliumque corporis partium motu tonico menſtruale feminarum profluvium, non ex ipſo utero, indole ſpiſſa, denſa ac dura prædito; ſed ex vaſis, quæ a vena hæmorrhoidali in cervicem atque collum uteri porriguntur, expelli ſtatuit Stahlius. vid. Joh. Conr. Barchuſ. *Hiſtor. Medicin. Dialog. 19. p. 594.* vid. etiam ipſius Georgii Erneſt. Stahl. *Theor. med. Sect. 1. Membr. 8. p. 391.* Hanc quoque ſententiam Johannes Baptiſta Verduccius *de l'Uſage des Parties Tom. 1. cap. 16. p. 246. ſeq.* non modo variis, contra menſium ex uteri fundo evacuationem, rationibus, ſed etiam ſectionibus & avtopſia defendit, inquiens: Le ſang, qui s'écoule dans les femmes, qui ont l'incommodité, que l'on appelle vulgairement chute de matrice, ne vient pas du fond de la matrice, puisqu'on le voit ſortir du vagin: Une preuve indubitable,

que

que ce ſang coule des vaiſſeaux du vagin, ce ſont les frequentes ouvertures de filles & de femmes, qui ſont mortes dans le temps de leur purgation. Dans une, que l'on diſſequa, qui avoit été penduë dans le tems de ſes ordinaires, le vagin étoit tout ſanglant; l'orifice interne étoit exactement fermé, le dedans de la matrice étoit à ſec, ſans aucune marque, qu'il y eut coulé du ſang. J'ai auſſi diſſequé la matrice d'une jeune fille, qui étoit morte dans le tems de ſes purgations; les levres externes & tout le vagin étoient ſanglans, il n'y avoit aucune gouttes de ſang dans la matrice, elle étoit nette & polie, comme elle eſt dans les femmes, qui ne ſont point groſſes. Enfin ſi l'on a quelquefois trouvé le dedans de la matrice ſanglant, ç'a toûjours été ſur des femmes, qui étoient mortes peu du tems aprés leurs couches, où le ſang couloit encore de l'embouchûre des vaiſſeaux, qui s'ouvrent dans le placenta &c.

§. 8.

Rationes autem pro menſtrui ſanguinis ex uteri vagina effluxu pugnantes quibusdam eſſe ſolent, 1) quod largæ interdum in gravidis, præſertim plethoricis, fiant hæmorrhagiæ absque ullo fœtus detrimento, quod tamen, ſi ſanguis hicce ex ipſius uteri vaſis prodiret, minime contingere poſſet; cum enim hoc ipſo fœtui nutrimentum ſubtraheretur, neceſſario in utero exſpirare deberet, 2) quod etiam feminæ non gravidæ ſæpius magnam ſanguinis copiam profundant, grumosque emittant, quos uterus contractus, & cavitate vix fabam excipiens, minime capere posſet. Quibus accedit 3) quod orificium uteri præſentibus hiſce hæmorrhagiis nihilominus clauſum deprehenſum fuerit. 4) Fluxum ſanguinis ex vaſis cervicis uteri ab hæmorrhoidali vena ortis probat quoque præſentiſſimus conſenſus hypochondriorum cum utero & menſium negotio: Quam primum enim menſes ſupprimuntur, gravia ſtatim hypochondriorum ſequuntur ſymptomata: Id quod a nulla alia cauſa, quam a regurgitatione ſanguinis, exitum per hæmorrhoidalem venam (quæ venæ portæ propago eſt) ad vaginam non invenientis, dependet. 5) Ex conſpiratione quoque hæmorrhoidum & menſium fluxum ex venis hiſce fieri probabile redditur, quia interdum feminæ menſium ſuppreſſionem non amplius patientes, poſt eorum ceſſationem & ab illo tempore hæmorrhoidum internarum fluxum ordinarium *Rationes.*

rium menſtruum experiuntur, uti in femina ab anno ætatis trigeſimo nono ſe obſervaſſe refert Georgius Philippus Nenterus *Phyſiolog. cap. 4. pag. 184. ſeq.* qualia exempla etiam in proximo capite ſequentur.

§. 9.

Aliis ex utroque loco. Denique pro menſtrua excretione alii Autores utrumque locum, ſcilicet ipſum uteri fundum ejusque vaginam admittunt, hac tamen differentia, ut eorum nonnulli utrumque locum dictæ evacuationi perpetuo eſſe expoſitum dicant, ita ut modo ex uteri cavitate, modo ex ejusdem collo, modo ex utroque ſimul accidat, prout juxta verba Lucæ Schenckii *in Schol. in Johann. Helwig. Obſ. 41. p. 384.* natura huc vel illuc magis inclinet, viasque hic vel illic laxiores atque patentiores inveniat; alii autem menſtruationem extra graviditatem ſemper in uteri fundo, poſt imprægnationem autem ſolummodo in vagina concedunt, uti ex ſubſequentibus Autoribus patet. Inquit ſcilicet Rodericus a Caſtro *de Nat. Mulier. Lib. 2. cap. 9. p. 86. ſeq.* Ut inter graviſſimos viros lites, de loco menſtruationis, componantur, ita de tota hac diſputatione pronunciandum eſſe judico; feminis quidem tum corruptis, & non prægnantibus, tum etiam virginibus, & uterum gerentibus interdum per venas, quæ ad uteri ſinum, nonnunquam per eas, quæ ad ipſius cervicem deducuntur, expurgari, ſæpe etiam per utrasque, illa nihilominus adhibita diſtinctione, quod virginibus & gravidis plerisque omnibus per colli venas, reliquis tum per has, tum per alias indifferenter ſanguinem effluere poſſe intelligas. Quod planum omnino evadit, quia ſi natura duplices hasce propagines fabricavit in ſuos uſus; & uterus toto geſtationis tempore occluditur, credibile profecto eſt, ſi ſanguis eo tempore redundet, per cervicis potius venas evacuari, ſicuti & in virginibus &c. Caſparus Bartholinus *Inſtitut. anat. Lib. 1. cap. 28. p. m. 132.* ait: Vaſa per fundum uteri lata admodum uniuntur, & extra & in ipſius uteri ſubſtantia. Quæ anaſtomoſes magis apparent in menſtruoſis & gravidis. Harum venarum oſcula cavitatem fundi ſubeunt, quæ acetabula dicuntur, item cotiledones: Qui hiant & aperiuntur, cum menſtrua purgantur. Et quia in collum uteri ab his venis rami feruntur, per eos gravidæ plethoricæ menſtrua mittere poſſunt. Juxta Gerard. Blaſ. *Comment. in Joan. Vesling. Syntagm. Anat. cap. 7. p. m. 98.* terminantur plu-

tur plures venæ ad collum, pauciores ad fundum uteri. Hinc crebris obſervationibus conſtat, in non gravidis menſtrua ordinarie a fundo uteri profluere, & hinc ante eruptionem craſſiora quoque reddi. In gravidis vero ſi fluunt menſes, eas per colli arterias eliminari veroſimile. Et *Medicin. Curator. general. pag. 43.* idem Autor locum excretionis in gravidatione ponit, vaſa hypograſtrica ad uteri vaginam excurrentia, magis debito apertas, extra gravidationem tam vaginam quam fundum uteri pro loco habet. Ad quæſtionem, an ſanguis menſtruus per vaſa fundi, an cervicis, an utraque evacuetur? Ita reſpondet Albertus Kyperus *Anthropolog. Lib. 1. Diſp. 17. §. 125. p. m. 469.* arbitror, naturaliſſimum eſſe fluere ſanguinem menſtruum per vaſa fundi uteri; 1) quia pro fœtus materia maxime in ipſo utero neceſſarius eſt, 2) quia lochia per fundum uteri procedunt, 3) quia ipſæ mulieres ſæpe ſentiunt ex inferioribus, quam cervice, uteri partibus, eum ſanguinem procedere. Interim non negem aliquando aliquid iſtius ſanguinis etiam per cervicem uteri demitti. Dubiolum adhuc ſolet moveri: Per quæ vaſa prægnantibus aliquando effluat? Cenſeo, quod non per alia vaſa. Ac de cervice uteri non adeo dubitari poteſt: Ac per fundum uteri non poſſe fieri, videtur convinci, 1) ex arcta clauſione uteri poſt conceptum, ut ne ſpecillum quidem admittatur, 2) quia fœtui abortus & ſuffocationis periculum adduceret &c.

§. 10.

A quibus canalibus dimanet ſanguis menſtruus, an ab iis, qui ad uterum, an ab iis, qui ad vaginam deferuntur, magna eſt inter Autores controverſia: Quæ ſane ſalva utraque ſententia componi poſſe ſtatuit Johannes Freind *Emmenolog. cap. 5. pag. 30. ſeq.* Etenim cum eadem ſit partium textura, eadem vaſorum conformatio, longe plura tamen ad uterum excurrant vaſa, quam ad vaginam, quid dubii eſt, quin ex utriſque canalibus, uberius licet ex uterinis, evacuentur menſtrua? Quod quamquam per ſe ſatis pateat, hoc tamen argumento breviter illuſtrari poteſt. Ubi in *Aliorum ſententia.*

K prægnan-

prægnantibus erumpunt menſes, ſi abortus fiat, ab utero videntur fluere; quænam enim alia vis fœtum a placenta queat divellere, niſi effuſi in utero ſanguinis fluctuatio? Si vero nullus inſequatur abortus, eos potius a vagina demitti credimus; quia ſi in utero fiat ſanguinis eruptio, periculum eſt, ne abortiat mulier. Igitur aliquando ab utero, aliquando a vagina, ſæpius tamen utrinque fluunt menſtrua: Ita tamen, ut in iis, quæ pepererunt, propter vias liberius patentes, frequentius, quam in virginibus ab utero emanent. Hanc cautelam practicam annotatam quoque legimus in Hiſtor. Morb. Vratislav. *Ann. 1702. pag. 76.* nimirum, ſub finem geſtationis nonnunquam uſu venire conſuevit, ut ſanguis ex genitalibus feratur, ac mature fluxus illius inſoleſcat. Ne hic cum periculo gravidæ erremus, ſolicite attendendum, an hic ſanguinis rivus ex utero, an vero vagina tantum & uteri collo oriretur; ſi ex vagina ſtillaverit ſanguis, ſalva res eſt, nec opus eſt magna feſtinatione. At longe aliter judicandum, ſi ex ipſo uteri fundo ſanguis manaverit. Tum enim fluxus certiſſimum eſt indicium ſeparationis placentæ ab utero, quæ ſimul ac hinc fuerit avulſa, nunquam amplius cum eo coaleſcit, nec ullo modo ſperare licet, fore, ut ante editum fœtum fluxus ſanguinis ſiſtatur &c. Imo ob majorem in collo, quam fundo uteri multitudinem vaſorum, copioſiorem ſanguinem ex illo, quam hoc evacuari quantitatem arbitratur Franciſcus Plazzonus *de Partib. Generat. inſerv. Lib. 2. cap. 6. p. 121. ſeq.* inquiens: Inter duplicaturam duarum tunicarum collum longum uteri conſtituentium excurrunt venæ & arteriæ quamplurimæ & maximæ, quarum frequentia & magnitudo merito admirationem movere poteſt; ſunt enim longe majores, quam loci natura & anguſtia requirere videtur, cujus frequentiæ & amplitudinis vaſorum inter alia quoque cauſa eſt, quod per eas venas menſtruæ effundantur purgationes: Non enim ſolummodo ex utero, ſed etiam ex collo uteri menſes erumpunt. Hinc ſæpe contingit, feminas, quæ utero gerunt, nihilominus menſtruas purgationes pati, & nullum ſanitatis detrimentum ſentire,

cum

cum tamen ex utero & venis uterinis nihil prorſus profluere conſtet. His ſic ſtantibus mirari ſubit & quærere, cur ſanguis menſtruus, qui eam ob cauſam inſtitutus videtur, ut ſuo tempore totus nutritioni fœtus in utero contenti inſerviat, ad collum hoc ablegetur, cum tamen collum longius ab utero diſtet, quam ut fœtui alimentum ad uterum transmittere poſſit. Adhæc ex venis ad uterum & cervicem uteri miſſis conjicere licet, exiguam ſanguinis portionem ex utero ipſo, ex cervice vero copioſiſſimum ſubminiſtrari; etenim venæ in utero ſunt pauciſſimæ & vix conſpicuæ; in cervice contra ſunt numeroſiſſimæ & ampliſſimæ &c. Quamvis etiam Franciſcus Mauricæus, in obſervatione paulo ante allegata, menſtruationem per uteri fundum ex ſanguine congrumato probet, nihilominus tamen eandem quoque per collum fieri poſſe ſequentibus verbis concedit: Je ne veux pourtant pas ſouſtenir, que les menſtruës ne s'ecoulent auſſi parfois de quelques vaiſſeaux du col de la matrice, en meſme temps, qu'elles fluent des vaiſſeaux du fond: Mais je ſoutiens ſeulement, que l'opinion de ceux, qui veulent, que les menſtruës ne s'ecoulent en tout temps, que par les vaiſſeaux, qui ſe terminent au col de la matrice, n'eſt pas veritable, comme les experiences le prouvent tres bien, eſtant tres certain, que les vaiſſeaux qui aboutiſſent au col de la matrice, ne ſervent ſeuls a l'evacuation de la ſuperfluité du ſang menſtruel, que dans le temps de la groſſeſſe, à certaines femmes, qui pour eſtre trop ſanguines, ont encore beſoin quelquefois de cette evacuation, dans les premiers mois qu'elles ſont groſſes. Johannes Jacobus Harderus menſes equidem potius per vaginam, quam uteri cavitatem prodire concedit, in puerperæ tamen aliquot poſt partum ſeptimanis ſectione cruoris portionem idoneam in uteri cavo ſe repperiſſe ſcribit *Apiar. Obſ. 84. Schol. p. 321.*

§. II.

Hanc ſententiam tuetur etiam Joan. Junckerus *Conſpect. medicin. theor. pract. Tabul. 10. p. 58.* Excernitur, inquiens, hic ſanguis item

 non

non tantum per vaſa, in ipſa uteri cavitate contenta, quæ minus capacia ſunt, ſed potiſſimum etiam per hæmorrhoidalia, quæ ad cervicem & collum uteri porriguntur; unde tam præſens eſt conſenſus hypochondriorum cum utero, ut varia pathemata circa venam portæ excitentur, quamprimum fluxus hic non recte ſuccedit. Item Regnerus de Graaf, quem ſupra pro uteri fundo ſtare diximus *loc. ibid. alleg. pag. 259. ſeq.* Vaginam tamen ſic excludendam non vult, ac ſi nunquam per illam prodirent menſtrua; videmus enim, inquiens, & clariſſimorum virorum teſtimonia confirmant, illa per vomitum, alvum, urinam, per oculos, nares, aures, gingivas, mammas, umbilicum, minimum manus digitum, ac alias inſuetas corporis partes interdum promanare. Quidni ſimiliter illa citra naturæ ordinem per vaginam utero proximam, tot inſuper vaſis locupletatam, prorumpere poſſent? Quinimo exiſtimamus, naturam frequentius ſeſe per hanc, quam per alias corporis partes exonerare: Unde contingere nonnunquam poteſt, ut innoxie menſtruorum fluxum experiantur gravidæ. Inquit etiam Petrus Dionis *Anat. demonſt. 4. pag. 233.* cum femina prægnans non eſt, ſanguis ex arteriis elabitur per plurimos tubulos, qui hiulci fiunt in tota fundi ejus peripheria & in ejus cavitatem defluit, ex qua per vaginam effunditur. Ille ſanguis eſt, qui ſingulis menſibus fluit, quem menſtrua ſeu ordinarios fluxus vocant. Hi tubuli manifeſte conſpicui ſunt in feminis, quæ paulo poſt puerperium, vel tempore fluentium menſtruorum aperiuntur. Quidam harum arteriarum rami ad internum orificium tendunt, eoque ad ejus nutritionem ſanguinem deferunt: Sanguinem graviditatis tempore interdum elabi ſinunt, præſertim cum mulieres illo abundant, ultra fœtus alimoniam neceſſariam. Quapropter minus mirum videri debet, ſi quædam feminæ menſium profluvium pluries durante graviditate paſſæ fuerint, quæque fœtum ad ſolitum terminum geſtaverint; quia tunc ejusmodi purgationes fluunt e vaſis collo matricis inexiſtentibus, non ex iis, quæ ejus fundo inſunt &c. Juxta Franc.

Zypæi

Zypæi *Fundament. Medicin. Part. 2. cap. 3. Art. 7. §. 9. pag. 87.* fertur menſtruum tam ad uteri vaginam, quam ad fundum, quia etiam aliquando habetur in gravidis, quibus ſi ſit ſtagnatione putrefactus, fœtum & alimentum ejus inficit, ac abortum facit. Quod viderint aliqui uteri ulcera curando in ejus fundo turgida, aut manantia vaſa, præter naturam eſt. Et Daniel Hoffmannus contra ſententiam Goveyanam loco paulo ante citato ſcribit: Ex paucis menſtruatarum ſectionibus nondum firmiter concludit D. Govey, nunquam ex utero poſſe fluere menſtrua, ſed ſemper ea ex vagina prodire; ſit ita, viderit ipſe uteri cavitatem mundam, politam quaſi, omnibusque impuritatibus ſanguineis vacuam, vaginam vero ſanguine conſpurcatam, non tamen illæ vaginæ glanduloſæ in ſe ac rugoſæ inæqualitates & eminentiæ neceſſario extremitates vaſorum fuerunt; vaſorum extremitates ob parvitatem tenuitatemque oculis non patent. Ad minimum pro utraque hypotheſi Autorum militant experimenta æque ac rationes, utut forſan frequentius fluxus ille ex vagina prodeat, nolim tamen uteri cavum excludere in omnibus æque feminis. Controverſiam autem hanc decantatam, an menſes ex utero, an vero ex vagina fluant, congrue ita decidit & conciliat Elias Camerarius *Medicin. conciliatr. p. 118.* ut quidem potiſſimam partem plerumque ex vagina profluere, ibique excerni, Piſonis Bohniique experientia confirmatus Tiro admittat, reliquorum tamen Autorum argumentis perſuaſus non audeat negare, poſſe etiam aliquando in certis ſubjectis ex ipſo utero fluxum iſtum promanare, ſi maxime ſtatus p. n. accedat.

§. 12.

Non autem ſolummodo ratione locorum, pro excernendo ſanguine menſtruo, ſed ipſorum quoque vaſorum ſanguiferorum, diſſentiunt Autores, dum alii eundem ex arteriis, alii ex venis, alii alio modo profluere defendunt. Arteriis hoc in paſſu pleroſque hactenus allegatorum Autorum patrocinari, in præcedentibus vidimus, quatenus ſcilicet omnis totius corporis ſanguis per vaſa

an ex arteriis an venis profluat?

ex arteriis.

arterioſa advehitur ſeu protruditur, econtra vero a partibus ſeu extremitatibus per venas iterum ad maſſam atque cor revehitur. E. g. Jacobus von Heruelt *Geneeskand. Anmercking. na dehedendaagiſche Practyk. Obſ. 40. pag. 78. ſeq.* Menſium ſuppreſſionem ab arteriarum clauſura ſeu obſtructione, eorundem autem reſtitutum effluxum ab orificiorum arteriarum apertura deducit. Ipſius autem verba ſic ſonant: Een Vrouw, die de Stonden beginnende te vloeijen, s'morgens vroeg in een koude wind ging melken, waar dor ſe opsloegen, en ſy een grote flaut kreeg, ik gaf har een ſweet-middel, waerdoer ſy weder fris wierd: ſy ſwete wel, en wierd veel bloed doer den afgang quyt. Deſe bloedigen afgang quam, door dien de moeder slag-aders geſloten, en het bloed door het ſweten in ſyn vorige ſtand en beweging herſteld zynde, door ſyn perſſing de monden der kleine Slag-adertjens, door de darmen lopende, ligt om de nabuurigheid der plaats, en des ſelfs bequaamheid tot de uitloſſing hebben geopent: ook heb ik wel het Stonde-bloed door de neus, en mond, met braken ſien uitkomen, welk de ſelve reden heeft. En het moet niemand vreemd dunken, dat ik hier een opening der Slag-adertjens en niet der adertjens ſtel: derwyl den omloop des bloeds ſulx klaar beveſtigd; alſo wy ſeker weten, dat de Slag-aders het bloed uit het hert, na al de uiterlijke lichaams-deelen voeren, en de aderen het ſelve weder tot het hert brengen; waar uit zoſeker als den dag volgt, dat alle bloedloſſingen, die uit de neus, long, maag, darmen, af lyfmoeder voortkomen, uit de einden der Slag-aders, en niet uit de aders vloeijen. Om dat de ſelve aldaar wenig mit vlees beſet, in de vlieſen eindigen, en derhalven ligtelijk konnen geopend worden. Cui ſententiæ conſentit inſuper Johannes Antonides van der Linden *Meletem. med. Hippocr. Phyſiol. §. 147. pag. 63.* Vias ſanguini huic effluxuro arterias aſſignans uterinas. Et Franciſcus Zypæus *l. a. p. 83.* inquit: Fluit menſtruum per uterum, tanquam per organum ad illud præcipue cum ſpeciali & arteriarum

teriarum uterinarum configuratione & ſitu ordinatum, quæ venarum inoſculationibus carent, ratione cujus ſanguinem in eas, ut ad cor refluat, infundere nequeunt. Scribit etiam ex recentioribus Johannes Freind *Emmenolog. cap. 2. p. 4.* ſanguinem menſtruum non glandulæ alicujus ope ſecerni, ſed ex capillaribus arteriis erumpere. Et *cap. 5. pag. 31.* inquit: Verſatur inter ſcriptores quæſtio, utrum a venis, an ab arteriis prodeant menſes: Quos ego ſane ab arteriolis evaneſcentibus malim deducere. Ibi enim maxima eſt canalis anguſtia, qua efficitur, ut ſanguis in latera vehementius feriat & oſtiola recludat: Quod ſi in venas deductus fuerit, latius ſibi ſpatium videtur comparaſſe, quam ut foras egredi cogatur. Ideo ſi qua in canalibus oriatur obſtructio, eam in arteriolis potius, quam venis poni debere recte arbitratur Pitcarnius. Quinimo ſanguis floridus admodum & rubicundus cum ſit, ab arteriis potius quam a venis originem trahere videtur. Sive tamen e venis ſive ex arteriis fluat, ex capillaribus certe, non ex majoribus ramis propellitur, uti ex fluxu ipſo, qui guttatim fere peragitur, dignoſci poteſt. Ex ſolis uteri apertis arteriolis ſanguinem menſtruum profluere, ſcribit Roſinus Lentilius *Ephemer. Acad. N. C. Cent. 1 & 2. Obſ. 68. Schol. p. 355.*

§. 13.

Attamen Albertus Kyperus *Anthropol. Lib. 1. Diſp. 17. §. 125. pag. 469.* tam arterias, quam venas, pro via agnoſcit, judico, inquiens, maxime naturaliter fieri per arterias, quandoquidem per illas ſanguis pellitur ad partes, at per venas remeat: Quatenus tamen ob venarum debilitatem, vel ſanguinis craſſitiem aut gravitatem ſanguis in venis naturalem motum non expedit, cenſeo præter naturam etiam per venas fieri poſſe, accidit in hæmorrhoidum fluxu. Secundum verba Frider. Ortlob. *Hiſtor. Part. Diſſert. 19. §. 6. pag. 149.* dubium eſt, num arteriæ vaginales, an vero venæ, ſanguinem menſtruum concedant. Arterioſum eum eſſe, color ejus nigricans, & quod non cum ſaltu prodeat, ſed lente profluat, negat: A venis non venire id arguit, quod his ad partes nullus *an per venas.*

motus

motus contingat. Attamen quia hæ turgentiores & quaſi varicoſæ deprehenſæ ſunt, ab earum ruptura prodire poteſt, cum per ejusmodi aperturam ſanguis facilius ruat, quam ut canales anguſtos ſubeat. Interim tamen & per tunicam vaginalem internam eundem transſudare mihi perſuadeo, quatenus arterioſus ſanguis venoſum urget, hic vero remoram aliquam invenit, & ſic ex aliquali ſtagnatione per tunicam erumpit. Siquidem non ſine cauſa hic attendere jubet Malpighius vaſorum circa uterum & vaginam & conformationem, quatenus nimirum non modo inſigniter flexuoſa eſt, ſed quoque hypogaſtricæ & ſpermaticæ venæ, quæ huc excurrunt, mutuis anaſtomoſibus junguntur &c. Ex venis hunc prodire ſanguinem, exinde probat Georgius Phil. Nenterus *Phyſiol. cap. 4. p. 185.* quoniam non eſt ſplendidus, ſed nigricans, nec etiam cum impetu, ſed lente admodum procedit: Niſi fortiores ſpaſticæ venarum conſtrictiones uberiorem producant fluxum: Tonus enim & conſtrictio maximum ad menſium excretionem confert momentum, unde etiam dolores iſtos tenſivos multæ ſentiunt. Et juxta Michael. Albert. *Introduct. in Medicin. Pathol. Sect. 2. cap. 5. §. 4. p. 152.* profluit hic ſanguis vel ex venulis, cervicem uteri ingredientibus, & ſanguinem tam ad venam portæ, quam iliacas internas revehentibus, vel ex venulis vaginæ uteri, quæ ſimiliter per propagines quasdam ſanguinem alias in venam portæ reducunt &c.

§. 14.

Bohnii ſententia. Johannes Bohnius *l. a. 253. ſeq.* explicata vaſorum conformatione, ita pergit: Ubi ſolidior & ad rareſcendum in non gravidis inepta eſt uteri ſubſtantia, ſtagnans hic ſanguis venulas, interiorem vaginæ ſuperficiem adeuntes, divellit, ac per harum extremitates ruptas nomine menſtruorum promanat, donec ſubſideat aliquantum ac imminuatur ejus turgeſcentia. Non arteriarum profluvium immediatum eſſe ſanguinem menſtruum diverſa evincunt, imprimis quod non ſplendidus, ſed nigricans, nec cum tanto impetu, ſed lente magis prodeat idem: Neque tamen

ideo

ideo ad tubulos illos uterinos cum Bayle & Charletonio confugere decet, quaſi ad turgeſcentiam demum horum depoſitus ab arteriis ſanguis per horum oſcula erumpat: Hos enim in gravidis tantum videtur ſubire, hincque molem & ſubſtantiam uteri incraſſare ac diſtendere, quos nihilominus in menſtruatis ſanguinem haud alluere, avtopſia teſtatur. Aut, ſi hoc fieri, quis pertinaciter aſſerere vellet, reſpondere is tenebitur difficultati huic: Cur non æque, ac in gravidis, ad hos depoſitus ſanguis retineatur, molemque uteri ſenſim tumidiorem reddat? Huic vero Johannis Bohnii ſententiæ contradicit Martinus Liſter. *de Humor. cap. 45. p. 416. ſeq.* quem evolve. Hancque litem inter Autores de vaſis excretoriis motam, an ſcilicet venæ, an arteriæ illam ſuperfluam ſanguinis maſſam effundant? Elias Camerarius *Medicin. conciliatr. p. 118.* ita dirimit; tardus equidem in quibusdam atri ſanguinis lentusque effluxus pro venis manifeſte militat, quis tamen arteriolas audeat excludere, facile quoque ſub turgeſcentia rumpendas, ſi maxime rem ad eas vellemus extendere, quæ floridiorem, nec adeo atrum, & confeſtim nonnunquam prodeuntem, fundunt ſanguinem.

§. 15.

Has vero æque pro arteriis ac venis pugnantes rationes atque Autores impugnat Henricus Snelle *Delineat. Theoriæ mechanic. Part. 2. p. 168. ſeq.* potiusque Franciſci Bayle & Gualteri Charletoni opinionem defendit, ſequentibus verbis: Quæſtionem inter Medicos in hæc usq; tempora agitatam, an a venis, an ab arteriis menſes prodeant, brevibus componere, per preſſionem ſanguinis majorem in arteriolis capillaribus, quam in venis, conabor; ac, ſalva tamen celeberrimorum Medicorum auctoritate & judicio, demonſtrare pro viribus intendam, ſanguinem hunc e vaſis ſanguiferis, qua ſanguiferis, non promanare, multo minus ab arteriis, ut cum pluribus ſtatuit Freind, quoniam ſanguis omnis in vas reſeratum affluens profluere deberet; ob impedimentum remotum, & cum plurima arteriolarum ſint capillaria vaſa affecta, neceſſario

ex ductibus glandularum uteri.

ſanguis copia ſua torrentis inſtar prorueret, quem tamen lente & guttatim promanare multiplex edocet experientia. Multo minus ex venis, per diæreſin reſerandis, ut volunt Bohnius, Ortlob, cum pluribus veteribus ac neotericis, quia ſanguinis in his motus ad partes non datur, cui jam in iis exiſtenti reſiſtentia multo minor eſt verſus cor, quam ad latera vaſorum, quicquid hic dicant de tortuoſis illorum ambagibus, qui non ſolum circa uterum, verum per totum corpus reperiuntur. Denique ſi e ſanguiferis vaſis immediate proveniret fluxus, ſemper & totus quantus eſſet ſanguineus, quem tamen præcedit & ſubſequitur fluor quidam albus, quo ſive lympha mucaginoſa perpetuo irrigatur vagina, prorumpente e glandularum vaginalium veſicularium vaſculis ſanguineis interius ornatarum vaſculis excretoriis, quæ in vaginam hiantia organa ſanguinis menſtrui excretoria eſſe ſtatuere non vereor; in his enim minima reſiſtentia eſt, quoniam naturaliter pro lympha excernenda laxe tantum connivent, & dum ſanguis orgaſmo quodam, a ſpirituum copioſiori influxu & acrimonia lymphæ, præſertim vaginalis tempore menſtruationis turgeat; hæc copioſior iis horis profluens, ſanguini partim e glandularum cavitatibus ipſi per propria vaſa dilatata per motum inteſtinum humorum viam aperit; hujus enim momentum multo majus eſt, quam humorum copiæ: Et hinc rationem advertere nequeo, ob quam a Charletoni & Baylei ſententia recedendum ſit, ſi hæc vaſa ipſorum tubulos conſtituunt (in verbis enim non hærendum) ex quibus dicto modo dilatatis facile poſt actus finitos ſeſe contrahentibus commodiſſime fluere poteſt ſanguis, absque ulla læſionis ſpecie, nam in ſanguiferis ſaltem cum minima diæreſi admittenda eſt, quæ conſolidanda eſt, & cui ſimul cicatrix obducenda venit licet minima, a qua reſiſtentia major ſenſim poſt ſingulas menſtruationes ut exurgat neceſſe, quæ in vaſis noſtris metuenda non eſt. Hæc Snellius. Sic Martinus Liſter. *Diſſert. de Humor. cap. 43. pag. 401. ſeq.* inquit: Menſtrua ex ſolis ductibus excretoriis, ad glandulas uterinas pertinentibus prodire, ſatis conſtat ex

ipſa

ipſa partium anatomia. Teſtatur Ruyſchius, ſe reperiſſe in utero menſtruato cruorem coagulatum in ejus cavitate, aliumque in tuba Fallopiana, & ad ipſum ovarium. Quibus poſitis, ajo, menſtrua non aliter, quam cæteri quique humores, in glandularum uterinarum ductibus, innata loci fracedine, excoqui, ſcilicet ex chylo ſupervacaneo, in orbe ſanguinis paulatim accumulato. Rubent autem menſtrua, quod & ſerum & ſanguinis integri globuli rubri una cum chylo transmittuntur; ob ampliatas in iſtis ductibus commiſſuras, præter modum cæterorum excretoriorum ductuum omnium; itaque humor quidam mixtus & compoſitus eſt ille ſanguis, quo feminæ per menſes exſolvuntur. Satis ſanguinis ad purpuranda menſtrua effluit &c. Et Abrahamus Cyprianus *Epiſtol. de Fœt. extra Uter. p. 55. ſeq.* ſcribit: Sicut utero gerentibus per glandulas uteri ſanguis, loco illius humoris viſcidi ibi continuo ſecerni ſoliti profluere ſolet, ita quoque eodem prorſus modo in non gravidis fieri putandum eſt menſtruis fluentibus, ubi portio ſanguinis abundans exitum quærit, præcipue circa illas glandulas, quæ naturaliter ita ſunt diſpoſitæ, ut earum pori facile ab impetu ſanguinis aucto dilatentur, & ſanguinis motu iterum diminuto etiam facile contrahantur, ita ut tantummodo mucoſo humori ſecernendo tranſitum præbeant. Sanguinem, inquam, menſtruum hoc modo profluere arbitror, non autem per extremitates vaſorum apertas.

CAPUT III.

De Inſolitis Menſtruationis Viis.

§. I.

HÆc de ſanguinis menſtrui loco ſeu canalibus & vaſis excretoriis ſufficiant; cum vero in paragrapho paulo antecedente ex Regnero de Graaf aliarum quoque, & quidem inſolitarum ſeu extraordinariarum, menſtruæ excretionis viarum mentionem fecerimus, ejusmodi exempla recenſere conſultum duximus. Sci- *Menſes per alias vias.*

licet ſi ordinarii menſtruationis ductus, nimirum uteri fundus ſeu cavitas & vagina, a quacunque cauſa occluſi fuerint, tum ſanguis menſtruatim excernendus, urgente orgaſmo, quandoque ex aliis etiam corporis partibus erumpere ſolet.

§. 2.

Quia autem multi, veterum imprimis Medicorum, fœtus, non modo in utero adhuc detenti, ſed etiam jamjam in lucem editi, nutrimentum, lac ſcilicet, a ſanguine menſtruo derivant, ſanguinis quoque menſtrui per mammas effluentis exempla primo loco adducere libet. Mulier ſcilicet nobilis, quum puerum lactaret, &, ut fieri ſolet, longo tempore menſes ſuppreſſos haberet, ecce! per mammas ſanguis illi effluere cœpit copioſisſimus &c. ſunt verba Amati Luſitan. *Curat. medic. Cent. 2. Cur. 21. fol. m. 149.* ubi in Schol. mentio quoque fit duarum nobilium, alterius Luſitanæ, alterius vero Italæ, per quarum mammarum papillas ſanguis effluxit. Item Antonium Muſam Braſavolam referre, a ſe mulierem viſam, cui ſanguis per ubera fluebat, quia gemellos nutriebat, qui cum vehementer exſugerent, ſanguinem in lac converti, non ſinebant. Inquit etiam Andreas Laurentius *Hiſtor. anat. Corp. hum. Lib. 7. Qv. 11. fol. 278.* ſe audiviſſe mulieres quasdam ſuppreſſis menſibus ſanguinem ſtatis periodis certisque circuitibus per mammarum papillas profudiſſe. Uxor Petri Fabri menſium materiam per mammas ſingulis menſibus tanta copia exoneravit, ut ei ebibendæ & exhauriendæ vix tria aut quatuor mantilia ſufficerent, referente Ambroſio Paræo *Lib. 23. cap. 52. fol. 533.* vid. etiam Joh. Schenk. *Obſerv. med. Lib. 4. fol. 635.* Nobili cuidam feminæ ſtato temporis intervallo, ſanguinem e ſiniſtra mamma fluere guttatim ſolitum cum Medicus imprudenter adſtringentibus remediis inhibuiſſet, ac retinuiſſet, enatus eſt inde cancer, eoque illa periit, uti ex Dalechampio refert Daniel Sennertus *Pract. Lib. 4. Part. 3. Sect. 2. cap. 5. pag. 524.* ubi ex Amato Luſitano annectit, mulieri, quæ jam ter pepererat, & quarto uterum geſtabat & prope partum agebat, ex mamma dextra ſanguinem mul-

per mammas.

tum

tum fluxiſſe, reliquam lævam lacte novo, coloſtro dicto, plenam fuiſſe. Refert etiam ex communicatione Franciſci Maſtini Dominicus Panarolus *Pentecoſt.4. Obſ.13.pag 119.* in quadam muliere ex papillis mammarum ita fortiter menſes erupiſſe, ut aliquando ſanguinis fontem repræſentaret, qui poſtmodum, erumpentibus menſtruis per inferiora loca, ipſis convenientia, ſanguis in mammarum papillis nullo modo apparuit. De menſibus ex læva papilla fluentibus ſequentem obſervationem recenſet Chriſtianus Franciſcus Paullini: Puella octodecim annorum ſingulis noviluniis tumorem lævæ mammillæ, cum levi inflammatione, omnis doloris tamen experte, ſentiebat, ſanguine poſtea, fonticuli inſtar, ad biduum plerumque e ſiniſtra papilla ſcaturiente. Aliquando rarius tamen, ob craſſitiem, a diæta contractam, lentius exſtillabat, ſemper tamen eleganter rubicundus, & quem ſola, eaque leviori, mammæ compreſſione, facile & feliciter emulgebat, belle alias valens. Paulo ante nuptias, ipſa menſtruata tunc, a matre ad Medicum, Cortnummium, adducta, præſente ea, elegans naturæ miraculum oſtendit. Re vero habita cum marito menſes ordinarie & naturaliter fluxerunt. vid. *M. N. C. Dec.2. An.5. App.pag.41.* it. Chr. Franc. Paullin. *Obſ. med. Cent.3. Obſ.42.p.331.* Femina quædam prope quadragenaria, ſed corpore macra tenuisque, nec bile tantum abundans, ſed & iracundior, tempore quodam, quo fluxu laborabat menſtruo, ita offenſa erat animo, ut præ maxima mentis perturbatione e papillis prorumpens reliquum corpus prolueret ſanguis. Cui accerſitus Cornelius Stalpart van der Wiel, illico pedis venam ſcindi juſſit, ut ſanguini alíorſum deducto commodior daretur exitus; ipſa autem brevi poſt convaluit, juxta Corn. Stalpart. *Obſ. Cent.1. Obſ.79. pag.342.* Ido Wolfius quoque *Obſ. Chir. med. Lib.1. Obſ.20. pag.66.* tributum lunare per mammas ſolutum in vidua tinctoris mammis ulceroſis laborante obſervavit; fruſtra enim ipſi per integrum annum & ſex menſes remedia cujuscunque generis applicata erant, quibus dolor quidem levabatur, ad perfectam autem ſanitatem

ulcera perduci non poterant. Quando enim omnia fauſta promittere videbatur morbus, intumeſcebant rurſus mammæ, ingentem ſanguinis copiam eructantes, & tum totus morbus recrudeſcebat & diligentiæ Chirurgorum illudebat. Cum autem omnes circumſtantiæ probe examinarentur, apparuit, iſtud ſanguinis profluvium ſtatis temporibus redire, & nil niſi tributum eſſe lunare, quod laborioſa natura, via regia a muco aliisque impedimentis obſeſſa hic perſolvebat. Quam ubi Medicus commodis remediis internis, & externis præprimis frictionibus, venæſectione & cucurbitulis ſiccis paulo ſupra pudenda appoſitis rurſus patefecit, ut ſanguis libere fluere per eas poſſet, brevi rediit ad ſanitatem mulier, mammarum ulcere quoque exſiccato. De femina lactante, quæ, dum in tumorem mammarum periculoſum & ulceribus fœdum incidit, tandem ſingulis menſibus partem ſanguinis utero debitam per illa foramina rejecit, vid. Joh. Nicol. Pechlin. *Obſ. med. Lib. 1. Obſ. 28. pag. 90.* De ulceribus mammillæ fiſtuloſis, per quæ retenta menſtrua erumpere ſolebant, vid. Achill. Gaſſer. *Obſ. 89. p. 42.* Liberaliſſimæ quoque cuidam feminæ ſingulis menſibus ſanguinem præſcriptione naturæ vacuari ſolitum e mammis prorupiſſe, ex Salomone Alberto annotavit Daniel Sennertus *Inſtitut. Lib. 2. Part. 3. Sect. 1. cap. 11. p. m. 341.* *Obſervatio.* In uxore amici cujusdam prima vice gravida usque ad ſextum graviditatis menſem circa tempus ſolitum aliquot ſanguinis guttas, absque ullo ſanitatis detrimento, ex utraque papilla provenientes ante viginti annos obſervare mihi licuit. Menſes etiam per ſpatium illud, quod mammas dividit, periodice fluentes ex Joh. Phil. Laji *Diſput. de Menſ. Suppr. Gieſſæ anno 1660. habita* allegat Johannes Laurentius Bauſchius *de Hæmatit. Prooem. pag. 24.* Puellæ quatuordecim annorum, filiæ militis, prævia pectoris anxia oppreſſione in ipſo ſterno ſupra ſcrobiculum cordis in interſtitio mammarum, ex integris poris cutis ſanguis menſtruus guttatim proſtillavit in notabili quantitate. vid. *Act. medic. Berolin. Vol. 4. pag. 69.*

§. 3. Per

§. 3.

Per uteri labra emanantia menſtrua annotavit Zacutus Luſitanus *Prax. Hiſtor. Lib. 3. cap. 10. Obſ. 4. Oper. Tom. 2. fol. m. 486.* Juvencula ſcilicet bono habitu prædita, cum ad duodecimum ætatis annum accederet, in labris uteri in parte extima callum perſenſit ciceris parvi magnitudine. Tumor erat citra dolorem ullum. At transacto anno rubor adfuit cum dolore, qui usque ad decimum quartum annum perſeveravit, cum ardore, exeuntibus furfuraceis ſquamulis ex cute extima, & deinceps renaſcentibus aliis. Tandem anno decimo quinto, foramine aperto in utriusque calli parte media cruenta ſanies emanare cœpit, ſubſidente tumore: Quam ſanguinis rubri & puri vacuationem, typice ſingulis menſibus paſſa eſt, menſtruorum inſtar, in copia multa adeo ut usque ad ætatem viginti quatuor annorum nullam viderit menſtruam purgationem, hac excepta. Item in pago Polniſchkeſſel vidua triginta annorum laborabat imminutis menſibus per annum, cum guttulis ſanguineis ſtato fluxus menſtrui tempore e labiis inferioribus ſtillantibus. Stillabant labia per ſex menſes, ordinario fluxu penitus intermittente. Poſt ſaphænarum ſectionem conſuetus rediit fluxus per conſuetas vias. Deinde vero, menſes dum imminute fluebant, redibat ſtillicidium labiorum &c. ſecundum obſervationem Samuelis Ledelii *Ephemerid. Academ. Nat. Curioſ. Cent. 1. Obſ. 48. pag. 120.* *per vulvæ labia.*

§. 4.

Menſtruorum in vertice erumpentium exemplum refert Johannes Nicolaus Pechlinus *l. a. pag. 88.* Erat, inquiens, meo tempore in noſocomio Leydenſi virgo viginti annorum œdematoſi habitus; illa cum deficiente naturæ fluxu, quem ab anno quinto decimo experta erat, univerſum caput illo tempore, quo fluere alias menſes ſolebant, rubro fœdiſſimoque & male olenti ichore inquinari videret, conſilium quærit Medici. Nos autem primo adſpectu territi, & quid eſſet ignorantes, conditionem ægræ ſtudioſius exploramus, & offendimus tandem poſt varias quæſtio- *per verticem.*

quæſtiones defectum, a tribus menſibus uteri fluorem aditum ſibi per verticem parare. In eruptione autem, quæ quinque utplurimum dies durabat, odor tam fœdus tamque impudicus, ut facile conjici poſſet, copiæ iſti cachexiam admiſtam fuiſſe. Materia, quæ poris exſudabat, ichori aut loturæ carnium ſimilis, neceſſitatem imponebat mutandi faſcias, caputque ſæpius refingendi. Mulieri menſium ſuppreſſione laboranti vaſculum in ſummitate verticis ſponte apertum quantitate moleſtum ſanguinem dimiſiſſe, ex obſervatione parentis refert Johannes Mauritius Hoffmannus *M. N. C. Dec. 2. An. 6. Obſ. 166. Sch. pag. 338.* Talem menſtrui per verticem effluxum annotavit etiam Theodorus Kerckringius *Spicileg. Anat. Obſ. 85. p. 165.* in puella decimum quintum ætatis annum agente. Ea ſcilicet nondum via ordinaria menſtruis exonerata fuerat, ſed ſtatis temporibus, quæ ſingulis menſibus recurrebant, per capitis verticem tam copioſum emittebat ſanguinem, ut quater & ſæpius innovata lintea madefierent. A quo tamen morbo mirabili, eumque comitantibus aliis moleſtiis, dicta ægra trium menſium ſpatio fuit liberata. Idem quoque, in noſocomio publico, in capite inter capillos cum magno fœtore factum ſcribit Franciſcus Sylvius *Prax. med. Lib. 3. cap. 3. §. 491. fol. m. 387.* Et juxta Johan. Bapt. Verducc. *de Uſu Part. Tom. 1. cap. 16. pag. 243.* on va parler d'une fille, qui avoit les ordinaires par le ſommet de la tête: C'étoit une fille de quinze ans; ſes mois prirent leur cours par le haut de la tête, pluſtôt que par les voyes accoûtumées.

§. 5.

per oculos. Per oculos menſtrua evacuata hinc inde annotata legimus, & quidem inſtar lacrymarum ſanguinearum, uti in virgine quadam vidiſſe meminit Rembertus Dodonæus *Obſ. medicin. cap. 15. p. m. 37.* Carnoſo ſcilicet erat hæc virgo calidoque temperamento prædita ſanguineque redundans. Cum autem ætas adeſſet idonea, utpote ſedecim annorum, neque menſes ſuccederent, natura per oculos ſuperfluentem ſanguinem expellere conata fuit: Sanguineis

neis guttis lacrymarum inſtar frequenter ex oculis profluentibus: Bene fecit huic ſanguinis e vena talo proxima detractio, quam menſtrua purgatio non ita dudum ſubſequuta eſt. Huic ſimile exemplum recenſet etiam Salomon Alberti Profeſſor Wittebergenſis *Orat. de Sudor.* αἱματώδει *ſive cruento*, inquiens, in vicino oppido, quod Melanthoni noſtro Chalcis Saxonica nuncupatum eſt, puellæ cuipiam nubili menſibus cunctantibus ſimiliter lacrymæ cruentæ exſtillarunt. Inquit etiam Ludovicus Mercatus *de Mulier. Affection. Lib. 1. cap. 7.* ſe cognoviſſe mulierem, cui unoquoque menſe ſanguis, licet modicus, per majorem oculi ſiniſtri angulum fluebat. vid. in Iſrael. Spach. *Gynæc. fol. 819.* Meminit quoque Johannes Helwigius *Obſ. 140. p. 381.* puellæ ſeptennali Noribergæ ſingulis menſibus per ſemeſtre vel ultra, ritu menſtruorum communi, ex oculis humorem loturæ carnium ſimilem guttatim emanaſſe, purgato tamen corpore, & adhibitis cucurbitulis cum ſcarificatione, juſto demum tempore menſtrua per uterum rite fluxiſſe. Ruſtica quadraginta circiter annorum, robuſta & vegeta, ſed Bacchi, quem jejuna etiam fervide oſculata fuit, ab aliquo tempore nimis amans anno 1681. menſe Junio, menſtrua non amplius vidit; menſe dehinc Octobri abdomen cum artubus intumeſcere, miſella circa præcordia angi, & difficulter ſpirare, facies palleſcere, appetitus proſterni viresque delaſſari cœperunt. Moleſtiores hiſce tractu temporis fuerunt adhuc vomitus cruenti copioſi, nunc periodice ſingulis menſibus, nunc irregulariter ægrotam defatigantes. Die 25. Novembris inſolito pruritu oculi miſere correpti ſunt, quem ſanguinis floridi ad uncias plures excepit effluxus, teſtante Johanne Jacobo Hardero *Apiar. Obſ. 82. pag. 314. ſeq.* Item puella macilenta & parvæ ſtaturæ hæmorrhagiam oculorum paſſa eſt, nam lacrymarum inſtar exſtillans humor in illis dolorem & inflammationem pariebat. Id genus ſymptomatis, quod prima vice quatriduanum fuit, comitem habuit inſignem cephalalgiam, ad tempus deſituram, ſed menſe elapſo cum iisdem ſymptomatis recurrentem. Duobus iterum

M menſi-

menſibus elapſis, ac periodico ſemper reditu & ſtato prædicti affectus dubium oriebatur, menſtrualisne ſubeſſet excretio, quæ cum liber non concederetur exitus ſanguini, obſtante in viis aliquo impedimento, quo minus ad uterum perveniret, is ad cerebrum usque confluxit, per quas partes deinceps exitum nanciſcebatur, ritu lacrymarum &c. uti ex Bellini communicatione refert Nicolaus Blegny *Zodiac. med. Gall. An. 2. Februar. Obſ. 6. pag. 42* Ex oculis & auribus religioſæ cuidam, quæ menſes non habebat, cum ea ætate eſſet, in qua habere deberet, ſingulis menſibus ſanguinis copiam effluxiſſe, ex Braſſavolo narrat Daniel Sennertus *l. a. pag. 192.* Meminit etiam Thomas Bartholinus *Hiſtor. anat. Cent. 1. Hiſt. 16. p. 27.* Dominicum Salam Patavii Theoricum ſummum mulierem quandam plethoricam per ſectionem ſalvatellæ curaſſe, cui ex angulo oculi fluebant menſtrua. Puellam viginti annorum, nondum menſtruatam, ſingulis menſibus per oculos viginti & plures guttas ſanguinis loco menſium emittentem, ſe noviſſe refert Johannes Dolæus *Encyclopæd. Chirurg. Lib. 1. cap. 10. pag. 157.* In pellionis cujusdam Deſſavienſis filia idem ſe obſervaſſe ait Chriſtianus Warlitzius *Scrutin. Lacrymar. p. 87.* E palpebris erumpentem ſanguinem communicat Cornelius Stalpart van der Wiel *Obſ. rar. Cent. 1. Obſ. 19. p. 85.* ipſe, inquiens, novi nautæ filiam, cui cum paulo ceſſant menſtrua, iraſciturve, ſanguis guttatim, lacrymarum inſtar, per genas volvitur ex inferiorum palpebrarum poris proveniens, præcipue vero, quando easdem detergit.

E palpebris.

§. 6.

per aures.

Per aures quandoque menſes effluere, teſtatur Paulus Spindlerus *Obſ. 63. Schol. pag. 119. ſeq.* ubi honeſtæ cujusdam meminit matronæ, cui jam a novem annis menſes ceſſarant, e contra ſanguis per aures, nares & os fluxerat, & quidem admiranda & vix credenda quantitate, debilitato corpore, ſed roſeo utplurimum apparente vultu. Subſiſtente per aliquot menſes hoc fluxu ſanguinis, febri corripitur continua acuta, & ſeptima die menſtrua a tanto

tempore

tempore emanentia apparuere & per quinque dies in ſat magna copia fluxerunt, hinc illa convaluit, & ab illo momento ne gutta ſanguinis per illa loca, ubi alias ſolebat, exiit. Menſes per aures excretos præcedentibus motibus convulſivis annotavit Johannes Jacobus Harderus *Apiar. Obſ. 83. p. 316.* in virgine annorum quatuor & viginti, corporis habitu macilento, faciei colore liveſcente, vultu humili, quæ medio ætatis curſu fere per triennium mania, ſcrophulisque in collo laboravit: Hæc circa ætatis annum decimum ſextum primum menſtruum vectigal exſolvit, inde vero idem inordinate vel parce vidit. Poſtea ex toto menſibus ſe orbatam deprehendebat, donec febris lenta corpus invadere tentaret, convulſionesque miſellam exercere, quæ ſanguine ex aure ſiniſtra fluere incipiente inducias dederunt, usque dum exacto menſe, ſimili modo ſæviendi occaſionem nanciſcerentur. Sanguis, qui excretus fuit ad unciam ſemis circiter, nigricans erat & ſeroſus &c. Religioſæ cuidam menſes ex auribus & oculis, ſingulis menſibus effluxiſſe, paragrapho antecedenti adduximus. Meminit Chriſtophorus Fingerlinus mulieris cujusdam quadraginta annorum, quæ, poſtquam ante annos viginti tumorem quendam totius ventris, non quidem hydropicum, ſed ſaltem, inclinato ad terram corpore, anguſtias inferentem, perpeſſa fuiſſet, poſt clyſterem injectum, ſed non redditum, enormi & ſtupendo ſanguinis purpurei fluxu e dextra aure correpta fuit, qui ſingulis diebus per intervalla recurrebat. Quæ tamen ſanguinis excretio non tam a menſibus, quam alia cauſa dependere videtur. vid. Gregor. Horſt. *Oper. Tom. 2. Lib. 4. Obſ. 5. fol. 153. ſeq.* Matrona triginta octo annos nata, ſemper ante fluxum menſtruum ordinarium, a natura ſat paucum, decimo octavo ætatis anno initium ſumentem, binas veſiculas poſt ſingulas aures, prævio capitis dolore levique vertigine percipit, quæ ſponte aperiuntur, effluente tantillo ſeroſo humore citrini coloris, qui cum fluere deſinit, menſtrua incipiunt, ſed pauca. Sunt iſtæ veſiculæ ordinarii appropinquantis fluxus prodromi, uti ex Chr. Franc. Paullini re-

M 2 fert

fert Theophilus Bonetus *Mercur. compitalit. Tom. 3. Lib. 5. cap. 14. fol. 111.*

§. 7.

per nares. Per nares ſæpius ſanguinem menſtruum non modo in virginibus, ſed etiam maritatis & viduis evacuari, res nota eſt, idque propriæ uxoris exemplo confirmat Ambroſius Paræus *Lib. 23. cap. 52. fol. 533.* Uxori meæ, inquiens, dum virgo eſſet, derivabatur & purgabatur per nares menſtrualis materia. Sarcinam menſtrualem mulier quædam Byſantina, ætatis quadraginta annorum ſuppreſſo menſium fluxu, a multis annis per os & nares copioſe depoſuit, teſte Johanne Jacobo Crafftio apud Guil. Fabricium Hild. *Obſ. chir. Cent. 3. Obſ. 12. fol. m. 193.* Ex ſuppreſſis menſtruis filia cujusdam vitriarii in immodicum incidit narium profluvium: Quo intempeſtive, ab iracundia ſuppreſſo, protinus omnis impediti ſanguinis impetus in dextrum convertebatur oculum, qui usque adeo intumuit, ut ſede ſua propulſus totam faciem mirum in modum deformaverit, juxta Nicol. Tulp. *Obſ. med. Lib. 1. cap. 28. p. 61.* Nobilis inter Hafnienſes femina poſt annum ætatis quadrageſimum, admonente ſanguinis menſtrui impetu jam in mammis, ſæpe in gingivis, non raro in extremitate narium pruritus inviſos experta, partem odioſa titillatione moleſtam crebro manibus perfricare ſolebat, inprimis nares, ut injuriæ huic magis expoſitas. Quo effectum, ut evacuatio menſtrua, quam alii loco naturæ leges reverſare ſolent, vicibus ſtatis in veſtibulo narium diu exerceretur; donec Medicis exorata per iteratas venæ, malleolos pedum allambentis, ſectiones in alveum ſuum humor ſolennis revocaretur, teſte Olao Borrichio *Act. Hafnienſ. Vol. 5. Obſ. 74. pag. 174. ſeq.* Eliſabetha M. Johannis Melchioris Gœbelii, Paſtoris Wertheimenſis, filia, novendecim annorum, menſtrua tamen non experta, poſt perpeſſos undecim paroxyſmos febriles tertianarios, febre ceſſante anno 1660. ſexto Junii incidit in enormem hæmorrhagiam narium, ſanguine e nare ſiniſtra inceſſanter & ἀϑρόως ultra libras octo ponderis civilis profluente, usque dum

ſeptimo

ſeptimo Julii media tertia pomeridiana animam exhalaret. vid. Joh. Laur. Bauſch. *Proœm. hæmatol. pag. 5.* De ſanguinis ad menſes deſtinati e naribus effluxu ſequentem obſervationem recenſet Caſparus Theoph. Bierlingius *Theſ. theor. pract. Obſ. 51. pag. 654.* Una ex filiabus ſcriptuarii Magdeburgenſis ſeptendecim annorum menſtrualem fluxum nondum paſſa, ſingulis menſibus de ingenti capitis dolore querebatur, & in copia per nares ſanguinem rejiciebat. Vigeſimo vero anno fluentibus menſibus capitis dolor & hæmorrhagia remittebant. Mulier quædam patiebatur fluxum menſtruorum per nares, omni menſe in magna quantitate, per menſes tredecim, quæ inciſa vena ſaphena & habita purgatione curata eſt. vid. Reiner. Solenandr. *Conſil. medic. Sect. 5. Conſ. 15. fol. 488.* Sequentem obſervationem cum cautelis circa menagoga exhibet Johannes Nicolaus Pechlinus *Obſ. med. Lib. 1. Obſ. 40. pag. 94.* Ægrotabat, inquiens, quartana febre virgo jam a ſedecim ſeptimanis, & quamvis plethorica eſſet, nullibi fluebant menſes. Vini proinde medicati uſum ex Angelicæ, Zedoariæ, Valerianæ & Caryophyllatæ radicibus, & Pulegio, Centaurio, Carduo benedicto, aliisque herbis & ſeminibus, commendavi, quam maxime ſperans, quidquid erat toto corpore ſeu febriculæ ſeu uterinæ obſtructionis, ſic facile ſolutum iri. Sed plane aliud evenit; nam durante iisq; viſcerum obſtructione tribus ex ordine menſibus, non per uterum, ſed nares magna copia ſanguis effluxit, ægram antecedente membrorum laſſitudine & lumborum dolore liberans. Poſtea tamen invaleſcente æſtatis calore fluidoq; aeris totum corpus, venasque perpluente, & illa quartanæ obſtructio & illa uteri feliciter fuere propulſatæ, revocato ad uterum ſanguine. De puella ruſtica, cui poſt menſium, per biennium rite fluentium, obſtructionem, eo tempore, quo alias fluxum hunc paſſa fuerat, per nares ſanguinem menſtruum per biduum vel triduum excernente, vid. Vit. Riedlin. *Lin. medic. anno 1669. menſ. Maj. Obſ. 5. p. 211. ſeq.* De hoc menſtruo narium effluxu inquit Hippocrates *Sect. 5. Aphor. 33.* mulieri menſtruis deficientibus e naribus ſangui-

nem profluere bonum eſt. De venæſectionis uſu in ejusmodi extraordinario menſium fluxu ſcribit Johannes Muys: Helmontius, Bontekoe, aliique venæſectionem rejiciunt ubique, quibus tamen non omnino aſſentior; in obſtructis menſibus venæſectio in pede ſæpe profuit. Novi feminam quinquagenariam, cui menſtrua per nares & oculos magna copia ſingulis menſibus profluebant: Quid fit? dum mulier hæc hæmorrhagia laborat, vena ſecatur in pede, & mox ſiſtitur fluxus ſanguinis in naribus, quin ſic curſus illius mutatur, & qua data porta copioſius profluit. vid. Joh. Guil. Pauli *Annot. in Joh. van Horne Microtechn. §. 36. p. 499.* De muliere Byſantina, quæ menſtrua retenta ſæpe per os & nares excrevit, tandemque apoplexia mortua, poſt trigeſimam ſextam mortis horam ſanguinem per jam dicta loca copioſe ejecit, vid. Guilh. Fabric. Hild. *Obſ. Chir. Cent. 3. Obſ. 12. Oper. fol. m. 193.* item Amat. Luſitan. *Curat. medic. Cent. 2. Curat. 17. f. m. 145.* Joh. Schenck. *Obſerv. med. Lib. 4. fol. 633.*

§. 8.

per dentis alveum. De menſibus e dentis alveo ſtillantibus ſequentia ex Joannis Rhod. *Obſ. med. Cent. 3. Obſ. 51. p. 146.* allegare liceat: Anno 1630. menſe Majo Bononia conſilii cauſa perſcriptum ad Johannem Prævotium, veſtali menſes per dentis alveum erupiſſe: Simile quidpiam notavit Jacobus Hollerius *Com. 12. Sect. 2. Lib. 2. Aph. 18. Coac. Prænot.* Item Balduinus Ronſſeus de primordiis vitæ humanæ *cap. 28.* Et Thomas Bartholinus *Hiſt. anat. Cent. 1. Hiſt. 16. p. 27.* inquit: Per dentis alveum aliæ purgatæ mulieres, ſi credimus Heurnio & Hollerio. Verba autem Ronſſei hæc ſunt: Nos, quod ſupra communem hominum fidem eſt, Furnis municipio Flandriæ mulierem novimus, cui forte fortuna, cum eliſus eſſet dens molaris, ſoliti alioqui menſes ſupprimerentur, natura noxium illum fæculentumque ſanguinem propellente ſingulis menſibus, ex eliſi dentis vulnuſculo, ita ut hinc ſanguineus quidam gurges, purgationi proportione correſpondens, efflueret. vid. Joh. Schenck. *Obſ. med. Lib. 4. f. 633.* Dan. Sennert. *Pract. Lib. 4. p. 192.*

§. 9. Per

§. 9.

Per gingivas eroſas quandoque menſtruum ſtillare annotatum legimus, uti in virgine ſeptendecim annorum, quæ non ſine maximo incommodo ſingulis menſibus fluxum ſuum per gingivas paſſa eſt, obſervaſſe ſcribit Johannes Dolæus *Encyclopæd. chirurg. Lib. 1. cap. 23. p. 549.* In Paſtoris cujusdam conjuge, in ſeptimum menſem prægnante, ſubitanea tantaque oriebatur gingivarum hæmorrhagia, ut ſanguis die noctuque, per ſeptimanas tres continuas, tanta copia confertim efflueret, ut aliquot menſuras implere potuiſſet. Tandem a capite ad calcem usque maculæ ſuccedebant ſanguineæ ſudorque ejusdem coloris, cum morte ſubſequente. vid. Gregor. Horſt. *Oper. Tom. 2. Lib. 5. Obſ. 17. fol. 279.* Antonius le Grand *Curioſ. Natur. Perſcrutat. p. 70.* inquit, ſe in quadam ancilla ſua, cui menſtrua occluſa erant, ex gingivis ſanguinem profundere obſervaſſe. Minime autem allegatus le Grand Autor eſt dicti tractatus, ſed Julius Cæſar Baricellus, qui jam anno 1620. Hortulum genialem ſive Arcanorum valde admirabilium tam in arte medica, quam reliqua philoſophia compendium curioſis naturæ ſcrutatoribus utile, Coloniæ edidit, le Grand autem Francofurti 1681. prima vice prodiit. *vid. p. 77. ſeq.* Uxori cuidam ſanguis menſtruus adeo vehementer ex gingiva effluxit, ut ægre ſedari poſſet, teſte Stephano Blancardo *Collect. med. phyſ. Cent. 1. Obſ. 69. pag. 103.* Menſtruum ſanguinem per gingivas manantem obſervavit etiam Zacutus Luſitanus *de Prax. med. admir. Lib. 2. Obſ. 100. Oper. Tom. 3. fol. 66.* Nimirum juvencula ætate octodecim annorum, tempore inſtantis menſtrui, lumborum dolore cum ventris torminibus corripiebatur. Huic apparebant in ore ulcuſcula, caligabant oculi & quatuor diebus in gingivis intolerabilem pruritum ſentiebat. Ceſſantibus his, e gingivis dentium inferiorum rivuli ſanguinei, ſudoris inſtar, biduo emanabant. De menſibus gravidæ ſeptimo poſt conceptum menſe ex faucibus erumpentibus, vid. Ephemerid. Acad. Nat. Cur. *Cent. 7 & 8. Obſ. 48. pag. 93.* quam hæmorrhagiam Johannes Georgius Freſenius a

per gingivas.

ſanguine

ſanguine acriori ſtagnante, oris, palati, gingivarum fauciumque vaſcula dilacerante oriundam judicat. De puella, cui non modo tertio & quarto a nativitate die cruentatio per partes genitales comparebat, ſed etiam anno tertio ex febre acutiſſima decumbenti, aliquot ante diſceſſum horas, aliquid ſanguinis per pudenda æque ac gingivas erumpebat, vid. Joh. Bohnius *Circul. anat. phyſiol. Progymn. 16. pag. 243.* vid. etiam *Ephem. Acad. N. C. Cent. 5. & 6. Obſ. 49. pag. 72.*

§. 10.

per vomitum. Sæpe etiam ſanguis menſtruus, per tempus aliquod retentus, cum vomitu per os ejicitur. Quale exemplum annotavit Baldasſar Timæus a Güldenklee *Caſ. medic. Lib. 4. Caſ. 12. p. 211.* ſcilicet femina ætate quadragenaria a retento ultra biennium fluxu menſtruo ſingulis menſibus, circa ultimam lunæ quadraturam copioſiſſimum ſanguinem vomitu rejiciebat. Duraverunt autem hi vomitus absque ullo valetudinis incommodo, usque ad quadrageſimum octavum ætatis annum, quo ſponte deſierunt. Gravida ſutoris cujusdam uxor ſtatis temporibus menſtrua vomitu ejecit; & alia gravida ſat plethorica ob protractam diutius venæſectionem vomitibus ferme continuis laboravit. vid. Vit. Riedlin. *Obſ. 98. pag. 228.* & ſecundum obſervationem hujus Riedlini parentis, ejusdem nominis, anno 1654. mulier quædam juvencula Geislingenſis, menſibus ex balneo obſtructis, per vomitum ſanguinem rejicit; dolores etiam inſignes artuum cum impotentia ad motum patitur, maculæque cruentæ hinc inde ſparſæ in crure dextro erumpunt; eadem vero ſectione venæ ſaphenæ in crure ſiniſtro paulo ante conſuetum menſtruationis tempus adminiſtrata reſtituta eſt. Mercatoris Ferrarienſis filia, viginti quatuor annorum, a tribus menſibus ſuppreſſionem menſtruorum paſſa, bis miſſo e vena pedis ſanguine, vomitu ſanguinis tentatur per vices, ita ut intra quatuor dierum ſpatium libras pene quatuor cruoris evomuerit &c. *v. Ephemerid. Acad. N. C. Cent. 1 & 2. Obſ. 41. p. 110.* Menſium vomitu rejectorum quoque paulo ante ex Johannis Jacobi

Harderi

Harderi Apiario *Obſ. 82. p. 314.* mentionem fecimus. Annus volvebatur, ex quo ſolitæ menſium purgationes mulieri Hafnienſi ſubſiſtebant. Statis vero menſium vicibus vomitum ſanguinis, ſatis ſubinde grumoſi, patiebatur. vid. Thom. Bartholin. *Cent. 5. Hiſtor. 32. p. 54.* Virgini ſuppreſſis menſibus ſanguinis vomitionem ſuperveniſſe refert Rembertus Dodonæus *Obſ. med. cap. 26. Schol. p. 67.* Urgebatur mulier acerbiſſimo capitis dolore, propterea quod menſtrua non provenirent: Verum his demum vomitione propulſis, ilico ſublatus eſt dolor. Sed cum id iterum iterumque ac ſæpius factitaſſet, demum ſanguinis miſſione ex venula, quæ ſub talo eſt, menſtrua ex naturali loco rite poſtmodum profluebant. vid. Ant. Beniven. *Obſ. med. cap. 41. p. 197.* Puellam quandam menſtrua tempore cujusvis purgationis menſtruæ vomitu magna quantitate ejicere vidit Cornelius Stalpart van der Wiel *Obſ. rar. Cent. 2. Obſ. 17. p. 196.* Molinettus Venetiis vidit ſutoris uxorem, inter pulcherrimas relatam, quæ ſtatis temporibus menſtrua ad quinquageſimum usque annum vomitione ejecit, nihilominus tamen plures filios peperit. vid. Joh. Gothofr. Berger. *Phyſiol. cap. 20. p. 252. ſeq.* Mulier Florentina, cum intolerabili capitis dolore ex retentione menſium affligeretur, his vomitu ejectis convaluit: Et ne moribus iterum incrudeſceret, ſaphenæ ſectione ſibi cavit, juxta Joh. Langii *Epiſtol. medic. Lib. 1. Ep. 40. p. 173.* Religioſa virgo Franciſcana triginta annorum ab aliquo tempore imminutam menſtruorum fluxionem obſervavit, quam omnimoda ſuppreſſio ſubſequuta fuit, unde tandem ſanguis per ſuperiora exitum ſibi acquiſivit, curata tamen a Bernhardo Verzaſcha *vid. ejusd. Obſ. 13. p. 34. ſeq.* Vomitum ſanguinis menſtruum patiebatur femina nobilis, octo & triginta annorum, temperamento corporis ſanguineo. Inciderat in hunc vomitum ante ſex menſes, cum ipſi vigente bruma iter facienti menſes fluerent, tunc enim refrigeratis partibus inferioribus in ſuppreſſionem menſium incidit; vomebat autem ordinarie ad quatuor libras. Absque tamen medicamentis interioribus, ſed balneis, ſuffitu & venæſectione

in talo, menſes ceſſante ſanguinis vomitu naturales requirebant vias, teſte Alardo Hermanno Cummio *M. N. C. Dec.1. An.1. Obſ. 95. p. 224.* Puella quindecim annorum purum ſanguinem evomuerat, dimidio vero anno poſt prima vice illi effluxere menſes: Inde omnino ſuppreſſos frequenter & abundanter eructare cœpit. Fluxu adaucto tunditur illico, præmiſſis dextri cruris frictionibus, pedis ſaphena: A qua ceſſavit plane perverſa illa excretio. vid. Joh. Nic. Binninger *Obſerv. Cent.1. Obſ.55. p.61.* Mulier quædam Judæa levi de cauſa ira excandeſcens anno 1696. quo tempore fluxu laborabat menſtruo, ita offenſa erat animo, ut præ nimia excandeſcentia ſanguinem menſtruum magna in copia evomeret, ſuperveniente lipothymia frequenti &c. vid. Roſin. Lentil. *Miſcell. med. Part.3. p.300.* Sequentem hiſtoriam communicat Georgius Erneſtus Stahl *de Mot. tonic. A.4.* Virgo viginti annorum, habitus corporis ſanguineo-phlegmatici, animi admodum ſenſibilis, fluentibus menſibus, dum cœnæ asſidet, & ſaturata propemodum eſt, nuncio quodam præter modum adverſo in terrorem & iracundiam præceps acta, de menſa quidem ſurgit, ſed ſtatim cardialgia ſuffocativa ſemel iterumque correpta, in vomitus denique ſolvitur, menſes ſubſiſtunt. Datis medicamentis dies ſequentes quietos tranſiget. Elapſis tribus ſeptimanis quoties edit, revomit; dies duos, tres, quatuor; mox invaleſcit vomitus, etiam vacuo ventriculo, ter, quater de die, bis, ter de nocte: Vomit ſanguinem ſub finem ſeptimanæ, fluunt menſes, ſed decolores, pauci, ultra duodecim horas non continuantes. Cum his tamen ceſſat vomitus, redit appetitus, vires, omnia tolerabilia. Tribus ſeptimanis elabentibus, vomitus redit, primo aſſumtorum, mox vacuus, tandem ſanguinis: Sub finem, menſibus apparentibus ceſſat. Omnia hæc periodice ultra annum ita durant &c. Femina lepra Græcorum graviſſime laborans inſtantibus menſibus ſanguinis nonnihil fœtidi per fauces interdum reddidit, & poſtea copioſior ſanguis reddi cœpit ſingulis menſibus per hanc viam, fluxum concomitante angina, uti refert Ido Wolfius *Obſerv.*

Obſerv. Chir. med. Lib.1. Obſ. 20. p. 68. De vetula ſeptuagenaria ab adoleſcentia menſes per os ejiciente, vid. Dominicus Panarolus, *Pentec. 1. Obſ. 6. p. 4.* ſcilicet dicta femina cum ab adoleſcentia nunquam menſtruata fuiſſet, incidit in febrem, cum maximis ventris infimi doloribus, donec large effluxo ſanguine per vomitum ſanata fuerit; verum ſingulis menſibus usque ad dictam ætatem ſemper hoc modo menſes excrevit. Virgo unius & viginti annorum, plethorica, corripitur aliquando, poſt diuturnam menſium ſuppreſſionem, improviſo vomitu ſanguinolento, per tres dies continuante, unde de ſalute ſollicita vicinis rem explicat, qui ad compeſcendum vomitum aqua menthæ ſimplici utatur ſuadent, quorum conſilio obtemperat & vomitum hoc remedio feliciter compeſcit. At menſe elapſo ſanguinolentus hic vomitus iterum redit, quem & vulgari hoc medicamento iterum ſiſtit, eodemque ſubſequente menſe iterum redeunte, ad conſuetum hoc medicamentum tanquam ad ſacram confugit anchoram, illudque toties, quoties ab hoc vomitu ſanguinolento affligitur, repetit &c. juxta relationem Benjamini Scharfii *M. N. C. Dec. 2. An. 2. Obſ. 101. p. 251.* Feminæ febricitanti menſtrua durante morbo rite fluxerunt, præterquam decolora: Poſt duas hebdomadas incidit in menſium per os redditionem deſubito, ſcalam forte ſcandens. vid. Roſin. Lentil. *Iatromnem. cap. 5. pag. 13.* Menſes per ſtomachum & os rejici, quater ſe in praxi expertum eſſe ſcribit Benjaminus a Brœckhyſen *Oeconom. corpor. animal. Art. 45. p. 64.* Chirurgus viduæ, cujus menſes reſtagnantes per os exitum vomitu ſanguineo quærebant, exhibuit adſtringentia cum opio, ubi quæ modo ſana viſa & brevi ante cibum aſſumſerat, vita deceſſit, uti ex Georgii Wolfg. Wedelii Opiologia refert Johannes Mauricius Trillerus *de Offic. medic. præſent. contraindicat. pag. 28.* Plura exempla reperiuntur apud Joh. Schenck. *Obſ. medic. Lib. 4. fol. 634.* Martin. Ruland. *Curat. Empir. Cent. 3. Curat. 4. pag. 160.* Stephan. Blancard. *Collect. med. phyſ. Cent. 1. Obſ. 69. p. 102. ſeq.* Vit. Riedlin. *Linear. med. an. 1695. Febr. Obſ. 12. p. 44.* Ephemerid. Acad. Nat.

Curioſ. *Cent.5 & 6. Obſ.54. Sch. p.85.* Gregor. Horſt. Obſerv. *Lib.5. Obſ.3. Tom.2. fol.m.265.* Georg. Phil. Nenter, *Phyſiol. Introd. p.41.*

§. 11.

ex pulmonibus.

Quandoque etiam menſes ex pulmonibus cum vel ſine tuſſi per os rejiciuntur. Ex pulmonibus ſanguinem prodiiſſe in Catharina filia Franciſci Chardon ob diu ſuppreſſa menſtrua obſervavit Johannes Schiffletius, vid. Thom. Bartholin. *Cent.5. Hiſt.32. pag.54.* Patavii mulier ſingulis aut alternis menſibus impune ſanguinem exſpuit: Imo ceſſante hac vacuatione graviter ſe habuit. Menſtruo fluxu quin etiam ſuppreſſo, ſanguinis ſputum biduo vel triduo inceſſit, ſine omni pectoris offenſa. vid. Joh. Rhod. *Cent. 2. Obſ.30. p. 70.* Hæmoptoen ex menſium ſuppreſſione feliciter curatam annotavit Johannes Jacobus Harderus *Apiar. Obſ. 81. p.310. ſeq.* ſcilicet Barbara Eglin ſeptendecim annorum ſtrumoſa ſanguinis ſputum levius, citra tuſſim per intervalla patiebatur, deinde, cum a ſeptendecim ſeptimanis menſtruo flore deſtituta fuisſet, hæmoptyſis acrius ingruebat, ipſaque ægrota fatebatur, ſe inſtante periodo ſolenni ſanguinis eruptionem copioſius ſenſiſſe, præprimis quod vaſa ſanguine utcunque turguerint, jam autem tuſſim, quæ prius aberat, juxta vexare cum reſpirandi difficultate, ſanguinemque floridiſſimum ejici. Curationem vide ibidem. Ejusmodi obſervationes reliquit etiam Johannes Nicolaus Pechlinus *Obſerv. Phyſico-med. Lib.1. Obſ.43. pag.97.99.* nimirum Paſtoris pagani conjux, cum olim quindecim annos nata florem virgineum experta eſſet & biennium ſervaſſet, octavo decimo ætatis anno deſtitui ab iis cœpit; at vix trium menſium requies, cum ebulliens in venis ſanguis exitum quæreret, & tandem in pulmones tanto impetu deſpumaret, ut intra viginti quatuor horas tres cantharos vivi liquidive ſanguinis iteratis tuſſiculoſis paroxysmis rejiceret; poſtea ſemper incolumis vixit. Alteri feminæ, quæ & ipſa ex menſium obſtructione in magnam inciderat hæmoptoen, jamque quartarium emiſerat ſanguinis, cum major ebullitio periculum minaretur, venæſectionem ſuaſit Pechlinus in pede, eam-

que

que liberaliorem, & ſane ad uncias duodecim miſſus ſanguis invitante huc mirifico fluentis æſtu, præſentaneo auxilio fuit; vix enim duæ horæ tranſierant, cum a tribus menſibus ſufflaminati vias repeterent. Porro allegatus Autor ibidem *pag. 100.* exemplum refert mulieris triginta duos annos natæ, quæ ſimul cum fluentibus menſtruis in hæmoptoen, vehementi tuſſi comitatam, incidebat, purumque ſanguinem rejiciebat. Quam ultimam obſervationem etiam in *M. N. C. Dec. 1. An. 9 & 10. Obſ. 27. pag. 81. ſeq.* reperire licet. Pro muliere pariter triginta annorum, vidua, hæmoptyſi periodica a retentione menſium laborante conſilium medicum & curam conſcripſit Roſinus Lentilius *Miſcellan. med. pract. Part. 1. p. 118. ſeqq.* Matronam optimam novit Thomas Bartholinus, ſanguinem floridum tuſſi rejicientem tempore menſtrui fluxus, quanquam ſatis copioſi, quia ſanguine corpus abundabat. Tuſſi arida imminentem hæmoptyſin præſentiebat. v. Act. Hafn. *Vol. 2. Obſ. 7. p. 10.* Sequentem obſervationem communicat Chriſtophorus Benedictus *Theatr. Tabitor. Exercit. 14. p. m. 45.* Virgo ſucculentior, cui menſtrua non fluxerint, obturatis per mucoſitates meatibus uterinis, ſtato extruſionis circuitu, ſanguinis copiam tuſſi rejecerat; horis vero matutinis, quam primum expergefacta fuerat, puris tantundem: Quo per triduum aut quatriduum peracto libera ac ſecura remanſit. Quod multis ingruente menſtruali excretione accidiſſe compertum eſt. Pictoris Serveſtani uxori ſiſtebantur menſes & catarrhum incurrebat. Reſtitutæ vero poſt ſpatium annuum ſiſtuntur menſes rurſus, illa negligit. Succedit tuſſis, hinc ſputum ſanguinis. Cura methodica neglecta invaleſcit illud eo imprimis tempore, quo menſes antea fluere ſolebant. Unde tandem exulceratio pulmonis & mors, juxta Philipp. Salmuth. *Cent. 2. Obſ. 18. p. 67.* de hæmoptyſi menſtrua in gravida obſervationem communicat Michael Alberti *Ephemerid. Acad. N. C. Cent. 9 & 10. Obſ. 38. p. 325.* Bina exempla hæmoptyſis ſimul cum menſtruatione apparentis, recenſet Ehrenfridus Hagendornius *Hiſtor. med. phyſic. Cent. 1. Hiſt. 93. p. 134.* & primo qui-

mo quidem in ſartoris cujusdam Gœrlicenſis uxore quadragenaria circiter; item in virgine nobili, triginta circiter annos nata, quæ ambæ per tempus bene longum ſolito tempore hæmoptyſi conflictatæ quovis menſe menſtrua quoque viderunt. Inquit etiam Nathanael Highmorus *de Paſſion. hyſter. cap. 8. p. 86.* ſe plures noviſſe feminas, quibus ætate juvenili, diu menſium ſuppreſſione laborantibus, cum per uteri vaſa poſtea natura evacuationem conata fuerit, quavis levi occaſione, aliquando nulla evidenti cauſa, in ipſo profluvii initio, ſanguis in momento pene ad ſuperiora recurreret, neglectisque tramitibus ordinatis, vel pulmones & cor aut cerebrum impetuoſe peteret.

§. 12.

per ſputum. Per ſputum cruentum menſes, per tempus ſuppreſſos, evacuatos annotarunt Medici; refert enim ex Eraſiſtrato Johannes Langius *Epiſtol. medic. Lib. 2. Epiſt. 10. p. 541.* ancillam ex inſula Chio, cui fluxus menſium diu ſubſtiterat, ſtatis menſium periodis ſanguinem abunde exſpuiſſe. Quod etiam Nürimbergæ virgini de ſtemmate patritio accidiſſe, ibidem addit: Loco etiam menſtruæ purgationis per ſputum cruentum, idque copioſum, menſtruis præſentibus, evacuatas feminas fuiſſe, ex Oethæo refert Johannes Schenckius *Obſ. Lib. 4. fol. 634.* Puris ſputum menſtruum annotavit Alhardus Hermannus Cummius in matrona quadam nobili, quæ ſingulis menſibus ſemel puris ſputo laborabat, adeo, ut ſæpiſſime ad tres libras puris fœtidiſſimi rejiceret: Bene interim ſe habebat & formoſa erat, neque etiam tuſſi vexabatur, niſi quando periodicum hoc immineret ſanguinis ſputum: Menſes tamen parce fluebant. vid. *M. N. C. Dec. 1. An. 1. Obſ. 94. p. 223.* Periodicum

ex ductibus ſalivalibus. menſtruorum fluxum ex ductibus ſalivalibus in ruſtica quadam virgine, cui per integrum vitæ curſum ne gutta ſanguinis ex utero effluxerat, obſervavit Joh. Bened. Grundelius; dictæ autem virgini ordinario fluxus menſtrui tempore, & quidem utplurimum in ipſo novilunio, caput incipiebat dolere & calere, altero autem die ſentiebat copioſiorem ſalivæ affluxum ſanguine permixtum,

per

per quatuor, quinque ſubinde etiam plures dies durantem, dolore capitis interim ceſſante. Talem periodum ſingulis menſibus ab anno decimo quinto usque ad quadrageſimum octavum ſine interruptione experta eſt. vid. *M. N. C. Dec. 3. An. 7 & 8. Obſ. 87. p. 150.* Uxori cujusdam ſutoris ſexaginta duos annos natæ, cum per aliquot ſeptimanas male ſe haberet, cum gravi capitis dolore, appetitus dejectione, reſpirandi difficultate membrorumque laſſitudine, ſubſequente inſuper oris intumeſcentia & quadam loquendi impotentia, tandem menſes, qui jam per aliquot menſes ſubſtiterant, fluere cœperunt, tam per ductum ordinarium, quam extraordinarium, os ſcilicet, ita quidem, ut per duos dies continuos ſanguinem ſputando ejiceret, & hoc ipſo imminens ſuffocationis periculum avertere neceſſe habuerit &c. juxta obſervationem Johannis Laurentii Fehr. vid. Theoph. Bonet. *Medicin. Septentr. Part. 2. Lib. 4. Sect. 2. Obſ. 11. fol. 32.* Sputum cruentum in femina quadam, quoties ad quintum menſem gravida, ſingulis alias catameniorum imminentiis, & ultima vice usque ad partus ultimum terminum ſe obſervaſſe ſcribit Johannes Bohnius *de Offic. medic. duplic. Part. 1. cap. 20. p. 416.* Sanguinem quaſi menſtruum ſimul cum ſputo crebrius ejeciſſe dicitur ruſtica, quæ abortum ſeu partum bimeſtrem, ſecundinis obvolutum, per vomitum rejeciſſe ſcribitur a Juſtino Ortholpho Maroldo *M. N. C. Dec. 1. An. 1. Obſ. 108. pag. 245. ſeq.*

§. 13.

In femina gravida Hallenſi binis vicibus colli latere dextro ſpontaneam venæ jugularis rupturam obſervavit Fridericus Hoffmannus, parens, uti Fridericus Hoffmannus, filius, *Annotat. in Petr. Poter. Obſer. Cent. 2. Obſ. 56. Oper. pag. 211.* ex ipſius parentis analectis practicis recenſet. ***per venam jugularem.***

§. 14.

De guttis ſanguineis ex gena manuque menſtruatæ feminæ provenientibus ſequentem obſervationem refert Thomas Bartholinus *Hiſtor. anat. Cent. 1. Hiſt. 13. p. 22. ſeq.* Honeſtiſſima & ſpe- ***per genam & manum.***

cioſæ

cioſæ formæ femina, habitu plethorico & a copia ſanguinis doloribus capitis ſæpius afflicta, quia ordinatus ſubinde menſium fluxus parcior juſto eſt, ſæpius facto experimento obſervavit, ſi menſtruorum tempore leviter cutem ſiniſtræ manus aut dextræ genæ fricet, guttulas ſanguineas cum impetu ſaltuque prolici. In femina quadam per manum ab Eryſipelate exulceratam Stephanus Blancardus anno 1680. durante curationis tempore ſanguinem menſtruum duabus vel tribus vicibus prodire vidiſſe ſcribit *Collect. med. phyſ. Cent. 2. Obſ. 59. p. m. 203. ſeq.* Sequentem obſervationem refert Jean Baptiſte Verduc *de l'Uſage des Parties Tom. 1. cap. 16. p. 241.* item dans la ſuite de la pathologie de chirurgie *cap. 46. p. 1112. ſeqq.* Une jeune fille s'étant coupée à la main droite le muſcle tenar, qui eſt au-deſſous du pouce, elle negligea d'abord cette bleſſure, elle la traita de bagatelle: Et le mal augmentant, elle fut obligée d'employer pluſieurs onguents, qui ne faiſoient qu'irriter ſon mal: Elle eut recours aux chirurgiens, ils firent tout ce qu'ils pûrent, mais tous leurs ſoins furent inutiles; car la nature, qui cherchoit pour la premiere fois une iſſuë pour la ſortie du ſang menſtruel, en ayant trouvé une ouverte par la main de cette fille, il continua ainſi à couler tous le mois; ce qui empechoit la playe de ſes fermer &c. Hæc & reliqua ibidem ſubſequentia ipſiſſima verba ſuo tractatui *de Partib. femin. p. 113. ſeq.* inſeruit Jean Palfyn. Eſt autem hæc obſervatio ex Theodori Kerkringii Spicilegio *Obſ. 86. p. 166.* deſumta, cujus obſervatio agit de menſtruis per manum dextram fluentibus: In pago ſcilicet juxta Harlemum, qui Blommendael dicitur, & linteorum ad ſolem dealbandorum laude per Belgium eſt celebris, inter eas puellas, quæ lavandis & ſoli exponendis linteis dant operam, quædam, neſcio quo infortunio, dexteram læſerat in muſculo pollicis: Primum neglectis, deinde ſuggeſtis a vetulis remediis vulnus non curatur, ſed quotidie abit in pejus: Advocati deinde Chirurgi adhibent artis ſuæ tentamina, ſed irrito conatu: Dum inter remedia ingraveſcit malum, matureſcit virgo & fœcunditatis florem efferre molitur

litur natura, & extulit, ſed via non ſua: nam cum ſubito ex manus vulnere copioſus fluere inciperet ſanguis, is in ſtuporem dedit Chirurgum vulneri medicando adhibitum, qui ſtupor auctus eſt, & ſeſe diſperſit in plures; quando alterum poſt menſem idem rediit paroxyſmus, & porro ſingulis menſibus ſtato menſtruorum tempore ſanguis e dextra fluere perſeveravit, vulnere interim ad omnia remedia pervicace: Cum illud grave videretur incommodum puellæ linteis mundandis victum quæritanti, attamen a Kerkringio cum intrinſecis, tum extrinſecis remediis eo res perducebatur, ut ſanato propemodum vulnere, jam non pateret ſanguini ea via tam facilis effluxus: Tum illa in febrem graviſſimam incidit, quæ cum nullis remediis cederet, & vitæ minaretur periculum, dictus Kerkringius venam brachii pertundi juſſit, apertoque rurſus majore hiatu vulnere, ſanguis iterum per illud fluere incipit; & autor fuit puellæ, ut, ſi vita ei eſſet dulcis, potius cum iſto incommodo viveret, quam per periculoſas ſanationes extingueretur, remque naturæ commendaret, quæ ſi honeſto adjuvaretur matrimonio, forte alio curſum flecteret. Per minimum manus digitum, & per annularem ſiniſtræ manus ſingulis menſibus ſanguinem profundi, non copioſum, in religioſa quadam femina, cui natura menſtruam purgationem per uterum denegaverat, ſe ter vidiſſe, ſcribit Ludovicus Mercatus *de Mulier. Affection. Lib. 1. cap. 7.* in Iſrael. Spach. Gynæc. *fol. m. 819.* Et, juxta Samuelis Ledelii obſervationem, mediæ ſortis virgo viginti annorum inſtante fluxu menſtruo ſeſe profunde vulnerat in digito, cum effuſione copioſiſſimi ſanguinis, ſilente debito lunari. Quatuor quadris lunæ exactis, nulli menſes erumpunt, ſed vulnus de novo plorat ſanguinem copioſum: Nam domeſtica & vulgaria remedia hucusque applicata, nondum vulnus coaleſcere fecerant. Altero menſe idem experitur fatum, nec cum tertio deſiit hic fluxus digitalis. vid. *M. N. C. Dec. 2. An. 8. Obſ. 86. p. 199. ſeq.* ubi dictus Autor hanc reddit rationem: Archæus, dum excluſioni ſanguinis fuit intentus, in opere per improviſam vulnerationem turbatus,

per digitos.

batus, oblitus ſui officii, qua data porta ſanguinem effluere ſivit, nec indictus hic relinquendus terror, qui ſuum etiam contulit, commovendo maſſam ſanguineam. Mulier quædam triginta quatuor annos nata poſt infantis ablactationem, menſes tantum per intervalla inordinata, dehinc per aliquot menſes quotidianam narium hæmorrhagiam patiebatur; hacque demum ſubſiſtente, dormienti circa noctis meridiem ſponte aperta vena in carpo ſiniſtro pollici imminens, cephalica manus dicta, confertim effudit ſanguinis copiam ingentem &c. vid. *M. N. C. Dec. 2. An. 6. Obſ. 166. p. 336. ſeq.* ſecundum obſervationem Johannis Mauritii Hoffmanni.

§. 15.

ex pedibus. Ex pedibus fluentes menſes hinc inde notatos reperimus, v. g. Ancilla cujusdam viri apud Haffnienſes reverendi, operibus culinariis defatigata, in pedum tumorem incidit, quo rupto diligenterque expurgato ulcere convaluit. Inſtante vero menſium periodo ſolita, ſponte ſua tumor rurſum diſruptus ſanguinem copioſe profudit, quod ſæpius eodem modo contigit. vid. Thom. Bartholin. *Cent. 1. Hiſtor. 16. p. 27.* Anno 1650. mulier Neoſtadienſis Swalbaci fuit, cui ex cruribus menſes fluebant, vid. Greg. Horſt. *Op. Tom. 2. Lib. 5. Obſ. 3. fol. 265.* E ruſticæ cujusdam robuſtæ & in trigeſimo ætatis anno conſtitutæ, pedis ſiniſtri, pollicis parte interna pulpoſa, juxta unguem rivulus ſanguinis meri menſtruatim emanabat, teſte Zacuto Luſitano *Prax. Hiſtor. Lib. 3. cap. 10. Oper. Tom. 2. fol. m. 486.* Johannes Baptiſta Sorcinus mulierem norat, cui menſes nunquam fluxerant, ſed imminente huic purgationi tempore conſueto, magna ſanguinis copia e dextra tibia erupit, aperta ulceris cruſta. vid. Joh. Rhod. *Cent. 3. Obſ. 50. p. 145.* Puella muta & contracta a prima nativitate, annum agens decimum ſeptimum, ad genu dextrum inflammationem patiebatur, per cujus ſuppurationem & menſes fluebant; licetque optime topicis tractaretur, ulcusque rurſus coaleſcere videretur, menſtrui tamen tempore rurſus approximante, de novo plurimum ſaniei fundebat

bat ulcus, ut natura hanc appetere viam videretur. v. Vit. Riedlin. Parent. *Obſ. med. Cent. 3. Obſ. 63. p. 369.* Virgo quædam octodecim annos nata in ſiniſtro genu duplex apoſtema ex utraque parte, unum a prima juventute a natura effictum geſtans, anno ætatis decimo nono menſtrui fluxus ſuppreſſione laborare cœpit; ſed mox præfinito menſtruorum tempore per apoſtematis interioris foramen ſanguinem in ſufficiente copia effluentem percepit, dein & vomitum ſanguineum, quem fluxum jam ſingulis menſibus per loca iſta inſolita redeuntem totius anni ſpatio experta eſt, referente Simone Schultzio *M. N. C. Dec. 1. An. 4 & 5. Obſ. 75. pag. 63.* Virgo ſedecim annos nata, quæ nihil adhuc dum lunæ ſolverat, incidit in tumorem pedum œdematoſum. Accidit autem, ut poſt operas domeſticas curſitationesque crebras eryſipelas crus dextrum invaderet, quod in malignum ulcus degeneravit. Demum accerſitus Chirurgus, ut nudum os tibiæ atque hinc inde ſphacelatum & muſculorum gaſtrocnemiorum magnam partem abſumptam videt, ægre ac precibus ad curam adductus, poſt quatuor ſeptimanarum induſtriam, cum omnia ad conſolidationem ſpectarent, ex improviſo curationem per copioſum & vehementem ichoris ſanguinei ex ulcere effluxum abrumpi obſervat. Durabat ille fluor ipſos ſex dies, quibus recens natæ carnes ita humeſcebant, ut vix poſt tres ſeptimanas exſiccari, & ad priorem ſoliditatem reduci poſſent; reducebantur tamen; ſed vix menſis a primo fluxu abierat, cum identidem novus & antecedenti quam ſimilis fluor carnes pene coalitas diſſolveret, & curationis moleſtiam renovaret, donec rurſum menſis ſpatio idem ichor incumberet, ſpem plenæ ſanationis fruſtratus. Quæ tamen poſtea, menſtruo fluxu per certa decocta in ordinem redacto, feliciter abſolvebatur, juxta Joh. Nic. Pechlin. *Obſ. phyſ. med. Lib. 1. Obſ. 39. p. 91. ſeq.* In ancilla quadam ſanguinem menſtruum ex ſuris provenire vidiſſe inquit Stephanus Blancardus *Collect. med. phyſ. Cent. 1. Obſ. 69. p. 102. ſeq.* Ex profundo pedis ulcere menſtrua prorumpere in noſocomio Lugdunenſi obſervavit Michael Bernhardus Valentini,

vid. *M. N. C. Dec. 2. An. 5. Obſ. 81. p. 186.* vid. etiam ejusdem *Noſocom. Acad. Caſ. 11. §. 2. p. 622.* De coxarum feminæ apoſtemate, e quo menſtrua ſingulis menſibus profluebant, vid. Joh. Bapt. a Lamzweerd. *Append. ad Armam. chirurg. Joh. Scultet. Obſ. 97. p. 282.* Hæmorrhagiam menſtruam per talum in femina agreſti, ætatis anno trigeſimo quarto tertium gravida, annotavit Alhardus Hermannus Cummius, *M. N. C. Dec. 1. An. 1. Obſ. 96. p. 224. ſeq.* poſt primam ſcilicet menſium retentionem ſtatim pati incipiebat dicta femina ſanguinis profluvium, ex poplite ſiniſtro periodicum, quo primis menſibus tanto impetu ſanguis erupit, ut de eo vel potentiſſimis remediis ſiſtendo cogitaret, ſed poſt tertium prægnationis menſem citra ullum impetum & ferme guttatim tantum ſanguis promanabat. Sanguis autem fluebat continuo ſine ulla intermiſſione noctu æque ac interdiu, donec periodus, quæ tribus primis menſibus trium dierum naturalium & ſex horarum ſpatio terminabatur, poſt duorum dierum & aliquot horarum, ſemel tantummodo unius diei & decem horarum ſpatio durabat, abſolveretur &c.

Obſervatio. Anno 1694. ſutoris Dresdenſis uxor, triginta duorum annorum, femina evſarca & procera, tunc temporis gravida, ſeptimo geſtationis menſe ſuper glacie ambulans ex infortunio in terram proſtrata, in ſiniſtro pede utriusque oſſis, tibiæ ſcilicet ac fibulæ, fracturam patiebatur, adeo ut feſtuca diffracti oſſis ad digiti fere longitudinem extra cutem circa talum promineret. Hæc fractura non modo ægrotanti multum doloris, ſed Chirurgo quoque plurimum laboris cauſabatur, ſiquidem ingens totius ſuræ ad genu usque ſe extendens tumor inflammatorius ſuperveniebat, ex quo paulo poſt aperto non ſolum magna puris copia, ſed feſtucæ quoque atque fragmenta oſſium variæ magnitudinis prodibant & extrahebantur. Quibus remotis vulnereque purificato omnia in meliorem ſtatum rediiſſe videbantur, niſi quod circa talum foramen ad dimidii groſſi magnitudinem, nullo modo occludendum, per longum tempus remaneret, ex quo tum ante partum duabus vicibus, & quidem poſt plenilunium, ſanguis per tres vel

quatuor

quatuor dies, tum etiam poſt partum lochia profluebant. Imo ceſſante hoc ſanguinis effluxu per tres circiter ſeptimanas magna lactis copia, iterumque per aliquot dies ſanguis, & per vices denuo lac per dictum foramen derivabatur, donec tandem lac penitus evaneſceret, ipſaque mater, ut lac nato præberet, non amplius ſufficiens eſſet. Hoc proinde exſiccato, menſiumque fluxu, poſt idonea medicamenta, per ordinarium locum redeunte, dictum foramen, ob utriusque liquoris, ſanguinis ſcilicet & lactis, affluxum tam diu apertum, intra parvum temporis ſpatium conſolidabatur, ipſique ægrotanti ſucceſſive ſanitas reſtituebatur. Puella cacoethes experta eſt ulcus in pede ſiniſtro, per quod ſtatis temporibus menſes effluxere: Is quaſi emortuus abſciſſus eſt ſuper genu, tandem convaluit, & menſes recte eruperunt poſt amputationem, uti ex Eſaiæ Meichſneri obſervationibus refert Johannes Schenckius *Obſ. med. Lib. 4. fol. 635.*

§. 16.

Per veſicam cum urina uxori cujusdam civis Serveſtani, & quidem gravidæ, ſtatis & juſtis temporibus, ſeu intervallis, & ſatis ſufficienti quantitate, menſes movebantur, referente Philippo Salmuth *Obſ. med. Cent. 3. Obſ. 36. p. 128.* Religioſam virginem curavit Braſſavola, quæ ſingulis menſibus ſanguinis mictum habebat, & illi menſes defecerant; expurgabatur autem per urinam, quia ſolum, dum mingebat, exibat ſanguis, aliter vero non exibat. vid. Joh. Schenck. *l. a.* Celeberrimi quoque mercatoris Dresdenſis uxori, tempore mortis mariti ſui menſtruatæ, præ mœrore tributum hoc lunare ex tempore ceſſabat, poſt trimeſtre vero ſpatium, aſſumtis idoneis medicamentis, equidem redibat, maximam tamen partem per veſicam exitum quærebat. Tempore enim ordinario redeuntes menſes unam vel alteram horam per loca ordinaria, mox vero & quidem toto reliquo tempore ordinario per veſicam cum urina prodibant, donec tandem præterlapſo annuo ſpatio omnia in ordinem redirent. Uxor civis cujusdam Hafnienſis honeſta & juvencula, loco menſium, cruentum

per veſicam.

Obſervatio.

tum lotium ſtatis menſtruisque viciſſitudinibus mejit, cum iisdem ſymptomatibus, quæ alias ſolebant menſium eruptiones præcedere, dolore præterea circa veſicam, ut urinam continere eſſet difficile, quæ incontinentia exacto fluxus menſtrui termino deſiit, uti ex propria obſervatione refert Thomas Bartholinus *de inſolit. Part. viis cap. 5. p. 38.*

§. 17.

per alvum. Per alvum & vaſa hæmorrhoidalia menſtruus quandoque ſanguis evacuatur, quale exemplum refert Georgius Wolfgangus Wedelius de femina unius & quadraginta annorum, quæ ab octo annis menſes per uterum non viderat, ſed ſemper per anum. Dixit autem hæc femina, ſe a partu exantlato primitus hoc præpoſtero fluxu tentatam & habitis medicamentis quaſi reſtitutam fuiſſe. Sed, cum ingravidata denuo eſſet, iterum priſtina legiſſe ſanguinem veſtigia, quod quidem tolerabile eſſet, niſi immodico & nimio exeuntis ſanguinis diſpendio vires labaſcerent. vid. *M. N. C. Dec. 1. An. 3. Obſ. 24. p. 41.* Puella contumaci menſium laborabat ſuppreſſione; ne tamen natura ſub iſtius excernendi ſanguinis cruore ſuccumberet, una cum alvinis fæcibus aliquam ſanguinis quantitatem excernere ſolita eſt; ſic & hoc modo naturæ ſatisfactum, ut quæ ſemper ſuæ conſervationi ſtudet, juxta Johannis Ludov. Hannemanni obſervationem. *vid. M. N. C. Dec. 3. An. 5 & 6. Obſ. 197. p. 457.* Johannes Rhodius *Obſ. med. Cent. 2. Obſ. 93. p. 101.* Patavinæ mulieris meminit, quæ ſuppreſſis menſtruis quatuor menſes integros ultra quatuor ſanguinis uncias quotidie per hæmorrhoides excrevit. De duabus mulieribus nobiliſſimis, jam quatuor menſes in utero habentibus, quibus tamen utiliter fluxerunt hæmorrhoides, vid. Scholiograph. in Jacob. Holler. *de Morb. intern. Lib. 1. cap. 51. p. 157.* Puellæ cuidam ſexdecim annorum, eximiæ formæ, ob genitalia, a natali clauſa, menſes & urina ordinarie modo ſolitarie, modo cum cæteris fecibus, per alvum ſine moleſtia fluxiſſe refert Chriſtianus Franciſcus Paullini *M. N. C. Dec. 2. An. 7. App. p. 161.* vid. etiam ejusdem *Tract. de Aſin.*

Sect. 4.

Sect. 4. cap. 3. p. m. 253. Idem Autor etiam novit Baronem illuſtriſſimam, cui licet menſes rite haberent, interdum hæmorrhoides tanta fluebant copia, ut eas medicamentis ſiſtere, neceſſum fuerit. vid. *M. N. C. Dec. 3. An. 5 & 6. App. p. 99.* Anno 1669. femina ſumme cachectica dyſenteria defungebatur, cui ordinarie menſes per alvum fluebant; dixit autem, ſe male olim in partu tractatam, unde nova via menſes eruperint, relicta veteri, uti ex Epiſtola Wedelii recenſet Thomas Bartholinus *Act. Hafn. Vol. 2. Obſ. 34. p. 138.* Ibidem etiam *Vol. 1. Obſ. 81. p. 165.* Caſparus Kœlichen honeſtæ matronæ meminit quinquagenariæ, quæ poſt febrem continuam malignam ſanitati reſtituta, paulo poſt maxime debilis convulſionibus tentabatur; vocato autem Medico, de cauſa hujus tam ſubitæ imbecillitatis quærenti, reſpondebant adſtantes: Dictam matronam, poſtquam menſtruus ille fluxus, ſequiori ſexui alioquin familiaris, ipſam defeciſſet, ſingulis menſibus per aliquot dies & quidem ſine ulla debilitate, aut ſanitatis diſpendio, laborare fluxu hæmorrhoidali, jam vero conſueto quidem tempore, ſed copioſe admodum ipſi fluere hæmorrhoides, ut de vita periclitaretur. Præſcripſit ergo Medicus decoctum ſanguiſorbæ pro potu ordinario, & ſic ſtitit fluxum illum enormem. Rhedarii uxor, ſexaginta quatuor annorum, non modo olim, menſibus non minus fluentibus, hæmorrhoidum fluxum paſſa erat, ſed etiamnum in dicta ætate eadem laborabat, licet naturalis menſium terminus dudum ceſſaverit, annotante Georgio Wolffg. Wedelio *M. N. C. Dec. 1. An. 3. Obſ. 22. p. 39.* Daniel Sennertus etiam novit nobilem feminam, corporis conſtitutione ſanguineam, affectioni tamen hypochondriacæ obnoxiam, quæ ſingulis menſibus ordinarie, & quidem die poſt menſtruum fluxum decimo quarto hæmorrhoides patiebatur. vid. Sennert. *Pract. Lib. 3. Part. 2. Sect. 2. cap. 13. p. 418.* Menſium & hæmorrhoidum fluxum alternatim factum obſervavit Chriſtianus Franciſcus Paullini, & quidem militis uxori, annorum & octo & viginti, quæ intra novi- & plenilunium tres quatuorve dies fluxum habebat menſtruum ordinarie &

rie & ſatis copioſe. Intra plenilunium poſtea usque ad novilunium continuo fere, at non ſemper fluxere hæmorrhoides, & ſic alternatim ad ſeptimum usque menſem, viribus adhuc robuſtis. Lapſa deinde caſu in Viſurgim, ex terrore menſes ſenſit ſuppresſos, fluxu hæmorrhoidum vero ſequente largiori. vid. *M. N. C. Dec. 2. An. 5. App. p. 52.* Menſium defectum menſtruum alvi profluvium ſupplebat in ruſtica quadam muliere, mediocris ætatis, quæ puerperio feliciter abſoluto, juſto tempore, ſed ſemel tantum, menſium fluxum iterum experta, poſtmodum absque menſtruis vivebat, initio gravidam ſe iterum eſſe rata, ſed hallucinabatur. Loco tamen menſium, ſingulo menſtruo ſpatio elapſo, circa tempus, quo lunare alias debitum perſolvere neceſſum foret, alvi profluvio corripiebatur, largiterque ſaburram vitioſorum humorum dejiciebat, perque integrum biduum, & interdum ultra hunc terminum continuabat: Quo præterlapſo, diarrhœa illa menſtrualis ſponte remittebat, alvo poſthac conſuetum ſuum officium rite iterum obeunte, donec abſoluto menſtruali intervallo, eodem rurſus modo, naturæ moleſtum vel ſuperfluum quod erat, eliminaret, motumque hunc præciſe obſervabat. Mulier quoque, quamdiu hoc profluvio detinebatur, eadem ipſa ſentiebat ſymptomata, quæ menſibus rite adhuc prorumpentibus comperta erat, teſte Petro Rammelio *M. N. C. Dec. 2. An. 10. Obſ. 193. p. 374.* Mulieri procidentia uteri laboranti, ablato poſtmodum utero, menſes, cum purgationis tempus inſtaret, non per ſinum illum, ſed vicinum anum, ſtato tempore, colore convenienti effluxiſſe refert Felix Platerus *Obſ. Lib. 3. p. 764. ſeq.* In principiſſa Naſſovica quadam juniore fluxum menſtruum novilunio, una cum fluxu hæmorrhoidum, plenilunio fluentem, ſe obſervaſſe ſcribit Johannes Dolæus *Encyclop. med. Lib. 3. cap. 10. pag. m. 519.* Matronam novit idem Autor valde plethoricam, quæ fluxum hæmorrhoidalem una cum menſtruo patiebatur. vid. Theod. Bonet. *med. ſept. Part. 2. fol. 31.* Puella nobiliſſima anno 1608. prope Giesſam, conſueto menſtruorum fluxu deſtituta, ſingulis menſibus

per

per alvum aliquot diebus ſanguinem excernebat, idque propter uteri venas ſubtiliores obſtructas, juxta Greg. Horſt. *Oper. Tom. 2. Lib. 5. Obſ. 3. fol. 264.* Anno 1707. in virgine nobili a Carlowiz, quinquaginta aliquot annorum, ſatisque craſſa, menſes modo per locum ordinarium, modo per alvum tantum, quandoque etiam, & quidem ſæpiſſime, per utrumque locum ſimul effluere annotare mihi licuit. Nota etiam eſt mihi virgo jam ſedecim annos habens, aurifabri filia, cui nunquam menſes per locum ordinarium, ſed ſemper per alvum, utplurimum etiam cum diarrhœa, ſtato tamen tempore fluxerunt. Et matrona quædam nobilis de Libenau mihi referebat, ſe a primo ſtatim pubertatis tempore non tantum per loca conſueta menſtruas purgationes pati, ſed ſemper etiam durante illo tempore ſimul per inteſtinum rectum floridum ſanguinem excernere. Id quod etiam in filia ſua Dn. a B. hactenus obſervaſſet.

§. 18.

Per cutis poros in variis locis inſtarque ſudoris quandoque ſanguinem menſtruum tranſire, in noſocomio ſe vidiſſe refert Franciſcus Sylvius *Prax. Lib. 3. cap. 3. §. 491. fol. edit. Avenion. 387.* Scorbuticam puellam Hafniæ curavit Olaus Wormius, cui menſium tempore, ubicunque oſtiola venarum in manibus, facie, labiis, aliisve partibus erant, maculæ nigro-purpureæ piſi inſtar eminentes emergebant, menſtruis ipſis ex voto fluentibus, hisque finitis evaneſcentes. vid. Thom. Bartholin. *Cent. 1. Hiſt. 15. pag. 26.* Idemque Autor *Obſ. 13. p. 22. ſeq.* in femina plethorica menſtruorum tempore per cutem ſiniſtræ manus & dextræ genæ poſt frictionem guttulas ſanguineas cum impetu ſaltuque prolici annotavit. Quotiescunque honeſtiſſimæ matronæ fluxus menſtruus inſtabat, toties maculæ rubræ, morſibus pulicum ſimiles, in utraque manu interna ſeu vola copioſe erumpebant, absque ullo pruritu vel alterius moleſtiæ ſenſu, quæ poſtea ceſſante fluxu ſponte rurſus evaneſcebant. vid. Phil. Salmuth. *Obſ. med. Cent. 3. Obſ. 18. p. 120.* Honeſta virgo Norwagica, menſibus ordinarie inſtantibus, maculis *per cutem.*

rubicundiſſimis iisque latioribus, per totum fere corpus, inprimis autem circa mammas, pingebatur; ſubſequente graviſſima cephalalgia, plerumque cum odontolgia conjuncta. Conſultus Medicus ſuaſit ſudoriferum ſumere ex rob ſambuci, immixto ſale cornu cervi. Secutus largiſſimus ſudor, maculis plane evaneſcentibus, omnique malo, dolore & queſtu penitus ſublato. Hoc remedio poſtea ſemper cum ſucceſſu uſurpavit. Interim Medicus linteamina a ſudore cruento valde tincta obſervavit, menſesque ordinarie per ſudorem expellebantur. vid. *M. N. C. Dec. 2. An. 6. App. p. 54.* In primæ notæ & formæ feminæ corpore univerſo enaſcebantur maculæ ſanguineæ, latæ parvæque in crure & brachio effloreſcentes, quæ licet nullo incommodo actionibus officiebant, aliquas tamen animo ſollicitudines ingerebant. Medicus querulæ feminæ perſuadebat, ebullitionem eſſe ſanguinis nullo vitio depravati, ſed copia peccantis, menſes enim in ordinato curſu fluebant, & nunquam conceperat. Diſparebant maculæ, quando ægritudine aliqua corpus conficiebatur, redibantque ad ſanitatem redeunti. Poſt venæſectionem non comparebant. vid. Thom. Bartholin. *Act. Hafn. Vol. 1. Obſ. 22. p. 52.* De virgine ex ſcapulis ſcarificatis, menſibus purgata ſequentem obſervationem recenſet Sylveſter Samuel Anhornius *M. N. C. Dec. 3. An. 1. Obſ. 88. p. 138. ſeq.* Lectiſſima virgo, Anna Maria Boſchia, viginti quatuor annos nata, bene carnoſa & ſana, pro vitio ſequiori ſexui connato, appetitui indulgens crudis & mali ſucci cibis, omni ne quidem excepto menſium tempore delectabatur; unde rubei vehiculo nectaris ſenſim incraſſato & inviſcato menſtruus cruor aceſcens & vaſa uterina ſtringens evacuationi menſtruæ viam præcluſit; tandem denegato tributi lunaris debito poſt varia ſymptomata & medicamenta a Chirurgo ordinata moleſtiſſimum in toto corpore pruritum ſentiebat; cui ut mederetur, medicaſter cucurbitulas ſcapulis ſcarificatas appoſuit; unde hac data porta ſanguis tanto impetu prorupit, ut brevi temporis ſpatio aliquot libræ ſanguinis rutilantis ex locis ſcarificatis profunderentur. Et quamvis

vis ſanguis per interna & externa medicamenta ſiſteretur: Media nocte novo orgaſmo ſanguis vincula rupit, & ad multas uncias prodiit; ceſſante denique hæmorrhagia poſt elapſum menſem pruritus in ſcapulis nuper ſcarificatis moleſtiſſimus rediit, donec medicamentis diſpelleretur mordicans ſerum. Verum proxime ſubſecuto menſe pruritus ille ſcapularum recruduit, quibus vino lotis, facta turgeſcentis undæ metaſtaſi, vi prodiit e naribus ſanguis, magno pondere per biduum profuſus &c. Hanc obſervationem communicat Michael Alberti: Cum ancilla quædam feces fervidas, a deſtillatione ſpiritus ardentis reſiduas, negligentius tractaret, utroſque ſuos pedes, tunc nudos, cum illis fervidis fecibus graviſſime aduſſit; ex qua vehementi ambuſtione, circa illud tempus, quo proxime menſtruus fluxus recurrere debuerat, commiſſa, non modo in graviſſimum terrorem, ſed intenſiſſimum dolorem prolapſa eſt, imo cum juſtus metus proximæ ſphaceloſæ corruptionis advenerit, ex eo miſera hæc ancilla maximopere moraliter anxia reddita eſt. Subſiſtebant ab hac ambuſtione menſes per ſeptem circiter ſeptimanas: Cum vero interea cura ita feliciter ceſſiſſet, ut non modo corruptela talis præoccupata, ſed & pedes optime reſtituti fuerint, ita poſthæc menſium ſuppreſſio, anguſtia præcordialis & reſpirandi difficultas hanc ſervam iterum anxiam detinebant. Accidit vero brevi poſt, ut eo tempore, quo hic fluxus recurrere debebat, dolores quosdam tenſorios, oppletorios & leviter ſpaſticos in pedibus experiretur, donec tandem circa malleolum & ſub ſuris ex utroque pede per recenter natam & tenerrimam cuticulam floridus ſanguis in notabili quantitate, guttatim transſtillaret, iterumque poſt aliquam moram effluere ſponte ceſſaret. Hinc poſt tres cum dimidia ſeptimanas eadem ſcena in ancilla ludebatur, ut inde inſolitus menſium fluxus diſcerneretur. vid. *Ephemerid. Acad. Nat. Cur. Cent. 3 & 4. Obſ. 101. p. 241. ſeq.*

§. 19.

De menſibus ex dorſi cute fluentibus exemplum annotavit Theodo- *in dorſo.*

Theodorus Zwingerus *loco allegat. Cent. 7 & 8. Obſ. 86. p. 206.* Vidua annos nata triginta octo, robuſta & vegeta, anno 1711. gravida, ex mœrore ob mortem mariti incidit in febrim quartanam, per tres menſes durantem; ſeptimo dein menſe ingravidationis ſentit protuberantiam in dorſo, venam tumentem ſive varicem æmulantem, ad dextram ſpinæ, in regione muſculi latiſſimi, quæ leviore frictione aperta ſanguinem fundebat ſeroſum parca quantitate. Biduo hinc elapſo rivulus hic ceſſabat, ulcusque ſponte claudebatur. Perdurante autem febre circa finem ſeptimi menſis femina immaturo quidem, ſed felici tamen partu excludebat puellam emaciatam, ſed vivacem & vegetam. Lochia parce fluebant, neque durabant ultra diem & noctem. Diſpulſa hinc febre papillula varicoſa in dorſo iterum apparuit, ſponteque rupta ſanguine manavit per aliquot dies, ſine ullo dolore, aliove incommodo. Atque ſic regulariter ſingulis menſibus fluxum patiebatur ordinarium, ſiccatis vel obſtructis plane viis menſtrui debiti. Papilla hucusque ad magnitudinem avellanæ nucis majoris, rubedine quadam circumdata, excreverat, ceſſanteque fluxu menſtruo iterum ſubſidebat.

§. 20.

per abſceſſum ſub coſtis.

Per abſceſſum ſub coſtis ſpuriis excretos menſes annotavit Thomas Bartholinus *Cent. 2. Hiſtor. 87. p. m. 285.* ſcilicet ſuppreſſis mulieri Malmogianæ menſtruis evacuationibus, ingens ſub coſtis ſpuriis dextri lateris oriebatur tumor circa hepatis regionem, de cujus dolore ſæpius antea fuerat conqueſta. Aperto abſceſſu maturo pus effluxit cruentum, percuratoque ulcere, ſana vixit, ex voto deinceps menſibus fluentibus. Neapoli etiam dictus Bartholinus feminam duobus abſceſſibus occupatam inviſit, quæ ex ſolo moſchi odore menſes ſuppreſſos provocavit.

§. 21.

per umbilicum.

Per umbilicum evacuatos menſes legimus apud Joh. Rhod. *Obſ. med. Cent. 3. Obſ. 49. p. 145.* ubi inquit: Feminæ Patavii noſtra ætate, prope hortum medicum habitanti, ſtatis temporibus menſes manabant

manabant per umbilicum; ubi venæ epigaſtricæ ramus cum mammaria jungitur. Vixit in urbe Tridentina, quo tempore ibi Concilium celebrabatur, mulier quædam, quæ præterquam quod ſingulo menſe illi menſes ex umbilico erumpebant, inde quoque vivi lumbrici effundebantur, juxta Marcell. Donat. *de med. Hiſtor. mirab. Lib. 4. cap. 26. p. 490.* Femina quædam ſuppreſſione menſtrui laborans, cui nunquam menſtrua per naturalem locum eruperant, ſingulis menſibus aliarum mulierum ritu, ventris tormina & aliqualem umbilici dolorem perſentiebat. Deinde ſoluta placide umbilici unitate, ſenſim manabat per dies octo ſanguis ad libras tres. Ceſſante fluxu vivebat alacriter, & ſi forte ex minuta per eam partem purgatione recurrebat morbus, venæſectio in talo præſidio erat, juxta Zacut. Luſit. *de Prax. med. admir. Lib. 2. Obſ. 101. fol. 67.*

§. 22.

Per inguina erumpentes menſes idem Autor *l. a. fol. 67.* annotavit in virgine quadam. Hæc cum ſucculenta eſſet, & plurimo beneque cocto ſanguine turgeret, ætasque ad menſtruas purgationes adeſſet idonea, neque menſes profluerent, natura excrementitium ſanguinem per inguina expellere ſatagebat, ſicque placide ac lente foraminibus parvis & vix ſenſui conſpicuis apertis, quinque, ſex & interdum ſeptem dierum ſpatio, ſanguis ex inguinibus continuo emanabat. Occludere foramina cauterii & adſtringentium ope, dubitatum fuit: Timentibus multis, ne forte ſanguis in profundum reſtagnans dira mala pareret. At vincentibus aliis, cauterium inuſtum; quo facto cum ſanguis exitum non haberet, ad altas partes regurgitans acutam febrim excitavit, quæ ſaphænarum ſectioni ſuccubuit. Lochia per tubas Fallopianas in abdominis cavitatem erumpentia in puerpera quadam acriter febricitante, & poſt hypogaſtrii tenſionem ac indurationem brevi poſt e vita diſcedentem, obſervavit Fridericus Ruyſchius *Obſ. 84. pag. 109.*

per inguina.

Lochia.

§. 23.

Hæmorrhagiam menſtruam per talum in gravida obſervavit Alhardus Hermannus Cummius *M. N. C. Dec. 1. An. 1. Obſ. 96. p. 224.*

CAPUT IV.

De Menſtruatione in Maribus & Brutis.

§. 1.

Menſtruatio in maribus

per hæmorrhoides.

SIcuti autem huc usque allegata exempla de fluxu menſtruo ſexus ſequioris loquuntur, ita etiam maribus interdum analogum quid contingere, id eſt, per ſingulos menſes, menſtruantium feminarum more, ſanguinem hinc inde effluere, obſervationes teſtantur medicæ. Proveniunt autem tales menſtruæ marium excretiones vel per hæmorrhoides, uti famulo illi mercatoris Hafnienſis, cui ſingulis menſibus ordinato fluxu ſanguis per inferiora expurgabatur, vid. Thom. Bartholin. *Hiſtor. anat. Cent. 5. Hiſtor. 33. p. m. 55.* ubi addit: In Lotharingia & Germania viſos nonnullos a ſe teſtatur Andreas Lacuna, qui purgationes muliebres ordinata viciſſitudine paterentur, ac lac in mammillis gignerent. Hæmorrhoidas menſtruas viris erupiſſe teſtatur Amatus Luſitanus *Cent. 5. Cur. 3.* Fabro cuidam murario, ſexagenario ab anno viceſimo ad ſexageſimum usque ſingulis menſibus fluxiſſe hæmorrhoides, perinde ac apud femellas menſtrua ſtato tempore redire ſolent, item dictum murarium pariter inſtante fluxu hoc paria cum femellis expertum fuiſſe ſymptomata; imo diutius fluere volentes iisdem ſopitas fuiſſe, quibus mulierum menſtrua remediis, refert Ehrenfridus Hagedorn. *Hiſtor. med. phyſ. Cent. 2. Hiſt. 34. p. 199. ſeq.* vid. etiam *M. N. C. Dec. 1. An. 2. Obſ. 192. p. 294.* Paſtor quidam in Ducatu Bremenſi hæmorrhoidibus laboravit, & ſi non fluerent ſtato tempore, ea ſymptomata pati ſolebat, quæ patiuntur mulieres in menſium ſuppreſſione, juxta relationem Hannemanni v. *Act. Hafnienſ. Vol. 3. Obſ. 18. p. 30.* De nobili Hiſpano, qui quotidie libram ſanguinis per quatuor annos, per hæmorrhoidales venas

les venas excernebat optimaque fruebatur valetudine. vid. Dominic. Panarol. *Pentecoſt. 2. Obſ. 46. p. m. 56.* qui obſervatione ſequenti mentionem facit ſenis cujusdam, qui, cum non recte ſe haberet, dum eſſet juvenis, erumpente ſanguine ex hæmorrhoidalibus venis ſanus fiebat. Hæmorrhagiæ menſtruæ per penem bina exempla obſervavit Gulielmus Musgravius. vid. *Act. Erudit. Lipſ. anno 1702. menſ. Februar. p. 93.* Cum uxoris catameniis ſingulis quatuor hebdomadibus incipientibus & deſinentibus maritum eodem tempore aliquoties per octiduum hæmorrhoidali fluxu laboraſſe, refert Joh. Matthias Müllerus *Ephem. Acad. Nat. Cur. Cent. 10. Obſ. 68. p. 377.* Haynoni Rigio, Medico Roſtochienſi, ab anno ætatis decimo octavo hæmorrhoides ordinarie ſingulis menſibus per aliquot dies fluere ſolebant, non ſine magno valetudinis commodo: Siquidem cum interdum fluxus ille vel deſiiſſet, vel non ſufficienter proceſſiſſet, ſe male valere, conqueſtus eſt, uti de hoc ſuo amico recenſet Simon Schultzius *M. N. C. Dec. 1. An. 4 & 5. Obſ. 44. p. 39.* Idem Schultzius *l. a. Obſ. 69. p. 57.* eundem fluxum in duobus decrepitis, uno ſene & altero ſilicernio, hoc ſocero, iſto genero demonſtrat. Habitat, inquiens, in horto meo extra civitatem ſenex quidam octogenario major, ſed robuſtus & ſalaciſſimus, ex corbium ſirpandorum opificio victum quærens, qui a prima ſtatim juventute ad prædictam ætatem fluxum hæmorrhoidum patitur; & quidem quovis menſe, cum maximis dorſi doloribus & ventris torminibus ordinarie & uberrime redeuntem. Apud ipſum ſocer ejus commoratur mendicando vitam ſuſtentans, nonagenario major, cui idem ab ipſa quoque juventute hucusque menſtruatim contingit. Meminit etiam Andreas Veſalius *Anat. Lib. 5. cap. 15. fol. m. 415.* cujusdam hæmorrhoidum vitio laborantis, qui ordinatis vicibus, ut mulieres ſuis menſibus, ſanguinis fluxu ex venis in anum pertinentibus vexari conſueverat. Viro octogenario in comitatu Naſſovico non modo erumpebat, dens caninus cum vehementibus doloribus, ſed etiam ſingulis menſibus fluxum habebat hæmorrhoidalem magno cum ſanitatis ſuæ emolumento,

lumento, & bene lauteque ætatem agebat ſenilem. vid. *M. N. C. Dec. 1. An. 9 & 10. Obſ. 134. p. 308. ſeq.* Fuit etiam Kiliæ Holſatorum quidam Vulcani, vel Tubalcaini miniſter, qui quolibet menſe & luna, non ſecus ac feminæ, ſuum pependit vectigal de roſa vitæ, eodemque modo ſe præparavit, quo feminæ has lunulas habituræ, & terminum iſtius fluxus inſtare præſentire poterat, teſte Johanne Ludovico Hannemanno *l. a. Dec. 2. An. 1. Obſ. 70. p. 171.* Et Johannes Georgius Sommerus *ibidem An. 3. Obſ. 108.* amici meminit, in quo hæmorrhoides jam per quadraginta annos periodo menſtrua redibant; anno ſcilicet ætatis vigeſimo primum paſſus eſt hunc fluxum hæmorrhoidum, quem natura ex eo tempore, quolibet menſe, ſtato tempore repetiit. Et quoties hæmorrhoides tributum ſuum ratione quantitatis aut temporis moræ non rite perſolvebant, toties actiones naturæ principes hinc inde turbatæ labaſcebant &c. De periodico hæmorrhoidum fluxu vid. etiam Joh. Chriſt. Frommann. *de hæmorrhoid. Part. 1. Probl. 25. p. 115. ſeqq.*

§. 2.

per os. Obſervantur deinde viri, quibus uti hæmorrhoides, ita ſanguinis etiam ſputum vel tuſſis periodice contingit. Siquidem cum in viro, qui quolibet menſe copioſiſſime per hæmorrhoides, perinde ac per uterum mulieres, evacuabatur, ſanguis hic aliquando ſolito more haud flueret, eundem per os ſine tuſſi & febre rejiciebat, uti ex Amato Luſitano refert Johannes Bohnius *Circul. anat. phyſiolog. Progymn. 16. p. 239. ſeq.* Scribit etiam Theodorus Kerckringius *Spicileg. anatom. Obſ. 25. p. 61. ſeq.* ſe quendam noviſſe virum, Arnoldum Pauli, ſexagenario majorem, qui phthiſi laborare incepit cum vehementi ejectione ſanguinis, quæ perſeveravit ad quindecim usque dies, deinde medicamentis quibusdam inhibita prima iſta violentia, rediit poſt menſem idem ſanguinis vomitus, eamque periodum tot menſibus ſervavit, donec octavo denique vehementius ingruens hominem de medio ſuſtulit. Et Johannes Nicolaus Pechlinus *Obſ. Lib. 1. Obſ. 43. p. 98.* ſcribit, ſe noviſſe aurigam rhedarium, cui cum ante duos annos poſt hæmo-

ptoen

ptoen tabes interitum minaretur, cannabini ſeminis in lacte decocti quotidianus uſus in tantum profuit, ut muneri ſuo præeſſe poſſet, hoc uno cauſariam valetudinem agnoſcens, quod ſingulis menſibus a pruriginoſa tuſſi & pectoris gravitate non ante liberaretur, quam certum ſanguinis demenſum ore profuderit &c. Item juveni per ſesquiannum redierat nova conſtanter luna ſanguinis ſputum, quod ſemper ad quatuor aut quinque dies perſtitit, uti obſervavit Richardus Mead *de Imper. Solis & Lun. p. m. 368.*

§. 3.

Quandoque etiam per penem, & quidem modo cum, modo etiam ſine urina tale periodicum in maribus obſervatum ſanguinis profluvium apud Autores legimus, e. g. juxta Phil. Salmuth. *Obſ. med. Cent 3. Obſ. 47. p. 134.* Paſtor Serveſtanus fluxu ſanguinis periodico, quaſi menſtruo, per urinam, multos jam annos conflictari ſolitus, ejusque tandem, cum quandoque copioſius & minus tempeſtive rediret, pertæſus, remedium a rabulæ cujusdam uxore petiit. Hæc potionem fluxum ſiſtentem exhibet, qua ſumpta in ſummam pectoris anguſtiam maximamque ſpirandi difficultatem vir ille incidit, paucosque intra dies extinguitur. In duobus quoque viris menſtruam per virgam periodum animadvertit Cornelius Stalpart van der Wiel *Obſ. rar. Cent. 1. Obſ. 80. p. m. 344. ſeq.* Inquit etiam Johannes Michael Fehr *Hier. pior. ſive de Abſinth. p. 138.* ſe nobilem vidiſſe menſtruatum, cui quovis menſe ſanguis perſpicuus cum urina profluebat; grumeſcebat is quandoque a diuturna retentione aut errore victus & tum hypogaſtrium dolebat, ſed abſinthitis hauſtu levabatur. Menſium excretionem virilem per virgam, omni novilunio redeuntem, cum ſymptomatibus iisdem, quæ moleſtant feminas, ſi forſan ſuppreſſionem patiantur ex Thiermeyero recenſet Michael Ettmüllerus *Tom. 2. fol. m. 1010.* Et Hieronymus Fabricius ab Aquapendente *Oper. Chirurg. Part. 2. Lib. 3. cap. 13. edit. Francof. p. m. 1022. ſeq.* ſcribit: Ut menſtrua ſingulis menſibus prodire ſolent mulieribus: Ita viris quibusdam redundantia ſanguinis, qui nec per urinam, nec ſudores, nec inſen-

per penem.

Q ſilem

ſilem transſpirationem diſcuti poteſt, ad teſtes confluit, & per lotii meatus excernitur. Hinc viri nonnulli effeminati & lac gignunt, & purgationes, inſtar muliebrium, ordinata viciſſitudine patiuntur in Germania & Lotharingia. Davidi van Hoogſtraten notum eſt exemplum viri, cui per ſingulos menſes, menſtruantium feminarum more ſanguis per penem effluxit. *vid. ejusd. Diſſert. Epiſt. de Hodiern. Medicin. Stat. p. m. 23.* Virum imberbem & toto corpore depilem, effeminatum, mulieris aut ſpadonis inſtar, cognovit Zacutus Luſitanus, cui a vigeſimo ad quadrageſimum quintum annum menſtruæ purgationes per pudendum, ſtatis quibusque menſibus, quatuor aut quinque dierum ſpatio in non parva copia emanabant, & ſi forte non recte fluebant, ſuperveniente cum torminibus lumborum dolore, vena ſecta in talo illi remedio erat. Hic ex pleuritide occubuit, ex retento menſtruo ſuborta. vid. Zacut. Luſit. *de Prax. med. admir. Lib. 2. Obſ. 11. Oper. Tom. 3. fol. 69.* Vir nobilis Auguſtæ, habitu corporis gracili præditus & decolor, poſtquam in pueritia calculo ſectus eſſet, deinceps ſingulis menſibus fluxum ſanguinis ex pene patiebatur, non ſecus ac mulieres per uterum ſolent. vid. Georg. Hieron. Velſch. *Epiſagm. 69. pag. 43. ſeq.* quo loco etiam in Carolo Barone a Dietrichſtein ejusmodi hæmorrhoidum fluxum menſtruum obſervaſſe Gabrielem Fallopium addit. Item Seduni fuit lanio, qui ſingulis menſibus per urethram ſanguinem reddebat menſtruum. Quod cum in vulgus emanaret, abhorruit a viro, nemoque deinceps carnes ex ejus macello coemere voluit, juxta relationem Georgii Franci *M. N. C. Dec. 2. An. 6. Obſ. 83. p. 174.* Quorundam geminorum alter ante ſeptimum decimum ætatis annum ſanguinis per penem fluxui, aliquot annos continuanti, erat obnoxius, ita ut ſingulis poſt novilunium quadris quinque circiter punicei ſanguinis uncias per virgam emitteret; præcedentibus tamen ſemper quibusdam non absque dolore torminibus circa umbilicum, lumbos ac inguina, uteri doloribus non abſimilibus, ut ex Franciſco Ignatio Thiermairio refert Cornelius Stalpart loco paulo ante allegato. Hermaphro-

maphroditi, cui ſanguis menſtruus per virgæ canalem manabat, ex *Act. Erudit. an. 1688. p. 228. ſeq.* in Spermatolog. noſtr. *cap. 13. §. 22. p. 592. ſeq.* mentionem fecimus. De duobus viris Styriacis fluxum menſtrualem ſanguinis per penem patientibus obſervationem communicat Johannes Baptiſta de Wenckh *M. N. C. Dec. 3. An. 9 & 10. Obſ. 136. p. 258. ſeqq.* Pervulgata etiam opinio eſt, Judæis hujusmodi expurgationem inter alia a Domino retributa ſupplicia additam fuiſſe, ut virtutem illam & robur, quam Deo comite adverſus gentes & idololatras omnes præſtabant, cum cæteris omnibus jam amiſſam & juſtiſſimi Dei punitione detractam experirentur; cujus loco metum, timorem, cordis pavorem, ut antea promiſſum fuerat, ſubſtituit, ut non aliter, quam mulieres, affectu & effectu ad omnem pugnam effeminati & timore perculſi inutiles forent, vid. Caſp. a Reies *Camp. Elyſ. Qu. 47. §. 16. p. 581. ſeq.* Cui tamen ſententiæ contradicit Georgius Francus *l. a.* inquiens: Quando aſſerunt, Judæos per naturam habere fluxum ſanguinis per virgam ſecundum lunam quibusdam guttis ut mulieres, illis minime accedo; tum quod ſit præter rationem, tum præter experientiam, quod & illi, qui ad Chriſtianismum ſunt converſi, confirmant, ut taceam, iſtos propter munditiem & rigorem legis Moſaicæ in femellis menſtruatis eſſe admodum præciſos & accuratos. vid. etiam Franci *Satyr. med. 6. §. 3. p. 93.*

§. 4.

Porro ex pollice ſiniſtro cuidam viro ab ipſa infantia ad annum usque ætatis viceſimum quartum, plena ſemper luna, profluxit ſanguis, primum quidem ad uncias quatuor, poſt annum vero ſextum decimum ad ſemilibram. Atque ex indice digito manus dextræ caupo quidam Hybernus ab anno ætatis quadrageſimo tertio usque ad quinquageſimum quintum effuſionem ſanguinis, ad libras circiter quatuor, ſingulis fere menſibus recurrentem habebat. Quæ bina exempla Richardus Mead *de Imper. Solis ac Lunæ cap. 2. p. m. 369.* in Guil. Musgrav. *de Arthrit.* ex Philoſophicis Tranſactionibus recenſet. Similem obſervationem re- *ex digitis.*

fert etiam Caſpar a Reies *l. a.* ſcilicet Hiſpalienſi cuidam nobili ſingulis menſibus per radicem ungulæ indicis digiti plus quam ſanguinis libram effluxiſſe; item apud quendam per interfemineum adaperto poro conſuetam purgationem naturam tentaſſe. vid. etiam Joh. Freind *Emmenolog. cap. 8. p. 61. 62.*

§. 5.

Obſervatio. Imo in uno eodemque ſubjecto ejusmodi menſtruum ſanguinis fluxum diverſas ſibi quandoque vias quærere, ſequens me docuit obſervatio: Viro ſcilicet juveni, triginta aliquot annorum, ſatis robuſto, ſumme tamen hypochondriaco, per longum temporis ſpatium menſtruatim fluxerant hæmorrhoides & quidem ſatis largiter. Harum ille pertæſus ſuaſu Chirurgi cujusdam adſtringentibus, ab illo ordinatis, utitur, quo facto talis hæmorrhoidum fluxus ex voto quidem ceſſat, ſubſequente tamen, poſt aliquot menſes, menſtrua & quidem largiſſima narium hæmorrhagia, quam ipſe pariter, ob ſupervenientem debilitatem, ægre ferens per interna & externa refrigerantia, ſtyptica & id genus alia, ſanguinis e naribus effluxum, ejusdem Chirurgi cura, impedire tentat, eoque ſucceſſu, ut cruor, qui primum per alvum, & poſtea per nares exitum ſibi quæſiverat, nunc per penem, & quidem iterum ſingulis menſibus, cum urina, ad quam crebrius mittendam ſtimulabatur, egrederetur; unde æger hypochondriace anxius meum conſilium efflagitabat. Quare poſt demonſtrationem, nimirum menſtruam hanc per varias vias hactenus a natura, vel ſanguinis orgaſmo, quæſitam evacuationem absque metu majoris mali, vix omnimode impediendam, ſed ipſi potius commodiorem, & quidem ſecundum primum naturæ conatum, primam viam per hæmorrhoides, pro talis ſanguinis evacuatione, eligendam, & quantum poſſibile, quærendam eſſe, ſuaſor ipſi eram, ut circa inſtantis orgaſmi menſtrui tempus, quod ex laſſitudine totius corporis, & aliis ſymptomatibus, præſcire, atque prædicere poterat, per lenes frictiones circa ſpinam dorſi a parte ſuperiori verſus inferiorem, præſertim circa os ſacrum partesque vicinas,

nas, item per fomentationes & inſeſſus, ſanguini exitum quærenti viam panderet. Quod, Deo favente, ita ſucceſſit; ut absque medicamentis, quæ jam abhorrebat, & absque venæſectione, quam in talo ſuadebam, ipſe vero absque animi deliquio ferre non poterat, hæmorrhoides iterum apparerent, quas ad hunc usque diem, ultra viginti aliquot annos, optima cum ſanitate, menſtruatim experitur.

§. 6.

Non autem tantummodo in homine utriusque ſexus, ſed in brutis quoque talem ſanguinis menſtrui evacuationem obſervatam volunt Medici, exempli gratia in ſimiis, de quibus Johannes Bohnius *Circul. anat. phyſiol. Progymn. 16. p. 252.* ita ſcribit: Cur ſimia homini non tantum ratione conformationis diverſorum membrorum, ſed docilitatis & actionum atque morum æmulationis quoque, quam analogum animal, cum eodem etiam menſtrualem communem patiatur fluxum, a me ac Germanis noſtris, qui obſervationum, ejusmodi phænomeno explicando neceſſariarum, ſufficientia deſtituimur, propter animalium ſcilicet horum penuriam, hujus rei vix ſperanda erit ſufficiens ratio. Hoc interim cuncti teſtantur Zoographi, & experientia, ſalaciſſimum hoc animalis genus ac lunæ mutationibus maxime obnoxium eſſe, ita ut in ſacris etiam Ægyptiorum olim nutriretur, quo tempus conjunctionis ſolis ac lunæ accuratius ſcire potuerint; quatenus ſub hoc mares ac feminæ viſu non tantum, ſed reliquis quoque functionibus animalibus deficere videntur, feminæ vero ſanguinem ſimul per naturam egerunt. In ſimiis autem ordinarium menſium fluxum in India ſe obſervaſſe ſcribit Johannes Otto Helbigius *Obſervat. de rebus variis Indicis. vid. M. N. C. Dec. 1. An. 9 & 10. Obſ. 194. p. 456.* Abbatem quendam in ſimia ſingulis menſibus menſtruas purgationes per ſpatium trium & plurium dierum obſervaſſe ex Mundino Mundinio refert Georg. Wolfg. Wedelius *Phyſiolog Sect. 3. cap. 29. p. 206.* Juxta Cornel. Stalpart van der Wiel *Obſ. rar. Cent. poſter. Obſ. 19. Schol. p. 234.* mulieres & ſimiæ quædam quovis menſe non exiguam ejiciunt ſanguinis copiam.

Brutorum fluxus menſtruus.

in ſimiis.

copiam. Et ſecundum Joh. Conr. Peier. *Exercit. Anat. med. 4. p. 21. ſeq.* menſtruum ſanguinem bruta non excernunt præter ſimiam & pauca quædam alia. In Guinea eſſe quoddam ſimiarum genus, cujus femellæ haud ſecus ac mulieres ipſæ menſtrua patiantur, e Gasſendo refert Gualtherus Charletonus *de Cauſ. Catamen. cap. 4. p. 41. & cap. 7. p. 125.* inquit idem Autor, ſe nonnullas ſimiarum iſtius generis vidiſſe feminas, quæ ſanguinis nonnihil, mucoſo humore commiſtum, ex utero ſingulis menſibus per triduum aut quatriduum effunderent; cauſamque, cur mulieres noſtræ & ſimiæ catamenia patiantur, ab utrique ſimilibus vaſis excretoriis, tubulis certis membraneis, derivat. Inquit etiam Franciſcus Bayle *Diſſert. de Cauſ. Flux. menſtr. mulier. p. 8. ſeq.* inter ſimias omnis generis feminas, non ſecus ac mulieres menſtruas purgationes pati; cum fere reliqua ſint prorſus immunia ab ejusmodi ſanguinis profuſionibus. Et Fürſtenaviæ ſimiam ſexus ſequioris ſingulis menſibus per duos aut tres dies menſtruis purgari obſervavit Andreas Myrrhen *M. N. C. Dec. 3. An. 9 & 10. Obſ. 217. p. 387.*

§. 7.

in canibus. In cane femina obſervari menſtrua teſtatur Felix Platerus *in Quæſt. phyſiolog. 37. p. 66.* inquiens, quia cætera animalia non ſemper, ſed ſemel fere tantum in anno calent, hac ſanguinis redundantia, qua mulieres, non opus habent, nec ſanguis, donec tempus illud, quo ad conceptum idonea fiunt, adſit, in ipſis adeo augetur: Qui &, cum fere ſemper concipiant, ad fœtus ſuſtentationem tunc quoque retentus, non expurgatur; niſi forte magna cura, ut tunc animalia non congrediantur, impediatur: Tunc enim aliqua quoque ſanguinis portionem per hæc loca reddidiſſe, in ſimia obſervavi. Quod & in canibus feminis, ſi a maribus arcerentur, accidere, in canicula parvula, quam domi habui, deprehendi: Quæ cum quoties caluit, ne congrederetur & concipiat, & in partu (uti in minimis iſtis caniculis, qualis illa fuit, fieri ſolet) moriatur, incluſa retenta fuit, e pudendo tumido tunc ſanguinem, ſed parva quantitate, cum & ipſa parva fuerit, reddens,

ſtratum,

ſtratum, cui incubuit, per dies aliquot commaculavit. Quod vero hoc in reliquis canibus, uti & cæteris animalibus, rarius contingat, cauſa eſt, ut dictum, quod, quotiescunque calent, ſanguisque ille redundat, marem quærentes & admittentes concipiant, unde ſanguis ille ad fœtus enutritionem, mox retinetur. De caniculo ordinarie certaque periodo menſtruum fluxum habente vid. Steph. Blancard. *Collectan. med. phyſ. Cent. 6. Obſ. 19. pag. m. 234.*

§. 8.

Equam menſtrua minime emittere, ſtatuit equidem Ariſtoteles *de Generat. Animal. Lib. 4. cap. 5. fol. m. 583.* econtra tamen Chriſtianus Franciſcus Paullini *M. N. C. Dec. 2. An. 4. Append. p. 210.* in equabus, ſcrofis & ovibus ſe aliquando menſtruam purgationem notaſſe ſcribit. Et ibidem refert Alexander de Inſula, ſe habuiſſe picam feminam, ſingulis menſibus in novilunio, ad duos vel tres dies, per inferiora ſanguinem, ſuo more, ſat copioſe excernentem, cætera optime ſanam. Id cibis initio adſcripſit, at ab ipſa experientia meliora edoctus vidit, quam mirabilis ſit Deus in omni creatura ſua. vide etiam Chr. Fr. Paullin. *Obſ. med. phyſ. Cent. 3. Obſ. 40. p. 329.* In raja piſce ordinarium fluxum menſtruum ſe obſervaſſe ſcribit Johannes Otto Helbigius *M. N. C. Dec. 1. An. 9 & 10. Obſ. 194. p. 456.* Plura de his vid. Georg. Franc. *Satyr. med. 6. p. 91. ſeq.*

in equabus.

in pica.

in raja.

CAPUT V.

De Menſtruationis Termino.

§. 1.

Tplurimum vero & ordinarie in ſexu ſequiore, uti ſupra Capite 2. §. 2. diximus, menſes circa annos pubertatis apparere ſolent, vel juxta verba Johannis Fernelii *Phyſiol. Lib. 7. cap. 7. p. m. 179.* feminis circa annos pubertatis ingens incidit corporis univerſi mutatio: Ac tum temporis increſcente jam & vegetiore facto nativo calore pubes erumpit, ubera tumeſcunt, corpus libidine

Menſtruationis tempus.

dine titillatur, exuberans ſanguis calore velut extenuatus diffunditur, vixque ſuis receptaculis coercitus viam ſibi parat, qua dimanet; qui menſtruus in juvenculis ſolutus ſanguis, ſecundum Dav. van der Becke *Experiment. circa natural. Rer. Princip. Lib. 2. p. m. 241.* ſignum quoddam eſt fœcunditatis, quo nobis innoteſcit, viro maturam eſſe virginem. Quod utplurimum ſecundo ſeptenario abſoluto, ſeu decimo quarto ætatis anno ſerius vel citius contingit, & raro ultra ſeptimum ſeptenarium durat, ſiquidem utplurimum circa annum quadrageſimum nonum aut quinquageſimum, maturius paulo tardiusve pro temperamenti aliarumque cauſarum ratione ſubſiſtere menſes ſolent. vid. enim Henr. Snellen *Delineat. Theor. mechan. Part. 2. p. 94.* Juxta Martini Liſter. *de Humor. cap. 44. p. 404.* uterini glandularum ductus tanto menſtruorum liquori excoquendo & trajiciendo nati ante pubertatem impares ſunt & præ anguſtia inepti, quod patet ex parvitate uteri puberis virginis, vix fabam continentis. Ad quadrageſimum vero & quintum ætatis annum marceſcere incipiunt, & firmiter conſtringi. Ita ex certa naturæ lege, quemadmodum ante ſedecim annos non fluunt, ita per ſedecim alios annos fluere deſinunt; tantum ſcilicet femina otii habet ante puerperium, quantum ab eo perfuncto. Et Georgius Erneſtus Stahl *Theor. med. Phyſiol. Sect. 1. membr. 8. p. 384.* inquit: Excretio ſanguinis menſtrui habet illud peculiare, ut cum pubertate feminina ſeſe exerat; & quidem illo tempore, quo conceptioni idoneæ fiunt femellæ: Et deſinat iterum, ac evaneſcat, quo tempore feminæ concipere deſinunt. Quod tamen non ita accipiendum, quaſi concipiendi energia deſinat, quia menſes deſinunt: Sed contra, menſes deſinunt, quia concipiendi energia aut intentio deficit &c. Juxta Joh. Bapt. Donat. *Comment. in Hippocr. de Morb. Virgin. n. 7. p. m. 227.* menſtrua ferri ſolent anno decimo quarto, ſed aliquando ſerius, aliquando citius deſcendunt pro puellæ temperamento. Et *pag. ſeq.* pergit: Erumpunt menſtrua, cum ubera tument, vox gravior auditur, & venerem cupide ſequuntur, tunc aptæ etiam viro

ſunt,

ſunt, & nubiles virgines ex Medicorum ſententia. Docet autem quotidiana praxis, menſium fluxum pro temperamento regionis, vitæ generis, quantitatis & qualitatis ſanguinis diverſa ratione, modo citius vel tardius inchoare atque deſinere.

§. 2.

Sæpius enim ab hac regula ſecedit natura, dum hinc inde apud Medicos obſervantur menſes præcociores, i. e. qui in puellis dictam ætatem quatuordecim annorum nondum attingentibus, interdum etiam in infantibus recens natis apparent. Anno enim ætatis duodecimo menſtrua puellis quandoque fluere, præter quotidianam experientiam, teſtatur Guilhelmus Fabricius Hildanus *Obſerv. Chir. Cent. 2. Obſ. 60. Oper. fol. m. 135.* de matrona quinquageſimum ætatis annum prætergreſſa, quæ duodecimo ætatis ſuæ anno menſtruis laborare incepit. Hujus vero feminæ cum mercatore Colonienſi natæ filiæ undecimo ætatis anno menſtrua fluere cœperunt, quæ etiam quatuor aut quinque menſibus ordinate fluxerunt, juxta eandem Fabricii obſervationem. Virguncula etiam nobilis, conſtitutionis ſanguineæ undecimo ætatis anno ventris torminibus frequenter afficiebatur, quibus mitigandis cum pulverem baccarum lauri exhibuiſſent domeſtici, menſes erupere, ordinarie & menſtruatim deinceps fluentes, duodecimo nupſit eodemque peperit, plurium poſtea liberorum mater, juxta Baldaſſ. Timæi a Güldenklee *Obſ. Lib. 4. Caſ. 13. p. 211. ſeq.* Scribit etiam Daniel Sennertus *Pract. med. Lib. 4. Part. 2. Sect. 2. cap. 1. p. m. 131.* ſe noviſſe puellas, quibus undecimo anno fluxerunt menſes, easque plerumque ſalaces eſſe. Mulieris cujusdam carnoſæ bonique habitus, cui ab anno ætatis undecimo usque ad ſexageſimum menſes provenerant, meminit Johannes Rhodius *Obſ. med. Cent. 3. Obſ. 48. pag. 144.*

menſes præcoces

in puella duodecenni.

in undecenni.

§. 3.

Decimo ætatis anno prorumpentes menſes annotavit Samuel Ledelius in femina, ex generoſa familia oriunda, quæ ſalaciſſima fuerat, annoque duodecimo maritale ſubierat capiſtrum, vid. *M.*

in decenni.

N. C. Dec. 1. An. 3. Obſ. 151. Schol. p. 274. Menſes decimo ætatis anno erumpentes bis notavit Georgius Wolfg. Wedelius. vid. *Phyſiolog. Sect 3. cap 29. p. 206.* In puella decem annorum Nordlingæ ſe menſium fluxum obſervaſſe refert Roſinus Lentilius *l. a. Dec. 3. An. 5 & 6. App. p. 119.* Et in generoſa virgine annos decem nata primos menſes in plenilunio, & quidem ea ipſa hora, qua eclipſis fiebat, obſervavit Georgius Francus. vid. *Annotat. in Paul. Zacch. Qu. med. leg. Lib. 1. Tit. 1 Quæſt. 6. §. 33. fol. m. 19.* quo loco, eandem virginem menſes ſine ulla noxa habuiſſe, atque ad ſummam proceritatem procreviſſe, addit.

§. 4.

in novenni. Puellas, quæ ante decimum ætatis annum catamenia viderunt, ſe in praxi medica facienda vidiſſe, ſcribit Joſephus Lanzonus *Ephemerid. Acad. Nat. Curioſ. Cent. 1 & 2. Obſ. 42. p. 110.* De novenni puella menſtruata ſequentem obſervationem recenſet Thomas Bartholinus *Hiſt. anat. Cent. 3. Hiſt. 91. p. m. 184.* Novi, inquiens, puellam annos novem natam, in urbe noſtra, cætera macilentam & colore faciei pallido, cui menſes fluere cœperunt, ſive quod uteri cervicisque vaſa ſanguine ſeroſo aperiantur, ſive quod nativa conſtitutione ampliora ſint, ſive denique quod ſanguinis copia, etiam in macilentis ſubinde abundans, vaſa uterina diſtendat impleatve. Addit etiam Bartholinus, Herculem Saxoniam plures puellas noviſſe, quæ decimo anno liberalius purgatæ fuerint. Puellæ cuidam anno ætatis nono fluxus menſtrualis ſupervenit, usque ad quinquaginta annos perdurans, vid. Gerard. Blaſii *Obſerv. med. Part. 1. Obſ. 7. p. 12.* de cujus utero magno infra plura. Notatu digna eſt obſervatio a Johanne Georgio Hoyero *Ephemerid. Acad. Nat. Cur. Cent. 5 & 6. Obſ. 75. p. 335.* communicata. Scilicet matronæ cujusdam generoſæ, quæ menſes quidem in virginitatis adhuc annis ordinarie, nunquam vero poſt matrimonium contractum, niſi tempore ingravidationis & conceptionis inchoatæ, obſervavit, filia animo & corpore vegeta, anno ætatis ſuæ nono menſes rite & ordinarie inchoare & fluxum continuare experta fuit, evidenti

denti

denti teſtimonio, quod natura filiæ in hoc evacuationis genere eundem fere in modum matriſſaſſe & extraordinarie agere geſtiat. Mercatoris apud Dantiſcanos non poſtremi filia circa nonum ætatis annum menſes patiebatur, nunc ordinarie, nunc extraordinarie, nullam obſervantes periodum, copioſe profluentes, quibus lege naturæ ceſſantibus, fluor quoq; albus ſeſe monſtrabat, qui venuſtam alias ſatis puellam, non decolorem tantum, ſed emaciatam plane reddidit. In ea autem non raro copia apparebant menſes, ut in contumaciſſimam uteri hæmorrhagiam, vix ullis expugnabilem remediis, deſinerent, juxta relationem Joh. Schmidii *M. N. C. Dec. 1. An. 4 & 5. Obſ. 23. p. 25.* Tale exemplum puellæ novem annorum menſtruationem patientis annotavit etiam Franciſcus Mauriceau *Obſervat. ſur la Groſſeſſ. & l'Accouchement des Femmes Obſ. 392. p. m. 230.* inquiens: Une femme me dit, qu'elle avoit eû des l'âge de neuf ans ſes menſtruës, qui avoient commencé à luy paroiſtre par une eſpece de perte de ſang, aprés la quelle elle ne les avoit eûës que d'année en ennée durant trois ans, & qu'enſuite elle les avoit eûës reglement tous les mois. Menſes in puellis novem annorum ſe quoque notaſſe, inquis Georgius Wolfgangus Wedelius *M. N. C. Dec. 2. An 5. Obſ. 78. p. 184.*

§. 5.

Imo in puellis adhuc junioribus menſtruationem annotarunt Autores, e. g. de puella octenni menſtruata hanc obſervationem communicat Bernhardus Verzaſche *Obſ. medic. 24. p. 65.* Mercatoris Baſileenſis filia octennis, facie pallida & corpore macilento, fluxum ſanguinis inopinate paſſa fuit. Parentes conſternati me vocarunt, indicavi illis, fluxum hunc ſanguinis menſtruum eſſe, & ſerum acre vaſa uterina aperuiſſe: Duravit iſta fluxio per tres dies & poſtea ſponte ceſſavit. Parentes perterrefactos ſimilibus aliorum medicorum obſervationibus erexi, ſiquidem Fernelius & Geſnerus puellam eodem anno octavo ætatis menſtruatam obſervarunt. Virginem nobilem pro verminante a Medico habitam poſt aperientium ac vermes necantium uſum octavo ætatis ſuæ *in octenni.*

anno ſemel menſtruum fluxum aliquot dies cum nullo virium diſpendio paſſam eſſe, refert Henricus a Moinichem *Act. Hafn. Vol. 1. n. 79. p. 161.* Filia bibliopolæ Tubingenſis octennis fuit menſtruata, ſed deinde pumila ſive nana. vid. Georg. Hier. Velſch. *Exotic. Curat. Chil. 2. n. 253. p. 313.* Mercatoris Francofurtenſis filiam octavo ætatis anno menſes expertam eſſe, ex Sebaſtiani Schefferi obſervatione refert Georgius Francus *l. a.* Fluorem uterinum in puella octenni obſervavit Joh. Fernelius *Pathol. Lib. 6. cap. 16. p. m. 200.*

§. 6.

in ſeptenni. Infantem puellam ſeptem annos natam menſtrua habentem Lugduni Batavorum obſervavit Fridericus Deckers. vid. ejusdem *Annotat. in Paul. Barbett. Prax. med. Lib. 4. cap. 13. p. m. 206.* ubi hanc puellam jam ſexies menſtrua, ſingulis menſibus accurate redeuntia, habuiſſe, ſanamque manſiſſe annectit. Guſtavus Caſimirus Gahrliep in propria filia ſeptenni talem purgationem per triduum obſervaſſe ſcribit *M. N. C. Dec. 3. An. 7 & 8. Obſ. 140. p. 259.* Septenni puellæ hoc modo aperta eſſe vaſa uteri, in prælectionibus retulit Theodorus Craanen, juxta David. van Hoogſtrat. *Epiſt. ad Nicol. van der Kappen de hodiern. Medicin. Statu p. m. 22.* Filiam civis Ferrarienſis ſeptem annorum menſtruatam obſervavit Joſephus Lanzonus. vid. *Ephemerid. Acad. Nat. Cur. Cent 1 & 2. Obſ. 42. p. 111.* In puella ſeptimum nondum prætergreſſa annum mater per biduum vel triduum, initio menſis Decembris, ex induſio tibialibusque ſanguine maculatis purgationem ſexui ſequiori alias plurium annorum conſuetam, ſat copioſam cum conſternatione animadvertit, qui fluxus calendis Januarii ſequentis anni copioſius rediit, atque iterum in tertium usque diem duravit, ita ut puella pudibunda linteis aqua calida madefactis clam matre pudoris ſinum atque femora, ſed fruſtra, abſtergere conaretur, circa diem illius menſis vigeſimum quartum, tum cum ſociis pueris atque puellis ludens, ac hyberno tempore traha vecta ſubito correpta fuit convulſionibus, poſt paucas tamen horas remittentibus, atque tertio abhinc die fluxus talis menſtruus iterum, ſed parce admodum,

animad-

animadverſus ſecundo ceſſavit die, a quo poſtea per ſeptem libera permanſit menſes ſanaque vixit. Ipſius etiam matri ab anno duodecimo lunare iſtud tributum ad quadrageſimum fuit ſolvendum, teſte Johanne Matthia Müllero *l. a. An. 5 & 6. Obſ. 54. p. 83. ſeq.* Ex literis Montaubani ad Duncanum ſequentem obſervationem legimus dans le Journal des Sçavans *Tom. XI. p. 38.* Une petite fille agée de ſept ans a depuis 18. mois, ce que les femmes doivent avoir chaque lune. Elle a un teint fleury qui marque ſon temperament ſanguin, un embonpoint mediocre & une vivacité, qui n'eſt pas ordinaire. Elle ne ſe porte jamais mieux, que quand elle a eu cette evacuation periodique, durant la quelle elle ſont dans ſes entrailles une chaleur extraordinaire, une petite douleur à la téte. En un mot elle a les mêmes accidens, que les femmes, dont le ſang s'épure tous les mois par cette evacuation naturelle &c. Nobilem puellam a ſeptimo anno primum fluxum menſtruum patientem curandam ſe habuiſſe, refert Johannes Dolæus *Encyclop. med. Lib. 3. cap. 10. p. 519.* In India puellas ſeptimo anno menſes pati, inquit Theodorus Craan *de Homin. cap. 162. p. 707.*

§. 7.

Conſultus quoque fuit Georgius Wolfgangus Wedelius de puella nobili, quæ ſextum ſaltim annum ingreſſa a tribus menſibus menſes experta erat, cæteroquin bene valens, ſed tenerrimæ texturæ. vid. *M. N. C. Dec. 2. An. 5. Obſ. 78. p. 184.* De puella hermaphroditica, quæ anno ætatis ſuæ ſexto fluxionem menſtruam paſſa erat diuturnam & vehementem, vid. Theod. Kerckring. *Spicileg. anat. Obſ. 12. p. 32.* Puellam ſexennem menſtruatam obſervavit Johannes Daniel Horſtius, uti ex ipſius literis refert Georgius Francus *Satyr. med. 6 p. m. 94.* Scribit etiam Alardus Hermannus Cummenus, ſe Hannoveræ puellam vidiſſe, quæ ſexto ætatis anno fluore uteri albo laboraſſet. vid. *M. N. C. Dec. 1. An 3. Obſ. 114. p. 185.* *in ſexenni.*

§. 8.

Quinquennium puellarum menſtruis, ſine valetudinis incommo- *in puella quinquenni.*

commodo, affectarum bina exempla communicat Johannes Schenckius *Obſerv. medicin. Lib. 4. fol. 629.* & quidem primo de puella Veneta, quæ ſingulis menſibus, modice tamen expurgabatur; deinde de vietoris filiola, quæ ſtatim, atque quintum ætatis annum exegit, menſtruo fluxu laborare cœpit, quo poſtea ab eo tempore ſemper ſtatis diebus laboravit. vid. Thom. Bartholin. *Hiſtor. anat. Cent. 3. Hiſtor. 91. p. 184.* Matronam novit Johannes Dolæus valde plethoricam, quæ annum quintum nondum egreſſa menſtruum fluxum paſſa erat. vid. Theoph. Bonet. *Medicin. Septentr. Part. 2. Lib. 4. Sect. 2. fol. 31.* item *M. N. C. Dec. 1. An. 6 & 7. Obſ. 63. p. 91.* Quinquennem menſtrualem ex iisdem Horſtii literis meminit Georgius Francus *l. a.* ubi etiam ex Hercule Saxonia exemplum puellæ adducit, cui a quinto anno incipiens menſtruum dein ſingulis menſibus, modice tamen, fluxit. Filiolam ſarcinatoris annorum quinque catameniorum fluxum patientem ſe vidiſſe ſcribit Joſephus Lanzonus *Ephemerid. Academ. Natur. Curioſ. Cent. 1 & 2. Obſ. 42. p. 111.* Georgius Dethargius aliquando ad filiolam vocabatur octennem, ex ſuppreſſione menſium cachexiæ obnoxiam, cui a quinto ætatis anno, ſtato tempore, exactiſſime fluxerant; & revocatis medicamentorum uſu menſibus omnis cachexia ceſſabat &c. *vid. ibid. App. p. 186.* De puella quinquenni, per quindecim menſes, tempore ordinario menſes patiente. vid. le Journal des Sçavans *Tom. 11. p. 39. 112.*

§. 9.

in quadrienni. Tabellarii cujusdam filiæ a quarto in octavum ætatis annum periodice ubi fluxiſſent menſtrua, accidit forte, ut illis ſuppreſſis omnis ipſorum ſanguis converſus ſit in caput, producens illic primum quidem dolorem dentis, ſed mox ſordidum ac ſinuoſum gingivarum ulcus, & tam pertinacem inferioris maxillæ cariem, ut non niſi tardiſſime potuerit ulceris cavum carne iterum impleri, & convenienter cicatrice obduci, teſte Nicolao Tulpio *Obſ. med. Lib. 3. cap. 36. p. 256.* Domicella Baroniſſa Ruepin a parentibus mediocris ſtaturæ nata, cum vix quartum annum exceſſiſſet, menſtruata

ſtruata facta, ſingulis menſibus ordinate per uterum fluebat, facie interim ſeneſcente, octavo ætatis anno deficientibus viribus, nullo alio præſente morbo anno 1684. obiit, juxta relationem Georgii Tobiæ Dürrii *M. N. C. Dec. 3. An. 7 & 8. Obſ. 149. p. 267.* In puella quatuor tantum annorum menſes obſervaſſe obſtetricem quandam, refert Joſephus Lanzonus *l. a.*

§. 10.

Medico Burdegalenſi, nomine Modery, oblata fuit puella, undecim circiter annos nata, chloroſi inquinata, atque ex aliorum relatione, ob ſuppreſſum fluxum menſtruum, quem jam triennis & deinceps experta erat, tam vero ſtatuto ordine, ut nunquam vel copia vel tempore deliquerint &c. vid. Nicol. Blegn. *Zodiac. med. Gallic. An. 1. Sept. Obſ. 5. p. 143.* Puella quædam nobilis quindecim annorum a tertio ætatis anno menſtruam patiebatur ordinario purgationem; cæterum bene valebat, nec ullum ſentiebat incommodum, a ſcabie itidem, variolis morbillisque aliisque puerilibus affectibus plane immunis erat, annotante Alardo Hermanno Cummeno *M. N. C. Dec. 1. An. 3. Obſ. 114. p. 185.* Johannes Nicolaus Pechlinus *Obſ. med. phyſ. Lib. 1. Obſ. 34. p. 81.* ex ore fidelis Medici refert, puellam, quam habebat, unicam, trium annorum, jam tum menſibus fuiſſe divexatam, mox præcocis naturæ impetu lente deficientem, ipſo ætatis anno quinto interiiſſe. vid. etiam *M. N. C. Dec. 1. An. 9 & 10. Obſ. 27. p. 84. ſeq.* In puella trienni optime ſibi nota menſes præcoces cum admiratione obſervaſſe, nullo prægreſſo morbo, ſcribit Ehrenfridus Hagendornius *Hiſtor. med. phyſ. Cent. 2. Hiſt. 83. p. 260.* De puella, quæ non modo ſecundo ætatis anno magnas admodum, inſtarque lactantium feminarum, habuit mammas, ſed etiam poſt tertium annum ordinarium menſium fluxum paſſa eſt, ſextumque agens annum filium peperit, vid. Joh. Albrechti de Mandeslow *Epiſtol. ad Adam. Olear. fol. m. 11.* vid. etiam Joh. Jacob Saars Oſt-Indian. Reiſe *cap. 4. fol. 63.* *in trienni.*

§. 11.

Infantem duorum circiter annorum menſtrua habentem, quæ *in bienni.*

tamen

tamen poſt tertiam menſtruationem periit, Lugduni ſe obſervaſſe ſcribit Fredericus Deckers *in Not. ad Prax. Barbett. Lib. 4. cap. 13. p. m. 206.* De infante bienni Hagæ menſtruo fluxu laborante, vid. Dan. Menon. Matthiæ *Obſ. 14. p. 96.* Textoris filiolam annos duos habentem jam ter vel quater menſes paſſam fuiſſe, refert Stephanus Blancardus *Collect. medic. phyſic. Cent. 1. Obſ. 81. p. m. 111.*

§. 12.

in puella unius anni. Menſtruam periodum in infante unius anni obſervavit Theodorus Liebergius, illi ſcilicet unum tantum annum, vel paulo amplius habenti, ſed optime valenti, jam ter repetita vice adultarum more (habita ſanguinis infantisque tenelli corporis ratione) menſtruus fluxerat ſanguis. vid. Cornel. Stalpart van der Wiel *Obſ. rar. Cent. 1. Obſ. 77. p. 336. ſeq.* Puellæ cujusdam, unius & trium quadrantum anni, cui totum fere corpus piloſum, facies pro ætate major & vox gravior, pudenda magna & piloſa, mammæ item magnæ ac turgidæ erant, quæque jam tum menſes ter ſine ullo incommodo viderat, meminit Ido Wolfius *Obſerv. chir. medic. Lib. 1. Obſ. 20. p. m. 67.*

§. 13.

in puellis recens natis. Imo in nonnullis puellis ſtatim primo ætatis anno, quandoque etiam in recens natis & a prima nativitate menſes apparere ſolent; qualia exempla Johannes Bohnius *Circul. anat. phyſiolog. Progymn. 16. p. 243.* de duabus puellis recenſet, in quibus tertio & quarto a nativitate die ſimile quid obſervaſſe teſtatur, ita tamen ut in earum una cruentationis hujus ne veſtigium amplius comparuerit, donec anno tertio ex febre acutiſſima moreretur, & vix aliquot ante diſceſſum horas aliquid ſanguinis per pudenda æque ac gingivas ipſi erumperent. Altera autem harum puellarum ad duodecimum usque annum, ſtatis temporibus menſtruum tributum naturæ ſolvit. vid. etiam Joh. Bohn. *Tract. de Offic. med. duplic. Lib. 1. cap. 20. p. m. 417.* De puella nata mammillis pendulis, pilis alarum atque pubis ornata, cui etiam menſtrua recens natæ fluebant, vid. Joh. Georg. Schenck. *Monſtrorum Hiſtor. p. 87.* Puellæ cuidam menſes vige-

ſes vigeſimo a nativitate die fluere incipiebant, deinde ſuppreſſi redibant poſt menſem exactum denuo, poſt alterum iterum. Eandem periodum ſervabant tertio, quarto, quinto, ſexto, ſeptimo, octavo & nono ætatis menſibus. Decimo autem menſe puella variolis correpta interiit, juxta verba Alardi Hermanni Cummeni *M. N. C. Dec. 1. An. 3. Obſ. 114. p. 185.* De puella mox a nativitate menſtruum paſſa ſequentem obſervationem recenſet Jacobus Auguſtinus Hünerwolffius Phyſicus Arnſtadienſis *ibid. An. 9. Obſ. 100. p. 172.* Comis & urbana quædam femina, a marito caſtra ſequente, gravida hic relicta pedibus prodeuntem peperit filiolam, quæ quinque dies cum ingenti vagitu per uterum excrevit ſanguinem; poſtea vero deſiit hic fluxus & commodior venit filiolæ quies. De ſanguinis fluxu ex pudoris ſinu quatuor dies natæ puellæ & poſtea ſecunda vice periodico obſervationem refert Joh. Matth. Müllerus *Ephem. Acad. N. C. Cent. 10. Obſ. 68. p. 376.* ſc. anno 1718. dieb. Aug. apud filiolam de Stetten tertio poſt nativitatem die borborygmi in abdomine audiebantur, quibus ſequenti die ſanguinis ex uterculo ſupervenit fluxus; & tertio fluxus die labia pudendi turgidiuſcula, in vaginula quoque ſanguis congrumatus juxta carunculam myrtiformem infimam obſervabatur. Poſt 14. dies idem fluxus per triduum, & finitis iterum tot diebus redibat, poſtea ad uſum coralliorum rubrorum ceſſabat. Huic analogam obſervationem de puella primo a nativitate octiduo, ſanguinem quaſi menſtruum excernente, refert Guſtavus Caſimirus Gahrliep *M. N. C. Dec. 3. An. 7 & 8. Obſ. 40. p. 259.* ſcilicet puella recens edita quinque a partu diebus nullum urinæ veſtigium reddebat, totumque triduum fletu & vagitibus tranſigebat, quo abſoluto e vulva & vagina uteri alba, viſcida ac tenax in longum ductilis materia biduum effluxit, qua ſenſim in ruborem transeunte ſucceſſit menſtruis virginum adultarum ſimillimus cruor, pro tantilla ætate copioſus, qui quinque dies continuos duravit, ſenſim tamen ſub finem præſertim imminutus &c. Anno 1668. elata eſt Amſtelodami puella, quindecim dies & tres omnino menſes nata. Mater

gravidationis tempore ira percita, ita commovebatur, ut menſtrua ei fluere inciperent, & deinde menſibus ſingulis redirent, ita ut illa, num vere gravida eſſet, addubitaret: Præcipue cum ſub finem gravidationis fluxus hic quindecim continuis diebus perſeveraret: Eo nondum ceſſante parit puellam; cui menſes fluere incipiebant ipſo nativitatis die, & ita fluxerunt quindecim omnino diebus: Deinde ſuppreſſi, redierunt poſt menſem exactum denuo: Et poſt alterum iterum: Poſt tertium autem puella epilepſia correpta interiit, ſecundum ipſiſſima verba Theodori Kerckringii *Spicil. anat. Obſ. 87. p. 168.* Fortaſſe hæc eſt eadem obſervatio, quam paulo ante a Cummeno communicatam ex Miſcellaneis N. C. adduximus; quia utriusque verba adeo concordant. Hanc obſervationem refert etiam Jean Baptiſte Verduc *dans la Suite de la Pathalogie de Chirurgie chap. 46. p. 1114.* Puellæ cuidam, quatuordecim menſes natæ beneque valenti, ſecundo a partu die menſes & quidem ſatis magna pro modulo tantilli corporis quantitate, lunaribus periodis profluxiſſe ex obſervatione Cornelii Solingii recenſet Cornelius Stalp. van der Wiel *l. a. Schol. p. 338.* In puella poſt octo a partu dies ſanguinis quaſi menſtrui fluxum per decem circiter dies continuantem obſervavit Louyſe Bourgeois im Heb-ammen-Buch *Part. 2. cap. 5. Obſ. 17. p. m. 21.* vid. inſuper Joh. Schenck. *Obſerv. med. Lib. 4. fol. m. 629.* Matthiæ Moran. *Direct. med. pract. p. 294.*

Obſervatio. Quibus obſervationibus annectere placet: An. 1692. In JCti apud Dresdenſes non incelebris ex matre admodum billioſa recens nata filiola proxime poſt partum, ſumma cum obſtetricis omniumque adſtantium muliercularum admiratione, per quatuor dies cruentatio, puberibus puellis alias ſolita, apparebat, quæ, quamvis ab hoc tempore ceſſaret, ſingulis tamen menſibus periodice & tempore ordinario per ſesquiannum redibat. Hoc vero ſanguinis effluxu diſparente, nihilominus loco ſanguinis, ordinarie ſeu certis periodis, per biennium fluor albus ſuccedebat; a quo hæc puella adeo debilis reddebatur, ut ante completum annum ætatis octavum vix erecte incedere poſſet. Poſtero tamen tempore balneatori cuidam nupta vegeta ſatis vixit.

§. 14. Pari

§. 14.

Pari modo etiam terminum ceſſationis ſupra indicatum, annum videlicet quadrageſimum nonum vel quinquageſimum, ratione menſtruationis nonnullæ feminæ transſcendunt, atque interdum ad ſenium usque menſtrua experiuntur, non tantum ſexagenariæ, ſed etiam ſeptuagenariæ & ultra, uti ex ſequentibus obſervationibus patet. Novit ſcilicet Simon Schultzius inter plebejas viduam operarii cujusdam, quinque liberorum matrem, vegetam laborioſamque mulierem, cui adhuc anno ætatis quinquageſimo nono fluxus ille duravit: Qui fortaſſe diutius continuaſſet, niſi eodem anno mulierem iſtam peſtis ſuſtuliſſet. In femina antiſtita cœnobii D. matris Domini, Patavii e familia Camerina, carnoſa bonique habitus, menſes ab anno ætatis undecimo usque ad ſexageſimum proveniſſe, refert Johannes Rhodius *Obſ. med. Cent. 3. Obſ. 48. p. 144.* Bina exempla annotavit etiam Antonius le Grand *Darioſ. Rer. Perſcrut. p. 343. ſeq.* ſive, qui verus Autor eſt hujus libri, Julius Cæſar Baricellus *Hortul. geniol. p. m 394. ſeq.* mulierem, inquiens, hic cognovi, Victoriam nomine; huic in anno quadrageſimo quinto menſtrua ceſſarunt, & fauſta valetudine vixit. Cum autem ſexageſimum fere annum attingeret, ecce illi menſes rubei bonique coloris rediere, uberaque, quæ prius flaccida erant, more virginum turgidula facta ſunt, lactisque tandem copia impleta, ut impulſu ferretur: Quare ut puerulum filiæ ſuæ lactaret, a me admonita eſt. Alteram cognovi, quæ usque ad annum ſexageſimum quintum ſemper menſtrua paſſa, & hodie vivit, & menſtrua ſingulis menſibus fluentia habet. Ex quibus obſervationibus deinde ita concludit allegatus Baricellus: Quam fallax ſit tum Ariſtotelis, tum aliorum judicium, quod in mulieribus circa quadrageſimum annum, ſive quinquageſimum, menſtrua deficiant, quotidiana demonſtrat experientia. Scire autem debuiſſet Baricellus, Ariſtotelem, Hippocratem & alios doctos viros in ſuis regulis & aphoriſmis ad id reſpexiſſe, quod fere ſemper & utplurimum fieri ſolet. Porro matronæ cuidam Hanoveranæ

Menſium ceſſatio.

Menſes in ſexagenaria.

veranæ menſes ſubſtiterant anno ætatis quadrageſimo ſecundo; nullo tamen inde vexata incommodo ſana vixit ad annum usque ætatis quinquageſimum tertium; quo tempore Piermontanas acidulas petiit. Has cum biberet, menſes redeunt ſtato quidem tempore, ſed copioſe fluentes, ad annum usque ætatis quinquageſimum ſeptimum, quo tempore hæmorrhagia uteri copioſiſſima corripitur. Reſtituta autem commodis remediis per aliquot menſes juventutis vernavit floribus. Sub hyemem tamen, cum ex fractura tibiæ lecto affigeretur, menſtrua purgatio periit, nec poſtmodum rediit; quod ipſum tamen magno cum ſanitatis incommodo factum, juxta relationem Alardi Hermanni Cummeni *M. N. C. Dec. 1. An. 3. Obſ. 114. p. 185.* Matronam nobilem, cui ſexageſimo ætatis anno iterum menſes erupere, ſed intra annuum ſpatium obiit, ſe noviſſe ſcribit Paulus Spindlerus *Obſerv. 68. Schol. pag. 128.* Inquit etiam Valeſcus de Taranta *Philon. pharmac. Lib. 6. cap. 9. p. m. 662.* Se noviſſe mulierem boni habitus, quæ poſt ſexageſimum annum habuit menſtrua, concepit & peperit tres filios, quorum ultimus natus eſt anno matris ſuæ ſexageſimo ſeptimo. Juxta obſervationem Benjam. Scharffii *M. N. C. Dec. 3. An. 5 & 6. Obſ. 91. p. 176.* mulier ſexaginta quatuor annorum ſatis ſana ſibi viſa, præterquam quod ſæpius inſultibus tentaretur podagricis, tributum lunare ordinarie ſingulis menſibus perſolvebat, quin & partum adhuc & conceptionem expectabat.

§. 15.

in ſeptuageneria. Novit etiam Simon Schultzius matronam, quæ fere usque ad ſeptuageſimum annum, ſc. ad finem vitæ eundem fluxum naturaliter experta eſt vid. *M. N. C. Dec. 1. An. 3. Obſ. 151. p. 274.* Poſt primi entis vegetabilis, meliſſæ, uſum vetulæ cuidam ſeptuaginta ferme annorum purgationes menſtruas magna in copia rediiſſe obſervavit Robertus Boyle *in Tract. de Utilitat. Philoſoph. experiment. Exercit. 5. §. 12. p. 258.* In conſulis Colbergenſis uxore, ſeptem liberorum matre, menſtrua usque ad ſeptuageſimum ſextum ætatis annum ſtatis temporibus fluebant; hoc fluxu autem ceſſante & vires ſenſim decrevere,

crevere, donec ſeptennio poſt, anno ſcilicet ætatis octuageſimo tertio, e vita decederet, referente Baldaſſare Timæo a Güldenklee *Caſ. medic. Lib. 4. Caſ. 14. p. 212.* Georgius Segerus Wittebergæ in hoſpitio ſuo vetulam ſeptuaginta duorum annorum cognovit, quæ menſtruarum purgationum jam fere oblita cum vitæ diſpendio easdem experiri coacta fuit. vid. Thom. Bartholin. *Epiſtol. med. Cent. 2. Epiſt. 86. p. 683.* Menſtrua ad annum usque ſeptuageſimum octavum profluentia obſervavit Guilhelmus Fabricius Hild. *Obſerv. Chir. Cent. 2. Obſ. 61. fol. m. 135.* & quidem in matrona nobiliſſima Mareſcalkia Plettenburk, cui menſes ad dictum ætatis annum ordinarie profluxerant. Quo anno cum ab ordine diſcedere & inordinatius prodire cœpiſſent, in febrem continuam incidit. Cum vero natura per criticam expulſionem ſeſe in crus ſiniſtrum exoneraſſet, exorta eſt inflammatio, & dolor maximus, indeque gangræna cum ſubſequente morte. Hæc Mareſcalkia, juxta Reiner. Solenandr. *Conſil. Sect. 5. Conſ. 15. fol. m. 492.* cum ageret annum ſeptuageſimum & amplius, recepit ſuos menſes ordinate, bene valens & retinuit annos quatuor. Quarto tamen anno videbantur ab ordine diſcedere & inordinatius prodire, obiit autem anno nonageſimo. Sequentes obſervationes recenſet Joſephus Lanzonus *Ephemerid. Cent. 1 & 2. Obſ. 42. p. 110. ſeq.* Famula quædam monialium Ferrariæ ſeptuagenaria quovis menſe fluxum patiebatur menſtruorum ſpatio quatuor dierum perdurantem. Pariter uxor cujusdam Judæi annorum ſexaginta novem erat menſtruata. Idem etiam in honeſta vidua ſeptuaginta duorum & in ruſtica ſexaginta ſeptem annorum obſervavit. In femina ſexageſimum ſeptimum annum agente menſes obſervatos allegat Roſinus Lentilius *M. N. C. Dec. 3. An. 5 & 6. App. p. 118.* In anu ſeptuaginta duorum annorum fluxus menſtrui, ter vel quater uno menſe per collum prorumpentis, exemplum recenſet equidem Stephanus Blancardus *Collect. med. phyſic. Cent. 6. Obſ. 47. p. m. 280.* Utrum vero talis hæmorrhagia vel hæmoptyſis a menſibus, an ab alia cauſa ortum ſumſerit, non immerito mecum dubitat Roſinus Lentilius *l. a. p. 119.*

In vetula ſeptuagenaria menſes per os excretos annotavit Dominicus Panarolus *Pentec. 1. Obſ. 6. p. 4.* ſcilicet cum mulier ab adoleſcentia nunquam menſtruata fuiſſet, incidit in febrem, cum maximis ventris infimi doloribus, donec largo effluxo ſanguine per vomitum ſanata fuerit, verum ſingulis menſibus usque ad annum ſeptuageſimum ſemper hoc modo menſes excrevit magna cum intuentium audientiumque admiratione. Refert etiam Georgius Francus *Satyr. med. 6. p. 97.* Generoſiſſimam Dominam de Landas, natam de Hammerſtein, Electoris Palatini Mareſchalli viduam, ad ſeptuageſimum annum usque & ultra ordinarie menſium fluxum paſſam eſſe, ut ipſa æque ac agnati ejus alii ipſi Franco confeſſi fuere. Duo ejusmodi menſium ultra ſeptuageſimum annum profluentium exempla ex communicatione amicorum refert Guilhelmus Fabricius Hild. *l. a. Cent. 4. Obſ. 63. fol. m. 336.* & quidem primo in nobili vidua, quæ annum circiter ſeptuageſimum tertium ſtatis temporibus ordinato menſtruo fluxu laborabat. Deinde virgo quædam, cum ab anno quinquageſimo ætatis ſuæ menſtruis caruiſſet fluxus, & annum ſeptuageſimum ætatis prætergresſa eſſet, denuo ipſi menſtrua ſupervenerunt, & tribus ordinariis menſibus recurſum habuerunt, poſtea ceſſarunt. Sed, quod annotatione dignum, ex evacuatione illa natura quaſi reviviſcens ad centeſimum fere annum ætatis pervenit virgo illa, & tandem extrema macie confecta e vivis diſcesſit. Ex qua obſervatione videmus non ſemper infallibilis conſequentiæ eſſe prognoſin Eberhardi Gockelii & aliorum Medicorum; Menſes ſcilicet in ſenio contra naturæ conſuetudinem erumpentes plerumque mortis brevi inſecuturæ prodromum eſſe, quod dictus Gockelius *Gallicin. Cent. II. Conſ. 95. p. m. 603.* tribus exemplis corroborat, quæ tamen non æque de periodico menſium in vetulis fluxu, quam uteri hæmorrhagia loquuntur. Uxor chartarii ſeptuaginta ſex annorum, fonticulo ex conſilio medici in crure dextro excitato, ſenſit præter expectationem menſtrualem fluxionem ex poſtliminio redire, juſtam ſervare periodum, tanto quidem

cum

cum effectu, ut exinde juveneſcere videretur, annotante Johanne Petro Prückelio juxta M. N. C. *Dec. I. An. 9. & 10. Obſ. 9. p. 46. vid.* etiam Theoph. Bonet. *Medicin. ſeptent. Part. II. Sect. 2. Obſerv. 15. fol. 34.* De muliere ſeptuagenaria, bis menſes iterum experta, & tandem pro gravida habita, ſequentem obſervationem inſeruit Johannes Georg. Hoyerus Ephemeridibus *Acad. Nat. Cur. Cent. V & VI. Obſ. 34. p. 333.* Mulier ſeptuaginta trium annorum in duobus matrimoniis fœcunda, in tertio vero per octodecim annos ſterilis, alias ſatis vegeta, corpore & animo in nuptiarum conſanguineæ ſolenniis paulo magis exagitatis cum prægreſſo titillationis ſenſu de novo menſes eo, quo olim, ordine per aliquot dies experitur, qui, præterlapſo menſe, quoque recurrunt &c. Femina ſana & robuſta ſeptuageſimo ſexto ætatis anno menſtruum ſanguinis floridi fluxum, quem hactenus plures per annos non viderat, ſtato tempore & ordine egregia cum euphoria quinquies experiebatur. Hoc autem ceſſante paulo poſt ſyncope moriebatur, teſte eodem Hoyero, *ibid. Cent. I & II. Obſ. 115. p. 239.*

§. 16.

Magis tamen adhuc mirandum videtur, quod de feminis octogenariis & ultra recenſent auctores, exempli gratia, Thomas Bartholinus *Hiſtor. Anat. Cent. VI. Hiſt. 34. p. 257.* de vidua Paſtoris religioſi annos octuaginta duos nata, quæ hac in ætate robuſta adhuc & vegeta, ſed nimio ſanguinis fluxu anxia fuit. Olim illi ante annum quinquageſimum ſubſtitere menſes. Interea ſana vixit, donec anno ætatis ſeptuageſimo ſeptimo præter ſpem fluxus menſium repeteret. Fluebat vero ſanguis parce & guttatim per biduum, quo non parum vetulæ vires frangebantur; poſtea per biduum ceſſabat, beneque valebat & easdem vices redeundi ad dictum tempus ſervabat. Vitæ ſuæ & ſanitati timebat, quia hujus fluxus occaſione ipſius mater, quum annum centeſimum ſuperaſſet, occubuerat. In ejusdem Bartholini *Epiſt. Med. Cent. 4 Epiſt. 86. p. 488.* refert Daniel Puerarius, mulierem quandam octogenariam, a duobus circiter annis, menſtruas purgationes paſſam fuiſſe εὐτάκτως *in octogenaria.*

cum

cum ſanitatis commodo & εὐφορίᾳ. Item mulieri cuidam anno ætatis ſuæ quadrageſimo tertio menſtrua ſubſtiterant; ipſa tamen nullo inde vexata incommodo ſana vixit annum usque octogeſimum: quo febre tertiana, non gravi tamen, cœpit laborare, & anno ſequenti, id eſt, octogeſimo primo ætatis rediere menſtrua, eaque ſtatis ſuis temporibus fluxerunt, ſine ulla ſanitatis læſione (niſi quod, antequam ſingulis menſibus redirent, aliquo ſuffocationum uterinarum laboraret incommodo) usque ad annum octogeſimum quintum, quo vivere deſiit, vide Theod. Kerckring. *Spicileg. anat. Obſ. 88 p. 169. ſeq.* Hanc obſervationem recenſet etiam, absque tamen Kerckringii mentione, Johannes Baptiſta Verduc *de l' Uſage des Parties Tom. I. cap. 16. p. 248.* on a vû, inquiens, une femme de quatre-vingt ans, qui avoit ſes purgations; elles ceſſerent a quarante-trois ans, ſans en étre incommodée ſa ſanté fût toûjours favorable depuis, jusqu' a quatre-vingt ans: il lui prit une fievre tierce l'année ſvivante, c'eſt à dire à quatre-vingt un an; ſes ordinaires revinrent & coulerent reglement jusqu'a ſa mort, qui arriva à quatre-vingt-cinq ans. Similem obſervationem communicat etiam Johannes Henricus Hottingerus *M. N. C. Dec. III. An. 9. & 10. Obſ. 26. p. 403. ſeq.* Honeſtam, inquit, aliquam novi matronam, octogeſimum ſecundum annum jam excedentem, liberorum aliquot matrem, quam menſtrua purgatio anno quadrageſimo ſexto reliquit, ipſa vero ad octogeſimum pertraxit annum absque ullo incommodo vitam, ſecus quam quod variis pro ſenum more affectibus catarrhoſis fuerit detenta, dictoque anno inſultum apoplecticum percepit, quo tamen feliciter ſuperato, elapſis aliquot poſt menſibus, fluxum ſanguinis uterini experta, qui tribus peractis hebdomadibus recurrit, & quidem cum maxima euphoria ſanitatisque emolumento, qui & poſtea repetitis dicto temporis intervallo vicibus copioſe ſatis ſeſe manifeſtavit, læteque proſpera fruitur valetudine. Bina viduarum, annum octo geſimum jamjam transgreſſarum, ſemper nihilominus ſingulis menſibus, inſtar mulierum juniorum, menſtruatio-

ſtruationis [illegible] patientium exempla refert Louyſe Bourgeois [illegible] *Obſtetric. Part. 2. cap. 6. p. 22.* In matrona nobili octogenaria ſcorbutica conſummata catameniorum profluvium, ſalutare tamen & pro critico habitum, annotavit Johannes Georgius Freſenius *vid. Ephemerid. Academ. Natur. Curioſ. Cent. 7. & 8. Obſ. 48. p. 93.* In agnata octoginta novem annorum menſtruationem annotavit Georgius Francus *Satyr. med. p. 451.*

§. 17.

De nonagenaria menſtruata hanc obſervationem refert Ehrenfridus Hagendornius *Hiſtor. med. phyſic. Cent. 2. Hiſtor. 84. p. 262. ſeq.* Vixit hic loci (Gorlicii) matrona quædam non infimæ conditionis, juvenilibus annis bis maritata, hinc ad mortis articulum vidua, cui Deus id naturæ robur conceſſerat, ut maximam ætatis partem ſine morborum inſultibus transegerit, inſtructa quoque ea valetudinis integritate, ut potum frigidiſſimum cibosque difficillimæ concoctionis ſine noxa aſſumere & perferre valeret, præterquam quod circa annum ætatis nonageſimum de quadam viſus obſcuritate & languore univerſali conqueri cœperit. Annum ætatis nonageſimum ſecundum ſupergreſſa, iisdem per quadraginta & amplius annos ſilentibus, perinde ac juvencula ſucciplena, ſtato tempore experitur menſes, primo ſibi formidine quadam inde inceſſa, poſtea vero, cum nihil detrimenti inde paſſa fuerit, Dei arbitrio naturæque extraordinarie ſic ludentis curſui re tota commiſſa. Continuante ſic fluore hoc menſtruo per anni ſpatium, tandem is imminui, ſenſim ſenſimque evaneſcere, & matrona anno ætatis ſupra nonageſimum quarto placide obdormivit. *in nonagenaria.*

§. 18.

Inter rariora referendum, quod Reinerus Solenander *Conſil. med. Sect. 5. Conſ. 15. fol. 492.* recenſet: Nobilis femina Burgundica ex Dorbeck novit mulierem trium ultra centum annorum, honeſtam, quæ cum eſſet annorum centum & unius, recepit menſes ordine fluentes magna commoditate naturæ & valetudinis. *in centenaria & ultra.*

T Reti-

Retinuit iſtum ordinarium fluxum annos 101. 102. & 103. ſed hoc anno profluxibus eisdem tentata occubuit. Monialii cuidam ab anno centeſimo ad centeſimum tertium fluxiſſe menſes ex Hercule Saxonia refert Georgius Francus *Satyr. med. 6. p. 98.* Sive virgini ſacræ centeſimum agenti annum ceſſaſſe moleſtum ſex menſium pruritum a fluxu menſtruo, cujus in annum tertium vices perſenſit, ex Hercule Saxonia refert Johannes Rhodius *Obſ. med. Cent. 3. Obſ. 48. p. 144.* Feminam quandam transacto centeſimo ætatis anno per tres continuos annos ſingulis menſibus menſtruo fluxu laboraſſe, ex relatione celeberrimi Theologi Amſtelodamenſis Balthaſaris Beckeri recenſet Stephanus Blancardus *Collectan. medic. phyſ. Cent. 7. Obſ. 18. p. 22. & Obſ. 19.* Idem Autor etiam feminam, uxoris ſuæ cognatam, a prima juventute usque ad centeſimum ſextum ætatis annum tempore ordinario, menſtruationis beneficium habuiſſe ſcribit.

CAPUT VI.

De Menſtrui ſanguinis Quantitate aucta & diminuta.

§. I.

Menſium quantitas incerta.

QUantitatem profluentis ſanguinis menſtrui quod attinet, eandem nonnulli Medici ſecundum menſuram vel pondus deſcribere atque determinare ſtudent, ubi ex mente Hippocratis moderata menſtrui quantitas eſt menſura duarum heminarum, quæ novem continet uncias. v. Zacut. Luſitan. *Prax. Hiſtor. Lib. 3. cap. 2. Oper. Tom. 2. fol. 487.* & Joh. Freind *Emmenol. cap. 3. p. 13. ſeq.* cum tamen dicta quantitas tam ratione omnium feminarum, quam unius ejusdemque ſubjecti pro variis cauſis & accidentibus, v. g. pro differentia climatis ſeu regionis, ſtatus ſani & morboſi, temporis anni & vitæ generis variare ſoleat. Unde etiam Martinus Liſter. *Diſſert. de Humorib. cap. 44. p. 407.* hujus profluvii menſtrui menſuram admodum judicat incertam eſſe; nec determinari

nari poſſe ad certum pondus,niſi Statices ope. Certe, pergit idem, Hippocrati de viginti unciis utique fidem non do; cum ad tertias & infra, his certe frigidis regionibus, res reducenda eſt. Certe noſtris fere feminis multo minore & admodum moderata quantitate profluunt; idque ad biduum aut triduum, guttatim & interdum per leves quosdam ſaltus, pro uterinorum ductuum apertione. Et juxta Henrici Snellen *Delineat. Theor. mechan. Part. 2. p. 97. 98.* pondus menſtrui ſanguinis ab uncia una alterave in maxime ſanis aſcendit utplurimum ad libras tres quatuorque, ſi ulla fides externis adhibenda; nam certi aliquid hic pronunciare nemo poterit, niſi primo ſanitatis perfectioris ſtatum traderet, & reliqua ad morbos menſtrua viginti unciarum pondere minora aut majora releget, quod impoſſibile ſtatuimus, & mere ex unius medici docentis arbitrio, vel ex ſtatu unius vel alterius mulierculæ dependeret, ſed in demonſtrationem liquidam nunquam caderet. Auctoritas Hippocratis nullius hic eſt ponderis, ille enim non magis de ſanguinis illius quantitate pronunciare poterit, quam Medicus hodiernus. Hippocrates in calida regione praxin exercens, de illis forſan regulari magis ſtatu præditis menſtruis, ex mulierculis ſedentariæ nimisque tranquillæ & domeſticæ vitæ per vim deditis, ac a nimium zelotypis illarum maritis polygamiam foventibus, aliquid inquirere potuit; quamvis hæc inquiſitio difficultate ſua haud caruerit: Sed hæc non ita de noſtris, nec tam otioſis, nec ſolem tam anxie fugientibus, affirmare ullus ſobrius poterit, multo minus eas laborioſas minus menſtruare debere, quod totaliter veritati contrariatur. vid. etiam Joh. Bohn. *de Offic. Medic. dupl. Part. 1. cap. 20. p. 416.*

§. 2.

Dari autem hujus fluxus menſtrui differentiam, ex eo videre primo licet, quia nonnullis feminis in parva, aliis in debita ſeu mediocri, aliis vero in nimia quantitate fluere ſolet. Nimis autem diuque fluentium menſium exemplum refert Thomas *Menſes nimii.*

Bartholinus *Cent.3. Hiſt. 8. p. 22.* de paſtoris in Scania menſtrui fluxus ubertate laborante uxore, triginta octo annorum, cui inter dolores maximos prodierunt menſes, ſex hebdomadum ſpacio leniter fluentes, qui ſubinde per biduum ſubſiſtentes, recurrentibus iisdem doloribus revertebantur. Qui fluxus, medicamentis nihil proficientibus, evaſit continuus atque octavo quovis die, velut periodicus, tanta copia effundebatur, ut grumoſi ſanguinis vaſculum ſatis capax exciperetur, jamque vires valde proſtratæ ſanguinem ſiſtentia poſcerent. Nobiliſſima Domina de la Jaſſodiere, annorum quadraginta, optimi habitus & temperamenti, a duobus fere annis laborabat fluore muliebri ſeroſo, qui per intervalla adeo copioſus erat, ut ægrotantem in vitæ periculum conjiceret. v. Lazar. River. *Obſ. med. Cent. 4. Obſ. 86. pag. 57.* quo loco alius uxoris meminit annorum circiter ſeptem & viginti, quæ poſt excretionem molæ bimeſtris incidit in fluxum ſanguinis immodicum, qui per tres ſeptimanas perſeverans eam in vitæ diſcrimen adduxit. Femina quædam gravida per menſes quatuor menſtruorum fluxu continuo, fœtu vivo ac ſuperſtite afflicta fuit. v. Freder. Deckkers *Exercit. practic. cap. 1. p. 16.* Villici cujusdam uxor nimium per aliquot annos paſſa erat menſium fluxum, cui deinde per ſesquiannum continuo ex utero ſanguis profluxerat, uti teſtatur Ido Wolfius *Obſ. chir. medic. Lib. 1. Obſ. 16. p. 151.* Mulier quædam, quadraginta annorum, ab annis tribus continuo menſium fluxu laboraverat, quo ceſſante ſequuta fuerat per eandem uteri viam moleſtiſſima aquoſæ materiæ fluxio, juxta Thom. Barthol. *l. c. Cent. 2. Hiſt. 42. p. 206. ſeq.* Mulierem, quæ bis quolibet menſe in maxima quantitate, citra ſanitatis noxam, menſtrua ejiciebat, vidiſſe ſcribit Dominicus Panarolus *Pentec. 2. Obſ. 41. p. 54.* Et *Pentec. 3. Obſ. 3. p. 62.* idem Autor mentionem facit mulieris quinquaginta ſex annorum & fortaſſe amplius, quæ tertia quaque hebdomada copioſiſſimum ſanguinem ex utero excrevit. De menſtruo fluxu poſt duas ſeptimanas ordinarie revertente ſequentem obſervationem annotavit Johannes Matthias Mülle-

Müllerus *Ephemerid. Academ. Cent. 8. Obſ.39. p. 311.* Virgo ſcilicet honeſtiſſimis parentibus prognata ab anno ætatis decimo quarto menſium fluxum ſentire incepit, qui poſt quatuordecim dies ordinarie revertitur, & initio per totum octiduum, poſtmodum quinque vel ſex dies ſat copioſe durat, qualem periodum menſes poſt duas ſeptimanas jam ultra ſesquiannum in hac virgine alias ſana, robuſta, procera, plethorica nihilque ſanitatis detrimenti inde patiente ſervarunt. Uberiorem quoque fluxum menſtruum pati feminas ſcorbuticas, ſanguinem acriorem habentes, confirmat Michael Ettmüllerus *Phyſiolog. cap. 23. Tom. 1. f. m. 166.* Scribit etiam Philippus Jacobus Sachs *Gammarol. Lib. 2. Sect. 2. cap. 9. p. 873.* Sibi relatum eſſe, feminam, ſi tranſeat ſepulchrum feminæ puerperio extinctæ, eſſe laboraturam fluxu menſium perpetuo; ſanari ægram, ſi tres cancri ſepeliantur cum puerpera. Et juxta Henr. Snellen *l. a. p. 103.* in corruptis & depravatis menſtruis, ex talium particularum copia, quæ vehementius in obſtantia vaſa illidunt, menſtruatio prodigioſa abſolvitur, durans aliquando ad octo, decem, duodecim, quatuordecim dies. Cum vero in praxi quotidiana plurima nimii menſium, a variis cauſis dependentis, fluxus occurrant exempla, plura hoc loco adducere ſuperſedebimus.

§. 3.

E contra etiam quandoque menſes diverſis ex cauſis nimis mature & extraordinarie ceſſant, deficiunt & ſupprimuntur, vel etiam in feminis nunquam apparent. Imprimis autem obeſioribus menſes multo citius ceſſare ſolent juxta Joh. Freind *Emmenolog. cap. 1. pag. 3. & cap. 7. pag. 48. ſeq.* Id quod exemplo probat Roſinus Lentilius *Miſcellan. med. pract. Part. 1. p. 237.* & quidem præmaturæ & innoxiæ menſium emanſionis: Conſulis ſcilicet & Chirurgi in parva quadam imperiali civitate uxori anno ætatis vigeſimo nono, nullo aut præcedanco aut ſubſequente, vel levicula etiam moleſtia lunulæ fluere deſierunt; ex quo tempore non amplius menſes vidit, cætera ſana & obeſa mulier. vid. etiam Ephemerid.

Menſes mature ceſſantes

ob nimiam obeſitatem.

merid. Acad. Nat. Cur. *Cent. 1. 2. App. p. 203.* Et juxta Daniel. Sennert. *Pract. Medic. Lib. 4. Part. 2. Sect. 2. cap. 3. pag. m. 140.* in pinguibus & obeſis ſanguis ille ſuperfluus in pinguedinem convertitur. Unde Hippocrates & Galenus monent, quod corpora & gracilia & obeſa, aut plane menſtrua evacuatione carent, aut exiguum habent: in quibus etiam irrito conatu, ſtantibus hiſce cauſis, in menſtruis provocandis laboratur. Cui ſententiæ etiam favere videtur Philippus Jacobus Hartmann *M. N. C. Dec. 2. An. 9. Obſ. 13. p. 41.* ubi, vaſa in obeſis minus ampla eſſe, minusque continere ſanguinis, ſcribit. Alii tamen diſſentiunt, e. g. Henricus Snellen *Delineat. Theor. Mechan. Part. 2. p. 108.* Obeſiores citius menſtruum terminum abſolvere, ut Johannes Freind & Sennertus volunt, nunquam ſe obſervaſſe inquit. Et mihi ipſi duæ ſorores ſatis obeſæ nimisque craſſæ, altera quinquaginta, altera quadraginta ſeptem annos habentes, notæ ſunt, quæ ambæ menſtruatim adhuc & ordinarie menſtrua ſua ſatis largiter per aliquot dies patiuntur, quarum junior, quæ primam ſuam menſtruationem anno ætatis duodecimo experta eſt, inſuper adhuc, pro evitandis phlogoſibus cum rubore genarum inter prandendum ipſi obvenientibus, item pro impedienda crebriori narium hæmorrhagia, quotannis aliquoties venæ ſectione & ſcarificatione abundantem ſanguinem ſibi detrahi curat.

§. 4.

Menſium ceſſationis cauſæ.

Plura equidem de menſium ceſſationis vel ſuppresſionis cauſis adducenda eſſent, paucis tamen dicemus, easdem eſſe vel naturales vel præternaturales, ad naturales pertinet tempus ordinarium ceſſationis menſtrui fluxus, quod utplurimum in ſeptimum ſeptenarium ſeu annum quadrageſimum nonum vel quinquageſimum incidere ſolet. Deinde per naturæ obſervantiam gravidis atque lactantibus utplurimum menſes deficiunt. Porro etiam feminæ gravioribus morbis decumbentes vel ab ipſis nondum plenarie reſtitutæ, item alias immodicas evacuationes, ſanguinem

nem imminuentes, ejusque elaſticitatem infringentes, perpeſſæ, menſium defectu per tempus laborant. Ad præternaturales cauſas refertur ſanguinis turgeſcentiam menſtruam vel motum impediens, quæ quandoque a cauſa interna v. g. ventriculi cruditate vel ab aliorum viſcerum vitio ſeu dyscraſia, quandoque etiam a cauſis externis & occaſionalibus, utplurimum ad diætam & res non naturales pertinentibus, contrahitur: Huc pertinet aer frigidus vel refrigeratio partium inferiorum ex immerſione in aquam frigidam, & quidem tempore, quo menſes inſtant vel jam fluunt; item aſſumpti cibi, v. g. panis calidus & modo ex clibano extractus, placentæ calidæ & pinguiores, aliique cibi indurati; acidi & auſteri, lac & lacticinia; vel etiam potus frigidus, corpore imprimis calente vel ſudante hauſtus. Nimia itidem quies & animi pathemata, imprimis terror, pavor, metus & mœror, anxietas & ſollicitudo; de quibus cauſis evolvi poſſunt Autores Pathologici & Practici e. g. Joh. Jacob. Waldſchmid. *Prax. Caſ. 47. p. 138. 504. ſeq. 880. &c.* Joh. Jac. Harder. *Apiar. Obſ. 81. Schol. p. 313.* Joann. Juncker. *Conſpect. Medicin. Tabul. 13. p. 71. ſeq.* Mich. Albert. *Introd. in Univ. Medicin. Sect. 1. cap. 6. p. 156. ſeq.* Chriſt. Joh. Lang. *Oper. Tom. 3. diſp. 39. fol. 523. ſeq.* Mich. Ettmüller. *Oper. Tom. 2. fol. m. 1012. ſeq.* Joann. Fernel. *Pathol. Lib. 6. cap. 16. p. m. 197.* Joh. Bernh. Gladbach. *Prax. Medicin. Id. de Cachex. §. 112. p. 282. ſeq.* Nicol. Blegn. *Zodiac. Med. Gall. An. 5. Mart. cap. 2. p. 52. ſeq.* Phil. Fraundorff. *de Morb. Mulier. cap. 2. p. 21. ſeqq.* Laurent. Strauff. *Palæſtr. Med. Part. 3. Gymnaſm. 16. p. 376. ſeqq.* Lazar. River. *Prax. Tom. 2 Lib. 15. cap. 2. p. m. 248. ſeq.* Roder. a Caſtro *de Morb. Mulier. Lib. 1. cap. 4. p. 12.*

§. 5.

Cum vero ex allegatis cauſis adductisque Autoribus evidenter pateat, ad menſium ſuppreſſionem plurimum conferre errorem in diæta & rebus non naturalibus, (vel potius neceſſariis, quia ſine illis nemo vivit) commiſſum, quem tamen evitare vel *Suppreſſionis cauſæ.*

decli-

declinare, utplurimum in mulierum eſt poteſtate, aliquot pro feminis quam admonitione exempla annectere libet. Imprimis aunent, v.g. ex eſu panis calidi virgines & mulieres tempore fluxus menſtrui gravisſimas obſtructiones & ſuppresſiones menſium ſibi cauſare poſſunt, juxta Johann. Michael. *Prax. Clinic. Part. 1. Lib. 5. cap. 26. pag. 238.* Quem panem calidum Simon Pauli *Quadripart. Botan. Claſſ. 3. p. 484.* non ſolum cunctis mulieribus, ſed imprimis quoque menſtruatis noxium eſſe probat, referens, ancillam piſtoris Roſtochienſis athletico habitu, bacchanaliorum tempore aut feſto, devoraſſe unum itemque alterum ſimilagineum panem, calidum ex furno extractum, quorum medullam affuſo lacte & butyro, more patrio, ſubegerat; quæ vix horæ ſpatio intermiſſo lipothymia corripi, poſt deinde dyſpnœa conqueri cœpit, quam triduo aut quatriduo ſpatio immedicabilis orthopnœa jugulabat; hancque ancillam menſtruis manantibus ſibi improvidæ hoc malum accerſiviſſe, dictus Pauli addit, hac annexa admonitione: Caveant ergo ſibi virgunculæ, quæ ejusmodi calidis ſimilagineis panibus inhiant; ceu qui maxime ipſarum valetudini officiunt. Sic novi, pergit idem Autor, in hac urbe honeſtisſimam matronam, lauta in re, quinquagenariam propemodum, de hypochondriorum moleſtiis conquerentem, quæ mihi faſſa eſt, ſe admodum adoleſcentulam, domi materteræ, nimium ipſi indulgentis, eductam; ſibique fuiſſe licitum, ſingulis diebus propemodum emere a piſtore in jentaculum calidos ſimilagineos panes. Quæ ubi tempeſtiva viro, paucisſimis menſibus, cachexia tabefieri occepiſſet, ac Medici in conſilium eſſent vocati, iſti fundum hujus calamitatis optima cum ratione eſſe pronunciarunt calentes illos triticeos aut ſimilagineos panes. Ex eſu placentæ ceraſorum calidæ menſium obſtructionem obſervavit Caſpar Theophilus Bierlingius *Theſaur. theor. pract. Obſ. 82. p. 1043.* ſcilicet filia coriarii cujusdam viginti annorum, temperamenti phlegmatici,

Panis calidus.

matici, cum eo tempore prima vice menſium pateretur fluxum, calidam ex ceraſis confectam edit placentam, hinc menſes ſtatim per annum cum dimidio reſtiterunt, nec eorum fluxum ullo modo iterum excitare licuit.

§. 6.

Archidiaconi Treptovienſis filiæ, octodecim annorum virgini, menſes ultra trimeſtre ſpatium ſubſtiterant, poſtquam cibis craſſis, viſcidis, fumo duratis, in muria maceratis, frequenti piſcium eſu, lacticiniis, fructibus horariis & potu cereviſiæ ſecundariæ fuerat delectata, referente Baldaſſare Timæo a Güldenklee *Lib. 4. Caſ. 8. p. 205. ſeq.* Virgo quædam quatuordecim annorum, tempore menſium fluxus, in ſanitatem alicujus tria cochlearia lactis recentis, a cujus tamen eſu tam illa, quam illius mater, alias ſemper alienæ fuerant, edere coacta fuit. Quo facto ſtatim ſuppreſſi ſunt menſes, alias largiter fluentes, cum ſubſequenti morbido faciei colore aliiſque ſymptomatibus pravis, juxta Caſpari Theophili Bierlingii *Adverſar. Curioſ. Cent. Caſ. 39. Schol. p. 71.* Fortaſſe ob eandem cauſam nonnullis Medicis lactis uſus ſuſpectus eſſe ſolet, ſiquidem juxta Sim. Paul. *l. a.* Ludovicus Nonnus una cum aliis Medicis prohibet, ne loco aquæ piſtores farinam lacte ſubigant, ut candorem panibus concilient, qui magis ob lactis miſcellam poſtea viſcera nutritioni dicata obſtruunt, quam ſi cum aqua eſſent ſubacti. Muliercula, devoratis magna copia prunis, menſium ſuppreſſionem & ventris tumorem gravidæ inſtar incurrit, quæ tandem exacto anno purgantis medicamenti vi incredibili oſſiculorum prunorum per alvum dejectione liberata eſt: tumore ſubſidente, & menſibus legitimum ſuum typum denuo ſervantibus. v. Johann. Schenck *Obſ. Medic. Lib. 4. fol. 631.*

Cibus crudus.

Lac.

§. 7.

A potu etiam, imprimis aquæ frigidæ, poſt nimium motum aut ſudorem menſes ſupprimuntur, uti in uxore villici ſui annotavit Baldaſſar Timæus a Güldenklee *l. a. Caſ. 4. p. 202.* hæc nimirum

Potus frigidus.

U femina

femina fluentibus menſibus tempore meſſis laboribus ruſticis incaleſcens, aquam profluentis copioſe hauriens, in atrociſſimos uteri dolores incidit; fluxu ſanguinis menſtrui penitus ſuppreſſo. Nobilis quædam virgo ſeptendecim annos nata temperamenti cholerico-ſanguinei anno 1682. cum cognatis & amicis choreas immodicas fere agit, & æſtuante corpore ingurgitat potum e vino aqua diluto cum ſaccharo, & citro, quem vulgo limonade vocant. Ab illo tempore menſes ſupprimebantur; ita ut aliquid, ſed parciſſime funderent, inde anorexia, chloroſis, dyspnœa, dolor in dorſo &c. teſte Georgio Franco *M. N. C. Dec. 2. An. 3. Obſ. 11. p. 49. ſeq.* Contigit etiam, cum vulgo mulieres aquam frigidiſſimam ex nive potarent, ut aut nullo pacto, aut prorſus diminute purgarentur; uti ex Galeno refert Zacutus Luſitanus *de Medic. princip. Hiſtor. Lib. 3. Hiſt. 4. fol. m. 449.* vid. etiam Joh. Schenk *l. a. 631.* Huc pertinent etiam medicamenta frigida ſeu refrigerantia & adſtringentia interius aſſumpta, vel etiam topica imprudenter in uteri fluxionibus ad uterum applicita, quod ſæpe minus circumſpecte accidere ſcribit Rodericus a Caſtro *de Morbis Mulier. Lib. 1. cap. 4. p. 14.*

§. 8.

Refrigeratio.

Quandoque etiam feminæ ab aeris & aquæ frigore, pedes vel lavando vel in aquam frigidam immittendo, aut ex improviſo frigus genitalibus partibus admittendo, menſium ſuppreſſionem incurrunt, ſicuti lotricibus, ancillis aliisque feminis ſervitio deditis accidere ſolet, imprimis ſi aquam inſtantibus vel præſentibus menſibus ingrediuntur, vel etiam nudis in pavimento per tempus ambulant pedibus; qualia exempla bina recenſet Petrus Foreſtus *Obſ. Medic. Lib. 28. Obſ. 2. fol. 627.* & primum quidem de muliere, quæ cum ſororis ejus filius, quatuor aut quinque annorum, in aquam incidiſſet, & viri adſtantes ſtatim puerum non extraherent, ipſa in aquam ſaltavit, & fere cum puero obruta ac ſuffocata fuit, niſi duo viri tam illam, quam puerum, extraxiſſent. Dum autem dicta femina in aquam ſaltabat, menſes ipſi profluebant,

bant, atque illi tunc ſubito reſtricti præcordia valde infeſtabant; poſt remedia autem a Foreſto deſcripta menſes ſuppresſi iterum debite fluxerunt. Secundum Foreſti exemplum eſt de famula cujusdam zythepſæ ſeu cereviſiarii paulo plus quam annos viginti nata, cui, cum conſuetas purgationes menſtruas haberet, & nudis pedibus pavimentum aqua detergeret, tum ſcopis purgaret, (ut Delphis ſæpe fieri ſolet, quia Batavæ mulierculæ valde munditiei intentæ ſunt & curioſæ, ut omnia niteant) ſubito menſes retracti fuere, & longo deinde tempore conſuetis periodis non fluxere, &c. Item juxta *Obſ. 6. f. 635.* puellæ annos octodecim natæ, cum in hyeme, aere frigido, linteamina lota extra urbem expoſita aeri, rurſum inde ablueret, menſes reſtricti fuere ex nuda tantum intemperie, absque humore. Subitaneam quoque menſium ſuppreſſionem & exinde utriusque mammillæ ſphacelum patiebatur mulier linteis lavandis occupata; quæ poſtquam ſudore jam difflueret, induſium, quod geſtabat ſordidum & ſudore madidum, (quo ſcilicet illud ſimul lavare poſſet) inconſiderate nimis exuit, frigidumque & humidum rurſus induit, parum ſollicita, quod illo tempore fluxu menſtruo laboraret. Qui proinde ſtatim ſupprimebatur. vid. Petr. Hadr. Verduin *Obſ. chirurg. 22. p. m. 62.*

§. 9.

Plurimum etiam ad menſtrui ſanguinis obſtructionem conferunt animi pathemata, quibus præ ſexu virili muliebris per ſe magis eſt obnoxius, tales affectus autem ſunt terror, ira, timor, animi mœror, zelotypia, amor &c. Novit enim Medicus Vratislavienſis duas nobiles præcipuo loco natas, quarum alteri, cum apoplexia matrem, alteri vero idem morbus patrem ex improviſo menſium tempore eripuiſſet, ambæ ex panico hoc terrore in pertinaciſſimam menſium obſtructionem inciderunt; atque poſt fata illuſtriſſimæ matris menſes ſatis largiter fluere ſoliti non amplius comparuere, & poſt non adeo longi temporis intervallum hæc febri maligna petechiali correpta Deo piam reddidit animam. Poſterior priori felicior aliquot menſium labore tandem

Animi affectus.

ab obſtructione hac, quam per terrorem incurrerat, liberata fuit. *v. Hiſtor. Morb. Vratislav. An. 1702. p. 68. ſeq.* Nobilis matrona annum agens quinquageſimum primum, temperamento bilioſo & melancholico prædita, ex repentina infantis ſui morte, a nutrice incauta interfecti, ſubito terrore correpta eſt; hinc menſium fluxus omnino ſuppreſſus nunquam amplius ab eo tempore apparuit, juxta Lazar. River. *Obſ. Med. Lib. 4. p. 32.* Secundum obſervationem Ambroſii Stegmanni, civis primarii Islebienſis uxor iter faciens Dresdam in hoſpitio quodam publico vidit militem agonizantem, ex cujus miſerabili conſpectu tanto percutitur terrore, ut illico lipothymica redderetur, menſtrua fluentia ſupprimerentur, & altero die poſt dyſenteria afficeretur, pauloque poſt vitam cum morte commutaret. v. M. N. C. *Dec. 3. An. 7 & 8. Obſ 34. p. 56 ſq.* vid. etiam Paul. Spindler. *Obſ. 70. p. 130.* Honeſtisſimæ matronæ, Abbatis Hirſoenſis viduæ, ex terrore filii in venatione interfecti menſes fuiſſe reſtrictos, ipſa vidua Wolfgango Gabelchovero retulit, cujus *vid. Curat. Cent. 1. Curat. 81. Annotat. p. 156.* Qui Autor *p. 155.* etiam pellionis Stutgardiani conjugis meminit, quæ poſt

Mœror. obitum filiæ ſibi admodum charæ inſigni mœrore & triſtitia correpta fuit, quam excepit ſuppresſio menſium per multas ſeptimanas. Et vidua quædam ex mariti obitu ita tota mœſta & melancholica evaſit, ut in maniam fere inciderit, adeoque ut ſanguis craſſus multus melancholicus, ob craſſitiem humoris ejusdem, uteri vaſa obſtruxerit, quo minus menſes fluerent, juxta Petri Foreſt. *Obſ. Lib. 28. Obſ. 9. p. 639.* Mulier, cui maritus in facie colaphum impegit, illico eodem die utriusque oculi viſionem amiſit, cæca namque evaſit, nulla in oculis habita macula aut nubecula læſione aliqua, puri nempe cernebantur oculi. Quæ non diu poſtea ſurdaſtra quoque eſt facta & fatua, cum quibus lunaris purgatio huic deperdita eſt, juxta verba Amati Luſitani *Curat. Medic. Cent. 7. Curat. 44. p. 744.* Filiæ cujusdam vitriarii immodicum narium profluvium, in quod ex menſibus ſuppresſis inciderat, ab iracundia intempeſtive ſupprimebatur, unde poſtmodum oculi

pro-

procidentia ſequebatur. vid. Nicol. Tulp. *Obſ. Med. Lib. 1. cap. 28. p. 61.* A viſo funere menſium ſuppreſſionem annotavit Ehrenfridus Hagendornius *Hiſtor. med. phyſ. Cent. 2. Hiſtor. 85. p. 264.* Famula quædam, an ex petulantia, an curioſitate videndi, tempore fluxus menſtrui, funus quoddam cum aliis accedit, pro more ſexus ſequioris uſitatiſſimo. Hinc viſa a ſe flebili hac imagine mortis, terrore perculſa domum rediens male habuit, ceſſante mox fluore menſtruo, ſequente etiam febricula cum languore ſummo, curabatur tamen, jubebaturque impoſterum ab hac curioſitate abſtinere. Fortaſſe ad hanc quoque cauſam referenda eſt obſervatio Samuelis Ledelii *M. N. C. Dec. 2. An. 9. Obſ. 37. p. 72.* ubi ita ſcribit: menſtruo fluxu deturpata ſi accedat ad corpus mortui, ſtatim fluxum deſinere animadvertet, ſi vulgo credendum. Ancilla menſtruata demortuam dominam lavabat & purgabat, fluxusque ſtatim intermittebat, nec huc usque rediit. Hoc num ſit perpetuæ veritatis, decidere ob penuriam experientiæ nolo. Uti autem contagium non omnes adſtantes lædit, ſed diſpoſitos: ita hic quoque fieri videtur rationi conſonum, niſi alia eruenda ratio in hoc caſu, alteratio nempe & archæi microcoſmici conſternatio, humorum commotio & quæ alia.

§. 10.

Quid amor ad menſium ſuppreſſionem faciat, docet Johannes Schmid M. N. C. *Dec. 1. Ann. 9 & 10. Obſ. 58. p. 147. ſeq.* inquiens; Virgo quædam venuſta ſatis, annorum circiter novendecim, inſomnes ducens noctes, mira & inconvenientia, vix ſatis etiam pudica cum loqueretur, mater, ne in pejus vergeret morbus, timens, amplius diſſimulandum non duxit, unde me vocari juſſit. Accedens non monitus, quo affectu patiens laboret, a virgine veſtibus Gedanenſium more elegantibus amicta, & de lecto, in quo conſederat, ſurgente, maxima cum reverentia, decenti vultu & ſermone comto excipior: mox illa retrocedens in lectum ſe projicit, gemens, ejulans, ſuſpirans, me nebulonis furca digniſſimi conviтiis onerat, ſtatimque mutato rurſus vultu ſubridens: injuriam, *Amor.*

inquit, ipſi facio, dignus eſt amore meo, dignus, pro quo vel ſanguinem meum fundam. Ego attonitus ex matre, in aliud conclave mecum ſecedente, audio; promiſiſſe ipſi juvenem quendam matrimonium, & vana hac ſpe, per annum, & quod excurrit, lactaſſe, poſt inopinato, non ſalutata amaſia, diſcesſiſſe, nec litteris amorem continuaſſe, hinc illam in mœrorem incidiſſe magnum, ſuppresſionem menſium, uteri ſuffocationem, *ἀγρυπνίαν*, tandem quoque in delirium, ut nonnunquam altisſima exclamet voce, in adſtantium faciem furibundis pugnis involet &c. Ad ſanam tamen mentem poſt largam venæſectionem in talo & idonea medicamenta dicta virgo rediit. Qualia plura exempla adhuc adduci poſſent &c. Cauſam, cur in feminis, quas violentus amor torquet, menſes ante terminum debitum appareant, pasſione vero continuante prorſus ceſſent, talesque in chloroſes ac fœdos colores incidant, hac reddit Daniel Tauvry *Anatom. cap. 12. p. 210. ſeq.* dum feminarum ſpiritus objecti cujusdam amati contemplationi eſt intentus, ſpiritus in fibras carneas receptaculorum ſeminis ſe inſinuant, illud expellunt, imo cum ſeminali liquore permixti agitant, illum in fermentationem agunt, utque vaſa ſanguinea aperiat, efficiunt: Quando vero ejusmodi cogitationes amatoriæ continuantur, & ſingulis fere momentis repetuntur, ſemen nimium ſæpe ejaculatum non in ſufficiente quantitate poteſt colligi, nec etiam acre ſatis ad menſes producendos evadere.

§. II.

Symptomata Lipothymia. Sicuti autem menſibus rite & ſtato tempore fluentibus, utplurimum ex hoc fonte optime valent tam virgines, quam maritatæ, ita ſuppresſis iisdem, vel non rite prorumpentibus, varia iisdem nonnunquam exoriri ſolent ſymptomata. v. g. Præcordiorum anxietatem & animi deliquium annotavit Fredericus Dekkers *Exercit. pract. cap. 7. p. m. 528.* in puella decimum nonum vel vigeſimum jam agente annum, quæ præ mœrore gravi in menſtruorum ſuppresſionem, totiusque corporis gravitatem, capi-

capitisque dolorem gravativum continuo affligentem, febrem quotidianam continuam veſperi exacerbeſcentem, appetitus primo diminutionem, mox & totalem abolitionem, talemque præſertim exacerbeſcente febre, ut animi deliquium ſæpius paſſa fuerit, vixque reſpirare valuerit. Frequentes lipothymias in uxore viginti quatuor annorum, menſtruorum ſuppreſſione laborante, obſervavit Johannes Nicolaus Binningerus *Obſerv. Cent. 2. Obſ. 99. p. 240.* Superintendentis cujusdam filia lipothymia ſive animi deliquio, præſertim circa novilunium, ex menſium retentione corripiebatur, juxta relationem Baldaſſaris Timæi a **Güldenkl.** *Epiſt. med. Lib. 2. Epiſt. 21. Oper. p. 587.*

§. 12.

Sternutatio triduana.

Sternutationem triduanam a menſium ſuppreſſione ortam annotavit Chriſtianus Fridericus Garmannus in ancilla Chemnicenſi menſium defectu laborante. Quoties enim tempus menſtruatæ evacuationi dicatum appetebat, per triduum & ultra continua affligebatur ſternutatione, ita ut neque potum aut cibum, aut ſomnum commode capere poſſet. Venæ ſectione inſtituta inquietum ceſſabat malum, & menſibus poſt ſumpta medicamenta ſtato tempore redeuntibus perfecte afflicta reſtituebatur. Cauſam hujus ſternutationis allegatus Garmannus vaporoſum quid & acre in ſanguine, quod narium membranam internam vellicabat, non ſanguinem copia & male vaſorum oſcula pandentem judicat; ſimul tamen veneris deſiderium & titillationem huc ſuum conferre ſymbolum potuiſſe addit, quia poſtmodum extra conjugium imprægnata ipſa filiolum peperit. *v. M. N. C. Dec. II. An. 8. Obſ. 152. p. 329.*

§. 13.

Oculi procidentia.

Ex ſuppreſſis menſtruis inciderat filia cujusdam vitriarii in immodicum narium profluvium: quo intempeſtive ab iracundia ſuppreſſo, convertebatur protinus omnis impediti ſanguinis impetus in oculum dextrum, qui inde usque adeo intumuit, ut ſede ſua propulſus deformaverit, mirum in modum, totam faciem,

juxta

juxta modo recenſitam obſervationem Nicolai Tulpii *Obſ. medic. Lib. 1. cap. 28. p. 61.* Et pagina ſequenti refert hic Autor, ſublata e vivis ægra ſe vidiſſe evidenter, procidentiam hanc originem traxiſſe, ex tumore pone oculum deliteſcente: quo adaperto, occurrebant pasſim venæ laceræ, membranæ diſtentæ, oſſa carie infecta, & tantum ſanguinis cum extra, tum intra cerebrum effuſum, ut nulli mirum, interiiſſe virginem.

§. 14.

Cranii caries. De cranii carie & exeſione a ſuppresſis menſibus originem habente ſequentem obſervationem refert Eberhardus Gockelius *Gallicin. med. pract. Cent. 2. Conſil. 67. p. 530.* Anno 1692. menſe Julio lanifici cujusdam conjux quadraginta circiter annos agens mihi referebat, quod præteritis temporibus contra humores acres & bilioſos totum corpus periodice pervagantes ex medici cujusdam conſilio medicamentis aliquibus uſa fuerit, quibus uſurpatis menſes ſuperiora corporis petentes emanſerint, maximique & ferme intolerabiles capitis dolores oborti ſint, quos fœda & ſcorbutica faciei ſcabies cum exulceratione cutis ſyncipitis carnoſæ & cranii corroſione ac corruptione (quæ exeſa circumferentia os anſerinum æquabat) exceperit. Huic feminæ non modo medicamenta interna propinabantur, ſed etiam quod externam ſyncipitis exulcerationem carioſumque ac corruptum cranium concernebat, Chirurgus præmisſis mundificativis cranium per vices ſcalpro & malleo usque ad partem ſanam, abjectis quamplurimis ſpinis & ſquamis, exſcidit, & per ſuperiorem laminam ac diploen ad inferiorem usque laminam, quæ tandem inter operandum albida apparebat, exſcindendo pervenit, ſed omnia fruſtra adhibebantur &c.

§. 15.

Oblivio. Obſtinatam oblivionem ex menſium retentione annotavit Olaus Borrichius *Actor. Hafn. Vol. 2. Obſ. 78. p. 195.* quam in zythopœi uxore quadraginta annorum deprehendit. Illa ſcilicet, poſtquam ſana & vegeta multos annos exegiſſet, advertit, vectigal illud

ſuum

ſuum menſtruum non expendi amplius more conſueto, & ſimul caput ingraveſcere, ſenſus paulatim hebetari, & tandem ita obliterari memoriam, ut ne quidem orationem Domini, toto alioquin vitæ tempore ſibi, ut erat religioſa, familiarisſimam, recitare poſſet, niſi fruſtillatim & turbate. Accesſit ex metu lapſantis memoriæ trepidatio, & in medio ſermone pauſa lacrymis permiſta: dixiſſes ægram mores Didonis, quanquam ex diverſis cauſis, imitatam, nam de illa vates Æneid. l. 4.

Incipit effari, mediaque in voce reſiſtit.

Obviam itum eſt huic malo ſectione venæ tali, pilulis aloeticis, extractis & decoctis hyſtericis, ſalibus volatilibus, ſanguinis incidentibus crasſitudinem & motum promptiorem inſtigantibus; etiam illis, quæ caput adverſus impetum humorum in arcem corporis irruentium tuerentur & roborarent; denique ob pertinaciam mali & mores feminæ a pharmacis alieniores, ventum ad cauterium occipitis; quibus tandem paruit diuturnum illud malum, & memor lingua ad officium reverſa eſt. Sanguinem menſtruum aſſumtum oblivioſos, melancholicos & amentes reddere, ait Valentinus Lœberus *Arch. Sanitat. Sect. 2. dial. 8. p. 228.*

§. 16.

Mutitatem etiam ex menſium ſuppresſione communicat Philippus Salmuth *Obſ. med. Cent. 3. Obſ. 28. p. 124.* ſcilicet uxori fabri armamentarii (des Plattners) Deſſani copioſisſime fluunt menſes. Invitatur ad nuptias vicini. Veſcitur quibusdam fluxui illorum nocentibus, unde ſubito ſiſtuntur, ac mox mutitas ad ſex horas, & convulſio quædam manuum ſubſequitur: quæ tamen illis rurſus fluentibus ac revocatis ſponte ceſſant. Simile aphoniæ exemplum in virgine ſeptendecim annorum mihi ipſi praxis obtulit, quod mox ſequenti paragrapho annectam. *Mutitas.*

§. 17.

Epilepſiam atque convulſiones a menſium defectu apud varios Autores legere licet. Referente enim Baldaſſare Timæo a Güldenklee *Caſ. medic. Lib. 1. Caſ. 12. p. 27.* Conjux civis & mercatoris *Epilepſia. convulſiones.*

cujusdam Colbergenſis menſium obſtructiones ultra ſemeſtre paſſa, circa uteri regionem in pectine & utroque inguine ac dorſo dolebat, abdomen diſtendebatur, aliquando & cor palpitabat cum inſigni reſpirationis difficultate, noviſſime toto corpore convellebatur cum ſenſus motusque involuntarii omnimoda ablatione. Item puella quædam nobilis, ſedecim circiter annorum, cacochymia & menſtruorum retentione affecta, menſe Julio ſub arbore juglande recubans, poſt ſomnum profundum & capitis dolorem ſub noctem in epilepſiam, a qua nunquam antea tentata fuerat, incidit, cum convulſionibus quidem levioribus, at ſæpe recurrentibus; a quibus capitis doloribus ac epilepticis inſultibus liberari non potuit, donec cacochymia ſublata menſes recte ordinateque fluerent, *vid. ibid. Lib. 7. Caſ. 8. p. 314. ſeq.* De uxore viginti quatuor annorum a longo tempore hemicrania ſingulis fere ſeptimanis laborante; evomente ore ſpumante & epileptica vid. Joh. Nicol. Binninger *Cent. 2. Obſ. 99. p. 240.* Puella ſedecim annorum, menſibus ultra decem menſes obſtructis, fit epileptica, ut ſingulis fere ſeptimanis aliquot horrendos ſuſtineret inſultus, quæ tamen, per Dei gratiam, medicamentis a Chriſtiano Franciſco Paullini *de Salv. Sect. 2. cap. 14 p. 127. ſeq.* præſcriptis fuit reſtituta. Puella nobilis, cui menſes & inordinate & parcius fluebant, epilepticis paroxyſmis & crebris & diuturnis valide vexabatur, ſtatim tamen ab inſultu ad mentem redibat; poſt bimeſtrem autem aquarum ſpadanarum potationem perfectisſime curata conſtanter ab epilepſia immunis manſit, teſte Henrico ab Heer *Obſ. 24. p. 214.* Epilepſiam ex retentis menſibus venere & puerperio ſanatam obſervavit Alhardus Hermannus Cummius *M. N. C. Dec. 1. An. 1. Obſ. 86. p. 204.* Nota, inquiens, mihi eſt nobilisſima quædam femina, quæ cum virgo adhuc ex menſium retentione epileptica fieret, a medico perſuaſa, ut ſe viro ſubſterneret. Inde gravida feliciter peperit puellam, a puerperio autem optime purgata prorſus ab epilepſia libera evaſit. Honeſta quoque matrona annos triginta ſex nata, menſtruique fluxus obſtructionem patiens,

poſt

poſt varia ſymptomata in graviſſimam incidebat epilepſiam, & licet poſt varia medicamenta paroxysmus epilepticus ad aliquot dies intermitteret, oculorum tamen convulſio & ſtrabismus ſubſequebatur, &c. juxta obſervationem Simonis Schulzii *M. N. C. Dec. 1. An. 3. Obſ. 259. p. 461. ſeqq.* Meminit etiam Georgius Hieronymus Welſchius *Curat. propr. Decad. 4. Curat. 6. p. 191.* Viduæ, quæ menſtruorum ſuppreſſione inveterata, virium imbecillitate, vigiliis, inappetentia, apepſia, hyſtericis commotionibus & epilepſia laboravit. Exemplum puellæ morbo comitiali laborantis, quæ quidem tempore paroxyſmi minime concidebat, neque ſpumam ex ore reddebat, ſed ſtans caput hinc inde, ac ſi quid inſpicere vellet, tota cum cervice movebat, nihil interim loquens, nihil audiens, nihil ſentiens. Cumque iterum ad ſe reverteretur, interrogata quid egiſſet, penitus ignorabat, prorumpentibus vero menſtruis, hoc malum evadebat, refert Antonius Benivenius *cap. 97. p. 266.*

§. 18.

Convulſiones & aphoniam a menſium ſuppresſione anno 1694. in conſulis Dresdenſis filia, ſeptendecim annorum, mihi obſervare contigit; primo enim poſt menſium emanſionem per ſex menſes, tempore evacuationis feminino ſexui alias conſueto, ſuppreſſo fluxu ordinario, hinc inde modo in brachiis, modo in collo & aliis partibus, tumores apparebant; deinde ſubſequente menſtruationis tempore, quo antea menſes ipſi fluxerant, his ſuppresſis, ipſa per quatuor vel quinque dies vehementisſimis vexabatur convulſionibus hyſterico-epilepticis: a quo tempore usque ad terminum menſtruationi ſolitum optima iterum fruebatur valetudine. Attamen non tantummodo periodice talismodi convulſiones ſtato tempore menſtruo aliquoties redibant, ſed etiam ſingulis diebus recurrentes quandoque per integram horam perdurabant, ita tamen ut nunquam totum corpus ſimul occuparent, ſed per vices ex brachio in abdomen, dehinc in pe-

Epilepſia ecſtatica. Obſervatio.

des &c. oberrarent. Poſt certum etiam epilepſiæ, menſtruo tempore redeuntis, paroxysmum dicta virgo mentis & loquelæ quaſi impos atque aphona ſeu penitus muta evadebat, ita quidem, ut nec juſſu nec prece ullum ſonum edere, atque per quatuor ſeptimanas ne verbulum quidem proferre poſſet, ſed ad quæſtiones per ſigna aut nutu tantummodo reſponderet, animique ſenſa exprimeret. Inſuper etiam adeo erat debilitata, ut nec erecta in lecto ſedere, multo minus gradus formare poſſet. Subſequente autem nova menſtruationis ſuppreſſæ periodo certis horis variarum cantionum ſacrarum melodias absque tamen articulata voce, & clauſo ore edebat ſemperque inter cantandum, ut ita dicam, oculos in unum eundemque locum defixos habebat, ſæpisſime ridens, digitoque, acſi aliquid inſolitum videret, illuc monſtrabat. Circa quam phantaſiam etiam monendum, dictam virginem quotidie tales cantilenas certis horis, & quidem tempore matutino ſemper ab hora octava ad nonam usque, & poſt meridiem a quinta ad ſextam, ita accurate continuaſſe, ut ſimulac primus campanæ ſonus audiretur, quem tamen ipſa ob diſtantiam loci audire non poterat, ipſa certam melodiam modulari inciperet, ſicque per integram horam ad ſubſequentem pulſum continuaret. Minime tamen per totam hanc horam unam eandemque cantilenam modulabatur, ſed abſoluta una, ſecundum certum verſuum numerum & melodiam, cantilena, aliam incipiebat, eamque iterum ſecundum verſuum numerum abſolvebat; inter alias autem cantilenas ipſi ſequentes familiares erant: Wer nur den lieben GOtt läſt walten: Auf meinen lieben GOtt: JEſu meine Freude: Keinen hat GOtt verlaſſen: Treuer GOtt ich muß dir klagen. Cumque interea temporis varia nervina, hyſterica, cinnabarina & emmenagoga ſine fructu adhibita fuiſſent, inſtante novilunio, tertia a meridie hora, venam in talo ſecari jubebam, atque eodem inciſionis momento, ſanguine adhuc effluente, cum ſummo parentum & adſtantium gaudio, virgo hæc loqui iterum incipie-

incipiebat, ceſſantibus ſimul univerſis hactenus recenſitis ſymptomatibus. Et licet hac vice menſes nondum apparerent, ſequenti tamen periodo, alias menſtruationi ipſius conſueta, & tempore ordinario, redibant, atque per integrum annum ſtata periodo cum grata virginis valetudine continuabant. Cum autem paulo poſt receptam loquendi potentiam ex noſtra virgine præteriti riſus atque interni gaudii cauſam quærerem, ipſa mihi reſpondebat, ſe Chriſtum vidiſſe, qui ipſi promiſiſſet, quod loquelam cum ſanitate certo ſit receptura. Præterlapſo autem annuo temporis ſpatio, denuoque menſium fluxu obſtipato, virginem noſtram tumores vagi quaſique arthritici modo in collo, modo in brachiis aliisque partibus muſculoſis, modo in hypochondriis cum denuo ſubſequentibus convulſionibus artuumque paralyſi & aphonia aggrediebantur; contra quæ ſymptomata venæſectio hac vice fruſtra inſtituebatur; poſt crebriores autem fotus ex nervinis & uterinis, item poſt partium cum ſpirituoſis inſtitutas frictiones menſes redibant, & quidem cum intenſiſſimo hypochondrii dextri dolore. Menſibus autem apparentibus ipſa iterum loqui incipiebat; atque poſt thermarum Teplizenſium uſum, quem ob paralyſin & ſupervenientem fluorem album ſuadebam, in meliorem ſanitatis ſtatum perveniebat, ut deinde etiam medico cuidam nupta aliquot liberorum mater ſalutaretur. Quod autem recenſitum exemplum ad epilepſiam ecſtaticam referam, nemo, ut ſpero, mihi vitio vertet. De alia epilepſia ecſtatica puellæ cujusdam, annum duodecimum tunc temporis agentis, cognomine Rautenbergeriæ, videatur obſervatio Melchioris Fribe *M. N. C. Dec. 1. An. 4 & 5. Obſ. 81. p. 69.*

§. 19.

Catalepſeos exemplum annotavit Johannes Hellwigius *Obſ. 56. p. 190.* & quidem de puella, quæ anno ætatis tredecimo poſt varia ſymptomata ad quinque fere ſeptimanas epilepſia corripiebatur, ſingulisque diebus ſemel vel bis inſultus graves, interdum *Epilepſia cataleptica.*

 ad

ad trihorium durantes, interdum breviores, ſuſtinebat ab initio cum jactatione capitis & brachiorum ingente: ſub interſtitio paroxyſmi unius ad alterum ſe bene habebat. Hæc ſymptomata quando ſentiebat, matri indicaverat vaporem e lumbis per dorſi ſpinam ſurſum, nucham usque repentem, tunc oculi caligare inceperunt, caput poſtmodum & brachia jactabantur, ac ſubſeſequenter quaſi cataleptica apertis oculis, ſine omni corporis motu & ſenſu ultroneo, ſervata tamen naturali reſpiratione, cumbebat; aſt ſub hoc temporis ſpatio plena ac abſona voce clamitavit, paulo poſt gallum cantantem ſæpius imitata eſt, aut arguto & ſuaviſſimo ſono melodias variorum hymnorum in templo uſitatorum edidit, atque demum fatigata aliquantulum adhuc immota tanquam dormiens decubuit, evigilans dein e ſomno quaſi profundo mirabatur circumſtantes, nec ullius, quicquid ſub paroxyſmo egerit vel paſſa ſit, commemor, nihil mali præter obtuſum & exiguum dolorem capitis querebatur, ac munia ſua rurſus, tanquam mente & corpore ſana, ſubivit. Adhibitis autem clyſteribus atque internis medicamentis, nec non ſanguinis miſſione, itemque frictionibus ac ventoſis ſine ſcarificatione in femorum interiore parte deorſum ſæpius tractis, menſtrua prodire inceperunt, tunc hæc ſymptomata ceſſarunt, & ipſa deinceps optime ſemper valuit. Item teſte Amato Luſitano *Cent. 7. Cur. 89. p. 778.* mulier quinquagenaria ſuppreſſis menſibus catalepſi ſive congelatione fere detenta non loquebatur, nec quicquam guſtabat. Rejectis quatuor vermibus convaluit. Et mercatoris cujusdam filiam, cui menſtrua parca erant & coloris alieni, catalepticam obſervavit Philippus Hœchſtetterus *Obſ. medic. Decad. 4. Caſ. 1. p. 264.* ipſa ſcilicet ſubito inſtar attonitæ inter medios ſermones laboresve, ad quartam plus vel minus horæ colloquentibus aut collaborantibus adſtabat, diminuto auditu & viſu quaſi intercepto, unde a domeſticis orba, vocula Italica, nominabatur. Patiebatur inſuper epilepticos motus diros, longos, fortes, atroces atque terrificos. Nictabant palpebræ, labia agitabantur, ringebatur

batur os, dentes cohærebant, membra torquebantur, & quæ acciderunt, ſtupor erant adſtantibus. Sopor nullus, nec vox, ſilentii magnus locus, quo cum certabat cum piſcibus. Mens in quiete non aliena fuit, nutu adfirmans aut negans, manus ipſi pro voce; doloris locum digiti notarunt. Decem hæc durabant diebus, ut vel convulſa torqueret oculos, manus contraheret, pedibus calcitraret, diſtenderet brachia; vel quieſcens delira & aphona maneret. Omnis medicamentorum uſus erat fruſtraneus, & a ſola venæſectione omnis tumultus artuum ſopitus eſt, ipſaque loqui cœpit.

§. 20.

Mulier triginta ſex annos nata, pituitoſa, melancholica, ex gravi animi mœrore, ob mariti obitum contracto, incidit in menſtruorum ſuppreſſionem, lumborum dolorem fere intolerabilem, præcordiorum anxietatem gravem, tamque vehementem ſuffocationem hypochondriacam, ut reſpiratio quandoque ſufflata videretur, &c. vid. Fred. Dekkers *Exercit. pract. cap. 1. p. 527.* Et *pag. 571.* mulieris quadraginta propemodum annos natæ meminit, quæ melancholica, alvo adſtricta utplurimum laborans, cruda, ſubacida, auſtera, ut poma piraque ac ribeſia immatura, poſtquam avide diuque uſurpaſſet, incidit in præcordiorum primo anxietatem, ventris dolorem jam pungentem, jam contorquentem, imprimis in latere ſiniſtro affligentem, mox menſtruorum ſuppreſſionem, corporis gravitatem, appetitus abolitionem, capitis & cervicis dolorem rodentem & quandoque quaſi perterebrantem, porro in gravem animi mœrorem ac brevi in ſuffocationem hypochondriacam talem, ut ſæpius quoque animi deliquium & nonnunquam convulſionem paſſa fuerit. *Suffocatio hypochondriaca.*

§. 21.

Melancholiam ex imperfecta vacuatione menſtrui annotavit Vitus Riedlinus, parens, *Obſ. med. Cent. 3. Obſ. 66. p. m. 372.* in virgine lectiſſima, quæ quandoque ita animo pendebat, ut ſatis ſolatii nequiret afferri; poſt noduli autem & infuſi ibidem deſcripti *Melancholia.*

uſum

uſum menſes rurſus videbat, & omnis mali metus ſufferebatur. Aliud exemplum refert etiam Vitus Riedlinus, filius, *Obſerv. med. Centur. Obſ. 83. p. 193.* ſcilicet tamdiu bona valetudine uſa fuerat virgo quædam haud ignobilis octodecim annorum, quamdiu ſingulis menſibus ſanguinem ſuperfluum per uterum depoſuerat; cum autem hic fons poſtea ex nulla evidenti cauſa obſtrueretur, malo primum per aliquot menſes neglecto, in melancholiam haud contemnendam incidit; non ſolum enim vigiliis continenter inſtantibus totas ſemper noctes inſomnes ducebat, ſed & cum diabolo ſe rem habuiſſe fingebat, hincque tanta de ſalute æterna dubia proferebat, ut & doctis in iis ſolvendis negotium faceſſeret. Huic Riedlinus præmiſſo purgante, plethoricæ ex venis, primo in brachio, hinc etiam in pede apertis haud parvam ſanguinis quantitatem educi juſſit, pulveremque ad menſium obſtructionem ordinavit, qua ſublata nil quicquam poſtea mali ſenſit. Commemorat etiam Alexander Benedictus *de Re medic. Lib. 1. cap. 28. fol. m. 23.* exemplum mulieris cujusdam melancholicæ nudæ per civitatem, in quadam Italiæ urbe, peragrantis, quæ cum in officinam quandam meritoriam incidiſſet, nocte tota a quindecim viris venere defatigata, menſium largo profluvio, qui pluribus annis antea ſubſtiterant, non ſine magno pudore, diluculo menti reſtituta diſcesſit. De melancholica, veneficam ſe ſimulante, ſequentem obſervationem recenſet Johannes Georgius Hoyerus *Ephemer. Academ. Nat. Cur. Cent. 7 & 8. Obſ. 78. p. 184.* Perſona ſexus ſequioris viginti & quod excurrit annos nata phlegmatico-melancholica, veneficam ſe ſimulans, ultro ſeſe offerebat incarcerandam & extremo ſupplicio afficiendam ex cauſis: quoniam non ſolum paucis abhinc annis binos pueros, germanos fratres ſuos, interfeciſſet, verum etiam cum cacodæmone ſub forma canis venatici rem habuiſſet, & dracones peperiſſet, &c. Miſerrima hæc, poſtquam aliquandiu fuerat incarcerata, Medicorum examini atque inquiſitioni commiſſa, primo ſtatim intuitu pro melancholica dijudicabatur. Erat præterea corpus cacochymicum ſqualore

re

re & fœtore hircino moleſtum. Omnia confirmabant geſtus & ſermo, utpote quæ nihil magis in votis habebat, quam ut gratioſo gladii ſupplicio (a rogo abhorrens) interficeretur. In cædem germanorum fratrum ejus inquirentes Medici, ipſos contagioſo quodam morbo, tunc temporis graſſante, & plures interimente, non violenta morte, periiſſe, deprehendebant. In concubitum cum cacodæmone inveſtigantibus patefiebat, inſomniis deceptam fuiſſe; & cum aliquandiu menſium obſtructione laboraſſet, menſtrua denuo experta ſub forma cruoris, ex utero excreti, ſe dracones peperiſſe autumabat. Huc pertinet etiam melancholia deſperata a Valentino Schod obſervata de lanionis uxore, ætatis vigeſimum octavum annum agente; hæc quatuor liberorum mater ſcabie ex lunari tributo reſtricto laborans, ex mariti avaritia, medicamenta uſurpare, impediebatur. Quod ipſa pro maxima ignominia habens, ac mariti animum erga ſe mente revolvens & ſecum reputans, incidit in mœrorem & triſtitiam, quam quidem primis diebus ſimulat, ſed paucis poſt fit tota delira; imaginatur ſe eſſe pauperrimam, ideoque nec edere nec bibere licere. Cacodæmonem apud illam in cubiculo, imo in ventre ipſius reſidere, & præcipere, ut omnes liberos trucidaret, quia eos propter paupertatem educare non poſſet. Veſtimenta dilacerat, &, ſi ab amicis non cuſtoditur, per feneſtras ſe vult præcipitare. Medicamenta aſſumere nolebat, & venæſectiones ac ſcarificationes nihil efficiebant, menſesque ſuppreſſi manebant. Tandem Medicus marito ſvaſor exſtitit, ut uxorem ad coitum incitaret, illamque ingravidaret. Quo facto, durante geſtatione, præcipue cum fœtum ſe movere perciperet, diabolum in ventre geſtare, ſemper dixit, ſed exitus conſilio & ſpei reſpondit; legitimo enim partus tempore feliciter filiam peperit, & lochiorum fluxu decenti ab omnibus memoratis falſis phantaſmatis dicta femina poſtea libere vixit. *v. M. N. C. Dec. 2. An. 2. Obſ. 187. p. 417. ſeq.* De melancholia poſt menſium fluxum in vidua ceſſantem, vid. Chriſtoph. Helwig. *Caſ. & Obſerv. p. 39.* Cur autem virgines, viduæ & ſteriles feminæ,

minæ, quæ vel viro non utuntur, vel ſuppreſſa habent menſtrua, hoc affectu magis affligantur, vid. Theoph. Bonet. *Polyalth. Tom. 1. Lib. 2. cap. 16. fol. 691. ſeq.*

§. 22.

Dementia. Alia ejusmodi ſymptomata v. g. dementiam, maniam, phrenitidem & furorem uterinum a menſium defectu & ſuppreſſione hinc inde annotarunt Medici. De dementia a retentione menſtruorum ſequentem obſervationem commemorat Petrus Borellus *Hiſt. med. phyſ. Cent. 2. Obſ. 30. p. 133.* Dum, inquiens, apud Ruthenos profectus eſſem, vocatus fui ad curam mulieris juvenis, quæ miro morbo detenta erat. Cum enim a me interrogaretur, eadem verba ut echo repetebat, & nihil unquam, ad quæſita, ob coeundi præterea deſiderium ſemper maritum expetebat. Quare cum ab adſtantibus didiciſſem, menſtruas ejus purgationes ſuppreſſas eſſe, tactuque obſtructiones partium hypogaſtricarum percepiſſem, remedia adverſus obſtructiones ſolita & ad menſtrua provocanda præſcripſi, item phlebotomiam malleoli; quibus auxiliis curata fuit. *Mania.* De puella, poſt ulcera in crure curata & menſtruam purgationem ſuppreſſam, mania correpta, verba Petri Foreſti *Obſerv. med. Lib. 10. Obſ. 24. fol. m. 347.* ſic ſonant: Puella quædam annos circiter viginti nata valde melancholica Delfis pluribus menſibus deſipiebat ac delirabat, ita ut tandem a maligno ſpiritu obſeſſa pro dæmoniaca haberetur, ob falſas imaginationes, quibus indies magis magisque detinebatur, & quicquid in buccam veniret, mente capta effutiebat. Hujus veram & legitimam cauſam eſſe ratus ſum, cum ulcera annua in cruribus habuiſſet, admodum fœda cum cruſtis nigris, ac menſes ſuppreſſi forent, & ulcera ad cicatricem perducta eſſent, ſymptomata melancholica jam dicta, tum deſipientia, ſupervenerunt, ita ut tandem etiam mania admodum gravi & inveterata correpta fuerit. Scilicet menſtrua purgatione permanente ſuppreſſa hæc puella tota melancholica evaſit, ita ut plurimas dein noctes, imo menſes integros,

gros,

gros, miſera vigil permanſerit, & perpetuo delirio correpta, tandem ad maniam pervenit horrendam, modo furibunda in lecto detineri non poterat, modo exſiliens, modo in clamores horribiles erumpens, ſæpiusque ſe damnatam clamabat, metu ac triſtitia, aliquando & ira vigiliisque diuturnis confodiebatur, inverecunda erat, & garritu quodam, ſine pudore, quævis etiam ſcurrilia verba proferebat, cum geſtu indecoro, ita ut cognati eam malo ſpiritu & cacodæmone obſeſſam judicarent. Cum autem Foreſtus ſciret, hoc malum originem ſumſiſſe ex menſtrua purgatione ſuppreſſa, ſaphenam in pede aperiendam eſſe propoſuit; ex qua ſanguis admodum ater ad uncias ferme octo effluebat, & hac ſola ſanguinis misſione peracta menſtrua ipſa ex naturali loco profluere incipiebant, & puella ipſa delirans priſtinæ ſanitati reſtituebatur. Furore uterino absque dubio laboravit femina, cujus paulo ante ex Alexandro Benedicto meminimus. De furore uterino ex menſibus inſtantibus obſervationem annotavit Caſparus Kœlichen in puella quindecim annos nata, quæ cum menſtrua necdum paſſa eſſet, illa vero inſtabant, ob motum hujus fluxus, ſequiori ſexui familiaris, impeditum, furore uterino & convulſionibus per intervalla miſere torquebatur: Saphenam ergo dextri pedis incidendam curavit dictus Medicus, ex qua cum ſanguis liberaliter fluxiſſet, paulo remisſiora fuerunt ſymptomata; præſcriptis etiam aliis medicamentis promotus fuit menſtruus fluxus, & cum illo ſanitas reſtituta. v. Thom. Bartholin. *Act. Hafn. Vol. 1. Obſ. 80. p. 164. ſeq.* Porro feminam a partu, ex menſtruo retento orta febris invaſit, quæ nec tali ſectionibus, tibiarum coxarumque ſcarificationibus, aut apertis hirudinum uſu mariſcis, aut aliis auxiliis miteſcens, in phrenitidem abiit. Applicatis denique internæ uteri parti quatuor hirudinibus, atque ſecuta ex earum ſuctu larga vacuatione, reſipiſcere ægra cœpit & ſedato delirio melius habuit, juxta Zacut. Luſit. *de Medic. Princip. Hiſtor. Lib. 1. Hiſt. 4. Obſ. 5. fol. m. 6.*

Furor uterinus.

Phrenitis.

§. 23.

Apoplexia. Apoplexiam a menſibus diu ſuppresſis annotavit Georgius Francus in femina triginta ſeptem annorum, temperamenti cholerici, lanionis vidua. Hæc anno 1668. conquerebatur de menſium ſuppresſione ultra duos annos cum dimidio, atque inde oriunda moleſtisſima cordis palpitatione, ut cordis vibrationes & foris interdum audiri ab adſtantibus potuerint; hæcque miſeram, ob ſummam anxietatem præcordiorum, tantum non in deſperationem adigeret. Utebatur venæſectione, ſcarificatione, balneis, ſuffitibus, aliisque, qua internis, qua externis remediis, ſed omnibus fruſtra. Poſt acidulas Grisbacenſes malum quidem miteſcebat, per vices tamen redire minabatur. Verno tempore catarrhis vexata apoplectica obiit. *vid. M. N. C. Dec. 2. An. 5. Obſ. 225. p. 452.* Item honeſta femina tertium tunc puerpera, viginti ſeptem annorum, in ipſo partu a domeſticis perterrita, fœtu excluſo, lochia habuit retenta. Hinc eadem nocte fit apoplectica. Vocatus Medicus præmiſſo acriori clyſtere, circa primam noctis ſaphenam jusſit incidi, mane circa nonam cephalicam, non neglectis aliis, ſicque fuit reſtituta, teſte Chriſtiano Franciſco Paullini, *ibid. Append. p. 71.* De femina, quæ retentione menſtrui laborans ſpreta phlebotomia concuſſa apoplexia emoriebatur, vid. Zacut. Luſit. *de Prax. med. admir. Lib. 2. Obſ. 104. Op. Tom. 3. fol. m. 67.* huic feminæ quadratæ & plethoricæ Zacutus ſaphenæ ſectionem ſuadebat, quod auxilium ipſa ſpernens catapotia ex aloe ter devorabat. Non autem pertranſierat dies, quando ſævo lumborum dolore oppreſſa, ebulliente circa arteriam dorſi ſanguinis copia vertigo, aphonia, ignorantia omnium rerum, ſtupor mentis, oblivio, delirium eam apprehendunt, & poſt duas horas apoplexia.

§. 24.

Paralyſis. De paralyſi ex menſium defectu vid. Vit. Riedlin. parentis *Obſ. med. Cent. 2. Obſ. 48. p. m. 138.* Virgo ſcilicet quadraginta duorum annorum, temperamenti phlegmatici, & gibboſa, per aliquot

quotannos menſibus minus recte purgata, vehementes in abdomine circa umbilicum dolores per intervalla ſuſtinebat, qui ad horas, imo aliquando dies aliquot, durabant, inſequente plerumque vomitu pituitoſo & ſeroſo. Poſtmodum mente conſternabatur, ſibique validisſime imaginabatur, primo intra induſii manicam & cutem, mox vero remota manica intra cutem ipſam murem vivum hinc inde diſcurſitare: ſenſim inſequente linguæ balbutie, palpebræ ſiniſtræ gravitate, motus primum brachii, mox vero etiam pedis ejusdem lateris amisſione, cum notabili judicii depravatione, & quod notatu dignum, oblivione literarum, quæ, ut referebat, omnes inverſo modo ſpectarentur. Licet autem poſt medicamenta menſium fluxus ſuperveniret, nihilominus tertia ab invaſione ſeptimana tumor ſiniſtri ſeu affecti pedis ad genu usque pedetentim increſcens accedebat, & motus ſenſim rediit: qui tamen tumor poſt menſium reditum diſparebat, ipſaque ad priſtinam redibat valetudinem: meminit etiam Zacutus Luſitanus, ſe vidiſſe feminas vera pedum reſolutione, quibus poſt partum menſtrua pro plenitudinis ratione non reſponderunt; quo in caſu intrepide e talo ſanguinem liberaliter exhauriri debere ſuadet. *v. ejusd. Prax. admir. Lib. 1. Obſ. 38. fol. 9.* vid. etiam Joh. Schenck. *Obſ. medic. Lib. 4. fol. 631.* Me quoque paralyſin in virgine ex menſium ſuppresſione epilepſia ecſtatica laborante obſervaſſe, ſupra adduximus.

§. 25.

Huc referenda quoque eſt contractura ex menſibus ſuppresſis oriunda, cujus meminit Salomon Reiſelius *M. N. C. Dec. 2. An. 2. Obſ. 118. p. 277.* Mulier ſcilicet vidua in foro corripitur horrore, cui tanquam febrili paroxysmo voluit mederi aceto cum pipere epoto. Verum menſes tum fluentes ſiſtuntur illico. Hinc contractio totius cum immenſis doloribus. Datis autem volatilibus, ut ſpiritu cornu cervi volatili & ſalis armoniaci cum eſſentia caſtorei, itemque chalybis infuſo, cœpit poſt aliquot dierum *Contractura.*

uſum movere artus modo dextros, modo mutatis vicibus ſiniſtros cum doloribus mitioribus. Continuato dein eorum uſu, non longe poſt plane reſtituta eſt.

§. 26.

Phthiſis. Phthiſin & atrophiam ex menſtruis reſtagnantibus & in pulmones refluentibus reperimus in Othonis Heurnii *Obſervationibus rarior. Hiſtor. 8. p. m. 13.* Anno nimirum 1641. apertum eſt cadaver virginis Germanæ, annorum triginta trium, quæ cum ante ſeptem menſes delaſſata ex ædium ſuarum repurgatione vehementius incaluiſſet, ad ſitim caloremque mitigandum affatim potaverat frigidum lac debutyratum: idque ipſo tempore ſolennis profluvii menſtrualis. Poſtea etiam ſæpius idem lac copioſe potaverat, quoniam ventriculo ejus gratioſum erat. Inde lethalis morbi origo exorta eſt, quippe cum vaſa omnia ſanguinem ad uterum menſtrualem deferentia tunc laxata & aperta eſſent, largiter recepere frigus illius lactis, indeque adeo fuere conſtricta, ut poſtea nunquam menſtrua fluxerint. Reſtagnans igitur materia menſtruis temporibus, cum agitaretur a partibus omnibus, partim in vaſis ſubſiſtebat, partim pulmoni impingebatur, & denegata ventilatione corrumpebatur, adeo ut parenchyma pulmonis inde corruptum fuerit, multaque materia purulenta, craſſa, viſcoſa, ibi in vaſis & foraminulentis parenchymatis meatibus ſenſim collecta erat. Ab illa pulmonis pravitate vapor putridus per cor communicatus fuit omnibus abdominis viſceribus, eorumque tonus & temperamentum deſtructa. vid. etiam Theoph. Bonet. *Sepulchret. Lib. 2. Sect. 7. Obſ. 36. f. 575. Schol.* ubi modum, quo pulmones ab impedito profluvio menſtruali corrumpi posſint, docet. Imo menſtruarum purgationum ſuppreſſionem uſitatiſſimam mulierbrium phthiſeon originem eſſe, & rariſſime feminam inveniri, menſtruarum purgationum capacem, ſive virginem, ſive nuptam, ſive etiam viduam, quæ unquam in phthiſin inciderit absque harum purgationum obſtructione, vel initio vel ſaltem progreſſu

morbi

morbi ſuperinducta, ſcribit Richardus Morton *de Phthiſ. Lib. 3. cap. 9. p. m. 149. & pag. ſequenti* hanc hiſtoriam annectit: Domina Anderton, adoleſcentula elegans & formoſa circa decimum ſeptimum ætatis ſuæ annum, a ſuppreſſione menſium diu neglecta, in chloroſin incidit, una cum uſitatis ſymptomatis, vultu ſcilicet pallido, cephalalgia, anhelanti ſpiratione, languore, laſſitudine, febri lenta, &c. Tandem vero cum ab œdematoſo ſtatu in tabidum & a pulmonum infarctione in importunam, licet aridam, tuſſim jam tranſiiſſet puella, mihi præbuit occaſionem ſuſpicandi, phthiſin vere pulmonarem e chloroſi pullulaſſe. Anno integro remorantibus menſtruis mulier ad ſummam deducta eſt maciem, poſt venæſectionem vero & medicamenta ad priſtinam rediit valetudinem. vid. Anton. Beniv. *de abdit. morbor. Cauſ. cap. 44. p. m. 199.* vid. etiam Greg. Horſt. *Oper. Tom. 2. Lib. 5. Obſ. 3. fol. 265.*

§. 27.

Levcophlegmatiam quoque & hydropem a menſium ſuppreſſione annotarunt Medici, ſiquidem Henricus ab Heer *Spadacren. cap. 9. p. m. 85.* mulieris meminit annorum quadraginta ſex, quæ ob diuturnam menſium ſuppreſſionem in aſcitem inciderat, a quo ut liberaretur, octo jam annos peritiſſimorum medicorum diligenti cura fruſtra uſa fuerat, tandem potu aquarum Spadanarum per aliquot ſeptimanas continuato cœperunt fluere menſes, ac tandem aqua ſatis copioſe. Item Autor hiſtoriæ morborum Berolinenſium exemplum refert ſequioris ſexus, quod in menſtruæ ceſſationis termino conſtitutum ante plures annos, ex præmatura menſium emanſione in univerſi habitus corporis levcophlegmaticum ſtatum, cum pedum œdematoſis tumoribus, & inde pendentibus reſpirationem impedientibus ſymptomatibus, devolutum erat, ex quo tamen ſucceſſu temporis per infuſa aperientia, reſolventia &c. denuo eripiebatur, ut per tres vel quatuor annos ſub recurſu menſium ſatis ordinato vitam ſatis bene duxerit. *vid. Act. Berolinenſ. Vol. 2. p. 46. ſeq.* Item femina

Hydrops.

Tympanitis.

femina quædam viginti octo annorum per bene longum temporis ſpatium ex menſium obſtructione variis iisdemque ſat gravibus laboravit morbis, quibus tandem tympanitis quoque acceſſit, a quibus tamen iterum liberata fuit, teſte Vito Riedlino, filio, *Obſ. med. 53. p. 122.* Quanquam autem tympanitis proprie ad hydropem non pertineat, hanc tamen obſervationem huc annectere libuit. De hydrope ex menſium retentione per umbilicum evacuato *vid. M. N. C. Dec. 2. An. 1. Obſ. 114. p. 283.*

§. 28.

Dolores. Varios tam internos, quam externos dolores nonnunquam perſentiunt menſium ſuppreſſione laborantes feminæ, uti paulo ante de intenſiſſimo hypochondrii dextri dolore in virgine epilepſia ecſtatica laborante dixi. Qualem etiam annotavit Ehrenfridus Hagendornius *Hiſtor. med. phyſ. Hiſt. 60. p. 360.* ante aliquot, inquiens, annos vidua quædam, mechanici cujusdam uxor, nondum quadraginta ætatis annos ſupergreſſa, a triceſimo ætatis anno menſtrua amplius non videns conqueri cœpit de atrociſſimo hypochondrii dextri dolore cum maculis lividis, veſicis pluribus ſtipatis &c. Ex imperfecta menſium purgatione illuſtriſſimi Haſſiæ principis relicta vidua, circiter annorum triginta ſex ætatis, conquerebatur de dolore gravativo non ſolum, ſed etiam mordicante circa mucronatam pectoris cartilaginem, de lateris, imprimisque ſiniſtri, circa regionem hypochondriorum inflatione, de difficultate reſpirationis, de incipientibus lipothymiis & cordis palpitationibus, cum ſubſequentibus doloribus capitis, potiſſimum circa partem anteriorem, imprimis circa tempus menſium obſtantium. vid. Gregor. Horſt. *Lib. 5. Obſ. 1. Oper. Tom. 2. fol. m. 262.* Et *Obſ. 3. fol. 265.* propter menſium obſtructionem ſingulis fere menſibus juvenculam quandam articulares dolores invaſiſſe refert. Abderis Phaetuſa Pythei conjunx antea per juventam fœcunda erat, viro autem ejus exulante diu menſes defecerunt, ex quo poſtea dolores & rubores ad articulos exorti ſunt, juxta Hippocrat. *de Morb. Vulgar. Lib. 6. Sect. 7. fol. m. 297.*

Femina

Femina quinquaginta annorum, a quo menſes defecerunt, dolore fixo in hypochondrio corripiebatur cum febre lenta, ope vero vini chalybeati & ſemicupiorum, menſes copioſi redibant, hincque ſanitas integra reſtituebatur. vid. J. Conſtant. de Rebecque *Obſervat. 62. pag. 96.* De dolore in dorſo verſus os ſacrum & interdum ad femur ſiniſtrum tendente, vid. Georg. Phil. Nenter *Phyſiolog. Introd. p. 42. ſeq.*

§. 29.

Dyſenteriam in matrona a ſuppreſſis menſibus ortam atque ſaphenæ ſectione curatam commemorat Zacutus Luſitanus *de Prax. med. admir. Lib. 2. Obſ. 19. Oper. Tom. 3. fol. 45.* quo loco dubium ratione curationis inter Medicos ortum, ex qua ſcilicet parte an ex cubito, num vero ex talo ſanguis ſit hauriendus, proponit, atque venæſectionem in talo defendit, inquiens, in grandi plenitudine aut paulo ſuppari ſemper ſaphena ferienda: quoniam plenitudinem demit, menſtrua provocat, & ſuperas partes evacuat, quæ exhauſtæ ab inferis ſugunt, & fluentem ad inteſtina ſanguinem ſurſum revellunt. Sic celebrata eſt vacuatio in femina hac, quæ poſtea abſtergentibus infuſis & rhabarbari uſtulati uſu melius habuit. *Dyſenteria.*

§. 30.

Varias quoque febres a menſium retentione ortas referunt Autores, ſicuti jam ſupra §. 2. puellæ viginti circiter annorum, ex animi mœrore menſium ſuppreſſionem, indeque febrem quotidianam continuam, veſperi exacerbeſcentem, patientis exemplum ex Frederici Dekkers *Exercit. pract. p. 528.* adduximus. Febris a menſtruorum ſuppreſſione, ſuccedentibus variolis curationem refert Georgius Hieronymus Velſchius *Curat. propr. Cur. 8. p. 95.* Matrona quædam ſterile experta conjugium, dum ordinarium patiebatur menſtruorum fluxum, incolumem ducebat & ab omnibus noxis liberam vitam: ſed cum deinde fluxus illi deficiebant, uno ſemper febrili paroxyſmo, eoque menſtruo, defectum hunc *Febres.*

luere cogebatur. Acceſſit tandem renum quoque calculus, ad quem expugnandum cum varia adhiberentur & fortia diuretica, iisdem medicamentis rediit fluxus tot annis ſuſpenſus, etſi lege ætatis ceſſandum ei erat: & ſic quoque febris illa menſtrua in totum remiſit, illa vero deinceps quoque ſatis bene valuit, juxta obſervationem Joelis Langelotti *M. N. C. Dec.* 1. *An.* 6 & 7. *Obſ.* 5. *p.* 16. plura exempla v. Paul. Spindler. *Obſ.* 71. *p.* 132.

§. 31.

Nauſea & pica. Nauſeam quoque, cardialgiam & picam a menſtruationis defectu referre huc liceat. Mulieri quinquagenariæ a longiſſimo jam tempore menſes non amplius paſſæ de cardialgia vix tolerabili cum ventris torminibus querenti Roſinus Lentilius ſuaſit tanquam pauperculæ levidenſe baccarum juniperi ſeminisque carvi elixandum cum fontis aqua decoctum; de quo cum vix per octiduum calide ad uncias ſex bis in die bibiſſet, menſtrua denuo nil minus cogitanti, ruptis aggeribus cum impetu quam copioſiſſime fluxerunt, ſanguinis congrumati fruſtis majoribus olidiſſimo fœtore comitatis una prodeuntibus. Ab eo tempore menſes ordinaria periodo aliquoties rediere, ceſſantibus omnibus ſymptomatis, & muliere in vitam ſibi denuo quaſi reddita. *vid. M. N. C. Dec.* 3. *An.* 7 & 8. *App. p.* 120. Inter ſymptomata menſtruorum ſuppreſſionem conſequi ſolita appetitus inſignem depravationem atque picam refert Nicolaus Blegny *Zodiac. med. Gall. Ann.* 1. *Jun. Obſ.* 12. *p.* 107. hanc referens obſervationem: virgo temperamenti ſicci, bilioſi, utcunque melancholici, circa annum ætatis duodecimum cum ſemiſſe, dolores in lumborum regione perſenſit, quales menſtrui fluxus fere prodromi ſunt, ad aliquot tamen dies citra effluxum moleſti fuere, iisque deſinentibus ventriculus lintei avidus apparuit; revera dum aliquando impedimenta quædam in arca componeret, fragmentum arreptum ori ingeſſit; nec a manducatione abſtinere potuit, ſumma voluptate, quaſi pergrato ſapore præditum deglutiens; cujus appetitus ad decimum ſeptimum

mum ætatis annum pertinax fuit. Si conviviis invitata intereſſet, epulas etiam exquiſitiſſimas faſtidiebat; ſi quid ex iis delibaret, id in gratiam convivatoris faciebat, &c. De femina, quæ per decennium menſtruis omnino carebat, adeoque carbonum eſu delectabatur, ut nihil aliud dentibus comminueret, ac eſitaret, niſi extinctos carbones, vid. Zacut. Luſit. *de Prax. medic. admir. Lib. 2. Obſ. 108. Oper. Tom. 3. fol. 68.*

§. 32.

Uxoris lanionis, quæ quatuor liberorum mater anno vigeſimo octavo fœda & ſcorbutica faciei ſcabie, ex lunari tributo ſuppreſſo, laborabat, jam ſupra mentionem fecimus, liceat hoc loco alia quoque ſcabiei exinde oriundæ exempla adducere. Sequentem ſcilicet de ſcabie ex retentione menſium obſervationem refert Melchior Fribe *M. N. C. Dec. 1. An. 3. Obſ. 62. pag. 108. ſeq.* Non procul a patria mea ancillæ fluxus menſtruus ſubſiſtebat, ex qua retentione primo tumor, deinde inflammatio utriusque mammæ, in ulcera tandem deſinens, exoriebatur. Mater ex incantamento evenire judicavit, ſed falſo. Poſtea quolibet conſueto menſium tempore ſcabioſa fuit reddita: Elapſis autem diebus fluxus conſuetis, ſcabies orta ſine medicamentorum ope ſua ſponte decidebat. Moleſta hæc cutis fœditas, quolibet menſe redux per integrum annum illam divexavit. Adhibitis autem medicamentis emmenagogis, & totam maſſam ſanguineam repurgantibus, & ſecta utraque ſaphæna, ancilla hæc a fœda ſcabie, & ignominia luis venereæ, qua vicini illam infectam judicarant, reſtitutis menſibus ordinarieque fluentibus, fuit liberata. Scabiem mammarum a retentis menſibus vidit Chriſtianus Franciſcus Paullini in virgine Batava, octodecim annorum, cui menſibus retentis, utraque mamma tota fiebat ſcabioſa, cruſta ſatis dura obducta, omnibus aliis membris intactis. Provocatis autem menſibus, omnis ceſſavit querela. *v. M. N. C. Dec. 2. An. 5. App. p. 11.* ubi dictus Paullini ita pergit: In inſula Chæna alia mihi occurrit virgo viginti quatuor annorum, ex ſuppreſſione menſium *Scabies.*

 fœti-

fœtidiſſima faciei ſcabie deformis, quæ tamen domeſtico remedio fauſte fuit reſtituta. vid. etiam Chr. Fr. Paullin. *Obſ. med. phyſ. Cent. 2. Obſ. 68.* Nobilis cujusdam conjux a puerperio liberata pleuritidis pericula evaſerat, ſed ſuppreſſis inde menſtruis ſcabie humida univerſali valde deturpata eſt, qua obliterata, tam inſignes in crure, maxime ſiniſtro, cruciatus ſine tumore & rubore ſine intermiſſione, & febre ſex ſeptimanarum ſpatio paſſa eſt, circa nonum a partu menſem, ita ut illis vix ferendo eſſet. Malleoli tuſa vena ſanguinis plurimum dedit, & dolor exinde mitigatus eſt &c. vid. Joh. Nicol. Binning. *Obſ. med. Cent. 3. Obſ. 59. pag. 323. ſeq.*

§. 33.

Pruritus dorſi. Pruritum dorſi ineffabilem obſervavit Andreas Cnœffelius *M.N.C. Dec.1. An.4 & 5. Obſ.56. p.47.* nimirum femina quædam annorum triginta ſex patiebatur menſium obſtructionem, compreſsionem thoracis, gravitatem anhelitus & inappetentiam cibi, cum eruptione macularum, quas vulgo vocant Leber-Flecke. Poſt ſex fere ſeptimanas inſignis & horrendus ſequebatur dorſi circa ſcapulas & ad coſtas usque ſpurias ſe extendens pruritus. Omnia veſtimenta debebant dilacerari, & crudelitas unguium magna atrocitate in propriam carnem ſæviebat, nec poterat ſatiari ſanguine, donec largiter fluebat, quod unicum erat dimidiæ horæ levamen. Obduratus ſanguis novæ pruriginis prodromus exiſtebat. Non enim tam cito ſanguis erat incruſtatus, cum jam manus ad priſtinam ſævitiam ſe armarent, miſero neque ſatis lacrymis deplorando ſpectaculo. Pruritum pudendorum a retentis menſibus obſervavit Samuel Ledelius *de Centaur. min. cap. 9. p. 263.*

Roſeolæ. Femellis quoque menſes deſiderantibus frequentisſimum eſſe affectum quendam, Medicis roſeolarum nomine venientem, ſcribit Marcus Aurelius Severinus *de recondit. Abſceſſ. nat. p. m. 395.* quo

Exanthemata. loco prolixe de his roſeolis ſaltantibus agit. Alia exanthemata per univerſum corpus apparentia annotavit Amatus Luſitanus *Curat. med. Cent. 1. Cur. 15. fol. m. 39.* Virgini ſcilicet decem & octo

anno-

annorum aſſueti menſes ſuppresſi ſunt, unde in ſymptoma gravisſimum fœdisſimumque incidit: id enim erat exanthemata quædam per univerſam cutem ſparſa, non quidem illa dicta variolæ, aut morbilli, ſed tubercula potius quædam per cutem efflorescentia, magna ingentiaque: quæ quotidie, ut ſepties & octies oriebantur, ita quoque toties evaneſcebant: durabant autem per dimidiam horam & aliquando per integram, poſtea vero, ac ſi nihil in cute habuiſſet, deliteſcebant. Erant vero effloreſcentia illa tubercula ſive papulæ colore ſubrubro & albo, quæ potisſimum vultum fœdabant, quanquam & brachia & crura, imo & univerſum corpus prehendebant. At quum primum apparere incipiebant, ex commotione materiæ, dolor ventriculum invadebat, & cordis anxietas vigebat, quæ ſuperveniente vomitu, prout aliquando evenire contingebat, ſubito levari videbantur. Ex emanſione menſium, in facie effloreſcente eryſipelate, exulcerationem enatam & habitualem factam, quod vernacula einen ſaltzigen Flüß appellare ſolent, in Act. Berolin. *Vol.5.p.48.* annotatam legimus. Et cutis verſicoloris & exulceratæ a menſibus retentis exemplum refert Johannes Auguſtinus Hünerwolffius, de puella inferioris ſortis annorum novendecim, quæ ob menſtrua male reſpondentia fiebat laſſa, anheloſa, macilenta, per totam corporis peripheriam maculoſa, non exceptis lingua, palato, labiis; ex maculis vero lividis, purpureis, violaceis, atris, lenticularibus prodibat ſanguis craſſus, purulentus, ater, ex ore rubicundior grumoſus, aderat reſpiratio ſumme difficilis, lipothymia frequens, periculum interitus &c. *v. M. N. C. Dec. 2. An. 7. Obſ. 81. p. 145.* Margareta Lauwera, filia circiter ætatis annorum viginti quinque, anno periodi ſuæ vigeſimo primo, tempore verno, menſtruis deficientibus incidit in varios cruciatus acerbisſimosque dolores, hinc inde jam ſupernas, jam infernas, jam dextras, jam ſiniſtras corporis partes infeſtantes, variis ſubito ſæpius ad palmæ latitudinem erumpentibus veſicis, limpida plenis ardentisſimeque flagrantibus, ut ignem ſacrum ſubeſſe putares, & cito, niſi

diſſecarentur, evaſit dolor intolerabilis mentemque deturbans, moxque ſedatis ex una fit eruptio ex altera parte, &c. *vid. Act. Erudit. Lipſ. An. 1682. pag. 338.*

§. 34.

Vertigo. viſus debilitas. De vertigine & viſus debilitate conquerebatur femina quædam triginta ſex annos nata, menſtrui fluxus obſtructionem patiens, quæ quidem viſus debilitas non continua, ſed per intervalla rariora accedebat, obſtructione dicti fluxus nihilominus perſeverante; Denique tamen oculorum convulſio, cum ſtrabismo, atque totalis cœcitas ſuccedebat, teſte Simone Schultzio *M. N. C. Dec. 1. An. 3. Obſ. 259. p. 461. ſeq. 467.* Et Johannes Benedictus Grundelius meminit virginis ruſticæ, cui per integrum vitæ curſum ne gutta ſanguinis ex utero effluxit, ſed in ipſo novilunio poſt capitis dolorem copioſior ſaliva ſanguine permixta per os provenit. Talem periodum ſingulis menſibus ab anno decimo quinto, usque ad quadrageſimum octavum, ſine interruptione experta eſt, poſtmodum tali fluxu ceſſante angebatur cephalalgia, viſus diminuebatur & gutta ſerena appropinquabat, quam ob cauſam etiam mendicare cogebatur; *v. M. N. C. Dec. 3. An. 7 & 8. Obſerv. 87. p. 150.* *Cœcitas.* Cœcitatem menſtruam a ſanguine in caput regurgitante in virgine ſervile ſedecim fere annos nata obſervavit Johannes Nicolaus Pechlinus *Obſ. med. phyſic. Lib. 1. Obſ. 42. pag. 96.* Hanc ſcilicet virginem jam ab aliquot menſibus exercuerat lunare tributum, nullo admodum ſucceſſu; antecedebant ſæpe jam plenam, jam novam lunam iſti dolores, qui menſtruorum fluxum ominari ſolent; nullum tamen illorum veſtigium, ſed cum jamjam exitum tentare viderentur, mutata ſymptomatum ſcena intolerandi capitis dolores intercalari, & redeunte in vices viſus orbitate comitati metum virginis & familiarium augebant; quos tamen Pechlinus, ponderatis rite circumſtantiis, juſſit bono animo eſſent, videri enim omne illud, quamvis periculoſum malum, a reſtagnante in caput ſanguine eſſe, qui, cum etiam copioſius in arteriolas nervi optici tunicamque retiformem exundet, & rarefactione

ctione ſua tenſiva nervorum comprimat fibrillas, excluſo ſpiritu viſus faciat orbitatem, mox iterum remittente illo ſanguinis orgaſmo ceſſantem & identidem pro cauſæ ingenio redeuntem: Hujus ſymptomatis unicum remedium videri ſanguinis misſionem, quæ & ipſa ſubito in pede inſtituenda eſſet; ſequuntur conſilium familiares, nec mora, quin miſſo ſanguine ad priſtinam aciem viſus rediret, & revocati jam ad inferiora menſes uteri legerent oras expectationem omnium felici poſt quatriduum exitu ſecundantes.

§. 35.

Admodum repentinam & ingentem mulieris mammarum a menſium ſuppresſione ortam inflationem deſcripſit atque depinxit Wilhelmus Darſton *Act. Philoſoph. Anglican. 1669. Menſ. Octob. p 872.* ſequentibus verbis: Elizabetha Trevers, 23. vel 24. annorum nata, vultu eleganti, crinibus nigris, valida conſtitutione, ſtatura parva, honeſti nominis, ſed infimæ & pauperis prope hanc urbem cognationis, veneris die, Julii 3. 1669. proba fruebatur ſanitate, & ſana lectum petiit, quo ſomnum & quietem æque bene ac unquam antea habuit; cum vero mane ſurrectura erat, & experrecta ſeſe movere in ſuo lecto contendebat, id facere non potuit, cum ſuas mammas adeo inflatas invenerit, ut tota terrore attonita remanſerit, tum asſidere allaborantem ejus mammarum pondus ad lectum depresſit, quo ſemper exinde jacuit, absque tamen omni dolore vel infirmitate in mammis aut aliis partibus. Cum ejus rumor increbuiſſet, multi Medici & Chirurgi illuc venerunt, quorum aliqui ipſius mammas amputandas conſuluerunt, cui omnino ego adverſus eram, quia menſium ſuppresſionem per ſex retro menſes paſſa erat, diuretica nonnulla & ſanguinis menſtrui prolectamenta illi præſcripſi; Phlebotomiam etiam moliens; mulieris mammarum tubuli admodum duri & inflati ſunt, & quidem integræ mammæ nihil videntur eſſe, niſi hujusmodi tubuli, nihil vero ineſt venti vel aquæ, quoad divinare posſumus; mamma ſiniſtra triginta quinque librarum ponderis ferme *Mammarum tumor.*

me

me eſt, ſed dextra nonnihil minor, cutis vero tergi, colli & ventris ad mammas retracta, ut diſtentioni ſufficiat, videtur, &c. Utriusque mammillæ inflammationem, tumorem & ſphacelum a ſubitanea menſium ſuppreſſione experiebatur mulier quædam, poſtquam induſium ſordidum & ſudore madidum tempore fluxus menſtrui exuerat, atque frigidum & humidum poſt lotionem ſtatim iterum induerat, v. Petr. Hadrian. Verduin. *Obſ. chir. 22. p. 62.*

§. 36.

Verrucæ. De verrucis ex menſibus retentis ſequentem obſervationem refert Philippus Salmuth *Obſ. med. Cent. II. Obſ. 27. p. 72.* Nobilis quædam virgo in gynæceo Comitiſſæ a Zollern verrucis compluribus in facie præſertim tentatur. Quærit conſilium: & ego viciſſim de cauſis illarum inquirens, menſes prorſus ſubſiſtere, intelligo. Verrucas nobilis cujusdam puellæ totas manus occupantes, ſola ſanguinis tauri jamjam mactati, calidi, illinitione ſublatas vidi. Idem etiam ſanguinem cervinum quidam præſtare referunt.

§. 37.

Varices. A menſium obſtructione varices oriri, imprimis gravidæ teſtantur feminæ, exemplum autem virginis ex eadem cauſa hoc malum patientis communicat Georgius Francus *M. N. C. Dec. I. An. 6 & 7. Obſ. 12. p. 51.* Virgo, inquiens, ruſtica annorum viginti, temperamenti melancholico-ſanguinei, jam a duobus annis menſes rite fluentes non habuit, ſed ſaltem paucos: quare in cruribus & prope malleolos aliquoties tumores in venis lividos & ſubcœruleos obſervavit ad mori vel uvæ magnitudinem: quos nodos neglexit. Accidit autem quinquies, ut ſponte ſua rumperentur, &c.

§. 38.

Hirſuties. Hirſutiem a menſium defectu obſervavit Hippocrates *de Morb. Vulgar. Lib. 6. Sect. 7. fol. m. 297.* ita ſcribens: Abderis Phaethuſa Pythei conjunx antea per juventam fœcunda erat, viro autem

tem ejus exulante diu menſes defecerunt, ex quo poſtea dolores & rubores ad articulos exorti ſunt. Quæ ubi contigerunt, tum corpus virile, tum in univerſum hirſutum eſt redditum, barbaque eſt enata & vox aſpera reddita. Sed cum omnia, quæ ad menſes deducendos facerent, tentaſſemus, non profluxerunt, verum haud ita multo poſt vita functa eſt. Idem quoque in Thaſo Namyſiæ Gorgippi conjugi contigit. Omnibus autem Medicis, cum quibus etiam collocutus ſum, unica ſpes adeſſe viſa eſt, ad muliebrem naturam reduci poſſe, ſi menſes ſecundum naturam procederent. Præter Hippocratem alii quoque Medici barbæ in mulieribus apparentis cauſam a menſium ſuppreſſione derivant. Inquit enim Alexander Benedictus *de Remed. Lib. 26. cap. 4. fol. m. 487.* in Græcia viduæ cuidam, quæ prius ſæpius conceperat, ex abſtinentia purgationibus menſtruis ſublatis, barbam exortam, ac vocem corporisque habitum in virilem mutatum eſſe. Menſes nunquam experta fuerat virgo quædam barbata, Helena Antonia, in gynæceo Hiſpaniarum reginæ, de qua Gisbertus Vuosſius ad Marcum Antonium ita ſcripſit: La noſtra Elena Barbata e adeſſo di venti anni, di faccia tota virile, barba proliſſa fere alla cinta, di color fere di caſtagna ſubnigricante, ſpeſſa e piena. Gli e comminciata a ſpuntare a poco, a poco, vel nono anno della ſua eta, & maravigliandoſi i ſuoi parenti, gli facevano alcune volte rader la barba, dapoi vedendo, che ſubito ricreſcena di nuovo, la laſciava coſi, la barba ſua e ſpeſſa, piena & folta, coſi anio gli moſtacci ſopra la bocca & dalla banda gli peli delle guancie, & di ſotto il mento. Il petto è poco creſciuto. Gli menſtrui ſuoi ſino addeſſo non ha havuto, &c. v. Marc. Ant. Ulm. *Phyſiolog. Barb. human. Sect. 3. cap. 11. fol. m. 307.* Joſephus Lanzonus anno 1697. mulierem Romandiolam annorum quinquaginta ſterilem obſervavit, barbam gerentem: quæ interrogata ipſi retulit, ſe nunquam menſtruas purgationes vidiſſe, nec mammas tumefactas, pectus enim velut viri erat. *v. M. N. C. Dec. 3. An. 5 & 6. Obſ. 283. p. 636.* De hac tamen pluribus D. v. in Trichologia noſtra agemus.

Barba.

§. 39.

Alia ſymptomata. Præter hæc tamen recenſita defectus menſium ſymptomata plura adhuc alia occurrunt, a Johanne Freind *Emmenolog. cap. 10. p. 73.* in hunc ordinem redacta, dolor & æſtus partium vicinarum, cephalalgia, appetitus remiſſio & languor. Hæc deinde longum malorum agmen ſubſequitur, uteri inflammatio, aliquando etiam gangræna, arteriarum pulſatio, dorſi & articulorum dolor, frigoris caloriſque viciſſitudo, venarum varices, tumores in cruribus præſertim, & pedibus & hypochondriis; totius corporis gravedo & imbecillitas, tormina inflationeſque ventris colicæ haud abſimiles, flatus etiam & murmura, vomitus; ad præcordia anxietas, tuſſis, dyſpnœa, aſthma, tabes, cordis palpitatio & ſyncope; in capite dolor acerrimus, ad ſinciput præſertim & occiput, oculorum gravitas, vertigo, nonnunquam apoplexia & inſania, pallor, fluor albus, paſſiones hyſtericæ, globus præſertim quaſi in gutture ſurſum reptans, urina aliquando ſtillans, aliquando ſuppreſſa, alvus dura, ſanguinis per aliena loca eruptio. In puella ſuppreſſis menſibus ſpinam ventoſam obſervaſſe Guernerum Rolfincium, allegant Georgius Abrah. Mercklin. Annotat. in Joſeph. Pandolphin. *de Ventoſit. Spin. cap. 5. p. m. 209.*

§. 40.

Mors. Quandoque etiam ipſam mortem menſium retentionem inſequi, non modo ex quibusdam hactenus recenſitis, ſed aliis quoque obſervationibus liquet, v. g. in femina apoplectica a menſibus diu ſuppresſis, *v. M. N. C. Dec. 2. An 5. Obſ. 225. p. 452. ſeq.* in lanifici uxore cranii cariem paſſa, vid. Eberh. Gockel. *Gallicin. Obſ. 67. p. 530. ſeq. &c.* Idem in atreta annotavit Caſpar Bauhinus *Theatr. anat. Lib. 1. cap. 39. p. m. 133.* in nobili ſcilicet matrona ne veſtigium quidem foraminis vel rimæ apparuit, quæ, cum toto anno, ipſa malum celante, a menſtruis non fuiſſet purgata, variis hyſtericis convulſivis affectibus conflictata, tandem rem detexit, opemque Bauhini & aliorum imploravit: quare loco inſpecto, ubi os pudendi membrana valide obfirmatum deprehenderunt, & raſorio membrana

brana hæc diſſecaretur, conſuluerunt: at ipſa recuſante, & cauterii potentialis applicationem expetente, illud, ſed fruſtra impoſitum, antequam enim eſchara matura eſſet, vita functa eſt, & totus uterus ſanguine grumoſo plenus repertus. Juvencula quatuordecim annos nata, pulchra, cum primum erumpere deberent menſtrua, ſubito incidit in morbum gravisſimum, cum ſummo corporis ardore, tremore, inquietudine, aphonia, oris contorſione, rubore totius & ſuppresſione profluvii. Nihil autem proficientibus medicamentis eo devenit morbus, ut tertia die, nulla ſanguinis misſione inſtituta, obierit. Secto cadavere, ſuperiorum conſtitutio bona reperta eſt, niſi quod vena ſanguinem ex utero ad mammillas deferens, tota illius copia denigrata eſſet, felle omni ex veſicula in inteſtina depulſo, juxta verba Joannis Udalrici Rumleri *Obſ. 55. p. 34. ap. Georg. Hieron. Velſch.* Virgo quædam per multos annos laboraverat menſium ſuppresſione & febre hectica, quæ illam extinxit, teſte Paulo Barbette *Prax. Lib. 4. cap. 11. p. m. 195.* De menſium obſtructione lethali ab odore lupuli hanc obſervationem communicat Samuel Ledelius: Ruſtica, triginta annorum vidua, dum nobilis pagi lupulum ſalictarium ad decerpendum ſubditis obtuliſſet, huic labori etiam ſuberat, & tum laborabat fluore muliebri. Odor gravis huic moleſtus, non tantum ſiſtebat fluxum conſuetum, ſed & inſignem inducebat cephalalgiam, cum laſſitudine membrorum & ægritudine. Naturæ tamen, pro more plebis, per tres menſes negotium committit ſumme debilitata, tandem autem juſſu nobilis a Samuele Ledelio conſilium quærit, ſed annuo ſpatio exacto morbi & medicamentorum pertæſa, penitusque arefacta, nil admittebat amplius, & aſthmate convulſivo ingruente lenta morte obibat. *vid. M. N. C. Dec. 2. An. 8. Obſ. 87. p. 200.* Plura exempla tum in hoc ipſo capite, tum aliis Autoribus reperies. vid. Actuar. *de Prævident. ex Urin. Lib. 2. cap. 12. p. 290. ſeq.*

§. 41.

Hactenus de ſuppreſſorum menſium cauſis atque ſymptomatibus *A terrore menſium fluxus.*

tibus agendo, illis varios animi affectus annumeravimus, nihilominus tamen eadem animi pathemata ſimul etiam inter cauſas, menſium fluxum moventes atque abortum excitantes, locari poſſe, dubium non eſt; ſiquidem juxta Philipp. Salmuth *Obſ. med. Cent. 3. Obſ. 49. p. 135.* archiatri cujusdam Anhaltini conjux puerpera lactat infantem ſub noctem. Per jocum a mulieribus quibusdam ex convivio domum tendentibus fores & feneſtræ nimis impetuoſe pulſantur. Illa hinc admodum perterrita, totoque corpore contremiſcente, repente excitatur profluvium menſium, in annum integrum perdurans, & adeo quidem copioſum, ut per ſtragula etiam deflueret, atque ex eo ipſa tandem moreretur. Quid terror poſſit in menſium defectu, teſtatur hiſtoria comitiſſæ cujusdam, quæ per integrum annum menſes paſſa non fuerat, donec pontem transiret, & fere in foveam, morioni regio factam, incidiſſet, tunc nimirum ſubito erupiſſe menſes cum magna ſui lætitia ipſa retulit, teſte Wolfgango Hœfero *Hercul. med. Lib. 7. cap. 1. p. 372.* Novit etiam Vitus Riedlinus matronam quandam ſibi conſanguineam, quæ toties, quoties animi affectu vehementiore corripiebatur, in ſanguinis menſtrui fluxum incidebat, ſi quoque vel paucis diebus ante ſanguinem hunc depoſuerit; ſic, filio primogenito ab itinere inſperato redeunte, lætitia perfuſa fontem illum, vix ante octiduum occluſum, denuo recluſum ſenſit. Filia dilecta admodum prægnante, variis ſymptomatibus graviſſimis obnoxia, cum ſæpius de noctu vocaretur, terrore perculſæ aliquoties idem fons extra tempus manavit. Iratæ & contriſtatæ, ob quendam in illam injuſte ira excandeſcentem itidem prorupit, & quin idem ob alios affectus etiam contigerit, non eſt, quod dubitemus. vid. Vit. Riedlin. *Obſ. med. Cent. Obſ. 59. p. 136. ſeq.* Qua ratione autem ab iisdem animi affectibus menſium fluxus modo promoveatur, modo ſiſtatur, vid. Franciſc. Sylv. *Prax. Lib. 3. cap. 3. §. 219. ſeq. Oper. edit. Amſtelod. pag. 497. ſeq.* Paul. Spindler. *Obſ. med. Cent. Obſ. 70. Schol. p. 131.*

CAPUT

CAPUT VII.

De Menſibus ſerotinis & deficientibus.

§. 1.

OCcaſione ſuppreſſionis menſium adhuc monendum venit, quod, licet ſupra ordinarium incipientis menſtruationis, virginumque ad veneris caſtra aptitudinis, atque ad conceptionem maturitatis tempus, annos pubertatis, & quidem circa decimum quartum ætatis annum, poſuerimus, multæ nihilominus adhuc feminæ reperiuntur, quibus menſes non dicto pubertatis anno, ſed longe tardius fluere incipiunt. Ejusmodi virgines, menſes ſerotinos patientes, nonnullis Autoribus viragines audiunt, illisque quoad ſexum equidem feminæ, quoad vires vero corporis & animi maſculæ habentur; quanquam aliis viragines quoque dicantur, quæ per totum vitæ curſum nunquam menſtruationem patiuntur. Inquit enim Felix Platerus *Prax. Tom. 1. cap. 14. p. m. 504.* quibus menſes, quod tamen rarum eſt, etiam citra incommodum, nunquam fluxerunt, ideo, quaſi virilem naturam induiſſent, viragines dicuntur, *vid. etiam p. 506.*

Menſes ſerotini.

Viragines.

§. 2.

Rationem, cur tales viragines menſes non videant, hanc reddit Theodorus Craan *de Homin. cap. 64. p. 717.* quod fermentationes habeant potentiores, non auſcultantes ætheri peregrino lunari. Ad quem Craanii locum David Græbnerus *de Medicin. Veter. reſtit. p. 656.* ita ſcribit: Gothofredus Sand, Regiomontanus, *in Diſput. de Menocryphia* §. 6. hæc verba habet: His etiam annumerandæ veniunt illæ, quæ ipſæ ſeipſis ſunt alacriores, in quibus deficit aut pauca eſt vacuanda materia propter naturam & temperamentum earum, cum ad conſtitutionem & naturam virorum prope accedunt, quales ſunt viragines, in quibus calor perinde fere ut in viris fortis eſt, ut & probe coquat materiam alimentitiam, atque ſi quid ſupervacanei in ea relinquitur, id per vacuationem ſenſus latentem digerit. Sunt hæ, teſte Aetio, *Serm. 26.*

Viraginum deſcriptio.

 cap. 51.

cap. 51. omnino viriles, coloris fuſci, corporis probe compacti, nervis robuſtis, venoſæ, lumbos & nates ampliores habentes, pectore ac humeris latioribus, mammis ſolidis, voce gravi, fortiores, item hirſutiores. Sæpiſſime etiam tales feminæ circa tempus menſtruationis fiunt barbatæ atque rariſſime menſes patiuntur, uti paulo ante de hirſutie a menſium ſuppreſſione orta, aliquot exemplis probavimus. vid. etiam Roderic. a Caſtr. *de Morb. Mulier. Lib. 1. cap. 2. p. 5.*

§. 3.

Viraginum exempla. Novit autem Michael Ruccerus, Medicus in academia Tubingenſi, viraginem barbatam ſicciſſimæ naturæ, habitusque gracillimi, quæ Friburgo Helvetiorum oriunda, maſculi animi & roboris ſtipendia fecerit apud regem Galliarum, inter cujus milites viſam aliquoties menſæ adhibuerit; uti ex Rucceri manuſcriptis refert Georgius Hieronymus Velſchius *Obſerv. med. Epiſagm. Obſ. 96. p. 64.* Omiſſis aliis viraginum exemplis unicam hiſtoriam de virgine gigantea ex Johannis Wieri *Obſ. Lib. 1. Oper. p. m. 904.* adducere libet: Virginem, inquit, vidi, quæ ob molem corporis giganteam per diverſarum regionum civitates circuibat, ſe velut monſtroſi hominis idolum ſeorſim in conductis ædibus viſendam oſtentans omnibus, qui ſtipem numerarent, ex cujus collectione hæc cum matre victum quæritabat. Ad hanc ego quoque ingreſſus diligenti inquiſitione ſingula percunctor, doceorque ex matris & grandiſſimæ filiæ reſponſo, eam ex ſtaturæ brevis parente utroque natam, nec ullum in avita progenie fuiſſe viſum, qui communem aliorum hominum altitudinem ſuperaret, eamque virginem a ſui ortus initio ad annum duodecimum parvæ ſtaturæ vulgaris fuiſſe: ſed eodem tempore quartana correptam; qua cum menſibus aliquot luctata fuerat, ea prorſus remittente, cœpit in eam excreſcere molem, cunctis membris æqua dimenſione in magnitudine debita reſpondentibus, ut nihil a juſta proportione appareret alienum. Annum agebat viceſimum quintum,

quintum, quum eam inſpicerem, in quo nondum menſtruæ fluxionis ſenſerat evacuationem. Illum etenim ſanguinem excrementitium in nutritionem & tantæ molis conſervationem requirebat natura. Bona interim fruebatur valetudine, forma non venuſta, colore ſubobſcuro, ingenio ſimplici & ſtupido, ac toto corpore torpido, &c.

§. 4.

De menſtruis in adulta femina prima vice coitu provocatis obſervationem recenſet Johannes Nicolaus Pechlinus *Obſ. med. phyſ. Lib. 1. Obſ. 35. p. 83. ſeq.* viduam, inquiens, novi quadraginta annorum, quæ etſi incolumis & quadrata, nunquam tamen menſium beneficium experta erat, ſive quod naturæ obſtinatio, ſeu quod conjugis impotentia obſiſteret. Alteris ſtatim nuptiis ad primum coitum, velut ad novas illecebras, flos ille virgineus tamdiu abſconditus erumpit, & mox inde prolixa conceptus ſpe conjugem beat, &c. Item ancillæ ruſticæ anno quadrageſimo ſecundo ætatis ſuæ (nunquam antea menſium fluxum expertæ) primo concubitu cum marito, robuſto colono, menſes copioſe ſatis manare cœperunt, ipſa adhuc bonæ conſtitutionis & duarum filiarum genitrix, uti ex ipſiusmet ore refert Chriſtianus Franciſcus Paullini *Obſerv. med. phyſ. Cent. 4. Obſ. 35. p. 452. ſeq.* *Menſes ſero poſt coitum apparentes.*

§. 5.

Deinde dantur etiam quandoque feminæ omnimodo menſium defectu laborantes, ſeu quibus per totum vitæ terminum menſes nunquam fluxerunt; harum aliæ nulla exinde perſentiſcunt incommoda, aliæ econtra ſatis miſere vivunt, variisque ſubjiciuntur ſymptomatibus. Deinde aliæ dictarum feminarum plane ſteriles ſunt, aliæ nihilominus concipiunt fœtusque edunt. Dependet autem totalis menſium defectus tam ab humorum & ſanguinis craſſitie ac viſciditate, quam a prava generis nervoſi conformatione aut vitioſa ejusdem & vaſorum ſanguiferorum in uteri ſubſtantiam inſertione, vel defectu, vel juxta verba Baldaſſaris *Menſium defectus.* *Cauſæ.*

daſſaris Timæi a Güldenklee *Lib. 4. Caſ. 7. p. 205.* fit vitio conformationis, quatenus vaſa ſanguinem ad uterum deferentia vel deficiunt, vel male conformata alio converſa, aut contorta, vel callo obducta ſunt, ita ut ſanguis per ea effundi non poſſit; vel ſecundum Joan Broen *Medicin. theoret. p. 285.* ſi vaſa ſanguifera non adeo pervenerint ad ſuperficiem concavam uteri & vaginæ, ſed profundius lateant; vel ſi juxta Gulielm. Cockburn. *Oeconom. Corpor. animal. p. m. 184.* arteriæ capillares ac tenuiores, luſu quodam naturæ, (ut nuncupant) profundius in utero ſubſidant ac transcurrant, adeoque adventitiam quandam reſiſtentiæ vim acquirant, ut vim illam a ſanguinis mole & impetu ſuperent. Idem Cockburn etiam *p. 187.* de ſanguinis menſtrui defectu ita pergit: cum fluxum hunc ſanguinis mole, ejusdem impetu, ac vaſorum ſoliditate dependere diximus; ſi ſanguinem quantitate minorem exiſtere contingat, purgationem hanc non futuram quisquis expectabit. E contra, ſi mole quoque forte ſuperarit, fieri poteſt, quod ea ratione nulla ſit evacuatio: Mole enim hac ſanguinis partes adeo ſe invicem comprimunt, ut partes ejusdem ſubtiliores minori quantitate in cerebro ſecernantur, at cum ab earum ibidem ſecretione, ac effluxu in cor, pendeat ſanguinis velocitas, ſequitur, ſanguinem de ea velocitate carere, quæ requiritur, ut e canalibus ſuis erumpat. Quod mulieres reperiantur, quibus nunquam menſes vel aliud quippiam fluxit ex utero, quæ nihilominus bene habitæ prorſusque incolumes ad ſenectutem usque vivunt, duplicem hujus defectus menſtruorum cauſam reddit Rodericus a Caſtro *de Nat. Mul. Lib. 2. cap. 9. p. 77.* alteram ſcilicet toti corpori communem, quæ accidit illis, quæ inculpate vivunt; alteram utero propriam, quia etſi corpus ſanguine menſtruo abundet, uterus tamen a natura male conſtitutus ob depravatam temperiem, conformationem, aut ſitum, ipſum ſuſcipere & expurgare nequit. Conſtitutioni cuidam peculiari hunc menſium defectum adſcribit Felix Platerus *Prax. med. Tom. 1. c. 14. p. 506.* Mulierem, cui ex conformationis naturali vitio nunquam vel

menſes,

menſes, vel aliud quicquam ab utero fluxit, ac nihilominus bene habita prorſusque incolumis annos circiter ſexaginta vixit, ſe vidiſſe ſcribit Joannes Fernelius *Patholog. Lib. 6. cap. 16. p. 197.* vid. etiam Franc. Bayle *Diſſert. de Cauſ. Flux. Menſtr. p. 31.* Rod. a Caſtr. *de Morb. Mul. Lib. 1. cap. 2. p. 5.*

§. 6.

Exempla ejusmodi feminarum menſtruali fluxu nunquam laborantium ſimulque ſterilium ut adducamus, illuſtri cuidam feminæ, ex proſapia comitum de Eberſtain oriundæ, triginta circiter annorum, temperamenti calidi & ſicci, atque in matrimonio viventi, menſes per totam ætatem non fluxiſſe refert Baldaſſar Timæus a Güldenklee *l. a.* ubi addit, eandem varia cum iis, quæ menſium retentione afficiuntur, valetudinis incommoda habuiſſe communia, ſiquidem frequenti venarum in pedibus inciſione melius, ea neglecta pejus habere viſa eſt. De muliere ſterili, quæ menſes nunquam vidit vid. Roſin. Lentil. *M. N. C. Dec. 3. An. 7 & 8. App. pag. 139. Miſcellan. medic. pract. p. 237.* D'une femme agée de trente quatre ans, qui n'avoit jamais eu aucune evacuation menſtruelle, & qui pour ce ſujet eſtoit ſterile depuis douze ans qu'elle eſtoit mariée, quoyque pour alors elle ſe portaſt aſſez bien d'ailleurs, ſi non qu'elle eſtoit ſeulement ſujette de temps en temps a un mal de gorge, & a des douleurs de mammelles, vid. Franc. Mauriceau *Obſerv. ſur la Groſſeſſ. Obſ. 232. p. m. 134.* Sequentia exempla refert Joannes Rhodius *Obſ. med. Cent. 3. Obſ. 47. p. 144.* Anno 1642. Januarii 29. in theatro uterus mole carnea oppletus veram perpetuæ ſuppreſſionis menſium cauſam detexit. Alia mulier, cui ob conformationis vitium menſes nunquam fluxere, neque ab utero quicquam, integra valetudine annum ſexageſimum attigit. Pellionis cujusdam Thorunenſis conjux, viginti ſeptem annos nata, nunquam tam in virginitate, quam in matrimonio, menſes paſſa, mulier egregiæ formæ, ſana ac vegeta: ſed nunquam etiam prolem habuit; & quamvis diverſis medicamentis, ad promo-

Sine conceptione.

venda menſtrua, uſa fuerit, omnia tamen fruſtra adhibita ſunt, teſte Simone Schultzio *M. N. C. Dec. 1. An. 6 & 7. Obſ. 159. p. 224.* vid. etiam Theoph. Bonet. *Medicin. Septembr. Part. 2. Lib. 4. Sect. 2. Obſ. 4. f. 31.* Meminit etiam Martinus Johannes Haesbaert ſterilis cujusdam mulieris, cui nec durante virginitate, neque in matrimonio fluxere menſtrua. *v. M. N. C. Dec. 2. An. 4. Obſ. 126. p. 249.* Conſiliarii Palatini uxorculam, annos ultra triginta natam, cætera ſaniſſimam, licet ſterilem, menſium fluxu nunquam laboraſſe, ſcribit Roſinus Lentilius *Miſcell. med. pract. Part. 1. p. 237.* Mihi ipſi quoque nota eſt uxor olim Secretarii cujusdam (patris ex prima uxore multorum liberorum) adhuc vivens vidua, quæ nunquam, neque virgo adhuc, neque maritata, menſes experta eſt, cæteroquin ſana & robuſta, minime tamen inſtar viraginum hirſuta vel circa mentum piloſa, licet jamjam annum ætatis ſexageſimum ſuperaverit; ſæpius etiam, adhuc junior, de difficili reſpiratione atque præcordiorum anguſtiis & ſubſequente cephalalgia conquerebatur, ſterilisque permanebat.

Obſervatio.

§. 7.

Cum conceptione.

Quamvis autem, fortaſſe ob ejusmodi obſervationes, nonnulli medicorum in iis feminis, quæ nunquam purgantur, ſeu menſtruationem patiuntur, raro vel nunquam conceptionem ſequi defendant, v. Eman. Stupan. *in Hippocr. Aphor. phyſiol. pag. 46.* ipſe etiam Regnerus de Graaf *de Mulier. Organ. cap. 13. p. m 311.* feminas nunquam citra menſes gravidas fieri ſcribat, atque noſtrates mulierculæ nunquam arborem ſine flore fructum ferre, nec mulierem ſine antecedente fluxu concipere poſſe opinentur; varia tamen in contrarium apud Autores reperiuntur exempla mulierum, quibus non modo ante conceptionem nunquam fluxerunt menſes, ſed quibus etiam poſt partum lochiorum fluxus defuit; vid. Marcell. Donat. *de Hiſtor. med. mirab. Lib. 4. cap. 23. p. m. 442. ſeq.* ubi præter alia exempla allegata mentionem facit mulieris fortis & audacis, manu promptæ, iracundæ, petulanti lingua, & ad contumelias maxime pronæ, quæ jure optimo virago erat

appel-

appellata; hæc nunquam menſtruas purgationes habuit,& tamen bis utero geſtavit ac bis peperit, primo maſculum, ſecundo femellam. In partu excrementi menſtrui vix tantillum exivit, at in puerperio nihil penitus effluxit. Jacobus Lochnerus, Medicus Lignicenſis, novit vetulam, quæ ſedecim liberos enixa, nunquam menſtruorum fluxum paſſa eſt, niſi quod purgamenta prodirent a partu. v. Hier. Reusner. *Obſ. med.99. apud Velſch.p.55.* Et juxta Joh. Riolan. parent. *Art. bene med. p. 178.* vidit Rondeletius Montisbani mulierem, quæ numeroſam prolem ſuſcepit, cui tamen nunquam menſes fluxerunt. Guilelmo Fabricio Hildano matrona ſancte affirmavit, ſe nunquam fluxu menſtruali laboraſſe, tum durante virginitate, tum etiam in ipſo matrimonio, in quo tamen ſeptem liberos peperit. In puerperio quoque lochia exigua fuiſſe addidit. v. Guil. Fabric. *Obſerv. chir. Cent. 5. Obſ. 41.fol.m. 428.* fuit etiam dicta femina ab ipſa juventute ſemper robuſta, valida morbisque parum obnoxia &c. Mulierem non ſolum nunquam menſtruatam, ſed etiam probata ſanitate fruentem, quinta vice prægnantem, obſervavit Dominicus Panarolus *Obſ. med. Pentec.1. Obſ. 15.p.9.ſeq.* Anno 1628. Patavii binæ matronæ nobiles vixere graciles & proceræ, quæ ſine menſium fluore concipientes peperere, nunquam a partu purgatæ; ſed prægnationis tempore graviter ſe habuerunt. v. Joh. Rhod. *Obſ. med. Cent.3. Obſ. 54.p.147.* ubi annectit, nobilem aliam Patavinam menſibus perpetuo deſtitutam ex voto octies enixam eſſe. Inquit etiam Scholiographus in Jacob. Holler. *de Morbor. intern. Curat. Lib.1. cap.54.p.m. 164.b.* conſtare, multas mulieres concepiſſe, antequam paſſæ eſſent menſtrua. Thomas Bartholinus *Hiſtor. anat. Cent. 4. Hiſt.37. p.309.* ſe noviſſe mulieres ſcribit, quibus ante conceptionem nunquam comparuerunt menſes, virginesque nuptas, quanquam menſtruatæ nunquam fuerant, prole tamen familiam auxiſſe. Ibidem etiam alias conceptus ſine menſium ordinato fluxu hiſtorias recenſet, & quidem de muliere Patavina, cui menſes duobus

olim annis continuis defecerant, quæ poſtea gravida filium enixa eſt ſanum. In puerperio largius expurgatis lochiis, iterum ſubſtiterunt ex eo tempore menſes, ad binos ſequentes annos, ubi rurſus imprægnata gemellos peperit. Nec exinde conſuetos naturæ fluxus paſſa eſt, quanquam ſubinde albus fluor fuerit moleſtus. Et alia mulier per ſeptem annos menſtruas nullas habuit evacuationes. Tandem venter intumuit. Exiſtimans illa, morbum alium ſeu obſtructionem ſubeſſe, & venam ſibi ſecari jusſit, & purgantia aperientiaque validiora ſumpſit. Impleto geſtationis termino enixa eſt puerum robuſtum, diu ſuperſtitem, in duello deinde occiſum. Sequentem obſervationem communicat Johannes Georgius Volckamerus *M. N. C. Dec. 1. An. 3. Obſ. 265. p. 479.* Femina quædam Norimbergenſis nata triginta abhinc annis, ſanguineo prædita temperamento, aurifabro nupta, ſex liberorum feliciter enixorum mater evaſit: nunquam antehac qualicunque ſanguinis, vel etiam menſtrui fluxu laboravit, nec inſuper in partu vel aquam, vel ſanguinem fudit, nullis etiam ſubſequentibus lochiis. Et *Obſ. 132. p. 243.* Alardus Hermannus Cummenus feminæ meminit, quæ nunquam menſes habuit, cum tamen bis utero tulerit. De femina quadam quinquaginta annorum, temperamenti phlegmatico-melancholici, menſium inexperta & matre octo liberorum, vid. Joh. Michael. *Prax. Clinic. ſpecial. Caſ. 19. p. m. 932.* Impręgnationem, nullis unquam præviis menſtruis in ſartoris Hagienſis uxore, quæ nullo unquam, nec extra, nec in matrimonio menſtruo fatigata fluxu quotannis peperit, vitamque recte ſe habens transegit, obſervavit Cornelius Stalpart van der Wiel *Obſ. rar. Cent. poſter. Obſ. 31. p. 323. ſeq.* Et *Cent. 1. Obſ. 78. p. 339.* puerperæ absque lochiis meminit. Feminæ menſtrui fluxus ignaræ, matris tamen aliquot liberorum, recordatur Johannes Bohnius in *Offic. medic. duplic. Part. 2. cap. 20. p. 416.* vid. etiam ipſius *Circul. anat. phyſiolog. Progymn. 16. p. 243.* Johannes Dolæus ruſticam novit temperamenti melancholici, quæ nunquam menſes paſſam eſſe, ſingulis tamen annis ſe gravidam fieri, affirmavit. *vid. M. N. C. Dec. 1. An. 6 & 7. Obſ. 64. p. 92.*

§. 8.

§. 8.

De muliere nec ante, nec per, nec poſt partum menſes aut lochia paſſa hanc obſervationem refert Johannes Georgius Sommerus: Fuit in pago Sufra ruſtici cujusdam filia, quæ usque ad annum ætatis ſuæ vigeſimum octavum ancillavit, dein ruſtico nupſit, in quo matrimonio tres peperit filios, ſanitate omnino integros. Dicta mulier nec ex eo tempore, quo virgo menſium fluxui matura fuit, nec per conjugii decurſum usque ad terminum vitæ unquam menſes paſſa eſt, imo poſt trium filiorum partum, ne hilum ſanguinis, ante, per aut poſt partum, præter quædam ſeroſa & pituitoſa evacuata, profudit. Hæc mulier non ſolum ſingula vice ſine ſymptomatibus puerperas comitari ſolitis, ſed etiam ſine notabili quadam virium dejectione peperit, adeo ut paulo poſt ſingulum partum quædam negotia domeſtica repetiverit, præter conſuetudinem puerperarum, propter ſanguinis exhauſtionem ad ſimilia tractanda inhabilium, *v. M.N.C. Dec. 2. An. 1. Obſ. 41. p. 114. ſeq.* Mulier quædam calidi humidi temperamenti, quæ juvenis admodum forte decimo quarto ætatis anno nupſit, mox concepit & feliciter puellam peperit, cui nunquam fluxiſſe ante partum menſtrua aſſeruit ſancte maritus, fide dignus, teſte Johanne Nicolao Binningero *Obſ. & Curat. Cent. 2. Obſ. 55. p. 188. ſeq.* Meminit etiam Philippus Fraundorfferus mulieris cujusdam nunquam in vita ſua menſes expertæ & nihilominus fœcundæ; ipſa ſcilicet non tantum ſine ullis præviis menſibus ſex vivacisſimas proles eſt enixa, ſed etiam, annum jam agens ætatis trigeſimum quintum, dictum fluxum nondum eſt perpeſſa, *v. M. N. C. Dec. 3. An. 7 & 8. Obſ. 19. p. 38.* Petrus Rommelius ibidem *Obſ. 41. p. 65.* mulierem viraginem in ſcenam producit, cui nunquam, neque in juventute & cœlibatu, neque adultiori factæ & in conjugio menſtrua fluxere; imo quæ, quid menſtruus fluxus ſit, plane in ſe ipſa ignoraverat, & nihilominus tamen felix aliquot liberorum mater exſtiterat, in partu præter paucisſimum ſanguinem per mulie- *Alia exempla.*

bria nihil excreverat, & lochia, cæterum optime ſana, nunquam viderat. Idem Rommelius etiam loco citato ſiſtit feminam optime temperatam, ſtaturæ ordinariæ, evſarcam & ſucciplenam, in flore ætatis conſtitutam, formæque haud inelegantis. Huic poſtquam aliquoties, & quidem aliquando ſatis laborioſe, peperiſſet, tandem menſes emanere & prorſus deficere cœperunt, ſine ullo, etiam minimo, valetudinis diſpendio, vel muniorum muliebrium obeundorum impedimento. Integro quinquennio hoc modo elapſo, denuo gravida facta, & annis ſubſequentibus aliquoties feliciter peperit, & puerperia rite experta eſt. Exemplum matris fœcundæ, quæ ſtante matrimonio nunquam menſes paſſa eſt, præbet juvencula quædam honeſta, viginti annos ſeptem nata, judicis cujusdam uxor, quæ licet durante virginitate fluxu menſtruali laboraverit, toto matrimonii tempore (in quo tamen aliquot liberos peperit) nunquam menſes paſſa eſt, mulier egregiæ formæ, ſana atque vegeta, juxta obſervationem Martini Johannis Haesbaert *M. N. C. Dec. 2. An. 4. Obſ. 126. p. 249.* Et Vito Riedlino matrona prope ſeptuagenaria, plurium liberorum mater, retulit, ſibi virgini adhuc menſes recte fluxiſſe, at ex quo primo conceperit, per dictum tempus tributum lunare nunquam ſolviſſe, & nihilominus fœtus quinque vivos edidiſſe; utut etiam vehementiſſima remedia in uſum ducta fuerint, omnia tamen fruſtra ſumſiſſe, &c. v. Vit. Riedlin. *Lin. medic. An. 1699. menſ. Octobr. 1636.* Mulierem Derendingenſem ſine menſtruis liberos gignentem obſervavit Bernardus Rorbachius, Medicus Tubingenſis. vid. Georg. Hier. Velſch. *Exoteric. Curat. Chiliad. 2. n. 252. p. 313.* Hortulani cujusdam uxor, quæ nunquam lunare tributum ſolverat, quamvis lucina propitia ſeptem liberos excluſerat, Georgio Dethardingio retulit, ſe quinquageſimum jam annum ſuperaſſe, aſt nec virginem, nec conjugem, fluxu menſium fuiſſe inquinatam, ne quidem ab illo unquam tentatam; athleticam ſe vixiſſe, & domeſticis laboribus ſat arduis commode vacare potuiſſe, a partu

manaſſe

manaſſe quidem lochia, aſt longo minori flumine, quam in aliis feminis obſervaſſet, nec inde quicquam damni in ſe redundaſſe; matrem pariter vixiſſe menſibus immunem, & attigiſſe ætatis annum centeſimum; atque filiam, quam unicam peperit (reliquis liberis ad ſexum digniorem ſpectantibus) jam tranſiiſſe annum decimum octavum, citra veſtigium evacuationis talis uteri, vel quod inde male habuiſſet, aſt quod maluerit, ut eadem ſe ad morem aliarum feminarum componat, ſe huic, ex conſilio medicaſtri cujusdam, propinaſſe pharmacum, a quo inter luctas vitæ cum morte proruptio menſium fuerit inſecuta, ut jam menſtruatim uterus ſanguinem pendat. &c. vid. Ephemerid. Academ. Nat. Cur. *Cent. 7 & 8. Obſ. 72. p. 177.* Philippi Ludovici Weſtenbergeri uxor, ſex filiorum quatuorque filiarum, qui omnes vitales fuerunt & vixerunt, mater, neque cum virgo eſſet, neque poſt amiſſum virginitatis florem in ſtatu matrimoniali, neque ante prægnationem, neque gravida facta, unquam tributum lunare ſolvit. Inſtante partu parum ſanguinis profudit, lochiaque in minima fluxere copia, juxta Caſp. Theoph. Bierling. *Theſaur. theoret. pract. Caſ. 59. p. 769.* De impрægnatione nullis unquam præviis menſtruis bina exempla recenſet Joſephus Lanzonus *M.N.C. Dec. 3. An. 1. Obſ. 23. p. 47. ſeq.* Vidi, inquiens, mulierem, cui nunquam menſes fluxerunt, & tamen ſana degit, ac quinque filiorum eſt mater. Ruſticæ etiam recordor, quæ bis peperit absque præviis menſtruis. Inquit etiam Jean Baptiſte Verduc *de l'Uſage des Parties Tom. 1. cap. 16. p. 239.* l'experience montre, qu'il y a quelque fois de jeunes filles, qui deviennent groſſes, quoi qu'elles n'ayent pas encore eu leur mois; Enfin on a vû pluſieurs jeunes femmes, qui n'ont jamais eu leurs ordinaires, les quelles n'ont pas laiſsé pourtant d'avoir des enfans. Novit etiam Caſtrenſis in Microcoſmi Meteoris fœcundiſſimam matronam, quæ nunquam fuit menſtruata: aliamque huic ſimilem cognovit Petrus Franciſcus Frygius, vid. Hieron. Barbat. *de Sanguin. & ejus ſero p. m. 40.* Item Henricus Snellen *Delineat. Theor. Mechan. Part. 2. p. 110.* inquit, ſe noviſſe

noviſſe feminam, cui jam ante matrimonium ſuppreſſa erant menſtrua, quæ nihilominus tamen nupta viro tres liberos ſucceſſivis vicibus peperit, imo; quod notandum, nullo vel pauciſſimo, vix ad unciam aſcendentium, lochiorum fluxu, in partu ſolum apparente. Conceptionem absque præcedente menſtruatione mihi quoque in femina Dresdenſi obſervare licuit, de qua tamen alibi de ſuperfœtatione, pluribus agemus. Alia ejusmodi exempla collegit Johannes Schenckius *Obſerv. med. Lib. 4. f. 556.* Georg. Franc. *Ann. in P. Zacch. Qu. med. leg. Lib. 1. Tit. 3. Qu. 1. fol 89.* Franc. Piens *de Febb. in ſpec. cap. 8. p. 218. ſeq.* Imo vivere etiamnum gentes in extremo ſeptentrione, quæ ſine menſtruo tributo, ſola naturæ prærogativa, matres fieri poſſunt: Item vidiſſe Daniam ab ultima navigatione ſuperſtites Grœnlandiæ incolas ſequioris ſexus, matres virgines, omnes hujus tributi ignaras, refert Johannes Nicolaus Pechlinus *Obſ. med. phyſ. Lib. 1. Obſ. 34. p. 81.* Inſuper univerſa natio femellarum apud Tapuyas in Braſilia per totum vitæ curſum catameniis deſtituitur, nec minus tamen illibata perfruuntur ſanitate prolemque edunt. vid. Gualter. Charlet. *de Cauſ. Catamen. cap. 4. p. 39.*

§. 9.

An mulier ſine præviis menſibus concipere poſſit?

De quæſtione autem, utrum mulier, cui menſes nunquam fluxerunt, concipere poſſit? vid. Daniel. Sennert. *Pract. med. Lib. 4. Part. 2. Sect. 2. cap. 1. Qu. 1. p. m. 133.* Mich. Albert. *Jur. prud. med. cap. 2. §. 10. p. 27.* Joh. Sperling. *de Format. Homin. in uter. cap. 3. Quæſt. 3. p. 59.* Joh. Bened. Sinibald. *Geneanthrop. Lib. 6. Tr. 1. cap. 11. p. m 597. ſeq.* Albert. Kyper. *Anthropolog. cap. 18. §. 109. p. 461.* le Grand *Hiſtor. natur. Part. 8. Art. 2. p. 358.* Ephemer. *N. C. Cent. 7 & 8. Obſ. 72. pag. 177.* Chriſtian. Joh. Lang. *Oper. Tom. 3. Diſp. 38. §. 24. fol. 513.* Chriſt. Vater. *Phyſiolog. Sect. 7. Art. 2. cap. 3. Qu. 3. p. 643.* Joh. Ludov. Hannemann. *M. N. C. Dec. 2. An. 5. Obſ. 120. Schol. p. 241.* Jacob. Primeroſ. *de Vulg. Errorib. in Medicin. Lib. 2. cap. 20. p. 171. ſeq.* Gothofr. Mœbii *Phyſiolog. cap. 20. p. m. 575. ſeq.* Georg. Wolffg. Wedel. *Phyſiolog. Sect. 3. cap. 28. p. 202.* ubi Wedelius allegata de conceptione ſine præcedenti

denti

denti menſtruatione non aliter intelligenda & concedenda eſſe, inquit, quam, quod antea non viſis menſibus, in coitu tamen fœcundo, laxatis repagulis, ſanguis uberius effluxerit, quem vulgo pro menſtruo non habent, & ita patulam reddiderit viam. Et Franciſcus Mauricæus talem conceptionem in ipſo primæ menſtrui evacuationis puncto fieri ſtatuit, *dans les Obſervations ſur la Groſſeſſe Obſ.393. p.m.230.* ubi ſcribit: le 8. Juin 1685. j'ay vû une jeune femme agée ſeulement de ſeize ans & demy, mariée depuis un an, qui eſtoit groſſe de cinq mois environ, quoyqu'elle n'euſt jamais eû ſes menſtrues, à ce qu'elle me dit, auſſi bien que ſon mary, qui ne pouvoit pas ſe perſuader, qu'elle eût pû devenir groſſe, n'ayant pas encore eû ce premier ſigne de fecondité, m'allegant pour ſoutenir ſon opinion, qu'on ne voyoit jamais de fruit à un arbre, qui n'euſt eſté precedé de ſa fleur. Mais je luy dis, qu'il eſtoit certain, comme il le reconnut bien par ſa propre experience, en voyant accoucher ſa femme d'un enfant vivant quatre mois enſvite, que les jeunes femmes pouvoient bien quelque fois devenir groſſes, ainſi qu'il eſtoit arrivé à ſa femme, ſans avoir jamais eû leurs menſtrues, ſi elle uſoient du coit dans le temps meſme, qu'elles eſtoient ſur le point d'avoir effectivement cette evacuation naturelle pour la premiere fois. Quæ quidem Mauricæi ſententia in iis feminis concedi poſſet, in quibus conceptio equidem absque prægreſſa menſtruatione facta eſt, in ipſo vero partu & poſt eundem ordinarius ſanguinis & lochiorum effluxus obſervatur, deinde etiam poſt ablactationem menſes usque ad novam imprægnationem legitime fluunt. Cum vero, ſecundum hactenus allegata exempla, in quibusdam feminis neque ante primam conceptionem menſes, neque in partu vel poſt eundem ſolitus ſanguis appareant, vix mea ſententia hæc Mauricæi explicatio ad cuncta exempla applicari poterit.

CAPUT IIX.

De Gravidarum & lactantium Menſtruatione.

§. I.

Menſes an in gravidis fluant?

ORdinarie equidem in feminis, uti *cap. 6.* §. *4.* diximus, a tempore conceptionis menſium quoque fluxus ceſſare, atque durante lactatione abeſſe ſolet, vel juxta Franc. Zypæi *Fundam. Medic. cap. 3. Art. 7. p. 89.* rarius in gravidis & rariſſime vel nunquam in lactantibus fluit ſanguis menſtruus. Cauſam v. Franc. Bayle *Diſſert. med. 1. p. 28. ſeqq.* Hæc tamen regula & obſervatio in multis feminis tam ratione menſtruationis, quam lactationis variat; ſiquidem nonnullæ poſt impraegnationem ſemel adhuc vel bis, quandoque etiam ad medium usque geſtationis tempus, menſtruum experiuntur; nonnullis etiam feminis dictus fluxus prioribus graviditatis menſibus ceſſat, & contra ultimo tempore redit; quare nec ex menſibus ceſſantibus ullum certum tam ſterilitatis, quam factæ conceptionis, ſignum peti, nec ex iisdem, ſtato tempore redeuntibus, ingravidatio infallibiter negari poterit. Sicuti autem ex hactenus adductis exemplis ſufficienter liquet, menſtruorum fluxum non ſemper neceſſario conceptionem præcedere, ita etiam, eundem poſt ingravidationem, non ſemper ſubſiſtere, probant ſequentes Autorum obſervationes. Et licet Hippocrates *Sect. 5. Aphor. 60.* ſtatuat, ſi mulieri in utero gerenti purgationes prodeant, fœtum ſanum eſſe impoſſibile; attamen præter hunc naturæ ordinem gravidæ nonnunquam menſes & quidem, uti dictum, interdum prioribus, interdum poſterioribus ingravidationis menſibus, quandoque etiam per totum geſtationis tempus, modo cum, modo ſine fœtus detrimento patiuntur. Imprimis autem in plethoricis ex tali menſium extraordinaria excretione nulla in embryonem noxa redundat, ſed potius in ipſius, a ſanguinis copia alias facile ſuffocandi, aut in alia graviſſima ſymptomata conjiciendi ſalutem, juxta verba Lucæ Schrœckii *Schol. in Joh. Helwig. Obſ. 141. p. 383.* natura a ſuperfluo ſanguine

ſanguine ſeſe ea ratione liberare ſtudet. Hinc etiam ſcribit Henricus Snelle *Theor. Mechan. delineat. Part. 2. p. 106.* Impraegnatas & lactantes mulieres ſemper deficere in menſtruatione, falſiſſimum eſt; plurimæ enim ad ultima usque partus inſtantis tempora hoſce patiuntur fluxus, perſtante fœtus & matris integerrima ſanitate, adeoque falſus eſt Hippocratis Aphoriſmus *60. Sect. 5.* imo aliquæ menſtruis ſuppreſſis detentæ præter morem vulgarem, tunc & non ante hæc admittunt, poſtquam impraegnatæ fuerint, ut mihi retulere viri in re medica verſatiſſimi. Ad quæſtionem, an & qua ratione fluxus ſanguinis menſtruus durante graviditate locum habere poſſit? reſpondet Theodorus Craan *Diſſert. de Homin. cap. 164. vel rectius 144. pag. m. 725.* id fieri in omnium pauciſſimis, & caſum eſſe admodum rarum, & ubi fit, illic abortum exſpectandum eſſe, quoniam fœtus facile obrueretur ſanguine menſtruo; deinde quando fit, tunc fluxus obſervatur eſſe admodum paucus: attendamus igitur ad illas duas circumſtantias, 1) quod ſit parcus 2) quod ſit rariſſimus, tunc facile hoc phænomenon explicare poterimus. Sed regerunt multi, uterum poſſe connivere, hinc ſanguis poſſet ſatis copioſe ex arteriis uterinis prodire, & innoxie fœtum membranis incluſum præterire & uterum egredi. Fatemur, non videri hoc omni ratione deſtitutum, ſed facilior via eſt ex arteriis deſinentibus in cervicem & vaginam uteri, & hoc paucitas fluxus etiam confirmare videtur. Cur illæ arteriæ quoque non paterentur eandem apertionem, quam illæ, quæ in uterum terminantur? Non igitur putandum, menſes ſolummodo ab internis vaſis uterinis, ſed etiam ab illis, ſcilicet cervicis & vaginæ provenire: facile igitur hæc vaſcula poſſent nonnihil ſanguinis paucioris fundere, ſtante toto generationis negotio intra uterum illæſo &c. Poſſe autem in gravidis abſque fœtus noxa vel abortu ſanguinem menſtruatim per arterias ad uteri vaginam currentes excerni, jam ſupra capite ſecundo monſtravimus.

§. 2.

Feminæ nunquam niſi tempore geſtationis menſtruatæ ex- *Menſes non niſi in gravidis.*

emplum refert Chriſtophorus Rœslerus *M. N. C. Dec. 1. An. 3. Obſ. 348. p. 555.* inquiens, Nimptſchii molitoris uxor eſt annorum viginti quatuor, ea hoc anno 1597. octo annos habuit maritum, & illi nunquam fluxerunt menſes, niſi cum prægnans eſſet, & cum fluere inciperent, jam certa erat, quod eſſet prægnans. Refert etiam Henricus a Deventer *Art. Obſtetric. cap. 15. p. 54.* ſibi quondam innotuiſſe feminam, quæ fluxum menſium ante primam impregnationem ſe nunquam expertam eſſe affirmabat, poſtea vero ad partum usque ſtatis ſemper & ordinatis temporibus illos fluxiſſe, poſt puerperium denuo ceſſaſſe, ad ſecundam usque impregnationem, eo, quo antea, modo fluentes ceſſantesque, quoad omnium liberorum parituram abſolverat, unde certius illi ſignum conceptionis non erat, quam reditus menſtruorum, & nihilominus integra utebatur valetudine. Aliud exemplum de menſibus generoſæ matronæ, tanquam infallibili impregnationis ſigno, communicat Johannes Georgius Hoyerus Ephemerid. *Academ. Nat. Cur. Cent. 5 & 6. Obſ. 75. p. 335.* Femina ſcilicet in diæta lauta vivens menſes quidem in virginitatis adhuc annis ordinarie obſervarat, quos vero poſt matrimonium contractum, & in illo nunquam extra impregnationis ſtatum, cum optima tamen de reliquo euphoria & ſanitate non experta, ſed tantum gravida aliquoties facta, tanquam certisſimum impregnationis & conceptionis inchoatæ ſignum menſis per totum geſtationis tempus, legitimo tempore, ad felicem usque partum paſſa, quo partu præterlapſo & lactatione peracta menſes iterum ſine ullo futuro ſanitatis incommodo, nunquam porro fluere & continuare, ſed contra potius dictum factum ſponte ſubſiſtere annotavit.

§. 3.

in gravidis menſes.

Quantum autem alia gravidarum feminarum, menſtruationem tam ante, quam poſt conceptionem expertarum, exempla attinet, mulierem juvenculam mercatoris uxorem, novit Thomas Bartholinus, quæ, quoties uterum gerebat, ordinarios patiebatur menſium fluxus adeo copioſos, ut lecto affixa imbecillitati

tati

tati ſuæ conſuleret. Subſiſtebat is ſtato tempore, nec a primo conceptionis menſe ad ultimum ſtatas vices intermittebat. Fœtus nihil inde mali patiebantur, quos maſculos & robuſtos feliciter ſolebat eniti. v. Th. Bartholin. *Hiſtor. anat. Cent. 3. Hiſt. 13. p. m. 32.* Anno 1687. uxor cujusdam paſtoris triceſimum ætatis annum agens, habitus pleni & carnoſi, referebat, ſe per octo menſes jam gravidam usque videre ſingulis menſibus ſtatoque tempore menſtrua, ſine notabili valetudinis detrimento, vid. Ehrenfr. Hagendorn. *Hiſtor. med. phyſic. Cent. 2. Hiſt. 94. p. 273.* quo loco etiam meminit obſtetricis ſancte affirmantis, ſibi quoque menſtrua ad partum usque inſtantem fluxiſſe, filiolam vero in lucem poſtea editam ſtaturæ fuiſſe puſillæ & virium exiguarum. Vidit etiam Jacobus Lochnerus Medicus Lignicenſis mulierem, quæ vere imprægnata patiebatur ſingulis menſibus fluxum menſtruorum eodem ordine, quo alias, absque ullo incommodo, vid. Hier. Reusner. *Obſ. med. 99. apud Georg. Hieronym. Velſch. pag. 54. ſeq.* Menſtrua nec neceſſario conceptionem præcedere, nec illam ſemper contra naturam menſtruatim conſequi, binis exemplis probat Johannes Nicolaus Binningerus *Obſ. Cent. 2. Obſ. 55. pag. 188. ſeq.* quorum prius jam ſupra de conceptione ſine menſibus adduximus. Alia etiam uxor ipſi Baſileæ nota fuit, quæ fere annorum triginta toto primo geſtationis tempore, menſium profluvio, cætera incolumis, laborans tandem puellam peperit. Matronam Lugdunenſem circa medium geſtationis tempus ſtillicidium uteri adeo contumax corripiebat, ut ſpretis omnibus remediis ad extremam usque partus horam duraret; illa tamen fœtum obeſulum & nitidum pariebat, teſte Johanne Nicolao Pechlino *Obſ. med. phyſ. Lib. 1. Obſ. 36. p. 85.* Sequentem obſervationem refert Vitus Riedlinus *Millenar. Curar. Cent. 1. Obſ. 15. p. 8.* Mulier quædam duodecim liberorum mater, decimo tertio fœtu gravida menſe ſexto, aquas, quæ alias partum antecedere ſolent, ex utero profluentes notat, & hinc haud immerito ab abortu ſibi metuit, obſtetricemque vocat,

quæ quidem accedit, at fruſtra ambæ partum expectant, qui licet per integras quinque hebdomadas hic aquæ (cui ſubinde & ſanguis mixtus conſpiciebatur) fluxus inſtiterit, non ſucceſſit, unde hoc elapſo tempore me quoque conſuluit, ubi præterquam, quod medicamenta convenientia præſcripſi, ipſam bono animo eſſe juſſi, quia retulit, quod, quotiescunque hactenus gravida, fœtu præſertim maſculino, fuerit, ſemper menſes, tum in principio geſtationis, tum ſub finem ejusdem notaverit, nec unquam tamen inde vel ſibi, vel fœtui, ſiniſtri quid contigerit, niſi quod femellam gerenti parcius fluxerint. Nobiliſſima quædam femina tempore imprægnationis ſemper laborabat menſium fluxu, cujus vero filii omnes moriebantur, & filiæ ſuperſtites debiliſſimæ erant naturæ, juxta Caſp. Theoph. Bierling. *Adverſar. curioſ. Obſ. 32. p. 60.* Præclaræ indolis feminam prægnantem ordinarium menſtruorum fluxum ſine noxa vidiſſe, imo, cum aliquando infantem lactaſſet, ſtatoque tempore menſtrua fluxiſſent, nihilominus illam graviditatis immemorem fœtum robuſtum enixam eſſe, refert Bernhardus Verzaſcha *Obſ. 20. p. 49.* Femina quædam gravida per menſes quatuor menſtruorum fluxu continuo, fœtu adhuc vivo ac ſuperſtite, afflicta fuit; fluxu autem curato ſtatim capitis dolor pulſans oculorumque levis quædam hebetudo conſecuta eſt, demumque delirium, referente Frederico Dekkers, *Exercitat. pract. cap. 1. p. 16. & cap. 7. p. 525.* Novit etiam Realdus Columbus complures feminas, quibus uterum gerentibus ſingulis menſibus menſes profluebant, quod ob magnam ſanguinis copiam in illis mulieribus evenire certum eſſe inquit. *Anat. Lib. 12. pag. m. 460.* Feminæ annos triginta ſeptem natæ toto tempore geſtationis uteri fluxerunt menſes; nono quinimo menſe, ſervata temporis lege, parcius fluxere, uti Stephanus le Duchat ad Guilhelmum Fabricium Hild. ſcripſit, vid. hujus *Obſ. chirurg. Cent. 5. Obſ. 41. fol. m. 428.* Certa quædam femina gravidationis tempore ira percita ita commovebatur, ut menſtrua ei fluere inciperent, & deinde menſibus ſingulis redirent, ita ut illa, num vere gravida eſſet, adbita-

dubita-

dubitaret: præcipue cum ſub finem gravidationis fluxus hic quindecim continuis diebus perſeveraret: eo nondum ceſſante pariebat puellam, cui menſes ipſo nativitatis die fluere incipiebant, deinde exacto menſe aliquoties denuo redibant, uti ſupra ex Theod. Kercking. *Spicileg. Obſ. 87. p. 168.* adduxi.

§. 4.

Rarisſimum etiam fluxus menſtrui, vel potius hæmorrhagiæ, exemplum in gravida femina, & quidem JCti cujusdam Dresdenſis uxore, parvæ ſtaturæ, annotare mihi licuit, quippe quæ anno 1728. die 4. Septembris poſt editam periculoſo partu ſanam filiolam, admodum debilitata, contra largum lochiorum fluxum nullum omnino medicamentum aſſumere volebat, licet aliquoties longas pateretur lipothymias. Altero die, recollectis paulisper viribus, dicta femina, annum agens trigeſimum tertium, a me interrogata, cur antecedenti die medicamenta recuſaverit, id unice nimiæ plethoræ adſcribebat, ſiquidem in omnibus hæmorrhagiis, quæ ipſi cum omnibus ſuis liberis, tam tempore graviditatis, quam poſt partum, ſine damno, in nimia copia acciderint, poſt aſſumpta medicamenta, imo etiam poſt venæſectionem, majora ſymptomata majoresque ſanguinis per varias vias perſenſerit excretiones. Tempore enim quodam impræ- *Obſervatio.* gnata, cum decima, poſt medium geſtationis tempus, ſeptimana, horis matutinis, in brachio venam ſecari curaſſet, a meridie in utroque pede binæ, & ita quatuor, venæ, altera in planta, altera vero in regione tibiæ, ſponte & ex improviſo apertæ largam ſanguinis fuderunt copiam; quod ſymptoma deinceps in tribus adhuc ſubſequentibus graviditatibus rediit, ut ſemper easdem venas ultro apertas, uti in aliis venæſectionibus, deligare neceſſe habuerit. In alia ingravidatione poſt venæſectionem antemeridianam, a meridie, vena in dorſo circa ſcapulam dextram ſponte & inſenſibiliter cum larga hæmorrhagia fuit aperta. Aliquando etiam paulo poſt partum ſanguis menſtruus per viginti quatuor hebdomadas continue fluxit; poſtquam autem per duas ſeptimanas

manas ceſſarat, iterum fuit imprægnata, & ſemper aliquot ante partum ſeptimanas hæmorrhagia uterina rediit; ſique aliquod contra eandem adhibebatur medicamentum, ſanguis menſtruus per ſputum, nares, oculos & mammarum papillas guttatim effluxit. In ultima vero hac uteri geſtatione circa medium graviditatis terminum per quatuor ſeptimanas largisſimum ſanguinis paſſa eſt fluxum, qui tamen decima ante partum hebdomade rediit, atque poſt ſex ſeptimanarum continuationem ceſſavit. Referebat inſuper dicta puerpera in præſentia ſuæ ſororis aliusque feminæ, ipſius matri in partu ordinarie aſſiſtentis, id pariter affirmantium, in prima ſtatim ſuæ nativitatis ſeptimana per aliquot dies ſibi in loco ſolito menſtruationis ſignum apparuiſſe, non tamen, niſi poſt annuum tempus, iterumque nono ætatis anno rediiſſe, denique vero anno demum decimo octavo menſtruum ordinarie fluere incepiſſe: Cumque poſtea anno vigeſimo nupſiſſet, in matrimonio gravidam ſe cum omnibus liberis ſuis largas hæmorrhagias cum lipothymiis & aliis ſymptomatibus pertuliſſe.

§. 5.

Menſium in gravidis fluxus lethalis.

Sæpiſſime etiam in gravidis, ultimis præſertim geſtationis menſibus, menſium fluxus vel hæmorrhagiæ uteri fatales ſive tam fœtui, quam matri ſimul lethales annotantur. Talem hæmorrhagiam uterinam cum fœtus immaturi excluſione refert Johannes Jacobus Harderus *Apiar. Obſ. 84. p. 318.* de uxore honeſta triginta circiter annorum, liberorum plurium matre, quorum tamen aliquot vel ante terminum conſpectum excluſit, vel in ipſo partu, ex ſanguinis impetu, non ſine dolore ſuffocatos vidit. Huic per quatuor circiter menſes cum dimidio iterum gravidæ ac hæmorrhoidum ſeu menſium fluxui obnoxiæ, licet Harderus ſalvatellam aperiret, variaque medicamenta exhiberet, mortuum tamen fœtum obſtetrix extrahebat. Anno 1673. Ratisbonæ matrona quædam nobilis & ingenua, fœtu gravida quinto, conceptionis menſe hæmorrhagia uteri improviſo adfligebatur tam vehementi

menti ac immodica, cum virium debilitate, ut ſæpius in animi deliquium incideret & pro agonizante haberetur, fœtu tamen ſemper ſe in utero naturaliter movente; cui malo quidem venæſectione atque variis & nobilisſimis medicinis obviam itum fuit, ſed omnia penitus incaſſum, ac fluor iſte per iteratas vices usque fere ad ultimum geſtationis menſem continuavit, quo fœtus demum debilitatus in utero ſubito moriens matri quoque mortem attulerat, vid. Joh. Helwig. *Obſ. 141. p. 383.* Plura ejusmodi exempla tum ex aliis Autoribus tum ex propria praxi adducere ſuperſedemus, & potius ex Hiſtoria Morb. Vratislav. *Ann. 1702. p. 73. ſeq.* & aliis Autoribus varias circa hanc ſanguinis excretionem cautelas annecteremus, niſi hanc materiam in alium locum, ſcilicet de abortu, differre animus eſſet, atque de menſtruatione pauca adhuc dicenda reſtarent.

§. 6.

Diximus ſcilicet paulo ante, tam in lactantibus quam gravidis quandoque extraordinarie menſtruum apparere fluxum, quod hactenus gravidarum exemplis probavimus; reſtaret nunc etiam, ut lactantium menſtruatarum exempla adducamus; cum vero ſæpiſſime in lactantibus mulieribus, poſt aliquot a partu menſes, nondumque abſoluta lactatione, menſtruationem redire, indeque infantes lactentes nonnunquam, per aliquot menſtruæ excretionis dies, maxime inquietos variisque ſymptomatibus, v. g. diarrhœa, vomitibus, torminibus, convulſionibus & epilepſiæ obnoxios, praxi quotidiana experiamur, unicum ſaltem hoc loco exemplum adducere, plura vero ad Galactologiam D. v. edendam reſervare libet. Refert ſcilicet Johannes Petrus Prückelius, conjugem ſuam lectiſſimam, triginta tres annos natam, ab eo, quo lactaſſet (quod integrum jam biennium erat) menſes ſtatis diebus excreviſſe, in quantitate prorſus incredibili, corpore nihilominus exiſtente florido ac ſuccipleno, nec inde deterius valente dulcisſima filiola. *v. M. N. C. Dec. 1. An. 9 & 10. Obſ. 9. p. 46.* De lactantium menſibus ſcribit Henricus Snelle *Delineat. Theor. mech.*

Menſes in lactantibus.

Part. 2. p. 107. raramque lactantis menſtruo fluxu detentæ obſervationem Plateri refert; Illi ſcilicet menſes periodice fluebant, quoties lactaret puellam, ſuppresſis iisdem, cum pueros lactaret.

CAPUT IX.
De Menſium Prodromis.

§. 1.

Menſium ſymptomata. NOn ſolum autem a præternaturali menſtrui ſuppresſione varia exoriuntur ſymptomata, de quibus hactenus egimus, ſed eo quoque tempore, quo menſes ſecundum naturam, tam prima, quam inſequentibus vicibus prorumpere debent, variis puellæ *Prodromi* atque uxores quandoque vexantur prodromis variisque ſymptomatibus modo ordinariis, modo extraordinariis. Illis annume- *juxta Lommium.* rari poſſunt juxta Jodoc. Lomm. *Obſ. med. Lib. 2. p. 273. ſeq.* horrores, laſſitudines, capitis & totius corporis dolores, gravitates colli ſeu cervicis, dolores circa ſcapulas, lumbos & fundamenta oculorum; Item nauſea cibique faſtidium, febricula, triſtitia & in- *juxta M. Alberti.* quietudo, appetitus conſuetudinis cum viro. Secundum Michael. Alberti *Introduct. in Univ. Medicin. Pathol. Sect. 2. cap. 5. §. 11. p. 154.* erumpunt menſes, legitime conſtituti, tacite & ſine ullo doloris aut moleſtiæ ſenſu, ſi vero in diverſis ſubjectis ſanguis eſt ſpiſſior, viæ ſunt ſtrictiores, quantitas ſanguinis valde turgida & immoderatior impulſus ſanguini conciliatur, tunc proxime ante eruptionem varii dolores corripiunt, & quidem tenſorii, ſtrictorii, ſpasmodici, anguſtatorii, torminoſi, cardialgici, diſtenſorii in abdomine & regione inguinum atque interdum hypochondriorum. Sub menſtruorum fluxu vix aliæ moleſtiæ corripiunt, quam animi torpor, corporis laſſitudo, imprimis femorum, lumborum & pedum fatigatio, appetitus moderata imminutio, extremitatum aliqualis frigidior conſtitutio, pallor faciei, genarum & labiorum, livor oculorum, animi impatientia & faſtidium, ſub qualicunque voluntaria commotione corporis citior defatigatio

tio & mitior difficultas reſpirandi ſub inſolitis corporis motibus &c.

§. 2.

A violentiori ſanguinis ſpirituumque motu uterus, poris apertioribus redditis, magis incaleſcit, ita ut ejus ſubſtantia circa id temporis poroſior evadat, magisque intumeſcat, mulieresque ardorem quendam ſentiant circa dorſi ſpinam, ut & in abdomine circa uteri locum, nec non tenſio quædam in partibus vicinis animadvertatur, quæ nonnunquam ad coxendices extenditur, accedente interdum laſſitudine quadam, quod ſanguis prima preſſione mox per arterias moveri non pergat, inquit Cornelius Stalpart van der Wiel *Obſ. rar. Cent. poſter. Obſ. 19. Schol. pag. 232. ſeq.* Secundum Mart. Liſter. *de Humor. cap. 43. pag. 402.* mulieres, quæ nunquam pepererunt, majori moleſtia ex menſtruis profluentibus afficiuntur, quam quæ puerperii purgamenta fuerint expertæ, majorem etiam anxietatem, dolorem partium, circa uterum diſtentarum in virginibus deprehendi. *juxta Stalpartium ardor circa ſpinam dorſi. juxta Liſterum.*

§. 3.

Ad prodromos menſtruationis absque dubio referri quoque poteſt obſervatio Samuelis Ledelii de nobiliſſima virgine octodecim annorum, quæ ſingulis menſibus, tempore inſtantis fluxus, prehendebatur melancholia cum gemitibus & lacrymis, nec ullam explicabat triſtitiæ rationem, menſibus taliter qualiter ſtillantibus deſinebat paroxysmus, & ſtato tempore redibat, vid. Ledel. *de Centaur. min. cap. 9. p. 263.* *exempla.*

§. 4.

Ex literis quoque Franciſci Manginot a Collectoribus *Actor. Erudit. Lipſ. Ann. 1702. menſ. Febr. p. 94.* communicatur ſequens obſervatio: Puella quædam duorum triumve annorum ſubito de cephalalgia maxime atroci conquerebatur, & febre detenta inquietas ducebat noctes, palpebræ inſimul usque adeo intumeſcebant, ut absque inſigni dolore elevari haud potuerint. Quæ ſymptomata licet quandoque remitterent, per tres tamen qua- *Melancholia. Cephalalgia.*

tuorve menſes perſeverabant. Tandem motus convulſivi corripiebant ægræ artus aliasque partes, iique per duos dies vehementiſſimi, donec ex naribus, ore, auribus & oculis ſanguis ſtillare inciperet, ita ut linteamina palpebris tum impoſita humida & ſanguine conſpurcata exiſterent. Quæ hæmorrhagia licet integrum duraret diem, tantum tamen aberat, ut puella viribus orbata eſſet, ut potius ab omnibus ſymptomatibus libera conſuetam reciperet hilaritatem & cibos expeteret. Intra decurſum anni integri quatuor talismodi redibant paroxysmi, non tamen adeo atroces (convulſiones certe de ſua ſævitie multum remiſerant) poſtmodum duo vel tres per annum tantum numerabantur, & cephalalgia ultra ſeptimanæ ſpatium non erat moleſta, donec prorumpente ſanguine hæc deſineret. Ante duos menſes ad puellam, decimum nunc agentem annum, vocatus lecto affixam eam inveniebam, de enormi cephalalgia conquerentem, ac febre, catarrho & tanta dyspnœa laborantem, ac ſi peripnevmonica eſſet. Quoniam tertius jam erat dies, ex quo talia patiebatur ægra, matri ipſius, ſanguinis miſſionem neceſſariam eſſe, retulit; quæ facile conſentiebat, addens, ſe non dubitare, quin hæc ſymptomata prodromi hæmorrhagiæ forent. Venæſectio nihilominus ad alterum diem differebatur, cum interim ſummo mane, prægreſſis convulſionis motibus, ſanguis per nares, os, aures & oculos fluere cœperit. Puella vero bene valebat, febre & catarrho expers, ſpiritum libere ducebat, boni animi erat, & optimo ad cibos ferebatur appetitu. Et ab hoc tempore proſpera fruebatur ſanitate. Quoniam igitur recidivæ rariores & ſymptomata imminuta jam ſunt, ſpero (pergit Manginot) paroxyſmos nunquam redituros eſſe, aut certe credo, ſymptomata omnimode ceſſatura eſſe, quamprimum tributum lunare ſolvere cœperit virgo.

§. 5.

Sternutatio. Ex immodica & violenta ſternutatione profluvium menſtruorum

ſtruorum graviſſimum absque cauſa manifeſta in nobili matrona, vidua robuſta & plethorica, & maximos dolores e regione oſſis ſacri & imi ventris ſentiente obſervavit Guilhelmus Fabricius Hild. *Cent.3. Obſ.58. fol.m.243.* Et Joſephus Lanzonus novit feminam quandam, quæ quotiescunque ad menſtruorum fluxum accedebat, frequenti ſingultu per duas ſaltem horas afficiebatur. *Singultus.* Et de alia dicto Lanzono narravit obſtetrix quædam fide digna, quæ quotiescunque menſium fluxu detinebatur, a ſternutatione ſat frequenti atque moleſta per integrum diem affligebatur. Imo aliquando & maxime tempeſtivo tempore vomitu affecta omne, quod comedebat, ſpatio trium dierum, durante ſimul menſium fluxu, per os invita ejiciebat. *Vomitus.* *vid. M. N. C. Dec.3. An.3. Obſ. 32. p.36.*

§. 6.

Sequentem obſervationem refert Vitus Riedlinus, filius, *Diarrhœa.* *Obſ.53.p.121.ſeqq.* Laboraverat, inquiens, femina quædam viginti octo annorum per bene longum temporis ſpatium ex menſium obſtructione, variis iisdemque ſat gravibus morbis, quibus tandem tympanitis quoque acceſſit; ab hiſce vero cum Dei auxilio diligentique remediorum uſu liberata fuiſſet, cæterum omnino jam ſana, annon diarrhœa menſium fluxum ſemper præcedens huic malo occaſionem dediſſet? eidemque jam occurrendum quoque eſſet? interrogare cœpit, ſe enim ex eo tempore, quo naturæ primum tributum lunare ſolvere inceperit, ſemper diebus tribus quatuorve præcedentibus alvi fluxum pati: Cum autem ante morbum nil quicquam ferme moleſtiæ ex hoc fluxu ſe ſenſiſſe addidiſſet, nec ego eundem, ne præcipue & admodum neceſſarius menſium fluxus ſimul ſiſteretur, ſiſtendum cenſui, & id quidem cum ſucceſſu felici; licet enim hæc alvi nimia excretio, marito etiam nuptæ, & in poſterum ordinarie ante menſtrua recurrerit, & ſemper adhuc perſtet, in hunc tamen usque diem, Dei gratia, optima fruitur valetudine.

§. 7.

Dolor dentium & ſalivatio.

Viduæ cujusdam filia de dentium dextræque capitis partis dolore & copioſa in os affluente aqua (quod jam aliquoties, per menſtrua quaſi intervalla, ante menſium inſtantem refluxum contigerat) querebatur, teſte Henrico Smetio *Miſcell. Libr. 10. p. 582.*

§. 8.

puſtula.

Nobiliſſima quædam femina, cum ipſi prima vice tempora inſtarent, duobus vel tribus diebus ante illorum eruptionem puſtulam parvam rubram (Germanice eine Finne) in mento accepit. Et hoc ſignum ſingulis menſibus poſthac aut in mento, aut in fronte, duobus vel tribus diebus ante illorum fluxionem ſemper apparuit. Si fluxus menſtrualis ipſi ob ingravidationem reſtiterit, etiam prædicta puſtula tam diu in conſpectum non venit, donec iterum ſarcina depoſita, menſes fluere voluerunt, tunc enim puſtula prædictis in locis præfatoque tempore tanquam præcurſor effloruit. Cum ætate usque ad annum quadrageſimum perveniſſet, puſtula non apparuit, neque menſtrua amplius fluxere. Hinc illa firmiter ſibi perſuaſit, menſes ratione ætatis ſubſiſtere velle, quia mature fluere inceperant. Præterlapſis vero ſex menſibus puſtulam in mento iterum obſervavit, quam menſtrua ſecuta ſunt, quorum fluxu ordinario, ſtatis temporibus conſpecta prius ſæpe nominata puſtula per aliquot vices adhuc laboravit, vid. Caſp. Theophil. Bierling. *Adverſ. Curioſ. Obſerv. 50. p. 93.* ubi in Scholio etiam meminit virginis nobiliſſimæ, quindecim annorum, quæ inſtante menſium fluxu per tres dies aliqualem perſenſit horrorem, deinde ipſi ſuperius labrum intumuit, hinc prima vice, præterlapſis aliquot diebus, purulenta materia per gingivas exivit, tumorque labii remiſit. Reliquis vero menſibus ſuperius labium in tumorem quidem elatum eſt, ſed materia in uno latere collecta puris inſtar non amplius ex gingivis, ſed ex ipſo labio effluxit.

labri tumor.

§. 9.

Veſiculæ poſt aures.

De ſingularibus veſiculis poſt aures ordinarie & immediate

menſtrua

menſtrua præcedentibus videatur Simonis Schultzii obſervatio *M. N. C. Dec. 1. An. 6 & 7. Obſ. 233. p. 342. ſeq.* Scilicet matrona quædam triginta octo annos nata, conſtitutionis tenerioris, melancholiæ hypochondriacæ certa de cauſa ſæpe ſubdita, trium liberorum mater, ſemper ante fluxum menſtruum ordinarium a natura ſat paucum, decimo octavo ætatis anno initium ſumentem, binas veſiculas poſt ſingulas aures, prævio capitis dolore levique vertigine percipit, quæ ſponte aperiuntur, effluente ex iis nonnihil ſeroſi humoris, citrini coloris: qui cum fluere deſinit, menſtrua incipiunt; ſed, ut dictum, in pauca quantitate. Sunt itaque iſtæ veſiculæ ordinarii appropinquantis fluxus prodromi.

§. 10.

In femina quadam durante menſtrua purgatione oſſa clavicularum tumefiebant, eaque deſinente evaneſcebant, uti ex propria obſervatione refert Georgius Baglivus *de Fibra motric. & morboſ. Lib. 1. cap. 1. p. m. 5.* *Tumor clavicularum.*

CAPUT X.

De Menſibus extraordinariis.

§. 1.

COlorem menſium eſſe rubicundum ſeu ſanguineum per ſe ſatis notum eſt, quandoque tamen etiam variat, loco enim ſanguinis aquam ex utero effluentem annotavit Paulus Spindlerus *Obſerv. medic. 68. p. 127.* Vetula ſcilicet ſeptuagenaria duobus ab annis hæmorrhouſa, mediocriter alias ſeſe habens, Spindleri imploravit auxilium, ut præſervetur ab imminente hydrope. Poſt rhabarbari & lactis chalybeati uſum a fluxu quidem ſanguinis liberata eſt, ſed hujus loco eadem quantitate aqua ex utero perpetuo effluxit. Itaque per unum menſem continuare potum lactis juſſa eſt, & ſic convaluit. *Menſium color.* *Menſes albi.*

§. 2.

Croceos menſes annotavit Chriſtianus Franciſcus Paullini *Obſerv. med. phyſ. Cent. 2. Obſ. 40. p. 200.* Venuſta, inquiens, virgo novende- *Crocei.*

vendecim annorum, conſtitutionis admodum bilioſæ, & pinguibus ſemper delectans, atque ad iram valde proclivis, quovis menſe croceum laticem rejiciebat, ſine notabili virium ſanitatisve diſpendio. Purgato corpore, vena in brachio ſecta ſervatisque diætæ regulis, color iſte diſparuit. Alardo Hermanno Cummeno nota fuit matrona nobilis, quæ ſingulis menſibus ordinario, non ſanguine, ſed materia ſeroſa crocea purgabatur. Quæ materia ſi linteamina tingebat, nulla lotura delebilis exiſtebat. Cæterum bene valebat, nec ullum incommodum ſentiebat, niſi quod ſterilis exiſteret. Item lochia flava, ex crebriori croci uſu, idem Autor obſervavit, *vid. M. N. C. Dec. 1. An. 3. Obſ. 115. p. 186.*

§. 3.

Nigerrimi. Femina annorum viginti ſeptem perfecte hypochondriaca in lethalem icterum propendens, omnia excrementa, ſputum puta, urinam, feces & menſtrua notavit nigerrima, quæ poſtrema in matula collecta ſuis oculis ſe vidiſſe ſcribit Chriſtianus Franciſcus Paullini *M. N. C. Dec. 2. An. 5. App. p. 14. Obſ. 16. it. Obſ. Obſervatio. med. phyſ. Cent. 2. Obſ. 8. p. 166.* Mihi quoque civis & chirothecarii Dresdenſis uxor, quadraginta circiter annorum, poſt ingentes cordis anxietates atque vehementem, inque ventriculi regione tangibilem pulſum, ictero nigro ultra trimeſtre ſpatium laborans, ad quæſita fatebatur, menſes ſibi equidem ordinarie fluere, ſpiſſiores tamen inſtarque atramenti nigerrimos eſſe addebat.

§. 4.

Lactei. Lacteos menſes vel potius lac ipſum loco menſtrui ſanguinis obſervavit idem Chriſtianus Franciſcus Paullini in puella novendecim annorum, optimæ conſtitutionis & vitæ immaculatæ, quæ mammas ſuas intra menſes nimis turgidas & inſigniter prominentes admirans faſcia primum conſtrinxit. Surgens deinde aliquando digitis eas fortius compresſit, puro puto lacte exſtillante. Imponit, conſilio anus, emplaſtrum de ſpermate ceti Mynſichti, detumentibus mammis. Quinto abhinc die menſes manant

nant pure lactei, ſeu odorem coloremve, vel totam conſideres ſubſtantiam; quod αὐτόπτης ſcribit Paullini *M. N. C. l. a. Obſ. 106. p. 67. item de Candor. Sect. 5. §. 9. p. 217. ſeq. & Obſ. med. phyſ. Cent. 1. Obſ. 27. p. 39.* quo loco etiam mentionem facit primiparæ, quæ lac, quod copioſisſimum erat, ocius ſuppreſſura, ut almulum ſuum nutrici committeret, ad uterum derivavit & per vulvam cum impetu quaſi rejecit.

§. 5.

Sanguini menſtruo nonnulli Autores peculiarem odorem vel fragrantiam, alii fœtorem, alii eundem cum reliquo totius corporis ſanguine attribuunt. *Menſium odor.* Inquit ſcilicet Petrus Pachequus *Obſ. 30.* in Lazar. River. *Obſ. communicat. p. 271.* Sanguis menſtruus mulierculárum, præcipue bene valentium, odorem florum calendulæ ſpirat. Hinc conjicio ſimilitudine quadam ſubſtantiæ calendulam movere menſes; Id confirmat Johannes Jacobus Waldſchmid *Prax. pag. 138.* inquiens: admirationem meretur, quod ſanguis menſtruus bene conſtitutus circa novilunium certam aliquam ſpiret fragrantiam, odorem florum calendulæ æmulantem &c. Et juxta Johann. Freind *Emmenolog. cap. 2. p. 4.* ſanguis menſtruus, qui ejicitur, non impurus eſt aut vitioſus, ſed optimus & fragrantisſimus: quippe non glandulæ alicujus ope ſecernitur, ſed ex capillaribus arteriis erumpit, ideoque naturam arterioſi, hoc eſt, purisſimi ſanguinis retinet. Alii vero Autores huic fragrantiæ contradicunt, ſanguinique menſtruo fœtorem aliquem adſcribunt. Scribit enim Martinus Liſter *de Humorib. cap. 45. p. m. 416.* illud verisſimum eſt, menſtrua male olere, certe longe aliter ac ſanguinem, qui ex inciſa arteria miſſus ſit. Etenim, vel ex vulgi æſtimatione, horum odor quorundam florum, calendulæ puta, æmulus eſſe dicitur: ita quidem id ad cultum muliebrem bene audit; ſed humanisſimo iſto loquendi genere veritatem occultant; tantum certe abeſt ab aliqua fragrantia aut odoris jucunditate. Igitur iſte odor valde ingratus atque inuſitatus, ſolis glandulis, per quas tranſierit, deberi cenſendus

 eſt.

eſt. Et Henricus Snellius *Delineat. Theor. Mechan. Part. 2. p. 101. ſeq.* inquit: vulgariſſimum eſt, pleraſque puellas viro maturas hircum olere, & menſtruantes magis olere ſeu fœtere, id eſt, effluvia emittere inconſueta & male olentia, ex diaphoreſi aucta, quæ, ſecundum notiſſimas noſtrarum muliercularum opiniones, noxia pluribus aliis corporibus edere ſolent effecta, adeoque a quibusdam Chirurgis a vulnerum curatione arcentur, & ſeipſas a præparatione butiri, caſei, carnis ſaliendæ aliisque eduliis, conſervationi longiori deſtinatis, abſtinent; nam & ipſæ illæ ſtudentes munditiei & conſervationi integerrimæ, ſui ipſius conſciæ, a talibus abhorrent. Hæc multum recedunt ab illa infami & inhoneſta expreſſione Johannis Freind *p. 4.* ubi ſanguinem menſtruum in ſanis optimum eſſe & fragrantiſſimum ſtatuit; forſan iis fragrantia hæc arridet, quibus disquiſitio menſium jucunda eſt, & ſalacitas nimia ad venereos amplexus perpetuo incitat, ex ſalina hac exhalatione, eo magis ſtimulandi, prout oleum igni accedens flammæ ſulphureæ incitamentum nobile exiſtit; taceo effecta, quæ ab autoribus variis circa internum ejus uſum memorantur; neque inquiram, an inter ſic dicta philtra ſit referendus. Nullibi enim hoc effluvium mulieris menſtruantis atmoſphæram noſtram ſaturans, fragrantia inſtructum apparet, niſi cum ſylveſtribus Promontorii bonæ ſpei incolis fimos, inteſtina animalium aliaque ſordida brutorum excrementa graveolentia inter epulas ipſius miſcenda, pro deliciis habeat, ipſi tunc ſua ſtet ſententia &c. Ob ejusmodi fœtorem ſeu impuritatem absque dubio viri Ceylonenſes feminas menſtruatas evitant, ne ab iisdem inficiantur, juxta Jacob. Sarii *Itinerar. Ind. fol. m. 59.* Illos etiam mulieres menſtruatas ab ingreſſu templorum arcere, ex Roberti Knox hiſtorica relatione de Inſula Ceylon. referunt Domini Collectores Actor. Erudit. Lipſ. *Supplement. 1. Sect. 1. p. 44.* Talem fœtorem tetrum ſeu halitum vel odorem quaſi dulcem, ingratum & nauſeabundum, & propemodum ſimilem, qualis ex cadaveribus recens mortuorum vel morti proximorum exſpirare ſolet, mulier quædam ſan-

guineo-

guineo-plethorica, largioribus profuſionibus menſtruis adſueta, de reliquo ſana, quotiescunque menſtruorum fluxus inſtabat, ex naribus ſuis exhalabat, ſenſim iterum decreſcente & tandem evaneſcente halitu, inclinantibus ad finem menſtruis, imo tandem plane ceſſantibus. Suſpicio equidem nonnunquam & mulieri & Medico ſuboriebatur de ozæna latente: Cum vero inter emungendum partim nihil excerneret, partim vero teter ille halitus certæ temporis periodo adſtrictus eſſet, & cum adpropinquante menſtruorum fluxu inciperet, eodem deſinente & ille ceſſaret, ſuſpicioni tali nullum locum relinquendum eſſe, ſed potius a moliminibus ſanguinis, ad excretionem tendentis, & laborioſas anxietates mulieri inducentis, ſub quibus talium effluviorum, nares moleſte adficientium, exhalatio ex illis contingit, odorem illum derivandum eſſe, concludit Andreas Ottom. Gœlicke *Hiſtor. Anatom. Obſ. 8. p. 221. ſeq.* Ejusmodi menſium fœtorem annotavit etiam Michael Bernhardus Valentini *Prax. Medicin. infallib. Noſocom. acad. Caſ. 11. p. 621.* Virgo ſcilicet trium & viginti circiter annorum, honeſtis ſed ſcorbuticis parentibus prognata, conſtitutionis melancholicæ, certis temporibus, cumprimis iis, queis tributum lunare, utut difficulter, ſolvebat natura, horrendum & cadaveroſum fœtorem ſpirabat, adſtantibus non tantum, ſed & ſibi moleſtisſimum, ita ut ejus intuitu celebritatem hominum prorſus ſubterfugeret. Alii vero Autores ſanguini menſtruo ſecundum ſtatum naturalem neque gratam fragrantiam neque tetrum fœtorem adſcribunt, ſed illum ejusdem, cum ſanguine per phlebotomiam ex eadem femina extracto, odoris eſſe defendunt, nihilominus tamen etiam in ſubjectis morboſis non modo fœtorem, ſed alias quoque noxias & virulentas qualitates in ipſo latere concedunt, uti paulo infra de uſu ſanguinis menſtrui ex variis Autoribus videbimus.

§. 6.

Ratione menſium adhuc notandum venit, quod de menſibus frigidis refert Georgius Wolfgangus Wedelius *M. N. C. Dec.* *Menſes frigidi.*

 1. An. 9

1. An. 9 & 10. Obſ. 76. p. 205. Virgo honeſta viginti duorum annorum, habitus corporis alias ſqualidi & ſiccioris, ultra annum hactenus menſes equidem ordinarie experitur, aſt cum moleſto actualis frigoris, in exeundo, ſenſu, & ſæpius quoque non tam de horripilatione, quam frigoris quoque conſimilis in corpore moleſtia conqueſta eſt: Conſultus ab ea virgine Wedelius inauditum fere de ſanguine caſum miratus eſt; non enim pituitoſus fluxus unquam fuit, ut ad pituitæ vitreæ exempla referri potuerit &c.

§. 7.

Menſes horis tantum matutinis fluentes.

De menſibus matutinis ſolum horis fluentibus ſequentem obſervationem annotavit Vitus Riedlinus *Linear. medic. An. 1696. Menſ. Mart. Obſ. 16. p. 126.* Militis cujusdam uxor propter menſium nimium fluxum dicti Medici conſilium expetiit, & cum ad varia ipſius interrogata ſufficienter reſpondiſſet, ſimul retulit, hunc fluxum jam per quatuordecim & plures dies ſolis horis matutinis moleſtum eſſe, circa meridiem deſinere, & per integram noctem illam nec guttulam ſanguinis profundere, tam vehementem vero dictis horis obſervari, ut vires inde non parum debilitentur, & corpus emacietur &c.

§. 8.

Poſt mortem.

Non modo in viventibus, ſed in defunctis etiam menſes fluere obſervarunt Medici; teſte enim Chriſtiano Helwichio, carnoſa quædam firmoque corporis habitu prædita matrona catarrho ſuffocativo bruma ſævienti ſuis eripiebatur, cum conſuetum tributi perſolvendi tempus appropinquaret; quarto a morte die menſtruum large erumpere cœpit, & per aliquot dies fluxus ille ſeſe non cohibuit. In cæteris partibus cadaver nullum ſtillabat cruorem. Huic obſervationi allegatus Helwichius cautelam practicam annectens ita pergit: Numquid igitur Medicus opem quandam ferre potuiſſet, ſi fluxum cum idoneis medicamentis concitaſſet? præſertim quod, cum in agone luctanti venam aperiri juſſiſſet, ſanguis nullus efflueret. Ex eo tempore in ea fui opinio-

opinione, in apoplexia, catarrho ſuffocativo, iisque omnibus morbis, in quibus venæſectio indicatur, vices haſce Medico obſervandas, & ſi tempus ita ſuadeat, menſtruum potius fluxum excitari, quam venæſectionem celebrari debere, nam etiam ita Hippocraticum illud obſervabitur, eo ducendum eſſe, quo natura vergit, ut ſcilicet redundans via naturæ conſueta expellatur, *vid. M. N. C. Dec. 3. An. 4. Obſ. 31. p. 85. ſeq.* De muliere, quæ menſtrua retenta ſæpe per os & nares excrevit, tandemque apoplexia mortua, copioſe poſt trigeſimam ſextam mortis horam, ſanguinem per jam dicta loca ejecit, vid. Guil. Fabric. Hild. *Obſerv. chir. Cent. 3. Obſerv. 12. fol. 193.* Talem fluxum menſium poſt mortem notavit etiam Chriſtianus Franciſcus Paullini Slageloſæ in Dania. Etenim Petri Olai filia octodecim annorum, ipſis diebus canicularum, inſtante menſium fluxu, cum aliis, die quodam Dominico, ad largum usque ſudorem, choreas in horto parentis duxerat. Hinc ſanguis calidior acriorque factus, præſertim in puella valde bilioſa, impetuoſius ſequente nocte prorupit. Tentantur, more plebejo, varia, ſed ſine ſucceſſu. Tertio demum die circa quintam veſpertinam vocabatur Medicus, ſed circa octavam extinguebatur; cujus e pudendis ſanguis adhuc fluebat ad bihorium fere, parva interdum mora data, v. Chriſt. Franc. Paullin. *Obſ. med. phyſ. Cent. 3. Obſ. 100. p. 400.* Plura exempla ſanguinis per alias vias poſt mortem prorumpentis collegit Chriſtianus Fridericus Garmannus *de Miracul. Mortuor. Lib. 2. Tit. 7. §. 28. pag. m. 557.*

§. 9.

Quandoque etiam cum menſibus varia tum naturalia, tum præternaturalia excerni obſervantur. v. g. ovuli ex teſticulo muliebri ſeu ovario propendentis aliorumque ovulorum ſeu veſicularum *in Muliebr. cap. 3. §. 36.* mentionem fecimus, talia ova in ſterilibus hypenemia dicta cum menſtruo expurgari, ſe in propria uxore aliquoties vidiſſe, Chriſtiano Friderico Garmanno confirmavit, vid. Garmann. *Epiſtol. 100. p. m. 435.* ubi dictus Autor *Cum menſibus varia excreta v. g. ovula.*

 addit:

Veſiculæ. addit: Annus fere eſt, cum Chemnitii femina, quæ nunquam peperit, in ipſo menſium fluxu, ſed parciori, inſignibus dorſi & lumborum tentaretur doloribus, quibus ſedatis & menſtruo ad votum fluente tandem grumos ſanguinis cum ejusmodi veſiculis egerebat.

§. 10.

Menſes verminoſi. Vermes cum menſtruo ſanguine excretos obſervavit Chriſtianus Franciſcus Paullini in ruſtica femina modeſta & honeſta, annorum viginti novem, quæ, quoties menſes inſtabant ordinarie, uteri vulvæque pruritum, aliquando moleſtum, tribus annis ſentiebat, cætera ex voto ſana. Excepit tandem tributum ſuum lunare, ſpeculatura, quidnam in eo lateret. Et ecce! multos longiores planeque niveos offendit vermiculos. Re ad Franciſcum Paullini delata, dubitavit primo de fide mulieris. Mandavit igitur ſanguinem ſequenti menſe rejiciendum bona fide afferri. Attulit floridum ſane & ſine notabili peccantium humorum colluvie, in quo vermiculos iſtos non tantum natantes & reptantes, ſed etiam ſalientes vidit, quos convenientibus remediis feliciter expulit. *vid. M. N. C. Dec. 2. An. 5. App. p. 13.* vid. etiam Chr. Franciſc. Paullin. *Obſ. med. phyſ. Cent. 1. Obſ. 23. p. 34.* Ancilla quædam ruſtica, ἀνορεξία diu afflicta, cum incautius ignem tractaret in culina, ideoque ab hera ſua caſtigaretur, ſummopere perterrita menſes illico effudit coram ipſa, cumque iis vermiculum nigricantem, quod ex ore ipſius Dominæ recenſet Chriſtianus Franc. Paullini *de morb. verminoſ. §. 49. pag. 99.* Imo feminam quandam quolibet menſe ſine ullo labore, cum menſes inſtarent, non ſanguinem, ſed quamplurimos vermes per vulvam excreviſſe, refert Dominicus Panarolus *Jatrologiſm. Pentec. 4. Obſ. 12. p. 117. ſeq.*

§. 11.

Cum menſibus ranulæ. De ranis cum menſibus excretis ſequentem obſervationem ex Alexandri de Inſula Breviario Rer. memorab. recenſet Chriſtianus Franciſcus Paullini *M. N. C. Dec. 2. An. 4. App. p. 216.* Anno Chr. 1203. puella ſedecim annorum de doloribus uteri diu queſta tandem

tandem una cum menſibus undecim minutiſſimos ranunculos rejecit, omni dolore ceſſante.

CAPUT XI.

De Menſtrui ſanguinis uſu.

§. 1.

PRogrediamur nunc ad menſtrui ſanguinis uſum, tam naturalem, quam medicum. Ratione naturalis diſſentiunt recentiores medici a veteribus; ſiquidem hi, ſanguinem menſtruum generationis proximum elementum eſſe ſtatuebant, fierique nulla ratione poſſe, ut mulier, cujus non madeſcit menſtruali ſanguine uterus, concipiat; quod experimento probare nituntur, quia ſcilicet ſteriles exiſtant, quotquot menſtruis carent mulieres. Cum vero paulo ante de menſium defectu *cap. 7. §. 7 & 9.* plurimis exemplis contrarium demonſtratum, ac multas feminas, quibus nunquam per totam vitam menſtrua fluxerunt, minime ſteriles, ſed aliquoties gravidas fuiſſe, probatum ſit, hanc materiam hoc loco repetere nolumus, ſed potius benevolum lectorem ad Autores, ibidem allegatos, remittimus. Ex recentioribus tamen menſtruationem in tantum, ut mulieres ad concipiendum aptiores reddat, neceſſariam judicat Johannes Freind *Emmenolog. cap. 7. pag. 48. ſeq.* Obeſæ, inquiens, feminæ venis anguſtioribus præditæ ſunt & ad conceptionem ineptiores. Fluxus enim menſtruus, quanquam conceptui non prorſus quidem neceſſarius, facit tamen, ut facilius concipiant mulieres: quippe vias uterinas ita aperit, ut liberior fiat ſemini in ſanguinem introitus. Utrum vero ſemen virile vel virtus ejus plaſtica per ſanguinem, an per alias vias, ovula in ovariis imprægnet, diſſentiunt adhuc Autores. *Sanguinis menſtrui uſus naturalis.*

§. 2.

Imprimis autem ſanguinem certis periodis ſeu menſtruatim in non gravidis effluentem, in prægnantibus tam fœtus generationi

An ſanguis menſtruus ſit fœtus nutrimentum.

tioni & formationi, quam etiam ejusdem non modo in utero adhuc contenti, ſed etiam poſtea excluſi, nutritioni eſſe deſtinatum veteres exinde credebant, quia poſt conceptionem ejusmodi fluxus ordinarie vel plerumque ceſſet, atque poſt exortum, a quacunque cauſa, gravidationis tempore, uteri hæmorrhagiam, & exinde ſecutum nutrimenti defectum, abortus ſubſequi ſoleat. Hinc plerique veteres a ſanguine menſtruo per ſolam venam umbilicalem fœtum nutriri affirmabant. Inquit enim Jacobus Hollerius *de Morb. intern. Lib. 1. cap. 54. Schol. p. m. 164.* ſanguinem menſtruum generationi & alendo fœtui deſtinatum eſſe. Et juxta Gulielm. Rondelet. *Method. cur. morb. cap. 61. p. m. 290. b.* ſanguine menſtruato augetur fœtus, nutritur novem menſibus & poſt nativitatem nutritur lacte, quod ex menſtruo fit ſanguine. Johannes Anton. van der Lind. *Meletemat. Phyſiol. n. 148. p. 64.* ſanguini menſtruo triplicem adſcribit uſum, nimirum irrigare muliebres locos, ubi naſcendi initia conſiſtunt: fœcundare feminam, & embryoni eſſe materiæ incrementi. Eorum animantium, quæ vivum fœtum edunt, femina menſtruo abundare neceſſum eſt, ut hoc fœtum, quem ſtato tempore utero gerunt, plene alant ac ſuſtentent, ſecundum Joh. Fernel. *Phyſiolog. Lib. 7. cap. 7. p. m. 179.* Andreas Laurentius *Hiſtor. anat. Lib. 8. cap. 6. fol. 315.* ait; editus infans per os alimentum ſugit, fœtus vero per umbilicum tantum. Fœtus cum ſolum ſanguinem trahat, & aliam formam ſpeciemque non præbet, ſed perfectionem tantum & temperiem ſibi ſimilem &c. Pariter etiam nonnulli recentiorum ſcriptorum eandem fovent ſententiam, v. g. Daniel Beckherus *Medic. microcoſm. Lib. 1. cap. 7. p. 22.* menſtruo, inquiens, ſanguine intra uterum contento, ſi mulier fœtum geſtet, natura pro aptiſſimo fœtus tum nutrimento utitur: Imo fœtu in lucem edito eundem ſanguinem in lac convertit, quo & ſic familiariſſimo illo pabulo ſuſtentetur. Et ſecundum verba Johannis Baptiſtæ de Wenckh menſtrui ſanguinis exuberantia in mulieribus, peracta conceptione, ad nutriendum fœtum, aut jam enixis proli lactandæ deſervit, atque

ad

ad uterum per arterias cum nutrimentali chylo defertur, ut ibidem placentam efformet &c. *vid. M. N. C. Dec. 3. An. 9 & 10. Obſ. 136. p. 259. ſeq.* Fœtum in utero ſanguine matris nutriri, ſcribit Abrahamus Cyprianus *Epiſtol. de fœtu extra uter. p. 55.* vid. etiam Dan. Sennert. *Prax. Lib. 4. P. 2. Sect. 2. cap. 1. p. 135.*

§. 3.

Hanc tamen de fœtus nutrimento, ex menſtruo ſanguine, *Negatur.* opinionem recentiores multis rationibus impugnant, fœtumque potius a ſucco quodam chyloſo ſeu nutritio, ſanguini commixto, per venam umbilicalem nutriri ſtatuunt. Rationes autem atque verba Autorum hoc loco adducere nolumus, cum de hac materia potius circa fœtus in utero nutritionem commodior agendi occaſio ſe offerat. Paucis interim annectam, quod embryo talis tenellulus poſt primam formationem tanta ſanguinis menſtrui (ſive illum pro nutrimento, ſive pro nutrimenti vehiculo admittas) copia, quanta ordinarie extra ingravidationem effluere ſolet, ad ſui formationem atque ſuſtentationem non indigeat, ſed uterus quoque imprægnatus tam ratione amplitudinis ſeu magnitudinis, quam craſſitiei ſeu denſitatis, incrementum quotidie ſumat, & præter uterum placenta quoque cum fœtu indies augeſcat, imo juxta Philippi Verheyeni *Anatom. Tr. 2. cap. 27. p. m. 196. ſeq.* vaſa ſanguinea uteri tempore geſtationis cum ipſa uteri ſubſtantia non tantum in longitudinem extenduntur, ſed etiam ob majorem ſanguinis affluxum continuo ampliantur ac dilatantur adeo, ut ultimis menſibus quidam ramuli inter venas hypogaſtricas medii ſtylum mediocris craſſitiei admittant, videritque Regnerus de Graaf majora vaſa ita dilatata, ut facile digitum in illorum cavitatem immitteret. Deinde etiam veteres in ſanguine menſtruo alium uſum fœtusque nutrimentum quærebant credentes, dictum ſanguinem fœtu in lucem edito in lac converti, quo & ſic recens natus infans familiariſſimo ſibi pabulo ſuſtentetur, de qua tamen materia in Galactologia noſtra, cum Deo,

pluribus agemus, nunc vero ad dicti ſanguinis uſum medicinæ progrediemur.

§. 4.

Sanguis menſtruus an noxius? affirmatur.

Antequam autem menſtrui ſanguinis virtutes recitemus, non immerito monendum venit, eum a nonnullis ſcriptoribus pro maxime noxio atque venenoſo, ab aliis vero pro innoxio atque ejusdem cum reliquo corporis ſanguine qualitatis judicari. Priorem ſententiam defendunt tum veteres tum recentiorum nonnulli, & quidem ex eo fundamento, quia non modo ſanguis hoc tempore excretus, ſed etiam feminæ ipſæ tempore menſtruationis varios peſſimos & venenatos effectus edere ſoleant. Ex qua ratione etiam illi mulieres menſtruatas impuras, coitumque dicto tempore exercitum noxium eſſe dicunt. Horum affirmantium anteſignanus mihi videtur Plinius *Hiſt. Nat. Lib. 7. cap. 15. fol. m. 110.* ſcribens: Nihil facile reperitur mulierum profluvio magis monſtrificum. Aceſcunt ſuperventu muſta, ſterileſcunt tactæ fruges, moriuntur inſita, exuruntur hortorum germina & fructus arborum, quibus inſedere, decidunt: ſpeculorum fulgor aſpectu ipſo hebetatur, acies ferri præſtringitur, eborisque nitor obſcuratur, alvei apum emoriuntur: æs etiam ac ferrum rubigo protinus corripit odorque dirus; & in rabiem aguntur guſtato eo canes atque inſanabili veneno morſus inficitur. Menſtruum mulierum ſanguinem natura ſua vitiatum atque ægrotantem eſſe, dicit Ariſtoteles *Hiſt. Animal. Lib. 3. cap. 19. fol. m. 383.* Et Johannes Baptiſta van Helmont *Lunar. Tribut. fol. m. 446. ſeq.* ait: menſtruus mulierum ſanguis fit oneroſus ipſo titulo, quo ſuperfluus: eoque adhuc magis, quod tum exuat ſpiritum vitalem: non ſecus atque vina quædam exacto anno vappa fiunt. His igitur finibus & modis cruor fit excrementum, dein virus viresque in pejus acquirit eundo. Tandem autem recentis cadaveris proprietates horridas aſſumit. Propterea nempe menſtruum primorum dierum magis eſt infectum, quam quod ſubſecutivis diebus effluit. Denique etſi hoc virus ſpecie cruoris ludat, depoſito

to vitalis balſami favore, tamen per gradus ad liquaminis cadaveroſi malignitatem adſcendens aſſumit veneni indolem, & a priſtinis cruoris natura & proprietatibus degenerat &c. Feminarum menſes prima virginitate ſoluta canibus ſolo guſtu rabiem inferre, homini in potu furores gignere, multa exempla habentur, inquit Alexander Benedictus *de Re medic. Lib. 1. cap. 28. fol. m. 21.* Secundum Johann. Fernel. *Phyſiolog. Lib. 7. cap. 7. p. m. 180.* hoc excidente ſi novella vitis tangitur, in perpetuum læditur; ſi mulier prægnans alterius menſtrua ſupergreditur, aut illis circumlinitur, abortum facit: ei autem, quæ uterum non geſtat, concipiendi ſpem adimit. Mulierum, quæ purgantur, ſpiritus & vapor ab ore ſpecula atque eboris nitorem obſcurat: guſtatus hic ſanguis canes in rabiem agit, homines autem miris cruciatibus affligit, comitialem morbum, pilorum effluvium aliaque elephanticorum vitia infert; idcirco a veteribus inter venena relatus, pari malignitate exiſtimatur atque ſanguis elephantici potus &c. Eadem verba reperies apud Regnerum de Graaf *de Mulier. Organ. c. 9. p. 263.* Secundum Zacut. Luſit. *Prax. Hiſtor. Lib. 3. cap. 9. Oper. Tom. 2. fol. m. 474.* menſtruus ſanguis ſuapte natura vitioſus & niger, præſertimque in utero per menſem vel diu retentus, cum excurrit, halitus ex ſe eructat caliginoſos & tetros, qui partes ſuperas lancinant & premunt. Sanguinem menſtruum retentum venenis annumerat Attilius Bulgetius *de Venen. cap. 5. p. m. 115.* Juxta Petr. Andr. Matthiol. *Comment. in Dioſcor. Lib. 6. cap. 25. f. m. 996.* ſanguis menſtruus mulierum, præſertimque bilioſarum & facile rixantium, potus adeo bibentes effaſcinat & inficit, ut lunaticos & amentes efficiat. Idem deteſtabilis facinoris quandoque perpetrant maleficæ veneficæque mulieres cacodæmonibus ductæ, ipſum exhibendo propriis maritis vel iis, quos odio perſequuntur. Et Carolus Muſitanus *de Morb. Mul. Quæſt. 2. Art. 6. p. 60. ſeq.* ſanguinem menſtruum admodum noxium eſſe defendit. Ludovicus Bonaciolus *de Fœtus format. cap. 2. p. 179.* aliis ex Plinio addit: hoc

excremento floribus color adimitur, & quod nos ipſi diligenter obſervavimus, ad prodigiorum miracula accedens, rubri fuci, quo mulieres prope omnes utuntur, eximia claritudo, a femina in menſtruis vaſe, in quo aſſervatur, tacto cominus, perturbatur. &c. Juxta Joh. Jac. Waldſchm. *Prax. p. 138.* a ſanguine menſtruo effluvia tempore novilunii usque adeo copioſe per tranſpirationem egrediuntur, ut, ſi menſtruata ingrediatur cellam, ubi cereviſia recens recondita eſt, illa ſtatim aceſcat. Inquit etiam Heidentr. Overkamp *Occonom. animal. cap. 19. p. m. 390.* Die Erfahrung bezeuget, wenn blutflüßige Weiber über in Fäſſer eingeſchlagenes Fleiſch, Würſte, Wein und Butter gehen, daß alle dieſe Sachen verderben. Et Georgius Wolffg. Wedelius *Phyſiolog. Sect. 3. cap. 29. p. 210.* inquit: adeo id in vulgus abiit, unde artifices ſupervenientem menſtruatam ſæpe reformidant, ne opus, quod intendunt, eo infauſto auſpicio perdatur. Ex oculis & toto e corpore evaporare inſenſibilia corpuſcula, monſtrant ſpecula, in quæ menſibus laborantes mulieres inſpectant, ſpurca enim & ſqualore quodam ac ſitu obſita redduntur, ſunt verba Hieronymi Fracaſtorii *de Sympath. & Antipath. cap. 23. Oper. Part. prior. p. m. 93.* Ex his concludit Joſephus de Tertiis *Tr. de Curioſitat. §. 14. p. 20.* quod a muliere menſtruante transmittantur atomi & effluvia ſanguinea &c. Plura reperies in Mich. Babſts Artzney-Buch. *p. 201. ſeq.* Menſtruatus pannus radicibus arborum conſepultus & maxime juglandis, illam paulatim enecat, vid. Mizald. rediviv. *Cent. p. m. 55.* Petrum Texeram Goæ arborem vidiſſe in horto cujusdam vicini pulcherrimam, quæ brevi tempore exſiccata fuerit, ex eo ſolum, quia in illa lintea ſanguine menſtruo infecta ſuſpenderentur. Quin & lapidem Bezoar magnæ virtutis & pretii ab ancilla menſtruata manu leviter tractatum ſtatim diſſolutum fuiſſe, ex Texeræ hiſtor. regum Perſ. refert Caſparus a Reies *Camp. Elyſ. Qu. 53. n. 13. p. 670.* quo loco etiam ex aliis Autoribus monet, ut mulierum linteamina tanto veneno imbuta a vulneribus arceantur, quia, etſi millies abluta, adhuc qualitatem illam peſtiferam ſemel contractam retineant;

neant; item Medicos hortatur, ne menſtruatas feminas vulneratos aſpicere permittant, nec etiam alia optima lintea ipſarum manibus tractari ſinant. Sic ſi Herniſius mulierem aliquam impuram utcunque & undecunque loquentem audiviſſet, confeſtim ipſi caput dolebat, atque hoc utebatur ſeceſſus muliebris & menſtruorum, quibus mulieres polluebantur, argumento, v. Georg. Franc. *Satyr. med. 6. p. 89.* ubi etiam ex Oleario refert, menſtruatas mulieres ab acceſſu ſuo lædere bombyces, ut moriantur &c. Ex tali ſanguinis menſtrui impuritate nonnulli, imprimis Arabes, qui fœtum in utero materno deliteſcentem dicto ſanguine nutriri aſſerebant, variolarum atque morbillorum cauſam quærebant; cui ſententiæ quoque recentiorum quidam aſſentiunt, v. g. Thomas Willis *de Febrib. cap. 15. p. m. 166.* & alii, v. Bald. Tim. a Güldenklee *Epiſt. Lib. 4. Ep. 16. p. m. 760.* Heydent. Overk. *Chirurg. Lib. 2. cap. 25. p. 424.* Quibus tamen alii non adhærent. vid. Franciſc. Piens *de Febrib. in ſpec. cap. 8. p. 219.* Thom. Bartholin. *Ciſt. medic. Locul. 58. p. 598.* Philipp. Hœchſtetter. *Obſerv. med. Decad. 1. Caſ. 9. Sch. p. 100.* Cornel. Stalpart van der Wiel *Obſ. rar. Cent. poſt. Obſ. 42. Schol. p. 426. ſeq.* Hanc noxam quoque indicare videntur varia ab aſſumpto vel inſciis propinato ſanguine menſtruo exorta ſymptomata, alibi de philtris adducenda.

§. 5.

Utrum vero ad talem virulentiam, an ad, ſic dictam, antipathiam ſeu occultam qualitatem pertineat, quod Autor quidam S. de V. *in deſcriptione Grœnlandiæ cap. 5. App. p. m. 19. ex Theobaldo de Bell. Huſit. Part. 1. cap. 76.* refert, non inquiram: Daß beym Schloß Rieſenberg, eine Meilwegs von Toms in Böhmen, auf einem hohen Berge gelegen, ein Brunnen ſey, einer ſolchen Art, daß er ſich, wann eine Frauens-Perſon, dero es gehet nach der Weiber Weiſe, darzu kommt, Waſſer zu ſchöpffen, von Stund an verliere und einige Jahre auſſenbleibe. Dannenhero von dem Herrn des Schloſſes allzeit ein alter Mann zum Brunnen geſtellet wird, der kein Weib dahin kommen läſt. Hujus fontis meminit etiam Chriſtianus Franciſcus Paullini, haud pro- *A menſtruata fons exſiccatus.*

 cul,

cul, inquiens, a monte gigantum (Rieſenberg) fons manat a rupe, ad quem ſi propius acceſſit femina menſtruata, ocyus ſiſtere dicitur fluxum curſumque ſuum. *v. M. N. C. Dec. 2. An. 6. Append. p. 37. ſeq.* Quo loco etiam ſequentem obſervationem recenſet: Puero cuidam Sorano ſanguis e naribus magno impetu fluebat. Perfundunt domeſtici, alterationis gratia, manus ejus pedesque aqua frigidisſima, fluxu largius manante. Ego ex templo forte veniens ad partes vocor. Ingredior & video puerum fere agonizantem. Ingreſſa ſimul mecum femina, cognata pueri, tunc menſtruata & hircum olens; quam mephitim cum perciperet ille, ſanguis ſenſim cœpit condenſari & fluxus imminui. Quod cum Cortnummio meo referrem, ne mireris, dixit, vidi ſimilem eventum. Audi, quid mihi contigerit in Fyonia! Nobilis puella in eodem caſu a nullo, nec a meipſo optatum impetrare poterat remedium, etiam probatiſſimis incaſſum adhibitis. Venit tandem claudicans edentula, cujus anima fœtebat, quod cum ter quaterve, aperto rictu, in nares & os puellæ halitum ſuum fœtidisſimum efflaſſet, ſuborto enormi vomitu, fons iſte occluſus eſt.

§. 6.

Coitus cum menſtruata an noxius?

Ex adductis & aliis rationibus absque dubio etiam antiquis Medicis coitus cum femina menſtruata fuit ſuſpectus, dum non modo viris & maribus cum menſtruata congredientibus, ſed etiam infantibus inde naſcendis noceat, iisque lepram & alios morbos, atque venenum affricari ſeu communicari poſſe credebant; unde inquit Hieronymus Mercurialis *Tr. de Venen. & Morb. veneno ſ. Lib. 1. cap. 17. p. 22. b.* in coitu diligentia adhibenda, ut fugiantur mulieres, quo tempore menſtruatæ ſunt; illud enim compertum eſt, poſſe homines hujusmodi uſu veneris venenari. Et juxta Sylveſtr. Ratray *de Sympath. & Antipath. p. m. 29.* Sanguis puerperialis aſſumptus lunaticum, leproſum, maleficum & oblivioſum reddit, &, ſi conceperit mulier fluentibus menſibus, iisdem utplurimum tentatur infans. Prolixe de coitus talis noxa tractat

Levinus

Levinus Lemnius *de occult. Natur. Mirac. Lib. 1. cap. 8. p. 34. ſeq.* & ex hoc Caſp. Bauhin. *de Hermaphrodit. Lib. 1. cap. 10. p. 102. ſeq.* item Joh. Benedict. Sinibald. *Geneanthr. Lib. 9. Tr. 2. cap. 9. p. 766.* v. etiam §. 10. Hanc vero ſententiam, coitum tempore menſtruationis celebratum adeo noxium eſſe, negat Julius Palmarius *de Morb. contag. de Elephantiaſi p. m. 262.* inquiens, mulierem, quæ inſtantibus aut profluentibus menſibus conceperit, fœtum edere in elephantiam proclivem, Avicennas literis prodidit, non admodum veriſimili opinione. Multis namque orbis tractibus nunquam graſſari deprehenſa eſt elephantia, in quibus tamen ſæpe profluentibus menſibus mulieres concipere veriſimile eſt. Et in hac noſtra Gallia, quæ parum menſibus repurgantur, vix alio quam ipſius purgationis tempore concipiunt, citra ullam in elephantiam propenſionem. Felix Platerus *Quæſtion. Phyſiolog. Quæſt. 37. p. 66.* mulierem tantum eo tempore, quo menſtruus ſanguis collectus fluxurus eſt, ad conceptionem aptam exiſtere colligit; & quod rarius ob id, quam cætera animalia, concipiat, quod tunc a virorum conſortio maxime abſtinere ſoleant. Fœtus etiam abſque lepra & epilepſia, ſed integra valetudine fruentes, ex matre, menſtruationis tempore concipiente, naſci teſtatur Franciſcus Mauriceau dans les obſervations ſur la groſſeſſe *Obſ. 676. pag. edit. Gall. 391.* de l'accouchement d'une femme, qui avoit conceû ſon enfant dans le temps, qu'elle eſtoit encore dans la fluxion de ſes menſtrues le 23 Avril 1693. j'ay accouché une femme ageé quarante-quatre ans ou environ, d'un enfant masle, qui ſe portoit tres-bien, & qu'elle avoit meſme porté trois jours plus que les neuf mois complets, quoy-qu'elle l'euſt conceû, à ce que m'asſura ſon mary, dans le temps qu'elle eſtoit encore dans la fluxion de ſes menſtrues. Ils avoient eſté l'un & l'autre depuis onze ou douze ans de ces ſteriles volontaires, qui ne couchent pas ordinairement enſemble de crainte de faire des enfans, & d'en avoir la charge, de ſorte que le mary de cette femme fût fort etonné voyant ſa femme groſſe, & faſché en meſme temps auſſi bien

Negatur.

bien qu'elle, de ce qu'ils ſeroient condamnez aux dépens, pour n'avoir pas crû, qu'une femme pouvoit concevoir, comme elle avoit fait, dans le temps meſme de l'evacuation de ſes menſtrues; & ils craignoient outre cela, que cét enfant ayant eſté certenement conceû, comme ils en eſtoient bien aſſurez, dans un temps ſi peu convenable, ne fût ſujet à pluſieurs infirmitez, pour avoir eſté infecté dés le commencement de ſa generation des ſuperfluitez menſtruelles de ſa mere. Cependant il vint au monde eſtant en auſſi parfaite ſanté, que s'il euſt eſté conceû dans un temps plus propre à la generation. Quamvis etiam talis coitus cum menſtruata lege divina, *Levit. cap. 15. verſ. 19. 20.* ſit prohibitus, atque immundus dicatur, interim tamen neque noxius neque virulentus ibidem vocatur. vid. etiam §. 12.

§. 7.

Sanguis menſtruus non eſt noxius.

Non autem ſolum a coitu cum menſtruata femina, dummodo eadem perfecta ſanitate gaudeat, nihil mali vel venenoſi metuunt plerique ſcriptores recentiores, ſed omni ſanguini menſtruo, a muliere bene ſe habente optimeque ſana effluenti, nullam omnino malignitatem ſubeſſe ſtatuunt, & quidem ideo, quia ſanguis a femina menſtruata excerni ſolitus ab illo, qui in vaſis ſanguivehis totius corporis continetur, non aliter differat, niſi quod interdum extravaſatus atque ſpiritibus deſtitutus, per tempus in uteri cavitate detentus torpeſcat, pravasque qualitates contrahat. Et ſicuti in muliere vere ſana ſanguis in vaſis detentus, etiam tempore menſtruationis nihil maligni in ſe continet, ita etiam de ſanguine iſto, qui menſtruatim in ſanis effluit, idem pronunciandum erit. Quodſi vero talis femina affectu quodam maligno aut venenato, v. g. lue venerea, laborat, tunc ſane omnis etiam ſanguis, tam in vaſis adhuc circulans, quam ex iisdem menſtruatim profluens, hujus malignitatis particeps eſt. Quid itaque de iſto veterum commento, ſcilicet mulieres menſtruatas, cæteroquin etiam optime valentes, a cellis vinariis, hortis, ſpeculis &c. arcendas eſſe, ſentiant Autores, quorundam ipſorum verba docebunt.

§. 8. Ex

§. 8.

Ex veterum ſcilicet hypotheſi ſcribit Gulielmus Rondeletius *Method. med. cap. 61. p. 290. b.* quodſi ſanguis vitiatus eſſet, ſequeretur, fœtum vitiato ſanguine formatum eſſe & nutritum, lac ex vitiato ſanguine fieri, quare & ipſum vitiatum eſſet. Mulieres læderentur tempore impregnationis & lactationis, ob vitiati ſanguinis retentionem, quemadmodum iis, in quibus præter naturam retinentur menſes, evenit. Daniel Sennertus *Pract. Lib. 4. Part. 2. Sect. 2. cap. 1. Qu. 2. p. 134.* inquit: Multorum ea eſt ſententia, ſanguinem menſtruum non ſolum quantitate ſuperfluum eſſe, ſed & qualitate & quidem manifeſta & occulta &c. Alii contra, eundem qualitate peccare, negant; cum ſi qualitate peccaret, imprimis ſi venenatus eſſet, integro menſe citra damnum in venis mulieris contineri non poſſet; & imprimis feminas enecare deberet, ſi præter ſolitum retineretur, cum tamen feminæ multæ, quibus menſtrua ſatis diu retinentur, mediocri valetudine utantur. Mihi probabilior videtur poſterior ſententia, ſcilicet menſtruum ſanguinem qualitate non peccare. Si tamen vitioſi humores in corpore cumulentur, eos cum ſanguine menſtruo evacuari eique permiſceri, aut ſi ſanguis menſtruus in corpore præter naturam retineatur & corrumpatur, præcipue ſi vitioſos humores admixtos habeat, gravia ſymptomata inducere &c. Inquit etiam Michael Bernhardus Valentini *Prax. medicin. infallib. p. 628. Noſoc. cap. 11.* Licet in ſtatu naturali ſanguis menſtruatim per uterum excretus ejusdem cum reliquo, in vaſis ſanguiferis circulando, ſanguine naturæ ſit, meritoque pro figmentis atque fabulis anilibus habeantur, quæcunque de qualitate ejus venenata & maligna vulgo effutiuntur, ſiquidem nec plantæ ab illo conſpurcatæ pereunt, nec feminæ menſtruationis tempore halitu ſuo ſpecula commaculant, nec canes inde rabidi fiunt, nec maculæ inde linteis impreſſæ indelebiles ſunt, quicquid tandem ineruditum vulgus etiam perhibeat. Attamen in ſtatu præternaturali minus recte procedente menſtruationis negotio variis ille vitiis obnoxius

Autorum verba.

xius fieri ſolet: unde qui floridus alias & vividus effluxit, nunc lividus & flaveſcens in menſium decoloratione, nunc albus in fluore albo, nunc purulentus in lue venerea, nunc cadaver aut hircum olens in fœtore menſium præſenti ſolet obſervari. Ejusdem ſententiæ eſt etiam Michael Alberti *Introduct. in Univ. Medicin. Pathol. Sect. 1. cap. 5. §. 3. p. 152.* ſanguis, inquiens, qui per menſes profunditur, ſincerus eſt, & ejusdem bonitatis ac reliqua individui maſſa; niſi per accidens ipſi, dum genitalia transgreditur, in feminis, præcipue laſcivis, orgaſtica quædam ſpermatica inquinamenta communicentur, per quæ poſtmodum diverſos illos effectus, qui virulentiæ alicui occultæ vulgo attribuuntur, exſerit, qui in alteratione craſeos humorum & perturbatione motuum vitalium conſiſtunt, & cardialgicis, ſyncopticis, convulſivis, emeticis, inflammatoriis, febrilibus, phreniticis & ſimilibus pathematibus ſeſe produnt: Item Regnerus de Graaf *de Mulier. Organ. cap. 9. Oper. p. m. 263. ſeq.* ait: menſtrui ſanguinis naturam perpendentes plurimi, non quantitate tantum, ſed & qualitate peccare exiſtimarunt. Alii contrarium ſentiunt: quia, ſi menſtruus ſanguis qualitate peccaret, mulieres toto tempore, quo naturaliter aggregatur, mirabiliter afficeret, & ejus augmentatione ſymptomata quoque augeſceret, quæ inſtante menſium profluvio terribilia evaderent. Sed probabilior nobis videtur poſtremorum opinio, quorum auctoritatibus non minus, quam rationibus, conſtat, ſanguinem menſtruum ex natura ſua benignum humorem eſſe, qui tamen aliquando nimium immutatur &c. vid. etiam Joh. Bohn. *Circul. phyſiol. anat. Progymn. 16. p. 258.* Bernh. Ramazzin. *de Morb. Artif. cap. 19. p. 130.* Joh. Gothofr. Berger. *Phyſiolog. med. Lib. 1. cap. 20. p. 253. ſeq.* Joh. de Muralt. *Clav. Medicin. Exercit. 4. p. 150.* Mich. Ettmüller *Oper. Tom. 1. fol. 165.* Franc. Piens *de Feb. in ſpec. cap. 8. p. 218.* Et Martinus Liſter. *Diſſert. de Humor. cap. 43. p. 401.* ubi inquit: Plinius aliique varias calamitates a ſanguine menſtruo numerant: ideo ab iis mulieres a religionibus interdictæ ſunt, ne aliqua contaminatione quaſi venenata viri inficerentur: & revera,

ra, cum ex iis fœtor admodum ingratus atque inuſitatus ſentiretur, non qualis a ſanguine puro, è venis miſſo, aut ab ullis hæmorrhagiis aliarum quarumcunque partium, maxime a mulieribus terræ alicujus calidioris, Græciæ puta Aſiæve: ab iſto vero forti & intolerabili menſtruorum fœtore, nullus dubito, quin tot cautiones ortæ ſint, certe ab hominibus rerum naturæ ignaris, ne mulieres unquam religionibus interſint, & multæ aliæ id genus nugæ ad feminarum impuritatem declarandam, falſo tamen, & ex vulgi opinione inventæ ſunt. Juxta Georgii Philippi Nenteri *Phyſiolog. cap. 4. pag. 186.* opinionem eorum, qui ſanguinem menſtruum venenatæ eſſe naturæ credunt, falſam eſſe, exinde apparet, quod 1) ſanguis iſte, ut reliquus quoque ſanguis, a corde verſus partes moveatur, & ejusdem cum reliquo ſanguine ſit indolis; Cum ergo in reliquo hominis ſani ſanguine nihil venenati lateat, nemo etiam huic venenum ineſſe ſalva veritate affirmare poterit, 2) quod hic ſanguis alias nutritioni fœtus in utero deſtinatus ſit; neceſſario igitur laudabilis, nulloque veneno inquinatus eſſe debet. Hinc merito anilibus fabulis accenſeri merentur traditiones illæ, quod exhalationes menſtruatarum feminarum ſpeculorum nitorem deſtruant, vina, aceta ac cereviſias corrumpant, plantas enecent, & quæ ſunt alia. Guglielmus Cockburn *Oecon. anim. p. 186. ſeq.* inquit: Cum evacuatio hæc ſit tantum ſanguis per venas & arterias fluens, ob auctam molem ac impetum naturalem per arterias perrumpens, ſequitur, eum a cætero ſanguine non differre, licet non atque purus excerni poterit ſanguis propter impuritates, quovis modo in itinere collectas, ulcera aut ſimilia, quæ in vagina aut eandem inter & pudenda reperiri poſſunt; quare ſanguis in ſtatu naturali, de quo hic loquimur, effectus ab alio ſanguine multum diverſos ſortiri non poteſt. Emanuel Kœnig *Regn. animal. Sect. 1. Art. 15. pag. m. 56.* in menſtruatione præſupponit fermentationem, a qua odorem floris calendulæ ſpiret, indicio hunc ſanguinem nihilominus aliquatenus a ſano differre, licet alias in ſanis male maligni quidpiam continere dicatur.

catur. Juxta Georg. Franc. *Satyr. med. 6. p. 88. ſeq.* eſt ſanguis menſtruus per ſe non malus, ſed rectius ſentiunt, qui non per ſe venenatum aut malignum ſtatuunt, & ſi quam malitiam induat, fiat iſtud ex accidenti. Guernerus Rolfincius *Epitom. cogn. & cur. affect. Corp. Lib. 3. cap. 22. p. m. 320. ſeq.* inquit: Sanguinem menſtruum eſſe virulentum & maligna qualitate præditum contendit Plinius, nos vero eum naturaliter, inſtar ejus, qui a recens mactata victima fluit, rubentem ſola quantitate peccare, vitioſumque fieri ſolum ex mora diuturniore aliorumque pravorum humorum permiſtione ſtatuimus. Et Johannes Baptiſta Donatius *Rei medic. Stipend. 5. de Morb. Virgin. p. m. 228.* ſcribit: Sanguinem menſtruum purgamentum ſecundum perutile, veluti & ſemen, novum non eſt, venæ autem & arteriæ multo alimento refertæ ſupervacaneum ad uterum exturbant. Video quoſdam falſo opinari ſecundæ concoctionis illud excrementum eſſe, quod menſes rubriores proveniant. Secundum Georg. Wolffg. Wedel. *Phyſiol. Sect. 3. cap. 29. p. 210.* fabulæ ſunt hæ hypotheſes, ipſa experientia exploſæ; unde enim illa monſtroſa venenoſitas? unde noxia qualitas? an ex ipſo ſanguine promanat, an in utero acquiritur? Noxæ ſane, quæcunque e ſanguine menſtruo retento, vel grumato, hauſto proveniunt, ab omni ſanguine accidunt. Nullum ineſt venenum in ſe, nulla noxa, quæ non ab alio quoque expectari poſſit. Menſes bono & laudabili ſanguine conſtare, & menſtruali illa evacuatione humores corpori ſua qualitate noxios, uti volebant veteres, non excerni, ſed verum & incorruptum ſanguinem, qui ſola quantitate moleſtus ſit, dicit Abraham Cyprian. *Epiſt. de fœt. extra uter. p. 59.* Et ſecundum Joh. Chriſtian. Frommann. *de Faſcinat. Lib. 1. Part. 2. Sect. 1. cap. 8. p. 110.* ſua natura ſanguis menſtruus pravus non eſt, ſed bonus, & talis, ex quo mulier conſervatur, fœtus vero in utero corpus formatur & augetur; ſuperfluus ſaltem eſt. Ad quæſtionem, an ſanguis menſtruus ſit venenatus? ita reſpondet Theodorus Craan *Oeconom. animal. p. m. 282.* id uno ore teſtantur veteres, ex femina potius draconem, quam

hominem

hominem facientes; menſtruum enim ſuo aſpectu maculas inducere ſpeculo audacter pronunciant. Has exhalationes ſubſtantiam tam compactam poſſe penetrare, eidemque vim reflectendi imagines poſſe adimere, nobis plane impoſſibile videtur. Multum clamant, ſanguinem illum affuſum radicibus arbores enecare, de qua re num experimenta habeant, vehementer dubitem, imprimis cum arbores mediante ſanguine hircino vitæ reſtituantur &c. Longe a veritate diſtat Plinius; cujuslibet enim mulieris ſanguinem menſtruum virulentum eſſe, falſiſſimum eſt, quippe in ſana muliere non differt ſanguis a ſanguine; ſecus eſt in morboſa muliere, e cujus menſtruali ſanguine non modo pericula, quæ a Plinio adducuntur, eveniunt, verum & alia, ſcribit Ant. le Grand *Curioſ. Nat. Perſcrut. pag. 21.* Prolixius etiam idem Craan *Diſſertat. de Homin. cap. 164. p. 720. ſeqq.* contra hanc menſtrui ſanguinis venenoſitatem agit. Juxta Cornel. Stalp. van der Wiel *Obſ. rar. Cent. poſt. Obſ. 19. Schol. p. 228.* Plinii opinio parum firmo nitens fundamento ſuperſtitione non caret. Mulierculæ enim eo in ſtatu a fictitiis parum differrent baſiliſcis, multumque incommodi tori conſortibus adferrent: certum vero eſt, ſanguinem menſtruum naturalem non eſſe venenatum, ſed peregrina infici fermentatione &c. Mihi vero totum fundamentum, cur veteres ſanguinem menſtruum pro noxio atque venenoſo habuerint, in eo conſiſtere videtur, quod illum ſucceſſive in uterum effluere, inque ejusdem cavitate per totum menſem incarceratum detineri, ſicque ex diuturna ſtagnatione vitium aut virulentiam quandam, aliis partibus communicabilem, contrahere crediderint, indeque varia ſymptomata, v. g. uteri tormina, lumborum dolorem, cephalalgiam, vertiginem, oculorum caliginem, faciei pallorem, corporis inflationem, triſtitiam, metum, inſomnia varia, depravatam imaginationem, febres erroneas, & alia poſt ſanguinis excretionem ceſſantia aut per tempus conquieſcentia mala, derivarint. Cui tamen ſententiæ a recentioribus, ſecundum hactenus dicta, contradicitur, qui talem ſanguinis menſtrui

ex arteriis effluxum certo tantum orgaſmi cujusdam tempore, menſtruationis nimirum, fieri, minime autem per totum menſem in uteri cavitate retineri atque in eodem corrumpi concedunt. Juxta El. Camerar. *Medicin. Conciliatr. cap. 4. pag. 119.* maxime dudum exſpiravit figmentum de venenata ſanguinis menſtrui indole, quoniam iſte ſanguis maſſæ totius homogenea pars, ſub tardiore demum motu, ſtagnatione in vaſis uteri atque effluxu corrumpitur & cruoris facie comparet. Et juxta Joh. Freind *Emmenol. cap. 2. pag. 4.* in ſanis ſanguis menſtruus non eſt impurus aut vitioſus, ſed optimus & fragrantiſſimus. Quippe non glandulæ alicujus ope ſecernitur, ſed ex capillaribus arteriis erumpit, ideoque naturam arterioſi, h. e. puriſſimi ſanguinis retinet.

§. 9.

Ab impuris miaſmata exhalare.

Obſervatio.

Quin tamen ex quarundam feminarum corporibus impuris, tempore præſertim menſtruationis, ex tota humorum maſſa, impura quoque miasmata atque nocivæ particulæ exhalare, atque floribus aut fructibus vel etiam vino noxam inferre queant, nullus dubito, ſiquidem illud aliquoties in femina quadam ruffa, tempore menſtruo circa vinum & acetum occupata, obſervare mihi licuit, frequentius tamen acetum, quam vinum, ab ejus præſentia & tractatione vitium atque corruptionem contrahebat. Ita Samuel Ledelius ſanarum mulierum fluorem menſtruum equidem inculpabilem, cachecticarum vero non penitus innoxium judicat, idque exemplo probat menſtruatæ, quæ amygdalas dulces & mala Armeniaca in ipſius vinea decerpſerat, atque utramque arborem arefactam reliquerat, *v. M. N. C. Dec. 2. An. 9. Obſ. 37. p. 72.* quo loco dictus Autor hujus ariduræ cauſam vinitoris experientia confirmatam allegat, ſimul tamen, quod unicuique arbori talis menſtruata noxam affricare queat, dubitat; arbores, inquiens, robuſtioris quæ ſunt conſtitutionis, facile evitabunt & ſuperabunt talia miasmata; quæ autem tenerioris ſunt ſortis & ſucci ſubtilioris, veluti utraque ſupra notata eſt arbor, facilius ad interne-

ternecionem redigi queunt. An autem talis aridura vel corruptio arborum, florum, fructuum, cereviſiæ, vini & carnis, a menſtruatæ feminæ fluore uterino, an transſpiratione vel potius ab exſpiratione ſeu exhalatione ex pulmonibus dependeat, quæſtio adhuc eſſet. Præterea etiam ab aſſumpto ſanguine menſtruo congrumato vel liquido varia incommoda exoriri poſſe, libenter concedimus, id quod tamen non tantum a menſtruo, ſed ab omni quoque ſanguine accidere experientia teſtatur, cujusmodi exempla in Hæmatologia noſtra D. v. adducentur. De hac autem materia adhuc evolvi poſſunt Chriſtian. Vater *Phyſiolog. experim. Sect. 7. Art. 2. cap. 3. p. 644.* G. W. Wedel. *Phyſiolog. Sect. 3. cap. 29. p. 210.* Heidentr. Overkamp *Oeconom. anim. cap. 19. p. m. 391.* El. Henr. Henckel. *de Philtr. §. 18. ſeq. p. 30. ſeq.* Franc. Zipæi *Fundam. medic. Part. 1. Lib. 1. cap. 3. Art. 7. p. 87. ſeq.* Guern. Rolfinc. *Epitom. cognoſc. & curand. Morb. Lib. 3. cap. 22. p. 330.* Corn. Stalp. van der Wiel *Obſ. Cent. 2. Obſ. 19. Sch. p. 228. & Obſ. 42. Sch. p. 426.* Eberhard. Gockel. *Gallicin. med. Dec. 4. Obſ. 6. p. 711.*

§. 10.

Pari modo etiam coitus cum femina menſtruata, cujus tota ſanguinis maſſa a variis cauſis vitioſa, impura, venerea atque corroſiva eſt, varia poſt ſe trahit incommoda, v. g. præputii cancrum a concubitu cum uxore menſtruata annotavit Johannes Rhodius *Obſ. med. Cent. 3. Obſ. 39. p. 137.* Anno, inquiens, 1624. menſe Aprili ætatis mediæ ruſtico, in valetudinario Divi Franciſci, præputium cancro infectum fuit ex gonorrhœa, ante quinquennium contracta poſt concubitum cum uxore, dum ei menſes fluerent. De hac Rhodii obſervatione ſcribit Johannes de Muralto *M. N. C. Dec. 2. An. 3. Obſ. 125. Schol. p. 259.* Quamvis ſanguis menſtruus natura ſua vividus & innocuus omnino exiſtat, facile tamen a vitioſis in corpore collectis humoribus, acribus & corroſivis, imbui poteſt. Sic faber-ferrarius in Saxonia inferiori anno 1676. rem cum puella menſtruata ebrius habuerat, ex quo impuro & illicito concubitu altero die horrendo dextri teſticuli tumore correptus, *Coitus cum menſtruata noxius.*

cum

cum ſævisſima inflammatione, ventris femorisque ſiniſtri inſigni dolore, cui tandem acceſſit febris quintana ſyncopalis, & jam teſtis cœperat nigreſcere &c. juxta obſervationem Chriſtiani Franciſci Paullini *M. N. C. Dec. 2. An. 6. App. p. 38.* Temporibus menſtruationum, aut certe purgationum poſt partum conceptum fuiſſe virum quendam illuſtrem ejusque ſororem virginem, lepra Græcorum laborantes, refert Lubertus Erbenius vid. Caſp. Theoph. Bierling. *Adverſ. Obſ. 52. p. 95.*

§. 11.

Signa ex menſtruo. Antequam ad menſtrui ſanguinis uſum medicum accedamus, ratione ſignorum ab ipſo petendorum monendum, quod, licet menſes ſint ſignum pubertatis, minime tamen exinde ſimul feminarum fœcunditas infallibiliter concludi poteſt, ſiquidem plurimæ dantur feminæ ordinario equidem pubertatis tempore menſtruationem patientes, per totam nihilominus vitam ſteriles; econtra vero aliæ, ante apparentes menſes matrimonio viris junctæ, ſatis fœcundæ deprehenduntur, ut adeo menſes minime fœcunditatis indicium dici queant. Exemplum matris fœcundæ, quæ ſtante matrimonio nunquam menſes fuerat experta, communicat Martinus Johannes Haesbaert *M. N. C. Dec. 2. An. 4. Obſ. 126. p. 249.* qualia etiam Lucas Schrœchius in Scholio ejusdem obſervationis annectit. Imo certæ cuidam feminæ, maritum jam octo annos habenti, menſes nunquam, niſi cum prægnans eſſet, fluxerant, ideoque ſimulac fluere incipiebant, de ingravidatione ſua non dubitabat, uti recenſet Chriſtophorus Rœslerus *M. N. C. Dec. 1. An. 3. Obſ. 348. p. 555.* Utrum vero ex menſium ſuppresſione certum ingravidationis vel ſtupri ſignum deſumi poſſit, alibi de graviditate videbimus. Non ſine ratione ſtatuunt nonnulli, quod cito menſtruantes cito quoque moriantur, non aliter ac arbores nimis præcociter emittentes flores: Belgæ dicunt, de boom heeft ſich doot geblœyt, nimis calida ſanguinis intemperies nimiusque ejus motus eum paulo poſt effœtum reddit, hinc animal moritur, calor igitur citius maturat, juxta Theod. Craan *Tract. de Homin. cap. 164. vel rectius 144. p. 718.*

§. 12.

§. 12.

Quoad uſum ſanguinis menſtrui medicum, & quidem internum, quem Michael Ettmüllerus *Oper. Tom. 1. fol. m. 786.* ad quæſtionem, an ſanguis menſtruus tuto interne propinari poſſit? affirmando approbat, monendum mihi videtur, quod licet, ſecundum hactenus dicta, ſanguis hic a reliquo in vaſis detento ſanguine nihil differat, atque a femina maxime ſana deſumpta ſit, & quamvis illi a quibusdam vis aliqua medicamentoſa attribui ſoleat, tale tamen medicamentum, tanquam ſordidum, obſcœnum, nauſeoſum, ſuſpectum, magicum & Chriſtiano Medico indignum, modo non noxium, ſit rejiciendum, niſi quis conſulis Romani, Mamerci Scauri, appetitu fœdo atque nefando laboret, qui teſte Seneca *de Benefic. Lib. 4. cap. 31.* ancillarum ſuarum (ſive ſecundum verſionem Gallicam Matthæi de Chalvet *fol. m. 46.* de ſes chambrieres eſclaves) menſtruum ore hiante exceptabat. *Menſtrui uſus medicus an ſuadendus?*

§. 13.

Solet autem ſanguis menſtruus, præſertim qui prima vice e virginibus profluit, atque a nonnullis, quos, juxta Georg. Hier. Velſch. *Conſil. med. Cent. 4. no. 37. Sch. p. 423.* remediorum ſuorum genuini nominis ſuppudet, nomine zenith appellatur, ita exhiberi, ſcilicet excipiatur ſanguis menſtruus linteo mundo, linteum probe tinctum exſiccetur, & ſub uſu cum aceto ſcillitico vel vino Rhenano extrahatur e linteo tinctura, quod tinctum acetum vel vinum ad varios uſus inſervire creditur. Siquidem juxta Mich. Ettmüller. *Oper. Tom. 1. fol. 780.* multa & mirabilia habet recondita, non ſemper revelanda, in ſpecie primus ſanguis virginis impollutæ, qui Autor etiam dictum menſtruo imprægnatum vinum vel acetum interne commode epilepticis propinari poſſe addit. Inquit etiam Johannes Daniel Mylius *Baſilic. Chym. Lib. 7. cap. 1. p. m. 10.* Experientia deprehenſum eſt, zenith juvencularum (punctum verticale) ſeu ſanguinem menſtruum, primo erumpentem, cum aceto ſquillitico ex laciniis eodem rubore infectis extractum & potui datum unice auxiliari comitialibus inveteratis, etiam hære- *Sanguinis menſtrui uſus.* *in epilepſia.*

Hh dita-

ditariis, ſeu transplantatis; ut cauſa non ſit nulla, quamobrem peritæ obſtetrices natis infantibus ex vena umbilicali jamjam reſecta guttas ad minimum tres, ſtatim per os infundunt, ſecuris poſtea & per omnem vitam ſuam ab inſultibus epilepticis liberam judicatis. Zenith juvenculæ ſive ſanguis menſtruus exſiccatus, ſecundum Joh. Schrœder. *Pharmacop. Lib. 7. p. m. 826.* commendatur intrinſecus ad epilepſiam; ex eodem fortaſſe fundamento, qua alias, ſanguis hominis, decollati aſſumi quandoque ſuadetur. In Chriſtiani Franciſci Paullini *Lycographia Sect. 3. cap. 1. p. m. 132.* ſequens vetulæ cujusdam extat pulvis epilepticus:

℞. Sanguin. virginis primum menſtruatæ exſiccat. ʒß,
Ciner. Cucul.
Cord. Lupin. āā ℈ij.
Unic. foſſil. ℈j.
Margarit. præp. gr. xjx.

M. f. Pulvis, det. cum ▽ Hirund. a ſcrupulis duobus ad drachmam unam in adultioribus pueris. De hoc ſanguine ſcribit etiam Johannes Fridericus Helvetius *Diribit. med. p. m. 115.* a plerisque obſervatum eſt, uſum ejus non ſemel fuiſſe medicamentoſum in morbis comitialibus inveteratis; veruntamen, gaviſuris tutiore ejus uſu, opus eſt, ut hic ſanguis obſtetricante aceto ſquillatico extrahatur ex ſubucula adoleſcentulæ, ex cujus utero ille prima omnium vice ſtagnavit. Cujus autem virginalis rhevmatis non niſi aliquot guttas laboranti propinabis, calidumque non ſervabis. Item ſi radix pœoniæ cum caſtoreo & litura pannorum menſtruoſorum detur patienti, ſanari morbum comitialem, ex Cornelio Agrippa refert Johannes Jacobus Weckerus *de Secret. Lib. 5. p. m. 111.*

§. 14.

In calculo. In calculo Medicos nonnullos ſanguinem menſtruum exſiccatum atque pulveriſatum commendare ſcribit Daniel Beckerus *Microcoſm. med. Lib. 1. cap. 7. p. 22.* vid. etiam Joh. Schrœder. *l. a.* & Michael Babſts Artzney-Kunſt p. 195. hoc medicamentum efficaciſſi-

caciſſimum lithontripticum nominat. Bene tamen Beckerus ibidem addit; quia natura maxime luxuriat in antinephriticis medicamentis, quis ita abſurdus erit, qui abominandum hoc remedium interne uſurpabit?

§. 15.

In menſium ſuppreſſione ſequentia commendat Fridericus Hoffmannus *Clav. Schrœd. p. m. 662.* Panis calidus, prout ex furno extractus & a menſtruata geſtatus, ſuppreſſioni menſium medetur, ſi hujus exſiccati drachma ſemis vel una in vino detur. Item, linteum mundum intinge cruori menſtruatæ ſororis virginis, & exſiccatum infunde in vino enulato, cola ac propina mane. Item, induatur induſium recenti menſtruo alterius (ſi conſanguinea fuerit, melius ſuccedet) adhuc conſpurcatum, quod teſte experientia in fluxu menſtruo ſuppreſſo proritando probatum eſt. Fermentum enim ſanguinis mumiale ſpecificum interius uteri fermentum per ſymbolicam harmoniam idealem ſuſcitat: Juxta Franc. Zypæi *Fundam. medic. Part. 2. cap. 3. Artic. 7. §. 12. p. 88.* eſt ſanguis menſtruus reliquo ſanguine fervidior & tenuior, ideoque intro ſumptus menſes movet. Et ſanguis menſtruus exſiccatus & in aqua ſalviæ ſumptus laudatur in Chriſt. Franc. Paullini Dreck-Apotheck *cap. 22. pag. m. 158.* Virgo quædam quatuordecim annorum, tempore menſium fluxus, in ſanitatem alicujus tria cochlearia lactis recentis, a cujus tamen eſu tam illa, quam illius mater, alias ſemper alienæ fuerant, edere coacta fuit. Quo facto ſtatim ſuppreſſi ſunt menſes, alias largiter fluentes, cum ſubſequenti morbido faciei colore aliisque ſymptomatibus pravis. Tandem vetula quædam ſuaſor exſtitit, ut ex manu puellæ prima vice fluxum menſtrualem habentis vinum rubrum abſorberet. Hoc peracto tertio die poſt menſes redierunt, referente Caſparo Theophilo Bierlingio *Adverſ. curioſ. Obſ. 39. Schol. p. 71.* Qui Autor etiam *l. a. Append. p. 184.* arcani cujusdam in ſuppreſſione menſium (quod idem fere eſt, quod paulo ante ex Fr. Hoffmanni clave adduximus) cum bono effectu uſurpati ex Henrici Schmidii

In menſium ſuppreſſione.

Medici Guſtrovienſis literis meminit, ſequentibus verbis, P.P. Medicinam ad movendos menſes miſiſſem, at ne granum aut micam habet conjux mea ſuperſtitem. Ultimam doſin adhibuit nuperrime virgini octodecim annorum, felici ſucceſſu. Remedium hoc fundamentum in natura habet. Datur autem panis ex ſiligine confectus & bene fermentatus, linteoque incluſus primæ menſtruatæ, tempore fluxus continuo in veſtimentis gerendus. Hoc modo attrahit effluvium fitque medicina. Datur parum hujus panis a drachma dimidia ad drachmam unam, jejuno ventriculo, ita ſiccus comedendus, vel forma pulveris in liquore convenienti, vino dulci, &c. Subito agit & dolores in abdomine excitat. Imo puella decem annorum, cum inſcia hujus panis fruſtulum ſumeret, ſignum fluxionis exhibuit; & gravidæ, citra tamen noxam fœtus, cum data fuit medicina, movere cœpit. Et ſecundum Stephan. Blancard. *Prax. med. cap. 10. Oper. Tom. 2. p. 171.* habentur feminæ, quæ, ut menſtrua retenta revocentur, aliarum feminarum ſanguinem aſſumunt: quod propter ſal volatile fieri debet, fermentum illi ſanguini proprium. Simon Pauli *Quadripart. Botan. Claſſ. 3. p. 485.* ita ſcribit: Secalinum panem (experimentum id eſt muliebre & periclitari effectum quilibet poterit) ſi menſtruatæ aut menſtruis laborantes virgines vel feminæ in ſacculo ſuppari interne aſſuto, ab illo puncto temporis, quo manare illis occipiunt, usque dum eis naturaliter iterum ceſſant, circumferant, volunt pulveratum ac in vino propinatum aliis reſerare menſes. Et Johannes Fridericus Helvetius *Diribitor. med. p. m. 115.* inquit: Filiæ adoleſcenti enixe deſideranti expurgari fluxu menſium, continuo fluxus fluit menſtruus, ſi duntaxat tres guttas menſtrui in cochleari pleno vini ei propinaveris. Quem ſanguinis menſtrui effectum confirmat Daniel Ludovici *M. N. C. Dec. 1. An. 9 & 10. Obſ. 35. p. 101.* ſane, inquiens, plus vice ſimplici inveteratiſſimas menſium obſtructiones intra paucas horas, vel eadem die ſolutas fuiſſe vidimus (ſit venia verbo) linteaminum illa menſtrua ad imperialis præter propter magnitudinem lotura, inſciis data;

data; neque potuimus non poſtmodum ridere amicum, qui forte ſuperveniens cum amaſia, ſimiliter inſcia, paratum ita juſculum ſe exediſſe (re comperta demum, at ſine ulla ſubſequa noxa) referebat. Sed hæc, pergit Ludovici, aliaque (merito ob abuſus ſupprimenda) ſordida ſunt ac complurium (e recenti forſan, vel copioſiore ſicco nimiumque cachecticarum cruore, an etiam ſuperſtitionibus infecto?) natarum obſervationum intuitu tantiſper ſuſpecta. Scribit etiam Cornelius Stalpart van der Wiel *Cent. 2. Obſ. 19. Schol. p. 228. ſeq.* certum eſt, parum menſtrui ſanguinis mulieribus (quamvis fœtidum ſit & deteſtandum remedium) contra menſium obſtructionem ſumptum, multum pollere, ſiquidem ille ex arteriis uteri immediate proveniat, nec non plus minus volatilis, fermentantisque ſalis contineat, unde fervidior & tenuior catameniorum fluxum promovere aptus eſt. Narravit mihi, pergit idem, nuper conſanguineorum aliquis, famulam quandam hic Hagæ menſtrui heræ ſanguinis infuſum ex vino bibiſſe, unde non ita poſt, quamvis non absque magna corporis perturbatione, felix prodierit effectus. Ego tamen nulli qualecunque hoc obtulerim remedium, cum quod deteſtandum ſit, tum quod periculo non careat, aliaque eundem producant effectum. Nec dubium eſt, quin ſanguis ille a muliere aſſumptus, quantum ad operationes, varie admodum differat, ſiquidem hæc ſanior, illa natura frigidior ſit. Meo inſuper judicio major neceſſario adeſt motus, majorve fermentandi vis in iis, quæ virum quendam amant ardentius, earumque ſanguis propinatus plura vehementioraque producet ſymptomata, quam alterius cujusdam mulieris, cujus ſanguis non ita vehementi agitabatur fermentatione &c. In virgine, cui pro promovendis menſibus infuſum laciniarum, primo ſanguine menſtruo tinctarum & exſiccatarum, propinatum fuerat, anxietates, inſtantem lipothymiam, calorem præternaturalem & ſymptomata alia, ſe obſervaſſe refert Georgius Wolffgangus Wedelius *Phyſiolog. Sect 3. cap. 29. p. 211.* Juxta Joh. Bapt. van Helmont *Tr. Lunare Tributum fol. m. 448.* Menſtruum al-

terius mulieris virulentum atque verum, paucis guttis exhibitum confeſtim ſtrangulavit mulierem profluvio laborantem.

§. 16.

In menſium nimio fluxu. Nec minus contra nimium menſium & lochiorum fluxum ſanguis per eundem locum rejectus uſurpari ſolet, ſiquidem Helmontius *l. a.* cruorem, qui in profluviis copioſus excernitur, paucis guttis potum, profluvia ſiſtere dicit. Et Samuel Ledelius *M. N. C. Dec. 2. An. 3. Obſ. 99. p. 209.* meminit feminæ cujusdam nobilis, cui poſt partum difficilem ſanguis copioſiſſime & cum vitæ periculo per uterum fluebat. Matronæ adſtantes aliquid ſanguinis profluentis exſiccabant, & inſciæ ſub forma pulveris cum juvamine exhibebant. De differente autem menſtrui ſanguinis operatione vid. Lucæ Schrœckii *Schol. in eandem Obſervationem, & Corn. Stalpart. l. a. p. 229. ſeq.*

§. 17.

In febribus. In febre tertiana ſtudioſus quidam artis noſtræ ſorori ſuæ ter ante paroxysmum dabat ſequentem pulverem:

℞. Sanguin. menſtr. virgin. intact. lente exſiccat. ℈j.
Sal. Cichor. ℈ß.
Theriac. cœleſt. Hanov. gr. ij.
M. D. in Aqua Abſinth.

& febris perfecte ſublata eſt, teſte Chriſtiano Franciſco Paullini *de Theriaca cœleſt. Sect. 3. cap. 2. p. m. 317.* Scribit etiam Michael Ettmüllerus *Oper. Vol. 1. fol. m. 492.* ſibi quendam amicum retuliſſe, quod per linteum ſanguine menſtruo tinctum aliquot tertianarios curatos viderit.

§. 18.

Ad faſcinationem. Sanguinem menſtruum mulierum præſertimque bilioſarum & facile rixantium potum adeo bibentes effaſcinare & inficere, ut lunaticos & amentes efficiat, ſcribit Andreas Matthiolus *Comment. in Dioſcorid. Lib. 6. cap. 25. fol. m. 996.* ubi pergit idem, deteſtabilis facinoris quandoque perpetrare maleficas veneficasque mulieres cacodæmonibus ductas, ipſum exhibendo propriis maritis

ritis vel iis, quos odio proſequuntur. Et Caſparus a Reies *Elyſ. Camp. Quæſt. 53. n. 2. p. 669.* ex Laguna in hunc Dioſcoridis locum narrat, ebrias ac vinolentas reddi mulieres, quarum ſanguini menſtruo vel guttula tantum vini miſceatur, unde colligit illius infectionem ipſi quoque nutrici pernicioſam eſſe, a corpore quamvis ſeparatus & expulſus ſit ſanguis.

§. 19.

Porro ad veneficia & philtra ſanguinem menſtruum adhiberi, teſtantur Autores. Inquit enim Michael Ettmüllerus *l. a.* ſunt puellæ ac mulieres, quæ beneficio ſui menſtrui philtra ſua parant. Imprimis autem ex illo ſanguine, qui a virgine impolluta prima vice excernitur, atque, uti jam diximus, a Paracelſo & aliis zenith appellatur, philtra impudicæ feminæ parare ſolent, a quibus tamen varia, quandoque & peſſima, oriri ſolent ſymptomata; hinc ſcribit Johannes Daniel Mylius *Baſilic. Chym. Lib. 7. cap. 1. p. 10.* uſus menſtrui ſanguinis internus pene nullus, niſi quod a perditiſſimis ſcortis, inſano amore exæſtuantibus, auſu plane temerario, ſuis, a quibus ſe mutuo obſervari volunt, amatoribus propinatus, totius corporis devaſtationem vitæque diſpendium ſæpe attuliſſe viſum ſit. Exempla philtrorum ex menſtruo ſanguine quod attinet, meminit Petrus Borellus *Obſ. Cent. 1. Obſ. 65. p. m. 67.* Theologi cujusdam, qui a philtro menſtruorum muliebrium cum leporis ſanguine in condimento ſumpto in maniam tantam incidit, ut patrem proprium occiderit. Centurio quidam, ætate jam ad ſenium vergente, uxore mortua, domeſticas curas gubernatrici cuidam commiſerat. Hæc autem divitiarum haud dubie cupida omnem movit lapidem, ut eum face mutua torreret, tandem ad illicitas artes ſe convertit. Contigit ergo aliquando, ut ille menſe Martio multo mane peregre profecturus gubernatricem juberet vini nonnihil cum vitellis ovorum, ſaccharo & aromatis præparare: in hunc autem potum portionem quandam proprii ſanguinis menſtrui infudit, quod ita colorabatur, ut ipſe herus coloris rubicundioris cauſam rogaret. Sed illa aſtute reſpondit, addita *Ad philtra.*

fuiſſe

fuiſſe anatum ova, quorum vitelli, præſertim iſto anni tempore, tanquam adhuc immaturi, ſint rubicundiores, qua ratione ipſe tum quidem contentus erat. Verum ille circa veſperam reverſus magno corripiebatur angore, cujus cauſam neſciens ſanguinem naribus, ore, auribusque emittebat: qui fluxus (non tamen ſemper eadem vehementia) per tres ſeptimanas continuas quotidie durabat. Ille autem non tantum de capitis dolore conquerebatur, ſed & de vertigine & appetitu proſtrato &c. vid. Corn. Stalp. van der Wiel *Obſ. rar. Cent. 2. Obſ. 19. p. 220. ſeq.* Novit etiam Theodorus Craan quendam, qui potu ſanguinis menſtrui incidit in delirium & inſaniam, quique ſemper loquebatur de illa virgine, cujus aſſumpſerat ſanguinem menſtruum. Quod exinde factum eſſe putat Craanius, quia ille cum ipſa antea admodum familiarem degerat vitam, & poſtea ipſius mens delirans ſemper de eadem cogitavit, v. Theod. Craan *Diſſert. de Homm. cap. 64. p. 721.* Cur autem a ſanguine menſtruo, a feminis ad menſium ſuppreſſionem aſſumto, non tam noxia ſymptomata, quam ab eodem maribus loco philtri propinato excitari ſoleant, disquirit Stephanus Blancardus *Prax. med. cap. 10. Oper. Tom. 2. pag. 171.* habentur, inquiens, feminæ, quæ ut menſtrua retenta revocentur, aliarum feminarum ſanguinem aſſumunt: quod propter ſal volatile fieri debet, fermentum illi ſanguini proprium. Inveniuntur ancillæ, quæ domus œconomiæ præſunt, ſanguinem menſtruum cibis aut potui domini ſui, necdum matrimonii juncti, admiſcentes, ut eum amore alliciant. Sed ob fermentum ſanguini & ſuccis heri non reſpondens in delirium incidunt, ſanguis ab omni parte erumpit &c. Sed cur hoc feminis, eundem ſanguinem aſſumentibus, non accidit? quia ſimile non agit in ſimile, nam fermenta & influxus ſubtilis materiæ conveniunt, quod in viris ita non eſt. An etiam menſtruus ſanguis inter ſic dicta philtra ſit referendus, inquirere ſe nolle, cum horum notitia medicis non admodum competat, inquit Henricus Snelle *Theor. mechan. Delineat. Part. 2. p. 102.*

§. 20.

Præter recenſita autem in paragrapho præcedente ſympto- *Philtrorum ſymptomata.* matum exempla, alia adhuc & quidem interdum lethalia occurrunt; fertur enim Lucila T. Lucretii Cari uxor ſuſpicione furtivi amoris marito ſanguinem propinaſſe menſtruum, unde ad tantam redigebatur inſaniam, ut violentas ſibi intulerit manus; de quo Politianus:

Hic qui philtra bibit, nimioque inſanus amore,
Mox ferro occubuit, ſic mentem amiſerat omnem.

Femina quædam in Helvetia accuſata, quod juvenibus quibusdam pro philtro exhibuiſſet ſanguinem menſtruum, quorum unus tantum exinde mortuus, reliqui evaſerunt. Defendit hanc feminam Achilles Gaſſerus liberavitque, quod probarit, non eſſe venenum ſanguinem menſtruum, & quod voluntas interficiendi defuerit, vid. Georg. Hieronym. Velſch. *Conſil. medicin. Cent. 4. n. 37. p. 423.* Sequentem obſervationem refert Vitus Riedlinus, filius *Obſ. 52. p. 120.* Capta fuerat amore inſano ancilla quædam in fabrum ferrarium; cum autem eodem potiri nullo modo poſſet, tandem occaſione oblata cum halece ſanguinem menſtruum, philtri ut loco eſſet, eidem exhibuit; quam cum avide devoraſſet, ſtatim minus bene valere incepit, cumque & tumor abdominis & convulſiones accederent, ſuſpicione non quidem philtri, ſed veneni oblati ductus dictam ancillam ad ſenatum deducit, quæ in judicium adducta, cum ſe ſanguinem menſtruum haleci immiſcuiſſe confiteretur, in carcerem conjecta fuit. Interrogatus deinde ego ab illius loci paſtore, num dicta ſymptomata ex dicta cauſa oriri potuerint? adductis ibidem narratis & aliis rationibus, ſanguinem quidem menſtruum tam pernicioſum, quam a nonnullis creditur, virus non eſſe, ſymptomata tamen talia excitare potuiſſe, reſpondi; qua de cauſa accuſata, cum etiam qua reliquam vitam non ita bene audivit, alio amandata fuit; de juvene vero, cum & ipſe ſponte paulo poſt, non-

dum adhuc reſtitutus, urbem reliquerit, nil quicquam reſcire amplius potui. Eandem hiſtoriam, paulo tamen differentibus circumſtantiis, annotavit etiam Eberhardus Gockelius *Conſil. & Obſ. Decad. Conſ. 60. p. 549.* Paucis, inquiens, abhinc annis cauponis cujusdam ſalax ac petulans ancilla, a venereis inſultibus ſtimulata, erga fabri cujusdam ferrarii ſervum inſano amore ardebat; quia vero ſervus mutuo amore illam amplecti recuſaret, idcirco mediis illegitimis, vi mumiali operantibus, hunc ſibi devincire conabatur, quam ob cauſam aliquid ſanguinis ſui menſtrui haleci indidit, illumque huic homini deſiderato comedendum exhibuit. Hic intoxicationis neſcius, halecem comedit, ex quo aliqualiter male habuit. Cum autem nihilominus nullam erga hanc libidinoſam protervamque puellam propenſionem conteſtaretur, nec ullis illecebris in ſui voluntatem flecti aut perſuaderi potuiſſet, illa tandem ex impatientia commota ſepoſito omni pudore, quod ipſi de ſuo ſanguine menſtruo aliquid cum halece propinaſſet, ipſi in opprobrium confeſſa eſt. Quo audito, per magnam exinde conceptam alterationem omnia ſusque deque in toto corpore agitabantur, ac ab illo ſtatim tempore graviter ægrotare cœpit, neque ob malum, jam per aliquot hebdomadas firmiter in corpore radicatum, ullis medicamentis ſublevari aut curari potuit, & ſic accedente tabida atrophia totius corporis, atque quamplurimis convulſionibus invaleſcentibus, miſer hic patiens vitam cum morte mutavit. Dictus Autor ibidem quoque meminit alicujus male feriatæ mulieris, a viro deſertæ, venereisque cupiditatibus ſtimulatæ, quæ ſervum parentis amore vano mediante philtro mumiali irretire deſiderabat. Hæc dum nonnulli domeſtici tempore verno phlebotomia utebantur, proprium cum ſervi ſanguine commiſcuit, exſiccavit, ſicque cum vino huic ſervo propinavit; quo hauſto ille amore illicito captus hanc adulteram pro voto amplexus eſt, cumque hocce ſceleratum facinus amplius palliari nequiviſſet, ambo, ne pœnam magiſtratus inciderent, aut amor hic nefandus reſcinderetur, fuga ſibi conſuluerunt. A ſanguine

guine menſtruo ſcorti lue venerea infecti in vino rubro clanculum exhibito mentis alienationem ac totius œconomiæ humanæ corruptionem inferri poſſe, ſtatuit Emanuel Kœnig *Regn. animal. Sect. 3. Art. 8. pag. m. 344.*

§. 21.

Pro interno uſu etiam menſtruum ſanguinem contra equorum contracturas commendat Johannes Baptiſta van Helmont *Tract. Lunare Tribut. fol. m. 448.* Porcos, inquiens, ſanat in lepram vergentes: prout & confeſtim equos, ex potu intempeſtivo contractos, ſi tantillum menſtrui potitent. Hinc contra tales contracturas ex potu intempeſtivo (wider das Verſchlagen der Pferde) nonnulli hippiatri ita curationem inſtituunt: ſcilicet aquæ, quam in ſitula equis potandam porrigunt, tantillum lintei, ſanguine primo menſtruo, ſeu zenith virguncularum, maculati, ſive ſicci ſive madidi adhuc, injiciunt, quod ſæpius ab aurigis cum ſucceſſu factum memini. Admonitionis tamen gratia annectere libet, quod mihi anno 1700. obſervare licuit. Scilicet femina quædam honeſta tempore menſtruationis ad ſororem ſuam propriis equis rus vehendam ſe curabat, quorum alter ex potu intempeſtivo per ſervi negligentiam dictam contracturam incidebat; quare ſervus ſeu rhedarius ſumme anxius hoc remedii genus, ſanguinem ſcilicet menſtruum, apud omnes nymphas ruſticanas, fruſtra tamen, perquirit. Hoc cum hera ipſa, tunc temporis, uti dictum, menſtruata reſciſceret, ut aliquid lintei, ſanguine ſeu menſtruo proprio recenti adhuc maculati, pro equi curatione porrigat, a ſervo perſuadetur. Quo facto equus ægrotans poſt potum tali ſanguine impprægnatum indies melius ſe habere, ipſa vero femina ab eo momento pejus ſe gerere incipiebat, atque non ſolum in atrophiam cum appetitu proſtrato, nauſea, vomitu, plenaria menſium obſtructione, doloribus lancinantibus in hypochondrio ſiniſtro, imprimis infra umbilicum & circa regionem uteri incurrebat, ſed tandem etiam, poſtquam biduo

Ad equorum contracturas.

Obſervatio.

ante obitum fratri ſuo de hac morbi ſui cauſa animi ſenſa revelarat, poſt ſemeſtrem decubitum obibat.

§. 22.

Ad immunitatem.

Ad immunitatem zenith virguncularum externe ſæpe adhiberi, ſatis notum, pro eodem autem ſcopo quoque interne uſurpari, ex ſupervenientibus ſequentis obſervationis ſymptomatibus judicare licet. Inquit ſcilicet Vitus Riedlinus *Linear. med. an. 1698. Menſ. Maj. Obſ. 13. p. 384. ſeq.* venit hiſce diebus ad me ruſtica quædam puella urinam ſuam apportans, & ad interrogata mea in principio nec verbo quidem reſpondens, donec tandem ad quæſtionem, cur ergo me acceſſiſſet? ſe omnium membrorum jam diu inconſuetam pati laſſitudinem & ſubinde difficilius reſpirare, conqueri cœpit, jamque, loqui quaſi docta, ætatis vigeſimum annum ſe nondum compleviſſe, & menſes quidem ſemel ante annum, & quod excurrit, rite fluxiſſe, at ex illo tempore obſtructos eſſe; unde mala hinc derivanda nullus dubitans, ulterius inquiſivi in cauſam tam cito deſinientis fluxus, & illa narravit, ad ſe illo ipſo tempore veniſſe militis cujusdam uxorem & impenſe rogaſſe, quin & exhibito pretio urſiſſe, ut ſanguinem hunc traderet, ſeque illius votis hac de cauſa tandem annuiſſe, quia ſanctiſſime affirmarit, nil prorſus inde damni metuendum eſſe, ſeque in alium finem non adhibituram, quam ut viro dictam illam impenetrabilitatem conciliet; at vix elapſo menſe pondus ſe magnum circa præcordia ſenſiſſe, & ab illo tempore dicta mala ſucceſſiſſe, ſeque nunquam ad votum valere, quin & ſubinde urinam excernere non poſſe, dolore ejusdem excretionem haud exiguo comitante, nec guttam vero ſanguinis interea ex utero prodiiſſe. Diſcant ergo puellæ prudentius tractare ſanguinem menſtruum, cum & ad alios uſus illicitos illum ſubinde expeti conſtet, eique præſertim, qui prima vice excernitur, nonnulli magnas adſcribant vires, qua in re parentes, & quorum intereſt, ut easdem decenti modo informent, hiſce monitos vult Riedlinus.

§. 23. His

§. 23.

His de ſanguinis menſtrui uſu interno, quem non facile ſuadebimus, ſed cum Luca Schrœckio *M. N. C. Dec. 2. An. 3. Obſ. 99. Schol. p. 208.* delicias has mulierculis diſpenſandas merito relinquimus, nunc etiam ejusdem uſum externum, quem non tantopere abhorremus, ſumus annexuri. Sicuti autem hactenus de philtris ſeu medio amorem conciliandi egimus, ita hoc loco ſanguinem menſtruum pro remedio contra amorem adducemus. Nimirum Hypalia heroina præter corporis inſignem pulchritudinem tantis animi & ingenii dotibus ornabatur, ut eruditione ac doctrina præclara ſui ſeculi ingenia ſuperaret, publiceque docendo magnam famam conſequeretur. Ea cum a quodam diſcipulo perdite adamaretur, ejusque cruciatus agnoſceret, nolletque (ne in deſperationem juvenis incideret) acrius reluctari & poſtulata acerbius repellere; excogitavit lene congruumque remedium, quo illum a ſuo faſcino liberaret: ſiquidem cum eum cognoſceret alias prudentem & rationi facile morem gerentem, hoc artificio uſa eſt, ut linteamina multa congeſta, menſtruis & ſanie ſordidata, illi exhiberet: nec non ſublata veſte pudenda tota ſanguine madentia oculis ejus ſubjiceret, quo turpitudinem ac fœditatem rei, tantopere amatæ, averſaretur, ſuique ipſius puderet. Adjecerat ſimul hæc verba: Iſtud quidem adamas, adoleſcens, nihil autem pulchrum. Hinc factum, ut præ pudore indecoræ demonſtrationis ille erubuerit, flammasque remiſerit ac modeſtior deinceps factus fuerit. vid. Joſeph. Quercet. *Diætetic. polyhiſtor. cap. 5. p. m. 53. ſeq.* vid. etiam Philipp. Camerar. *Hor. ſucceſſiv. Cent. 2. cap. 38. p. 163.*

Uſus externus.

Contra amorem.

§. 24.

Pro uſu medico externo adhiberi ſolet menſtruus ſanguis in hæmorrhagiis & immodico menſium fluxu, de quo, per internum hujus ſanguinis uſum, cohibendo jam ſupra egimus. Pari modo etiam per ejusdem uſum externum, & quandoque per transplantationem eundem ſcopum nonnulli intendunt, dum

Ad hæmorrhagias & nimium menſium fluxum.

pannum eodem ſanguine imbutum certo lunæ tempore ceraſi radici in cortice apertæ indunt, inciſuramque iterum operiunt vel occludunt. v. Joann. Schrœder. *Pharmacop. Lib. 5. p. m. 826.* Quod beneficio mumialis transplantationis in diſtans fieri dicit Fridericus Hoffmannus *Clav. Schrœd. p. 662.* Vel ſi linteum ſanguine menſtruo nimis fluente irrigatum in ignem injicitur, ſanguinem ſiſti ſcribit Michael Ettmüllerus *Oper. Vol. 1. fol. m. 71 & 408.* Et *fol. 116.* inquit, linteum ſanguine ex utero effluente tinctum ſanguinem ſiſtere. Ex Dominici Panaroli, Profeſſoris Romani, faſciculo arcanorum allegat Robertus Boyle *de Utilit. Philoſoph. experiment. Exercit. 5. cap. 2. §. 3. p. 289. ſeq.* retiam ſanguine imbutam ſub cineribus calidis poſitam menſes ſiſtere experimento pluries comprobato. vid. ipſius Dominici Panaroli *Faſcicul. 1. Arcanor. in ejusd. Obſerv. medic. p. 210.* Imo certiſſimum contra hæmorrhagiam ſibi eſſe teſtatus eſt D. Mœglin Profeſſor Tubingenſis ſanguinem menſtruum primum virginis incorruptæ in linteaminibus exſiccatum, & orificio, unde ſanguis profluit, inditum, vid. Joh. Rudolph. Camerar. *Memorabil. medicin. Cent. 18. §. 65. p. m. 1487.* De contumaci hæmorrhagia mediante ſanguine menſtruo ſedata hanc obſervationem annotavit Martinus Johannes Haesbaert *M. N. C. Dec. 2. An. 10. Obſ. 74. p. 131.* Chirurgi cujusdam uxor habebat in ſolito loco nullum arteriæ ramum, ita ut ejus contactu nil præſagire licuerit; nam cum eſſet occupata ad patellam terream eluendam, rumpitur patella & feriit arteriam, quod declarabat hæmorrhagia contumax. Maritus poſt varia remedia ad ſiſtendum ſanguinem incaſſum applicata ſuam perquirit officinam, inveni remedium, inquiens. Dictum factum, facitque periculum, applicat parti fluxum ſanguinis patienti ſanguinem menſtruum exſiccatum cum levamine &c.

§. 25.

Ad menſium ſuppreſſionem.

Non autem tantummodo in nimio menſium fluxu; ſed etiam contra eorum ſuppreſſionem externus menſtrui ſanguinis uſus commendatur a Friderico Hoffmanno *Clav. Schrœd. p. 662.* ubi

ubi ſcribit: Induatur induſium recenti menſtruo alterius (ſi conſanguinea fuerit, melius ſuccedet) adhuc conſpurcatum, quod teſte experientia in fluxu menſtruo ſuppreſſo proritando probatum eſt. Fermentum enim ſanguinis mumiale ſpecificum interius uteri fermentum per ſymbolicam harmoniam idealem ſuſcitat. vid. etiam ejusdem Hoffmanni *Method. medend. Lib. 1. cap. 19. pag. 361.* Quod Jacobus Wolff *Scrutin. Amulet. p. 249.* non omni ratione carere arbitratur, cum fermentatio vel motus ſanguinis ſegnis alias hoc modo concitari poſſit. Idque ipſi fere perſuadet obſervatio quæpiam de miniſtro ſcriniarii opificis, qui ſe in magnam narium hæmorrhagiam incidiſſe arbitrabatur aliquando, quod incubuiſſet lecto & ſtragulis menſtruo ſanguine conſpurcatis.

§. 26.

Linteum cruore menſtruo tinctum & exſiccatum, hinc denuo humectatum & eryſipelati applicatum, omnique parti doloroſæ in continenti evaneſcere facit tumorem & dolorem, juxta Mich. Ettmüller. *Oper. Vol. 1. f. 786. & fol. 492.* idem ſcribit: Sanguis menſtruus multa gerit occulta: certum namque eſt, quod linteum tinctum ſanguine menſtruo virginis, applicatum loco eryſipelaceo, eidem magno ſit commodo, quod confirmat Johannes Daniel Mylius *Baſilic. Chym. Lib. 7. cap. 1. p. 10.* hoc ſcimus, inquiens, menſium uſum externum ad extinguenda eryſipelata extremarum partium ſæpius multis profuiſſe: raro aut nunquam invaſionibus aliquid paſſis. Applicatio eſt talis: Recipe laciniam cruore menſtruo ſanioris femellæ infectam, macera in aceto roſaceo, donec idem acetum diſcoloretur, & fluor omnis extractus ſit: Hoc aceto imbue leviter ſyndonem rubrum aliquoties membro affecto circumplicabilem, & relinque tantiſper circa locum affectum, donec ſponte ſyndon exſiccatus fuerit, quem denuo priori liquore imbutum applica, omnem paulo poſt ruborem & dolorem evanuiſſe conſtabit. Imo ſpecificum eſſe menſtruum virginis in aceto deſtillato roſaceo diſſolutum, & in petiis rubris *Ad eryſipelas.*

calide

calide applicatum, præſertim ſi ſudores moveantur, inquit Johannes Hartmannus *Pract. Chymiatr. fol. m. 29. & f. 90.* Juxta Georg. Thomſon. *Chymiatr. Ac. magnet. cap. 15. p. 151.* ſanguis naribus exſtillans ſiſtit exceſſivas hæmorrhagias, menſtruum virginis extinguit eryſipelas. v. etiam Mich. Babſts Artzney-Buch *p. 198. ſeq.*

§. 27.

In podagra. In podagra & arthritide dolores ſopire dicitur ſanguis menſtruus cum adipe bovino ad ignem mixtus, & partibus dolentibus inunctus vel impoſitus, vid. Joh. Schrœd. *Pharm. pag. 826.* Dan. Becker. *Microc. medic. Lib. 1. cap. 7. pag. 23.* it. *Theſaur. Secretor. curioſ. Part. 13. cap. 1. p. 331.* Pro leniendis cruciatibus arthriticis externe linteum a primo ſanguine menſtruo madidum & ſiccatum, hincque denuo humectatum, in ſpecie podagrici pedibus aut aliis partibus arthritide laborantibus applicatum, mirum quantum prodeſſe ſcribit Michael Ettmüllerus *l. a. f. 92. & 786.* Menſtruum mulierum impoſitum chiragricis podagricisque doloribus atque tumoribus ita medetur, ut fatiſcant & evaneſcant. Inter ſpecifica & evporiſta antiarthritica Lævinus Fiſcherus *Corpor. medicin. imperial. Lib. 3. Sect. 4. Tit. 1. pag. 686.* ponit ſanguinem menſtruum illitum. Puellæ virginis primis menſtruis inquinatum panniculum illinito: ac ubi ſic aliquando feceris, podagra non laborabis.

§. 28.

In ſcabie volatica. In certa quadam ſcabiei ſpecie, quam ob ſubitam ejus per univerſam cutem diſtributionem volaticam, & Galli ſeu volage, appellant, ſiquidem ſæpe per unicam noctem malum hoc ſerpere viſum eſt per univerſum corpus, ita ut volando quaſi illud occuparet, nonnulli ſanguine poſt partum effluente, vel menſtruo partem affectam illinunt, idque certiſſimum ejus remedium credunt. Imo ſcabiem hanc volaticam eo modo, quo ſcabies vel ſanguinis efflorescentia alioquin curatur, neutiquam curari poſſe, & ſæpe ad internecionem usque invaleſcere, reſpuendo omnes medicinas, tam internas, quam externas, niſi locus affectus dicto

ſanguine

ſanguine abluatur. Raro ſemel atque iterum id repetendum eſſe & protinus ſcabiem volaticam, quaſi mortuam, cadere, ſcribit Carolus Muſitanus *Trutin. ſ. Chirurg. theoret. pract. Tom. 1. cap. 21. p. 123.*

§. 29.

In aliis quoque cutis affectibus idem ſanguis quibusdam medicis familiaris eſt. In maculis enim volaticis infantum, ſecundum Joh. Michael. *Prax. Clin. Gener. Part. 2. cap. 17. p. 330.* optimum eſt ſanguis menſtruus aliquoties ſtatim applicatus. Si quis bis vel ter ſanguine parturientis mulieris vel tenuiter inunxerit infantium faciem herpete immedicabili laborantem, infallibili ille fluxus ipſis erit remedio, juxta verba Joh. Frid. Helvet. *Diribit. med. cap. 16. p. 115. ſeq.* In morphæa ſeu puſtulis faciei præſtans eſt menſtruum virginis, vel alias juvenculæ boni habitus, in aqua calida ſolutum; quo ſi per dies aliquot ſub veſperam eundo cubitum facies lavetur tota, & ſponte exſiccetur, puſtulæ cadunt ſuccreſcente nova cuticula & rubor perit, referente Johanne Hartmanno *Pract. Chymiatr. fol. m. 31.* Ad guttam roſaceam convenire creditur liquor ex menſtruo virginis vel ex induſio aut linteo, ſudore morientis imprægnato, per retortam deſtillatus, ſi gutta nonnunquam eodem abluatur. vid. Joh. Dolæi *Encyclopæd. Chir. Lib. 1. cap. 20. p. m. 483.*

Ad maculas.

Ad morphæam.

Ad guttam roſaceam.

§. 30.

Contra nævos maternos obſtetrices & mulierculæ noſtrates ſtatim a partu ſanguinem menſtruum, vel lochia ſeu cruorem adhuc calidum, poſt partum effluentem, ejusmodi maculis illinunt & affricant. Id quod etiam quotidiana experientia confirmatur. Inquit enim Cornelius Stalpart van der Wiel *Obſ. rar. Cent. poſter. 36. Schol. p. 384.* mulierculæ ad nævos tollendos ſecundinarum utplurimum utuntur ſanguine, quo etiamnum calido eosdem oblinunt ſanguine, deinceps menſtruo uſuræ. Et juxta Joh. Michael. *Oper. l. a.* in nævis maternis haud quidem multa ſunt tentanda: optimum tamen eſt ſanguis menſtruus, vel ſecundina, ſi bis vel quater fricetur nævus, ſtatim a partu adhuc calentibus.

Ad nævos.

Non autem abſque ratione requiritur ſanguis adhuc calidus, ut per calorem & ſpiritus in cruore adhuc ſuperſtites humor vel ſanguis ille in cute ſtagnans ſeu hærens rarefiat, & eo citius diſcutiatur. Nec dubium eſt, quin loco ſanguinis humani aliorum etiam animalium calente adhuc ſanguine pro hoc ſcopo uti queant mulierculæ, conſentiente Luca Schrœckio *in Additament. ad Obſerv.35. Joh. Helwig. p. m. 129.* Exemplum autem nævi materni menſtruo ſanguine deleti, ut adducamus, refert Joſephus Lanzonus: circa nævos maternos expertum ſe vidiſſe in puella trium annorum, cui appoſitione menſtrui ſanguinis nævi aliqui evanuere. Sic enim fuit edocta mater a quadam vetula ruſtica. *vid. M. N. C. Dec.3. An.5 & 6. Obſ. 118. p. 245. ſeq.*

§. 31.

Ad ſtrumas. Strumis ſeu tumoribus parotidum ſi idem rhevma menſtruoſum linteo applicatur, venenum inde omne extrahitur juxta Joh. Frid. Helvet. *l. a.* Strumas, parotidas, panos, ſacros ignes furunculosque & epiphoras illini earum mulierum tractatu, leniri compertum eſt, ſecundum verba Ludovici Banacioli *de Fœt. format. cap. 2. p. 280.* *Ad oculorum vitia.* Ad calloſitatem palpebrarum & alia oculorum vitia lochiorum illitum commendat le Clerc *in Tract. la medecine aiſeé p. 124. 127.*

§. 32.

In peſte. In peſte, apoſtematibus, carbunculis menſtrua virginis ſanæ prima linteolo excepta & exſiccata nonnulli in acetum vel aquam roſarum immergunt, locoque affecto imponunt, ſæpiusque id ipſum repetunt. vid. Dan. Beckher. *Microcoſm. med. Lib. 1. cap. 7. p. 23.* Chriſtoph. Helwig. *Lexic. Pharmac. p. 147.*

§. 33.

In gangræna. In gangræna & ſphacelo linteolum ſanguine menſtruo imbutum, & denuo in aqua omnium florum, menſe Majo, uti notum, ex ſtercore vaccino deſtillata, madefactum & parti affectæ calide applicatum, ab Agricola cum euphoria adhibitum fuiſſe, refert Chr. Helwigius *l. a.* Et juxta Joh. Frid. Helvet. *l. a.* ſi menſtruoſus

ſtruoſus ſanguis eryſipelati & ſphacelo ſuperimponitur, venenum extrahitur.

§. 34.

Verrucas item & clavos pedum nonnulli ſanguine menſtruo illinunt, & quidem non ſine fructu, vid. Arnold. Weickard *Theſaur. pharmac. ſeu Tract. pract. Lib. 4. fol. m. 613.* Chriſt. Helwig. *l. a.* Ad verrucas tollendas dictum ſanguinem commendat etiam Baldaſſ. Tim. a Güldenklee *Lib. 6. Caſ. 25. p. 287.* *Ad verrucas.*

§. 35.

Medicatur etiam dictus ſanguis omnes venenatos morſus canum rabioſorum & venenoſorum animantium, ſi panni menſtruati aceto roſaceo imbuuntur, locisque læſis applicantur, ſecundum Joh. Frid. Helvet. *l. a.* *Ad morſus canum rabidorum.*

§. 36.

Contra fiſſuras papillarum in mammis præſervationis gratia gravidis illinatur liquor ille mucilaginoſo-ſanguineus, qui incipientibus ad partum doloribus, tam in primiparis, quam aliis parturientibus, ex utero primo prodire ſolet. Hoc ſi gravidarum papillæ mature illinantur, ab omnibus fiſſuris tempore lactationis immunes fore mulieres, affirmabat quondam obſtetrix quædam non ignobilis. *Ad papillas.*

§. 37.

Ad vermes, erucas & ſcarabæos ex agris propellendos pariter ſanguinem menſtruum facere, ſuperſtitioſe ſatis nonnulli credunt, ſi ſcilicet menſtruo laborans mulier agros vel ejusmodi loca aliquoties ambiat, vid. Ludov. Bonaciol. *l. a. pag. 181.* Sim. Majol. *Dier. Canicular. Part. 2. cap. 3. fol. m. 466.* Jacob Wolff *Scrutin. Amulet. cap. 2. Sect. 1. p. 143.* & Plinii *Natur. Hiſtor. Lib. 28. cap. 7. fol. 499.* Hoc tamen forte a veterum fabuloſa opinione venenoque imaginario ſanguinis menſtrui dependere, recte judicat Johannes Daniel Geierus *de Cantharid. Sect. 3. cap. 2. p. 56.* *Contra vermes.*

§. 38.

Quibusdam etiam menſtruum pro amuleto inſervit. In- *Contra febres.*

quit etiam Bonaciolus *l.a.p. 180. ſeq.* tertianas quartanasque febres, menſtruo in nigri arietis lana argenteo brachiali incluſo, aut veſtis omnino ita infectæ portiuncula acu vel licio brachiali inſerta, diſcuti: Demum tertianis & quartanis ægri plantas ſublini, multoque efficacius, ab ipſa muliere etiam ignoranti, efficaciſſimum eſſe. Quartanas coitu incipientibus duntaxat menſibus finiri, nonnulli ſpopondere. Febrem tertianam beneficio hujus menſtrualis lintei, collo tantum appenſi, curatam eſſe, ſcribit Michael Ettmüllerus *l.a.* zenith virginum in linteo exceptum & brachio adalligatum a quartana liberare geſtantes dicitur, vid. Jacob Wolff. *l.a.p.159.*

§. 39.

Ad immunitatem. Ad immunitatem, vel impenetrabilitatem ſeu corporis duritiem, ut a gladiorum & ſclopetorum ictibus immunes ſint, plurimi tam heroes, quam primæ parmæ milites, ſæpius ſumma cum ſuperſtitione a venere ſeu puella zenith ſeu primum cruorem menſtruum vel precario vel largitionibus quærunt, de cujus uſu interno paulo ante egimus. Sæpius etiam pro hoc ſcopo inſtar amuleti menſtruum adhibere ſolent, uti confirmat Michael Ettmüllerus *l.a.* hoc ipſo, inquiens, ſanguine primitus erumpente impenetrabilitatem ab armis ſibi quidam volunt conciliare; ſane novi, qui linteo hujusmodi ſanguine primitus erumpente imbuto, amuleti inſtar appenſi, uſi ſunt. Secundum Martinum Bernhardum a Bernitz alii uſneam cranii humani cum zenith virguncularum & radice victoriali ſimul ſacculo virgineo incluſam ſub axilla ſiniſtra veſti inſutam, portatamque contra omnia arma & tela valere & defendere, hominemque inviolabilem reddere, ſuperſtitioſe credunt. *v. M. N. C. Dec. 1. An. 2. Obſ. 53. p. 105.*

§. 40.

Contra incendia. In delendo quoque incendio adhibetur zenith virguncularum, ſed exinde mulierem, cujus eſt ſanguis, non parum cruciari, ſunt qui aſſerunt, ſecundum Ettmüll. *l.a.* Zenith juvenculæ in ignem projectum ſiſtere ignem dicitur, ſed cum diſpendio virginis,

nis, a qua fluxit, quia mori debet, juxta Andr. Tenzel. *medicin. diaſtat. Tr.1. cap.1. p.24. ſeq.* Et Henricus Kornmannus *de Virginit. cap.51. p.m.137.* quærit, quæ cauſa ſit, quod virginis, primo menſtruum fluxum habentis, camiſia in ignem projecta, eum ſiſtat? ubi ſcribit: Virgines primum menſtruum in puro linteo obſervant, multis enim prodeſſe ferunt. Sed illud de camiſia ſuperſtitioſe creditur, & a quibusdam cum experimento obſervatum memini, aſt cum damno puellæ maximo; illa etenim ſucceſſu temporis exaruit, mortique holocauſto oblata eſt &c. Incendia cohiberi, ignisque flammam ne concipiant res variæ, etiamſi faſciculus ſtramineus, ſi huic immiſſum ſit zenith primum juvenculæ, vel ſolum, vel cum radicibus cichorei flores albos ferentibus, & quæ certo tempore ac debito modo collectæ ſunt, docet Martinus Schmuck, qui hoc Cingarorum arcanum eſſe pronuntiat: Et ſanguinem menſtruum virginis integræ commendari pro incendiis ab ædificiis arcendis, ſi ſcilicet fruſtum induſii maculatum illo, cum gallina nigra, capite & ſtomacho prius privata, ovoque gallinæ die viridium excluſo; ſi, inquam, hæc cera obvoluta, inque olla abſcondita infra limitem domus defodiantur vel ponantur, ex Johanne Colero refert Jacobus Wolff *l. a. p.221.* vid. etiam Eman. Kœnig *Select. Remed. p.36. in Regn. Vegetab.*

§. 41.

Nonnulli contra faſcinationem ſeu incantationem dictum ſanguinem adhibent, hincque dæmoniacis magorum artibus & inſidiis aditum præcludere tentant, ſi ſcilicet domus alicujus poſtes eo inungantur; quod tamen potius a Dei ſimia, diabolo ſcilicet, ex veteri fœdere tractum videtur. vid. Simon. Majol. *Dier. canicul. Part.2. Colloq.3. fol. 466.* item Jacob Wolff *l. a. cap.2. Sect.1. pag. m.143.*

Contra faſcinationem.

§. 42.

De menſtrui uſu ad bitumina emollienda ſcribit Plinius *Natur. Hiſtor. Lib.7. cap.15. fol. m.110.* Bituminum ſequax alioquin ac lenta natura, in lacu Judææ (qui vocatur Aſphaltites) certo tem-

Ad bitumen.

pore anni ſupernatans, nequit ſibi avelli, ad omnem contactum adhærens, præterquam filo, quod menſtrui virus infecerit. Sic Janus Cornarius *in Dioſcorid. de Mater. med. Lib. 1. cap. 80. f. m. 49.* inquit: Bitumen Judaicum eſt terra gleba, quæ a calore liqueſcit & difflatur ac diffunditur, & rurſus a frigida aqua vehementer compingitur, ut ſectione & inciſione opus habeat. Poſtquam autem ita compactum, ob aquæ lacus, qui a Strabone Sirbonis, ab aliis Aſphaltitis λίμνη appellatur, craſſitiem innatat, operarii ad hanc occaſionem præſentes glebas illas bituminis, quæ, ut Joſephus dicit, & figura & magnitudine, tauris capite detruncatis ſimiles ſunt, in ſcaphas attrahunt, reſecant ac auferunt, quæ tamen a reliquo cumulo avelli non poſſunt, donec menſtruo mulierum ſanguine & urina diſſolverint, quibus ſolis cedit. Quod confirmat etiam Flavius Joſephus *de Bello Judaic. Lib. 5. cap. 5. p. m. 730. ſeq.* Multis in locis, inquiens, lacus Aſphaltitis vomit nigras & bituminis glebas, quæ ſuper undam & habitu & magnitudine tauris ſine capitibus aſſimiles natant. Ad eas autem cum lacus exercitores acceſſerint, nacti quod aggeſtum eſt, ad naves trahunt: & quia lentum eſt, repletas eas abrumpere nequeunt, ſed quaſi religata ſcapha, pendet a cumulo, donec menſtruo mulieris atque urina ſolvatur. Item Julius Solinus *Collectan. Rer. memor. ſive Polyhiſtor. cap. 4. p. m. 15. ſeq.* ſcribit: Bitumen, quod in Judæa Aſphaltites gignit lacus, adeo lentum eſt mollitie glutinoſa, ut a ſe nequeat ſeparari. Enimvero ſi abrumpere partem velis, univerſitas ſequetur, ſcindique non poteſt, quoniam, in quantum ducatur, extenditur. Sed ubi admota fuerint cruore menſtruo polluta fila, ſponte diſcerpitur, & applicita tabe diducitur paulo ante corpus unum, fitque de tenacitate connexa contagione partitio repentina.

§. 43.

Ad evellendum radicem Babaras.

Naſcitur in Judæa radix Babaras a loco appellata, quæ colore flammam imitatur circa veſperam veluti jubar fulgurans, accedentem & evellere cupientem tamdiu refugit, nec prius fugere deſinit,

deſinit, quam urina muliebri aut menſtruo ſanguine conſperſa fuerit, referente Valentino Andrea Mœllenbroccio *Cochlear. curioſ. Proœm. p. 4.* Hujus radicis evellendæ modum ita deſcribit modo allegatus Flavius Joſephus *l. a. Lib. 7. cap. 25. p. 805.* Radix Baaras, a loco ita dicta, flammæ quidem ſimilis eſt colore, circa veſperam vero veluti jubare fulgurans, accedentibus eamque evellere cupientibus facilis non eſt: ſed tam diu refugit, nec prius manet, quam ſi quis urinam muliebrem vel menſtruum ſanguinem ſuper eam fuderit. Quin etiam tunc, ſi quis eam tetigerit, mors certa eſt, niſi forte illam ipſam radicem ferat de manu pendentem. Capitur autem alio quoque modo ſine periculo, qui talis eſt: Totam eam circumfodiunt, ita ut minimum ex radice terra ſit conditum; deinde ab ea religant canem; illoque ſequi eum, a quo religatus eſt cupiente, radix quidem facile evellitur: canis vero continuo moritur: tanquam ejus vice, a quo herba tollenda erat, traditus, nullus enim poſtea accipientibus metus eſt &c.

§. 44.

Ridiculum eſt, quod de modo congregandi & capiendi lepores ex manuſcripto refert Daniel Beckherus *Microc. med. Lib. 1. cap. 7. p. 24.* Pannum primo menſtruo maculatum trunco affige in medium campum, interim tamen regionem illam viciniorem aliquantulum panno prius tangito & circumducito, tuncque congregabuntur lepores, ita ut vel manibus comprehendi, vel & bombardæ ictu ſiſti poſſint. **Ad capiendos lepores.**

§. 45.

Porro etiam menſtruus feminarum ſanguis aliis quoque medicamentis compoſitis admiſceri ſolet. Ingreditur enim amuletum ſeu pentaculum ab Oswaldo Crollio *Baſil. Chym. pag. m. 320.* deſcriptum: **Ad pentacula.**

℞. Bufonum in aere & ſolis ardore exſiccatorum ac pulveriſatorum ſub aperto cœlo, naribus obturatis vel averſis, piſtillo artificioſe penſili ℥ij.

(Nota,

(Nota, niſi bene & cito exſiccentur, fœtent ac difficulter teruntur. Octodecim bufones dant circiter duas uncias pulveris.)

Zenith juvencularum quantum haberi poteſt.
Arſenic. cryſtallin. alb.
rubri, ſeu Auripigment. ãã ℥ß.
Rad. Diptam.
Tormentill. ãã ʒiij.
Margarit. non perforatar. ʒj.
Corallior.
Fragmentor. Hyacinth. orient.
Smaragd. or. ãã ʒß.
Croc. oriental. ℈ij.

Propter odorem aliquot grana muſci ſeu ambræ addi poſſunt. Pulveriſentur omnia ſubtilisſime & miſceantur, poſtea tragacanthum reſolvatur in aqua roſarum inſtar mucilaginis, cum quo pulveres impaſtentur & formentur (ſole & luna in ſcorpione exiſtentibus, aut ad minimum luna) pentacula rotunda, & certis piſtillis (ibidem *pag. 319.* depictis) ſub eadem influentia cælatis, ſignentur: aut ſi mavis parentur ſcuta formam cordis habentia, poſtea exſiccata, ſindone obducantur rubro & cordis regioni appendantur per intermedium induſium, funiculo ſerico. Non ſolum præſervat a peſte, ſed impedit, quo minus corpus a venenis ſeu morbis aſtralibus inficiatur: attrahit venenum ab intra, & extra illud conſumit. Huc etiam pertinet unguentum armarium, ad cujus præparationem alii ſanguinem humanum, alii menſtruum adhibent.

§. 46.

Ad mures. Induſium menſtruatæ mulieris cum frumento occluſum infra paucos dies in mures abire ſcribit Johannes Baptiſta van Helmont, *Tr. ſcholarum humoriſtarum pasſiva deceptio. §. 65. Oper. Part. 2. fol. m. 118.* Et juxta verba Philippi Jacobi Sachs a Lewenheimb *Gammarolog. Lib. 1. cap. 13. §. 13. pag. 277.* ex induſio menſtruatæ ſordido,

dido, intra os vaſis, in quo triticum compreſſum intra 21. dies fermentum induſio hauſtum, & odore granorum mutatum triticum ſua pelle incruſtatum, in mures transmutat ſexuum ſignaturis diſtinctis. Item ex ſanguine menſtruo baſiliſcum generari poſſe ſcribit Theophraſtus Paracelſus *de Generat. Rerum natural. Lib. 1. f. m. 883.* Sed ſi Paracelſus eadem, qua pronunciavit, facilitate id probaſſet, fidem dicta mererent, inquit Johannes Chriſtianus Frommannus *de Faſcinat. Lib. 1. Part. 2. Sect. 1. cap. 8. p. 110.* Et juxta Chriſtian. Frideric. Garmann. *Culag. curioſ. Diſſ. 2.* §. *221. p. 235.* quæ de baſiliſco e menſtruo progenito memorat Paracelſus, ſubleſtæ fidei a curioſis decernentur. *Ex ſanguine menſtruo baſiliſcus.*

§. 47.

Ad curioſa potius, quam medica pertinet, quod de uxoris Lothi ſtatua ſalina refertur, menſtruum ſcilicet fluxum in illa obſervari, uti ex Tertulliani verſibus patet, ſcilicet. *De ſtatua uxoris Lothi.*

In fragilem mutata ſalem ſtetit ipſa ſepulchrum,
Ipſaque imago ſibi formam ſine corpore ſervans.
Durat adhuc, etenim dura ſtatione ſub æthra,
Nec pluviis dilapſa ſitu, nec diruta ventis;
Quin etiam ſi quis mutilaverit advena formam,
Protinus ex ſeſe ſuggeſtu vulnera complet.
Dicitur & vivens alio jam corpore ſexus
Munificos ſolito diſpungere ſanguine menſes.

Allegat etiam ex Irenæo Chriſtianus Fridericus Garmannus, *de Miracul. Mort. Lib. 3. Tit. 3.* §. *175. p. 1178.* ſtatuam dictam per naturalia ea, quæ ſunt conſuetudinis hominis, oſtendere. De adducto tamen carmine Thomas Bartholinus *de Morb. biblic. n. 3. p. 6. ſeq.* mentem ſuam ita explicat: illud quidem in carmine ſe aſſequi, vulnera illa ſtatuæ ſalinæ ſuppleri poſſe allabente aqua, quam in ſui ſtatim naturam convertit ſalina hæc minera, quomodo ſalinæ fodinæ creſcunt: Sed alterum de menſibus in ſtatua fluentibus more mulierum, non capere, niſi ſalis quædam ſit colliquatio ab externo aere humido. Et allegatus Garmannus *d. l.* ita pergit:

quis e pumice aquam expectet? quis e corpore petræ aut ſale facto ſanguinem? Novi ægrotantem, mirabilibus doloribus afflictum, riſum cohibere non potuiſſe, cum anus, ut partes dolentes oleo laterino ungeret, ſuaderet; quid hic non faceret etiam bipedum ſimplicisſimus? Quod bitumen in aqua partes muliebres alluens aliquando tingat atro ſeu obſcuro ſanguinis colore, ut mendacem fluorem menſtruum ſiſtat ſtatua, non penitus negarem. Uxorem Lothi non in ſtatuam ſalis, ſed rectius lapideam fuiſſe mutatam, inquit Johannes Daniel Major *Diſſ. de Cancr. & Serpent. petræfact.* §. *26. p. 22.* Et Franciſcus Boſellus *Amalth. medic. hiſtor. Appar. 2. cap. 3. p. m. 101.* ait: Lapis effecta eſt Loth uxor, ut quæ affectu & mente lapidoſos duroſque homines reſpiciebat. Hanc mulierem (inquit Clemens Alexandrinus) accepimus factam eſſe lapidem, propterea quod amaret Sodomam. Sodomitæ autem impii duro erant corde, ut duritiem lapidum haberent, ſic quæ eos reſpiciens amabat, converſa eſt in lapidem. Sed Philippus Jacobus Sachſius *de Mirand. Lapid. natur. p. 66 ſeq.* ait, uxorem Lothi, non tam in lapidem, quam, ut plerique interpretes volunt, in ſtatuam ſalis eſſe verſam. De hac mirandum, eam ad multa ſecula duraſſe, cum & Burchardus, qui vixit abhinc trecentis annis, teſtetur, ſtatuam hanc ſua adhuc ætate, inter Engeddi & mare mortuum extitiſſe. Omnium tamen pæne fidem excedit, quod hæc ſtatua, quæ eſt cippus, viventis more quaſi menſtrua quædam effundat, uti aſſerit Tertullianus in carmine de Sodoma.

§. 48.

Cur Eva & omnes mulieres menſes patiantur?

Ad curioſas etiam quæſtiones pertinere videtur, quod Johannes Baptiſta Helmontius, de primæ matris Evæ atque Mariæ, ſalvatoris noſtri matris, menſtruatione proponit, *Tract. Lunare tributum fol. 448.* & primo quidem, cur Eva, & poſt eam omnes mulieres menſtruum fluxum patiantur? Deinde an Maria Chriſti mater etiam menſtrua paſſa fuerit? ad quas ita reſpondet: ſi lubeat cauſam menſtrui inquirere, certum eſt, Evam poſt eſum vetiti pomi prurigini libidinis ſe obnoxiam feciſſe, virum in congreſſus

greſſus excitaſſe & admiſiſſe: hincque conceptam naturam humanam corruptam atque degenerem deinceps perſeverantem. Cujus corruptionis ergo poſteri incomparabili puritate orbi ſunt. Unde conjecturæ locus: quod Eva per membrum, quo multis ærumnis ſubnoxia evaſit, teſtetur apud poſteros lapſus ſui ſucceſſivam culpam & cruentam deturpationem in natura. Etenim pars, qua imago Dei ex ſancto ſpiritu concipi debebat, cloaca ſordium evaſit, teſtaturque abuſum & culpam peccati indelebilis: ideoque & tolerat. Quia in dolore paries filios brutorum inſtar, quia deinceps brutorum more concipies. Sic namque iſta maledictio introivit in naturam & permanebit. Atque eadem lege etiam menſtrui neceſſitas. Ante peccatum enim clauſo utero egreſſus fœtus dolorem non cauſaſſet. Quocirca ex præmiſſis argumentari licet, incomparabilem Dei genitricem virginem, arcam fœderis, corruptionem nullam in ſe unquam admiſiſſe, & per conſequens nunquam menſtruo obnoxiam, ut neque muliebres incommoditates paſſam. Quippe quæ merito lunam lunæque proprietates, divino nutu, pedibus ſubſtratam habet. Verum enim vero, juxta Joh. Bohnii *Circul. Anat. phyſiol. Progymn. 16. p. 241.* magis piam, quam Philoſophicam dicere liceret hanc meditationem, quatenus primo dubium manet, an ſola revera mulier impuritatem hanc experiatur, cum de ſimiis majoribus idem affirment plures, ipſeque Helmontius *l. a.* concedere videatur, quas tamen de peccato originali participare nemo aſſeret. Deinde nova hinc emergit quæſtio, an, ſi in ſtatu innocentiæ perſeveraſſet homo, lunare hoc tributum non exſolviſſet, i. e. annon ante lapſum quoque fluxum hunc paſſus fuiſſet? in qua quidem determinanda curioſitate mea omniſcientiam creatoris interpellare nolo, vix tamen comparet, cur non a peccati labe immunis excretionem hanc ſibi ſolennem habuerit: cum quæ ſanguinis habitudo ad conceptionem ac geſtationem fœtus poſt lapſum, eadem ante illum quoque neceſſaria extiterit, & ſicut non partus, ſed modus partus, pœna peccati eſt, ſic fluxum hunc a moleſtiis cunctis vin-

An B. Maria menſes paſſa fuerit?

dicare potuiſſet Clementiſſimum numen. Per conſequens vera fluxus menſtrui cauſa non eſt peccatum, nec maledictio divina. Nec magis commoda ſuper hæc eſt Theoria Franciſci Mercurii Helmontii, junioris, qui in præfatione ad lectorem, operibus patris præfixa, feminas ideo menſtrua pati, progenerationi inſervientia, quondam hominem, quoad corpus tantum, non quoad ſpiritum & animam progignere debent; quippe haud evidens eſt connexio, quod eo ipſo, dum femina corpori fœtus litat, menſtruis exponi debeat.

SECTIO III.

DE VIRGINITATE.

CAPUT I.

De Virginitatis Denominatione.

§. I.

Virginitatis derivatio.

DEſcendit virginitatis nomen a virgo, virgo autem ſecundum Chriſtian. Becman. *de Origin. latin. Lingv. p. 1162.* a viro ita derivatur, ut a viro ſit vira, & rurſum a vira virago: &, amplius, eliſo elemento, virgo. Alii virginem deducunt a viridiore ætate, quæ nondum eſt conjux; vel a vigore ætatis, quia circa hos annos eſt nubilis; vel juxta Antonium Florentinenſem dicitur virgo, quaſi virum agens, h. e. repellens, ut non permittat ſe cognoſci carnaliter ab eo. Ille enim eſt modus naturalis, quo amittitur virginitas. vid. Caſp. Theoph. Bierling. *Theſaur. theor. pract. Obſ. 37. Sch. p. 515.* vel, ut idem pergit a virore, quæ non eſt experta aduſtionem, h. e. actum venereum delectationis, ſicut arbor dicitur viridis, quæ a calore non deſiccatur in foliis. Aliis quaſi virago dicitur, vel quod ea ætate incipiat medios poſſe vorare viros, vel quod habeat fundum, nec poſſit impleri. Secundum Berſmannum:

Non

Non herbis hoc fit rigidus quas educat hortus,
Carne opus eſt, illas ſi ſaturare velis.

Plura vid. Henr. Kornmann. *de Virginit. Jure, cap. 1. p. 24.*

§. 2.

Virginitatis autem titulo tantummodo ſuperbiunt puellæ ſeu feminæ ad commemoratos Emmenol. v.g. pubertatis annos atque reliqua ſigna progreſſæ, quæ, licet tunc temporis ad ſalacitatem & cohabitationem carnalem nimium ſtimulentur, pietatis tamen atque virtutis amore ab ejusmodi deliciis abſtinent, nulloque ſive illicito ſive licito modo virum cognoſcunt, ſed intactæ atque incorruptæ permanent: Antequam enim potentia generandi in ipſum actum ducatur, præſupponitur, juxta Mich. Albert. *Juriſpr. med. Part. 1. cap. 3. §. 1. p. 59.* illud celebre caſtitatis & virginitatis diadema. Vel quamdiu, ſecundum Michael. Ettmüller. *Oper. Tom. 2. fol. m. 1040.* femellæ atque puberes appetitui venereo ſatisfactionem denegant, tamdiu naturaliter virgines dicuntur, vel mulieres ſeu feminæ nondum virum paſſæ; ſin vero ad explendam famem iſtam a viro ſe ſatiari permittant, mutato nomine defloratæ appellantur. Congreſſus ergo legitimus diſtinguit virgines a non-virginibus, non vero conceptio. Juxta Henric. Kornmann. *Sibyll. Trigandr. ſeu de Virginit. cap. 2. pag. 25.* eſt virgo, quæ virum non cognovit; & virginitas eſt ſtatus intactus ſeu incorruptus. Et ex judicio Martini Chemnitii, virginitatem tribuunt illis perſonis, quæ nunquam expertæ ſunt nuptias, nec illegitimis commixtionibus inquinatæ. vid. Georg. Dedekenn. *Conſil. & Deciſ. Vol. 3. Sect. 2. fol. m. 15.* Michaeli Alberti *l. a. §. 2. p. 60.* dicitur virginitas, quando femina nondum paſſa eſt carnalem maris cohabitationem, aut libidinoſam genitalium commixtionem cum altero ſexu; antiquiores eo virginitatis integritatem extenderunt, quando clauſtra virginalia neque manibus, neque ullis aliis inſtrumentis dilatata ſunt. Sic Paulo Zacchiæ *Quæſt. med. legal. Lib. 7. Tit. 3. Qu. 1. n. 35. fol. m. 630.* virgo, quæ ſeminis effuſione carnalique veneris voluptate eſt polluta, virginitatem in

Virginitatis definitio.

ipſa ſeminis effuſione amiſit, quia ſaltem materialiter, virginitas conſiſtit in immunitate a delectatione venereorum per ſeminis reſolutionem.

§. 3.

Virginitatis diſtinctio. Dupliciter ab Autoribus diſtinguitur feminarum virginitas, in corporalem ſcilicet ac mentalem, ſive in materialem & ſpiritualem. Materialis iterum duplex eſt, una quæ ſimplicem pollutionem reſpicit, alia, quæ integritatem vaſorum. vid. Paul. Zacch. *l. a. Lib. 4. Tit. 2. Quæſt. 1. n. 1. fol. 375.* Duplicem virginitatem ſiſtit etiam Hermannus Fridericus Teichmeyerus *Inſtitut. medic. legal. cap. 4. p. 20. ſq.* moralem alteram, alteram phyſicam ſeu materialem. Moralis ipſi dicitur, ubi puella nondum cum viro rem habuit, nec ipſis digitis, nec alio quoque petulanti inſtrumento, nec caſu aut ſaltu clauſtra virginalia deſtruxit: tamen quamdiu amoris compreſſione immunis fuit, virgo dici meretur. Corporalis, phyſica ſeu materialis autem virginitas illa dicitur, quæ per ſigna materialia ex conſtitutione & integritate naturali organorum deſumenda dignoſcitur. Juxta Henric. Kornmann. *l. a.* dupliciter ſumitur virginitas; primo modo improprie, pro integritate carnis, & ſic quilibet naſcitur virgo, & iſtud non eſt virtus. Secundo modo virginitas ſumitur pro habitu, quo voluntas determinatur ad reſpuendum prompte & faciliter omnem delectationem veneream, etiam licitam, ut mens liberius ſpiritualibus vacet, quia ut dicitur *1 Corinth. 7. verſ. 34.* virgo ſeu innupta curat ea, quæ Domini ſunt, ut ſit ſancta & corpore & ſpiritu; & hæc eſt virtus & definitur ab Auguſtino *Libr. de Nupt.* Virginitas eſt in carne corruptibili incorruptionis perpetua meditatio, i. e. quod virgo debet gerere in propoſito, ut in hoc perſeveret, perpetuo; & ex hoc patet, quod integritas carnis non eſt de eſſentia virginitatis, ſed eſt quidam decor ejus accidentalis, extrinſecus exiſtens, qui perdi poteſt ſine diminutione virtutis virginitatis. De virginitate ſpirituali inquit Nicolaus Venette *de la Generat. Part. 2. cap. 1. Art. 1. p. 82.* les Theologiens diſent, que la virginité eſt une vertu de

de l'ame, qui n'a rien de commun avec le corps. Qu'on a beau baiſer amoureuſement une fille, elle ne perd pas pour cela ſa virginité, à moins qu'elle n'y conſente. Les medecins au contraire penſent, que la virginité eſt un lieu & un aſſemblage naturel des parties d'une fille, qui n'a pas eſté corrumpuë par l'approche d'une homme.

§. 4.

Quamvis autem talis ſpiritualis vel animæ virginitas ſua laude & æſtimatione defraudanda non ſit, nos tamen hoc loco tantummodo de illa virginitate, quæ ſtatui matrimoniali contradiſtinguitur, pariterque ſua laude non caret, acturi ſumus. Et licet certi hæretici fuerint inventi, qui ſtatum matrimonialem virginitati præferentes illum arbori fœcundæ fructibusque onuſtæ, hanc vero arbori infœcundæ ficuique aridæ, in ignem ut rejiciatur dignæ, compararint, illæſam tamen virginitatem grato inque horto quiete florenti flori ſequentibus verſibus comparat Catullus: *Virginitatis honor.*

Ut flos in ſeptis ſecretus naſcitur hortis
Ignotus pecori nullo contuſus aratro,
Quem mulcent auræ, firmat ſol, educat imber;
Multi illum pueri, multæ optavere puellæ:
Idem cum tenui captus defloruit ungue,
Nulli illum pueri, nullæ optavere puellæ.
Sic virgo, dum intacta manet, tum chara ſuis, ſed
Cum caſtum amiſit polluto corpore florem,
Nec pueris jucunda manet, nec chara puellis.

Quos ultimos verſiculos Medicus Batavus I. V. E. *in Tract. Venus Minſiecke Guſtavis* ita explicat: Een dochter word in waerden gehouden by alle hare vrienden, ſoo lang ſy de bloem hares maegdoms bewaert, maer ſy heeſt ſoo haeſt haer de ſelve niet laten benemen, of de Kinderen ſelfs willen haer niet langer anſien, en de dochters laten haer niet meer in haer geſelſchap komen.

Vel

Vel juxta interpretationem Johannis Palfyn *dans la Deſcript. anatomiqu. des Parties de la femme p. 43.* La virginité eſt comme la fleur, qui eſt neé, dans un jardin clos, qui n'a jamais reſſentiles atteintes de la dent d'aucun animal, qui n'a point été fouleé par les pieds du laboureur, ni froiſſeé par le ſoc de ſa charrue, qui eſt agiteé doucement par les zephirs, que le ſoleil fortifie par ſa chaleur, & que la roſeé & les pluyes font croitre, fait les deſirs des jeunes hommes, & les ſouhaits de jeunes filles; qui la mépriſent au contraire & la rejettent lorsqu'aprés avoir été cüeillie, elle commence à ſe faner; de méme, tant qu'une jeune fille demeure vierge, elle eſt cherie & aimeé de tous les ſiens; mais du moment qu'elle a perdu la fleur de ſa virginité, elle n'eſt plus ni cet agreable objet des amours des jeunes hommes, ni les delices de ſe compagnes. Autoris autem Batavi modo allegata verba verbotenus in linguam Gallicam verſa reperiuntur in Nicolai Venette Tractatu *de la Generation de l'Homme Part. 2. cap. 1. Art. 1. p. m. 81.* quæ ſic ſonant: Catulle dit, qu'une fille eſt cherie de tous ſes amis, quand elle garde la fleur de ſa virginité, mais elle ne l'a pas plutoſt laiſſé prendre, qu'il ne ſe trouvent pas meſme des enfans, qui la regardent, ny des filles, qui la reçoivent dans leur societé.

§. 5.

Plagium. De his duobus antoribus monendum mihi venit, quod hac occaſione deprehenderim, non modo allegatum locum, ſed integros allegati Batavi & Nicolai Venette tractatus fere verbotenus unum idemque opus eſſe, ita quidem, ut etiam ſphalmata typographica, v. g. Amantus Luſitanus pro Amatus Luſitanus, in utroque autore, & quidem in illo, Amantus een Portugys, & in hoc, Venette, Amantus Portugais, reperiantur; unde ſane liquet, vel Batavum Nicolai Venette Tractatum, vel hunc illius laborem in ſuam linguam traduxiſſe; quanquam Venette uni vel alteri paragrapho aliquid addiderit, vel aliorum autorum obſervationes ſibi attribuerit, e. g. *Part. 3. cap. 4. Art. 2. p. 282.* inquit, ſe Patavii cum

cum Sinibaldo in virgine viginti annorum, ob graviditatem in puteum ſe præcipitante, circa ovula aliquid obſervaſſe, quam tamen obſervationem Autor Belgicus eodem loco *p.336.ſeq.* Friderico Ruyſchio Amſtelodamenſi adſcribit. Titulus autem Gallicus meæ editionis eſt: de la Generation de l'Homme, ou Tableau de l'Amour conjugal, diviſé en qvatre Parties par Mr. Niclas Venette. Cologne 1696. Alter vero titulus ſic ſonat: Venus Minſieke Gaſthuis, waer in beſchreven worden de bedryven der Liefde in den Staet des Houwelyks, met de natuurlyke eygenſchappen der Mannen en Vrouwen, hare ſiekten, oirſaken en geneſingen, door J. V. E. Medicinæ Doctor t'Amſterdam 1687. Uter proinde verus Autor ſit, me latet. Cum vero in editione Belgica circa finem alius adhuc ſubſecuturæ partis mentio fiat, inquirendum eſſet, an promiſſa pars in iſta lingua ſub nomine J. V. E. an vero in Gallica lingua ſub nomine Nicolai Venette prodierit. Verba autem de promiſſa parte ſecunda ſic ſonant: Na-richt. Reſteert nu in het volgende Deel, de Geſigt-Kunde der Verliefde; de overeenkominge der Liniamenten, of trekken, gedaeuten, Vlekjens, Wratjens, Kringetjens, Heuveltjens, Groefiens, Kruysjens, Beſiens, Stipjens, drie of vier Hoekjens in het Angeſigt, en Oogen, van de gene die malkanderen minen, om darer uyt te konnen voorſeggen de verborgene Sympathetiſche of medeliidende werkingen; hare harmonia, of vereeninge tot haer doelwit; mislukkinge, verrunkinge der Herſſenen, en andere toevallen: daer benevens de Geneſinge van die Minneſiektens. Een vorder Antwerp der krachtige inbeldingen der bevruchte Vrouwen; van veelderlei verbeeltſelen aen de geboorne kinderen. Eindeliik een ontledinge van het proces des Parlaments van Grenoble, over het baren van de Gravinne V. E. (naer het lange afweſen hares Mans den Grave V. P.) van eenen Soone genaemt Emanuel. Interim libentisſime concedo, quod, licet tractatus Belgicus anno 1687. Gallicus autem 1696. atque ita novem poſt illum annos prodierit, nihilominus posſibile ſit, aliam Venetti editionem,

tionem, non ita auctam, uti hæc mea editio ſeptima, ante Batavi Gaſthuis, lucem vidiſſe, atque ab innominato translatam fuiſſe, ut adeo Venette pro vero Autore habendus ſit; quapropter etiam poſthac non Batavi, ſed Venetti verba allegare libet.

CAPUT II.

De Notis Virginitatis ex Miraculis.

§. 1.

Virginitatis probæ. CUm proinde virginitas tam gratus flos æſtimetur, atque feminarum pudicitia & incorrupta caſtitas juxta Caſp. a Reies *Quæſt. 39. p. 472.* omni major dote veniat æſtimanda, quid mirum, quod antiqui circa ejusdem certitudinem adeo fuerint ſolliciti, ut varia illæſæ virginitatis, & caſtitatis matrimonialis ſigna & probationes excogitarint; imo hodierno quoque die de ipſius infallibili ſigno quandoque & quidem variis de cauſis Medicorum judicia expetantur.

§. 2.

Per miracula. Olim ob fallacia virginitatis ſigna Romani in probatione virginitatis ad miracula decurrebant, hinc Johannes Jacobus Boiſſardus, in Topographia Romæ, refert de delubro pudicitiæ *Per ſtatuam.* matronalis, hodie Mariæ Ægyptiacæ, in quo erat ſtatua marmorea, apertis labris, bucca veritatis dicta, quia contracto ore manus impoſitas amputaret illarum, quæ ſe virgines mentirentur. Huic imagini marmoreæ Volaterrani Regis filia manum in os impoſuiſſe dicitur, ad virginitatem ſuam probandam, cum vetula quædam Feſulana impudicitiæ eam argueret. Sed cum paulo poſt altera puella ejusdem criminis accuſata idem probationis teſtimonium ſubire vellet, contracto ore imago ipſi manum amputavit. vid. Joh. Riolan. *Anthropogr. Lib. 2. cap. 35. fol. m. 192.* Hujus ſtatuæ meminit etiam Nicolaus Venette *l. a. Part. 2. cap. 1. Art. 1. p. m. 81.* his verbis: Les Romains autre fois firent bâtir a la virginité un temple & élever une ſtatue, qu'ils appelloient Bucca veritatis. Cette ſtatue decidoit de la virginité or de l'infamie des filles. Temoin

moin la fille du Roy de Volaterre, qui après luy avoir mis les doigt dans la bouche n'en fut point mordue & ainſi ſe juſtifia de l'injure, qu'une vieille femme avoit faite a ſa pudicité. Il n'en arriva pas de meſme, a ce qu'on dit, a l'egard d'une autre, qui eſtant accuſée de meſme crime, eut le doigt emporté par la bouche de la ſtatue. vid. etiam Henric. Kornmann. *de Virginit. Jur. cap. 19. p. 68.* Quod tamen non immerito fabulæ inſtar videtur Balthaſari Lydio in Joh. Beveroo, *Quæſtion. epiſtol. p. m. 54. ſeq.* quanquam, inquiens, ſtatuis non faveam, optem tamen illam, ſi hæc vera ſint, ei urbi, quæ

facta eſt jam tota Lupanar,

integram eſſe, ut ipſæ Deo (ſi credere fas eſt) dicatæ virgines hoc examen ſubirent. Sed credo hæc picta & ficta eſſe, ut multæ haud liquido auſpicio ſe probarent virgines, quæ virginum ſunt matres.

§. 3.

Meminit etiam Thomas Lanſius *Conſultat. Orat. pro Britannia p. m. 527.* templi Ripponenſis, quod S. Wilfridi acus avorum ætate fecit celeberrimum. Iſta erat anguſtum in crypto porticu foramen, quo mulierum pudicitia explorabatur: ſiquidem id caſtæ tranſibant facile; ſed quæ famæ dubiæ, neſcio quo miraculo conſtrictæ detinebantur. *Per acum S. Wilfridi.*

§. 4.

Juxta allegatum Johannis Riolani locum apud Epheſios in antro quodam, ubi Pan verſabatur, fiſtulæ ſonus index erat virginitatis: nam puella, de cujus pudicitia ambigebatur, eo demittebatur: ſi ei virginitas manſerat illibata, dulcis quidam pæneque divinus ſonus exaudiebatur, nec multo poſt illius antri valvæ ſponte recludebantur, & quod mirabile erat, ipſa virgo adſpiciebatur foliis pinus capite coronato. Præſtigiæ dæmonis aut ſacrificulorum. Alii ſcribunt, fiſtulam in hoc antro pendentem ingredientem virginem dulcisſimo cantu, defloratam contra miſerrimo ejulatu, vel potius alto etiam ſilentio excepiſſe. v. etiam Caſp. Theoph. Bierling. *Theſaur. theor. pract. Caſ. 37. Sch. §. 3. p. 516.* *Per fiſtulam.*

§. 5.

Per fontem. Item in dicto loco fontem Stygis fuiſſe, cujus aqua, ſi virgo juramentum ſuum inſcriptum chartæ in ejus crepidinem deponebat, limpida & quieta manſerit; & ſi corrupta idem tentabat, turbata ad extremum usque fontis labrum obtumuerit. *Per avem.* Porro legitur, avis, Porphyrio dicta, ad ſcorti conſpectum mori. Vel juxta Ælian. *de Animal. Lib. 3. cap. 42. fol. m. 65.* Porphyrio acerrima rivalitate ardet, & mulieres, quæ ſunt ſine viro, obſervat. Quod ſi cum matrefamilias ſtuprum fieri cognoverit, ſe ſtrangulat.

§. 6.

Per ignem. Nonnullis quoque olim virginitas & pudicitia per ignem probabatur, & quidem vel intactis pedum plantis rogum pertranſire, vel etiam per ferrum candens ordine diſpoſitum, ſignum veteribus erat pudicitiæ atque virginitatis. Hoc innocentiæ argumento Taciam & Claudiam, Veſtales virgines, intemeratam pudicitiam feliciter probaſſe, eodemque ſucceſſu ferrum candens portaſſe Æmiliam, ex Dione Halicarnaſſeo refert Engelbertus Kæmpferus *Amœnit. exot. Faſcic. 2. Relat. 12. p. m. 454.* Exemplo quoque ſit Richardis Caroli Craſſi uxor, de qua ſequentia recenſet Heinrich Anshelm von Ziegler in Schauplatz der Zeit fol. 24. Carolus klagte ſeine Gemahlin öffentlich Ehebruchs an, und legete einen Eydſchwur ab, daß ſie von ihm zehn Jahr über unberühret und des Träntzgens unberaubet ſey. Die beſtürtzte Princeßin ließ es ſo weit dahin geſtellet ſeyn, daß ſie in die Eheſcheidung zwar einwilligte, iedoch zuvor durch verſtattete Beſichtigung behauptete, daß das Unvermögen auf Seiten Caroli beruhete. Ihre Unſchuld und Reinigkeit aber zu beweiſen, zog ſie einen gewächſten Rock an, und trat in ſolchem mitten in ein aufgeſchürtes Feuer mit dieſen Worten: So wahr als ihr Leib von keinem Manne befleckt worden, ſo wahrhafftig würde das Feuer ihrem Leibe und Kleidern nicht den geringſten Schaden beybringen. Und als ſie eine geraume Zeit darinnen verzogen, trat ſie gantz unverſehrt wieder heraus ꝛc. vid. etiam Phil. Camerar. *Hor. ſubciſiv. Cent. 2. cap. 18. p. 68. ſeq.* Sic Cunegunda Auguſta Henrici primi conjux falſo adulterii

ulterii inſimulata, innocentiam ſuam purgavit, quin & ſe veneris neſciam probavit, cum quindecim paſſus ſuper candens ferrum nudis pedibus, illæſis plantis perambulaſſet. vid. Simon. Majol. *Dier. canicular. Toll. 1. Colloqv. 3. fol. m. 44.* ubi caſtarum, quarum pallia & veſtimenta a prunis non lædebantur, plura exempla reperies. De dicta autem Chunigunda ſequentia refert Philippus Camerarius *Horar. ſubciſiv. Cent. 2. cap. 18. p. 67. ſeq.* Non ignoro ſane, olim purgationem candentis ferri frequentem & uſitatam fuiſſe, de qua etiam eſt illuſtris narratio de Chunegunda, uxore Cæſaris Henrici Bavari, quæ cum marito Pabebergæ ſepulta eſt in templo cathedrali, talis videlicet, ſicut a parente meo piæ memoriæ in Chronologia Nicephori recenſetur: Chunegundam illam, inquit, Franconicæ ſtirpis Palatinam, licet in matrimonio Cæſaris eſſet, maritum non attigiſſe, ut virginitas ejus violata fuerit, pro certo habetur. Erat tum in moribus, ut inſimulati occulti delicti, cujus neque palam convinci, neque quod defendere ipſi plane poſſent, ſi inſontes perhiberi vellent, candens ferrum geſtarent manibus, aut pedibus calcarent: aut in aquam ferventem oleumve manum demitterent. Certis autem ad Deum & ſolennibus precationibus effici impetrarique credebatur, ne innocentes læderentur. Quod imitatione prava in cœtus Chriſtianorum fuit introductum, ab illa potione juſſu divino ſuſpectæ pudicitiæ olim mulieribus data, ſecundum Moſis conſtitutionem. Chunegunda cum eſſet adoleſcens & formoſa, neque agreſtis, aut inhumana, a malevolis fictum impudicitiæ crimen vitare non potuit, rumoreſque diſſipabantur, cum nobili quodam in aula juvene eam conſueſcere. Quo loco additur, diabolicam illius juvenis ſpeciem e cubiculo Auguſtæ egredientem ſæpe eſſe conſpectam. Imperator fama ipſa ſparſa ab uxore fieri primum alienior, mox aperte crimen iſtud exprobrare. Chunigunda autem ad id confugit, ut, calcando ignitos vomeres ſe eſſe declaraturam innocentiam ſuam, diceret. Per hos undecim cum illæſa ambulaſſet, fertur inſtitiſſe in duodecimo & clara voce teſtatam eſſe, pudici-

dicitiam ſuam virum neminem virorum omnium delibaſſe unquam. Hoc imperator, quod ignominiam quandam ſibi afferre poſſet, quaſi incommodo marito, dictum oppreſſurus manum admovit ori conjugis, atque in feſtinatione impetus major ſanguinem extudit. Poſtea confeſſus injuriam reconciliataque gratia, cum conjuge amantiſſime & jucundiſſime reliquum vitæ ſuæ tempus peregit. Ibidem plura reperies. Pudicitiam Kunegundæ teſtatur etiam ſuperſtes hæc inſcriptio tumuli Imperatoris Henrici in ſacello urbis Papenberg:

Judicio vomeris Chunegundis virgo probatur;
Cœtus & hoc procerum mirans ipſam veneratur.

v. Engelb. Kæmpfer *l. a. p. 455. ſeq.* Sic Iphygenia Æthiopum Regis filia, contemtis Hirtaci nuptiis concremari paſſa eſt, ſed tantum abeſt, ut ab igne læderetur, quin potius flamma ipſa virginitatis defenſatrix ab ipſa ſe avertens in regiam proſiliit, quam funditus conſumſit. v. Henr. Kornmannus *de Virginit. cap. 19. pag. 70.* Ibidem etiam mentio fit Agathæ Catavienſis, quæ ut pudicitiam ſervaret, Quintiano Prætore contempto, cum ſuper acutas teſtas & ardentes prunas volutaretur, minus pœnam doluit, quam nuditatis ignominiam. Simplicius perpetuam cum uxore caſtitatem ſervaverat: electus autem in Epiſcopum domi virginem adhuc uxorem fovebat, uti ſororem. Die igitur natalis Domini, commotis civibus adverſus virginem, per immanem ſuſpicionem, ſic ad illum locuti ſunt: incredibile eſt, mulierem viro junctam pollui non poſſe, ſed nec vir poterit artibus mulieris junctus a coitu abſtinere. His commota virgo ſanctiſſima adit pontificem ſimili caſtitate pollentem, arculamque, tunc ut fieri ſolet pro rigore hyemis, carbonibus plenam penes ſe habens, accita famula, expanſo pallio prunas ardentes ſuſcipit, & fere horæ unius ſpatio tenens ſacerdoti poſtea ſic ait: Accipe & tu mitiorem ſolito ignem, nequaquam tuis velaminibus nociturum: ſuſcipiente vero pontifice nihil offenſum eſt velamen ejus ab igne. Credidit

tunc

tunc incredula gens, atque ſupra mille ſacro baptismate ſunt initiati. vid. Sim. Majol. *Dier. canicul. Colloqu. 3. fol. m. 44.*

§. 7.

Non autem ſolum ignis ad virginitatis & caſtitatis probationem adhiberi ſolebat, ſed etiam aqua, ſiquidem juxta ſcripturam S. *Num. 5. verſ. 12. ſeqq.* apud Hebræos epotis amariſſimis aquis læſa dignoſcebatur pudicitia; namque juſſu divino ſacerdos amariſſimas aquas, in quibus cum execratione maledicta congeſſerat, ſive aquas amaritudinum maledictas mulieri ob impudicitiam ſuſpectæ vel accuſatæ bibendas porrigebat. Has bibens ſi polluta fuerat & prævaricata prævaricationem contra maritum ſuum, fiebant in ea aquæ maledictæ in amaritudines, tumeſcebatque venter ejus & concidebat femur ejus, atque adeo fiebat mulier in maledictionem in medio populi ſui. Quod ſi non fuerat polluta mulier, ſed munda, illa ſine noxa erat & fructificabatur ſemine. Exemplum etiam adulterii per aquam detecti, apud citatum Simonem Majolum *l. a.* legimus, ſcilicet Gangolphi Burgundionis uxor adulterio commaculata cum probare vellet innoxiam ſe eſſe, in frigido fonte demerſa manu adjuravit, ne eam ſine prodigii ſpecie, ſi culpam ferret, inde poſſet elevare. Mirum accidit, cum a fonte manum extraheret, deſiccatam protulit non aliter, quam ſi in mediis ignibus tenuiſſet; itaque ob prodigium viro ſeparata fuit. Virginem Veſtalem Tuciam ſuſpectæ pudicitiæ adhibitis adjurationibus, aquam cribro ex Tyberi apportaſſe; & Claudiam cingulo navem, quæ immota conſtiterat, attraxiſſe; accuſatorem quoque, tametſi attente requiſitus, nusquam amplius comparuiſſe, refert Philippus Camerarius *l. a. Horar. ſubciſiv. Cent. 2. cap. 18. p. 70.* vid. etiam Henr. Kornmann. *de Virginit. cap. 19. pag. 69.* item Sim. Majol. *dier. canicular. Collect. 3. f. m. 43.* *Per aquam.*

§. 8.

Porro non modo per ignem & aquam uxores caſtitatem ſuam probare ſolebant, ſed etiam per duella, quod exemplo docuit Cunigunda, conjux Imperatoris Henrici III. filia Canuti M. regis *Obſervatio.*

Angliæ,

Angliæ, quæ anno Chriſti 1041. adulterii a marito inſimulata, duellum, cum ceteri id officium ei recuſarent, per nanum ſuum inſtituit: cujus illa manu, ſuperato gigante capiteque truncato, victrix, innocentiam docuit, & iniquam mariti ſuſpicionem feliciter ſuſtulit, glorioſa pudicitiæ & famæ ſuæ vindex, uti refert Engelbertus Kæmpfferus *Amœnit. exot. Faſc. 2. Relat. 12. p. 456.*

§. 9.

Per ſuffumigationem.

Ex ſuffumigatione nonnulli virginum probationem monſtrant, e. g. ex lapatho trito carbonibus injecto & ſuffumigato, ſi femina ſe comminxerit, virgo cognoſcitur, vid. Petr. Foreſt. *Obſ. med. Lib. 28. Obſ. 55. Schol. fol. m. 708.* Quod Jean Palfyn *l. a.* gallicis verbis ita reddit: Une fille doit paſſer pour vierge, quand elle urine involuntairement, aprés avoir receu le parfum, de la plante pileé, que l'on nomm e patience, laquelle on aura jetteé ſur des charbons allumez: Narrat etiam Soranus, virginitatem explorari poſſe ſuffitu florum rumicis vel lapathi: ex hoc ſi ſe puella comminxerit: ex illo ſi ſe polluerit, integram judicabit. vid. Joh. Riolan. *Anthropograph. Lib. 2. cap. 35. fol. 193.* Gagates ſuffitus odoris ſpiramento fauces naresque non attingente, & potus ſi præſentem mictum non cieat (muliere alioquin ſuffitum perſentiente cominusque potu mingente) virginitatem eximie deprehendit. vid. Lud. Bonaciol. *l. a. p. 189.* Quod Plinius *Nat. Hiſtor. Lib. 36. cap. 19. fol. 639.* jamjam ſtatuit, virginitatem, inquiens, deprehendit gagates ſuffitus. Cujus loci etiam meminit Jean Palfyn *l. c.* Pline, inquiens, aſſure, que la poudre de yays priſe interieurement, ou receu en parfum, eſt une preuve de la chaſteté d'une fille, quand elle n'urine pas, aprés l'avoir avalleé, ou aprés en avoir receu la vapeur. Idem etiam dictus Autor de ſemine portulacæ refert, que ſi l'on jette de la graine de pourpier ſur des charbons ardens, & qu'une fille defloreé en recoive de la fumeé, elle voit des choſes merveilleuſes: au lieu qu'elle ne voit rien d'extraordinaire, quand elle eſt chaſte. vid. etiam Paul. Zacch. *Quæſt. Lib. 4. f. 381.* Eundem effectum magneti adſcribit

Ludo-

Ludovicus Bonaciolus *l. a.* hunc ſcilicet ſi obdormientis virginis aut mulieris capiti ſupponas, corruptarum impudicitiam deprehendes, cum præ nimio ſimulacrorum pavore e thoro excidant, & aliarum integritatem, cum ad mariti complexum impellat. Drachmam unam ligni aloes in pulverem redactam & propinatam virginibus ſtatim urinam movere, non item aliis, nonnulli ſtatuunt. Juxta alios, virgines ab apibus, irritatis licet, minime feriuntur. vid. Melch. Sebiz. *de Not. Virginit. p. 369.* Chiromantæ etiam virginitatem præſentem & perditam dignoſcere volunt, aſt Paulus Ammannus *Irenic. p. 128.* inquit: vaniſſimi ſunt, qui eandem in lineis manuum ex chiromantia cognoſcere audent. Ita confeſſa eſt quædam femina 1682. chiromantæ cuidam, poſtquam ad præviam petitionem manum inſpexit, ſe non amplius eſſe virginem, ſed ſtupratam, non quidem a viro, ſed a phallo artificiali; aſt hæc confesſio non eſt vaticinatio chiromantica; nam ſi non fuiſſet ipſa confeſſa, non ſciviſſet, vel prædixiſſet e manu iſte chiromanta.

CAPUT III.

De Notis ex ipſa Virgine deſumptis.

§. 1.

EX urinæ miſſione nonnulli virginitatem agnoſci poſſe ſtatuunt, & quidem inde, quia virgines, non autem uxores aut defloratæ urinam in altum ejaculentur, hinc dicit Johannes Riolanus *l. a.* Scaligerum virgines mulieres vidiſſe ad parietem alto jaculatu urinam mittere, cum econtra corruptæ ne quidem retro reddant, ſed coxim conquiniſcerent. Et Ludovico Bonaciolo *de Fœt. format. cap. 2. p. 188. ſeq.* id virginitatis argumentum eſt, quod perlucidum virginibus inviolatis ac tenue lotium ſub ſtrepitu perinde atque acutiſſimo (quoniam per anguſta exitus datur) ſibilo ut fiſtula impendio deductiore emicans, longius admodum excutitur. Purius etiam ac tenuius virginis lotium eſſe affirmant, aliarum turbidius & craſſius. vid. Fortun. Fidel. *de Relat.* *Per urinam.*

 med.

med. p. 339. Aſt huic ſententiæ contradicit Johannes Beverovicius *Quæſt. epiſtol. p. 31.* fallax, inquiens, tale ſignum eſſe liquet, cum etiam mulieribus convenire poſſit. Neque etiam neceſſe eſt, urinas virginum ſemper eſſe tenues & pellucidas: & eas emittere cum ſibilo & ad diſtantia loca, dependet a robore facultatis expultricis. Anguſtia quidem aliquantulum juvare poteſt, ſed ea etiam conſervatur in defloratis, neque enim veſica aperitur, aut os ejus dilatatur, quando nuptiæ fiunt. Cum igitur alia ſit via partis, qua urina continetur & ejicitur, alia ejus, quæ procreationi inſervit, a modo reddendi urinam, nec ab ejus ſubſtantia, de vitio virgini illato nullum capi poteſt ſignum. Fruſtra igitur non minus alii, qui perturbatam & craſſam urinam in virgine requirunt. Tantum enim abeſt, ut virginitas ex urina dijudicari queat, ut ne conceptus quidem poſſit. Virginum atque compreſſorum urinis minime illa ineſt differentia, aut per ſaniorem anatomen admittenda, qua, qui hanc defendunt, ſibi concipiunt meatus urinarii ſeu ſphincteris veſicæ in illis anguſtiam, in his laxitatem: i. e. nihil mutationis canalis hic, ſeu oſtium ejus a coitu patitur, juxta verba Johannis Bohnii *Medicin. Forenſ. Specim. 3. §. 13.* Hoc ſignum fallaciſſimum, imo vanum & indignum, cui fidem ullam habeamus, judicat Paulus Zacch. *l. a. Lib. 4. Tit. 2. Qu. 2. n. 15. fol. 378.* Quod confirmat etiam Rodericus a Caſtro *Medic. polit. Lib. 4. cap. 12. p. 261.* inquiens: Baptiſta Codronchius urinam dicit in corruptis craſſiorem eſſe ac turbidiorem, propter latiores patentioresque vias & uteri recrementa commixta: quæ tamen inutilia mihi videntur, quia naturale virginum foramen ſatis ad craſſam & turbidam emittendam eſt, undecunque profluat. Si enim per idem foramen ſemen virile penetrat, ita ut femina, virgine permanente gravida fiat, ut in furtivis congreſſibus interdum accidit, in quibus puellæ virum plane non admittunt; poterit procul dubio multo facilius urina, quantumvis craſſa ac turbida emitti &c. Et juxta Pauli Ammanni *Irenic. p. 128.* vani ſunt, qui

qui læſam virginitatem ex urina, quamvis deguſtata etiam, præſagire volunt. Inquit etiam Michael Alberti *Juriſpr. med. cap. 3. §. 7. p. 65.* fallax eſſe judicium ex urina, quaſi virginum urina clarior ſit, aut quod virgines alto jaculatu mingere queunt. Et ſecundum Pauli Ammann. *Medicin. Critic. Diſc. 75. p. 501.* ex urina virginitatem qui probare conatur, ridiculus eſt.

§. 2.

Per colli menſurationem.

Nonnullis veterum in probanda virginitate colli menſuratio familiaris erat, ex qua poſtridie nuptiarum puellam integram vel corruptam cognoſcere volebant, putantes, quod, ſi colli rotunditas menſuretur cum filo, ac deinde idem filum ab extremitate menti ad ſummum verticis extendatur, & menſura fuerit æqualis, virginitatem indicet, vitium ſi inæqualis. Alii ſolebant, dum nupta prima nocte cum marito concubitura erat, illius collum circumdato filo menſurare, poſtero mane eodem filo iterum menſurabant: Quodſi latius, quam ut filo comprehenderetur, collum inveniebant, ea nocte defloratam fuiſſe, pro certo habebant; ſi vero collum nihilo craſſius evaſerat, adhuc pro integra habebant, aut antea devirginatam fuiſſe ſuſpicabantur. Severini Pinæi verba *l. a. p. 51. ſeq.* ſic ſonant: Virginem non corruptam eſſe dicunt, ſi filum ei ab extremo naſo ad coronalis ſuturæ medium & finem ſagittalis per glabellum & frontem extenſum collum, ejusdem puellæ intra ſe comprehendere poſſit. Alium colli commenſurationis modum indeque virginem ab uxoribus ſeu defloratis diſcernendi ſignum quaſi infallibile commendat Carolus Muſitanus *Trutin. Chir. phyſ. Tom. 3. cap. 49. p. 256.* nimirum, ſume filum conduplicatum, hoc collum circumda, nota quousque menſura pervenit, pars fili deſignata a primoribus dentibus fortiter conſtringatur: tunc duplicatum filum explica, ſi caput transgreditur absque offendiculo & laxe, defloratam judica, ſin vel ſupra frontem vel ad ſuturam usque coronalem pervenit, nec ullo modo, etiam vi caput trajicit, virginem eſſe indubitato habeas.

beas. Hoc nos, pergit Muſitanus, millies experti ſumus, & nunquam mendax deprehendimus, & etiam facto de virgine experimento, & hæc talis erat, filum enim non transibat, deinde a primo coitu, repetito experimento, laxius transibat, nec capitis capillos attingebat. Ad hanc conſuetudinem absque dubio alludit Catullus his verbis:

Non illam genitrix (nutrix) oriente luce reviſens
Heſterno collum poterit circumdare filo.

De ſigno ex virginum collo ita ſcribit Michael Alberti *Jurispr.med. cap.3.* §. *7.p.65.* ſunt qui ex collo virginitatis notam ſeligunt, quaſi in virginibus collum ſit arctius, in defloratis vero laxius & amplius. Quo pertinet jocoſum ſcrutinium colli, vel cum filo menſurandi, vel alterum ſcrutinium, ſi filum ab extremo narium apice per frontis medium ad ſuturam coronalem deducitur, & longitudo illa quadrat collo, intactam talem virginem eſſe, aliqui judicarunt; quæ tamen ſigna ſterilia & vana ſunt. De hac commenſuratione ita ſcribit Caſparus a Reies *Quæſt.38.p.m.872.* Recordor, me, dum puer eſſem, de hoc experimento cum aliis non raro luſiſſe; quare illius notitiam non penitus abolitam fuiſſe patet, ſiquidem hujus rei memoria apud multos invenitur, uſum tamen noſtri ævi pudicitia vetuit, & utcunque ſit, experimentum non ſine ratione adducitur. Ratio autem hujus ſigni, quod veteres in amiſſæ virginitatis ſuſpicione a collo ſumebant, ipſis hæc erat, quod in coitu maxime compatiantur ſpiritus vitales vel naturales, ſicque vaſa dilatentur; ſecundum alios a veneris uſu collum craſſeſcit, quod calor aſperam arteriam, carotides & jugulares diſtendat, vel quod corpus in primo coitu magnopere agitatum, ubique & maxime circa collum ſpiritibus & humoribus diffuſis repleatur, atque in majorem molem attollatur. Hanc rationem naturalem prorſus & nullo dolo fucatam judicat Caſpar a Reies *l.a.p. 474.* hinc etiam Villalpando aſſentiri non poſſe ſcribit, qui *cap.24. Lib.1. Mag.divinat.* hoc ad ſuperſtitioſam & vetitam obſtetricum mangoniæ artem, qua virginitatem per parthenomantiam explorabant,

rabant, rejiciendum putat, hodieque in uſu pravo eſſe contendit. Sed cum mere naturaliter, pergit Reies, colli illa crasſities accidat, nil ſuperſtitioſi invenio, imo inter alia ſigna hoc non contemnendum judico. Et Georgius Erneſtus Stahl *Theor. med. Sect. 1. Membr. 7. Art. 6 p. 356.* inquit: in feminino ſexu, facta genitalium partium & humorum prima inſigni commotione, per coitum, turgeſcentia quædam colli obtingit, de qua jam olim poeta, quod non queat heſternum collo circumdare filo, nec omnino plane de nihilo eſt traditio. Quamvis autem concedatur a primo & fortaſſe vehementi actu venereo non modo collum, ſed alia quoque membra, ob nimium motum atque orgasmum humorum aliquatenus intumeſcere, quin tamen talis colli crasſities pariter ab aliis motibus vehementioribus, elevatione ponderis, geſtatione onerum, imo ab ipſo pubertatis tempore puellis vel virginibus conſueto humorum orgasmo, accidere queat, dubium non eſt, hinc etiam ex tali colli craſſitie & inſtituta menſuratione nullum læſæ virginitatis certum ſignum deſumi poterit. Sic Fortunatus Fidelis *l. a. p. 341.* inquit: Quod in deflorata ajunt collum excreſcere, id ego non corruptæ virginitatis, ſed puberis adultæque ætatis proprium puto: quo quidem tempore membra omnia manifeſto creſcunt incremento; ideoque videas nonnunquam virginibus, cum jam decimum quartum ætatis annum attigerint crasſius collum fieri: quamvis nullum adhuc viri congreſſum paſſæ fuerint. Incipit enim corpus juſtam eo tempore magnitudinem præ ſe ferre: quam deinde tertio annorum ſeptenario perfectam eſt habiturum. Cujus ſententiæ quoque eſt Johannes Beverovicius *Epiſtolic. quæſt. p. 34.* fallacitatem, inquiens, iſtius ſigni, quod ſcilicet ſtatim a coitu collum intumeſcat, experientia demonſtrat. Pubertas enim per ſe ob ætatis mutationem collum inflat & mutationem vocis infert, cum juvenes *τραγᾶν*, hircire, incipiunt. At certum eſt, non ſolum ante pubertatem, ſed etiam poſt, virginitatem integram remanere poſſe. Quin & ridicula videtur ea colli & menti ac verticis menſura, cum inter illa nulla ſit ſympa-

thia aut communicatio. Quæ Beverovicii verba ex Franciſco Rauchino allegat Chr. Fr. Garmannus *de Mirac. Mort. Lib. 1. tit. 4. p. 149.* ubi plura de hac materia.

§. 3.

Per vocem. Ex eadem colli intumeſcentia ſeu crasſitie nonnulli etiam vocem, quæ virginibus acuta eſſe ſolet, a coitu primo in aſperiorem ſeu graviorem mutari incipere ſtatuunt. Inquit enim Johannes Riolanus *l. a. fol. 193.* Tumet collum in virginibus defloratis, quia in coitu incaluerunt ex voluptate. Dum quis veneri indulget, vocem immutari in iſto tempore certum eſt. Ob eam cauſam veteres phonaſcorum penem infibulabant vinculis & ſubligaculis coercebant, ne laſciviret priapus. Quare qui vocem conſervare ſtudent, iis a coitu abſtinendum eſſe innuit Martialis.

Cantaſti male, tum fututa es Ægle,
Jam cantas bene, baſianda non es.

Ex his ſignis, ſcilicet vel ex voce mutata vel ex collo crasſiori, Democritus puellam Hippocratis comitem die quodam ut virginem, ſive ſalve virgo! poſtridie vero, ut vitiatam, ſalve mulier! ſalutaſſe dicitur. Item Albertus Magnus ex muſeo ſuo puellam ex œnopolio vinum pro hero ſuo aſportantem, in itinere vitiatam ex voce deprehendiſſe ſcribitur, quod in reditu ſubinde cantantis ex acuta in graviorem mutatam vocem agnoviſſet. De his ſcribit Caſpar a Reies *l. a.* Quod ſi, quale Democrito aut Alberto diligentisſimis & acutisſimis naturæ indagatoribus, tale nobis fuiſſet ingenium, & mentis ſubtilitas, non ita in indagandis ſignis oportebat nos tam ſedulo inquirere & ſolicitos eſſe.

§. 4.

Per hircismum. Quibusdam etiam hircismus ſeu fœtor, qui hircorum fœtorem æmulans quoque ab axillis in actu venereo perſentiri atque a Græcis Autoribus τραγᾶν ſeu hircire appellari ſolet, non incertum læſæ virginitatis ſeu deflorationis ſignum judicatur. Inquit enim Caſpar a Reies *l. a. p. 470.* aliis virginitatis delibatæ ſignis

gnis plerique addunt virulenti ac hircoſi odoris neſcio quem fœtorem, a corporibus eorum, qui venere utuntur, exhalantem; talem hircinum odorem in meretricibus non raro & in noviter nuptis, & univerſum in aliis, qui nimium veneri indulgent, conſpicue perſentimus, utpote qui immodico coitu abutentes tantæ virulentiæ cauſam prompte concipiant & facile exſpirent, & ſecundum Joh. Bohn. *Circ. Progymn. 16. p. 240.* hircum olent puellæ viro maturæ cum maritatis. Cui ſententiæ ipſe quoque Reieſius, licet ratione cauſæ ab aliis Autoribus differat, aſſentire videtur, dum *pag. ſeq.* caprinum illum odorem a ſeminis commotione & exhalatione provenire exiſtimat; quod cum antea ſuis in vaſis quietum maneret, venere agitatum vapores illos, per omnes corporis vias ac meatus diffundit, qui per poros una transſpirantes hircoſum illum odorem aut fœtorem exhibent, cujusmodi calidi & diſſoluti amyli odor eſt; & magis in illis, qui frequentius concumbunt, debilitatis vaſis & inconfecto ſemine putredinem & impuritatem aliquam concipiente, qua tunc virulentius redditur, & ſui fœtoris majora præbet indicia, & ob ingentem commotionem facillime illius vapor per omnia corporis vaſa ſubit, & una cum reliquis excrementis transſpirat, quorum odorem ac vim ſuperat ob materiæ præſtantiam & energiam. Quare in pueris & puellis ſecundum Hippocratem non percipitur, donec hircire incipiant; tunc enim jam copia in vaſis congeſta aliquam ſui notam exhibet, incipientibus jam turgeſcere genitalibus & copia ſeminis creſcente; ſed multo magis coitu dilatatis vaſis & ſemine commoto; ex ſui enim natura & propria ſubſtantia caprinum & hircoſum illum odorem diffundit &c. Annon autem in virginibus maturis atque puberibus ab ipſo majori humorum orgaſmo vel alio motu externo talis hircismus ſeu fœtor excitari poſſit, iterum non dubito; cum contrarium experientia confirmet.

§. 5.

Ex erubeſcentia & verecundia, quæ in facie & oculis modeſtiorum puellarum apparet, nonnulli illibatæ virginitatis teſtimonium *Per verecundiam.*

nium

nium elicere volunt, juxta illud: Erubuit, ſalva res eſt, indeque intactas virgines a puellis, quæ primos toros paſſa ſunt, dignoſci dicunt. Virginum quippe oculos modeſtia dejici, pæne immobiles; at ejus puellæ, quæ de viro guſtaverit, oculos vibrantes & flagrantes indicium ejus rei facere. Sed æquivocum eſſe hoc ſignum, mores puellarum, in quibus magna differentia, ſatis indicant: Verſipelle omne hoc genus, fingere & refingere vultum egregie doctum, & ſimulare norunt pudorem jam diu cum virginitate amiſſum. Videmus, quibus oculi & vultus plane ad modeſtiam & pudorem compoſitus, prurientes ab imis unguiculis. v. Joh. Bevero. *Epiſtol. Quæſt. p. 33.* hinc

Crede ratem ventis, nimium ne crede puellis,
Namque eſt feminea tutior unda fide.

§. 6.

Ex naſo. Sunt etiam, qui ex naſo & quidem ex ejusdem apice & pinnis virginitatis ſigna peti poſſe ſtatuunt. Inquit ſcilicet Johannes ab Indagine *Introduct. in Phyſiogr. Lib. 2. cap. 4. p. m. 82.* de corruptis juvenibus & juvenculis ſi quis ſcire cupiat, illud præcipue ex naſo cognoſcitur. Cartilago, quæ in apice naſi eſt, ſi ſecare ſeu dividi ſe permiſerit, atque perinde attactu findi digito poteſt, indicium eſt corruptum vel corruptam eſſe. Et ſecundum verba Michaelis Scoti virgo in tactu pilulæ vel juxta Riolanum pyrulæ naſi dignoſcitur, quia cartilago eſt ſolida, & cum eſt ſemel corrupta, ſentitur partibilis. Ex narium quoque epiſtomiis ſeu pinnis ſunt, qui aliquid conjiciant, quaſi pars illa patula magis reddatur, cum antea acuminata magis & acutior conſpiceretur, quin non ita nitida ac terſa apparet tota facies, flore jam veluti ſpoliata, juxta Caſp. a Reies *l. a.* In defloratis ſummum naſi apicem fieri latiorem, ac quaſi divortio quodam diſtingui: cum tamen virgines nullum tale habeant inſigne, ex aliorum ſententia loquitur Fortunatus Fidelis *l. a. p. 338.* Et juxta Mich. Albert. *Jurisprud. Med. cap. 3. §. 7. p. 65.* ſterile ſignum eſt, quod ex naribus harum pinna profertur, quaſi præſente virginitate cartilago pinnulæ ſit indiviſibilis.

§. 7. Non-

§. 7.

Nonnulli etiam ex oculis integram aut amiſſam virginitatem colligere volunt, qui a prævio coitu tam feminis, quam maſculis, modo ſubſident, modo intumeſcunt, modo luneolam lividam circa palpebras aſſumunt; quæ tamen oculorum alteratio in utroque ſexu citra caſtitatis violationem contingere poteſt, uti ex Valentin. Corpor. Jur. med. allegat Michael Alberti *l. a.* De ejusmodi notis ſcribit Johannes Fridericus Ortlob *Hiſtor. Part. Diſſert. 34. §. 4. p. 266.* mittam ridicula ex Cotti commenſuratione, urinæ in emisſione ſtrepitu aut ejus pelluciditate, papillis rubentibus, mammis firmioribus, vocis & pilorum mutatione & ſimilibus depromi ſolita &c. *Ex oculis.*

§. 8.

Volunt ſcilicet alii ex mammis earumque papillis virginitatem agnoſcere, & quidem papillas in virginibus rubicundiores, in corruptis lividas magis conſpici; ſive papillas, quæ in virgine fragorum inſtar grato rubore florent, pollui quodammodo eumque colorem amittere, *Ex mammarum papillis.*

Cum caſtum amiſit polluto corpore florem.

ſive uti refert Fort. Fidelis *l. a.* ajunt, virginis papillam atque ejusdem corollam vivido colore ſemper vigere: in muliere vero, cui delibata virginitas fuit, in alienum verti colorem, & qui plane ad nigridius vergat. Cui tamen ſententiæ contradicit Johannes Beverovicius *l. a. p. 32.* falſisſimum hoc ſignum nominans, cum ea coloris mutatio & virginibus accidere poſſit nondum muliebris patientiæ legem pasſis, veluti in cachecticis & valetudinariis obſervare eſt: Et rubicundus ille color papillarum non modo in virginibus, ſed etiam in mulieribus reperitur; cum ſignum hoc ſequatur potius conſtitutiones ſanitatis, quam virginitatis. De papillarum colore ita ſcribit modo allegatus Fidelis *pag. 341. ſeq.* Quod papillæ etiam liveſcant, ac majores fieri incipiant: hoc quoque puberum ætatem comitatur: nam cum hoc tempore ſanguis ad uterum demandetur, illinc facile per communia vaſa re-

gurgitat ad mammas: quæ etiam in tumorem tunc creſcunt manifeſtum: ac papillæ menſtruo ſanguine oppletæ in alienum vertuntur colorem.

§. 9.

Ex ipſis mammis. Deinde quoque ex ipſis mammis, & quidem tam ratione earum magnitudinis vel intumeſcentiæ & duritiei ſeu firmitatis, quam ratione in ipſis contenti lactis virginitatis notam nonnulli deſumere tentant. Licet enim mammæ ab anno pubertatis in puellis intumeſcere, ſororiare atque in majorem molem ſenſim accreſcere conſpiciantur; nihilominus tamen ante cohabitationem, & quamdiu virgines a veneris uſu abſtinent, inter certos naturæ limites permanent, quos poſt cohabitationem transgrediuntur, atque majorem magnitudinem acquirunt. Quo tamen ſatis noto atque vulgari ſigno virginitas deperdita minime judicari debet; cum ſæpius etiam in virginibus non defloratis mammæ adeo luxurient, ut quarundam gravidarum ubera quandoque æquent vel etiam ſuperent, quod modo a diſpoſitione naturali ſeu hæreditaria, modo etiam ab humorum affluxu eorumque impedito refluxu fieri poteſt. Imprimis autem virginibus ad menſtruationem aptis, earumque a quacunque cauſa ſuppreſſo fluxu ordinario, mammarum tumorem accidere poſſe, docet Heydentryk Overkamp *Chirurg. cap.5. p.m.189.* vid. etiam Caſp. a Reies *Elyſ. Camp. Quæſt.39. n. 8. p. m. 475.*

§. 10.

Ex lacte. Certius autem violatæ virginitatis atque ingravidationis ſignum ex lacte in puberum puellarum ſeu virginum mammis reperiundo non modo mulierculæ atque obſtetrices ſibi promittunt, ſed ipſi etiam logici quandoque concludunt: Lac habet, ergo peperit aut ſaltem cum viro rem habuit. Quod tamen ſignum licet probabile, minime tamen indubitatæ eſt veritatis, ſiquidem non modo in mulieribus gravidis atque puerperis, ſed etiam in virginibus & aliis feminis, quibus ſine conceptione menſes defecerunt, item in vetulis & infantibus recens natis (qualia exem-

pla

pla in alio tractatu capite de graviditate, item in Galactologia noſtra cum DEO adducemus) lac deprehenſum legimus. Et quamvis tale in puellis, infantibus & maribus reperibile lac Andreas Laurentius *Anatom. cap. 9. Quæſt. 2. fol. m. 341.* non pro vero agnoſcat, ſed lac verum & laudabile non niſi poſt conceptionem generari poſſe, ſtatuat, econtra non verum nec exquiſite coctum lac in puellis grandioribus ſanguineis & viris, copioſiſſimo ſucco refertis generari concedat; ipſi tamen Johannes Beverovicius *Quæſt. epiſtol. pag. 36.* hoc argumento contradicit: ubi materialis cauſa præſens eſt, adeſtque efficiens robur, quid lactis generationem impediet? At virginibus grandioribus in thoracis venis, quæ mammas irrigant, ſanguinis adeſt copia, nec non glandularum ſanguinem alterantium & excoquentium robur; poterit ergo in illis aliquando lac generari, maxime ſi ſupprimantur menſes. Talem lactis in virginibus proventum a menſibus ſuppreſſis etiam derivat Hippocrates *Sect. 5. Aphor. 39.* inquiens, εἰ γυνὴ μὴ κύουσα, μηδὲ τετοκυῖα, γάλα ἔχῃ, ταύτῃ τὰ καταμήνια ἐκλέλοιπε· ſi mulier, quæ nec prægnans eſt, nec peperit, lac habeat, ei menſtrua defecerunt. Et Chriſtophorus a Vega *Comment. in allegatum Hippocratis Aphoriſmum fol. m. 646.* ſcribit: Fit, quamvis raro, menſibus ſuppreſſis, ob cauſam præternaturalem atque morboſam, ut ſanguis ad mammas delatus coquatur & in lac tranſeat. In quibus vera eſt & experimento probata Hippocratis ſententia; non enim pepererunt, neque conceperunt, quoniam tamen lac habent, ſignificat, quod eis menſes defecerunt. Ob menſium igitur defectum ſive ſuppreſſionem fit citra conceptionem & partum, ut lac habeant: Quod etiam allegatus Autor exemplo confirmat; vidimus, inquiens, puellam Burgenſem, cui menſibus ſuppreſſis lac inerat. Medicus vero, cui res fuit commiſſa, (accuſabatur enim ab hero) conſtantiſſime affirmabat, ipſam gravidam eſſe; quam ego coram hero & aliis defendi, fieri poſſe dicens; ut lac habeat mulier ex ſola menſium retentione, citra con-

 ceptio-

ceptionem. Tempore tamen novem menſium tranſacto manifeſte conſtitit, mulierem honeſte vixiſſe & virginem eſſe, cui aliquibus poſt diebus menſes profluxerunt. Et Caſparus a Reies *Quæſt.39. pag. 475.* inquit, conſpectæ ſunt virgines, non adauctis mammis ſolum & tumentibus, ſed abundanti etiam lacte refertis. Adeoque virgines rivulis illis lacteis dotatas amiſſæ virginitatis ſuſpicionem præter meritum quandoque incurrere, ſatis apparet. Prolixe etiam de quæſtione, an lac in mammis apparens amiſſæ virginitatis ſignum ſit? agit Dan. Sennert. *Pract. Lib. 4. Part. 2. Sect. 3. cap. 1. pag. 211. ſeq.* & Georg. Franc. *Satyr. med. 15. §. 30. ſeq. pag. 254. ſeq.*

§. 11.

Ex gracilitate.

Porro nonnulli illibatam virginitatem ex puellarum gracilitate cognoſci poſſe ſtatuunt, uti teſtatur Adrianus Spigelius *de human. Corpor. fabric. Lib. 1. cap. 7.* inter feminas virgines fere graciliores eſſe, quia poſt congreſſum craſſiores evadant, venis univerſi corporis in complexu venereo exagitato a calore dilatatis; id quod ſpatio vel unius diei poſt coitum ſtatim adverti poſſet. Sed quam fallax hoc ſignum ſit, ſecundum Joh. Beverov. *l. a. p. 37.* monſtrant tot feminæ graciles & virgines habiliores.

CAPUT IV.

De Signis ex Pudendo & Hymene deſumptis.

§. 1.

Ex pilis pudendi.

CUm vero allegata hactenusque recenſita virginitatis ſigna ſint vel ſuperſtitioſa, vel maxime incerta atque fallacisſima vel tantummodo probabilia, Autores anatomici a collo & mammis ad magis inferiores, & quidem genitales virginum partes deſcendunt, atque circa pudendum femineum certam virginitatis notam clauſtrumque virginale quærunt, & primo quidem in pudendi muliebris pilis, de quibus *in Muliebr. Sect. 1. cap. 3.* prolixe egimus, differentiam inter virgines & maritatas agnoſci poſſe putant; inquit enim Caſpar a Reies *l. a. p. 476.* Pili pudendorum in

in mulieribus criſpiores; in virginibus lenes, longi ac minime tortuoſi erumpunt: quippe in illis, quæ coitu utuntur, partes illæ incaleſcunt, ac ideo materia pilorum magis aduſta redditur; unde fit, ut non ita lenes ac blandi pili oriantur. Huic tamen opinioni contradicit Caſparus Bravo de Sobrem *Diſp. apolog. Sect. 5. Reſolut. 9. p. m. 204.* inquiens, de virginitate pili prolongati nihil atteſtantur; ſicuti enim in facie aut capite varii fiunt a nativa temperie lenes aut aſperi propter humidatem & ſiccitatem, & lenes in pueris fiunt aſperi poſt pueritiam, accedente ſiccitate, & in aliquibus omni tempore fiunt criſpi, in aliis longi & lenes; ſimili modo poteſt contingere in illis infernis partibus ſine coitu, ſimiliter ex ſupervenientibus aut retentis menſtruis & occurſu humorum ad eas partes, & ætatum mutatione & aliis &c. Licet etiam reſpectu ſui ipſius unaquæque fortaſſe habeat pilos pubis promisſiores, cum virgo eſt, quam cum fuerit corrupta; tamen non deſunt, quæ etiam virgines exiſtentes habeant eosdem pilos criſpos; præterquam, quod neque hoc ſignum quicquam valet in nuper corruptis, non enim pili ex unico, ſed ex iterato & multoties frequentato congreſſu criſpantur. vid. Paul. Zacch. *Quæſt. med. leg. Lib. 4. Tit. 2. Qu. 2. n. 13. p. 378.* vid. etiam Mich. Albert. *Jurispr. med. cap. 3. §. 7. p. 65.*

§. 2.

Ex labiis & nymphis.

Alii vero anatomici ac phyſiologi in ipſarum partium genitalium ſtructura virginitatis indicium quærunt, & quidem ex pudendi labiis & nymphis differentiam inter virginem & maritam deſcribit Caſparus Bauhinus *Theatr. anat. Lib. 1. cap. 40. p. 137.* labiorum, inquiens, cutis ligamentoſa frenum labiorum dicitur, & horum commiſſura in virginibus denſa, conſtricta, in corruptis laxa, in puerperis valde relaxata ſunt. Secundum Phil. Verheyen *Anatom. Tr. 2. cap. 29. p. m. 200.* hoc frenum in virginibus primo pubeſcentibus maxime tenſum, in puerperis laxisſimum eſſe conſuevit; atque in aliis pro diverſa ætate, frequente veneris uſu, menſium fluxu ac partu, magis ad hanc vel illam conſtitutionem

accedere ſolet. Inquit etiam Jean Palfyn *dans la Deſcript. anatom. pag. 4.* la foſſe naviculaire eſt formée par la jonction des parties inferieures des grandes levres; d'autres la nomment la fourchette, ſur quoy s'appuye la verge de l'homme dans le combat de venus. Il y a des Autheurs, qui crojent, que ſigne veritable, qu'une femme a enfenté, ſe connoit par ce que les ſages femmes appellent entr'elles le dechirement de la fourchette, qui eſt une dilaceration de l'entrée de l'orifice du vagina vers l'anus, qui ſe fait toujours à la ſortie du premier enfant, & qui par conſequent eſt marque indubitable de l'accouchement, qui a precedé. Idem ſtatuit etiam Guernerus Rolfincius *de Partibus Generat. Part. 2. cap. 37. p. 187.* his verbis: Labia cutanea prope pubem ſunt crasſiora: inter flexus, prope anum, tenuiora, ligamentoſæ cutis æmula, ibidemque freno quaſi colligantur & combinantur. Tenſum hoc frenum in virginibus, in puerperis laxum valde, in reliquis mediocre, diductis & divaricatis cruribus clarius apparet. Et *cap. ſeq. p. 188.* de nymphis idem ſcribit: Nympharum magnitudo variat. In pudicis ſunt humiliores, in virginibus minores, & in iis, quæ venerem ſæpe experiuntur, craſſæ, longæ ac latæ. De nymphis inquit Paulus Zacchias *Quæſt. med. leg. Lib. 4. Tit. 2. Qu. 2. n. 11. f. 378.* quod in virginibus ſaltem usque ad annum vigeſimum tenues ſint, nec admodum latæ, in iis vero, quæ virum ſunt expertæ, præcipue ſi pepererint, crasſiores & latiores evadant, ſint etiam in virginibus magis tenſæ, in corruptis laxiores, quanto frequentiori coitu uſæ fuerint, vel quanto validiorem vim paſſæ fuerint. Secundum Joh. Riolan. *Enchirid. anat. Lib. 2. cap. 37. p. 182.* in virginibus labia ſunt ſtrictiora & divaricatis femoribus tenſa apparent. Membrana inferior nympharum adhuc tenſa eſt, ſed in defloratione & frequenti coitu deprimitur: Iſtæ connexiones in mulieribus, quæ peperere, omnino obliterantur. Et juxta Joh. Riolan. *Anthropogr. Lib. 2. cap. 35. fol. m. 186.* hoc frenum labiorum in virginibus tenſum, in puerperis valde relaxatur: quæ cutis laxitas ſummaque depresſio partus jam facti ſignum certisſimum.

mum. Plura huc pertinentia *ex Muliebr. cap.1. p.26.* de labiorum freno repeti poſſunt. Minime tamen ex his ſignis certam virginitatis notam deſumi poſſe, ex allegatis autoribus nonnulli putant. Adnectit enim ibidem Rolfincius: Nodum in ſcirpo quærunt, qui in defectu freni labiorum amiſſæ virginitatis ſuſpicionem movent. Sic Regnerus de Graaf *de Organ. Mulier. p. 170.* ſcribit, quod frenuli hujus laxitas ſummaque depresſio vel abolitio, inter alia, perditæ virginitatis ſignum quodammodo tantum exhibere credatur. Ita etiam inquit Jean Palfyn *l. a. p. 14.* on a cru autrefois, que les nymphes étoient les gardes de la chaſteté & les marques du pucelage. Quamvis etiam dictum labiorum pudendi frenum in partu extendatur, quandoque etiam dilaceretur, ut inde antecedentis partus ſignum deſumi queat, nihilominus tamen etiam absque ipſius expanſione virginitas deflorari poterit, ut adeo dictum frenum non ſemper virginitatis notam indicet. Hinc Paulus Zacchias *l. a.* inquit, hoc ſignum non niſi tunc apparere, cum coitus pluries frequentatus exſtiterit, unde vix aliquam de ſe ſignificationem præbebunt, in ea, quæ unicum congreſſum ſuſtinuerit, in cujus virginitate aut violatione exploranda totus labor eſſe debet. Neque etiam Johanni Bohnio *Medicin. Forenſ. Specim. 3. §. 12.* tenſio ac rigiditas inferiorum labiorum pudendi cutis ligamentoſæ, quam frenum horum vocant, fidus ac infallibilis caſtitatis paraſtata & teſtis eſt; quemadmodum mox a coitu primo atque unico frenum hoc adeo evidenter deprimi ſeu aboleri, vix probabile ſit; cum unus alterve coitus, ſicut nec ipſius vaginæ orificium, ita nec huic ſubtenſum ligamentum eo usque tendere ac laxare valeat, ſed in proſtibulis demum, frequentiori marium cohabitationi inhiantibus, obſervetur, in iis ſcilicet, quæ Junonem iratam jurant, ſe quando virgines fuerint, neſcire. De virginitatis ſigno ex nymphis ſcribit Scipio Mercurius Tract. *la Commare oriccoglitrice Lib. 1. cap. 2. pag. 11.* dalla parte vicina alla natura della donna ſi veggono due pezzetti di carne ineguali à punto come le creſte dei piccioli polli

dette

dette ninfe ò himeneo, i quali mentro ſtanno congiunti inſieme, ſono ſegno della virginita, & quando nella congiuntione con l'huomo ſi rompono & ſeparono, ſpeſſe volte con molto ſangue, danno ſegno della virginita perduta.

§. 3.

Ex aliis ſignis. Primariæ tamen notæ, ex quibus plerique veterum & multi recentiorum Anatomicorum cum obſtetricibus & vulgo tam præſentis, quam abſentis, ſive amiſſæ, virginitatis certitudinem confirmare ſolent, ſunt introitus in vaginam uterinam occluſio vel anguſtia ejusque cum cruentatione facta apertura. *Vaginæ occluſio.*

§. 4.

Ex hymene. Occluditur autem, ſecundum communem ſententiam, dictus vaginæ ingreſſus certa membrana in antro virginali reperiunda, ab Anatomicis hymen dicta; quam membranam in omnibus puellis atque illæſis virginibus reperiri atque certisſimum innocentis virginitatis ſignum exhibere, demum in primo coitu dilacerari, disruptamque ſanguinem fundere ſeu cruentationem cauſari, veteres putabant, ſicque ex hymene duplicem indicationem, ſcilicet ex ipſius præſentia atque integritate inviolatam virginitatem, ex abſentia autem prægreſſum coitum atque deflorationem concludebant. Hinc univerſum puellarum genus ab initio hymene donatum eſſe, nulla excepta, atque hunc virginitatis cuſtodem, clauſtrum & munimentum exiſtere ſtatuit Johannes Wierus *Obſ. Lib. 1. Oper. p. m. 939.* Et Laurentius Heiſterus *Compend. anat. p. m. 81.* hymenem non modo in Virginibus vaginam coarctare, atque in puellis parvis ſemper præſentem eſſe, ſed etiam in coitu primo lacerari ſanguinemque fundere ſcribit. Cui ſententiæ quoque ſubſcribunt omnes illi Autores, hymenis univerſalem præſentiam defendentes, quorum verba in Mulieb. *Sect. 2. c. 5. §. 9. ſeq. cap. 5. §. 6. ſeq.* prolixe recitavimus, quæ hic repetere nolumus.

§. 5.

Cum vero allegatis hymenis patronis plurimi recentiorum Auto-

Autorum variis rationibus, experientia & avtopſia contradicant, atque hymenem neque in ſtatu naturali, neque in omnibus puellis aut virginibus, ſed quandoque tantummodo, & quidem præter naturam reperiri concedant, uti ex ipſorum verbis loco Organ. Muliebr. *cit.* §. *14.* allegatis apparet, ob tantum ſane Autorum disſenſum nullum certum virginitatis ſignum ex hymene deſumi poterit, quia ſi talis membrana infallibile virginitatis ſignum præberet, neceſſario in omnibus virginibus, actum venereum nondum expertis, adeſſe deberet, cum econtra, ſecundum allegatos Autores, eadem in plurimis, imo plerisque puellis, vel a prima conformatione deſit vel a variis cauſis, v. g. ſero nimis acri corrodi, vel digito ſive alio inſtrumento dilacerari, vel etiam caſu facillime disrumpi queat. Puellas enim absque hymene non ſecus naſci, quam Judæorum pueros interdum recutitos in lucem prodire, certisſimum eſſe ait Andreas Veſal. *Anat. Lib. 5. cap. 15. fol. m. 410.* Unde quoque Johannes Fridericus Ortlob *Hiſtor. Part. Disſert. 35.* §. *5. p. 266.* ita ſcribit: hanc membranam pro ejusmodi parte, quæ in omni virgine & ſemper inveniatur, vix aſſeram, in multis enim non invenitur, tum quod interdum nulla adſit, ſive ex conformatione, aut quod exilis atque ſubtilior exiſtat, ſive quod caſu aut libidine deſtructa ſit, tum quod ob Anatomici in inquirendo minus cautam adminiſtrationem laceretur. Pelliculam, hymenem dictam, de qua multa obſtetriculæ deblaterant, in virginibus naturaliter conſtitutis nullo modo reperiri inquit Paulus Zacch. *l. a. Tom. 3. Conſil. 41. f. 74.* Et juxta Guern. Rolfinc. *de Partib. Generat. cap. 40. p. 190.* in recens natis hymenis apparuere veſtigia, in adultioribus rarisſima eſt avis. Quare ex hymenis defectu ſive abſentia ad prægreſſum coitum ſeu deflorationem minime concludi poterit; & juxta Ortlob. *l. a. p. 267.* ficulneum ſane argumentum ab hymenis abſentia pro defloratione affirmanda deſumitur, cum etiam in illis deſiderari posſit, quæ viri amplexus non ſuſtinuerunt. Juxta Dan. Sennert. *Pract. Lib. 4. Part. 2. Sect. 3. cap. 1. p. 309.* hymen in omnibus virginibus non reperitur, idque ideo, *An ex ejusdem defectu.*

 quod

quod veneris ſtimulis agitatæ virgines interdum digito indito vel alio modo coalitum & membranam in cervice uteri rumpunt; interdum etiam imprudentes obſtetrices eundem violant, quod nonnunquam & per effluxum humorum fieri poteſt. Theodorus Craan *de Homin. cap. 164. p. 724.* ſcribit, hymenis abſentiam eſſe vulgo notam virginitatis amiſſæ, ſed tamen non ſemper, quoniam vidimus per corroſivos humores eam poſſe eſſe abſumptam, eam digitis eſſe fractam, ita ut virginitas adeſſe poſſit abſque præſentia hujus membranæ. Sic Johannes Riolanus *Anthropogr. Lib. 2. cap. 35. fol. 194.* ad quæſtionem: Quod ſi membrana hymen defuerit, dicesne virginem corruptam? ita reſpondet: interdum hymen in puellis levi de cauſa laceratur, in aliis ad primam menſtruorum eruptionem perſeverat, poſtea madefactus quavis occaſione deletur; qui ſi evanuerit, non propterea judicabis violatam eſſe virginem &c. Secundum verba Isbrandi de Diemerbroc *Anat. Lib. 1. cap. 26. fol. m. 149.* ad quæſtionem, an abſentia hymenis corruptam virginitatem indicet? laſcivæ puellæ membranam iſtam inopinatam effringunt, dum venereis ſtimulis agitatæ digito aliove immiſſo inſtrumento, coitum imitantur. Præterea nonnullis adeo tenuis & mollis eſt, ut in primo coitu facile dehiſcens, nec obſtaculo aliquo ſponſum offendat, nec etiam ſanguinem profundat. Adde, quod etiam ab acrium humorum tranſitu corrodi, vel caſu, ictu aut in hyſterica paſſione ab obſtetricis immiſſo digito disrumpi poſſit. Juxta Michael. Albert. *Jurisprud. Medic. cap. 3. §. 3. p. 63.* poteſt hymenis perruptio, quando illius certa veſtigia adſunt, cauſa læſæ virginitatis eſſe. De hac quæſtione, num ex abſentia eugii de virginalis clauſtri violatione jure dubitari poſſit? ita ſcribit Johannes Benedictus Sinibaldus *Geneanthrop. Lib. 4. Tract. 1. cap. 2. p. 454. ſeq.* quemadmodum hymene integro, ut ſtatutum eſt, virginalis cuſtodia inviolata utplurimum permanet, ita abſente eodem virginei clauſtri corruptio ſignari deberet; paritas enim æque videtur incedere, perinde enim ac valet hæc theſis: Solis præſentia diem facit, abſentia noctem;

ctem; ita valere deberet hæc propoſitio: Hymenis præſentia virginitatis candorem, abſentia corruptionem præſignat. Verum paritate & ſimilitudine non obſtantibus aſſerendum eſt, hymenis abſentiam virginei pudoris haud perpetuo ſignificare corruptelam; id quod verum erit cum tali diſtinctione; nam carentia hymenis aut eſt a natura, aut a vi, vel aut eſt per ſe, aut per accidens: a natura & per ſe eſt, quando haud refertur ab utero hujusmodi membrana; a vi autem, ſeu per accidens eſt, quando vel venere vel alia qua vis cauſa fracta eſt. Jam privatio per accidens & a vi illata, dubio procul pollutum fuiſſe virginale clauſtrum ſemper arguet, quod nemo ibit inficias: At ejusdem carentia per ſe & a natura, cum ſcilicet non eſt hujusmodi panniculus a virtute formatrice in utero contextus, quis dicat corruptionis eſſe evidens argumentum? Enimvero vel obſtetrices, nedum Anatomici aſſeverant, membranam hanc in medio muliebrium genitalium ſemper non reperiri, ut iccirco haud ſemper primis nuptiis debeat eadem temerari ſeu disrumpi. Quod cum ita ſit, contra poſitum argumentum nihil probat; tunc enim bona eſſet illatio ſeu paritas, quando hymen in cunctis virginibus reperiretur; quocirca nec ſolis ſimilitudo bona eſt, ſiquidem cum dies eſt, neceſſario ſol eſt ſuper terram; quando eſt nox, neceſſario diſtat: At cum virgo eſt, non neceſſario hymen adeſt. Quamobrem virginitatis & corruptionis definitio nullo modo per hymenis fractionem aut integritatem afferri ſufficienter poteſt. Sic inquit Nicolaus Venette *l. a. Part. 2. cap. 1. Art. 2. p. 84. ſeq.* l'abſence de l'hymen, n'eſt point une marque evidente de la proſtitution d'une fille. Et *p. 85.* pergit idem: celles filles, qui n'ont point naturellement d'hymen, ny de membranes, qui lient les caroncules de leurs parties, les unes aux autres, ne ſont pas moins chaſtes, ny moins pudiques, pour avoir des marques contraires à celles, dont on ſe ſert le plus ſouvent pour connoitre la virginité des filles. Variis etiam rationibus Caſparus Bravo de Sobremont *l. a. p. 207. ſeq.* probat, hymenem non eſſe accidens proprium virginitati quarto

 modo,

modo, nec de illius eſſentia. Et Vitus Riedlinus *Linear. med. an. 1696. Menſ. Jun. Obſ. 17. pag. 283.* inquit: quod dubia & incerta ſint virginitatis ſigna, unanimi ferme ore omnes teſtantur Autores, licet enim varia narrentur, nullum tamen ſufficiens eſſe, facile probatur. Hymenis quidem præſentia non omnino rejicienda eſſe videtur, aſt quis ex ejusdem abſentia indubitato de virginitate amiſſa teſtabitur? cum variis modis virginitate plane intacta, lædi poſſet. Et Franciſcus Torreblanca *de Magia Lib. 2. cap. 19. p. 219. ſeq.* ſcribit: in virginitatis amisſione ſeu virginis ſtupratione membrum non rumpi, verum eſt, quia in ore vulvæ, neque in aliqua ejus parte aliquid eſt in cuſtodiam virginitatis, quod deſtruat violator; unde ſi qua membranula in aliquibus reperitur, morboſa eſt & non propterea ſignum virginitatis, quia ex vitio conformationis contingeret. De quæſtione, num ob abſentiam hymenis ſponſus ſponſam repellere queat, vid. Henr. Kornmann. *de Jur. Virginit. cap. 31. p. m. 95. ſeq.*

§. 6.

An ex hymenis præſentia virginitas probetur?

Majori econtra firmitudine judicare equidem videntur, qui ex dictæ membranæ ſeu hymenis, licet rarisſime deprehendatur, præſentia infallibilem illibatæ virginitatis certitudinem confirmare ſolent, uti præter veteres ex recentioribus ſcribit Johannes Caſe *Compend. anat. Lib. 3. de Gener. p. 172.* ſcilicet in quibus zona caſtitatis ſeu hymen invenitur, certisſimum virginitatis ſignum præbet, ſed primo hominis ſeu viri congreſſu violari neceſſe eſt, & effuſio ſanguinis maxima ex parte ſequitur, & flos virginitatis vulgo dicitur. Secundum Thom. Bartholin. *Anat. Lib. 1. cap. 31. p. 282.* hymen ſeu membrana eugion dicta, clauſtrum virginale aliis appellatur, item flos virginitatis, quia, cum adeſt, virginitatis nota eſt. Et Dominicus Panarolus, (qui ſemper in puellis hymen reperiri ſtatuit,) *Pentec. 4. Obſ. 4. pag. m. 176.* inquit: cum hymen adeſt, adeſt certa virginitatis nota; ideoque etiam juvenis quidam, qui puellam novem circiter annorum ſtupraſſe credebatur, ob repertam, in inſpectione puellæ, hanc membranam, liber evadebat,

debat, quia dictus Panarolus illam puellam virginem eſſe deponebat. Pari modo etiam Johannes Caſparus Weſtphalus puellam decennalem, quem vitricus defloraſſe accuſabatur, ob tenuem membranam retro labia vulvæ, in fine vaginæ uteri dictæ puellæ inventam, figuram circuli rotundi & in medio rimulam oblongam habentem, pro non deflorata ideo judicat, quia per rimulam hanc penis erectus intrudi non potuerit, ſed membrana ipſa una cum vaſis ſanguiferis inſigniter rubeſcentibus, quibus obſita conſpiciebatur membrana, neceſſario dilacerata fuiſſet; multo minus absque membranæ hujus disruptione vitricus penem vaginæ uterinæ immittere, eoque orificium ureri internum attingere potuiſſet. vid. Mich. Bernh. Valentin. *Novell. med. legal. Caſ. 8. p. 231.*

§. 7.

Utrum vero hymenis præſentia ſemper illibatæ virginitatis ſignum infallibile præbeat, adhuc incertum videtur, cum juxta Joh. Frid. Ortlob. *l. a. p. 267.* talis membrana abſolutam congreſſus ſeu cohabitationis ἀδυναμίαν exinde vix inferre videatur, quod feminas imperforatas ſeu atretas ſine penis immiſſione concepiſſe varii Autores teſtentur, qualia exempla non modo in Spermatologia noſtra *cap. 10. §. 19. p. 480. ſeq.* recenſuimus, ſed plura quoque alibi, ubi de atretis in ſpecie agemus, adducturi ſumus. Si proinde in atretis craſſa ſatis membrana, quæ ipſarum cunnum ſeu uteri vaginam quandoque occludit, hacque ratione penis quidem immiſſionem, non autem ſemper, ſecundum ejusmodi exempla, conceptionem impedit, nullum certum illæſæ virginitatis ſignum præbet; cur non etiam per hymenem, qui ab Anatomicis tanquam membrana tenuis, mollis, aliquantiſper aperta & perforata deſcribitur, ſi quando adeſſet in puellis, pro differentia foraminis in hymene, nunc majoris, nunc minoris, imprimis ſi violatoris mentula non nimis craſſa, ſed gracilis vel ſubtilis ſit, pari modo virginitatis læſio atque conceptio expectari ſeu timeri poterit, cum præprimis tales membranulæ ob affluxum humorum non modo in titillatione venerea, ſed tempore quoque men- *Negatur.*

ſtruationis, ita laxentur, ut proxime poſt illud tempus, virile membrum, niſi nimis craſſum fuerit, admittere poſſint, quod tamen alio tempore absque dilaceratione impoſſibile eſſet.

§. 8.

Relaxatur membrana.

Relaxari autem dictam membranam tempore menſtruationis, binis exemplis confirmat Severinus Pinæus *de Not. Virginit. Lib. 1. cap. 6. p. 56. ſeq.* cujus verba hoc loco inſerere liceat: Certiſſimum eſt, inquit, omnes virgines, quamvis ætatem nubilem attigerint coitumque exoptaverint, primos congreſſus habere difficiles, & dolores pati, alias aliis majores, propter membranarum lacerationem atque ſinus & ejus orificii anguſtorum neceſſariam dilatationem, quæ fiunt in primis conflictibus venereis, niſi menſtrua eo temporis momento fluant, duobusque tribus quatuorve diebus ante fluxerint. In his enim nulla eſt fere penis intromittendi viris & admittendi virginibus difficultas, propter partium præhumidarum relaxationem atque lubricitatem, ita ut membranæ carnoſæ carunculis interpoſitæ minimo cum negotio & nullo fere dolore dilatentur, cedantque ſubeunti mentulæ potius, quam lacerentur. Unde quidam nuptarum ſuarum alioquin caſtisſimarum puellarum ſuſpectam habuerunt virginitatem, ad cujus contextus probationem hiſtorias duas vere comicas ſubjungere atque conſcribere placet, quarum prima talis eſt. Nobilis quidam jurisperitisſimus domiſellam ſexdecim annos natam, virginem caſtisſimam, in uxorem duxerat, quæ nuptiarum tempore & die menſes patiebatur, paſſaque fuerat tribus ante, ut poſtea duobus adhuc diebus continuis ei fluxerint. Is autem fluoris ignarus, cum præ cupiditate æſtuaret libidinis ſatiandæ & nuptam arderet, veſpere facto, quamprimum in thoro cum ea dormiturus decubuit. Verum ſopori minus, quam veneri uterque addictus, ſtatim ſuam nobilis aggreſſus eſt, quam primo inſultu & vix ſalutato hymene compresſit ſubiitque facile: hinc maritus triſtis effectus ſuſpectam uxoris, alioquin pudicæ, habuit

Coitus tempore menſtruationis facilis ſponſoque ſuſpectus.

habuit caſtitatem. Mane autem ſummo venit ſocrus genero dicens, ſe admodum ægre tuliſſe tota nocte, quod ſuperiori die non eum monuerit, ſuæ filiæ ante tres dies menſtrua abunde fluxiſſe, fluereque adhuc. Quod cum ſit, dixit illa, abſtinere viros ab hujusmodi virginum & mulierum conſortio, toto purgationis tempore, propter multa, quæ inde ſequuntur, incommoda. Quare, mi fili, inquit, illa, cum filia mea nondum munda ſit, ſi mihi credas, ſolus ad aliquot dies dormies aut ſaltem ab ea abſtinebis. Quibus verbis libenter annuit recenter uxoratus, cujus animum multæ opiniones exangebant. Modo enim de relinquenda uxore tacitus cogitabat, modo de lite movenda pro diſſolutione matrimonii, facilius ſua opinione & judicio conſummati, exiſtimans fortaſſe tantis deliciis nefas eſſe absque labore frui. In his autem dum verſaretur dubius, purgatio domiſellæ abſolvitur, ipſaque nullius culpæ ſibi conſcia & tantæ mariti mœſtitiæ ignara lætatur, poſtque paratam munditiem jacuerunt una, ſed perperam prima ac altera nocte rem habere conati ſunt, unde utrique conjugi gravius quam antea malum accidit. Sed tertio die tandem voti compotes facti lætati ſunt, quiete & amice poſtea vixerunt, prolemque habuerunt fœcundisſimam.

§. 9.

Altera hiſtoria eſt de mercatore, qui pro ſecunda vice matrimonium contraxerat, cum virgine evſarca, duos & viginti annos nata. Horum autem nuptiæ factæ ſunt, cubuerunt ſimul fluentibus adhuc menſtruis purgationibus; rem ſemel habuerunt, ſed ita facile, liberaliter & opportune egerunt, ut ex virgine facta ſit mulier, quæ eodem temporis momento concepit gravidaque ipſa fuit. Poſtridie vero nuptiarum maritus mane ſummo ſurrexit, atque ad merces emendas cum ſuis ſociis rura ſatis longinqua petiit, nec reverſus eſt ante vigeſimum diem. Is dum ruri eſſet rerumque ſuarum ſatageret, in memoriam ſæpius revocabat facilem, quem habuerat unicum, cum uxore nova congresſum, nec omnino ſuſpicione caſtitatis ejusdem vacabat, quamvis, *Aliud exemplum.*

ob

ob amantiſſimæ uxoris & parentum famam hac de re conqueri unquam non decreviſſet. Reverſus vero domum ipſe & uxor dormierunt ſimul, ſed rem habere tentarunt fruſtra iſta prima vice, propter anguſtius multo redditum, quam antea, ſinus pudoris orificium, poſt fluxionem menſtruorum & partium pudendarum exſiccationem: Qui propterea mirari non deſinit, contra plurimum torquetur, & apud amicum quendam conqueritur dicens, ſe facilius cum uxore, dum virgo eſſet, difficilius vero cum eadem gravida conveniſſe. Neſciebat autem dictus mercator, iſtas partes ſicut & alia corpora membranoſa, quæ humectantur, plurimum dilatari & extendi poſſe, & cum exſiccantur, conſtrictiores & anguſtiores fieri. Quare virgo corruptam & corrupta ei virginem referebat. Nec mirum hoc cuiquam videri debet; etenim virgines, quæ ſemel tantum aut bis coierunt, idque fluentibus menſtruis, verius dilatationem ſolam, eamque parvam, quam lacerationem ſimul ullam paſſæ fuerunt &c.

§. 10.

Obſervatio. Ad quæſtionem, quando non abrumpatur hymen primo coitu? ita reſpondet Franciſcus Plazzonus *de Part. Generat. Lib. 2. cap. 5. p. 119.* etſi utplurimum hæc membrana primo coitu abrumpi & ſanguis effundi ſoleat & debeat, attamen ſecus fieri poteſt in quinque caſibus. Primo, ſi virgo membranam obtineat transverſe inciſam, non foramine rotundo præditam, tunc enim non fit ruptio, ſed tantum dilatatio. Deinde ſi collum uteri admodum amplum ſit, & penis non ſatis craſſus. Præterea ſi mas dextre penem immittat, nec impetu dominante per devia feratur. Adhæc ſi virgo paſſa ſit procidentiam uteri, unde hymenis ruptio, vel ſi ex curioſitate aut petulantia immiſſo digito, vel alio inſtrumento, abruptum ſit. Denique tempore menſtruorum, aut non longe poſt, tunc enim partes illæ relaxantur, & penis facile intromittitur. Ex quibus omnibus patet, non poſſe certiſſima & omni exceptione majora ſumi ſigna imminutæ vel integræ virginitatis, ex ſanguinis profuſione, cum is aliquando non profluat.

§. 11. Imo

§. II.

Imo non ſolum in virginibus adultis, ſed etiam defloratis hymenem reperiri, ſentire videtur Gerardus Blaſius *Obſerv. anat. pract. p. 25. ſeq.* Hymenis, inquiens, alia longe conſtitutio, aliaque figura in recenter natis abortivisve fœtibus, quam in adultioribus, imo non eadem in virginibus atque defloratis, imprimis quæ jam ſemel pluriesve peperere. Et *pag. ſeq.* differentiam hymenis inter virgines & defloratas hanc ponit: in adultis virginibus membrana hæc glandulis pluribus figura atque magnitudine diverſisſimis incraſſata, latior tamen ejus extenſio etiam parte ſuperiore, ductui urinario ſubjecta, adeoque hymen hic circulum membranaceo-glanduloſum conſtituit, circa ſuperiora, ubi ductui urinario vicinior, ingreſſum inſerendis atque egreſſum emittendis concedentem. In defloratis, aſt quæ nondum pepererunt, apertura hæc manifeſta magis, haud tamen æqualis hæc omnibus modis, ac ſi foramen exacte rotundum ſeſe exhiberet, ſed vero inæqualis admodum eſt circulus dictus, & quaſi ſerratus, forſan ob variarum glandularum membranæ huic inhærentium diverſam reſiſtentiam poſituramque, ſic ut uno loco molliores eæ ſint, alio duriores, uno glanduloſa magis membrana hæc ſit, alio membranoſior, facilius adeoque difficiliusve vel cedat virili membro, vel reſiſtat, rumpatur aut integra permaneat. Porro dictus Blaſius *pag. 27 & 29. ſeq. Tab. 2. fig. 9.* hymenem, qualem in deflorata non una ſe obſervaſſe ſcribit, depingi curavit. Quod ſi proinde juxta allegatum Autorem etiam in defloratis hymen ſupermaneret, difficillime ſane illibata virgo a deflorata diſtingui, ſicque tam ex hymenis abſentia, quam ejusdem præſentia nihil certi de virginitate judicari poterit. Hinc etiam ſcribit Hieronymus Capivaccius *Practic. Medicin. Lib. 4. cap. 11. p. m. 859.* abſentia hymenis non arguit, mulierem eſſe defloratam, nec præſentia certum eſt virginitatis indicium; nam ſi foramen ſit amplius, ſeminis ingreſſus non impeditur, maxime ſi virile pudendum non admodum vaſtum, muliebre autem peramplum ſit, & juxta verba

Hymenem in defloratis reperiri.

Georgii Franci de Franck *Satyr. 1. §. 3. p. 1.* hymen ſi abeſt, non deflorationem, nec, ſi adeſt, integritatem certo probat, vid. etiam *p. 15. ſeqq.* Prolixe etiam de quæſtione, an hymen virginitatis indicium in omnibus virginibus appareat? agit Daniel Sennertus *Prax. Lib. 4. Part. 2. Sect. 3. cap. 1. Quæſt. 1. p. 205. ſeqq.* Secundum Jul. Cæſ. Scalig. *de Subtilit. Exercit. 175. p. 541.* eſt in Atlantis jugis occidentalibus radix quædam, ſuper qua ſi virgines, quæ præſunt paſcuis, ſedeant aut urinam faciant, eis perinde rumpi naturæ membranam, atque ſi a viro fuerint vitiatæ. Et nella terra d'Agropoli provincia del Regno di Napoli, le donzelle, quando ſono di dodici anni, perdono la virginita, per la mollitie dell'aria, uti ex Henr. Baccio refert Johannes Riolanus *Anthropogr. Lib. 2. cap. 25. fol. m. 195.* Exempla conceptionis integro manente hymene infra recenſentur. Inquit etiam Nicolaus Venette *l. a. p. 85.* une ſervante n'avoit pû eſtre deflorée par tous ſes ecoliers, & une autre jeune femme d'un orfevre de Paris devint groſſe, ſans que l'hymen fuſt dechiré, n'eſtoient pas plus vierges l'une que l'autre, quoy qu'elles euſſent des marques de virginité.

CAPUT V.

De Signo Virginitatis ex Vaginæ anguſtia.

§. I.

An ex vaginæ anguſtia? coarctatione? a carunculis?

SIcuti autem, ſecundum allegatos Autores, hymenem non omnes Anatomici in membrana, ante vaginæ uterinæ ingreſſum expanſa hactenusque ſub nomine hymenis deſcripta, ſed alii potius eundem in ipſius vaginæ coarctatione & anguſtia naturali, modo a carunculis myrtiformibus earumque tenui membranula, in vagina reperibilibus, modo ab ipſius vaginæ coalitu, oriunda, conſiſtere defendunt; ita etiam, rejecta ſeu excluſa nota hymenis membrana, virginitatis ſignum in hac coarctatione vel coalitu, ac impedito, atque non niſi magno niſu ſeu violentia & cruentatione aperiendo vaginæ ingreſſu quærere ſolent. Ubi præter adductos Autores confirmant alii, v. g. Caſparus a Reies *l. a. Qu. 39.*

n. 18.

n. 18. p. m. 480. inquiens, ſeduli naturæ indagatores aciem acuentes & diligenter virginitatis clauſtrum inquirentes, hoc conſiſtere ajunt in quatuor carunculis myrtiformibus, membranis quibusdam coeuntibus, caryophylli, nondum explicati, ſimilitudinem habentibus, aut calicis parvæ roſæ ſemi expanſæ formam referentibus, in quibus virgineum florem præcipue conſiſtere autumant, unde fortasſis apud antiquos flos dicta, & hinc orta phraſis, deflorare virginem, quod pudicitiam expugnare ſignificat. Utcunque ſit, cæterorum opiniones omittimus, & clauſtrum virginale in coalitu partium illarum, tanquam via minime uſitata (quod neceſſario in omnibus concedi debet, in menſtruorum diutino effluxu humorumve illuvie, aut aliter laxentur) reponendum cenſemus; nullamque tunicam membranamve in pudendi medio naturaliter agnoſcimus, ſed bene caruncuIorum illam connexionem inter ſe cohærentium, quas violentus concubitus, qualis primus, eſt, atterat & laceret: unde ex venarum coalitu diſſoluto ſanguis promanet, cujus effluvium in primo coitu deſideratur. Marguerite du Tertre *dans l' Inſtruction des Sages femmes p. 13.* ita de virginitate ſcribit: Comment connoiſſez vous, qu'une fille eſt pucelle? Je le connoit par les caroncules, les quelles doivent être jointes & unies enſemble, à la reſerve du milieu, ou il doit y avoir un petit trou deux fois ausſi apparent, que le conduit de l'urine, & quelque fois un peu plus; mais quand elles ſont diviſées & ſeparées l'une de l'autre, elle n'eſt plus pucelle: ce que l'on ne doit pourtant jamais determiner, qu'avec grand connoiſſance. Carunculas ſignum virginitatis conſtituere, ait Paulus Zacchias *Quæſt. med. leg. Tom. 3. Conſil. 34. fol. 62. v. etiam Tom. 1. Lib. 4. Tit. 2. Qu. 2. n. 6. f. 378.* Idem defendit Vopiſcus Fortunatus Plempius *Fundam. Medicin. Lib. 2. cap. 9. fol. 139.* his verbis: Meatui colli veſicæ, per quem urina emittitur, proxime adſtant circumquaque in quatuor angulis ſinus, quatuor carunculæ, myrtiformes dictæ, quæ in virginibus rotundæ ſunt; in defloratis etiam viſibiles, ſed attritæ ac flaccidæ. Has

carunculas connectit interjecta membrana quædam partim carnoſa, partim nervoſa, mediocriter craſſa, in medio pertuſa foramine inſtar oblongioris annuli, quod in adultis minimum digitum facile admittit. Hæc membrana hymen eſt: de qua quot extant ſcriptorum ſomnia, quot affaniæ! Res ſe ſimpliciter, & vere eo, quo enarramus, modo habet ſemper in omnibus virginibus, reveraque eſt ſignum virginitatis: adeo ut, quibus illa membrana non adeſt, defloratæ ſint. Defloratæ, inquam, non neceſſario a viro, ſed vel ab hoc, vel petulanti manu aliove inſtrumento, vel a procidente uteri corpore rupta membrana, vel eroſa a tranſitu acrium humorum, quæ tamen etiam deflorationes dici debent, quippe in quibus vitietur & deſtruatur virginitatis flos; vere ita nominatus, quia membrana hymen cum carunculis myrtiformibus corrugata ſpeciem calicis parvæ roſæ ſemi expanſæ ſat belle refert. Hæc membrana primo concubitu rumpi ſolet; quo fit, ut ſanguis tunc temporis effundatur: quod eſt certum virginitatis indicium. Juxta verba Chriſtiani Johannis Langii *Phyſiol. Theſ. 37. Oper. Part. 1. fol. 219.* conſiſtit virginitas phyſice conſiderata h. e. prout apparet in locis genitalibus, in ſola oſtii vaginæ uterinæ anguſtia, formata a rigidulis quibusdam plicis (quas myrtiformes carunculas aliqui Anatomicorum dicunt) circa poſitis, & membrana quadam ſatis conſpicua ad germinantis floris formam conſertis. Et Petrus Dionis *Anatom. Demonſtr. 4. Sect. 2. p. 242.* ſcribit: Inficias ire non contendo, quin aliquod virginitatis ſignum detur; quin prima carnalis copulatio ægre in utroque ſexu quandoque procedat; quin posſint in ea ſanguinis aliquot guttulæ interdum effundi; quin feminæ illibatæ doloris tantillum primis accesſibus viri perſentiſcant; ſed id eo, quo putant, modo fieri non autumo, ſcilicet membranæ hymenis imaginariæ disruptione atque laceratione; multo probabilius cenſeri poteſt id fieri, dum penis ingredi annititur & myrtiformibus carunculis vim facit, membranulasque, quibus ſimul junctæ continentur, rumpit atque dilacerat, his enim ejusmodi rima valde coarctatur.

ctatur. En igitur, in quo virginitatis ſigna genuina exhibeantur. Et ſecundum verba Dionis *dans le Cours d'Operat.de Chirurgie Demonſtrat. 3. p. 191.* Il y a d'ordinaire de petits filets membraneux, qui tiennent les quatre caroncules comme liées enſemble, & qui le ſerrant ſont qu'elles reſſemblent a un bouton de roſe à demy epanouy: ce ſont ces fibrilles, qui en ſe rompant à la premiere approche du mari, lorsque la verge les force pour entrer verſent quelque fois des goutes de ſang, ce qui eſt la marque du pucelage. Clauſtrum virginale in dictis quatuor carunculis in coronam collocatis, interventu parvularum fibrarum ad invicem circulariter ita corrugatis, ut in medio foramen relinquant reperiri ſtatuit Johannes Jonſtonus *Thaumatogr. Claſſ. 10. cap. 5. p. 466.* item Franciſcus Sylvius *Dictat. ad Caſp. Barthol. Inſtitut. anat. cap. 31. Oper. fol. m. 682.*

§. 2.

Huic tamen ſententiæ, quod ſcilicet ex dictis carunculis virginitatis ſignum deſumi queat, varii Autores, *in Organ. Muliebr. Sect. 2. cap. 3. §. 3. & cap. 5. §. 16. & 75.* allegati, partim dictas carunculas penitus negando, partim alias rationes adducendo contradixerunt, quo benevolum lectorem remittimus. Inquit etiam Michael Alberti *Jurispr. med. cap. 3. §. 6. p. 64. ſeq.* Quidam Anatomici nonnullas notas harum caruncularum allegant, quæ ad virginitatem ſpectare dicuntur, quod videlicet in virginibus carunculæ illæ ſint craſſiores, quaſi inflatæ, rubicundæ inter ſe adhærentes & tenuiſſimis membranulis colligatæ, quæ notæ in defloratis deficere dicuntur. Ubi tamen obſervandum eſt, an ejusmodi feminæ non adverſa laborarint valetudine, quæ perinde hiſce notis æquivocationem inducit. *Obſervatio.*

§. 3.

Non minorem virginitatis notam alii Autores a vaginæ uterinæ arctitudinis ejusque rugoſitatis (in qua nonnulli carunculas quoque myrtiformes conſiſtere ſtatuunt) conditione deſumunt, quia in virginum illibatarum vagina, multæ reperiuntur plicæ, ab *An ex arctitudine a plicis ſeu rugoſitatibus?*

interiori ejusdem tunica formatæ, quæ dictum canalem reddunt anguſtiorem. Econtra vero iteratis congresſibus in uxoribus & meretricibus dictæ plicæ admodum diſtenduntur atque adeo a ſe invicem divelluntur, ut minus evidentes reddantur, quandoque etiam penitus deleantur. Unde ex dictarum plicarum præſentia & magnitudine ad virginitatem, ex defectu vero ad deflorationem concludunt. Secundum Joh. Maur. Hoffmann. *Id. Machin. hum. Sect. 12. p. 99.* vagina uterina prope ſuum extremum oſtendit in puellis & feminis illibato virginitatis decore defunctis, nec laſcivo genitalium contractu tentatis orificium externum membranoſis rugoſitatibus circumvallatum & anguſtum, & ſagaciores naturæ conſulti quatuor carunculas myrtiformes extremas vaginæ rugas membranaceas prominulas eſſe declarant. Quod tamen ſignum in teſtanda virginitate fallax ſatis & inſufficiens eſſe judicat Johannes Fridericus Ortlob *l. a. p. 267.* Quemadmodum enim frenum Riolani, firmitudo ſcilicet & remitentia cutis inferiorum in pudendis labiorum, ita etiam rugoſitas uno alterove congreſſu non deletur, præſertim ſi longius dein iterum ab eo abſtinuerint. Obſervamus quippe etiam a partu, quamvis deſtrui a nimia extenſione ſoleant, & tali in ſtatu interdum maneant, utplurimum tamen iterum in plicas conſuetas reponi.

§. 4.

An acoalitu? Deinde alii Autores, cuncta illa, quæ hactenus allegati & alii Anatomici de virginali membrana ſeu hymene & carunculis tradiderunt, pro meris nugis ac fabulis habentes hanc fovent ſen- *Affirmatur.* tentiam, ut, ſi quod virginitatis ſignum in feminarum pudendis poſuerit natura, nullum aliud, quam illarum partium coalitum eſſe crediderint; quaſi nondum venerem expertæ velut conglutinatæ conniveant, usque dum primo concubitu maxime divellantur. Caſp. a Reies *l. a. p. 479.* Hanc opinionem pro vera agnoſcit Rodericus a Caſtro *de Natur. Mulier. Lib. 1. cap. 3. p. m. 9.* inquiens: diligentiores cervicis latera nondum venerem expertis duntaxat quaſi conglutinata connivere, ac anguſtum ibi collum efficere

efficere affirmarunt, quæ primus coitus magna ex parte divellit & quodammodo dilacerat, ideo, ut mulieres ferunt, acerrimus ille eſt, quorum ego ſententiæ libenter ſubſcribo. Nam, ut plerique referunt, & Nicolaus autor eſt, viſæ jam ſunt mulieres, quæ poſt partum, cum obſtetrices decoris gratia medicamenta oppido adſtringentia adhibuiſſent, ita clauſæ redditæ ſunt, ut non potuerint coitum exercere. Et ſecundum verba Franciſci Valleſii *de Sacr. Philoſoph. cap. 25. p. m. 153.* certe, ut cuivis diſſectionis perito conſtare poteſt (quanquam ſunt quidam diſſectores, qui eſſe in ore uteri virginibus membranam quandam annuli forma affirmant) nulla pars eſt in uteri ore aut cervice, quæ virginitatis cuſtodia ſit & in corruptione pereat, ſed anguſtia tanta & ſymphyſis, ſeu coaleſcentia labiorum tanta, ut ſine dilaceratione partium, quæ ſymphyſi coierant, admittere virile membrum non poſſit: quare neceſſe eſt, ſanguis effluat. Atqui tanta coaleſcentia earum partium, ut ſine dilaceratione id non admittat, naturalis eſt. Cenſet etiam Johannes Fernelius *Deſcript. Part. Corpor. hum. cap. 7. p. m. 24.* latera cervicis nondum venerem expertis duntaxat quaſi conglutinata connivere, quæ primus coitus magna ex parte divellit (hæc ipſa verba ex Roderico a Caſtro, qui eadem absque Fernelii mentione poſuit, hac ipſa pagina allegavimus.) Et Franciſco Torreblanca *de Magia Lib. 2. cap. 19. p. 220.* pariter virginitas ſine ulla membranula eſt, in ſola labiorum compreſſione, & ſymphyſi, ſeu coaleſcentium partium anguſtia, quæ cum ſine dilatatione membrum viri admittere nequeant, ex venarum coaleſcentium ruptione fit dolor & ſanguis. Hanc vero parietum vaginæ uterinæ conglutinationem dubiam reddit & Andreas Veſalius, qui *Anat. Lib. 5. cap. 15. fol. m. 410.* nullum in virginibus internæ cervicis uteri ſuperficiei laterum ad invicem eſſe connexum ſtatuit; item obſervatio Andreæ Laurentii *Anat. Lib. 7. Qu. 13. fol. m. 279.* ubi ſcribit: ſi externas pudendi partes fiſtula inflaveris, videbis & alas & caruncular contrahi, cervicem autem totam ſeu pudoris ſinum patere, ut ab ore externo ſeu vulva ad internum os *negatur.*

uteri

uteri liber ſit aditus. Si proinde a ſolo flatu tota vagina uteri ita aperitur, ut internum uteri orificium conſpici queat, certe etiam ejusmodi partium ſeu parietum conglutinatio, a qua in primo coitu tantus dolor ſanguinisque effluxus oriatur, timenda aut præſupponenda nequaquam erit, quanquam interdum talis coalitus poſt quandam eroſionem præter naturam contingere poſſit.

§. 5.

An ex anguſtia naturali?

Præter hanc vaginæ uterinæ a carunculis myrtiformibus & laterum coaleſcentia dependentem coarctationem, vulgo adhuc aliam virginitatis notam ex vaginæ orificii anguſtia externa, & foramine rotundo, pariter ut ex ejusdem ampliatione deflorationem, ſeu virginitatis læſionem deſumunt. Inquit enim Michael Ettmüllerus *Oper. Part. 2. fol. m. 1040.* in minore vel majore orificii uteri externi, & ipſi continuatæ vaginæ anguſtia, vel majore & minore amplitudine, naturalis & phyſica conſiſtit virginitas. In congreſſu enim nulla alia in muliebribus genitalibus fit mutatio, niſi quod eadem a virili membro dilatentur, & ita ampliora fiant, quæ antea anguſtioribus circumſcribebantur terminis: idque eo magis, quo crebrius repetatur congreſſus. Hanc anguſtiam juxta Melchiorem Sebizium *de Not. Virginit. p. 369.* obſtetrices dicunt tantam eſſe, ut vix ovum columbinum admittat. Nam amplitudo ſi fuerit major, corruptionis ſignum eſſe dictitant. Unde ſecundum Guerner. Rolfinc. *l. a.* nobilis Capitaneus retulit, ſe noluiſſe ſponſam ſuam prima nocte inire, ſed primum oculari curioſitate, an virgo eſſet, disquirere. Rogatus modum explorationis reſpondit: ſe ſequente mane in ſylvam duxiſſe dilectam & ſuper ceſpite viridi deprehendiſſe ſinus muliebris introitum orbicularem, ſicque habuiſſe pro illibata. Quam fallax judicium! addit Rolfincius. In filia viginti quatuor circiter annos nata diductis a ſe invicem vulvæ labris in inferiori pudendi parte Regnerus de Graaf altum conſpexit frenulum, pauloque interius membranoſas rugoſitates, circum vaginæ orificium orbiculatim exiſtentes ita dilatatas offendit, ut membranoſus quidam circulus rema-

remaneret, quem virile membrum absque dilaceratione ſubire neutiquam potuiſſet. Hanc vaginæ orificii coarctationem in omnibus junioribus virginibus, ab ipſo diſſectis, ſatis clare conſpexit, magis ac minus, prout magis ac minus nubiles exiſterent, quæ enim ſunt admodum maturæ, haud tantam habent, quantam tenellæ, coarctationem: atque propterea in primo coitu non tanto afficiuntur dolore, nec tam frequenter ſanguinem emittunt, quam juniores, in quibus coarctatio illa plerumque tanta exiſtit, ut, cum fortiori priapo dilatari ſatis nequeat, dilaceretur, in eaque vaſorum ſanguineorum contextus disrumpatur, quod ſemper contingere judicat Graafius, quotiescunque primus coitus cum dolore ſanguinolentus evadit, *de Mulier. Organ. p. 191. ſeq.* Inquit etiam Philippus Verheyen *Anatom. Tr. 2. cap. 30. p. 209.* ſe in nuper natis orificium vaginæ per membranaceas corrugationes miro modo reperiſſe conſtrictum; in pubere cum proportione magis patens, auctis quidem, ſed non conformiter ad latitudinem orificii, dictis rugis ſeu plicis; quæ nihilominus ita diſponi poterant, ut circulum membranoſum aliquo modo repræſentarent. Hermanno Friderico Teichmeyero *Inſtit. Medic. leg. cap. 4. p. 23. ſeq.* rugoſitas & arctitudo vaginæ, quæ ex eo ſe fundamento exſerit, quoniam a mentula nunquam expanſæ fuerint, ſecundum virginitatis ſignum eſt. Quæ tamen arctitudo variat 1) ratione ætatis, 2) ratione temperamenti humidioris, ſiccioris & libidinoſi oris, 3) ratione conformationis, juxta quam etiam hæ inter ſe magnitudine & amplitudine differunt, 4) ratione fluxus menſtrui antecedanei, 5) ratione morborum, v. g. quando fluore laborant albo, vel in ſtatu cachectico & cacochymico conſtitutæ aut chloroſi afficiuntur. Anguſtiam hujus orificii etiam confirmat Isbrandus Diemerbroc. *Anat. Lib. 1. cap. 26. fol. m. 147.* Vagina, inquiens, in infantibus notabilem habet capacitatem, quamvis ejus orificium anguſtiſſimum ſit; quod etiam in adultis, præcipue non vitiatis, ſingularem habet anguſtiam, quæ in primo coitu cum hymenis ruptione, mediocriter dilatatur.

Conſiſtere quoque Paulo Ammanno *Irenic. p.129. ſeq.* videtur virginitas in clauſura vel adſtrictione & anguſtia naturali, quæ per fibras circulares eundem in modum genitalia muliebria conſtringit, quo podex, quando ſeſe poſt excretionem fæcum beneficio ſphincteris, ab auguſto in anguſtum quaſi conum corrugat, talis contextus quoque fibrarum conſtituit clauſtrum virginale. E-contra poſt violationem hoc orificium in puellis dilatatum apparet, qualia exempla recenſet Felix Platerus *Obſerv. medic. Lib.3. p. m. 599. ſeq.* nimirum ruſticus quidam accuſatus a vicina, eum puellam octo annorum compreſſiſſe, in carcerem conjectus, cum factum negaret, puella adducta examinataque, primum, uti aſtuta erat, inficiebatur, donec promiſſionibus tandem & minis adacta confiteretur, ruſticum illum ſe in horreum, pane mellito allectam, indeque in vicino cubiculo, lecto impoſitam denudatamque re quadam dura, circa femora adeo preſſiſſe, ut dolorem aliquem inde, qui tamen non diu duravit, ſenſerit. Cæterum cum ab obſtetricibus, Platero præſente, inſuper inſpiceretur, deprehenderunt orificium exterius uteri plus, quam ea ætate deberet, dilatatum hiare & rubere, ex quo vim illic ex congreſſu eam paſſam eſſe, etſi non penitus corrupta devirginataque fuerit, judicarunt. Duæ aliæ puellæ, quarum una ſeptem, altera novem annorum, non ſemel, ſed aliquoties, donis allectæ, paſſæ ſunt ſe a duobus ſubagitari, quorum unus ſeptuaginta ſex annorum erat, alter virili ætate. In utraque puella introitus orificii uteri dilatatus erat, ſicuti in feminis, quæ marito conſueverunt, eſſe ſolet. Item aliam puellam quinque annorum, præſentibus obſtetricibus, cum juſſu magiſtratus Platerus inſpiceret, quam a patre ſuo corruptam aliquæ teſtabantur, ſimiliter orificium cervicis dilatatum adeo, ut facile illum admittere potuerit, deprehendit, & proin vim quoque illi illatam, præſertim cum circumſtantias aliquas enarraret, factum confirmantes, judicavit: paterque fuga ſibi conſulens, nec amplius reverſus, horrendi hujus criminis ſe reum fecit.

§.6. Quam-

§. 6.

Quamvis autem talem orificii externi dilatationem cum macula rubicunda ſeu ſugillata aliquoties mihi ipſi in puellis a pueris petulanter vexatis, non diu poſt actum venereum obſervare licuerit, vix tamen dicta dilatatio ex variis ſequentibus cauſis pro certo virginitatis læſæ, neque etiam anguſtia naturalis pro illibatæ caſtitatis ſigno haberi poterit: Dicta enim anguſtia non modo ratione ætatis differt, quia in parvulis puellis totam fere vaginam occludit, in puellis vero adultioribus atque virginibus maturis paulo laxior atque major eſt, uti ex figuris a Regnero de Graaf *de Organ. Mulier. cap. 5. Oper. pag. m. 208. ſeq.* communicatis obſervare licet. Sed etiam differt ratione inſtrumenti, ſeu membri virilis, dictam anguſtiam aperientis; prout enim in hanc coarctationem, ſeu foramen, majus vel minus membrum intruditur, ex ipſius quoque proportione, atque frequentiore coitu, major vel minor anguſtia vel dilatatio remanet, ex qua de vi externa vel etiam virginum defloratione aliquatenus judicare vel ſuſpicari tantummodo licet, cum talis dilatatio ab aliis quoque cauſis accidere poſſit. Interdum etiam virgines natura amplum habent ingreſſum, ex quo tamen nihil mali ſuſpicandum eſt; ideo inquit Nicolaus Venette *l. a. p. 42.* il ne faut pas toujours mal juger des filles, qui ſont fort-ouvertes, puis qu'il y en a, qui ont naturellement le conduit de la pudeur auſſi larges, que les femmes, qui ont eu pluſieurs enfantes. Quod confirmant etiam alii medici: quamvis enim obſtetrices uteri cervicem ampliorem eſſe ac multo magis hiare corruptis, virginibus contra anguſtiorem & contractiorem eſſe judicent, fallacem tamen hanc virginitatis notam eſſe affirmat Ambroſius Paræus *de Renunciat. fol. 651.* Monet etiam Isbrandus de Diemerbroc *Anat. Lib. 1. l. a.* orificii vaginæ uterinæ anguſtiam in primo quidem coitu mediocriter dilatari, ſed tamen in mulieribus rariore venere utentibus talem manere, ut virilis penis quaſi per laxiuſculum aliquem ſphincterem muſculum verſus vaginam interiorem tranſeat. Interim *Negatur.*

coarctationis ſignum virginitatem non demonſtrare, ex eo probat Bravo de Sobremont *l. a. Sect. 5. p. 205.* quod coarctatio ſinus pudoris in muliere non eſt accidens quarto modo proprium virginitatis, nec omni, ſoli & ſemper, virgini convenit. Nam ſicut datur uteri clauſura morboſa præter communem virginum adſtrictionem, datur dilatatio in virgine ab errore conformatricis, & in provectiore ætate etiam coarctatio virginitatis dilatatur a natura, vel ob venereum appetitum, vel a menſtrua purgatione per aliquos dies laxantur viæ, ita ut virgo appareat femina facta, vel ſi intemperie gaudeat humidiori, & vel ex ſuperveniente pituitoſa purgatione uteri, ut in menſtruis albis, vel ſi humidis balneis humectetur, vel ſi laboret ex utero, vel aliis modis ſine coitu clauſtrum aperiat, poterit virgo laxas habere illas partes. Deinde, pergit dictus Autor, coarctatio non convenit ſoli virgini, quia feminis etiam ſimilis coarctatio a medicamentis adſtringentibus accidit, & ex morbis in feminis illæ partes ita coarctari poſſunt, ut nequeant ulterius congredi cum marito; vidimus poſt ulcera gallica, callo inducto, hoc feminæ contigiſſe; & ab ipſa natura ſolet hæc coarctatio ſupervenire, ſi poſt cruentationem recenter dilaceratæ partes cum ſanguine uniantur, & intermiſſo veneris uſu coarctantur. Tertio nec ſemper colli uteri coarctatio virgini convenit, nam eadem, quæ coarctata fuit, a natura ex propria formatione, poteſt a morboſa gonorrhœa, & externis humectantibus, vel ab ætate, confricatione aut aliis cauſis dilatari, etſi virgo permaneat: Ergo coarctatio ſinus pudoris non eſt accidens quarto modo proprium virginitati. Hactenus de Sobremont. Inquit etiam Andreas Ottomarus Gœlicke *Medicin. Forenſ. Specim. 7. §. 8. p. 126.* uti vaginæ uterinæ anguſtia non ſemper virginitatis integritatem probat: ita nec ejusdem laxitas certam & infallibilem deflorationem, cum coanguſtatio talis vaginæ artificialibus quoque mediis atque remediis procurari poſſit. Hanc partium genitalium dilatationem fallax eſſe deflorationis argumentum, ſecundum Joh. Beverovic. *Epiſtol. Quæſt. p. 44.* ex eo patet, quod

ſala-

ſalaciores puellæ ſibi eam digito vel aliquo inſtrumento, formam penis referente, nonnunquam procurent; ſed ne amplitudinem ſemper vitio vertamus, poteſt quoque in nonnullis naturaliter collum uteri amplum eſſe. De ſignis proxime vel diu antecedentis deflorationis ex partium harum laxitate deſumendis, inquit Julius Cæſar Claudinus *Reſponſ. Medicin. 40. p. 25.* quum forſan dicent medici & obſtetrices: recentem deflorationem ex partibus colli uteri & pudendi veluti laxis, atque disruptis cognoſcemus, progreſſam ex iisdem veluti induratis diſtinguemus, atque denique conſummatam ex ipſismet, veluti callo obductis deprehendemus? Cum hæc ea ſint, quæ aliunde, quam a virili membro provenire poſſint, disruptio a digitis propriis, ſeu aliis inſtrumentis, quibus conſuevit utplurimum femina ſibi furorem uterinum demulcere, laxatio ab illarum partium humida intemperie, vel ex menſtruorum confluxione, durities a ſiccitate & denique callus a cicatrice, ibidem ulceris occaſione nata, ut ex his omnibus totam virginitatem, indubiam deflorationem, certum deflorationis tempus adſtruere, tum medicis, tum mulieribus obſtetricibus, niſi divino ſpiritu ſuffultis, fuerit denegatum. Juxta verba Caſpari a Reies *Quæſt. 39. n. 22. p. m. 481.* a cauſa aliqua externa petulans aliqua ardore coitus irritata partium illarum unionem digitis aut alia re paulatim divellere poterit, ut propterea cum ſponſo non ita difficilem habeat congreſſum. Quare tam longe abeſt, ut indubitatum virginitatis ſit ſignum ſanguinis ille fluxus &c.

§. 7.

De hac ſinus pudoris anguſtia ita loquitur Johannes Bohn *Medicin. Forenſ. Specim. 3. §. 10.* Avtopſiæ equidem conformis magis deprehenditur in femellis intemeratæ virginitatis illa ſinus muliebris anguſtia, ſeu arctior hujus parietum per rugoſitates eminentiores conniventia, laxitas contra atque hiatus latior in venerem expertis, qualem diſparitatis notam nonnulli innuunt: Verum hæc quoque phænomena nobis imponere poſſunt, ut per *Aliorum ſententia.*

ea integram æque pro deflorata, ac corruptam pro integra perperam habeamus. Quatenus primo hæc arctitudo muliebrium pro diverſitate ætatis, ſtatura atque conſtitutionis humidioris & ſiccioris variat; v. g. in puella duodecim annorum vix digitum minorem, in adoleſcentulis natu majoribus medium aut indicem admittit; & quæ nunquam aut longius a ſui luſtratione lunari tributum ſolvit, præ illa, quæ brevi menſtruata fuit, ſinu muliebri arctiore gaudet; quemadmodum pariter, quæ ſiccioris eſt uteri, præ illa, quæ fluore albo laborat, utpote laxiorum ſemper genitalium. In ſpecie vero, partium ejusmodi a menſtruis brevi antecedaneis relaxationem atque lubricitatem, per quam cum ſponſis coeuntes nullam in primo amplexu difficultatem animadverterint, eousque nonnullis impoſuiſſe, ut nuptarum ſuarum, alioquin caſtisſimarum puellarum, virginitatem in dubium vocarint. Hanc Bohnii & aliorum Medicorum ſententiam de partium muliebrium a menſtruatione, lubricitate atque dilatatione avtopſia confirmat etiam Adrianus Spigelius *de hum. Corp. fabric. cap. 8.* quo tempore, inquiens, menſes inſtant, uteri os hiare, aliquoties, dum ulcera pudendi ac cervicis uterinæ curavimus, obſervatum a nobis eſt, & viſum. Vidi etiam tunc madore quodam fœtido relaxari haſce partes, & cervicem ampliorem multo, quam eſſe ſolebat alias, comparuiſſe. Quamobrem mirum nemini videatur, quod a nonnullis noſtræ ætatis ſcriptoribus obſervatum eſt, tempore menſium usque adeo laxatas nonnullis fuiſſe has partes, ut ſponſæ, quantumvis virgines revera eſſent, propterea in jus vocatæ ac pro defloratis habitæ fuerint. Quare ſi contingat, ut noviter conjugium ingreſſi de ſuarum virginitate dubitent, quod vulvam adeo laxam invenerint, conſiderare oportebit, an menſes eo tempore inſtiterint. Non autem tantummodo a menſtruorum fluxu ordinario dictæ viæ lubricitari atque ampliari ſolent, ſed etiam a continuo fluore albo; ob quam rationem etiam Paulus Zacchias *l. a. Tom. 3. Conſil. 34. fol. 62.* juvenem, qui virginem loca ampla ac perpetuo fluxu albo humectata habentem, ſtupraſſe

praſſe accuſabatur, defendit, quod ſcilicet, ubi mulier loca ampla & humectata habeat, uti prædicta Franciſca, loca appareant per ſe ipſa ampla & disjuncta, ita ut aliquæ virgines devirginentur absque ulla ampliatione vulvæ. Et hoc contingit maxime, ubi devirginantur poſt menſtruam purgationem immediate, hoc eſt uno aut altero die. Secundum Joh. Frid. Ortlob. *Hiſtor. Part. Diſſ. 34. §. 6. p. 267.* differt hæc arctitudo 1) ſecundum diverſam individuorum conſtitutionem, pro qua, ut reliquæ partes, ſic nominatæ etiam, varie inter ſe magnitudine & amplitudine differunt: 2) in iisdem individuis variat, tum ratione ætatis, qua minores natu & non ita crebro menſtruatæ, vix ſpecillum admitterent, dum digitum caperent mediocrem natu grandiores: tum aliorum accidentium, cum fluore muliebri correptæ, aut immediate poſt menſium fluxum, laxiores, quam inſtantibus illis & reliquo tempore, eſſe ſoleant. Quinimo 3) pro relatione feminarum ad viros varia differt quoque arctitudo, quatenus, quæ cole graciliore inſtructo laxa, ea magis mentulato arctior videbitur. Et ſelon Jean Palfyn *deſcript. des Part. de la Generat. p. 48.* il faut obſerver, que le flux menſtrual, les fleurs blanches & les attouchemens, que les filles ſont excitées a ſe faire elles mémes, quand elles commencent à ſentir les premiers aiguillons de l'amour, detruiſent beaucoup de l'étroiteſſe, & de l'union des rides membraneuſes, & cauſent un relachement conſiderable au conduit de la pudeur. On ſait de plus, que l'étroiteſſe de la vulve n'eſt pas égale dans tous les ſujets feminins, & que ſi une fille, qui a naturellement cette ouverture plus large, ou en qui elle ſera élargie par des ecoulemens contre nature, epouſe un homme, qui ait la verge fort petite, ou que ſa foibleſſe naturelle rende incapable d'une forte erection, il ſe pourra bien faire, que la vulve ſe dilatera, ſans qu' elle ſouffre aucune douleur, & ſans qu' il arrive la moindre hemorrhagie. La méme choſe pourra bien arriver, ſi ſon epoux l'approche dans le temps de ſes purgations, comme il arrive à beaucoup de filles, à qui

la

la joye de leur mariage, & les agitations, qu'elles ſe donnent en ce tems-la, avancent leur flux menſtrual. Notandum etiam, inquit Teichmeyerus *l. a.* hanc arctitudinem ad maris cujusvis mentulam eadem ratione ſeſe non habere. Mentularum enim craſſities, forma & longitudo mirifice differt, luditque hic in ſpecie natura. Unde videre eſt, hanc arctitudinem 1) non ſemper deſtrui evidenter uno alterove congreſſu, 2) ad priſtinum redire poſſe tonum, fibris nempe per diutinam a venere abſtinentiam reſtitutis, imo id natura non ferente, fieri hoc poteſt per remedia adſtringentia.

§. 8.

Obſervatio. De dubio virginitatis ſigno tam ex partium genitalium anguſtia, quam laxitate deſumendo ita ſcribit Michael Alberti *Jurispr. med. cap. 3.* §. *4. p. 63.* Signum virginitatis eſt etiam ordinaria & naturalis ſtrictura aut anguſtia genitalium muliebrium; quod ſignum præcipue virginum naturæ magis conforme eſt; quarum tota compages paulo rigidior & denſior exiſtit; hinc laxitas genitalium tam in labiis, quam in intimioribus hisce partibus ſignum prægreſſæ diſtenſionis exiſtit. Attamen ſequentes caſus & circumſtantias providus arbiter Medicus annotare debet, quia etiam talis laxitas provenire poteſt: 1) ſi unquam feminæ nimio menſium fluxu laborarunt; 2) ſi corpore laxiori & temperamento valde humido præditæ ſunt; 3) ſi multis morbis antea afflictæ fuerunt: 4) ſi jam ætate adultiores exiſtunt: 5) ſi corpore robuſtiori & rudiori inſtructæ ſunt; 6) ſi albo fluore laborarunt; 7) ſi medicamentis emmenagogis uſæ ſunt; 8) ſi frequentiora balnea adhibuerunt: 9) ſi morbos in genitalibus ſunt perpeſſæ: 10) ſi ipſæmet immodicis & laſcivis frictionibus illas offenderunt partes: 11) ſi alio morbo corporis, cacochymia, cachexia &c. detinentur: 12) ſi immoderata humectatione poſt menſium fluxum genitalia abluunt, &c. inungunt: 13) ſi libidinoſæ feminæ frequentiorem madorem genitalium experiuntur: Ita etiam ſuſpecta laxitas vaginæ uteri conciliatur, quando feminæ ſine mare

cum

cum certo inſtrumento coitum celebrant. Et §. 5. ita pergit dictus Autor: Quamvis hæc anguſtia organorum muliebrium ſignum virginitatis eſſe poſſit; tamen iterum circumſpecte colligendum eſt, annon hæc anguſtia vel artificialis, vel præternaturalis, vel ex aliis cauſis ab ordinario ſtatu diſcedentibus originem traxerit: ita enim feminarum genitalia poſt præviam laxitatem iterum coarctantur 1) mora temporis, quando poſt prægreſſum coitum aliquandiu a copula carnali abſtinent; vel 2) quando ex fraude per balnea adſtringentia aut 3) per ſuffimigia & emplaſtra adſtringentia talis coarctatio conciliatur, ſiquidem 4) unus tantum vel alter carnalis congreſſus haud ſtatim laxam & amplam reddit uteri vaginam; imo 5) multis feminis etiam poſt partum ſatis rigide & anguſte genitalia contrahuntur, & 6) quædam feminæ interioris corporis & ſtrictioris temperamenti, poſt perpeſſam compreſſionem a mare, talem novam coarctationem experiuntur; imo feminarum quædam illa facultate gaudent, ut mediante muſculo ſphinctere vaginæ, ſub clitoride ſito, rigidius vaginam conſtringere poſſint: 8) quæ defectivo menſium fluxu laborant, ordinario ſtrictiora genitalia habent, ni gravis cachecticus morbus aut fluor albus ſupervenerit, ſicut illæ, quæ hoc fluxu nunc laborant, laxiorem vaginam uteri habent; 9) quando prægreſſæ fuere genitalium muliebrium læſiones, ut vulnera aut ulcera, quæ ſub manu Chirurgi cum adſtringentibus & exſiccantibus remediis valde tractata fuere &c.

§. 9.

Quod autem tempore menſtruationis clauſtrum virginale, ſecundum hactenus allegatos Autores, ita amplietur, & ſponſus novam nuptam facillime atque ſine impedimento inire queat, non modo binis exemplis ex Severino Pinæo adductis paulo ante probavimus, ſed ſimile quoque exemplum ex Contei communicatione refert Nicolaus Blegny *Zodiac. medic. Gall. an. 2. Jul. Obſ. 21. p. 157.* Obſervationem hanc acceptam refert Conteus cuidam intimo ſuo paulo poſt initum matrimonium, qui in aurem illi dixit, *Dilatatio a menſtruatione.*

 ſe

ſe ſcientia morali ſat eſſe inſtructum, ut norit, quanti momenti ſit uxoris ſapientia erga maritum: & rerum naturalium ſatis peritum, ad rectum judicium ferendum, & certum de virginitate illibata vel violata: quamobrem prætuliſſe ſe probam educationem, teneram ætatem ac pietatem conjugis ſuæ futuræ, plurimis aliis fortunæ bonis, ſibi alibi obviis. Eo vero nomine ſe fuiſſe infelicem, quod mœrori locum concedere neceſſe habuerit, ob ſuſpiciones fundamento non deſtitutas, vice oblectationis animo præconceptæ, eo quod nuptiarum nocte eam partium genitalium laxitatem compererit, quæ opinionem amiſſæ virginitatis faceret, quamobrem ipſe poſtero die meditatus fuerit iter bimeſtre & longius, quo ſibi concederetur ſufficiens ſpatium, ut animo evolveret ſortem ſuam, antequam mentem aperiret. In reditu vero ex itinere abunde ſibi ſatisfactum, quod nemini non perſpecta foret uxoris vitæ integritas, quæ gravida facta eſt ipſo diſceſſus die; imo quod priorem conſtitutionem partium dictarum adeo immutatam nactus eſſet, ut biduum ipſi impendendum fuerit ad obicis infractionem. Addit autem Conteus 1) potuiſſe fieri, ut prima coitio acerrima fuerit, adeo ut partium renitentiam percipere generoſo illi non licuerit. 2) Præ ſponſæ pudore forte abductos eſſe ſpiritus a partibus genitalibus, in quibus relicta ſit eadem debilitas, quæ in virilibus obſervatur, cum mares præ timiditate non arrigunt, etiam præſente objecto, quo potiri geſtiunt. 3) Forte menſtrua paulo ante effluxiſſe: vel humorem oleagineum, a prægreſſis blanditiis allectum, partibus dictis mollitiem & laxitatem induxiſſe ejusmodi, quæ facilem introitum conceſſerit in priori illo congreſſu. 4) Graviditatem conjunctam libidini in ſecundo congreſſu forſan eam ſoliditatem & craſſitiem conceſſiſſe carunculis, quam acquirere queunt.

§. 10.

Dilatatio non eſt ſignum violationis. Adductis autem rationibus contra naturalem orificii vaginæ anguſtiam pro virginitatis ſigno habitam, annecti poſſent certæ quibusdam mulierculis & meretricibus, a crebriori coitu,

ſat

ſat amplo pudoris ſinu gaudentibus, familiares fraudes, dum nonnunquam vel gratiores ſeſe amatoribus reddendi, vel etiam amiſſam virginitatem quaſi redintegrandi gratia variis medicamentis & balneis adſtringentibus viam antea nimis laxam iterum coarctare tentant; de qua tamen ſophiſticatione paulo infra pluribus agemus. Interim paucis hoc loco monendum reſtat, quod, ſicuti ex hactenus allegatis Autoribus liquet, non ſemper in virginibus extraordinariam partium genitalium dilatationem pro infallibili læſæ virginitatis ſeu deflorationis ſigno habendam eſſe, ita etiam, ſi hiſtoricorum relationi fidendum, ex labiorum anguſtia, & coarctatione, absque fraude & ſophiſticatione, nullum certum illæſæ caſtitatis indicium peti poſſit, cum in quibusdam regionibus uxores poſt puerperium iterum inſtar virginum coarctari ſcribantur. Literis enim conſignavit Americus Veſputius, in Antarctico ſolo feminas etiam poſt plurimos partus integrum virginale corpus præ ſe ferre, ita ut puerperæ nulla re differant ab ipſis virginibus, quod canibus atque aliis brutis commune eſt. Quam tamen relationem ſe vix credere poſſe dicit Johannes Riolanus *Anthropogr. Lib. 2. cap. 35. fol. 195.* ubi ſequentem obſervationem addit: Cum ex Toupinamboutiorum regione femina annos viginti quinque nata valde impudica, quæ viros ad coitum invitaret, in hanc urbem Pariſiorum adducta fuiſſet, poſt ejus obitum pudendi orificium admodum anguſtum deprehendi & oſſa pubis valde depreſſa. Cunnus glaber erat, pilis ſpoliatus, quos ſibi radicitus evellunt ejusmodi regionis mulieres.

CAPUT VI.

De Signis Virginitatis ex Cruentatione in primo Coitu.

§. I.

An ex cruentatione in coitu primo.

RESTAT adhuc aliud ſignum, ex quo non modo vulgus & obſtetrices, ſed quandoque etiam ipſi medici certum virginitatis ſignum petere ſolent, nimirum doloroſa in primo coitu cruen-

tatio, circa quod ſignum plerique anatomici, ſive clauſtrum virginale per hymenem, ſive per caruncalas myrtiformes, ſive per corrugationes membranaceas, ſive per naturalem coarctationem & orificii externi & ſinus pudoris anguſtiam, uti hactenus relatum, deſcripſerint & explicuerint, in eo conſentiunt, quod primus ad virginem ingreſſus magis laborioſus, ipſique feminæ dolorificus atque ſanguinolentus ſit; ſiquidem tam a membrana hymenis transverſa disrumpenda, quam a corrugationibus & anguſtiis impetuoſo maris aggreſſu expandendis & partium coalitu dilacerando, ex ipſorum hypotheſi, vaſorum ſanguiferorum disruptionem ſanguinisque effuſionem requirebant; unde tale ſanguinis in neonymphorum primo congreſſu matrimoniali profluvium pro infallibili illibatæ virginitatis indicio veteres habebant medici, autoritate imprimis Sacræ Scripturæ ex Devteronam *cap. 22. verſ. 13. ſeq.* impulſi. Quæ verba juxta Sebaſtiani Schmidii verſionem ſic ſonant: Quando ducet vir uxorem intraveritque ad eam, ſed mox oderit eam, ita ut imponat ei facinora verborum, & evulget contra eam nomen malum dicatque: mulierem hanc ego quidem duxi & accesſi ad eam, ſed non inveni ei virginitates: Accipiet pater puellæ & mater ejus & producent virginitates puellæ ad ſeniores civitatis ad portam, dicetque pater puellæ ad ſeniores: filiam meam dedi viro huic in uxorem & odit eam. Unde, ecce, ipſe impoſuit facinora verborum dicendo: non inveni filiæ tuæ virginitates; atqui hæ ſunt virginitates filiæ meæ, expandetque ſimul veſtem coram ſenioribus urbis &c. Scilicet apud Judæos prima nuptiarum nocte lintea ſanguine ſponſæ tincta eſſe debebant, quæ deinde parentes contra accuſationem mariti pro defenſione virginitatis filiæ ſuæ producere poterant. De hac cruentatione ita ſcribit Joannes Wierus *de Lamiis cap. 20. Oper. Lib. 3. p. 231.* in virgineis locellis vel *κόλπῳ γυναικείῳ* inhæret latetque tunica, caſtitatis conſervatrix, qua primo inſultu disrupta, venarum uteri orificia hic intexta deſinentiaque ſanguinem fundunt, menſtruum vulgo, licet impro-

prie

prie appellatum. Unde nuptis virginibus, prima concubitus nocte, ex hujus membranæ violenter ruptæ venulis ſanguis promanat: cujus lituris, ut virginitatis vel virginalium notis teſtibusque tincta, quibus teguntur vel incumbunt, linteamina coram magiſtratu, ſuſpicacibus, conjugesque violatæ antea pudoris zonæ falſo inſimulantibus maritis expandi oſtendique jubet Moſes. Ad locum ſcripturæ allegatum ita ſcribit Lyranus: dicunt expoſitores catholici communiter, quod pater & mater aſſervabant linteum, in quo eorum filia a viro fuerat deflorata, ſub ſigillo avthentico, ut per hoc oſtenderent ſigna virginitatis, ſi vir ejus poſtea velit objicere malitioſe, quod eam virginem non invenerit. vid. Joh. Beverov. *Quæſt. epiſtol. p. 48.* De hoc S. Scripturæ loco plura vide §. 15. ſeq.

§. 2.

Hunc morem etiam gentiles & ſpecialiter Fezzani in Mauritania adhuc obſervant; dum ingreditur ſponſus cum virgine cubiculum, interea præparatur convivium & femina quædam annoſa præ foribus expectat, donec devirginata ſponſa hæc linteolum ſanguine tinctum illi porrigat, quod manu geſtans hoſpitibus oſtendit, alta voce clamans: virginem hucusque incorruptam fuiſſe, uti ex Leone Afro refert Paulus Ammannus *Irenic. pag. 129.* Secundum ipſius Leonis Afri verba, ſponſus, jam maritus vetulæ cruentum linteolum porrigit, quæ illam in mediam invitatorum turbam ovans refert, tanquam optimum virginitatis ſpolium; hacque lege licet convivari. Quodſi in ſolenni illo coitu nihil cruoris ſponſa per genitalia ſtillarit, redditur illa parentibus cum magna ignominia, tum etiam cum triſtitia totius turbæ invitatæ, quæ impranſa domum redit. vid. J. Beverov. *l. a.* Ambroſ. Paræi *Oper. Lib. 23. cap. 42. fol. 528.* item Melch. Sebiz. *de Not. Virgin. p. 383.* Talem morem hodierno adhuc tempore Africanis in uſu eſſe, teſtatur Joan Mooquet *Itinerar. Lib. 3. Editionis Germanicæ pag. 149.* Es halten, inquiens, die Africaner bey ihren

Apud gentiles.

Hochzeiten dieſen Gebrauch, daß, wenn der Bräutigam ſeine Braut nicht als Jungfer funden, verſtößt er ſie von Stund an, und ſendet ſie mit groſſem Gepränge und gantzem Hochzeit-Gute, wie ſie angekommen, wiederum nach ihren Eltern. Iſt ſie aber rein und unbefleckt, werden ihre Kleider und Gewand des andern Tages zu einem gewiſſen Beweiß und öffentlichen Zeichen ihrer Jungferſchafft, mit einem groſſen Jubel-Geſchrey, durch alle Gaſſen durchgetragen, auch iederman (ſo dann der neuen Frau zu ſonderbahrem Ruhm gereichet) öffentlich und ohne Scheu gezeiget. Und dieſe Gewohnheit haben die Juden mit denen Mohren ſelbiger Lande gemein. Apud Hiſpanos quoque admodum vulgare eſſe ſponſis, eas ſolutæ virginitatis lituras ſanguineas in linteo a primo concubitu obſervare, refert Johannes Wierus *l.a.* Huc pertinet etiam illud Claudiani:

Et veſtes Tyrio ſanguine fulgidas
Alter virgineus nobilitet cruor:
Tum victor madido proſiliat thoro
Nocturni referens vulnera prælii.

Neapoli quoque nupta non aliter exiſtimabatur eximium virginitatis donum marito reſervaſſe, niſi prima nuptiarum nocte ſanguinolenta fierent ea lintea, in quibus conjuges primum veneris ſuæ tyrocinium exercuerant. Itaque nuptæ, cum geniali lecto applicabatur, donare ſolebat maritus candidum induſium: & id quidem, ſi mane ſanguineis maculis notatum exhiberetur, virginitas plene probata credebatur, nullo ſigno ſuſpicionis inſerto, uti ex Arnoldo Villanova Medico Friderici Imperatoris & Regis Neapolitani refert Johannes Beverovicius *Quæſt. epiſtol. p. 50.*

§. 3.

Præſentia cruentationis an ſignum?

Ex hac itaque cruentationis præſentia in primo virginum coitu infallibile illibatæ virginitatis, ex defectu autem deflorationis ſignum multi Autores deſumunt; quanquam alii etiam ex linteorum cruentatione tantummodo affirmative, minime tamen ex ejusdem defectu negative argumententur. Illam ſententiam

tentiam plerique eorum amplectuntur, qui hymenem revera in omnibus puellis atque virginibus ſecundum ſtatum naturalem reperiri, inſtarque membranæ virginitatis clauſtrum exiſtere, atque ex ipſius doloroſa dilaceratione & comitata cruentatione virginitatis læſionem cognoſci defendunt. Inquit enim Franciſcus Plazzonus *de Part. Generat. Lib. 2. cap. 5. p. 116.* Hymenis membrana in primo coitu abrumpitur, unde dolor & ſanguinis profuſio paucior vel copioſior; idque evidens argumentum corruptæ virginitatis habetur, nam ſi ſecus fiat, & ſanguis non profluat, maritis ſuſpecta redditur ſponſæ defloratio. Et Thomas Bartholinus *Anat. Lib. 2. cap. 31. p. m. 282.* ſcribit: an detur aliqua virginitatis nota, dubium eſſe non debet, experiuntur enim omnes, qui virgines uxores ducunt, obſtare aliquid, quo minus abſque magna vi & impetu virga intrudatur; Et cum coitio prima fit, utplurimum cum magno dolore ſanguis egreditur, paucior vel copioſior; quem etiam ſanguinem ſignum virginitatis vocant. Nam ob dilatationes anguſtioris colli & lacerationem hymenis omnes virgines primo coitu dolorem & ſangvinis profluxum habent. Statuit etiam Soranus, virginale clauſtrum eſſe ipſius ſinus muliebris anguſtias, factas ex quibusdam rugis collectis, quæ a vaſis ex utero illuc prodeuntibus contrahuntur: dumque hæ dictæ rugæ extenduntur in ſtupratis virginibus, atque dum vaſa dicta disrumpuntur, dolorem pariunt & ſanguinem, veluti mactata eſſet victima, effundunt. vid. Phil. Verheyen *Anat. Tr. 2. cap. 30. p. m. 209.* Hanc cruentationem pro ſigno virginitatis agnoſcit etiam Facultas medica Lipſienſis in reſponſo quodam ad quæſtionem: An profluvium ſanguinis ſit legitimum & adæquatum ſignum ſtupri violenti? quod ſic ſonat, ad caſum 100. in Paul. Ammann. *Medicin. Crit. p. m. 611.* ſcilicet quod profluvium ſanguinis per loca muliebria in vel ſtatim poſt coitum in nonnullis, potisſimum tamen in virginibus, contingens, oriatur quidem a cauſa violenta, nempe ab impetuoſa rigidi penis in loca anguſtiora intruſione, minime tamen pro ſtupri violenti, ſed potius pro læſæ virginitatis ſi-

gno

gno habendum ſit: Experientia ſiquidem luculenter teſtatur, quod in juvenum, corporis autem proportione, inæqualium conjugum congreſſu, poſt primam ſtatim noctem inſignis & periculoſa hæmorrhagia uteri ſubſecuta fuerit &c. Inter Juriſconſultos Farinaceus voluit virginis deflorationem probari, ſi illius camiſia tempore ſtupri fuerit reperta ſanguine reſperſa, vel linteamina, in quibus cum ſtupratore cubuit ſanguinolenta: v. Paul. Zacch. *Quæſt. Lib. 4. Tit. 2. Qu. 1. n. 12. f. 375.* Et ipſe Zacchias *fol. 376.* inquit: quotiescunque ſanguis in primo coitu effunditur, faciet teſtimonium virginitatis, non tamen effundi ſemper in omnibus neceſſe eſt.

§. 4.

Cruentationis abſentia an ſignum deſlorationis?

Sicuti vero ſecundum allegata ex dictæ cruentationis præſentia veteres & Hebræi certam virginitatis notam petebant, ita etiam in contrarium argumentari ſolebant, ſi nimirum hæc ſanguinis in primo coitu effuſio non apparebat, tales ſponſas floris virginei corrupti aut virginitatis defloratæ incuſandas judicabant: & quidem ſecundum legem divinam *Devteron. cap. 22. v. 20. ſeq.* Uxor, in qua non fuerunt inventæ dictæ virginitates puellæ, ſeu quæ in primo actu conjugali ſanguinem per genitalia non fundebat, pro corrupta mortisque ſupplicio afficienda æſtimabatur; ideoque ipſam tanquam ream educebant ad oſtium patris ejus, atque lapidabant eam viri urbis ejus lapidibus, ut moreretur, quia fecerat ſtultitiam in Iſraele ſcortando in domo patris ſui.

§. 5.

Negatur.

Quamvis autem ultima hæc virginitatis nota videlicet cruentatio in primo coitu, uti demonſtratum, autoritate ſacræ ſcripturæ fundata, ideoque infallibilis videatur, alioquin enim ſeniores populi Judaici, juxta Regner. de Graaf *l. a. p. 199.* an virgo viro deſponſata fuiſſet, judicare non potuiſſent; nihilominus tamen ejusdem ſigni veritatem alii Autores dubiam reddere nituntur, quorum aliqui ex apparente in coitu ſanguine virginitatis equidem innocentiam defendunt, ex ejusdem vero abſentia non

ſemper

ſemper ad deflorationem concludunt; & quidem primario exinde, cum talis cruentatio non in omnium illibatarum virginum coitu primo contingat. Imo quamvis etiam talis ſanguinis effluxus in aut proxime poſt coitum primum obſervetur, minus tamen ſecurum hoc virginitatis ſignum quibusdam habetur, cum etiam uxores aliæque feminæ defloratæ in aliis coitibus, quandoque etiam a variis cauſis, ſanguinem ex pudendis fundant: uti ex variorum Autorum verbis conſtat. Inquit enim Daniel Sennertus *Pract. Lib. 4. Part. 2. Sect. 3. cap. 1. p. 210.* quidam Autores contra cruentationem ad experientiam provocant, qua conſtet, ſæpe virgines bonæ famæ, & de quarum virginitate nullum dubium ſit, nihilominus in primo coitu nihil ſanguinis emiſiſſe. Ideoque ſtatuunt, ſi ſanguinis aliquid in primo coitu effluat, id certum virginitatis ſignum eſſe: ſi vero id non accidat, non mox virginem pro corrupta habendam. Et omnino poſterior hæc ſententia vera eſt. Etſi enim plerumque accidat, ut a divulſione hymenis & caruncularum quatuor, vel etiam a ruptione ligamentorum venarumque, quibus in virginibus rugæ internæ uteri cohærent, ſanguinis aliquid in primo coitu effundatur, præſertim in tenellis & junioribus puellis, & ſi membrum virile craſſius ſit; tamen ſi virgines adultiores jam ſunt, & ob longum jam menſtruorum fluxum partes hæ duriores ſunt & ampliores, & membrum virile parvum ſit, non neceſſario ſanguis effunditur. Aut ſi puellæ laſcivæ digitorum immisſione vel alio modo partes has, antequam cum viris coeunt, dilaceraverint & ruperint, nulla ſequitur ſanguinis eruptio. Secundum Joh. Riolan. *Anthropogr. Lib. 2. cap. 35. fol. 194.* non ſemper neceſſum eſt ſanguinem ſtillare in primo congreſſu ad virginitatem cognoſcendam. Nam ſi virgo paulo annoſior, utpote annum vigeſimum ſupergreſſa, tenuiori & minuto peni ſubjiciatur, nullus inde cruor emanabit; at ſi virguncula admodum tenella viro maturo & præpotenti ac bene mentulato congrediatur, ex iſta violenta ſecretione & diremptu quatuor carnoſitatum, ſanguinem ſubſequi videmus: Michael Ettmülle-

rus *Oper. Part. 2. fol. m. 1040.* inquit: ſive effundatur ſanguis in primo congreſſu, quod fit interdum, ſive non fundatur, perinde eſt: hæc enim cruentatio tanquam eſſentiale ad virgines non pertinet. vid. etiam Caſp. a Reies *Quæſt. 39. p. 481.* Thomæ Bartholini *Anatom. Lib. 1. cap. 1. p. 285.* Cruentatio ob ſequentes rationes impediri poteſt 1) ſi ex petulantia ruperint virgines digito vel alio inſtrumento. 2) Si tempus ſit menſtruorum, aut paulo ante præceſſerit; 3) ſi rima oblonga ſit in hymene, tum enim dilatatio fit, non ruptio. 4) Si collum uteri amplum ſit admodum & penis anguſtior, nec ſatis craſſus. 5) Si dextre mas intrudat penem. 6) Si paſſa eſt virgo procidentiam uteri, unde ruptio hymenis. 7) Si tardius virgines elocentur. 8) Si humorum acrium defluxu perpetuo vel irrigetur hymen, vel erodatur, quod in morboſis frequens, temperamenti & cœli vitio.

§. 6.

Aliorum ſententia. De hac virginitatis explorandæ ratione ita ſcribit Franciſcus Valeſius *de Sacr. Philoſoph. cap. 25. pag. 153.* Ex his Moſis verbis conſtat, apud Hebræos fuiſſe in more poſitum, ut mulieres viris deſponſatæ abſtinerent ab eorum congreſſu, usque dum ab eis ducerentur, tuncque ſubſtituto linteo coirent, quo virginitatis ſignum, hoc eſt virginis corruptione profluens ſanguis in illo colligeretur, atque id linteum daretur puellæ parentibus, quod illi acceptum (non arbitror ſine multis teſtibus) aſſervarent, ut virginitatis filiæ usque in nuptialem diem aſſervatæ teſtimonium. Sed evenit hoc loco dubitare, quid interſit inter virginem & corruptam, quæ ſint illa clauſtra virginitatis, quorum dilaceratione ſanguis effluat. Si enim nulla ſunt, haud quaquam videtur neceſſarium, ut corrumpenda virgine ſanguis effluat: ſin autem neceſſarium non eſt, fallax & periculoſa erat ea ratio dijudicandi, qua explicato veſtimento ſeu linteo, in quo primum coierant, uti jubebant ſenes. Certe nulla pars eſt in uteri ore aut cervice, quæ virginitatis cuſtodia ſit & in corruptione pereat. Item ſcribit Ambroſius Pareus *Oper. Lib. 23. cap.*

42.

42.fol.528. Qui ſanguis primo concubitu effunditur, non ſemper eſt ab hymene ſeu membrana rupta, ſed a venulis ruptis & violatis, quæ ſecundum internam uteri ſuperficiem in cervicem ejus deſcendentes ipſis rugis, quæ venerem nondum expertis quaſi conglutinatæ connivent, implicantur & attexuntur. Quanquam quæ maturæ viro ſunt & plenis annis nubiles, nullum neque dolorem, neque ſanguinis fluorem ullamve continui ſolutionem patiuntur, ſi præſertim virum ſortitæ ſint, cui penis ſit uteri cervici magnitudine reſpondens. Et Vopiſcus Fortunatus Plempius *Fundam. medic. Lib. 2. c. 9. fol. 139.* inquit: Si prima conjunctione maritus omnia patula inveniat, nihilque ſanguinis exprimatur, non continuo ſuſpicari debet, ſuam ab alio quopiam ante fuiſſe initam: Nam potuit ipſa ſibi præ ſalacitate perrupiſſe clauſtrum illud; potuit fuiſſe eroſum ab acribus humoribus ſimul cum menſibus vel alias tranſeuntibus; potuit laboraſſe uteri prolapſu; poteſt quoque foramen in medio hymenis nimis amplum habere & vir penem nimis exilem, ita ut citra vim in cervicem uteri admittatur; ſed & variolæ vulvam occupantes florem hunc corrumpunt aliquando. Sunt etiam obſtetrices aliquæ, quæ manu obicem illum divellunt in recens natis: & ſciſcitantibus, cur id faciant, reſpondent, ne adultæ prima nocte nuptiarum ex coitu dolores percipiant; cum matrimonium debeat eſſe initium gaudii, non doloris. Poteſt denique albo uteri fluore laborare femina, ratione cujus valde humectetur dicta membrana & laxa fiat, adeo ut valde citra ruptionem diſtendi queat. Qui caſus bene notandi ſunt, non medicis duntaxat, verum etiam fere aliis, qui ſe ad matrimonia comparant, ne, dum illi occurrunt, impudicitiæ & violatæ caſtitatis uxores accuſent, indeque jurgia gravia liteſque exſurgant. Hæc Plempius.

§. 7.

Sic Daniel Tauvry *Anatom. cap. 12. p. 212. ſeq.* cauſam, cur apud Judæos prima nuptiarum nocte lintea ſanguine ſponſæ tincta eſſe debuerint, hanc reddit: Judæorum filii in conſiſtente jam ætate, *Item.*

filiæ

filiæ vero in prima adoleſcentia elocabantur: neque permiſſum erat viro cum femina coire, niſi tempore a menſium fluxu admodum remoto. Dum igitur virorum genitalia craſſa admodum, virginum vero anguſta valde ac vaſis ſanguine turgentibus inſtructa erant, impoſſibile quaſi erat, quin in illa colliſione venæ & arteriæ dilacerarentur. Quibus addendum, quod in regione admodum ſicca puellarum genitalia magis arcta, quam alibi extiterint: E contrario in Gallia puellæ paulo adultiores elocantur, nec inſtans aut modo præterlapſum fluxus menſium tempus adeo frequenter obſervatur, ideoque non in omnibus puellis, licet illibatæ ſint virgines, hæmorrhagia illa contingit.

§. 8.

Obſervatio. Petrus Dionis, qui virginitatis notam non in hymene, ſed carunculis myrtiformibus quærit, *Anatom. p. 242.* equidem concedit in prima carnali copulatione ſanguinis aliquas guttulas interdum effundi, feminasque illibatas doloris tantillum primis acceſſibus viri perſentiſcere, attamen non ſemper evenire addit, ut omnes virgines virtutis ſuæ infirma hæc indicia præbeant, cum earum plures exiſtant, quibus levem hunc dolorem non ſentire natura concesſit, illis nimirum carunculis ita diſpoſitis, ut penis absque conatu intromitti posſit, licet intemeratæ probitatis ſemper extiterint. Sic proinde nemo temere de feminarum honore judicium ferre debet; cum etiam orificii vaginæ anguſtia, nec linteamen ſanguine maculatum ſigna certa non ſint, quod feminarum defloratio non proceſſerit.

§. 9.

Ex hymene. Hymenem, ex cujus ruptione plerique veterum ſanguinis in primo coitu effluxum derivabant, virginibus equidem eſſe peculiarem, tamen omnibus virginibus ineſſe, haud neceſſarium eſſe, non ſolum probat Marcellus Donatus *de medic. Hiſtor. mirab. Lib. 4. cap. 15. pag. 387.* ſed etiam deflorationem ſine ſanguine frequentem eſſe ibidem defendit, vulgatum, inquiens, omnibusque receptum eſt, virgines, quæ in primo veneris congreſſu diſruptis

ruptis virginitatis clauſtris ſanguinem non fuderint, pudicas haud cenſendas eſſe. Vidimus tamen nos binas urbis noſtræ puellas in prima defloratione nullam ſanguinis notam dereliquiſſe, cum tamen indubiæ honeſtatis vitam antea transegiſſent, quarum prior mihi jurejurando affirmavit, ſe nullum paſſam antea viri congreſſum fuiſſe. Recordatur etiam Donatus, mulierem nobilisſimam, dum puellulæ, ejus filiæ ſuppoſitorium ex melle duriuſculum in anum indere vellet, renueretque puella lacrymans atque hinc inde ſe jactitans, caſu illud in vulvam injeciſſe, itaque valide, ut multus ſanguis disrupta hymene proflueret. Ex his itaque concludit dictus Autor, (ſive ſanguis in primo cum viro congreſſu ab hymene, ſive a nymphis prodeat mulieribus) ſi quando id minime fieri conſpicati fuerimus, non tamen impudicitiæ notam ac amiſſæ virginitatis ſignum cenſendum omnino eſſe, nec minori ob id in pretio marito recenter deſponſatam mulierem habendam eſſe.

§. 10.

De congerie venarum, ex quarum ruptione fieri creditur cruentatio, ita ſcribit Hieronymus Capivaccius *Pract. Medic. Lib. 4. cap. 11. p. 859.* Quod venarum congeriem attinet, non negamus fieri poſſe, ut circa os cervicis venulæ nonnihil extendantur. Cum enim hoc fiat in vitio, quod Arabes Sebel vocant, non mirandum, ſi in generatione fœtus facultas generatrix luxurians e venulis ad os cervicis attinentibus formet contextum quendam venarum, quibus disruptis ſanguis effluat. Sed neque harum venarum generatio eſt perpetua: unde nec latentibus his venulis, neceſſario violata eſt virginitas; nec apparentibus neceſſario eſt integra. Poteſt enim evenire, ut hæ venulæ in congreſſu ſanguinem non emittant, ſi ſcilicet venarum cumulus ſit exiguus, pudendum feminæ vaſtum, virile parvulum. Admittit etiam Horatius Augenius, vere virgines utplurimum primo in congreſſu profundere ſanguinem & dolorem potius, quam voluptatem aliquam percipere, & quidem ob anguſtam, conniventem

Ex congerie venarum.

& rugoſam uteri cervicem, venulis atque arteriolis intertextam, quam primus coitus violenter dilatet & vaſa ejus atterat, eaque vel aperiat vel rumpat, unde ſanguinis profuſio. Profitetur tamen Augenius, ſanguinem non neceſſario profundi in omnibus; neque omnes, quæ illum profundunt, virgines eſſe. vid. Melch. Sebiz. *de Not. Virginit. in Severin. Pinæo p. 381.* Scribit etiam Johannes Fridericus Ortlob *Hiſtor. Part. Diſſert. 34.* §. 7. *pag. 268.* maximum a cruentatione in congreſſu facta argumentum videtur, quod etiam autoritate ſacri Codicis nitatur. Aſt ut mittam, cauſam cruentationis ejusmodi ſæpe falſam ſupponi, eamque non omnimodo rejiciendam exiſtimem, tam abſolutum tamen caſtitatis illæſæ indicium non eſt, ubi invenitur, neque læſæ, ubi non reperitur. Partim enim ob differentem arctitudinem & relationem ad diverſam viri conditionem, partim quod non omnes, robuſtioris ſcilicet & firmioris texturæ, primo ex congreſſu, imo etiam annoſiores, ſanguinem fundant, partim quod quædam, pluries licet compreſſæ, ſi adhuc in initio, aut poſt longiorem a priore concubitu moram, aut inſtantibus menſibus contingat, ſanguine polluantur; cruentatio vix certum & indubitatum non prius ſolutæ zonæ indicium ſalutari meretur, prout obſervationes teſtantur. Ut taceam, id ex relatione cognoſci, in qua, ſi cruentationem negent in diſſimulata defloratione, aut affirment in ſimulata, aut fraudibus confirment, quis Oedipus veritatem eliciat? Et Fortunatus Fidelis *de Relat. Medic. Lib. 3. Sect. 3. cap. 4. p. 343. ſeq.* inquit: Effundi ſanguinem in primo congreſſu ſæpiſſime, nec nego, obſervatum fuit: hoc evenit, dum rugoſæ illæ anguſtiæ, quæ collum uteri in virgine conſtipant, ac coarctant, tunc vi quadam dilatantur, explicanturque. In his enim cum multæ venulæ arteriæque ſint diſſeminatæ; nihil mirum disruptas ſanguinem fundere. Hoc igitur indicium ſi unquam oſtendatur, hactenus ego incorruptæ virginitatis argumentum putabo, modo nec annoſa ſit ſponſa, nec vir nimis exiguo ſit pene; nam ſi fiat, ut hic minor aſſueta magnitudine ſit, femina vero amplis jam ductibus præ ætate aut

certa

certa corporis ſtructura donata, ut facilem jam præbeat ingreſſum, nihil arbitror in coitu disrumpi a viro poſſe: ac propterea ne ſanguinem quidem effundi, quamvis nullum antea experta ſit virum. At vero ſunt etiam ſalaces nonnullæ, quæ a prurienti libidine excitatæ, cum nulla viri facultas detur, ſeſe aut digito aut aliter atterendo petulanter perfricant, ut jam, quicquid intus obicem facit, dilacerent ac ſanguinem proliciant. Iſtæ ergo, ſi quando viro congrediuntur, nihil emiſſuras eſſe cruoris puto; quanquam nunquam antea compreſſæ ſint. Nec tamen ſi tale quidpiam effundatur, virginem propterea puellam putabo: ſatis enim compertum habeo, lotiones nonnullas parari, ac pulveres, quibus adeo adſtringatur muliebre pudendum, ut anguſtisſimum iter etiam exiguo præbeat peni: quod ſi validius urgeas, nonnihil etiam ſanguinis elicias.

§. II.

Hanc ſententiam confirmant adhuc plures Autores, e. g. Ambroſius Pareus *Lib. 2. cap. 34. fol. 76.* inquit: veriſimilius eſt, ſanguinis primo coitu eruptionem contingere ex vaſorum quorundam, per internam cervicis uteri ſuperficiem deſcendentium, violento attritu, nequeuntium tam validam extenſionem ſuſtinere, quem nervoſa illa cervix primo congreſſu ſuſcipit, citra ruptionem: neque enim virgo nubilis, quæ partes ſuas genitales, viri genitalibus proportionatas, mole & amplitudine habuerit, ejusmodi ſanguinis fluxum expertura eſt. Et *Lib. 23. cap. 42. f. 528.* idem repetit: qui ſanguis, inquiens, primo concubitu effunditur, non ſemper eſt ab hymenis membrana rupta, ſed a venulis ruptis & violatis, quæ ſecundum internam uteri ſuperficiem in cervicem ejus deſcendentes ipſis rugis, quæ venerem nondum expertis quaſi conglutinatæ connivent, implicantur & attexuntur. Quanquam quæ maturæ viro ſunt, & plenis annis nubiles, nullum neque dolorem neque ſanguinis fluorem, ullamve continui ſolutionem patiuntur, ſi præſertim virum ſortitæ ſunt, cui penis ſit uteri cervici magnitudine reſpondens. Secundum Paul. Ammann. *Item ab aliis Autoribus.*

mann. *Medicin. Crit. diſſ. 75. p. 501.* ſanguinis effuſio in coitu non atteſtatur præciſe virginitatem. Nam corruptæ etiam ſanguinem in coitu effundere poſſunt; & contra ſunt virgines illibatæ, quæ in coitu camiſias ſanguine non deturpant; imo meretrices, vel ſuſpectæ virginitatis perſonæ ſanguinis profuſionem fraude ſimulare poſſunt. Circa virginitatem cognoſcendam, inquit Regnerus de Graaf *l. a. p. 199. ſeqq.* ſigna alia propria eſſe, alia inſeparabilia: alia propria & inſeparabilia ſimul. Propria convenire uni duntaxat ſoli; inſeparabilia omnibus; utraque ſimul omnibus & ſolis: Hiſce poſitis, dicit, linteum illud primo coitu cruentatum, ſignum quidem virginitatis eſſe, ſed neque proprium neque inſeparabile, adeoque neque certum cenſeri poſſe. Probatur primum, quia non ſolum virgines cruentum reddunt linteum; etenim jam corruptæ dolo malo ſanguinem coeuntes emittunt, & rerum venerearum tyronibus imponentes, eos ſeſe defloraſſe falſo affirmant. Inſuper ſine penis in vaginam immisſione, illæſa omnino vaginæ orificii coarctatione quandoque concipiunt. Secundum probatur, quia non omnes virgines primo coitu ſanguinem emittunt: nam præterquam quod vaginæ oſculum præ avido coeundi concipiendique deſiderio in grandioribus ſucceſſu temporis dehiſcat, ac in junioribus petulco digito vel ſimulato priapo dilatetur; fieri etiam poteſt primo, ut menſes fluant, vel paucis ante diebus fluxerint, ex quo genitales partes humectari & relaxari contingit, ſic ut minimo negotio & nullo fere dolore dilatentur, cedantque ſubeunti mentulæ potius, quam dilacerentur. Secundo fieri etiam poteſt, ut naturalis vaginæ orificii coarctatio ob defluentium humorum copiam ita relaxetur, ut in defloratis laxior eſſe non posſit: quemadmodum nobiſcum experti ſunt ii, qui ad puellarum uteri prolapſum, in noſtris regionibus nimis familiarem, curandum quandoque accerſiti fuerunt. Hinc mirum nemini videbitur, ſi tales virgines ex primo coitu ſanguinem non emittant. Tertio non ex ea partium laxitate tantum, enimvero ſi annoſa & vegeta virgo tenello ſponſo

ſo committatur, utique ſanguinem non emittet. Iisdem rationibus etiam Bravo de Sobremonte *l. a. p. 205. ſeq.* contra cruentationem utitur, quia ſcilicet non omni virgini, nec ſoli, nec ſemper accidat, quod hactenus adductis & aliis exemplis confirmat.

§. 12.

Nullam cruentationi in coitu ſubeſſe fidem judicat Johannes Bohn. *Medicin. Forenſ. Specim. 3. §. 13.* quatenus nec ſanguinis per genitalia eruptio in illibatarum compreſſione prima ſemper contingit, quibus nempe illa, ſive per conformationem naturalem, ſive affectum quendam præternaturalem, ſunt laxiora magisque lubrica, & quæ congreſſorem non adeo mentulatum ſuſtinent, aut annoſæ magis exiſtunt. Nec ſi cruententur à concubitu genitalia, hoc zonæ virginalis integritatem hucusque infallibiliter evincit, dum femellarum quædam non in primo tantum, ſed ſecundo quoque, tertio aliisque coitibus ſanguinem profundunt; illæ ſcilicet, quæ arctiores exiſtunt, aut imminentibus menſtruis nuptias celebrant; ut illarum taceam, quæ fraudibus ejusmodi cruentationem ſimulant. Sanguinem non eſſe ſignum virginitatis, quia ſine ſanguinis emiſſione virgo cognoſci poteſt à viro, eleganter agnovit Fragoſus, vid. Franciſc. Torrebl. *de Magia Lib. 2. cap. 19. p. 220.* ubi Fragoſi verba allegat: Aſsi que la ſangre, que ſuale ſalir en el primer coito, no ſiempre es de la tela corrompida que imaginan, ſino de las venillas que alli ſe hallan apretadas: por lo qual las mugeres, que tienen ya edad madura, no ſienten dolor en aquel acto, ni les va ſangre, eſpecialmente ſi el hombre tiene el miembro genital proportionado con la grandeza del cuello de la madre. *Bohnii ſententia.*

§. 13.

Scribit etiam Caſpar a Reies *l. a. p. 481.* Si ita non eſſet, ut ſanguis in primo concubitu neceſſario efflueret, non utique illud ſignum pro virginitatis defenſione tam certum, & ſine aliqua probatione ſtatueretur. Sed tamen hoc non obſtante ex communi fere omnium ſententia ut certiſſimum habetur, in primo coitu & *Reieſii.*

virginitatis defloratione neceſſario non requiri, ut ſanguis profluat; cum contrarium non raro accidat, & ſine ulla ſanguinis excretione honeſtiſſimas quasdam virgines, nulla turpitudinis labe infectas, in connubiali thoro poſitas nil tale habuiſſe ſæpius animadverſum ſit. Nec propterea, quod ſanguis deficiat, ſuſpicio aliqua adverſus mulieris integritatem oriri ſtatim debet, cum multis de cauſis evenire poſſit, ut deſideratus ille ſanguinis fluxus non appareat; ut ſunt præcipue ætas, quæ & partes illas laxiores reddit & duriores; ſecundo menſtruorum aſſidua evacuatio, quæ partium ſymphyſin & coalitum paulatim corrumpit; tertio penis modica magnitudo & rigiditas, quæ cauſa eſt, ut magna non fiat laceratio & divulſio, nec caruncularum tunicas & venas, licet exiles, disrumpat; quod multoties etiam in tenerioribus obſervatum eſt, cum de quadam narret Augenius, quæ a nono ætatis anno cum futuro ſponſo cohabitavit & tandem anno decimo tertio gravida facta eſt, cum nunquam cruoris aliquid obtinuerit: Tandem a cauſa aliqua externa petulans ardore coitus irritata partium illarum unionem digitis aut alia re paulatim divellere poterit, ut propterea cum ſponſo non ita difficilem habeat congreſſum. Quare tam longe abeſt, ut indubitatum virginitatis ſit ſignum ſanguinis ille fluxus, ut econtrario corruptas non raro ſanguinem ſtillaſſe compertum ſit, non ſolum menſibus vel extra tempus in actu coitus proſilientibus, ſed venula aliqua nimio calore reſerata, cum multarum orificia ad totum matricis corpus attingant; imo vafricie hoc multæ machinantur, ut virginalem adſtrictionem non ſolum comparent, ſed adhuc ſanguinis quoque fluxum aliquibus fallaciis procurent, atque in virginitatem, quam aliis tradiderunt, factis & geſtis mentiantur &c. Et *pag. 485.* inquit idem, ſanguinis exitus, cum menſium aliqua ſtilla in actu effluere, aut ſine illis ex vena aliqua calore ex motu reſerata, vel a grumo aliquo derelicto & coitus calore liquato: quin & technis & impudicarum mulierum fraudibus & doloſis artibus procurari poteſt.

§. 14. Ni-

§. 14.

Nicolaus Venette *Tabl. de l'Amour conjugal Part. 2. cap. 1. Art. 3. p. 89.* inquit: l'on croit, que le ſang, qui s'epanche la premiere nuit des noces, eſt une marque manifeſte de la perte de la virginité. C'eſt pourquoy Moyſe commanda au Juifs de garder ſoigneuſement les linges, qui avoient ſervi la premiere nuit aux mariez, à fin de diſculper un jour la femme à l'egard de ſon mari. Mais l'on me permetira de dire, que le ſang & le lait ne ſont pas toujours des marques d'une fille proſtituée, car une grande & groſſe fille, qu'on marie avec un petit homme, n'eſt pas moins pucelle, pour ne repandre point de ſang la premiere nuit de ſes noces, & le ſang, qui coule des parties naturelles d'une autre fille, n'eſt pas non plus un ſigne de ſa vertu, l'artifice faiſant quelque fois paroitre un ſang étranger, qui auroit eſté auparavant mis dans une petite vesſie de mouton, & renfermée enſuite adroitement dans le conduit de la pudeur. Scribit etiam Julius Cæſar Claudinus *Reſponſ. medicin. n. 40. p. 258.* Virginitatem ex venarum congerie collo uteri inhærentium deprehendi poſſe, ſentiunt aliqui, hocque illud erat adeo celebre, quod apud Hebræos & in ſacris ſcripturis habetur, deflorationis argumentum, ſed mea ſententia fallax adeo; nam illis venis etiam apparentibus adhuc eſſe poteſt culpata virginitas; contingit enim aliquando, ut hæ venæ in primo coitu non diſcindantur, ſanguinemque non emittant, ubi ſcilicet earum cumulus fuerit exiguus, pudendum feminæ amplum ſatis, & virile parvum. Quoad ſanguinis effuſionem in defloratione juxta Paul. Zacch. *Quæſt. Lib. 4. Tit. 2. Qu. 1. n. 20. f. 376.* patet, quod ea minime poteſt apparere, ſi viæ fuerint vel naturaliter, vel accidentaliter, maxime patentes, præcipue ſi congreſſor non valde mentulatus exiſtat, aut ſponſa annoſior ſit. Et *n. 23.* pergit idem Autor, hoc ſignum per ſe dicendum eſſe fallacisſimum, quia non modo, ſi non adſit, non poteſt probare corruptionem, ſed, etiamſi adſit, non atteſtatur virginitatem. Item *n. 26.* de ſanguine in aliis & poſt viduitatem quoque exercitis coitibus apparente, addit:

Nicol. Venette.

multis non in primo ſolum concubitu, ſed etiam in ſecundo & tertio & ulteriori, ſanguis effunditur, iis nimirum, quæ anguſtiora vaſa habent. Vidi ego, quæ ob mariti abſentiam vel infirmitatem a coitu diu abſtinens, cum de novo concumberet, ſanguinem effunderet. Et pudiciſſimam viduam novi ſecundo nubentem ſanguinem effudiſſe, cum primum ſecundo viro conjungeretur: Biennio autem viduitatem & cœlibem vitam ſervaverat; erat tamen adhuc juvenis, non major viginti annis: hic autem dolus nonnullus ſubeſſe potuit. Itaque quemadmodum poteſt mulier eſſe incorrupta, & ſanguinem in primo concubitu non effundere, ſic poteſt alia ex parte eſſe corrupta, & ſanguinem concumbens effundere. Nonnulli etiam Autores inter ſanguinem menſtruum, & illum, qui in primo coitu violento prorumpere ſolet, in colore differentiam quærunt, virginitatis enim nodo nexuque dilaniato cruentus (a menſtruo ſanguine eo diſſidens, quod vividi hic coccini coloris eſt, ac eo duntaxat, quo penis uteri cervicem aſperiuſcule violentiusque ſubit, momento parce prorumpens, e diverſo menſibus decoloratioribus turbulentioribusque uberius ac longiore temporis tractu delabentibus) ſuccus integræ virginitatis indicium interſtillat, juxta Lud. Bonaciol. *de Format. Fœt. cap. 2. p. 188.*

§. 15.

Cruentatio ex ſcriptura.

Cum autem paulo ante ex ſacra ſcriptura allegati loci, de ſigno virginitatis, a linteorum ſeu veſtium in primo coitu cruentatione, eorumque demonſtrandæ virginitatis gratia, coram ſenioribus populi Judaici expanſione, deſumpto, veritas ob hactenus recenſitorum Autorum ſententiam negativam, vacillare videatur, diverſas adhuc de hac materia Autorum opiniones adducere liceat. Nonnulli ſcilicet, imprimis Horatius Augenius, juxta ſententiam Rabbi Salomonis, hunc ſcripturæ locum metaphorice accipiunt, ita ut expandere veſtimenta idem deſignet, quod per verba teſtium declarare & diligenter inquirere in ſponſæ caſtitatem. v. Thom. Bartholin. *Anat. Lib. 1. cap. 31. p. 285.* Et Bravo

de

de Sobremont *l. a. p. 206.* inquit: Augenius ex Rabbi Salomone tenet hæc verba: expandere veſtimenta coram ſenioribus civitatis, metaphorice intelligenda ſunt: id eſt, fiant probationes, quæ apud ſeniores manifeſtent caſtitatem mulieris, ut ex eis expandatur veritas. Quam interpretationem Francus comprobat ex Lyra dicente: Valde turpe videtur, quod talis pannus expanderetur coram judicibus: nec eſt veriſimile, quod ejus vir auderet uxorem falſo accuſare, cujus ſciret parentes teſtimonium, nempe linteum ſanguinolentum, tanquam virginitatis ſignum ſervare. Ex quo infert: quod illa locutio fuit parabolica. De hoc probandæ virginitatis modo quoque ſcribit Lutherus in Deuteronomium, incertum eſſe, quis fuerit modus explorandæ aut probandæ virginitatis publice. Nam privatim in primo concubitu experiri poſſe, an ſit corrupta, vel incorrupta, videre ſe fere omnes conſentire, quod primus concubitus ſit amarus & aſper, dum virginale clauſtrum violatur, & veſtigium relinqui ex ſanguine læſi clauſtri in panno. Sed Auguſtinum hoc incertum facere, qui illud ipſum clauſtrum aliquando violari dicit a matronis, vel ipſis puellis, digito explorantibus. Quod ſi donetur eſſe certum, quomodo (inquit) publice probabitur? An vir allegabit, nec aſperum nec durum fuiſſe primum concubitum? Quid ſi mulier neget? An ſanguinem reliquum in veſte oſtendet? quis iſta pudenda ferat in judicio publico oſtendi? Potius dicam me neſcire modum hunc. Vel illis conſentiam, qui dicunt, quod pater & mater puellæ, dum filiam tradunt, prius per honeſtas matronas virginitatem illius explorant, quæ poſtea teſtes ſunt in judicio, fuiſſe illam virginem, & hoc ſit, quod Moyſes dicit patrem expandere veſtimentum, ubi dixerit: Ecce hæc eſt virginitas filiæ meæ, id eſt, per has matronas oſtendo illam fuiſſe virginem, & in ſignum ejus expando veſtimentum; cujus expanſio ſignificet, rem eſſe apertam & probatam, ſicut mos fuit iſti genti excutere veſtimentum, dum minantur, ut Nehemias fecit *cap. 7.* & ſcindere veſtimentum, dum indignantur, ita expandere veſti-

mentum, dum rem claram, explicatam & perſpicuam faciunt. Quamvis & hic mos prætentandæ ſponſæ ante nuptias per matronas, ſatis pudendus ſit. Sed cum aliud non habeamus, interim hoc admittamus. vid. Joh. Beverovic. *Qu. Epiſtol. p. 60.* ubi plura.

§. 16.

Alia explicatio. Alii vero hujus textus ſenſum literalem retinent, ejusque veritatem defendunt, v. g. ſecundum Theologi Dordraceni, Balthaſaris Lydii verba, hypotheſis hæc certa eſt: Signum, inquientis, a Moyſe narratum cum profectum ſit a naturæ Autore & Domino, infallibili ad hæc judice, tale eſſe oportere, quod in Judæis non fefellerit unquam, nam alias multis ſæpe facta eſſet injuria, quæ pronunciatæ fuiſſent ex hac lege corruptæ, ſigno hoc non apparente, cum tamen fuiſſent virgines. Ego ſignum illud cruentati lintei judico eſſe παθογνωμονικὸν, & nunquam in ullis fefelliſſe, fluctuaſſet enim perpetuo animus judicis, ſi hoc ſignum, ex quo judicandum erat, fuiſſet inſtar Lesbiæ regulæ & quandoque fefelliſſet. Dubitans autem ignoranti æquiparatur *L. ult. §. ſin autem neſcius Cod. de furtis.* Et judicium in pendenti eſſe non poteſt *L. non quemadmodum 35. D. de judiciis.* Judex curare debet, ut certam ſententiam ferat *§. curare 32. Inſt. de Actionibus.* Si hoc obſervant leges humanæ, multo magis divinæ id non neglexerunt. vid. Joh. Beverov. *l. a. p. 58 ſeq.* Inquit etiam Regnerus de Graaf *l. a. p. 199.* Hæc ſacræ ſcripturæ verba, dari certum virginitatis ſignum, luculenter demonſtrare videntur, alioquin ſeniores populi, an virgo illi deſponſata fuiſſet, judicare non potuiſſent. Et juxta Thom. Bartholin. *Anat. Lib. 1. cap. 31. p. 285.* verum ſcripturæ ſenſum, ut verba ſonant, retinent meliores interpretes. Imo Lutheri ſententiæ de expanſione veſtium contradicit jamjam allegatus Lydius; Lutherus, inquiens, ſententiam ſuam hauſit a ſuo Nicolao Lyra & Cajetano, quos fere in enarrando Moyſe ſequitur; neque me movet, quod de pudendo ſigno in judicio ingeminat: Nam ſi ſummus Sacerdos judicabat de lepra, eamque inſpiciebat, ubi erat, cur non judices in judicio inſpe-

inſpexiſſent linteum cruentatum? Ritum excuſſionis veſtium & lacerationis norunt omnes, ſed ritus explicandi ſinum ſeu veſtem in ſignum manifeſtæ, probandus eſſet claris ſcripturæ teſtimoniis. His accedit, quod lintei (non ſinus aut veſtis) explicandi in Moyſe fit mentio, ideo Ebræam vocem (HASHIMLAH) quæ veſtem ſignificat, Chaldæus interpres vocabulo (SHOSHIPHA) explicat, quod linteum ſignificat. Non inquiram in cauſam hujus ſanguinis effluentis, an ſit ex rupto hymene, an ex labiorum uteri conſtrictione ac ſymphyſi dilatata? an ex venarum congerie collo uteri inhærentium dilatatione & disruptione? quas lites non faciam meas. Quacunque ex cauſa extiterit, dico agi de linteo cruentato, a prima cum ſponſo conſuetudine, hoc judici inſpiciendum, & ex hoc ſigno infallibiliter judicandum fuiſſe. Pro hac ſententia facit ritus Judæorum, cujus meminit Moyſes Nachmannus, qui ait, ante thalamum nuptialem adſtitiſſe duos ſodales, qui præeuntes cubiculum explorarunt, ne quid, quod ad judicium virginitatis pertinet, inſidiarum alter alteri imponeret, totamque noctem adſtantes, ſummo cum gaudio animique hilaritate, excubias, ceu cuſtodes Regis & Reginæ agebant. Illorum erat, egredientibus ſponſo & ſponſa, protinus irrumpere, explorare omnia denuo & agnita priora lintea, in quibus concubuerant, acceperunt & tradiderunt matri. Hucusque Lydius.

§. 17.

Cum vero juxta ſuperius adductas rationes talis cruentatio non ſemper in primo coitu obſervetur, nonnulli, v. g. Johannes Beverovicius *l. a. p. 51. ſeq.* de hac a Moſe lata lege ſentiunt, legislatorem habuiſſe rationem eventus magis univerſalis, & frequenti conſuetudini ſe accommodaſſe, cum virgines utplurimum effundere ſoleant ſanguinem in primo congreſſu. Deinde virgines tunc temporis, rigore legis perterritas, fideliter ſeſe continuiſſe, & parentes eas diligenter ſervaſſe. Publicum enim ignorabant, manebant domi ignotæ: unde Hebræi adhuc virginitatem eripere honeſto vocabulo dicunt cognoſcere. Et juxta Paul. Zacch. *Adhuc alia.*

l. a.

l. a. f. 376. Augenius ſtatuit, Moſen ibi noluiſſe, quod in omni caſu panni ſanguinolenti facerent teſtimonium virginitatis, ſed in eo tantum, de quo ibi, nimirum quando vir falſo accuſaret uxorem, imponens ei nomen peſſimum, quod non reperiſſet eam virginem, tunc enim pannos illos ſanguinolentos atteſtari voluit lex, eam virginem fuiſſe, unde vir falſitatis arguebatur: non quod univerſaliter & generaliter panni illi ſanguinolenti facerent, aut facere deberent in omnibus teſtimonium virginitatis. Miratur etiam Balthaſar Lydius apud Beverovic. *l. a. p. 57.* Mercurialem ſequentia ſcribere auſum: Quare, cum nullum virginitatis certum & irrefutabile ſignum haberi queat, dicendum eſt: omnibus aliis minus incertum haberi, quod a cruentatis indumentis capitur, ac propterea iſtud, licet non ita firmum, Moyſen recipere voluiſſe, ne penitus hominum pravitati licentia in innocentes peccandi concederetur. Et Julius Cæſar Claudinus *Reſponſ. medic. 40. pag. 258.* hoc apud Hebræos adeo celebre, inque ſacris ſcripturis ſancitum deflorationis & virginitatis argumentum fallax judicat.

§. 18.

Lydii & aliorum ſententia.

Scripturæ autem veritatem rationibus Theologicis defendit allegatus Lydius *p. 62. ſeq.* inquiens, Autorem hujus legis DEUM aliquid peculiare quoad hanc rem operatum eſſe in populo ſuo, atque effeciſſe, ut ſemper ille ſanguis in primo concubitu flueret, quemadmodum Numer. *cap. 5. verſ. 18.* ſemper intumeſcebant & computreſcebant viſcera & femora illarum, quæ aquam maledictam bibebant, & violati thori reæ erant. Deinde aliam fuiſſe rationem Judaicarum, quam noſtrarum puellarum. Judæorum ſanguis valde fuit calidus, & corruptioni, ſi ullus, facillime obnoxius, quod ex lepra, a qua gens illa præ aliis valde infeſtabatur, manifeſtum eſt: nam ea longe alterius erat generis, quam vitiligo harum regionum, aut vulgaris elephantiaſis. Quæ cauſa quoque fuit, præter ceremonialem, cur velarent faciem, ne inficerent aerem, cur a cœtibus hominum excluderentur; cur carnes ſuillas illis veſci non liceret, cur menſtruatæ haberentur pro immundis,

mundis, & viſu ſolo ſæpe læderent res objectas, quorum longe variat ratio apud nos, cœli ſolique mutatione. Nemo ergo mirabitur, αἱμοῤῥαγίας hujus femineæ aliam apud Judæos, quam noſtrates rationem. Quibus Lydii rationibus adhuc alia ratio phyſica addi poteſt, videlicet Judæorum filii in conſiſtente jam ætate, filiæ vero in prima adoleſcentia & pubertate, circa annum ætatis duodecimum, elocabantur, circa quod tempus in puellis clauſtrum virginale, ſecundum quosdam vel in hymene, vel ſecundum alios in carunculis myrtiformibus, vel in anguſtia naturali &c. conſiſtens, adhuc eſt obſtructum vel coarctatum, atque a crebriori menſium fluxu, uti in adultioribus apud nos virginibus, & quidem, quæ non adeo mature nubunt, obſervari ſolet, nondum dilatatum; unde impoſſibile fere videtur, quod viri membrum genitale, ſi legitime vel extraordinarie craſſum, virginis adeo tenellæ vaginam uterinam adhuc anguſtam, vaſisque, imprimis œſtri venerei tempore, ſanguine turgeſcentibus inſtructam, in violenta illa actus venerei colliſione, ſine venularum apertura aut dilaceratione indeque ſubſequente cruentatione aperire posſit; quatenus Judæis circa menſtruationis tempus, quo partes mulierum genitales per humorum affluxum lubricitari atque diſtendi hactenus ex Autoribus monſtravimus, nec coitum cum ſponſis, nec uxoribus cum maritis celebrare permiſſum erat. In noſtris econtra regionibus virgines utplurimum adultiores, quam apud Judæos, annosque pubertatis diu transgreſſæ, menſtruasque purgationes, quæ vias illas paulo ampliores reddere atque dilatare poſſunt, interdum jamdudum perpeſſæ, elocari ſolent. Quare de noſtratibus virginibus non ſtatim, uti de Judæorum puellis, ita erit concludendum: primus hujus ſponſæ congreſſus non fuit cruentus, ergo fuit virgo vitiata, ſiquidem apud nos quandoque ſponſus ſponſam non diu poſt tributum lunare (quod Judæis lege divina prohibitum erat) amplecti atque inire ſolet, quo tempore, uti dictum, viæ magis patulæ ſunt, atque fibræ ſinus uterini ratione laxitatis facillime & absque vaſo-

Xx rum

rum ſanguiferorum disruptione & ſine ſubſequente cruentatione, ulterius expanduntur. Præterea quoque, licet nulla proxime præceſſerit menſtruatio, fieri poteſt, ut virgo ſine cruentatione a viro agnoſcatur, quando nimirum ſponſus haſtam virilem gerat nimis gracilem vel parvam, virgo econtra vel ob ætatem provectam, vel natura vel ob ſtaturam, vaginam bene largam habeat & amplam, ut facilem & incruentum præbeat ingreſſum, quamvis nullum antea virum fuerit experta, vel etiam quando tenuiſſima, quandoque reperibilis membranula a menſibus transeuntibus aut humoribus acribus & corroſivis, juxta Theod. Craan *de Homin. cap. 164. p. 724.* exeditur; vel quando puellæ vel virgines laſcivæ a prurienti libidine excitatæ, cum nulla viri facultas detur, ſeſe aut digito, aut farcimine, aut phallo artificiali vel alio quodam inſtrumento peniformi atterendo petulanter perfricant, ut illud, quod intus obicem ponit, ſive ſit hymen, ſive coarctatio, dilacerent vel dilatent, ac ſanguinem ante primum congreſſum matrimonialem proliciant; ut itaque mirum non ſit, tales virgines deinceps primum coitum cum ſponſo absque cruentatione celebrare, quanquam nunquam antea compreſſæ fuerint. Inquit etiam Daniel Tauvry *Anat. cap. 12. p. 213.* in Gallia, puellæ paulo adultiores elocantur, nec inſtans aut modo præterlapſum fluxus menſium tempus obſervatur, ideoque non in omnibus puellis, licet illibatæ ſint virgines, hæmorrhagia illa contingit.

§. 19.

Cruentatio nullum ſignum.

Vidimus proinde, ab hactenus deſcriptæ, primi congreſſus matrimonialis, cruentationis præſentia plerosque Autores equidem infallibile hucusque conſervatæ atque illibatæ virginitatis ſignum deſumere; quoad defectum autem dictæ cruentationis eosdem diſſentire, dum alii exinde prægreſſam deflorationem defendunt, alii autem huic ſententiæ, ob varias, cruentationem impedientes, cauſas, contradicunt, nihilque certi exinde probari aut concludi poſſe ſtatuant. Attamen neque etiam prima ſententia

tentia de cruentationis præſentia, indeque ſumenda virginitatis nota, adeo firmo ſtat talo, cum ſecundum ſupra allegatos Autores ejusmodi cruentatio non ſolum in primo coitu, ſed poſt multos etiam repetitos congreſſus atque in viduarum nuptiis ſecundis fuerit obſervata. Deinde etiam ipſius primi nuptiarum congreſſus cruentatio ſuſpecta nonnullis eſſe ſolet, & quidem ob varias meretricum aut virginum jamdudum defloratarum fraudes & ſophiſticationes, quibus non modo vias naturales, frequentiori cohabitatione jam ſatis ampliatas, iterum conſtringunt adeoque coarctant, ut cum ſponſo congredientes æque anguſtæ ac virgines illibatæ ſentiantur & deprehendantur, quandoque etiam in valido conflictu, imprimis cum onobelo ſeu bene mentulato, ſanguinem fundant, pro quo ſcopo aliæ alias quoque artes adhibere ſolent; de quibus paulo poſt circa ſophiſticationem pluribus agemus.

§. 20.

De hoc cruentationis ſigno ita judicat Michael Alberti *Jurispr. Medic. cap. 2. §. 9. ſeq. p. 66. ſeq.* E ſolennioribus magisque ſpecioſis ſignis, quæ virginitatem integram teſtari debent, allegatur etiam cruentatio genitalium in feminis ſub primo congreſſu contingens, ſiquidem ex Sacri Codicis loco *Deuter. 22. v. 13. 19.* Virginitas accuſatæ feminæ in caſu necesſitatis, ubi illius integritas in dubium vocatur, demonſtrari ſolet: ubi quidem hoc ſignum pro virginitatis teſte, ſi ab omni fuco & fraude alienum eſt, admitti poteſt, licet ob ſequentes circumſtantias illud non in omnibus puellis, quæ tamen adhuc integræ eſſe poſſunt, reperiatur 1) quando in illis partes genitales non valde anguſtæ ſunt; 2) quando maſculus exiliori membro virili præditus eſt, 3) femina vero proxime ante hunc congreſſum menſibus laboravit; 4) quando alias procerioris ſtaturæ eſt, adeoque patentiora genitalia habet; 5) quando frequentius largiori menſium fluxu laboravit; 6) aut aliquando fluorem album experitur; 7) quando ſponſa ætate adultior, ſponſus vero junior eſt; 8) quando præceſſerunt violentæ *Obſervatio.*

geni-

genitalium contuſiones; 9) quando petulantes feminæ partes ſuas genitales frequenti frictione & titillatione atterunt; 10) quando repetitis balneis ante congreſſum uſæ ſunt; 11) quando a naturali conformatione hymen adeſt, & reliquæ partes laxius ſtructæ ſunt; 12) quando totum temperamentum feminæ laxius exiſtit; 13) quando in maſculo inſufficiens membri rigiditas, quin potius laxitas adeſt. De hoc ſigno cruentationis pasſim varia proſtant teſtimonia, dum aliquando pro indice læſæ virginitatis admittitur, aliquando infirmum eſſe declaratur, interdum variis fraudibus obnoxium eſſe ſignificatur; imo defectus illius haud corruptionem perpeſſam eſſe denotat, licet cæteroquin teſtimonia proſtent, ubi feminæ aliquoties ſub repetitis congresſibus carnalibus talem cruentationem ſubierunt, quæ tanto certius contingit ex maris cohabitantis nimia proceritate & feminæ teneritudine. Ibidem etiam dictus Autor *pag. 74. ſeq.* aliquot caſus ſuſpectæ virginitatis a cruentationis tam abſentia, quam præſentia deſumptæ, cum epicriſi annectit.

§. 21.

Signum an ex uteri orificio?

Denique etiam ex interno uteri orificio virginitatis ſignum peti poſſe videtur, ſiquidem, ſecundum Isbrand. de Diemerbr. *Anat. Lib. 1. cap. 26. fol. m. 146.* in virginibus dictum orificium anguſtum & æquale, in iis vero, quæ aliquoties pepererant, majus & quaſi duobus labiis ſubduriuſculis, veluti carunculis nonnihil tumidis, præditum, quæ labia in virginibus vix, aut non inveniuntur. Quod tamen ſignum æque fallax ipſi Isbrando de Diemerbroc videtur.

§. 22.

Virginitatis nullum certum ſignum.

Ex tanta igitur adductorum virginitatis ſignorum fallibilitate atque incertitudine ſufficienter conſtat, quam difficulter Medico de virginitate judicare atque deponere liceat, ideoque non mirandum, quod plurimi Medici nullum certum atque infallibile dari virginitatis ſignum, neque ſimulatam virginitatem certe dignoſci poſſe, imo inſpectionem quoque partium genitalium

infidam

inſidam eſſe, ſtatuant atque defendant, v. g. Johannes Bohnius *de Offic. Medic. dupl. Part. 2. cap. 5. p. 625. ſeq.* inquit: Medicorum renunciationes (olim frequentius ac hodie) aliquando ſollicitantur, & horum quidam in deponendo plus faciles juſto ſe præſtant, ubi de juvenculæ virginitate integra corruptave controverſia emergit, hujus caſtitatem theoriis ac conjecturis meris ſeu ſignis fallacibus maxime ac omnem avtopſiam nonnunquam ſuperantibus, dimetientes, i. e. utut de certo & infallibili virginitatis ſigno nondum conſtet, & quæ hujus generis communiter enarrantur, vel avtopſia haud obſerventur congrua vel fallant, vid. etiam *cap. 6. p. 636.* Johannes Fridericus Ortlob *Hiſtor. Part. diſſert. 34. pag. 268.* ſcribit: Quamvis inter virgines & defloratas, imo maritatas diutius, diſcrimen intercedere non inficier, imo etiam in concubitu utplurimum ſigna ſeſe ex nominatis exerere posſint, quæ virgines diſtinguunt a reliquis: ab inſpectione tamen & contactu minus fidum judicium depromi exin auguror, quod ſigna ejusmodi ſint, quæ partim & in virginibus, & in non virginibus inveniantur, partim vero ſua abſentia aut præſentia nihil indubitati concludant, imprimis quia non mox a compresſione inſpectio adornatur. Poſt recenſionem atque examen omnium fere virginitatis ſignorum demum Caſparus a Reies *Elyſ. jucund. Quæſt. Camp. Qu. 39. n. 30. p. 484.* ita loquitur: Ex prædictis omnibus patet concluſio, omnium Medicorum votis confirmata, ſignum ſcilicet virginitatis nullum certum & proprium dari, quod in omnibus aut ſemper inveniri debeat; quibus & nos quoque aſſentimur. Scribit etiam Balthaſar Lydius ad Johannem Beverovicium: nulla, ut video, dari poſſunt infallibilia virginitatis ſigna: Eradant ergo Juriſconſulti legem primam Dig. de inſpiciendo ventre, cum Cujacius *Obſerv. Lib. 17. cap. 27.* fateatur, an ſit virgo, eſſe in difficili, ac pene imposſibili, v. Joh. Beverov. *Epiſtol. Quæſt. p. 54.* Secundum Hieron. Capivacc. *Pract. Medicin. Lib. 4 cap. 2. p. 859.* defloratio vel natura tegi vel arte ita occultari poteſt, ut interdum etiam periti medici & obſtetrices fallantur, quam ſententiam etiam tenet

Hieronymus Mercurialis, qui de ea re aliquando conſultus: usque adeo, inquit, incerta virginitatis indicia habentur, ut tum vir, tum femina vitiati, virgines apparere concumbentibus, tam Medicis atque obſtetricibus posſint: unde neque inferre licet, puellam aliquam eſſe defloratam, quod velamine careat, locosque latos habeat: neque eſſe virginem, quod membrana illa integra in ipſa reperiatur. Idem quoque ſtatuit Augenius, qui nullo certo ſigno affirmat virgines a mulieribus diſtingui poſſe, v. Fortun. Fidel. *de Relat Medic. Lib.3. Sect.1. cap. 4. p. 352.* Prolixe etiam de hac materia, quod ſcilicet virginitas, defloratio, deflorationisque tempus certis notis haberi nequeat, agit Julius Cæſar Claudinus *Reſponſ. Medic. 40. p. 257. ſeq.* Eo, inquiens, quarundam feminarum malitia devenit interdum, ut, quemadmodum jam defloratæ omnem curam exercent, qua virgines appareant, ſicque nondum expertum virum decipiant; ita quandoque omnes nervos intendunt, ut adhuc vel virgines exiſtentes virgineo flore deſtitutæ posſint apparere, vel ſi revera violatæ exiſtant, mox violatæ cenſeri velint, cum tamen a defloratione majus longe ſpatium temporis, quam referant, interceſſerint. Et porro: Sicuti a ſacro Medicinæ fonte non religioſe forſan multa ſibi parant ad ementiendam virginitatem, ita & ad eandem a ſuis limitibus minime recedentem medicis indiciis obſcurandam, aliquo ſibi propoſito fine, iis circa muliebres partes uti poſſunt, quæ ſæpiſſime ſunt in cauſa, ut undequaque periti medici, ne dicam imperitæ obſtetrices, nullis niſi nugis innixæ, ea ratione decipiantur, ut & eas, quas non deberent, defloratas affirment, & eas, quæ deflorationem multis abhinc menſibus (annis dici poterat) paſſæ fuerunt, hanc non ſubiiſſe, vel paulo ante ſubiiſſe deponant, atque hoc eo magis, quoniam malitioſis mulierum artibus natura ipſa favere poteſt, ut totam virginitatem, indubiam deflorationem, certum deflorationis tempus aſtruere tum medicis, tum mulieribus obſtetricibus, niſi divino ſpiritu ſuffultis, fuerit denegatum. Signa virginitatis tribus concluſionibus negat Paulus

Zac-

Zacchias *Quæſt. Med. leg. Lib. 4. Tit. 2. Quæſt. 1. n. 14. fol. 375.* inquiens, virginitatis nullæ dantur certæ & infallibiles notæ, accepta virginitate, prout eſt quædam muliebrium vaſorum integritas, ex conjunctione viri non maculata. Acceptiſſima eſt hæc concluſio recentioribus omnibus tam medicis, quam Juriſconſultis. Ratio autem hujus concluſionis eſt, quia ea potiſſimum ſigna, quibus maxime in ejus rei atteſtatione fidendum eſſet, vel fallacia ſunt, & nihil certi promittunt, vel realiter nulla ſunt. Secunda Zacchiæ concluſio eſt: Virginem eſſe corruptam per viri conjunctionem, per quantacunque ſigna corruptionem atteſtantia, firmari non poteſt. Tertia concluſio eſt: Quibuscunque ſignis, quæ virginitatem incorruptam teſtari poſſunt, præſentibus, virginem eſſe incorruptam, certo firmari non poteſt. Hasque concluſiones dictus Autor ibidem explicat. De præſentis virginitatis ſignis ſcribit Nicolaus Venette *de la Generat. Part. 2. cap. 1. Art. 2. p. 85.* il eſt vray, ainſi que nous l'aſſurent Riolan & Pinay, qu'il n'y a rien dans toute la Medecine de plus difficile, à connoître, que la virginité, & que mesme ſelon la penſée de Cujas, il eſt presque impoſſible d'en avoir des marques aſſurées. Il n'eſt point d'induſtrie ny de rémedes, que les filles n'inventent pour diſſimuler la perte, qu'elles en ont une fois faite. Et *cap. ſeq.* de ſignis abſentis virginitatis *pag. 92.* inquit idem: Aprés tout ce que nous venons de dire, nous devons croire, qu'il n'y a point de marque aſſurée de la virginité, ny du violement d'une fille. Que tous les ſignes, dont nous avons parlé, ſont presque toûjours équivoques & incertaines, à moins qu'on n'uſaſt de conjectures evidentes &c. Et Jean Palfyn *l. a. p. 45.* inquit: Il y a peu de diſpoſitions au corps humain, dont les medecins & les naturaliſtes ayent donné autant de ſignes, qu'ils ont fait de la virginité dans le ſexe feminin. Cependant l'on peut aſſurer, que cet état eſt difficile à connoître, que parmi toutes les marques, que les Auteurs en ont données, il n'y en a pas une ſeule, qui ſoit abſolument ſûre & indoutable. Juxta Mich. Bernh. Valentin. *Novell. Med.*

legal. Caſ. 8. pag. 230. in quodam caſu reſpondet facultas medica Lipſienſis: quod nonnulla quidem aut læſæ aut integræ virginitatis ſigna a medicis allegentur, attamen cum eadem in adultis valde dubia & incerta ſint; hinc ad quæſtionem, an per inſpectionem infallibilia, vel ad minimum valde probabilia indicia inveniri poſſint? nil certi determinari & decidi poſſit. vid. etiam Joh. Frid. Zittmann. *Medicin. Forenſ. Cent. 3. Caſ. 65. pag. 747. ſeq. & Caſ. 77. pag. 797.*

CAPUT VII.

De Virginum Inſpectione.

§. 1.

Inſpectio. SCilicet præter adducta virginitatis ſigna alius adhuc virginitatem cognoſcendi modus veteribus ſupereſſe videbatur, virginum ſcilicet inſpectio, earumque partium genitalium contrectatio. Cum autem pleraque hactenus recenſita virginitatis ſigna, a pudendi pilis, labiis, nymphis, hymene, vagina &c. deſumenda, pariter viſitatione & attrectatione indagentur, & nihilominus fallacia fuerint judicata, ab ejusmodi etiam inſpectione, imprimis ab obſtetricibus inſtituta, rariſſime vel nunquam certum & infallibile virginitatis ſignum peti poterit; cum præſertim etiam atretæ ſeu imperforatæ, uti tractatu de conceptione monſtrabimus, absque membri virilis immiſſione concipere atque virginitatem amittere queant.

§. 2.

Suſpecta. Non enim tantummodo hactenus adducta virginitatis ſigna, contra veterum opinionem, plerisque recentioribus videntur fallacia, ſed ipſa quoque, pro hoc ſcopo tam a medicis, quam obſtetricibus inſtituta inſpectio, uti modo dictum, ſuſpecta eſſe ſolet; Quapropter Caſpar a Reies *l. a. p. 485. n. 31.* poſt ſignorum virginitatis refutationem ſequentia annectit: ex his omnibus inferendum, inſpectionem illam de jure pontificio poſtulatam nil certitudinis obtinere poſſe, cum fallax omnino ſit, & evidentiæ perquam

quam minimum importet, imperitarum præſertim mulierum nixa teſtimoniis, quibus facile eſt decipi: ut merito *in cap. nec aliqua 27. Quæſt. 1. & Lib. 4. decretalium Tit. 15. de frigidis cap. 5.* hoc advertatur per hæc verba: ſæpe fallitur oculus & manus obſtetricum. Nec illa inſpectio ſola aliquid probabile apud judices convincit, tantumque in re dubia & magnis negotiis, qualis matrimonii eſt ſeparatio, expoſtulatur, ut aliis probationibus faveat, probabilioremque partem roboret; ut docet Abbas Panormitanus *in cap. ultim. de frigidis & maleficiatis & in gloſſa verbo ſeptima n. 10.* qui ait, licet præceſſerit puellæ inſpectio, juramentum propinquorum ſemper fere neceſſarium, quia virginitatis probatio argumentum eſt fallax, & illam explorare non ſolum in difficili eſſe, ſed pæne impoſſibile ſcribit Cujacius *Lib. 17. Obſervat. cap. 20.* Cui ſententiæ quoque adſtipulatur Johannes Bohnius *de Offic. Medic. duplic. Part. 2. cap. 6. p. 635. ſeq.* non raro, inquiens, ſimulatam ſeu ementitam virginitatem a genuina ſeu illibata diſcernere, & quidem in variis caſibus, poſtulantur medici; quod nihilominus jurisperitorum] poſtulatum reprimere videntur ex horum Doctoribus diverſi haud infimæ notæ, v. g. Cujacius *Lib. 17. Obſ. 20.* ubi virginem dignoſcere rem admodum difficilem ac pæne impoſſibilem aſſerit: & Sanchez *7. de Matrimon. Diſp. 113. n. 10. 11. &c.* certa atque infallibilia virginitatis ſigna dari prudenter negat. Præterea etſi temerarios ſatis quosdam obſervemus medicos in virginitate adſtruenda ac diffitenda, ejus characteribus determinandis, cum ipſa arte opprobrio ac riſui publico ſe exponentes, v. g. dum pelliculam, hymenem dictam, oculis ſuis uſurpaſſe ſub juramenti fide deponunt, quod vitrico illi, de inceſtu ſuſpecto, ac judici perſuadere ſatagebat Medicus poſtulatus (de hoc caſu vid. Mich. Bernh. Valentin. *Novell. Med. Legal. Caſ. 8. pag. 226. usque 234.*) Sunt nihilominus nec illorum pauci, qui arduum hoc deponendi munus ingenue ac modeſte detrectant, nullumque ſignum proprium & univocum virginitatis dari affirmant, inter quos non ſine ratione numero Pinæum, qui etſi ſigna integræ ac ſolutæ

zonæ virginalis innuere prolixius allaborarit, incerta tamen illa hinc inde pronunciat. Quorum veſtigia ego quoque legens defendere haud ambigo, artem medicam & per hanc factas genitalium muliebrium viſitationes atque contrectationes vix forſan adæquatum exiſtere modum ad virginem a defloratæ diſcernendam, prout quemlibet, negotium hoc penſitantem, ſana ratio docebit. Et prout inſpectio muliebrium, quod fallax admodum ſit, non jure civili, ſed pontificio tantum poſtulatur, imo nonnulli etiam hujus canones eandem remedium minus fidum ajunt, v.g. *in Cap. Cauſam matrimonii, de probationibus*, ubi, non obſtante matronarum inſpectione, permittitur ſecunda; ſic a circumſpectis jurisperitis in re dubia & magni momenti tantum, qualis matrimonii ſolutio, eadem commendatur, ut reliquis nempe probationibus ſeu præſumptionibus faveat, probabilioremque partem roboret. Quis proin cum Riolano nihil unquam in arte medica difficilius judicaret, quam puellæ virginitatem detegere, ſeu inſpectionem hujus gratia adornatam non anceps credere teſtimonium? quod ſcilicet meram conjecturam, minime exactam notitiam præſtat. Hæc Bohnius. vid. ejusdem *Medicin. forenſ. Specim. 3. §. 7. ſeq.* Ob talem ſignorum virginitatis incertitudinem admonet etiam Ambroſius Paræus *Tractat. de Renuntiat. Oper. fol. 657.* Medicos & magiſtratus, ut caute hac in re agant; videant, inquiens, magiſtratus, ne moniti nimium temere muliercularum renuntiationibus aſſentiantur. Videant Medici & Chirurgi, ne magiſtratum nimium impudenter in errorem non tam judicibus, quam ſibi infamem futurum, præcipitant.

§. 3.

Imprimis obſtetricum. Imprimis autem obſtetricum aliarumque matronarum inſpectio, atque teſtimonium de virginitatis præſentia vel abſentia non immerito hodierno tempore ſuſpectum eſſe ſolet, quamvis olim ex incertis ſignis tanquam e tripode de virginitate vaticinarentur. Inquit enim Johannes Bohnius *loc. all. cap. 3. pag. 565.* obſtetricibus non favet vulgi hypotheſis, quod nihilominus muliebria

liebria quotidie tractent: tractant gravidarum & parturientium tantum, & quidem negligenter ſatis, nec ideo in cauſis arduis admittendæ. Qua ratione ſiquidem fatuæ ejusmodi majæ de virginitate judicabunt, nunquam per anatomen virginitatis notas edoctæ? quo fundamento teſtabuntur de eo, quod ignorant? nonne defloratam æque virginem renunciabunt ac virginem corruptam, illud in præjudicium tertiæ, hoc non ſine famæ & pudicitiæ ipſius viſitatæ enormiore violentia &c. Et juxta Johann. Beverovic. *Quæſt. epiſt. pag. m.* 43. refert Lucius Marineus *de Reb. Hiſpan. Lib.* 12. Joannem Aragonum & Siciliæ Regem, jam octuagenarium, puellam forma præſtantem adamaſſe. Verum cum hac, inquit, oſculis duntaxat contentus amoris opus non perfecit. Igitur nec virginitas ejus libata, ſed illud modo,

Quod poterat ſalva virginitate rapi.

Nam poſtea, quum puella nupſiſſet ſponſo, a quo die nuptiarum virginitatis munera poſcebat, ſe quidem non violatam eſſe, multarum mulierum teſtimonio probavit. Hebræos etiam ſolitos virginitatem explorare per obſtetrices, ex narratione Suidæ patet in explicatione nominis Jeſu, ubi ablegatas ſcribit mulieres ad inſpiciendam B. Mariam, utrum ſine congreſſu viri & illæſa virginitate concepiſſet. vid. Joh. Beverov. *Quæſt. epiſtol. p.* 42. *ſeq.* Verum ubi nihil eſt, quod inſpicere poſſint, nec ipſæ, quid inſpici oporteat, intelligant, fruſtra earum opera hic utimur. Quamobrem hac in re, etſi obſtetricum diligentia de more conſulitur, ſolent tamen juxta Fortun. Fidel. *de Relation. Medic. Lib.* 3. *cap.* 1. *p.* 337. incertæ fallacesque eſſe feminarum obſervationes: ut graviore opus ſit artifice, qui diligentius omnia perquirens, rem ipſam quoad licet, deprehendat. Ad quæſtionem, an circa virginitatem obſtetricibus ſolis inſpectio ventris ſit committenda, an vero medici ad ejusmodi inveſtigationem præcipue ſint admittendi? ita reſpondet Hermannus Fridericus Teichmeyerus *Inſtitut. Medicin. legal. cap.* 4. *p.* 29. *ſeq.* Romani negotium ventrem inſpiciendi obſtetricibus committebant, juxta *Tit. ff.* de ventre

inſpiciendo, item conſtitutio criminalis Caroli V. *Art. 5.* & juxta hunc plures etiam JCti & LL. obſtetrices quoque vel matronas requirunt prudentes & expertas. At hæ vix idoneæ ſunt, noſtrates imprimis. Nihil enim amplius ſciunt, quam puerum naſcentem gremio recipere, umbilicum reſcindere, obligare, in balneo a ſordibus abſtergere ac faſciis tandem involvere. Cum vero de ſtructura genitalium anatomica, earumque conſtitutione, vel naturali, vel præternaturali, judicium ferre debent, enormiter hallucinantur. Juxta Cujacium virginitatem cognoſcere res eſt difficilis ac pæne impoſſibilis, nec hujus rei unquam obſtetricibus delatum fuit arbitrium, vid. Joh. Riolan. *Anthropogr. Lib. 2. cap. 35. fol. 193.* De his Cujacii verbis inquit Caſpar a Reies *l. a. Qu. 39. p. m. 486.* Concedit equidem Cujacius obſtetricibus inſpectionem ventris, ut ſciatur, an mulier uterum gerat aut geſtaverit; ſed iisdem virginitatis declarationem aut judicium demandari non legitur. Longe altioris indaginis res eſt inſpectio ſeu exploratio virginitatis integræ pariter atque læſæ, obſtetricibus imprimis vel aliis mulieribus, pari cum prioribus ignorantia laborantibus, committenda. Ut veterum ſimplicitas deridenda potius, quam imitanda ſit, quando indignum & indecorum eſſe judicarunt, imo publica plane lege prohibuerunt, ne ad explorandam puellæ cujusdam virginitatem ſive integram ſive violatam Medici vel Chirurgi admitterentur. v. Andr. Ottomar. Gœlicke *Medicin. forenſ. Specim. 5. §. 11. p. 90.*

§. 4.

Autoritas. Secundum Ambroſ. Paræum *Lib. 23. cap. 42. fol. 528.* affirmant obſtetrices, poſſe ſe certo virginem a corrupta diſcernere membranulæ hymenis integræ vel ruptæ argumento. Harum obnunciationibus dum nimium creduli judices fidem adhibent, ſæpe in errorem impelluntur: nihil enim de illa membrana certum habent obſtetrices. Quod etiam idem Paræus *fol. 657.* repetit, ſcilicet matronas atque obſtetrices certis notis ſe feminarum virginitatem conſequi jactitare, quas tamen notas admodum fallaces

eſſe

eſſe ibidem monſtrat Henricus Salmuth *Annot. in Guid. Pancir. Rer. memor. Part. 2. Tit. 10. p. m. 173.* inquit: non putet aliqua, ita ſe poſſe hac excuſatione defendi, quod inſpici & probari poſſit, an virgo ſit: cum & manus obſtetricum & oculi ſæpe fallantur. *Can. nec aliqua 27. qu. 1.* Scribit etiam Nicolaus Venette *l. a. Part. 2. cap. 1. Art. 2. p. m. 83.* Les matrones, que l'uſage à rendues arbitres de la virginité de filles & de la chaſteté des femmes, ont des lumieres trop foibles ſur cette matiere, pour être les ſeules perſonnes, en qui on puiſſe ſe fier pour en decider. On doit eſtre éclairé dans l'anatomie plus qu'elles ne ſont, pour faire des rapports auſſi juſtes & auſſi veritables, que ceux qui ſont la cauſe du credit & de la reputation des juges, de l'honneur des filles & des femmes, de la juſtification d'un mari, & du repos de la ſocieté humaine. Ipſiſſima hæc verba leguntur quoque apud Palfyn *l. a. p. 44.* Refert etiam Andreas Ottomarus Gœlicke *Introduct. in Hiſtor. liter. de Medicin. Forenſ. §. 60. p. 45.* Thomam Tigeonem, Andegavenſem in ſuo Antimæologico, contra ſententiam vulgarem demonſtrare conari, obſtetricibus, de virginitate aut defloratione mulieris adulteræ teſtimonium ferentibus, tantum fidendum non eſſe. Et Michael Alberti *Jurisprud. Med. cap. 3. §. 10. p. 67.* ſcribit: Quo ſigna virginitatis providæ explorentur, ita aliquando licet ocularem inſpectionem in ſubſidium ducere, ſiquidem ex nudo adſpectu corporis paulo facilius virgo cognoſci poteſt, & propterea non modo aliqui hanc inſpectionem admittunt, ſed ultro concedunt neceſſarium contactum partium explorandarum. Hanc inſpectionem aliqui obſtetricibus juratis concedunt, ſed quoniam obſtetrices cum ſuis divinationibus de virginitate non ſatis peritæ ſunt, ita etiam medicis eadem inſpectio committitur; etſi de virginitate teſtanda medici & obſtetrices diſſentiunt, tunc prioribus credendum eſſe, varii præcipiunt. Quantum depoſitionibus obſtetricum pro virginitate atteſtanda fidendum ſit, docet Bravo de Sobremonte *l. a. Sect. 5. Reſol. 9. §. 6. p. 208.* ubi docet ipſarum inſpectionem ac teſtimonium eſſe fallibile; ſimulque ex Nicolao Fer-

moſino admonet, quod matronæ debeant eſſe artis peritæ, honeſtæ, ac bonæ famæ, non leves aut viles, ne modico pretio ſubornatæ falſo deponant. Deinde pergit: licet tales reperiantur, repugnat tamen inveniri aliquod evidens ſignum, per quod poſſint evidenter atteſtari, virginitatem adeſſe vel abeſſe alicui mulieri. Ex eo apparet, quod ſemper poſſunt per prædicta ſigna falli. Licet etiam antiquioribus obſtetricibus fides eſt tribuenda, tamen non noſtris; quin ſolum ſciunt fœtum ab utero recipere, umbilicum abſcindere & faſciis puerum involvere, quia ſic viderunt, & ut in plurimum ſunt rudes, ex plebe abjecta ruſtica; antiquiores vero medicæ fuerunt & ſcientificæ, quæ non ſolum inſiſtebant in obſtetricatu, ſed omnes mulierum curabant morbos, Philoſophiam & Medicinam diſcebant, & libros intelligendi & componendi compotes evaſerunt, ut apud Augenium & Tiraquellum patet &c. Hanc obſtetricum inſpectionem etiam damnat Johannes von Beverwyck im Schertz der Geſundheit *Part. 2. cap. 5. f. m. 197.* juxta verba verſionis Germanicæ: Man ſoll das ungeſchickte Beſichtigen und Befühlen, weil es unehrbar und unverſchämt, billich verwerffen, und die Weh-Mütter, welche ſich mit ſolchen ſchändlichen Dingen behelffen, vor Betrügerinnen lauffen laſſen; ſonderlich weil nicht allein durch die Ungeſchicktheit der Weh-Mütter, ſondern auch durch das fürwitzige Grübeln und Unterſuchen der Jungfrauen ſelbſt, die Jungferſchafft vielmahls verlohren wird.

§. 5.

Exempla. In quantum etiam obſtetricum inſpectioni atque atteſtatis fidendum ſit, patet ex Bravo de Sobrem. *l. a. p. 208.* ubi refert, quinque obſtetrices cum jurejurando atteſtatas fuiſſe feminam quandam eſſe virginem, de qua tamen conſtitit, quod abhinc ſeptem menſibus filium pepererat. Quod absque dubio idem exemplum eſt, quod ex Horatio Augenio, de ſex probatæ famæ ſeu peritiæ obſtetricibus, juvenculam quandam, quæ ſeptem antea menſibus puerum pepererat, virginem intactam judicantibus, recenſet Johannes Bohnius *de Offic. Medic. dupl. Part. 2. cap. 6. p. 637.*

Aliud

Aliud exemplum recenſet Hermannus Fridericus Teichmayerus *l. a. p. 30.* inquiens: Perita olim credita & jam defuncta quædam obſtetrix hic aliquot abhinc annis ſuſpectæ virginis organa luſtrabat, atque coram magiſtratu oppidano illibatam illam atque integram pronunciabat; præterlapſis autem aliquot deinceps ſeptimanis in muſeo ſtudioſi patris pariebat. En ergo ſcientiam & experientiam obſtetricum. Sic etiam Vito Riedlino *Linear. Medic. an. 1696. Menſ. Jun. Obſ. 17. p. 283. ſeq.* ſuſpectum eſt quatuor obſtetricum de virginitate illæſa teſtimonium; Ipſius autem verba ſic ſonant: Quod dubia & incerta ſint virginitatis ſigna, unanimi ferme ore omnes, qui hanc materiam tractarunt, teſtantur Autores. Licet enim varia narrentur, nullum tamen ſufficiens eſſe, facile probatur. Hymenis quidem præſentia non omnino rejicienda eſſe videtur, aſt quis ex ejusdem abſentia indubitato de virginitate amiſſa teſtabitur? cum variis modis virginitate plane intacta lædi poſſit; quale obſtetrices noſtræ hoc in negotio dederint teſtimonium, jamjam narrabo: Luſerat petulans quidam juvenis cum puella quadam haud ita pudice, quod cum mater puellæ reſciviſſet, ſtatim ſuſpicata filiam inde gravidam factam fuiſſe, vinum in vaſe cupreo per noctem infuſum eidem exhibitum, cum vomitus ſubſequeretur, ſe rei adhuc magis certam credens, ut juvenis illam uxorem ducere cogeretur, rem ad magiſtratum detulit, qui juvenem carceri incluſit, ubi cum nil ſolidi, quo ſe excuſare poſſet, inveniret, tandem ad inſpectionem provocavit, ſe enim certo ſcire, niſi alius ſtuprum intulerit, illam adhuc virginem inventum iri. Inſtituitur hæc ad ejusdem petitum, & quidem per quatuor ſeniores obſtetrices, quæ teſtantur, ſe illam adhuc virginem inveniſſe. Juvenis hinc abſolvitur, & e carcere liberatur. Cui tamen fundamento hoc obſtetricum teſtimonium innixum fuerit, reſcire non potui; haud ita validum vero fuisſe, ex ignorantia illarum ſat nota, facile mihi imaginari poſſum; felicem interea juvenem, quem harum inſcitia maxime juvit. Ob tantam itaque obſtetricum ignorantiam fidemque ſuſpectam

ipſis

ipſis ſolis nunquam a magiſtratu inſpectio atque relatio committitur, ſed tantummodo medicis ideo aſſociantur, ut ipſorum juſſu partes pudendas dilatent, aliaque mandata faciant. Hinc etiam in reſponſo facultatis medicæ Lipſienſis anno 1683. in puncto inceſtus cum impubere dato, inculpatio in prudentis cujusdam Medici jurataque obſtetricis inſpectionem & relationem redundabat. In ipſa tamen medici relatione nulla alia obſtetricis fit mentio, niſi quod labia vulvæ diduxerat. v. Mich. Bernhard. Valent. *Novell. med. legal. Caſ. 8. p. 230. ſeq.*

§. 6.

Obſervatio. Quod etiam ante aliquot annos hoc in paſſu mihi ipſi acciderit, paucis adducam: Uxor ſcilicet ruſtici cujusdam a marito ſuo in Conſiſtorio accuſabatur, quod per totum matrimonii tempus, per aliquot jam menſes durans, eandem inire non potuerit, quapropter etiam divortium expetebat. Cum autem ipſa pro ſua defenſione nihil adduceret, neque etiam, an morbo vel vitio quodam laboret, revelare vellet, dicti Collegii mandato magiſtratus civitatis duas non ſolum obſtetrices, ſed quatuor etiam matronas ad ipſius inſpectionem eligebat, easque ad ſtatus veritatem referendam juramento obſtringebat, me tanquam Phyſico, tantummodo a latere auſcultante. Dictæ vero obſtetrices, internas pudendi partes indagaturæ, nullum in uteri vaginam ingreſſum, ſed durum quoddam impedimentum ſe reperire dicebant; quapropter ipſarum ignorantiam exprobrans ſtatim jubebam, ut, annon in iſto obſtaculo foramen quoddam deprehendatur, perſcrutentur, atque immiſſo digito, ſine dubio ibidem latitantem peſſum extrahant. Quo facto non ſolum magnus peſſus cereus cum anguſto foramine apparebat, ſed ſimul etiam uterus cum tota vagina uteri inverſa, marſupii inſtar, prolabebantur. Hoc autem quid eſſet altera obſtetricum, quæ ſatis ſapiens ſibi videbatur, ſe neſcire, talemque caſum, vaginæ videlicet uterinæ inverſionem, ſibi nunquam innotuiſſe fatebatur. Quapropter poſt ocularem inſpectionem, quæ mihi antea interdicta quaſi

erat,

erat, non modo prolapſam uteri vaginam reponendam, ſed peſſum quoque, qui, ſecundum dictæ uxoris confesſionem, jamdudum ibidem loci latitarat, iterum applicandum curabam. Hæc de obſtetricum fallaci judicio ſufficiant; de ipſo autem prolapſu atque plenaria vaginæ inverſione, cum aliquot ſanguinis guttulis ex ipſius uteri ſtillantibus, integram obſervationem cum divortio in alio tractatu recenſebimus.

§. 7.

Interim negandum non eſt, quandoque etiam per inſpectionem de virginitate læſa judicium non adeo incertum ferri poſſe, ſi nimirum ſtatim aut ſaltem poſt unam aut alteram a cohabitatione horam vel diem talis partium pudendarum inſpectio inſtitueretur; Siquidem ſi virgo de recenti violata ſit, & plures congreſſus ſuſtinuerit, ea, juxta Paul. Zacch. *Qu. med. leg. Lib. 4. Tit. 2. Qu. 3. fol. 379.* facili negotio, vel a quavis inexperta obſtetrice, deprehendi poterit ex ſimplici locorum inſpectione; nam & ipſæ uteri partes adhuc ſanguinolentæ, & conſueto rubicundiores & quaſi inflammatæ conſpicientur, ſi recens admodum ſtuprum fuerit; ſin minus, aut ſi una aut altera hebdomada interceſſerit, vel etiam tertia, eæ naturali colore deſtitutæ apparebunt, & eo magis ad livedinem vergente laxiores etiam vias & humidiores notabit, quin etiam ad tactum doloroſas experietur &c. Cum hæc autem inſpectio utplurimum ad aliquot ſeptimanas & menſes & ultra differri ſoleat, nullum ſane illibatæ aut læſæ virginitatis ſeu concubitus indicium exinde promitti poteſt; imprimis ſi unico tantum congreſſu mulier deflorata fuerit; quatenus rubor ille ſeu color extraordinarius in virginum vulva a primo coitu exortus poſt tantum temporis ſpatium evaneſcit, viæque aliquantum expanſæ iterum ſe conſtringunt atque coarctant; hinc etiam Paulus Zacchias *l. a. Tom. 3. Conſil. 34. fol. 62.* pro defenſione Stephani Nocetti, qui virginem violaſſe accuſabatur, contra obſtetricum depoſitionem ita excipit: Signa violationis, quæ ab obſtetricibus adducuntur, non potuerunt ullo modo vere obſervari in di-

Inſpectio quando inſtituenda?

cta Maria Franciſca, quia jam pertranſierant quatuor ſeu quinque menſes, a quo violata præſumebatur. Deinde quod deponunt de quodam rubore, obſervato in ipſa vulva Franciſcæ, falſiſſimum eſt, quia hujusmodi rubor ſeu color mutatus, obſervatur primis diebus, & non ultra ſeptem aut quindecim, ut omnes medici fatentur, & ratio ipſa dictat: nam impresſio facta a ſtupratore, & concurſus ſanguinis ad loca illa ob violentiam paſſam, omnino obliterantur prædicto dierum ſpatio ad ſummum; ita ut nimis a vero abſit, quod obſtetrices talem ruborem potuerint in Maria Franciſca obſervare; quod ſi aliquis forte rubor apparuerit, is ex alia multum diverſa cauſa apparere potuit, quam ex ſtupro. Et tanto minus obſervari potuit hic rubor in Franciſca, quanto magis illa loca ampla & humidiſſima habet, & prætenſus ſtuprator membro dotatur brevi, exili, flaccido & mutilato. Licet itaque dentur adhuc quædam ſigna, v. g. a pudendi labiis & nymphis petenda, ex quibus proxime poſt coitum cæteris paribus, ſatis probabiliter de virginis defloratione judicari posſit, poſt paucum tamen temporis ſpatium iterum eadem diſparere confirmat etiam Nicolaus Venette *l. a. p. 87.* ubi de ſignis amiſſæ ſeu abſentis virginitatis ita loquitur: Si la defloration vient d'eſtre commiſe, ſi l'homme, qui en eſt l'auteur, eſt bien fourni de ſes parties, & enfin ſi la fille eſt naturellement étroite, il n'y a rien, à ce qu'ils diſent, de plus aiſe à connoître, que la perte de ſa virginité. Les leuvres & les nymphes de ſes parties naturelles toutes rouges de ſang & toutes enflées de douleur, ſont des témoins irreprochables de ſon impudicité. Il n'y a plus de liaiſon dans ſes parties amoureuſes. Mais ſi l'on attend quelque temps à chercher de marquer de ſa defloration, tout eſt reuni & tout ſemble naturel chez elle, on ne connoitra rien dans ſes parties, qui puiſſe la faire ſoupçonner d'avoir pris des plaiſirs illicites &c. Et *pag. 93.* ita pergit idem Autor: A moins qu'une fille ait eſté trouvée entre les bras d'un homme, & qu'on ne l'examine au même inſtant, il n'y a guere de moyen de connoitre

noitre ſa defloration. Car ſi l'on attend quelque temps, tous les ſignes, qui l'accuſeroient alors, ne paroîtront plus; & l'on n'oſeroit ſans luy faire injuſtice, la taxer d'impudicité. Si bien que je conclus hardiment, que, puisque la nature ou l'artifice peut cacher aux yeux de plus ſavans medecins, & de plus adroites matrones, les marques de la virginité, on ne peut avec certitude connoitre veritablement la defloration ou le violement d'une fille. Et Paulus Ammannus *Irenic. pag. 127.* ad quæſtionem, an læſiones virginitatis a ſtupro violento poſt biennium in vulva adhuc ſuperſint? reſpondet: exſpirant hujus corruptionis veſtigia intra hoc temporis intervallum, multo magis ſigna coitus non violenti, intra hoc temporis ſpatium evaneſcent, contra vitricum inceſtus accuſatum, atteſtante ſapientiſſimo Regum, Salomone, *Prov. 30. v. 20.* Die Ehebrecherin verſchlinget und wiſchet das Maul (i.e. os uteri externum, vel labia matricis lavat, poſt coitum & abſtergit) und ſpricht, ich habe kein übels gethan.

§. 8.

Cauſæ & occaſiones, cur medicorum & obſtetricum inſpectiones atque renunciationes de juvencularum virginitate integra corruptave ſollicitentur, variæ ſunt, uti Johannes Bohnius *de Offic. Medic. duplic. Part. 2. cap. 6. p. 635.* annotavit, non raro, inquiens, ſimulatam ſeu ementitam virginitatem a genuina ſeu illibata diſcernere poſtulamur, ſi nempe glycerium vitiata caſtitatem integram jactet, infamiam ac pœnam metuat, v. g. lucrum & reſtitutionem in integrum anhelet, qualia exempla pasſim obvia ſunt: aut ſi juvencula divortium quærat, ideo quod a marito cognoſci ſeu comprimi haud potuerit; qualem caſum Paulus Zacchias *Qu. med. leg. deciſ. 6.* narrat: aut ſi ſtuprator ſtupri culpam declinare contendat, qualis cauſæ deciſionem quidam vicini cujusdam oppidi incola a collegio medico Lipſienſi anno 1683. petebat, inceſtus cum privigna accuſatus: quemadmodum pariter, ſi puella ſub conjugii aut dotis ſpe, vel ſimili dolo malitiave impulſa ſe a mare ſtupratam & violatam ajat: aut ſi denique juvenis *Cur inſpectiones requirantur?*

 virgi-

virginem aliquam ſe defloraſſe malitioſe jactitet; quali diffamanti, ad depoſitionem obſtetricum de integritate puellæ, pœnam fuſtigationis inclytum ſcabinatum Lipſienſem aliquando decreviſſe, Dedekennius *Vol.3. Lib.1. Sect.9.n.8.* refert. vid. etiam Joh. Bohn. *Medicin. Forenſ. Specim.3.§.7.* Andreas Ottomarus Gœlicke ita ſcribit *Medicin. Forenſ. Specim.5.§.11.p.90.* Cum varii emergere poſſint, imo ſoleant caſus, quibus, ut virgo inſpiciatur, omnino neceſſarium, v.g. ſi juvencula, quæ ob mariti impotentiam devirginari non poſſe queritur, interim tamen illibatam adhuc virginitatem jactitet, ac perinde ex hoc capite divortium quærat; vel ſi quis juvenis, ſtupri culpam declinaturus, inſpectionem puellæ expetat; vel ſi quæ femina ſub conjugii vel dotis amplioris obtinendæ ſpe, a maſculo quodam ſtupratam ſeſe ipſamet publice in foro denunciet; vel ſi quis juvenis, decus in dedecore quærens, impudenter glorietur, ſe hanc vel illam virginem defloraſſe, eidemque non levem ignominiæ notam eo ipſo inurat &c. Hinc tales aliique caſus ſimiles inſpectionem puellæ omnino neceſſariam reddunt, ut, an virginitas ejus adhuc dum genuina vel corrupta ſit, exploretur. Quid vero hic eſt conſilii? Licebitne rem tam ſanctam, qualis eſt puellarum virginitas, lubrico obſtetricum judicio exponere? An vero ſatius eſt, inſpectioni Medicorum & Chirurgorum eandem concredere? ſic omnino videtur; quanquam prudentiores illorum ejusmodi inſpectiones & factas deſuper depoſitiones plerumque modeſte declinare ſoleant: quia ſatis norunt, difficillimum eſſe negotium, virginem a deflorata rite diſcernere, cum virginitatis, quæ vulgo adferuntur, indicia, admodum ſint ambigua, dubia, incerta & æquivoca. De hac materia ita loquitur Fortunatus Fidelis *de Relat. Medic. Lib.3. Sect.1.cap.1.p.337.* rara quidem, ſed aliquando tamen proponitur quæſtio, num, quæ virgines ſunt aut defloratæ, certo deprehendi poſſint indicio? Nonnulli enim ſunt, qui cum intactas ſe duxiſſe conjuges crederent, in devirginatas tamen incidiſſe ſuſpicentur, ac graviter ferant. Nec deſunt puellæ,

quæ

quæ ſe a quibusdam violenter fuiſſe compreſſas, ſpe fortaſſe conjugii aut aliter dolo impulſæ profiteantur. Sed & ipſi etiam judices hoc ſedulo aliquando requirunt: ſi, ad quorundam crimina punienda, nulli, niſi in ipſa virginum defloratione teſtes proponuntur. Juxta Joh. Frider. Ortlob. *Hiſtor. Part. Diſſert. 34. §. 4. p. 266.* Dum virginem dicimus, eam, quæ nec peperit prius, nec viri congreſſus ſuſtinuit, intelligimus. De hoc interdum a medicis judicium deſideratur, dum vel deflorationem, ſponſi aut dotis obtinendæ gratia, ſimulant, vel famæ conſervandæ cauſa eandem disſimulant. An ergo de integra pudicitia ſignum proſtet, determinare eſt phyſiologi, cui omne id, quod ad integritatem partium & actionum ſpectat, declarare incumbit. Secundum Nicolai Venette *l. a. p. 83.* Il faut donc examiner ſoigneuſement toutes les marques de la virginité, à fin de conſerver l'honneur aux filles, à qui on veut le ravir & de donner de la confuſion aux autres, qui veulent le conſerver ſans juſtice. Item Paulus Zacchias *Quæſt. Medic. leg. Lib. 4. Tit. 2. Quæſt. 1. fol. 375.* circa virginitatem gravia multa concurrere ſcribit dubia, quæ ipſis Jurisconſultis ſcitu ſunt perquam neceſſaria; etenim in virginitatis violatione præcipue per vim facta gravisſimum delictum conſiſtit, quod quemadmodum frequentius patratur, quam oporteret, ita in illud a legibus debita ſeveritate animadvertitur. Dubitant ergo ob id Jurisconſulti, an virgo aliqua deflorata ſit, nec ne, & eam rem ad Medicos, ubi obſtetricum judicium tutum non ſit, aut illæ ſint inter ſe diſcordes, tanquam ejus rei peritos, dijudicandam deferunt. Imo cum Jurisconſulti non ſemper infallibilem de virginitatis conditione certitudinem a Medicis experiri posſint, ipſimet quoque alias in ſuſpectis perſonis notas externas de vita anteacta indagare ſolent, uti inquit Nicolaus Venette *l. a. p. 92.* Les ſignes ſont presque toujours équivoques & incertains, a moins qu'on n'uſaſt de conjectures evidentes, ainſi que font aujourd'huy les Jurisconſultes, qui remarquent tout, quand il eſt queſtion de juger de l'impudicité d'une fille.

Ils obſervent jusques à la rencontre des yeux, aux ſouris, aux rendez-vous, aux familiarités, aux collations, aux habits, aux viſites particulieres, en un mot, ils nous font remarquer ce que l'on peut connoitre de plus ſecret entre deux amants. Mais aprés tout ils ne ſavent pas encore certenement la verité. Vel juxta verba Autoris Belgici *pag. 100. ſeq.* Alle de teekenen ziin ſchier altiit twiiffelachtig en onſeker, ten ware men baerblykkeliike gisſingen gebruikte, geliik de Rechtsgeleerde huidendaegs doen, die op alles acht slaen, wanneer dar geſchit is om te oirdeelen van de eerloosheit eener dochter. Si maken hare opmerkkingen tot ophet ontmoeten der oogen, op het heimeliik toelacchen, op d' aenduidingen van plaetſen, op de gemeenſaemheden, op het t'ſaemen eten, op de kleedingen, ob de ſonderlinge beſoekkens, met een woord, ſy doen ons aenmerkk al wat men het heimeliikt kan kennen tuſſchen twee Gelieven.

CAPUT IIX.
De Virginitatis Cuſtodia.

§. 1.

Per vulvæ conſutionem. EX hactenus dictis nemo non ſufficienter videre atque judicare poterit, variis modis virginitatem corrumpi poſſe, cum nihilominus talis corrupta perſona aliis, externa ſigna intuentibus, pudicisſima atque incorruptisſima appareat. Mirandum proinde non eſt, cur barbari olim filiabus ſuis, tanquam puellis recens natis, quo ipſarum virginitatem reddant inſuſpectam, partes pudendas ſeu labia conſuerint, uti varii teſtantur Autores. Referente ſcilicet Roderico a Caſtro *de Natur. Mulier. Lib.1. cap.3. p.9.* reperiuntur in felici Arabia nationes, non procul a regno Precioſi Joannis, juxta Babel Melec urbem, natione Arabes, ſecta Mahumetani, apud quas filiolarum vulvæ conſuuntur, medio relicto foramine, ſicque, quoad viris mature conjungantur, dimittuntur, quibus eas obſeratas & quaſi ſigillatas tradunt; ac tunc reſe-

rantur

rantur puncta & alæ uteri, adeo jam cohærentes, ac ſi ita a natura fuiſſent fabricatæ. Et Caſparus Bauhinus *Theatr. anatom. Lib. 1. c. 40. p. 137.* in margine, ex Linſcoto ſcribit: Incolæ Pegu puellis infantibus pudenda filo conſuunt, ad uſum naturæ duntaxat relicto exiguo foramine: poſtmodum ſponſus membrum reſecari ſuo arbitrio curat, unguento ſeu oleo ad medelam vulneri infuſo. Ex ipſo allegato Johanne Hugone Linſcoto recenſet etiam Johannes Rhodius *Tract. de Acia cap. 6. p. m. 99.* ipſum Linſcotum in urbe Goa ex mulieribus unam ſpectaſſe, quam Archi-Epiſcopi Chirurgus ita complexui maritali aptam reddiderat. Et pagina ſequenti dicit idem Autor; filo quodam, non obnoxio corruptioni, per acum bis terve trajecto idem fieri apud orientales, didicit Petrus de Valle, patricius civis Romanus, ob diuturnam inibi moram varia rerum notitia inſtructus: qui naturam filo etiam ſerico vel xylino conſutam notavit, ſummaque veneratione id cuſtodiæ genus haberi. Incorruptum hoc filum non infimi quidam ingenii Asbeſtinum putarunt. Eandem virginitatis conſervationem ex Johanne Riolano confirmat etiam Caſparus Theophilus Bierlingius *M. N. C. Dec. 1. An. 2 Obſ. 208. pag. 310.* Hujus conſuetudinis meminit etiam Paulus Zacchias *Quæſt. med. legal. Lib. 4. Tit. 2. Qu. 2 & 3. n. 33. 34. fol. 377.* his verbis: Nusquam dari dixerim tutam virginitatem, niſi fortaſſe apud Æthiopum & barbarorum nonnullos, qui, ut virginum ſuarum pudicitiam nullo modo ſuſpectam habeant, puellis, ubi primum natæ fuerint, pudenda conſuunt, relicto libero tantum meatu ad urinam reddendam. Cum nuptui vero traduntur, ipſi ſponſo incumbit onus uteri labra diſſuendi. Sic ſponſæ ipſorum vel nolentes illibatam & incorruptam ſuam virginitatem ſponſis ſuis conſervant, & ipſi ſponſi ab omni ſuſpicione liberi exiſtunt, cum non poſſunt ab aliis in ea re ullo modo decipi. Annectit autem allegatus Zacchias: Hoc ita narratur a Petro Bembo; an veritatem habeat, ambigo; an habere poſſit, non credo, quia conſuta loca ab ipſis incunabulis ita cohærere neceſſe, ut non niſi ſumma cum vi & adhibita ſectione diſſui poſſint;

unde

unde ſpasmum, inflammationem & alia ſymptomata in omnibus pullulare neceſſe eſt. Et Nicolaus Venette *l. a. p. 86.* inquit: Le meilleur expedient pour conſerver la pudicité des filles, ſelon la diſtinction, qu'en font les medecins, & pour en eſtre bien aſſuré, ce ſeroit de coudre leurs parties naturelles, des qu'elles ſont nées, ainſi que Pierre Bembe dit, qu'on fait aux vierges Africaines. Mais cette coûtume n'eſt pas uſitée en France.

§. 2.

Tanto eſt in honore apud homines illos barbarisſimos, in conjuge ducenda, virginitatis certitudo, inquit Joannes Wierus *l. a.* atque ita pergit: Iis ſi innotuiſſet illud linimentum Paracelſi, quod oris hiatui illitum, momento id (ſi diis placet) contrahere conglutinareque poſſet, acu, filo, & dolorificis puncturis in conſuendo hoc meatu, opus fuiſſet minime. Quod autem Wierus de linimento Paracelſi refert, quidam ex Paracelſi aſſeclis non-indoctus lingua nimis petulanti, ne dicam mendaci, effutire jactareque ſuo more auſus fuerat, ita a ſuis doctus magiſtris. Et Johannes Wolffius *Lect. memorabil. Tom. poſter. Centenar. 16. fol. 562.* poſt eandem relationem ex Petri Bembi *Hiſtor. Venet. Lib. 6.* ſcribit: Mirum equidem, barbaros tum Dei, cum æternæ vitæ ignaros, caſtitatem tam conſtanter colere, cum tamen illi, qui certam ſibi faciunt æternæ ſalutis ſpem ex juratæ caſtitatis votis, ad ſervandam ipſam, nec hu jus modi mediis, nec medicamentis (qualia in promptu eſſent ad perennem continentiam præſentisſima) utantur: verum ſic horrea (ut Gallis eſt in proverbio) vacarent trituratoribus. De hoc virginitatis conſervandæ modo ſcribit Johannes Riolanus *l. a.* Crudelis virginitatis cuſtodia, quæ tamen hoc depravato ſæculo non foret inutilis, quo virginum pudicitia auro, blanditiis & laſciviis facile expugnatur; Virgines autem vel mentis imbecillitate, vel invidentia pene virili ſe vinci patiuntur. Idem quoque ex Riolano refert Johannes Georgius Simon *de Impotent. conjug. cap. 2. Theſ. 2. p. 67.* inquiens: moris erat apud Nigrorum nationem, quæ hymeni, utpote fragili labilique ſepimento,

mento, minus confiſa validioribus certioribusque præſidiis filiarum virginalia munire aſſolebat. Etenim puellis, ubi primum natæ erant, pudenda conſuebant, ſed ita ut urinæ liberior meatus non interciperetur; illæ autem, ubi adoleverant, ſic conſutæ nuptum dabantur, ſponſoque ea relinquebatur incumbebatque cura, ut ferro conglutinata cervicis labra ſecaret & divideret; ubi addit: Verum hæc opinio, cum contra communem recte ſtatuentium affirmationem militet, tantumque analogiam quandam vere ac proprie dictæ caſtrationis ſecum trahat, non immerito tanquam nos non ſtringens, a nobis rejicitur & relinquitur. vid. etiam Joh. Wier. *Obſerv. Lib. 1. Oper. p. 942.* Joh. Riolan. *Anthropogr. Lib. 2. cap. 35. fol. 195.* Caſp. a Reies *Jucund. Elyſ. Camp. Qu. 39. p. 482. ſeq.*

§. 3.

Huc pertinet etiam infibulatio, qua nonnullæ nationes pro conſervanda virginum atque mulierum ſeu uxorum caſtitate uti ſolent. Sicut enim de marium ſeu juvenum infibulationis modo & uſu in Spermatol. noſtr. *cap. 11. § 17. ſeq. p. 548. ſeqq.* egimus; ita hoc loco de feminarum infibulatione pauca ex Johanne Rhodio adducemus. Inquit ſcilicet Rhodius *de Acia cap. 6. p. 100.* Vidus Vidius, de re chirurgica bene meritus, filo argenteo vel aureo præputium infibulari ſcribit. Ferreo etiam aliove; pro fortunæ modulo, affabre contorto, atque in ſcorpii ſpeciem ad inceſſus facilitatem reflexo, in ſervitio genitas virgines Æthiopicas vulgo cuſtodiri, fidem mihi fecit vir clariſſimus Joannes Veslingius eques, qui in magna Memphi illuſtriſſimis conſulibus Venetis Aloyſio Cornelio & Joanni Donato quinquennium a valetudine fuit. In promontorio Sagres memorat Aloyſius Muſtus, Venetus, Regis ac procerum feminis ad majeſtatem perforatis pudendi labris annulos imponi aureos, quos ad arbitrium eximere licet. Et Michael Alberti *Jurisprudent. Medic. Part. prior. cap. 2. §. 24. pag. 39.* inquit: Mos infibulationis etiam antiquioribus in ſexu ſequiori receptus fuit, ſicut Nigri ad virginitatem puellarum conſervandam pudenda conſuebant; aliis vero (velut interdum

Infibulatio virginum.

in equorum regimine conſuetum eſt) per labia vaginæ annulum ducebant, quod vulgo appellatur das Ringeln, ſi non alio clauſtro & arte tales partes occludere in more poſitum ipſis fuerat. Plura etiam de infibulatione labiorum oris, narium &c. pro alio tamen ſcopo adhibita, apud Rhodium reperies.

§. 4.

Infibulatio equarum. Tales infibulationes etiam equiſones cum equabus inſtituere ſolent, & quidem pro impedienda ingravidatione, a qua tamen non ſemper ſunt ſecuræ, uti recenſet Guilielmus Harveus *de Part. p. m. 518.* inquiens: Sereniſſima Angliæ Regina equam candidiſſimam formæque eximiæ dono acceperat, ejusque genitalia (ne ab equis admiſſariis inita corporis gratiam atque equitandi uſum amitteret) equiſones (ut fieri ſolet) annulis ferreis infibulaverant. Eadem tamen (neſcio quo pacto, nec cuſtodes mihi modum indicare poterant) facta eſt gravida, tandemque, cum nihil tale ſuſpicarentur, noctu peperit, pullusque vivens mane ad matris latera conſpicitur. Id cum mihi nunciaretur (pergit Harveus) adii illico locum, vidique ambo vulvæ labia annulis conſuta, totumque pudendum verſus ſiniſtrum latus detruſum, abruptum & a dextra coxendice laceratum adeo, ut ſoluta per incredibilem fœtus vim, partis robuſtiſſimæ unitate, facile ei per ingentem illum hiatum exitus pateſceret. Hujus infibulationis tam equarum, quam mulierum, meminit etiam Johannes Riolanus *Anthropogr. Lib. 2. cap. 35. fol. m. 183.* his verbis: quemadmodum infibulatis naturalibus equarum, quas concipere & parere nolunt, ferreis circulis ordine trajectis naturalia claudebantur, ita mulieres olim caſtrabantur. Et eodem modo zelotypos Italos uxores a rivalibus conſervare audio. Præterea etiam notum eſt clauſtrum pudicitiæ dentatum Italis conſuetum, quo partes virginum atque mulierum ab antica & poſtica parte obfirmare ſolent.

§. 5.

Quemadmodum autem in maribus pro variis ſcopis, quandoque etiam pro impedienda ſobolis procreatione feminarum-

que

que imprægnatione caſtratio inſtitui ſolet, de qua in Spermatol. noſtr. *cap. 8. p. 358. ſeqq.* prolixe egimus; ita feminas olim pariter pro differente intentione huic operationi chirurgicæ ſubjectas, dictamque caſtrationem, tam in brutorum, quam hominum ſexu ſequiore, jamdudum exercitam fuiſſe, hinc inde legimus. De ſuum enim ſeu porcarum caſtratione ita loquitur Galenus: Sues feminas apud nos non in Aſia tantum, ſed in ſuperioribus etiam nationibus, in Cappadociam usque, exſecare conſueverunt; qua ſimiles omnes caſtratis evadunt obeſæ admodum ac pingues, carnisque ſuavitate aliis feminis, quemadmodum etiam caſtrati mares aliis maribus præſtant. v. M. Ant. Ulmi *Phyſiolog. Barb. hum. Sect. 3. cap. 22. fol. 231.* & ipſe Galenus *de Semin. Lib. 1. cap. 15. fol. m. 131.* De ſuum & camelorum caſtrationis modo ita ſcribit Ariſtoteles *de Hiſtor. Animal. Lib. 9. cap. 50. fol. m. 476.* Apria ſcropharum caſtratur, ne præterea coitum appetat, ſed brevi tempore obeſetur. Caſtratur autem, cum biduo jejunarit, ſuſpenſa pernis prioribus, reciſa cute inter femina, qua maribus teſtes maxime continentur. Hac enim parte adhæret vulvis apria dicta, cujus exigua parte abſciſſa conſarcinant. Cameli etiam feminæ caſtrantur, cum eis uti in prælio libet, ne concipiant utero. Duplici autem modo in ſuibus caſtratio inſtitui ſolet, & quidem vel exſectione ipſius uteri, vel teſticulorum. Rem quoad ſues, inquit Joh. Benedictus Sinibaldus *Geneanthr. Lib. 3. Tr. 3. cap. 12. p. 344.* probat quotidianum experimentum: ſiquidem ſunt inter porculatores, qui feminas ejus generis innumeras, nullo fere labore, artificioſa induſtria, tuto ſingulis annis evnuchant, aperto, ut audio, abdomine, & integro utero extracto, ut mihi non multo ante ex viſu retulit periſſimus Chirurgus Nicolaus Larghes, vir ſane doctrina ac dexteritate nemini ſecundus, dum inter nos de muliebri evnuchiſmo familiare ſermocinium ſubrepſit. Juxta Paul. Barbette *Prax. med. Lib. 4. cap. 10. p. m. 187.* a ruſticis Belgicis ſuibus trimeſtribus totus uterus exſcinditur, facta apertione in latere ſiniſtro & ligatis venis arteriisque. Idem *loco all.* affirmat etiam Mangetus Annot.

Caſtratio feminarum in brutis extracto utero.

 apud

apud nos, inquiens, a ruſticis exſcinditur ſuibus uterus, quod ſæpe a me viſum nullo prorſus periculo incurrentibus iſtis animalibus. vid. etiam Laurent. Bauſch. *de Hæmatit. Proœm. p. 73. ſeq.*

§. 6.

exſectis ovariis. Alii porcarum exſectores non uterum, ſed teſticulos ſeu ovaria per foramen in utroque ile ſeu inguine apertum extrahunt, hisque abreptis ſeu avulſis tubas ſeu reliquas partes ſimul extractas iterum in abdominis cavitatem reponunt, vulnusque conſuunt atque conſolidant, uti mihi ipſi aliquoties videre contigit. Johannes Jacobus Wepfferus *M. N. C. Dec. 1. an. 3. Obſ. 129. p. 228.* mentionem facit ſcrophæ, cui nondum adultæ alterum cornu exciſum fuit a caſtratore, altero relicto: cum prægnanti ſumen auctum admodum eſſet, pinguefactam ſagina opima credidit villanus: illa mactata & porcellorum & lardi jacturam fecit. Talem modum quoque olim in caſtrandis vaccis in uſu fuiſſe liquet, quia Varro ſcribit, vaccas exſectis teſtibus, ſi ſtatim coeant, concipere; quod quidem de maſculis caſtratis verum eſſe, non autem de femellis, concedit Regnerus de Graaf *de Mulier. Organ. cap. 12. p. 303.* Id quod etiam ratione non caret, ſiquidem exſectis teſticulis ſterilitas adeſt, niſi in tali ſue forſan quoddam ovulum per tubas jamjam ante caſtrationem ad cornua, tanquam habitacula fœtus ſuilli ſeu vaccini deſcenderit, vel caſtratio legitime peracta non fuerit. De qua vaccarum caſtratarum conceptione ita ſcribit Thomas Bartholinus *Epiſtol. medic. Cent. 3. Ep. 64. p. 260.* in iſtis vaccis ſeminis pars vel in uterum fluxerat ante caſtrationem, vel in vaſis deferentibus, quæ remanſerant, hæſerat, nec niſi pro unica conceptione profuit, vaccæ enim poſtea perpetuo ſteriles fuerunt. Unde quoque feminas, ut ſues caſtratas, æque ut mares, ceſſare eſſe prolificas, ait Matthias Tilingius *de Placent. Uter. Antefat. p. 5.* De tali animalium caſtratione ſeu teſtium exſectione ſcribit Felix Platerus *Obſerv. Lib. 1. p. m. 261. ſeq.* Teſtes in abdominis cavitate, utrimque peritonæo annexi, cum vaſis ſeminariis inde productis, in quibusdam beſtiis, ſectione facta, in eo loco abdominis, ubi intrinſe-

cus

cus latent, eximi ſolent, & ſic, ut pingueſcant, nec ſtimulo venereo ad congreſſum incitentur, caſtrantur. Quod in porcellis feminis frequentisſimum eſt, ut pasſim hoc fieri videmus. Sed & in comitatu Zollerenſi hoc idem in vitulis feminis hoc modo caſtratis, indeque admodum pinguefactis, ac ideo Nonnen, id eſt, monialibus vocatis, fieri, ego ipſe, cum in aula illius comitis eſſem, vidi, ubi plurimæ ejusmodi vaccæ, ſumme obeſæ, illic oberrabant, mactabanturque, & earum caro, quam & comedi, in ſummis delitiis habebatur. Nec dubium mihi eſt, ſi illud in aliis feminini ſexus tentaretur animalibus, quin ſic quoque caſtrari posſent: Uti & in muliebri ſexu, in alterutro latere, aperto abdomine, unus vel alter ipſarum teſtis extrahi atque amputari. Quod vero, cum nulla inde, vel illis, vel aliis, niſi forte ad quarundam ſalacitatem ſic reprimendam, eveniret utilitas, & non ſine aliquo vitæ periculo fieret, hactenus nullibi tentatum fuiſſe, legimus. In avibus maſculis præſertim, cum teſtes non propendeant, ſed in ventre ipſarum ſint incluſi, frequens eſt hæc caſtratio, teſtesque ipſarum aperto & ſecto ventre, qui inter podicem & ſternum abdominis inſtar occurrit, extrahuntur, quod & in gallinaceo fit genere, & capones poſtea dicuntur: uti & in pavone Indico aliisque majoribus hoc fieri vidi, ut pinguiores fiant caroque ipſarum ſuavior reddatur. Hæc Platerus. Et Thomas Bartholinus *Epiſtol. med. Cent.3. Ep. 64. p. m. 259. ſeq.* ad Joelem Langelottum ita ſcribit: Uterus, quanquam feminis neceſſarius, innoxie aufertur. Eſtque veteribus caſtrandi modus. Uterum enim abſciſſum in ſuibus Galaticis Soranus Medicus teſtatur. Autorque eſt Plinius, ſues feminas caſtratas reciſa vulva, ut magis pingueſcerent amiſſo libidinis uſu. Noſtri tamen ruſtici in feminis vulvam relinquunt in ſuibus, ovibus, vaccis & equabus caſtrandis. Ex diſſecto inguine ſiniſtro manu utrumque teſticulum cum utero eximunt, ſed avulſo tantum teſticulo utroque uterum ſuo loco reponunt, & ſine alio apparatu vulnus conſuunt. Quippe majori periculo brutis uterum, quam teſticulos auferri credunt. Poſſe etiam

canes non modo maſculos, ſed etiam femellas eadem ratione, per exſectionem ſcilicet ovariorum, caſtrari, quotidiana teſtatur experientia, hocque modo omnia feminini ſexus animalia, quæ teſtibus ſunt privata, non ſolum fœcunditate deſtituuntur, ſed omnem quoque venereæ voluptatis ſtimulum deponunt; cum econtra, quamvis ab ejusmodi operatore ipſe brutorum uterus absque teſticulis exſcindatur, fieri tamen poſſe, credibile eſt, in remanentibus ovariis ab orgasmo venereo unum vel alterum ovulum imprægnari poſſe, cum conceptio non in utero fiat, ſed in ovariis, quamvis poſtea fœtus ad partum pervenire non poſſit.

§. 7.

Caſtratio virginum an detur.

Utrum vero in puellis ſeu virginibus & aliis mulieribus pariter ac in brutis caſtratio inſtitui poſſit aut exerceri debeat? differunt Autorum ſententiæ, quorum alii negativam, alii vero, & quidem ideo affirmativam defendunt, quia non ſolum hujusmodi feminarum caſtrationis Autorem, verum etiam exempla apud Autores reperire liceat.

§. 8.

Caſtrationis inventor.

Caſtrationis virilis inventrix legitur femina quædam celebris atque bellatrix, ſcilicet Semiramis, dum multos adoleſcentes, quos gynæceo ſuo præficere volebat, caſtrari juſſit, referente Petro Bellonio *Obſerv. Lib. 3. cap. 29. fol. m. 189.* Quod etiam confirmat Ludovicus Cælius Rhod. *Lection. antiqv. Lib. 13. cap. 29. f. m. 503.* proditum, inquiens, memoriæ ab opinatiſſimis eſt, Semiramidem Reginam omnium principem teneros mares adortam caſtrare, velut naturæ injecta vi, quam inſtituto curſu retorſit, quum inter ipſa naſcendi crepundia per primigenios ſeminis fontes tacita quodammodo lege vias illa poſteritati propagandæ dictaret. Econtra vero feminarum vel virginum caſtratio a viro, Lydorum ſcilicet Rege, Andramyte, ortum ſumſiſſe dicitur, dictum enim Andramytem omnium primum feminas caſtraſſe ſeu evnuchas feciſſe, iisque evnuchorum vice uſum fuiſſe refert idem Ludovicus Cælius *l. a. Lib. 20. cap. 14. f. 775.* Quamvis etiam idem Autor

tor *Lib. 19. cap. 29. f. 757.* ſcribat: Gygem omnium principem, dum Lydis imperaret, mulieres evnuchas feciſſe, ut illis perpetuo juveniliter florentibus uti valeret. vid. etiam Joh. Riolan. *Anthropog. Lib. 2. cap. 35. fol. m. 183.* Georg. Franc. *Satyr. med. 1. p. 40.* & Joh. G. Simon *de Impotent. cap. 3. p. 66.*

§. 9.

Deinde recenſent etiam atque allegant nonnulli Autores exempla caſtratarum feminarum, ſiquidem mulieres quoque exemptis teſticulis caſtratas olim fuiſſe, ex Athenæo refert Thomas Bartholinus *Epiſt. med. Cent. 3. epiſt. 64. p. 260.* Feminas homines caſtratas, auctores habeo certos ſcribit Julius Alexandrinus; hoc Lydii primo per luxum fecerunt, uti ex Georgio Franco recenſet Theophilus Bonetus *Medicin. ſeptentr. Part. 2. Lib. 4. Sect. 1. fol. 27.* Inquit etiam Isbrandus de Diemerbroc *Anat. Lib. 1. cap. 24. fol. 136.* Olim ſatis turpiter ac crudeliter in mulieribus tentatam fuiſſe caſtrationem, teſtantur hiſtoriarum monumenta. Creophagi (gens ita appellata) in Arabia, teſte Alexandro ab Alexandro, non viris ſolum, verum etiam mulieribus teſtes exſcindebant, ad exemplum Ægyptiorum, qui mulieres eodem modo caſtrare ſolebant. Exemplum parentis propriam filiam caſtrantis narrat Johannes Wierus *Oper. Lib. 4. de Maleſic. affect. cap. 20. pag. m. 327.* Quidam nomine Johannes ab Eſſen, ab illuſtrisſimo Clivenſi duce, numerata certa pecunia, caſtrandi jumenta & pecora in Marchiæ comitatu poteſtatem pro ſe ſolo impetrarat. Hic ubi quendam familiarius conjunctiusque ſua frui filia animadverteret, ita incitatus, eam manu injecta e veſtigio in cubiculum abripit, violenterque uterum eidem, quemadmodum pecori ſolet, exſecat, conceptionique porro inidoneam ſanat. Hujus facinoris ergo centenorum aliquot thalerorum mulcta a principe punitur, nec quidem immerito. Inquit etiam Georgius Francus *l. a. Satyr. 2. p. m. 41.* certe novi nobilem matronam, cui puellæ per injuriam externam vulnus obtigit in regione pubis, huic teſtes auferebantur; quæ cætera ſana hactenus ſterilis permanſit. *Exempla.*

Cuidam

Cuidam feminæ uterum ob petulantiam ſine vitæ diſpendio plane exſectum teſtari hiſtorias medicas, ait Johannes Jonſtonus *Thaumatograph. Claſſ. 10. cap. 5. Artic. 4. p.m. 467.* Johannes Georgius Fuchs, Epiſcopus Bambergenſis, retulit Hermanno Birckmanno, Medico Herbipolenſi, quendam porcorum caſtratorem in diœceſi Bambergenſi propriam caſtraſſe filiam, ut ſecurius cum illa libidinem nefandam exercere poſſet, qui etiam ob eam cauſam tandem per ignem cum filia hujus criminis pœnas luit. vid. Joh. Laur. Bauſch. *de Lap. Hæmat. Proœm. Hæmatol. p. 73.* & G. W. Wedel. *Phyſiolog. Sect. 3. cap. 28. p. 195.*

§. 10.

An ſit poſſibilis? & ſuadenda?

Videtur equidem, per adducta caſtrationis tam in brutorum, quam hominum feminis exercitæ exempla, dicta operatio, ſeu teſticulorum vel ipſius quoque uteri exſectio non modo poſſibilis, ſed etiam non adeo difficilis; huic tamen ſententiæ tum ratione difficultatis, vel impoſſibilitatis, tum etiam non obtinendi finis, alii contradicunt. Inquit etiam Joannes Riolanus *Anthropogr. Lib. 2. cap. 35. fol. m. 183.* a caſtratione, quæ perficitur exemptis teſticulis, vel detracto utero, utroque modo mulieres in maximum vitæ diſcrimen adduci, certum eſt. Et Galenus admonet *de Semin. Lib. 1. cap. 15. fol. m. 131.* non advertunt Medici, ſi cui teſtes ea moderatione fuerint exſecti, uti ſupergeminalis membrana intacta relinquatur, ſeminarium vas nulla læſione affici; inde tamen animal non tantum ſeminis generandi facultate, id enim iis, qui venere volunt abſtinere, commodum remedium eſſet, ſed virilitate omni, &, ut diceret quispiam, maſculitate, hoc eſt, maſculo ingenio privari. Pari modo ſi femina ſit, quæ id patiatur, neque in venerem amplius incitari, neque virum coeundi præſertim cauſa appetere, ſed omnem prorſus femineam naturam amittere; non tamen ita tuto in feminis, uti in ſuibus, teſtium extractio adminiſtrari poteſt ob ſedem, in qua collocati ſunt. Vulvarum enim lateribus ex utraque parte adjacent ad arteriam & venam, quemadmodum marium, ſeminale vas excipientes,

pientes, quod revolutum ipſis annectitur, atque ad utrumque cornu pertendit. Unde utraque ilia ſcindere neceſſe eſt, ſi quis feminas caſtrare voluerit, majusque in hoc, quam in maribus periculum eſt. Isbrandus de Diemerbroc *Anat. Lib. 1. cap. 24. f. m. 136.* ad quæſtionem: utrum, ſicuti viri caſtrantur, ita etiam mulieribus teſtes exſecari, eæque ſic caſtrari posſint? reſpondet: mulieres ſine maximo vitæ periculo caſtrari non poſſe: nam utrimque ipſis ilia ſecanda forent, quod periculo non vacat, cum ex quolibet abdominis & præcipue ilii vulnere, in cavitatem abdominis penetrante, mox inteſtina foras prorumpant: quæ vulnera hic mediocrem magnitudinem habere deberent, ut digiti inſeri, & inteſtina removeri, atque ſic teſtes commode inveniri & educi posſint. Præterea exſectione teſtis etiam reſecantur vaſa ſpermatica, quorum hæmorrhagiam in interiore ventre ſiſtere difficillimum foret, ut ex eo liquet, quod ſatis difficulter ſiſtatur in viris, quorum tamen vaſa in teſtis ablatione commode ligari vel actuali cauterio, urgente necesſitate, inuri poſſunt. Miratur etiam dictus Autor, quod Felix Platerus, vir magni judicii, putet ad exemplum caſtrationis brutorum etiam mulieres caſtrari poſſe, non conſiderans operationis difficultatem ac crudelitatem, mille periculis conjunctam, quæ a tanto actu vel potius a tanto ſcelere aut facinore quoslibet homines, præcipue Chriſtianos, abſtinere & abhorrere jubent. Thomas Bartholinus etiam caſtrationem mulierum, qua uterus exſcinditur, nimis difficilem & periculoſam operationem exiſtimat. Enimvero arctisſime uterus per ligamenta lata & rotunda osſibus alligatur, ut ſine ingenti dolore avelli vix posſit: Præterea veſicæ & recto inteſtino firmisſime adnaſcitur, quæ ſeparari ſine damno nequeunt. Vaſa præparantia ſpermatica utero, & vaginæ plurima alia inſeruntur, quæ ſine maximis doloribus, hæmorrhagia & internorum viſcerum conſenſu dilacerantur nunquam. v. Th. Barthol. *Hiſt. Anat. Cent. 2. Hiſt. 91. p. m. 292.* Imo ſive uterus detrahatur, ſive teſtes avellantur, utroque modo in maximum vitæ diſcrimen

adduci mulieres certum eſt. vid. Theoph. Bonet. *Medicin. ſept. Part.2. Lib.4. fol.27.* Juxta Joh. Riolan. *l.a. f.183.* utrumque ile ſecare neceſſum eſſet ei, qui feminas caſtrare voluerit, opus periculoſæ plenum aleæ; at majus periculum imminet utero detracto. Licet Paulus Barbette *Prax. Lib.4. cap.10. p.87.* ſuibus uterum exſcindi poſſe defendat, in Chirurgia tamen *Part.1. cap.8. p.28.* uterum ſine vitæ periculo poſſe exſcindi, uti multi Doctores ſcribunt, perito anatomico intolerabile cenſeri ſcribit. Idem Paul. Barbette *Anat. pract. Lib.4. cap.2. p.128. ſeq.* inquit: quæ veteres de exſtirpatione uteri referunt, totum nempe eum auferri poſſe absque inſigni damno, erroribus reliquis annumerari debent. An hoc animal in animali, neceſſariam hanc partem, multis aliis partibus cohærentem, copioſisque adeo arteriis præditam, absque periculo vitæ exſcindere licet? Aliud a caſtratione incommodum annotat Johannes Theodorus Schenckius *Schol. Part. hum. corp. Sect.1. Part.2. cap.3. pag.13.* quod ſcilicet femellæ caſtratæ non caſtratis debiliores & plus puſillanimes eſſe obſerventur. Quamvis etiam contra difficultatem caſtrationis ſeu teſtium muliebrium exſectionis juxta Joh. Benedict. Sinibald. *l.a. p.345.* excipi poſſet, quod, ſi Chirurgi dexteritas atque peritia præſto eſſent, hujusmodi ſectio forte non major foret provincia, quam parvam efficere paracenteſin; nec locorum ad ilia vulneratio adeo periculoſa ſit, quemadmodum uteri ſectio, qui nexum & ſympathiam cum toto corpore habet. Verum enim vero tametſi nullo diſcrimine iſthæc teſtium apud mulieres exſectio patrari poſſet, haud idcirco tamen ad veneream voluptatem prurire deſinerent, aut virum valde minus appeterent. Siquidem oblectantur mulieres non modo ob proprii ſeminis effuſionem, ſed etiam ob virilis receptionem & ſui pudendi attritionem. Quin uteri toti ſubſtantiæ multoque magis ejus cervici inſita eſt a natura virtus quædam titillans ac voluptuoſa independens a teſtibus ipſis, adeo ut, quamvis ceſſent iſti influere, maneat nihilominus mulcedo, & virilium cupido multo major, quam in viris exſectis relin-

relinquatur, qui etiam coeunt ac delectantur. Quamobrem ſi caſtrari debeant mulieres, ut ſterileſcant, non irritus erit labor. At ſi excidi curentur, ut venerem averſentur, utique opus ibit inane. Juxta Thom. Whartoni *Adenograph. cap.33. p.209.* demonſtrat caſtratio femellarum cujusvis generis, teſtes feminarum efficaciter ad prolis generationem concurrere, quia ex eo tempore ſteriles plane evadunt. De poſſibilitate caſtrationis feminarum vid. etiam Georg. Franc. *Satyr. 2. p.36 & 40. ſeq.*

§. II.

Caſtrationis nomine venit etiam

Sicuti autem primarius caſtrationis ſcopus tam in maribus, quam mulieribus, eo tendit, ut nimius veneris appetitus atque laſcivia, indeque derivanda varia mala, in iis extinguantur, ita etiam caſtrationis denominatio ad aliarum quoque partium, in quibus ſalacitas conſiſtere dicitur, reſectionem ſeu amputationem referri ſolet; & primo quidem, quia mulierum ſalacitas, juxta *Organ. muliebr. Sect. 2. §. 9.* primario clitoridi adſcribitur, illæque feminæ, quibus dicta pars ſeu mentula muliebris, a frequenti & impudica fricatione & attractione in nimiam longitudinem excreſcit, malitioſe hoc inſtrumento ad implendam laſciviam abutuntur, eoque aliis feminis, marium inſtar, cohabitant, ita ut propter hanc laſciviam aliasque rationes illis quandoque dicta clitoris reſecetur, ideo quibusdam autoribus talis operatio interdum circumciſionis vel etiam caſtrationis nomine quamvis improprie venire ſolet. Deinde ex Muliebribus quoque ſatis notum eſt, in laſcivis, partesque pudendas digitis petulcis ab infantia ſæpiusque titillantibus atque emulgentibus mulieribus, non modo clitoridem, ſed nymphas etiam, tam ratione longitudinis, quam craſſitiei majores evadere, ita ut quandoque viri cohabitationem impediant, ſæpe etiam pro alio uſu nefando applicentur; quapropter tum veteres, tum recentiores Chirurgi nimiam talem atque deformem nympharum molem ſimulque ejusmodi mulierum ſalacitatem atque petulantiam ſeu pravam cohabitandi conſuetudinem itidem ſub nomine circumciſio-

Clitoridis reſectio.

Nymphotomia.

ciſionis, vel etiam caſtrationis, potius nymphotomiæ, reſecare tentant, de qua operatione pariter *Muliebr. l. a.* §. *37.* egimus. De his caſtrationis modis ita ſcribit Johannes Benedictus Sinibaldus *l. a. p. 344.* qua ratione quove modo caſtrari poſſint mulieres, non ita facile determinari licet. Marcus Antonius Ulmus in eam ſententiam ire videtur, quod mulieres caſtrari dicantur, ſi pars illa pudendi ſuperior, quæ nympha (improprie vel potius clitoris) nuncupatur, & in qua libidinis thronus amorisque ſedes collocatur, reciditur; & hoc probare nititur auctoritate Aetii & aliorum, qui ſecandæ hujus particulæ modum ad libidinem infringendam deſcribunt; quod etiam apud Ægyptios non raro contingere ob infrenem ejus nationis mulierum petulantiam, teſtantur. Atqui reciſio nymphæ nulla ratione caſtratio appellari debet; quando nulla inde ſterilitas, imo nulla minor in venere mulcebra exoritur. Imo infibulationem, de qua paulo ante egimus, nonnulli etiam ad caſtrationem referunt; inde dicit Georgius Francus: de modo caſtrationis Autores non conveniunt; putabant fuiſſe caſtratas muliebribus infibulatis, ut equarum, quas concipere & parere nolunt, ferreis circulis ordine trajectis naturalia clauduntur, quod Galli vocant boucler; alii putant exemtos uteros, alii teſtes. vid. Theoph. Bonet. *l. a.* Quia vero neque a fibulatione, neque a clitoridis atque nympharum reſectione, neque etiam ab ipſius uteri extractione, partes ad conceptionem atque imprægnationem neceſſariæ minime deſtruuntur, non niſi in ſola teſticulorum muliebrium ſive ovariorum exſectione proprie mihi caſtratio muliebris conſiſtere videtur, niſi cum utero ſimul teſtes extrahantur. Utrum vero feminarum uterus absque vitæ periculo exſcindi vel extrahi poſſit, §. 10. paucis vidimus.

Infibulatio.

§. 12.

Virginitatis laus.

Ex tam variis proinde virginitatem puram atque illibatam cuſtodiendi modis ſufficienter apparet, quanti ſemper æſtimata fuerit ipſa virginitas, unde diverſi Autores varia ipſius ſcripſerunt

runt elogia, uti jam ſupra §. 24. ex Catullo adduximus. vid. etiam Nicol. Venett. *de la Generat. de l'Homme Part. 2. cap. 1. Artic. 1. p. m. 80. ſeq.* & Venus Minſieke Gaſthuis *p. 88.* van Lof des Maegdoms, item Henric. Kornmann. *de Virginitat. cap. 90. p. 198.* ubi ad quæſtionem, quare primum præponatur & diſtribuatur in menſa cibus virginibus puellis? ita reſpondet: Hocce moris eſt ubivis gentium, ut in menſa & in conviviis primitiæ ciborum virginibus a præciſoribus offerantur. Quare? num, quia antiqui ſationem frugum inventionemque omnium leguminum Cereri tribuere? *Natal. Com. in Mytholog. Lib. 5. cap. 14. de Cerere.* Num, quia Veſta a Jove virginitatem perpetuam, & primitias omnium, quæ diis offerrentur, ab hominibus popoſcerit? idem *Lib. 2. cap. 1. de Jove.* Num, quod in eo habeatur ratio gloriæ virginitatis, quæ ſemper apud omnes gentes magni æſtimata fuit? Num, quod habitus fuerit reſpectus ad appetitum illum muliebrem, qui inſatiabilis pene eſt, moræque impatiens? Imo virginum pudicarum honores tueri, pietatis quoque fuit officium a priſcis jam ſeculis obſervatum. Romani enim virgines maleficii reas & jam damnatas necari non ſinebant, a carnifice autem prius virginitas eripiebatur: tanti earum pudicitiam cuſtoditam faciebant. v. Caſp. Theoph. Bierling. *Theſaur. Theor. pract. Caſ. 37. Schol. p. 518.* Quod confirmat etiam Joannes Riolanus *Anthropol. Lib. 2. cap. 35. fol. m. 195.* olim, inquiens, nefas erat Romæ virgines ſtrangulari, idcirco Tiberius juſſit immaturas puellas more tradito, vitiari prius a carnifice, dein ſtrangulari, quod factum eſt in filia Sejani, vid. etiam Joh. Ludov. Gottfrid. *Hiſtor. Chronic. fol. m. 309.* Venett. *p. 82.* Adeo magna etiam ſemper fuit æſtimata virginitas ejusque integritas, ut & Mahomet in Alkorano *cap. 64.* ubi de Paradiſo ejusque deliciis refert, formoſiſſimarum puellarum cohabitationem effinxerit. Illic quidem, inquit, credentes accubabunt tapetis ſericis, ſtramentisque purpureis, omnibusque ſibi dilectis perpetuo potientur, ducentque puellas formoſiſſimas, ut ſunt Hyacinthus & Margaritæ, ab hominibus atque diabolis nunquam devirginatas

 nec

nec menſtruatas. Rationem reddit, ſi ullum oblectamenti in Paradiſo genus iſthic deeſſet, beatitudo minime plena eſſet. Fruſtra ergo deliciæ adeſſent, ſi voluptas deeſſet. vid. Henr. Kornmann. *l. a. cap. 126. p. 266. ſeq.* ubi Autor pergit: Stulte perſuaſit Mahomet ſuis Saracenis, corpora glorificata & ſpiritualia, ut tunc erunt, mundanas iſtas delicias & præteritas referre & revocare, cum hæc exercitia ſpiritus animalis ſint. Et ſecundum eundem Autorem *cap. 114. p. 248.* celebratur Virginia virgo, quam pater Virginius Icilio uxorem deſponderat, quamque Appius unus ex decemviris vitiare tanquam ſervam ſatagebat, ob idque a patre peremta fuit; cujusque indubitatam fidem facit multæ antiquitatis marmorea tabella in S. Maria Monticelli extante.

D. M.

Virginis filiæ meæ cariſſimæ Virginiæ nimiam ob pietatem propriis meis manibus interemptæ, proh dolor! quantum fuit cariſſima in Anno XVI. juventutis ejus. Menſes. V. D. III.

§. 13.

Virgo a ſerpente amata,

Virginum amaſios aliquando ſerpentes fuiſſe deprehenſos, omniaque & amoris & nequitiæ ſigna præbuiſſe, ex Plutarcho memorabile exemplum refert Philippus Camerarius *Horar. ſubciſiv. Cent. 1. cap. 69. p. 308.* Serpens ſcilicet Ætolæ cujusdam virginis amore captus, noctu eam adire ſuetus, puellæ corpori circumfuſus, hac atque illac labens illam nunquam, neque ultro neque invitus lædebat, opportuneque ſub diluculum recedebat. Quod quum ii, quibus puella curæ fuerat, intellexiſſent, eam alio migrare compulerunt. Serpens per triduum & quatriduum non adeſſe, ſed diligenter accurateque circumire, illam quæritans, quam ubi mox invenit, caſu illi obviam factus, non, uti ſolitus erat, mitis & blandus, ſed aſper & horridus in illam inſiliit, manibusque primum ſpira ad corpus adſtrictis, caudæ reſiduo femora flagellabat, levem quidem iram præ ſe ferens, ſed quæ, licet indulgentia aliqua permixta eſſet, caſtigationem tamen aperte demonſtra-

monſtraret. Item exemplum aquilæ virginem amantis recenſet Henricus Kornmannus *l.a. cap. 136. p. 177.* apud Seſton urbem a pulcherrima virgine educata aquila, a puella libero cœlo permiſſa gratias quotidie eidem referebat; aves enim primo deinde venatus ſedulo aggerebat. Atqui cum contigiſſet, virginem mortuam efferri, gemebunda ſubſtitit aquila, poſtremo in accenſum rogum ſe mittens cum puella ſimul conflagravit. Id quod Plinius *Natur. Hiſtor. Lib. 10. cap. 5. fol. 169.* ſequentibus verbis refert: Eſt percelebris apud Seſton urbem aquilæ gloria: educatam a virgine retuliſſe gratiam, aves primo, mox deinde venatus aggerentem. Defuncta poſtremo in rogum accenſum ejus injeciſſe ſeſe & ſimul conflagraſſe. *ab aquila.*

§. 14.

Denique claudat hoc de virginitate caput Carmen ex Johannis Beverovicii *Theſaur. Sanitat. Part. 2. cap. 5. fol. m. 197.* *Carmen.*

1.

Eine Jungfrau, jung von Jahren,
Stach die Kützel-Sucht ſo ſehr,
Daß das Mägdlein wolt erfahren,
Wo des * Magdthums Wohnung wär,
Und mit was vor ſüſſer Krafft
Sey begabt die Jungferſchafft.

*i.e. Jungferſchafft.

2.

Ihre Mutter ließ ſich düncken,
Dieſes möcht ihr ſchädlich ſeyn;
Darum ſchloß ſie einen Fincken
In ein güldnes Schächtlein ein,
Und gieng eilend zu der Magd,
Die ſo neurend nachgefragt.

3.

Hier, mein Ließgen, liegt verhohlen,
Sagte ſie, was ich forthin
Dir will haben anbefohlen.
Schau! ich thue deinen Sinn;

Schau!

Schau! ich geb in deine Hand
Diß ſo theure Jungfer-Pfand.

4.

Aber weil du nun genoſſen
Dieſe Gunſt, ſo bitt ich dich,
Laß die Schachtel ſtets geſchloſſen;
Weil das Ding, ſo bald es ſich
Fühlt zu ſeyn in freyer Lufft,
Stracks entreiſt aus ſeiner Krufft.

5.

Kaum war dieſes ausgeſprochen,
Da gieng Ließgen ſchon bey ſeit,
Und die Schachtel ward erbrochen,
Da der Vogel ſeine Zeit
Alſobald in Obacht nahm,
Und der bangen Hafft entkam.

6.

So ſtund Ließgen recht betrogen;
Denn ihr anvertrautes Gut
War ihr aus der Hand entflogen:
Das entſeelt ihr Hertz und Blut.
Seht! ſo iſt die Jungferſchafft,
Die im Finden wird vergafft.

Vel juxta alium Poetam:

Virginitas ſpecioſus honos, pignusque decorum,
Perdita quæ nunquam redditur artis ope.

SYLLABUS

SYLLABUS AUTORUM.

A.

ACta Anglicana philoſophica, 4. Lipſiæ 1697.
Berolinenſia, 8. Berolin. 1717.
Eruditorum Lipſienſia, 4. Lipſ. 1682. ſeq.
Hafnienſia, Thomæ Bartholini, 4. Hafn. 1673. ſeq.
Actuarius, Johannes, de prævidentia ex urinis, 8. Francof. 1670.
Æliani opera, fol. Tigur.
Aetii ſermones, 8. Venet 1549.
Agrippæ, Cornel. opera, pars poſter. 8.
Alberti, Mich. introductio in univerſalem medicinam, 4. Halæ 1713.
Syſtema Jurisprudentiæ medicæ, 4. Halæ 1725.
Salom. oratio de Sudore ſanguineo, 8. Witteb. 1590.
Amati, Luſitani curationes medicæ, fol.
Ammanni, Paul. Irenicum Numæ Pompilii, 8. Franc. Lipſ. 1689.
Medicina critica, 4. Stadæ 1677.
Ariſtotelis opera, fol. Baſil. 1542.

B.

Babſts, Michael Artzeney-Buch, 4. Leipzig 1596.
Baglivus, Georg. de fibra matrice, 8. Londin. 1703.
Barbette, Paul. opera omnia, 4. Genev. 1682.
Barckuſen, Joh. Conr. Hiſtoria Medicinæ, 8. Amſtelod. 1701.
Baricelli, Jul. Cæſ. Hortulus genialis, 12. Colon. 1620.
Bartholini, Caſp. inſtitutiones, 8. Roſtoch. 1626.
Thom. Acta Hafnienſia, 4. Hafn. 1663.
Anatomia renovata, 8. Lugd. 1673.
Ciſta medica, 8. Hafn. 1662.
Epiſtolæ medicinales, 8. Hafn. 1663.
de Flagrorum uſu, 8. Franc. 1670.
Hiſtoriæ anatomicæ, 8. Hag. Hafn. 1659. ſeq.
de morbis biblicis, 8. Francof. 1673.
de inſolitis partus viis, 8. Hafn. 1664.
Bauhinus, Caſp. de Hermaphroditis, 8. Oppenheim. 1620.
Bauhini C. Theatrum anatomicum, 4. Baſil. 1621.
Bauſchius, Joh. Laur. de Hæmatite & Ætite, 8. Lipſ. 1665.
Bayle, Th. Diſſertationes medicæ, 12. Hagæ 1678.

Becke, Dav. van der, Experimenta circa rerum naturalium principia, 8. Hamburg. 1664.
Becheri, Joh. Jac. Oedipus Chymicus, 12. Amſtelod. 1664.
Beckheri, Dan. Medicus microcoſmus, 4. Lugd. 1633.
Becmanni, Chriſt. manuductio ad latinam linguam, 8. Frf. 1672.
Bellefontaine, Louis de la Medecine dogmatique mechanique, 8. Amſterd. 1712.
Bellonii, Petr. Obſervationes. vid. Cluſii Opera, fol.
Benedictus, Alexander, de re medica, fol. Baſil. 1549.
Benedicti (Benit) Chriſt. Theatrum tabidorum ſive de Phthiſi, 8. Lond. 1696.
Benivenius, Anton. de abditis morborum cauſis, 8. v. Dodonæi obſervat.
Bergeri, Joh. Gothofr. Phyſiologia medica ſeu de natura, 4. Witteb. 1702.
Beverovici, Joh. quæſtiones epiſtolicæ, 8. Roterod. 1665.
Beverwick von, Schatz der Geſundheit oder Artzeney-Kunſt, fol. Franckf. 1674.
Bierlingii, Caſp. Theoph. Adverſaria curioſa, 4. Jenæ 1679.
Theſaurus theoreticus practicus, 4. Jenæ 1690.
Binningeri, Joh. Nic. Obſervationes, 8. Montbelg. 1673.
Blancardi, Steph. Anatomia reformata, 8. Lugd. 1687.
Opera medico-theoretico-practica, 4. Lugd. 1690.
Inſtitutiones. vid. Opera.
Collectanea medico-phyſica, 8. Leipzig 1690.
Lexicon medicum, 8. Lugd. 1690.
Blaſii, Gerard. Commentarius in Joh. Veslingii ſyntagma anatomicum, 4. Patav. 1677.
Medicina curatoria, 8. Amſterd. 1686.
Obſervata anatomica, 8. Lugd. 1674.
Obſervationes medicæ, 8. Amſterd. 1686.
Blegny, Nic. de, Zodiacus medico-Gallicus, 4. Genev. 1680.
Bohnii, Joh. Circulus anatomico-phyſiologicus, 4. Lipſ. 1686.
de officio medici duplici, 4. Lipſ. 1704.
Medicinæ forenſis ſpecimen III. 4. Lipſ.
Bonaciolus, Lud. de fœtus formatione. v. Sever. Pinæus de virginitate.
Boneti, Theoph. medicina ſeptentrionalis, fol. Genev. 1686.

Boneti,

Boneti, Theoph. Mercurius compitalitius, fol. Genev. 1683.
Polyalthes, fol. Genev. 1691.
Sepulchretum ſeu anatomia practica, fol. Genev. 1679.
Borelli, Petri, obſervationes medico-phyſicæ, 8. Fr. Lipſ. 1676.
Boſelli, Franc. Amaltheum medico-hiſtoricum, 4. Patav. 1668.
Bourgeois, Louyſe, Hebammen-Buch, 4. Oppenheim.
Boyle, Rob. de utilitate philoſophiæ experimentalis, 4. Lindav. 1692.
Bravo de Sobremonte Caſp. diſputationes, 4. Colon. 1671.
Brendelii, Adami, obſervationes anatomicæ, 4. Witteb. 1716. ſeq.
Brœckhuſen, Benj. a, œconomia corporis animalis, 8. Norimb. 1672.
Brœn, Joh. opera medica, 4. Amſtelod. 1703.
Bulgetius, Attilius, de affectionibus cordis & morbis venenatis, 4. Patav. 1657.
Busbequii, Aug. Geſt. epiſtolæ legationis turcicæ, 12. Amſt. 1660.

C.

Cælii, Rhodigini, Lud. lectiones antiquæ, fol. Baſil. 1550.
Calceolarii, Franc. Muſeum, fol. Veronæ 1622.
Camerarii, Eliæ, medicina conciliatrix, 4. Franc. 1714.
Joh. Rudolphi, memorabilia medicinæ, 8. Tubing. 1683.
Philippi, horæ ſubciſivæ, 4. Francof. 1658.
Capivaccii, Hieron. practica medicina, 4. Franc. 1594.
Caſe, Joh. compendium anatomicum, 12. Amſterd. 1696.
Caſſanæi, Barthol. catalogus gloriæ mundi, fol. Francof. 1586.
a Caſtro, Roder. de morbis mulierum, 4. Colon. 1689.
de natura mulierum, 4. - - -
Medicus politicus, 4. Hamburg. 1662.
Catullus.
Chalvet, Matthieu de, verſio Senecæ in linguam Gallicam, fol. a Paris 1603.
Claudianus.
Claudini, Jul. Cæſar. reſponſiones & conſultationes, 8. Franc. 1607.
Clerc de la medicine aiſee, 12.
Cluſii, Carol. exotica, fol. Antwerp. 1605.
Cockburn, Gugl. œconomia corporis animalis, 12. Auguſt. 1696.
Columbus, Reald. de Re anatomica, 8. Franc. 1595.
Comitis, Nathan. mythologia, 8. Genev. 1651.

Conſuetudines Ducatus Burgundiæ, fol. Francof. 1574.
Cornarus, Janus, in Dioſcoridem, fol. Baſil. 1557.
Cornelius Tacitus.
Craan, Theod. diſſertatio de homine, 4. Lugd. 1689.
œconomia animalis, 8. Amſterd. 1703.
Crollii, Oswald. Baſilica chymica, 8. Colon. 1661.
Cypriani, Abrah. epiſtola de fœtu tubario, 8. Lugd. 1700.

D.

Dedekenni, Georg. conſilia, fol. Hamburg 1623.
Dekkers, Freder. exercitationes practicæ, 4. Lugd. 1694.
Annotationes in Barbette praxin, 4.
Deventer, Henr. a, ars obſtetricandi, 4. Lugd. Batav. 1701.
Diemerbroc, Isbrand. de, anatome corporis humani, fol. Ultraj. 1685. item 4. Lugdun. 1679.
Dionis, Petr. anatomia corporis humani, 8. Genev. 1696.
Cours d'operations de chirurgie, 8. a Bruxelles 1707.
Dolæi, Joh. Encyclopædia medica, 4. Francof. 1684.
chirurgica, 4. Francof. 1689.
Dodonæi, Remberti, obſervationes medicinales, 8. Colon. 1581.
Donatus, Marcellus, de hiſtoria medica mirabili, 8. Francof. 1613.
Donatii, Joh. Bapt. commentationes medicæ, 8.
Dubravii, Jani, hiſtoria Bohemica, 8. Francof. 1687.

E.

Ephemerides academiæ naturæ curioſorum, 4. Norimb. 1715. ſq.
Ettmülleri, Mich. opera, fol. Francof. 1695.
J. V. E. Venus Minſiecke Gaſthuys, 8. t'Amſterdam. 1687.

F.

Fabricii, Guilh. Hild. opera omnia, fol. Francof. 1646.
Hieron. ab Aquapend. opera anatomica & phyſiologica, fol. Lipſ. 1687.
Fehr, Joh. Mich. de abſinthio, 8. Lipſ. 1667.
Feltmannus, Georg. de cadavere inſpiciendo, 4. Bremæ 1692.
Fernelii, Joh. opera ſeu univerſa medicina cum notis Heurnii, 4. Traject. 1656.
Fidelis, Fortunatus, de relationibus medicorum, 8. Lipſ. 1674.
Fiſcheri, Lævini, corpus medicinæ imperiale, 8. Herbipol. 1686.
Foreſti, Petr. obſervationes medicæ & chirurgicæ, fol. Frf. 1602.
Fouquet, Madame de, remedes charitables, 12. a Lyon 1686.

Fraca-

Fracaſtorius, Hieron. de ſympathia & antipathia, 8. Lugd. 1554.
Franci, Georg. ſatyræ medicæ, 8. Lipſ. 1722.
annotationes in P. Zacchiæ quæſtiones med. legales.
Frauendorfferus, Phil. de morbis mulierum, 12. Norib. 1696.
Freind, Joh. emmenologia ſive de fluxu muliebri menſtruo, 8. Roterod. Lugd. 1711.
Frommannus, Joh. Chriſt. de faſcinatione, 4. Norimb. 1675.
de hæmorrhoidibus, 12. Norib. 1677.

G.

Gabelchoveri, Wolffg. Curationes & Obſervationes, 8. Tub. 1611.
Galeni, Cl. Opera, fol. Venet. 1562.
Garmanni, Chr. Fr. Epiſtolæ, 8. Roſtoch. Lipſ. 1715.
Oclogia curioſa, 4. Cygneæ.
de Miraculis Mortuorum, 4. Dresd. Lipſ. 1709.
Gaſſeri, Achill. Obſervat. vid. Velſchii Curationes, 4. Aug. 1667.
Geierus, Joh. Dan. de Cantharidibus, 4. Francof. 1687.
Geuderus, Melch. de Fermentatione, 8. Amſterd. 1680.
Gladbachii, Jo. Bernh. Praxis Medicæ Idea noviſſima, 8. Herb. 1694.
Gockelii, Eberh. Gallicinium ſeu Conſilia & Obſervationes, 4. Ulmæ 1700.
Conſilia & Obſervationes, 8. Auguſt. 1683.
Gœlicke, Andr. Ottomar. Medicina Forenſis, 4. Francof. 1723.
Hiſtoria anatomica, 8. Halæ 1713.
Gottfrieds, Joh. Ludw. chronica, fol. 1674.
Graaf, Regner. de Organis mulierum. v. Opera, 8. Lugd. 1677.
Græbneri, Dav. medicina vetus reſtituta, 4. Lipſ. 1678.
le Grand, Antonii hiſtoria naturalis, 8. Norimb. 1678.
Curioſus rerum abditarum perſcrutator, 12. Franc. 1681.
Groenlands Beſchreibung, 4. Nürnberg 1679.
Güldenklee, Bald. Timæi, opera medica, 4. Lipſ. 1677.

H.

Hagendornii, Ehrenf. hiſtoriæ medico-phyſicæ, 8. Rudolphſt. 1690.
Harderi, Joh. Jac. apiarum ſive obſervationes, 4. Baſil. 1687.
& Peyeri exercitationes anatomico-medicæ, 8. Baſil. 1682.
Hartmanni, Joh. praxis chymiatrica. vid. opera, fol. Frf. 1687.
Harveus, Guil. de generatione animalium, 12. Hagæ 1680.
Heer, Henr. ab, obſervationes medicæ, 12. Lugd. 1685.

Heer, Henr. ab, Spadacrene, 12. Lugd. 1685.
Heiſteri, Laur. compendium anatomicum, 8. Altdorf. 1718.
Helwigii, Joh. obſervationes phyſico-medicæ, 4. Auguſt. 1680.
Hellwigs, Chriſtoph Lexicon pharmacevticum, 8. Franckf. 1709.
Helmontii, Joh. Bapt. opera, fol. Lugd. 1667.
Franciſci Mercurii alphabetum naturæ, 12. Sulzbac. 1657.
Helvetii, Joh. Frid. diribitorium medicum, 8. Amſtelod. 1670.
Henckelius, Elias Henr. de philtris, 8. Francof. 1690.
Herfeld, Jac. Geneeskundige Anmerckingen, 8. t'Amſterd. 1693.
Herodotus.
Heurnii, Otton. obſervationes. vid. Fernelii opera.
Highmori, Nath. corporis humani disquiſitio anatomica, fol. Hagæ 1651.
de paſſione hyſterica, 12. Jenæ 1657.
Hippocratis opera, fol. Baſil. 1586.
Hiſtoria morborum Vratislavienſium An. 1702. 4. Vratisl. 1702.
Hœchſtetteri, Phil. obſervationes medicinales, 8. Frf. Lipſ. 1674.
Hœferi, Wolffg. Hercules medicus, 4. Norimb. 1675.
Hoffmanni, Dan. annotationes in hypotheſes Goveyanas, 8. Francof. 1719.
Frid. Clavis Schrœderiana, 4. Halæ 1681.
Methodus medendi, 4. Lipſiæ 1678.
Annotationes in Petr. Poterium, 4. Frf. 1698.
Hoffmanni, Joh. Mauricii, idea machinæ humanæ anatomico-phyſiologica, 4. Altdorf. 1703.
Disquiſitio corporis humani anatomico-pathologica, 4. Altdorf. 1713.
Hollerius, Jac. de morborum internorum curatione, 8. Pariſ. 1567.
in aphorismos Hippocratis, 8. Lipſiæ 1597.
Hoogſtraten, Dan. van, de hodierno medicinæ ſtatu, 8. Dordrecht 1683.
van Horne, Joh. Microcoſmus. vid. opera, 8. Lipſ. 1707.
Microtechne. vid. opera.
Horſtii, Gregor. opera medica omnia, fol. Norimb. 1660.

I.

Jacobæus, Oliger. de ranis & lacertis, 8. Hafniæ 1686.
ab Indagine, Joh. introductio in Chiromantiam &c. 8. Urſell. 1603.
Jonſtoni, Joh. Thavmatographia naturalis, 12. Antwerp. 1633.

Joſe-

Joſephus, Flavius, de antiquitatibus Judaicis, 8. Francof. 1617.
Journal des Sçavans, 12. a Amſterdam.
Junckeri, Joann. conſpectus medicinæ, 4. Halæ 1718.

K.

Kæmpfferi, Engelbert. amœnitates exoticæ, 4. Lemgo 1712.
Kerckringii, Theod. ſpicilegium anatomicum, 4. Amſterd. 1671.
Kergerus, Mart. de fermentatione, 4. Witteb. 1663.
Kœnig, Eman. Regnum animale, 4. Baſil. 1682.
Selectus remediorum. - -
Kornmannus, Henr. de jure virginitatis, 12. Francof. 1629.
Kyperi, Alberti, anthropologia, 4. Lugdun. 1660.

L.

Lamzweerde, Joh. Bapt. hiſtoria molarum uteri, 8. Lugd. 1686.
Appendix ad Sculteti armamentarium, 8. Amſterd. 1671.
Langii, Chriſtiani Joh. opera, fol. Lipſ. 1704.
Johann. epiſtolæ medicinales, 8. Hanov. 1608.
Lanſii, Thom. conſultationes, 8. Tubing. 1678.
Laurentii, Andr. hiſtoria anatomica, fol. Francof. 1600.
Ledelius, Samuel, de centaurio minori, 8. Franc. 1694.
Lemnius, Lævin, de occultis naturæ miraculis, 12. Francof. 1604.
Lentilii, Roſin. Miſcellanea medico-practica, 4. Ulmæ 1698.
Iatromnemata theoretico-practica, 8. Stutgard. 1712.
Linden, Joh. Antonid. van der, meletemata medicinæ Hippocraticæ, 4. Francof. 1672.
Lipſii, Juſti, commentarius in Tacitum, 4. Antverp. 1600.
Liſter, Martin. de humoribus, 8. Amſterd. 1711.
Lœberi, Valent. Andr. anchora ſanitatis, 8. Francof. Lipſ. 1688.
Lommii, Jodoc. obſervationes medicinales, 12. Frf. Lipſ. 1688.
Lotichii, Joh. Petri, commentarii in Petron. 4. Francof. 1629.

M.

Majoli, Sim. dies caniculares, fol. Francof. 1647.
Major, Joh. Dan. de cancris & ſerpentibus petrefactis, 8. Jen. 1669.
Mandelsloo, Joh. Albrechts, Perſianiſche Reiſe, vid. Olear. Reiſe.
Matthiæ, Chriſtian. theatrum hiſtoricum, 4. Francof. 1684.
Joh. Dan. obſervationes & experimenta, 12. Frf. 1683.
Matthiol. Petr. Andr. commentarius in Dioſcoridem, fol. Baſil. 1674.
Mauriceau, Franç. des obſervations ſur la Groſſeſſe, 4. a Paris 1695.

Mead,

Mead, Richard, de imperio ſolis & lunæ. vid. Musgrave de Arthritide.
a Meekren, Joh. obſervationes medico-chirurgicæ, 8. Amſt. 1682.
Meibomius, Henr. de uſu flagrorum in Re venerea. v. Th. Bartholin. de uſu flagrorum.
Memoires concernans les arts, 12. a Bruxel 1684.
Mercatus, Lud. de mulierum affectibus. v. Iſr. Spacchii Gynæc.
Mercurialis, Hieronymus, de morbis mulierum in Spacch. Gyn.
de venenis & morbis venenatis, 4. Venet. 1588.
Mercklinus, Georg. Abr. de incantatione, 4. Norib. 1698.
Mercurio, Scipione, della commare oriccoglitrice, 8. in Milano 1618.
Michaelis, Joh. opera medico-chirurgica, 4. Norib. 1688.
Miſcellanea naturæ curioſorum.
Mizaldus redivivus, 12. Noriberg. 1681.
Mocquet, Jan, Reiſe-Beſchreibung in Aſia, Africa, 4. Lüneburg 1688.
Mœbii, Gothofr. fundamenta phyſiologica, 4. Jenæ 1661.
Mœllenbroc, Val. And. cochlearia curioſa, 8. Lipſ. 1664.
Moroni, Matthiæ, directorium medico-practicum, 4. Frf. 1663.
Morton, Rich. opera medica de phthiſi, 8. Amſterd. 1696.
Mülleri, Petr. diſputatio de jure prægnantium, 4. Jenæ 1686.
Muralt, Joh. de, clavis medicinæ ſeu vademecum, 12. Tigur. 1672.
Collegium anatomicum, 8. Nürnberg 1697.
Musgrave, Guilh. de arthritide anomala, 8. Amſterd. 1710.
Muſitani, Carol. trutina chirurgica, 4. Colon. 1698.
de morbis mulierum, 4. Colon. 1709.
Mylii, Joh. Dan. Baſilica chymica, 4. Francof. 1618.
Mynſingeri, Joach. obſervationes Judic. Imperial. Camer. fol. Baſil. 1576.

N.

Nenteri, Georg. Phil. theoria hominis ſani ſive phyſiologia medica, 8. Argentin. 1714.

O.

Ortlobii, Joh. Frid. hiſtoria partium ſeu phyſiologia. 4. Lipſ. 1697.
Overcamp, Heydentr. œconomia animalis, 8. Leipzig 1698.
Neu Gebäude der Chirurgie, 8. Leipzig 1689.
Ovidius.

P. Pache-

P.

Pachequi, Petr. obſervationes. vid. Riverii obſervationes communicatas.
Pæonis & Pythagoræ exercitationes anatomicæ & medicæ, 8. Baſil. 1682.
Pagenſtecherus D. de cornibus v. idem de inſpectione ventris, 12.
Palfyn, Jean, de la deſcription anatomique des parties de la femme, 4. a Leyde 1708.
Palmarius, Julius, de morbis contagioſis, 8. Hagæ 1664.
Panaroli, Dominici, obſervationes medicinales, 4. Hanov. 1654.
Pancirollus, Guido, de rebus memorabilibus ſeu deperditis, 4. Francof. 1660.
Pandolphinus, Joſeph. de ventoſitate ſpinæ, 12. Norimb. 1674.
Paracelſi, Theophraſt. opera, fol. Straßburg 1616.
Paræi, Ambroſii, Theſaurus chirurgiæ, fol. Francof. 1610.
Pauli, Joh. Gugl. annotationes in Joh. van Horne opera, 8. Lipſ. 1707.
Sim. quadripartitum Botanicum, 4. Argentor. 1666.
Paullini, Chriſt. Franc. de Aſino, 8. Francof. 1695.
de candore, 8. Fr. Lipſ. 1704.
Dreck-Apothecke, 8. Franckf. 1696.
Lycographia, 8. Francof. 1694.
de morte verminoſa, 8. Fr. Lipſ. 1703.
obſervationes medico-phyſicæ, 8. Lipſ. 1706.
de ſalvia, 8. Auguſt. 1688.
de theriaca cœleſti, 8. Francof. 1701.
Pechlini, Joh. Nic. obſervationes phyſico-medicæ, 4. Hamb. 1691.
Petrarcha, Franc. de remediis utriusque Fortunæ, 12. Roterd. 1649.
Peyeri, Joh. Conr. exercitatio de glandulis inteſtinalibus, 8. Amſterd. 1681.
exercitationes cum Hardero, 8. Baſil. 1682.
Piens, Fr. de febribus, 8. Noviomag. 1668.
Pighii, notæ ad Valerium Maximum, 8.
Pinæus, Severinus, de notis virginitatis, 12. Amſtelod. 1663.
Piſo, Carol. de morbis ſeroſis, 8. Lugd. 1650.
Plateri, Felic. obſervationes, 8. Baſil. 1641.
praxis medica, 4. Baſil. 1621.
quæſtiones phyſiologicæ. v. Praxin.

Plazzonus, Franc. de partibus genitalibus, 12. Lugd. Bat. 1644.
Plempii, Vopiſci Fortunati, fundamenta medicinæ, fol. Lovan. 1644.
Plinii, hiſtoria mundi, fol. Baſil. 1554.
Portæ, Joh. Bapt. magia naturalis, 12. Amſterd. 1664.
Primeroſius, Jacob. de vulgi erroribus in medicina, 12. Roter. 1668.
Propertius.

Q.

Quercetani, Joſeph. diæteticon polyhiſtoricon, 8. Lipſiæ 1607.

R.

Rallius, Georg. Frid. de generatione, 12. Stetin. 1669.
Ramazzinus, Bernh. de morbis artificum, 8. Ultraj. 1713.
Rattray, Sylveſt. de ſympathia & antipathia, 12. Tubing. 1660.
de Rebecque, Joh. Conſtant. obſervationes, 12. Genev. 1691.
a Reies, Caſp. Campus Elyſius jucundarum quæſtionum, 4. Francof. 1670.
Reusneri, Hier. obſervationes medicæ. v. G. Hier. Velſchii curationes.
Rhodii, Joh. obſervationes, vid. Petr. Borelli obſervat.
Rhodius, Joh. de Acia, 4. Hafn. 1672.
Riedlini, Viti, parentis, obſervationum medicarum Centuriæ III. 12. Auguſtæ 1691.
filii, obſervationes, 12. Auguſtæ 1682.
Lineæ medicæ, 8. Auguſt. 1705. ſeq.
Millenarius curarum medicarum, Ulmæ 1709.
Riolani, Joan. Anthropographia ſive opera anatomica, fol. Lutet. 1649.
Enchiridion anatomicum & pathologicum, 8. Lipſ. 1674.
Parent. ars bene medendi, 8. Pariſiis 1601.
Riverii, Lazar. praxis medica, 8. Lugdun. 1660.
Obſervationes medicæ, 8. Hagæ 1656.
Rolfincius, Guern. de partibus generationi inſervientibus, 4. Jenæ.
Epitome methodi cognoſcendi affectus, 4. Jenæ 1675.
Rondeletii, Gulielmi, methodus curandorum morborum, 8. Pariſ. 1574.

Ronſſeus,

Ronſſeus, Balduin. de Primordiis vitæ humanæ, 8. Lugd. 1618.
Rulandi, Mart. curationes empiricæ & hiſtoriæ, 8. Rothom. 1650.
Rumleri, Joh. Uldar. obſervationes. v. G. Hier. Velſch. Sylloge obſervat.
Ruyſchii, Frid. obſervationes anatomico-chirurgicæ, 4. Amſtel. 1691.

S.

Saars, Joh. Jac. Oſt-Indianiſche Reiſe oder Kriegs-Dienſte, fol. Nürnb. 1672.
Sachſii, Phil. Jac. Gammarologia ſeu de cancris, 8. Fr. Lipſ. 1663.
de miranda lapidum natura. vid. Joh. Dan. Major de cancris & ſerpentibus petrefactis.
Salmuthi, Henric. annotationes in Guid. Pancirollum, 4.
Philip. obſervationes medicæ, 4. Brunſvig. 1648.
Salzmanni, Joh. Rudolph. obſervata anatomica, 12. Amſterd. 1669.
Scaliger, Jul. Cæſar, de ſubtilitate, 8. Hanov. 1634.
Schenckii, Joh. obſervationes medicæ, fol. Francof. 1665.
Joh. Georg. hiſtoria monſtrorum, 4. Francof. 1609.
Joh. Theod. Schola partium corporis humani, 4. Jenæ 1664.
Schrœckii, Lucæ, Scholia in Joh. Helwigii obſervationes, 4.
Schrœderi, Joh. Pharmacopœa medico-chymica, 4. Ulmæ 1685.
Schurigii, Mart. Spermatologia, 4. Francof. 1720.
Muliebria, 4. Lipſiæ 1729.
Scriptura ſacra.
Sebizius, Melch. de notis virginitatis. v. Sever. Pinæus.
Seneca.
Sennerti, Dan. inſtitutiones medicæ, 4. Witteb. 1667.
Practica medicinæ, 4. Witteb. 1654. ſeq.
Severinus, Marc. Aurelius, de recondita abſceſſuum natura, 4. Francof. 1669.
Simon, Joh. Georg. de impotentia conjugali, 4. Jenæ 1718.
Præſidium academicum, 4. Jenæ.
Sinibaldi, Joh. Bened. Geneanthropœia ſeu de generatione hominis, 4. Francof. 1669.
Smetii, Henr. Miſcellanea medica, 8. Francof. 1611.
Snellen, Henr. delineatio theoriæ mechanicæ, 8. Lugd. 1705.

Sobremonte, Bravo de, diſputationes, vid. Bravo.
Solenandri, Reiner. conſilia medica, fol. Hanov. 1605.
Solini, Jul. Cæſ. polyhiſtor ſeu collectanea rerum memorabilium 8. Gothæ 1665.
Spacchii, Iſrael, Gynæciorum libri, fol. Argentor. 1597.
Sperlingius, Joh de formatione fœtus in utero, 8. Witteb. 1641.
Spindleri, Pauli, obſervationes medicinales, 4. Francof. 1691.
Stahlii, Georg. Erneſt. theoria medica in Phyſiologia & Pathologia, 4. Halæ 1700.
de motu tonico vitali, 4. Jenæ 1692.
Stalpart, Cornelius, obſervationes rariores, 8. Lugd. 1687.
Strauſſii, Laurent. Palæſtra medica, 8. Giſſæ 1686.
Stupani, Eman. Aphoriſmi Hippocratis, 8. Baſil. 1615.
Sylvii, Franc. opera medica, 4. Amſterd. 1660.
Dictata, v. Opera, fol. Avenione 1671.

T.

Tacitus, Cornelius.
Tabernæmontanus, Joh. Theod. Kräuter-Buch, fol. Franckf. 1613.
Tauvry, Dan. anatomia nova rationalis, 8. Ulmæ 1694.
Taranta, Valeſcus de, Philonium pharmacevticum, 4. Francof. 1680.
Teichmeyeri, Herm. Frid. inſtitutiones medicinæ legales vel forenſes, 4. Jenæ 1723.
Tenzelii, Andr. medicina diaſtatica, 12. Jenæ 1629.
de Tertiis, Joſephus, de curioſitatibus phyſicis, 8. Lugd. 1686.
du Tertre, Marguerite, de l'inſtructions des ſages femmes, 12. à Paris 1677.
Tertulliani, Septimii Flori, opera, fol. Baſil. 1521.
Theſaurus ſecretorum compoſitorum curioſorum, 4. Colon. 1709.
Thomſon, Georg. acus magnetica, 12. Francof. 1686.
Tilingius, Matthias, de placenta uteri, 12. Rinthel. 1672.
de fermentatione, 12. Bremæ 1674.
Timæus, Bald. a Güldenklee, opera medico-practica, 4. Lipſ. 1677.
Torreblanca, Franc. de magia, 4. Lugd. 1678.
Trillerus, Mauricius, de officio medici, 12. Jenæ 1701.
Tulpii, Nicol. obſervationes medicæ, 8. Amſtelod. 1652.

U. V. Ulmi,

U. V.

Ulmi, Anton. Phyſiologia barbæ, fol. Bonon. 1603.
Valentini, Mich. Bernh. praxis medica infallibilis, 4. Frf. 1711.
Polychreſta, 4. Francof. 1700.
Noſocomium academicum. v. in praxi med. chirurg.
Diſſertationes epiſtolicæ, 4.
Novellæ medico-legales, 4. Francof. 1711.
Valleſii, Franc. Philoſophia ſacra, 8. Francof. 1608.
Valerius Maximus cum notis, 8.
Vateri, Chriſtiani, Phyſiologia experimentalis, 4. Witteb. 1701.
a Vega, Chriſtoph. in prognoſtica Hippocratis, 12. Lugd. 1551.
Velſchii, Georg. Hier. conſilia medicinalia, 4. Auguſt. 1698.
Epiſagmata in Sylloge Curat. 4. - - - 1667.
Curationes exoticæ, 4.
propriæ, 4. Aug. 1698.
Chiliades.
Velthuyſius, Lambertus, de generatione, 12. Traj. 1657. item Opera.
Venus Minſiecke Gaſthuys J.V.E. a Amſterd. 1697.
Venette, Nic. de la generation de l'homme, 12. a Cologne 1696.
Verduc, Jean Bapt. de l'uſage des parties, 12. a Paris 1696.
des operations de chirurgie, 8. a Paris 1694.
Verduin, Petr. Hadr. obſervationes chirurgicæ, 8. Lugd. 1693.
Verheyen, Phil. Anatomia corporis humani, 8. Lipſ. 1699.
Verzaſchæ, Bernh. obſervationes medicæ, 8. Amſterd. 1677.
Veſalii, Andr. Anatomia, fol. Venet. 1614.
Veslingii, Joh. Syntagma anatomicum, 4. Patav. 1647.
Veſti, Juſti, œconomia corporis humani, 8. Erford.
Vieuſſens, Raym. de corporis humani vaſis novis, 8. Amſt. 1705.

W.

Waldſchmidii, Joh. Jac. praxis medicinæ, 8. Francof. 1690.
Warlizius, Chriſt. de morbis biblicis, 8. Witteb. 1714.
Scrutinium lacrymarum, 8. Witteb. 1705.
Weckerus, Joh. Jac. de ſecretis, 8. Baſil. 1600.
Wedelii, G. W. Phyſiologia medica, 4. Jenæ 1682.
Weickardi, Arnold. Theſaurus pharmaceuticus, fol. Frf. 1626.

Whartoni, Thom. Adenographia ſive de Glandulis, 12. Noviomag. 1664.
Wieri, Joh. opera omnia, 4. Amſtelod. 1660.
Willis, Th. opera, 4. Lugd. 1681.
Wolffii, Joh. lectiones memorabiles, fol.
Ido, obſervationes chirurgico-medicæ, 4. Quedlinb. 1704.
Wolffs, Jac. Scrutinium amuletorum, 4. Lipſ. 1690.

Z.

Zacchiæ, Pauli, quæſtiones medico-legales, fol. Francof. 1688.
Zacuti Luſitani opera omnia, fol. Lugd. 1684.
Zieglers, J. Ansh. Schauplatz der Zeit, fol. Leipzig 1700.
Zittmanni, Joh. Fr. medicina Forenſis, 4. Francof. 1706.
Zypæi, Franc. fundamenta medica, 8. Bruxellis 1684.

INDEX

INDEX RERUM.

A.

ABortus a menſium fluxu 74. 227.
bimeſtris, ſecundinis involutus, per vomitum rejectus 103.
per Abſceſſum ſub coſtis menſes rejecti 116.
Acus S. Wilfridi quid ſit? 275. indicat virginitatem ibid.
Æmilia pro ſigno innocentiæ candens ferrum portavit 276.
Agatha pudicitiam ſuam igne confirmavit 278.
Aloes lignum præbet ſignum virginitatis 281.
ex Alveolo dentis menſes 94.
per Alvum menſes 110.
Ambuſtio pedum 115.
contra Amorem ſanguis menſtruus 253.
ab Amore ſuppreſsio menſium 157.
Andramites, Lydorum Rex, fuit inventor caſtrationis feminarum 374.
Anguſtia naturalium partium genitalium an ſignum virginitatis 306. 311.
Aortæ truncus deſcendens amplior in feminis, quam viris 37.
Aphonia a menſium ſuppreſſione 161.
Apoplexia a menſium ſuppreſſione 172.
Aqua cribro portata ſignum virginitatis 279.
Menthæ vomitum ſanguinis ſiſtit 99.
per Aquam probatur ſignum virginitatis 279.
Aquila amans virginem 383.
Arbor pulcherrima poſt linteorum ſanguine menſtruo infectorum in ea ſuſpenſionem 228. ſeq.
Arbores poſt fructus a menſtruata decerptos areſactæ 238. ſeq.
Arcanum ad ſuppreſſionem menſium 243.
Arctitudo vaginæ uterinæ a plicis & rugis an ſignum virginitatis 309.
Ardor circa ſpinam dorſi prodromus menſtruationis 111.
ex Arteriis an fluat ſanguis menſtruus? 77.
Atretæ mors a ſuppreſſione ſanguinis menſtrui 186.
in Atreta uterus ſanguine plenus 186.

Atretas

Atretas ſine penis immisſione concipere poſſe 352.
Atrophia a philtro 250.
Auctio virginum apud Babylonios 25. ſq.
ab Ave Porphyrione nota virginitatis 276.
ex Auribus ſanguis menſtruus 90.
Autoris obſervatio de Ictero nigro 216.
de menſtruo fluxu in mare 124. ſeq.
in obeſis 150.
de pubertate 11.

B.

Babaras radix ſanguine menſtruo evellitur 262.
Babylonii virgines ſuas puberes per modum auctionis vendunt 25.
Barba in mulieribus a menſium ſuppresſione 185.
nulla in viro depilis 122.
Baſiliſcus an ex ſanguine menſtruo generetur 265.
Beneficium vocatur menſtruum 27.
ad Bitumen colligendum adhibetur ſanguis menſtruus 261.
Bombyces a menſtruatarum mulierum acceſſu lædi 229.
Bruta nonnulla menſtruationem patiuntur 125.
Brutorum caſtratio in feminis 371.
Bufones ad pentacula 263. ſeq.

C.

ad Calculum ſanguis menſtruus 242.
Calendulæ florum odor in ſanguine menſtruo 52. 217. 235.
Camelorum caſtratio 371.
Cancer in præputio a coitu cum impura 139.
Canes menſtruo laborantes 126.
a ſanguine menſtruo rabidi 227.
Caniculus ordinarium menſtruum habens 127.
Canum caſtratio 373. 374.
Carbonum pica a menſium ſuppresſione 178.
Cardinalis vocatur menſtruum 28.
Caries cranii a menſium ſuppresſione 160.
per Carpum menſes 160.
a Carunculis an coarctatio vaginæ 307. 308.
an ſignum virginitatis 307.
Caſtitas Cunegundæ per ignem probata 276. ſeq.
Caſtratio in brutis 371.

Caſtra-

Caſtratio camelorum 371.
Canum 373. ſeq. equarum 373.
porcarum 371.
ſuum 371.
vaccarum 372. ſeq.
vitulorum 373.
Virginum an detur 373. 374.
Caſtrationis feminarum inventor fuit Lydorum Rex 374.
virorum inventrix fuit Semiramis 374.
exempla 375.
modus 371. ſeq. 373.
an poſſibilis 373. 376. ſeq.
nomine venit etiam Clitoridis reſectio 379.
Infibulatio 380.
Nymphotomia 379.
Catalepſis a menſium ſuppreſſione 165.
Cephalalgia prodromus menſtruationis 211.
ex Chiromantia an virginitas cognoſcenda 281.
Chunigundæ caſtitas 276. ſeq.
a Cibis crudis menſium ſuppreſſio 153.
Cingarorum Arcanum contra incendia 261.
Claudiæ virginitatis probatio per ignem 276.
Clavi pedum ſanguine menſtruo curantur 259.
Clitoridis reſectio nomine caſtrationis venire ſolet 379. ſeq.
Coalitus vaginæ uterinæ an ſignum virginitatis 310.
Coarctatio vaginæ a carunculis an virginitatis ſignum 307.
Coitus primus tempore menſtruationis eſt facilis ſponſoque ſuſpectus 302. ſeqq. 345
cum menſtruata an noxius? 230. 231.
ſine voluptate 316
a Coitu cum menſtruata lepra 240.
præputium cancroſum 239.
teſticulus ſphacelatus 239. 240.
amittitur virginitas 268. 269.
Cœcitas a Colapho 156.
menſtrua a menſium ſuppreſſione 182.
a Colapho cœcitas 156.
Colli menſuratio pro ſigno virginitatis 283.

Color menſium 215. ſeq.
Conceptio requirit tempus pubertatis 1.
ſine prægreſſa menſtruatione 194. 195. 196. 200.
ſine penis immisſione 301.
Conjugium ſine Coitu.
Conſtantinus Imperator fuit caſtisſimus.
Conſutio vulvæ pro virginitatis cuſtodia 366. ſeq.
Contractura a menſium ſuppresſione 173.
ad Contracturam equorum (Verſchlagen) ſanguis menſtruus 251.
Convulſiones a menſium ſuppresſione 161.
Cordis palpitatio ab adſtantibus audita.
Cranii Caries a menſium ſuppresſione 160.
Cribro portata aqua proba virginitatis 279.
Criſis in morbis malignis 46.
Cruentatio in primo coitu an ſignum virginitatis? 306. 311. ſeq. 346. 345. 323. ſeq. 327. 330. 334. 336.
Cruentationis cauſa 307. 311. 313.
abſentia an ſignum deflorationis? 328. 339. ſeq. 345. ſeq.
ſine Cruentatione defloratio 329. 333. 338.
Cucurbitulæ ſiccæ ſupra pudenda in menſium ſuppresſione applicatæ.
Cunigunda, Conjux Imperatoris Henrici III. caſtitatem ſuam per duellum nani cum gigante probavit 279.
Cunigunda, Henrici I. conjux adulterii falſo inſimulata, ſuper candens ferrum nudis pedibus ambulavit 276. ſeq.
maritum in matrimonio non attigit 277.
Cunigundæ Epitaphium 278.
Cura magnetica ad menſes per vinum ex manu puellæ menſtruatæ abſorptum 244.
per panem, a menſtruo impr̃ægnatum 244.
Cuſtodia virginitatis per vulvæ conſutionem 366.
per infibulationem 369.
per Cutem menſes 113.

D.

Defloratio virginis ſine cruentatione 305.
Delictorum occultorum proba 274.
Delirium a ſanguine menſtruo 248.
Dementia a menſium ſuppresſione 170.

Dens caninus per alvum excretus 119.
a Dentis alveolo menſes 94.
Dentium dolor prodromus menſtruationis 214.
Depilis quidam toto corpore 122.
Diarrhœa prodromus menſium 213.
Dilatatio partium genitalium fallax ſignum.
a menſtruatione 315.
Dolor a menſium ſuppreſſione 176.
dentium prodromus menſtruationis 214.
in Dorſo menſes erumpentes 115.
Duellum nani cum gigante pro defenſione caſtitatis 280.
Dyſenteria a menſium ſuppreſſione 177.

E.

Ecſtaſis a menſium ſuppreſſione 164.
Elephantiaſis an a coitu cum menſtruata? 230. negatur 231.
Ens primum vegetabile menſes pellit 140.
Epilepſia a menſium ſuppreſſione 161.
ecſtatica 163.
an a ſanguine menſtruo oriatur?
contra Epilepſiam ſanguis menſtruus 241. ſeq.
Epiſcopi Simplicii caſtitas 278.
Epitaphium Cunigundæ caſtisſimæ 278.
Equa infibulata peperit 370.
Equarum infibulatio 370.
Menſtruatio 127.
Equorum contractura ſanguine menſtruo curata 251.
ad Eryſipelas ſanguis menſtruus 255.
ab Eſu panis calidi obſtructio menſium 152.
Eva & omnes mulieres cur menſes patiantur? 266. ſeq.
Exanthemata a menſium ſuppreſſione 180.

F.

Faſcinatio per menſtruum 246.
contra Faſcinationem ſanguis menſtruus 246. 261.
Febres a menſium ſuppreſſione 177.
ad Febres ſanguis menſtruus 246.
Febris quintana ſyncopalis 242.
cum Fecibus alvinis menſtrua 110.
Feminæ cur citius pubeſcant quam mares 5. 9. ſeq.

Feminæ tempore menſtruationis ſuſpenſæ 68.
Fermentum an cauſa menſtruationis? 42.
per Ferrum candens caſtitas probatur 276. 277.
Fervor an cauſa menſtruationis? 55.
Filia a Patre caſtrata 375. 376.
Fiſtula ſonans ſignum virginitatis edit 275.
Flos dicitur menſtruum cur? 27. ſeq.
Fluor albus anno nono incipiens 131.
in puella ſexenni 133.
in puella unius anni 138.
Fluxus menſtruus in brutis 125.
Fœtus an ſanguine menſtruo nutriatur? 224. 225.
Fons ab acceſſu feminæ menſtruatæ exſiccatus 229. ſeq.
ſignum virginitatis indicans 276.
poſt Fonticulum in crure feminæ ſeptuaginta ſex annorum fluxus menſtruus redit 142.
Frenum labiorum an ſignum virginitatis? 294. 310.
a Frigore menſium ſuppreſſio 154.
a Funere viſo menſes ſuppreſſi 157.
Furor uterinus a menſium ſuppreſſione 171.
incipit tempore pubertatis 15.

G.

ex Gagatæ ſuffitu ſignum virginitatis 280.
ad Gangrænam ſanguis menſtruus 263.
per Gingivam menſes 95. 135.
Gracilitas an ſignum virginitatis? 292.
Gravidæ cuidam menſes per quatuor menſes continuo fluebant 148.
poſt quintum menſem fluentes 105.
Gravidarum fluxus menſtruus 202. ſeq. 138.
ſine noxa 205. ſeq.
cum noxa 205. ſeq.
lethalis 208.
Graviditatis ſigna an ex menſium ſuppreſſione ſumenda? 240.
ad Guttam roſaceam 257.
Gyges dicitur inventor caſtrationis feminarum 375.

H.

Hæmoptyſis a retentione menſium 100. 101.
Hæmorrhagia narium halitu edentulæ fœtido ſublata 230.

Hæmorrhagia lethalis 92.93.
per penem 121.
Hæmorrhagiæ cura ſympathetica 149.
ad Hæmorrhagiam ſanguis menſtruus 253.
Hæmorrhoides menſtruales in feminis 110.
in maribus 118. 119.
in ſenibus 119.
Halitus edentulæ fœtidisſimus hæmorrhagiam narium ſiſtens 230.
Hirciſmus an ſignum virginitatis 286.
Hirſuties a menſium ſuppresſione 184.
Honor virginitatis 271.
Hydrops a menſium ſuppresſione 175.
Hymen relaxatur tempore menſtruationis 302.
interdum in defloratis reperitur 305.
an ſignum virginitatis 296. ſeq. 300. 307.
an ſemper in puellis reperiatur? 296. ſeq. 306. 332.
quando non abrumpatur in primo coitu? 304.
conſiſtere in carunculis 308.
non ſemper reperitur 297. 299.
Hymenis præſentia an ſignum virginitatis? 300. ſeq.
ab Hymenis abſentia ad coitum minime concludi poteſt 298. 305. ſeq.
ſine Hymene interdum puellas naſci 297.
Hymene manente integro conceptio datur 306.

I.

per Ignem proba caſtitatis 276. ſeq.
Imberbis vir 122.
ad immunitatem ſanguis menſtruus 252. 264. 260.
Incendia ſanguine menſtruo extingui 260.
in India puellæ ſeptennes menſtrua patiuntur 132.
Infanti recens natæ menſtrua fluebant 136.
pubes crinita 14.
Infibulatio virginum 369.
interdum nomine caſtrationis venit 379.
equarum 370.
penis 2.
Inſpectio an circa pubertatem in virginibus inſtitui debeat? 12. ſeq. 14. ſq.
Virginum circa virginitatem 352.
ſuſpecta 352.

Inſpectio quando inſtituenda? 361.
cur requiratur? 361. 363. ſeq.
an obſtetricibus committenda? 353. 354. 364.
ex Inſpectione nullum certum virginitatis ſignum peti 361.
Inventor caſtrationis feminarum fuit Andramites Lydorum Rex 374.
Inventrix caſtrationis virorum dicitur Semiramis 374.
Iphygenia Æthiopum Regis filia ob innocentiam ſeu caſtitatem concremari non potuit 270.
Ira in gravida menſtruationis cauſa 138.
ab Iracundia menſium ſuppresſio 155. ſeq.
ſanguinis menſtrui vomitus 98.
Judæi an menſtruatione laborent? 123.
Judæorum ſanguinem eſſe valde calidum 344.
matrimonii tempus 345.
Kunegunda, v. Chunegunda vel Cunegunda.

L.

Labia pudendi an ſignum virginitatis præbeant? 293.
Labri tumor prodromus menſtruationis 214.
Lac per vulnus pedis effluens 109.
per vulvam 217.
in ſexagenaria rediens 139.
in mammis virorum 118. 122.
an ſignum violatæ virginitatis? 290. 339.
a Lactis eſu menſium ſuppresſio 153.
Lacrymæ ſanguineæ 89. ſeq.
Lactantes menſtruatæ 202. 209.
Lanugo ſupra regionem pudendorum vocatur Pubertas 1.
eſt ſignum Pubertatis 18. ſeq.
Lapathi ſuffimigium caſtitatis ſignum indicare dicitur 280.
Laus virginitatis 271. 380.
Lepores ſanguine menſtruo capiuntur 263.
Lepra a coitu cum menſtruata 230. 240.
Ligni Aloes ſuffimigium virginitatem probat 281.
Lintea ſanguine menſtruo infecta eſſe noxia 228.
ſponſæ ſanguine tincta apud Judæos erant ſigna virginitatis 340. ſq.
Lintei pica 178.
Lipothymia a menſium ſuppresſione 158.

Labia per Tubas Fallopianas ad abdominis cavitatem erumpentia 117.
nulla poſt partum 194. 196. 198.
Loquelæ defectus a menſium ſuppresſione 164.
Lothi uxoris ſtatua 265. ſeq. an lapidea fuerit? 266.
Luna an cauſa menſtruationis? 40. ſeq. 42. ſeq.
a Lupuli odore menſium ſuppresſio? 187.

M.

Maculæ per cutem a menſium ſuppresſione 113. ſeq.
ex Magnete ſignum virginitatis 280. ſeq.
Mammæ flaccidæ in ſexagenaria iterum turgidæ fiunt 139.
in infante recens nato 136.
Mammarum tumor a menſium ſuppresſione 183.
Sphacelus 184.
Ulcera fiſtuloſa
turgeſcentia eſt ſignum Pubertatis 15.
ex Mammarum interſtitio menſes 88.
per Mammas menſes 84.
ex Mammis ſignum Pubertatis 15. 18. 20.
virginitatis 289. 290.
in Mammis virorum Lac 116. 122.
Mania a menſium ſuppresſione 170.
Mania a philtro 247.
per Manum menſes fluentes 104.
per Manus digitos menſes 105.
Marcheſe magnifico dicitur Italis menſtruum 27. cur? 29.
Maria, Salvatoris mater, an fuerit menſtruata? 266. ſeq.
Matrimonii tempus 21.
ritus apud Babylonios 25.
Maturitas puerorum & puellarum 5. ſeq.
Melancholia a menſium ſuppresſione 167.
prodromus menſium 211.
Membrana hymenis quid proprie ſit? 303.
Menſes per uteri fundum & cavitatem fluere 63. ſeq. ex ductibus glandularum uteri 81.
per uteri vaginam fluere 67. ſeq.
per utrumque locum 72. ſeq. 74. ſeqq.
an ex arteriis, an venis profluant? 77. ſeq. 79.
per vias inſolitas 83.
per abſceſſum ſub coſtis 116.

Menſes

Menſes per anum poſt uteri ablationem 112. 110.
per aures 90.
per carpum 106.
per cutem 113.
per dentis alveum 98.
per digitos 105. 123.
per dorſum 115.
per ductus glandularum 83.
ſalivales 102
per genam 103. 113.
per gingivas 95. 96. 136.
per hæmoptyſin 100. ſeq.
per hæmorrhoides 76. 129. 118.
per inguina 117.
per labia vulvæ 87.
per lochia 117.
per mammas 84.
per manum 105. 113.
per manus pollicem 59. 110.
per nares 97.
per oculos 88.
per os 92. 95. 99. 103. 120.
per palpebras 90.
per penem 119. 121. ſeq.
per pedes 106.
per pulmones 100. ſeq.
per ſputum 102.
per talum 97. ſeq. 118.
per venam jugularem 103.
per verticem 87.
per veſicam 109.
per umbilicum 76. 116.
per vomitum 96. 98.
per vulvæ labia 87.
Menſes in maribus 118.
in brutis 118. 125.
in canibus 126.
in equabus 127.

Menſes in pica 127.
in ſimiis 125. 267.
in raja 127.
præcoces 129.
in puella decenni 130.
novenni 130.
octenni 131.
ſeptenni 132.
ſexenni 133.
quinquenni ibid.
quadrienni 134.
trienni 135
bienni ibid.
unius anni 136.
recens nata 136. ſeq.
Menſes in vetulis 139.
in ſexagenaria 139.
in ſeptuagenaria 140.
in octogenaria 143. ſeq.
in nonagenaria 145.
in centenaria & ultra 145.
tempore pubertatis incipiunt 15.
mature ceſſantes 149.
ſerotini 189.
nimii 142. 147.
frigidi 219.
lactei 216. 221.
verminoſi 223.
ante coitum non apparentes 191.
horis tantum matutinis fluentes 220.
poſt mortem fluentes 220.
in gravidis fluentes 130. 202.
per quatuor menſes 153.
per totum tempus 202.
fluxus lethalis 208.
non niſi in gravidis 203. ſeq. 240.
in lactantibus 202. 209.
Menſium quantitas incerta 146.

Menſium fluxus a terrore 187. ſeq.
odor 217.
fœtor 217.
denominationes variæ 27. ſeq.
prodromi 210.
loco vermes 222.
ceſſatio incerta 149.
ceſſationis cauſa 150.
ſuppreſſio ab animi affectibus 155.
ab ambuſtione 115.
ab amore 157.
a cibo crudo 153.
a potu frigido 153.
a refrigeratione 154.
a lacte 159. 246.
a mœrore 156.
ab odore lupuli 187.
a pane calido 152.
a placenta ceraſorum 152.
a prunis 159.
a terrore 156.
a Menſium ſuppreſſione varia ſymptomata 158. 186.
Aphonia 168.
Apoplexia 171.
Barbæ proventus 185.
Caries Cranii 160.
Catalepſis 165.
Cœcitas 182.
Contractura 173.
Convulſiones 168.
Dementia 170.
dolores 176.
dyſenteria 177.
Ecſtaſis 170.
Epilepſia 161.
ecſtatica 163.
Exanthemata 180.
Febres 177.

a Menſium ſuppreſſione furor uterinus 172.
Hirſuties 184.
Hydrops 175.
Lipothymia 158.
Mammarum tumor 183.
Mania 170.
Melancholia 167.
Mors 186.
Mutitas 161.
Nauſea 178.
Oblivio 160.
Oculi procidentia 159.
Paralyſis 172.
Phrenitis 171.
Phthiſis 174.
Pica 178.
Procidentia oculi 159.
Pruritus dorſi 180.
Scabies 179.
Sternutatio triduana 159.
Suffocatio hypochondriaca 167.
Tympanites 175.
Varices 184.
Verrucæ 184.
Vertigo 182.
Viſus debilitas 182.
Menſium defectus 191. ſeq. 197. ſeq.
ſine conceptione 193.
cum conceptione 194. 195. 197. ſeq.
in Menſium ſuppreſſione quo loco venæſectio ſit inſtituenda 177.
cum Menſibus varia excreta 221.
Ovula 221.
Ranula 222.
Vermes ibid.
Veſiculæ ibid.
Menſtrui definitio 29.
variæ denominationes 27. ſeq.
ex Menſtruo ſigna 240.

Menſtruatio in maribus 118. ſeq.
in Judæis an detur? 123.
in brutis 124.
prima an ſignum pubertatis? 19. 128.
Menſtruationis cauſa 26. 29.
an deſidia & plethora? 29. ſq.
an Luna? affirm. 40. negatur 45.
an fermentum? affirm. 47. negatur 52. ſeq.
an motus inteſtinus? 55.
an tinctura renum? 56.
an certæ particulæ? 43. 58.
an portio ſpirituoſa? 58.
cauſa eſt incerta 59.
finalis 60.
locus 62. ſeq.
tempus 177.
tempore ſuſpenſa femina 74.
coitus facilis ſponſoque ſuſpectus 302. 304.
ſymptomata antecedentia 210.
Menſtruatæ feminæ varia corrumpunt 226. ſeq.
a viris Ceylonibus evitantur 218.
ab ingreſſu templorum arcentur 218.
a Menſtruatæ feminæ acceſſu exſiccabatur fons 229. 230.
Menſuratio colli pro ſigno virginitatis 283.
Miracula ad ſignum virginitatis 274.
a Mœrore menſium ſuppreſſio 156.
ad Morphæam ſanguis menſtruus 257.
Mors a menſium ſuppreſſione 186.
a Philtro 250.
Mulieres quando ſint puberes? 15.
Mures ex ſanguine menſtruo 264.
Mutitas a menſium ſuppreſſione 161.

N.

Nævi ſanguine menſtruo curantur 257.
Nanus quidam contra gigantem Cunigundæ Imperatoris Henrici III. uxoris caſtitatem per duellum defendebat 279. ſeq.
per Nares menſes 92.
Naſi apex indicat virginitatem 288.
Nauſea a menſium ſuppreſſione 159.

Nota

Nota caſtitatis ex ſuffimigio lapathi 280. item gagates & ſeminis portulacæ 280.
Notæ pubertatis 14. ſeq.
Nuptiæ perfectæ 13.
quo tempore puellis concedendæ. 21. ſq. juvenibus? 22.
ex Nymphis virginitatis ſignum 293.
Nymphotomia dicitur etiam caſtratio vel circumciſio 379.

O.

Obeſæ mulieres an menſtruatione careant? 149. ſeq.
Oblivio a menſium ſuppreſſione 173.
Obſtetrices non poſſunt teſtari de virginitate 354. 364.
Obſtetricum inſpectio ſuſpecta 355. ſeq.
Errores 358. 360.
Oceani fluxus & refluxus 40. cauſa 41. ſeq.
Oculi procidentia a menſium ſuppresſione 159.
ex Oculis menſes 88. ſeq.
ſignum virginitatis 289.
ad Oculorum vitia ſanguis menſtruus 258.
Odontalgia prodromus menſtruationis 214.
Odor fœdus & impudicus a menſium ſuppreſſione 87.
hircinus in defloratis 28.
Orificii uterini dilatatio non eſt ſignum violatæ virginitatis 313, 315. 316.
ex Orificio uteri an ſignum virginitatis petendum? 314. 315. 348.
Ovaria exſecta in caſtratione 372.
Oves menſtruatæ 129.
per Os menſes 96. 120.

P.

Palpitatio cordis ab adſtantibus audita.
Panis menſtruo imprægnatus ad menſium ſuppresſionem 244.
a Pane calido ſuppreſſio menſium 152.
Papillæ mammarum a fluore uterino ad digiti altitudinem protuberantes 286.
ad Papillarum fiſſuras ſanguis menſtruus 259.
ex Papillis mammarum ſignum virginitatis 289.
Paralyſis a menſium ſuppreſſione 172.
Partium genitalium muliebrium primarius uſus 1.
Inſpectio 12.
Pater propriam filiam caſtrans. 375.

Partus ſine ſanguine 195. 196.
Pavonis Indici caſtratio 373.
ſine Penis immiſſione conceptio 301.
per Penem menſtruatio 119.
Pentacula ex ſanguine menſtruo 263.
Philtra ex ſanguine menſtruo 247.
Philtrum ex ſanguine mulieris & ſervi poſt venæſectionem commixto 250.
a Philtro mors 250.
Philtrorum ſymptomata 248. 249.
Phrenitis a menſium defectu 171.
Phthiſis a menſium ſuppreſſione 174.
Pica a menſium defectu 178.
carbonum 179. lintea 178.
in Pica, ave, menſtruatio 127.
Pili circa pubem & mentum ſignum pubertatis 5. 11.
Plethora an cauſa menſtruationis? 29. ſeq. 32.
cauſa ſalacitatis.
ad Podagram ſanguis menſtruus 256.
Porphyrio, avis, ad ſcorti conſpectum moritur 276.
Portulacæ ſemen ad ſignum virginitatis 280.
a Potu frigido menſium ſuppreſſio 153.
Præputium cancroſum a coitu cum menſtruata 239.
Probæ virginitatis 274. ſeqq.
Procidentia uteri 65. 66.
Prodromi menſtruationis 210. ſeq.
Pruritus dorſi a menſium defectu 180.
uteri intolerabilis ab aſcaridibus.
Pubertas quid ſit? 1. ſeq.
an inſpectione cognoſcenda? 12.
matura puellarum 6.
Pubertatis derivatio 1.
tempus 2. incertum 5. 6.
cur prius in feminis, quam maribus? 6. 9.
tempore pili circa pubem ſub axillis &c. proveniunt 1.
cauſa 6. ſq.
deſcriptio 17. finis 10.
ſigna 12. 14. 15. 17. 18. incerta 14.
differentia a temperamentorum diverſitate 5. ſeq.

Puden-

Pudendum piloſum in infante unius anni 136.
Puellæ cur citius quam pueri pubeſcant? 6.
Ægyptiacæ anno ſeptimo patiuntur menſes 137.
immaturæ 5.
in Puellis parvis menſtruatio 129.
Pueri generantes 3.
per Pulmones menſium fluxus 100.
Puſtula in facie prodromus menſtruationis 214.

Q.

Quantitas ſanguinis menſtrui aucta & diminuta 146.
Quartana a menſium ſuppreſſione 93.

R.

Radix Barbaras ſanguine menſtruo evellitur 262.
Raja piſcis menſtruo laborat 127.
Ranula cum menſibus excreta 222.
a Refrigeratione ſuppreſſio menſium 154.
Richardis Caroli Craſſi uxor pudicitiam igne probavit 276.
Raja, Roſarium, eſt nomen menſtrui fluxus 27.
Roſen-Ader unde dicatur? 27.
Roſeolæ a menſium ſuppresſione 180.
Rugoſitas vaginæ an ſignum virginitatis? 313.

S.

Salivatio menſium prodromus 214.
Sanguis menſtruus an idem cum reliquo? 26. 60. 217. 232. 234. ſeq.
an ſit noxius? 226. negatur 233. 234.
an in lac mutetur? 225.
ore hauſtus 241. 245.
in primo coitu an ſignum virginitatis?
Sanguinis menſtrui denominatio 27.
quantitas 146.
uſus naturalis 223.
an ad fœtus nutrimentum? 224. negatur 225.
noxæ 226. ſeq.
uſus Medicus an ſuadendus? 241.
Tinctura quomodo extrahenda? 241.
Uſus externus 241.
in Calculo 242.
in Epilepſia 241.
in equorum contractura 251.

San-

Sanguinis menſtrui Uſus ad faſcinationem 246.
ad febres 246.
ad immunitatem 252.
in menſium nimio fluxu 246.
in menſium ſuppreſſione 243.
ad philtra 247. 249.
Uſus externus 253.
contra amores 253.
ad Eryſipelas 255.
ad faſcinationem 261.
ad febres 259.
ad Gangrænam 258.
ad Guttam roſaceam 257.
ad Hæmorrhagiam 253.
ad Herpetem 257.
ad immunitatem 252. 260.
ad incendia 260.
ad lepores capiendos 263.
ad maculas 257.
ad menſium ſuppreſſionem 254.
ad morphæam 257.
ad morſus canum 259.
ad mures 264.
ad nævos 257.
ad oculorum vitia 258.
ad papillas mammarum 259.
ad peſtem 258.
ad podagram 256.
ad ſcabiem volaticam 256.
ad ſtrumas 258.
ad vermes 259.
ad verrucas 259.
ad evellendam radicem Babaras 262.
a Sanguine menſtruo Lue venerea affecti ſcorti mentis alienatio 150. 151.
ex Sanguine menſtruo Baſiliſcus 265.
Scabies fœda capitis a menſium ſuppreſſione 179.
Scabies volatica cur ita appellatur? 256.
quolibet menſtruationis tempore rediens 179.

ad Scabiem volaticam ſanguis menſtruus 256.
Scaurus, Mamercus, Conſul Romanus, ancillarum ſuarum ſanguinem menſtruum ore hiante excepit 241.
Scrofæ laborant menſtruo 127.
Scrofarum caſtratio 371.
a Semine portulacæ nota caſtitatis 280. ſq.
Septimana mala ſignificat menſes 28.
Semiramis Aſſyriorum regina fuit inventrix caſtrationis marium 374
Serpens amans virginem 382.
Sexagenaria femina concipiens & pariens 140.
Signa virginitatis per miracula 274.
Simiæ fluxum menſtruum patiuntur 125. 267.
Simplicii, Epiſcopi, caſtitas per ignem probatur 278.
Singultus menſtruationis prodromus 213.
Sphacelus teſticuli virilis a coitu cum femina menſtruata 239. 240.
Spina ventoſa a menſium ſuppreſſione 186.
Sputum cruentum in gravida 103.
per Sputum menſes 97.
Statua ſalis uxoris Lothi 265.
an lapidea fuerit? 266
a Statua, la Bocca di Verità dicta, ſignum virginitatis 274.
Sternutatio menſium Prodromus 212.
triduana a menſium ſuppreſſione 159.
ad Strumas ſanguis menſtruus 258.
Sudor cruentus 114.
Suffimigium ex Lapatho ſignum virginitatis 284.
Suffocatio hypochondriaca a menſium ſuppreſſione 167.
Suppreſſio menſium a variis cauſis. vid. menſium ſuppreſſio.
in Suppreſſione menſium ſupra pudenda cucurbitulæ ſiccæ applicentur 88
Suſpenſio feminæ tempore menſtruationis 68.
Suum caſtratio 371. 373.

T.

Tabes a Philtro ex menſtruo 250.
Tacia caſtitatem ſuam per ignem probavit 276.
Tempus matrimonii 21. 25.
vocatur menſtruum 27. ſq.
a Terrore ſuppreſſio menſium 156. 188.
menſium fluxus 187.

Teſticulus muliebris pugni magnitudinem æquans.
Teſticuli virilis ſphacelus a coitu cum menſtruata 239. ſq.
Tinctura ſanguinis menſtrui quomodo extrahenda? 241.
Tributum lunare cur vocetur menſtruum? 25.
Tucia ad probandam ſuam pudicitiam cribro aquam ex Tyberi portavit 279.
Tumor labri prodromus menſtruationis 214.
clavicularum 215.
Tympanites a menſium ſuppreſſione 176. ſq.

U. V.

ex Umbilico reſecto expreſſus ſanguis contra Epilepſiam uſurpatur 242.
Unguentum armarium 264.
ex Urina an ſignum virginitatis petendum? 281.
Uterus abſciſſus in caſtratione 373.
exſectus 376.
an poſſit exſcindi? 377. ſeq.
Uteri procidentia 61. ſeq.
incrementum 215.
Uxoris Lothi ſtatua ſalis 265. ſq.
Vaccarum caſtratio 372.
Vaginæ uterinæ inverſio 66.
occluſio an ſignum virginitatis? 296.
anguſtia a variis cauſis 313.
Varices a menſium defectu 184.
diſruptæ 184.
Venæſectio in extraordinario menſium fluxu noxia 92.
in menſium ſuppresſione quo loco inſtituenda? 177.
per Venam jugularem menſes 103.
Verecundia ſignum virginitatis 187.
Vermes cum menſibus excreti 222.
contra Vermes ſanguis menſtruus 259.
Verrucæ a menſium defectu 184.
ad Verrucas ſanguis menſtruus 259.
Vertigo a menſium defectu 182.
Veſiculæ poſt aures prodromus menſtruationis 214.
Vetula anno ſexageſimo tres filios peperit 140.
Virago 198. 268. quid proprie ſit? 189.
Viraginis deſcriptio 189.
Virginum menſes 190.

Virginum exempla 190. 191.
Virgo ab aquila amata 383.
a ſerpente amata 382.
Virginal vocatur pudendum muliebre 2.
Virginis definitio 269.
Virgines immaturæ non debent nubere 22.
Virginum auctio apud Babylonios 25. ſq.
caſtratio an detur?
inſpectio ratione pubertatis 12.
ratione virginitatis eſt ſuſpecta.
Virginibus peſſi & clyſteres uterini non ſunt applicandi.
Virginitas quid ſit? 269.
Virginitatis definitio 269.
derivatio 268.
diſtinctio 270.
honor 271.
laus 380.
cuſtodia per vulvæ conſutionem 366.
per infibulationem 369.
probæ vel ſigna varia 274.
per acum S. Wilfridi 275.
per aquam 279.
per avem 276.
per colli menſurationem 283.
per duella 279.
per fiſtulam 275.
per fontem 276.
per hircismum 286.
per ignem 276.
per ſuffimigia 280.
per ſtatuam 274.
per verecundiam 287.
per vocem 286.
per urinæ miſſionem 281.
ex labiis pudendi 293.
ex lacte 290.
ex mammis 290.
ex mammarum papillis 289.

Virginitatis Probæ ex naſo 288.
ex oculis 289.
ex pilis pudendi 292.
ex hymene 296.
ex nymphis 293.
ex vaginæ anguſtia 296. 306. 309. ſq. 312. 313. 316. ſeqq.
ex caruncylis 306. 307. 308. 309.
ex cruentatione 306 309. 311. 323.
ex rugoſitatibus 309. 313.
ex inſpectione virginum 352.
ex uteri orificio 348.
ex coalitu 310.
ex plicis vaginæ. 310.
Virginitatis nullum datur certum ſignum 317. 330. ſq. 344. 348.
Viri in mammis lac habentes. 295.
Viſus debilitas a menſium defectu 182.
Vocis mutatio ſignum pubertatis 15. 18.
amiſſæ virginitatis 286.
per Vomeres ignitos caſtitatem ſuam probavit Chunegunda 273.
Vomitus prodromus menſium 213.
per Vomitum ſanguis menſtruus 96. 98.
Vox acuta ſignum virginitatis 286.
Vomitu abortus rejectus 103.
per Vulnus pedis lac & lochia effluxerunt 108.
a Vulnerum curatione arceantur feminæ menſtruatæ 215.
Vulva ob cuſtodiam virginitatis conſuta ad nuptias usque ſervabatur 366.
Vulvæ conſutio 366.
dilatatio non eſt ſignum violationis.

W.

Wilfridi acus quid ſit? 275.
an ſignum virginitatis ib.

Z.

Zenith vocatur ſanguis menſtruus prima vice excretus. 241. 247.
ad pentacula 264.
contra incendia 260.

ERRATA.

P. 19. lin. 13. adduxerim p. 20. l. 34. lege ante ordinatum. p. 24. lin. 9. leg. inter veteres. p 53 l. 34. loco varius leg. rarius. p. 54. l. 27. & ipſe p. 55. l. 11. Harderus. p. 56. l. 24. ſequeſtret. p. 101. l. 17. leg. Tabidorum. p. 146. l. 4. loco ſive lege ſic. p. 235. l. 25. non æque purus. p. 254. l. 11. petiam. p. 273 l. 18. gedaenten. p 282 l. 4. ſeq. leg. compreſſarum p. 286. l. 2. Ranchino. p. 288 l. 2. paſſæ. p. 289 l. 9. colli. p. 296. l. 1. mentre. p. 310. l. 10. contactu. p. 354. l. 5. deflorata. l. 26. præcipitent. p. 358. l. 16. Schatz. p. 360. l. 6. juratæque. l. 28. prolabebatur.